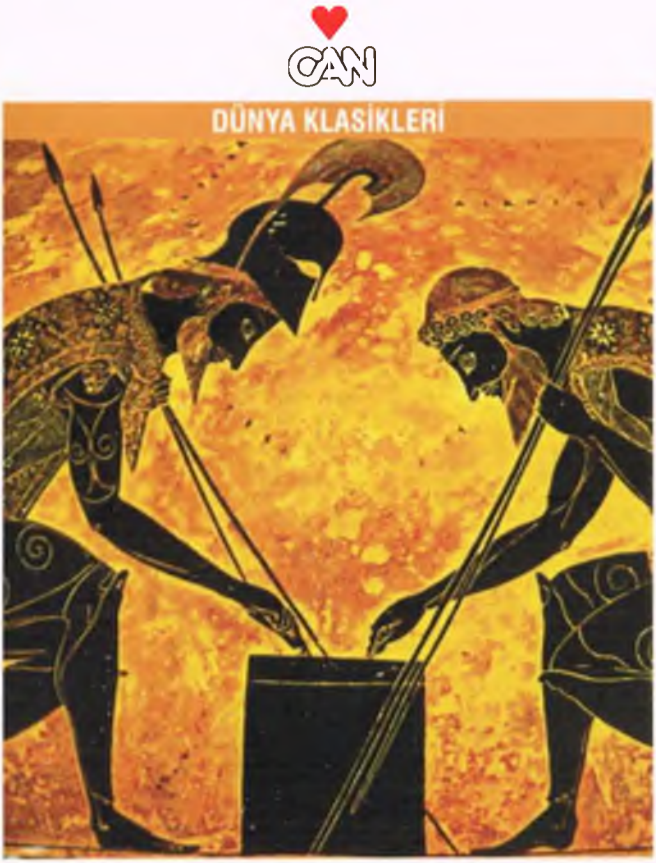
HOMEROS

İLYADA

ESKİ YUNANCA ASLINDAN ÇEVİRENLER
AZRA ERHAT - A. KADİR

Homeros kimin oğluydu, nerede doğdu yaşadı? Kendisi bu yönde bize hiçbir bilgi vermediği gibi, ondan söz edenler de kesin bir sonuca varamamışlar ve bir sürü hayale kapılmışlardır. Kimi Kolophon'da doğduğunu, kimi Khios'ta, kimi İzmir'de, kimi de İos'ta ya da Kyme'de dünyaya geldiğini söyler. Kısacası hiçbir kent yoktur ki Homeros'u kendi oğlu gibi benimsemiş olmasın. Bu yüzden Homeros'a dünya yurttaşı desek yeridir.

Proklos, İS 5. yüzyıl

Ben de *İlyada*'yı okumuş, Türkçeye çevirmeye uğraşmış biri olarak şöyle derim: *İlyada*, Homeros adında Anadolulu bir ozanın İÖ 9. yüzyıl sularında yarattığı bir destandır... Homeros, sözlü geleneği sürdüren bir ozandı. Sonraları adını taşıyacak Sakız ozanları gibi o da herhalde saraydan saraya dolaşıp destan okurdu... Homeros *İlyada*'yı yazdı mı, yazmadı mı? *İlyada*'yı yarattı ya, eserini kendisinin ya da bir başkasının kaleme alması o kadar önemli değildir... Homeros'u anlamak için kırk bin cilt kitap okumamalı, tersine yalnız *İlyada* ile *Odysseia*'yı okumalı, tadına vara vara.

Azra Erhat

HOMEROS
İLYADA

Can Yayınları: 91
Dünya Klasikleri: 17

İlyada, Homeros
© Azra Erhat, A. Kadir
© Can Sanat Yayınları, 1984

1. basım: 1984
24. basım: Ekim 2008

Kapak Tasarımı: Erkal Yavi
Kapak Düzeni: Semih Özcan
Dizgi: Serap Bertay
Düzelti: Fulya Tükel
Kapak Baskı: Çetin Ofset
İç Baskı ve Cilt: Şefik Matbaası

ISBN 978-975-510-377-8

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33
http://www.canyayinlari.com
e-posta: yayinevi@canyayinlari.com

HOMEROS
İLYADA

ESKİ YUNANCA ASLINDAN ÇEVİRENLER
AZRA ERHAT - A. KADİR

CAN YAYINLARI

HOMEROS'UN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
ÖTEKİ KİTABI

ODYSSEIA / *destan*

Homeros, Eski Yunan'ın en büyük destanları *İlyada* ve *Odysseia*'nın yaratıcısı olarak kabul edilir. Yaşamına ilişkin pek az bilgi bulunmakla birlikte, çoğu tarihçi, Homeros'un İÖ 9. ya da 8. yüzyılda yaşamış bir İon olduğu konusunda birleşmektedir. *İlyada* ve *Odysseia*, Antik Çağdan bu yana Batı edebiyatını da derinden etkilemiş, modern dillere sayısız çevirileri yapılmıştır. Bu yapıtların asıl değeri, tanrılar ve kahramanlık serüvenleriyle ilgili yüceltici anlatımdan zaman zaman sıyrılarak derin insanî duyguları da işleyen şiirsel dilinden gelir.

Azra Erhat, 1915'te İstanbul'da doğdu. Evrensel nitelikteki yapıtların dilimize kazandırılmasını sağladı, yaşamı ve yazılarıyla hümanist anlayışının ülkemizde yaygınlaşmasına öncülük etti. Eski Yunan edebiyatının Sophokles, Aristophanes, Hesiodos gibi yazarlarının yapıtlarının yanı sıra Homeros'un İlyada ve Odysseia destanlarını da A. Kadir'le birlikte Türkçeleştirdi. *Mavi Anadolu* ve *Mavi Yolculuk* gibi kitaplarında, Anadolu'nun kültür değerlerine öncelik verdi, gelmiş geçmiş tüm Anadolu uygarlıkları arasında bağlantılar olduğunu savundu. 1982'de İstanbul'da öldü.

A. Kadir, 1917'de İstanbul'da doğdu. 1940 Kuşağı toplumcu şairleri arasında yer aldı; çeviri çalışmalarıyla dünya şiirinin ülkemizde tanınmasına katkılarda bulundu. 1938'de Kara Harp Okulu öğrencisiyken Nâzım Hikmet'le birlikte tutuklanarak 10 ay hapse mahkûm oldu; bu olayı, 1966'da yayınladığı *Harp Okulu Olayı ve Nâzım Hikmet* adlı kitapta aydınlattı. Tebliğ, *Hoş Geldin Halil İbrahim, Dört Pencere, Mutlu Olmak Varken* gibi şiir kitaplarının yanı sıra Ömer Hayyam, Mevlâna, Tevfik Fikret gibi şairlerin şiirlerini sadeleştirerek yayınladı. 1985'te İstanbul'da öldü.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ 9
Homeros 9
Troya 21
İlyada 31
İlyada'da Tanrılar Dünyası 39
İlyada'da İnsanlar Dünyası 49
Homeros Nasıl Anlatır? 60
İLYADA 73
Birinci Bölüm 75
İkinci Bölüm 92
Üçüncü Bölüm 118
Dördüncü Bölüm 132
Beşinci Bölüm 148
Altıncı Bölüm 175
Yedinci Bölüm 192
Sekizinci Bölüm 207
Dokuzuncu Bölüm 224
Onuncu Bölüm 244
On Birinci Bölüm 261
On İkinci Bölüm 286
On Üçüncü Bölüm 301
On Dördüncü Bölüm 326
On Beşinci Bölüm 341
On Altıncı Bölüm 362
On Yedinci Bölüm 387
On Sekizinci Bölüm 408
On Dokuzuncu Bölüm 426
Yirminci Bölüm 439
Yirmi Birinci Bölüm 454
Yirmi İkinci Bölüm 473
Yirmi Üçüncü Bölüm 489
Yirmi Dördüncü Bölüm 515
İLYADA'DA GEÇEN ADLAR 539

ÖNSÖZ

HOMEROS

Homeros kimdir? İnsanlar yirmi beş yüzyıldır bu soruyu evirdiler, çevirdiler, araştırdılar durdular, gene de bir sonuç alamadılar. Homeros bir bilmece olarak kaldı: Onu hiç bilmiyoruz, hiçbir zaman bilemeyeceğiz desek de yeri, biliyoruz, hiçbir şairi bilmediğimiz gibi biliyoruz desek de yeri. İnsanlık tarihinde bir gün geldi ki, sanatçının kimliğini kestirmek için eserine bakmakla yetinmez oldu insanoğlu. Kimdi bu sanatçı, ne zaman doğdu, nerede doğdu, nasıl yaşadı, diye bir sürü soru sormaya girişti. İşte o gün Homeros gürültüye gitti, çünkü hiç hazırlıklı değildi bu sorulara cevap vermeye. O gün bilim doğdu diyeceksiniz, evet, ama bilim Homeros'un üstüne, üstü karalı kâğıtları öyle bir yığdı ki, altından Homeros'u bulup çıkarmak güç iş oluverdi. Bir üniversite profesörü, "Homeros sorunu mu? 40.000 cilt kitap!" derdi bana. Yani enikonu bilgin olmadan girişilmez Homeros'u anlatmaya demek isterdi. Bu iş, koyun çokluğundan, sürüyü görmemeye varır. Kitapların altında az daha Homeros kayboluyordu, hem birçokları için kaybolmuştur bile. Bugün okuyucu Homeros destanlarının tadına varmak için bilimden ne kadar arınmaya çalışsa, boşuna uğraşır, bilime ne kadar dalsa, o kadar çıkmaza girer, kısacası bilimle de yapamaz, bilimsiz de edemez. Ama Homeros'u bilime başvurmadan dinleyen çağlar varmış. Onlardan başlayalım.

İLKÇAĞDA HOMEROS

Yunan ilkçağında Homeros'un adı da İsa'dan önce yedinci yüzyıldan beri geçer. İonya filozofları, ozanları, tarihçileri sözünü ederler. Kimi onu över, kimi onu yerer, ama tek olduğuna kimsenin kuşkusu yok gibidir. Çağı, yurdu, yaşayışı, şusu busu üzerinde fazla durmamaları, acaba bunları bilmediklerinden mi, yoksa Homeros gibi "ulusal" bir ozanın yüceliği karşısında artık şusu busu söz konusu olamayacağın-

dan mı? Yurttaşımız Halikarnaslı Herodotos, "Hesiodos'la Homeros Yunanlıların tanrı soylarını kurdular, ad ve ekadlarını taktılar tanrılara, yetkilerini ve işlerini ayırdılar, görünüşlerini belirttiler," diyor. Hesiodos'la Homeros Yunan dinini ve efsanesini kurdular demeye varan bu söze Herodotos şu bilgiyi de ekliyor: "Onlar benden dört yüzyıl önce yaşadılar" (Hist, II, 53). Herodotos İÖ 450 sularında yaşadığına göre, Homeros da 850 sularında yaşamıştır demek. Platon'a değin Homeros'u anmayan bir tek Yunan yazarı yok gibidir, ne var ki bu anılar birbirini pek tutmaz. Kimi "Khioslu adam", kimi "Khioslu ve İzmirli" der ona, kimi bütün Yunan destanlarını onun yazdığına inanır, kimi birkaç dizesini eserine alır, kimi de bütün eserinin Homeros' tan çıktığını söyler. *İlyada* ve *Odysseia*'nın birçok sahneleri yedinci yüzyıldan beri vazo resimlerine konu olmakta, Homeros destanları İonya'da olduğu gibi, Yunanistan yarımadasında da tanınmaktadır.

HOMEROS VE PLATON

Homeros tartışması Platon'la başlar. Platon'un Homeros üzerine görüşü bir bakımdan Herodotos'unkinden farklı değildir, ona göre de Homeros, Yunan dünyasında bütün inanışların babasıdır, bu dünyada dile gelen ne varsa, onunla dile gelmiştir. Platon beğenmediği eğitim sisteminin temelinde Homeros'u görmekle bir çığır açmış sayılamaz. Yunanistan'da eğitimin Homeros destanlarının üstüne kurulmuş olduğu herkesçe bilinen bir gerçekti, yani yalnız Atina değil, bütün Yunan devletleri Homeros'u bir çeşit kutsal kitap gibi, her türlü bilginin özü diye benimsemişlerdi. Yunan insanı din olsun, politika ya da askerlik olsun, gemicilik ya da hekimlik olsun, çeşitli bilgileri öğrenmek için, Homeros destanlarına başvurur, daha doğrusu a' dan z'ye kadar ezbere bildiği bu destanları canlı bir kitaplık gibi içinde taşırdı. Eserleri Homeros'un dizeleriyle dolup taşan Platon da Homeros'un okulunda yetişmiş, ne var ki ilk olarak bu eğitime karşı başkaldırmaya yeltenmiştir. Filozofun bu yöndeki yergisi, geleneğin ta kendisine karşı bir ayaklanma olmakla kalmadı. Homeros anlayışında acayip diyeceğim bir çığır açtı. "Devlet"in üçüncü kitabını okurken, Sokrates'e kızmaktan alamayız kendimizi. Platon, Homeros'u anlamamış, şiirinin tadına varamamış diye içerleriz biz yirminci yüzyıl okuyucuları. Unuturuz ki, Homeros, Platon'un zamanında şiir değil yalnız, kutsal kitaptı. Bu sarsıntı, bilimin doğmasına yol açtı. Meme gibi çocuklarımıza emzirdiğimiz bu süt nedir, diye sormaya, araştırmaya başladı bilginler. İlkçağın metin açıklamaları

bu andan sonra başlar. Homeros'un adını kendi uluslarının adı gibi nereden gelip nasıl olduğunu araştırmadan anan, eserini safça okuyup benimseyen çağ sona ermiştir. Herodotos'un tarihlemesi doğru ise, bu çağ, dört yüzyıllık kısa bir zaman sürdü demektir.

HOMEROS VE BİLİM

Gelsin Hellenistik çağ. Adı üstünde, Hellen çağı değil de, Hellen varlığı üstüne düşünen, kuran bir çağ. İskenderiye Kitaplığı, Bergama Kitaplığı. Bolluk, zenginlik, lüle lüle Mısır ve Bergama kâğıtlarına yazılı deste deste kitap. Araştırmalar birbirini kovalar. Başlıca konu Homeros'tur. Bu araştırmalarla filoloji dediğimiz bilim kolu meydana gelir. İskenderiye ve Bergama okullarından tutun da, Roma ve Bizans'ın son demlerine kadar süregelecek filolojinin temsilcileri öyle çok, çalışmaları öyle çapraşık ki, kim olduklarını, ne yaptıklarını bu önsözde anlatmaya girişemem. Yalnız şunu söyleyeyim ki, geç ilkçağın filologları bugünkü filologlardan ayrı bir alanda çalışmıyorlardı, onların da bizim gibi amacı önce metin araştırmaları yapmak, sonra da metnin yazarı üzerinde incelemelere girişmekti. Ele alınan metin, incelenen yazar da hep Homeros destanları ve Homeros'tu. Bu alandaki çalışma kuşaklarca bilgini uğraştıracak çapta büyüktü doğrusu.

HOMEROS'UN "YAŞAMÖYKÜLERİ"

Bir Aiskhylos, bir Pindaros, bir Platon, Homeros destanlarını ezbere bilirlerdi gerçi, ama Homeros üstüne ne bilirlerdi? İşte bunu ne biz kesince biliyoruz, ne de bizden önceki ilkçağ filologları. İskenderiye, Bergama, Miletos, Roma, Bizans bilginleri önce bunu araştırmaya girişmişler. Kaynakları karıştırıp Homeros'un nerede ve nasıl yaşadığını görmeye koyulmuşlar. Elde ettikleri bilgilerle, birçok "vita"lar (yaşamöyküleri) yazmışlar. Bunların bazıları bize kadar kalmıştır; kimini Herodotos, kimini Plutarkhos, kimini Hesychius, kimini Proklos adlı yazarlar yazmış derler: Ne var ki ikinci elden ve çoğu İsa'dan sonraki yüzyıllarda kaleme alınmış bu yaşamöyküleri birbirini tutmayan karışık, temelsiz bilgiler vermekten öteye gidemez. Bakın, İS beşinci yüzyılda "Edebiyat Üzerine Bir El Kitabı"nı yazan Proklos kısaca ne diyor: "Homeros kimin oğluydu, nerede doğdu yaşadı? Bunu açıklamak kolay değil. Çünkü kendisi bu yönde bize hiçbir bilgi vermediği gibi, ondan söz edenler de kesin bir sonuca varamamışlar ve bir sürü hayale kapılmışlardır. Kimi Kolophon'da doğduğunu, ki-

mi Khios'ta, kimi İzmir'de, kimi de İos'ta ya da Kyme'de dünyaya geldiğini söyler. Kısacası hiçbir kent yoktur ki Homeros'u kendi oğlu gibi benimsemiş olmasın. Bu yüzden Homeros'a dünya yurttaşı desek yeridir."

Güzel söylüyor Proklos. Gerçi asıl yedi kent Homeros'un yurdu olmakla övünürmüş, ama bunların beşi Anadolu'da ya da adalarda, yani İonya'da olduğuna göre, Argos, Atina, Pylos ya da İthaka'nın, yani Yunanistan kentlerinin iddiaları göz önünde tutulmaya bile değmez. Homeros İonyalıdır, buna hiç kuşku yok. Homeros İzmirlidir, kaynakları karşılaştırdıkça bu sonuca varılır. "Babasının adı Maion'muş, Meles Irmağı'nın kıyılarında doğmuş da onun için Melesigenes denmiş ona, ama sonra tutsak olarak Khioslulara verildiğinden ona Homeros adını takmışlar," diyor Proklos. Bu üç cümle üzerinde ne çok tartışmalar oldu! Homeros ne demek? Proklos'a göre "tutsak" anlamına gelen "homereia"dan, kimine göre Aiol lehçesinde "gözü görmeyen" anlamına gelen bir sözcükten çıkmaymış bu ad ve onu Homeros'a kör olduğu için takmışlar. Homeros doğuştan kör olabilir mi, sorarım size. Proklos bile köpürüyor bu iddiaya. "Homeros'a kör diyenlerin, kendileri kördür, çünkü kafadan sakatlar," diyor. "Dünyada Homeros kadar çok şey gören bir adam var mı?" *Odysseia*'da ozan Demodokos kör olarak canlandırılır (Od. VIII. 64). Musalar bu ozanı gözden yoksun etmişler, ama ona tatlı dil vermişler karşılığında. Efsanenin babası Homeros üzerine efsaneler, masallar uydurmak çekici bir işti. Bu körlük masalı da meraklı doğrusu! Gözleriyle gördüğünü bu kadar iyi anlatan şair ya gerçekten kör idiyse? Ama babasının ve soyunun adı neden uydurma olsun? Birçok çağdaş bilginin bu yöndeki kanısını anlamak güç. Maion, Lydia'nın doğusunda Maionia bölgesine adını veren kurucu kahramanın ve Kybele'nin babasının adı olduğuna göre, Homeros'un da babası olamazmış; Melesigenes soyadı ve Homeros'un Meles'ten, yani bir ırmaktan doğduğu inancı da bir efsane imiş.[1] Proklos ırmaktan doğduğunu değil de, ırmak kıyısında olduğunu söylüyor. Bu adın kuruluşunda dilbilgisi bakımından bir pürüz varsa da, uydurma olmayabilir, Homeros'un Meles, yani Pınarbaşı suyu ile bir ilişiği olup İzmir'de doğduğu kanımını pekiştiriyor bu ad. Maion ise, hem Maionia'nın kurucusunun, hem de Anadolulu bir kişinin adı olamaz mı? Latin ozanlarının Homeros'a sık sık Maion'un oğlu demeleri boşuna değildir herhalde. Kaldı ki Smyrna vetus, yani eski İzmir'de ya-

[1] Bak. P. Mazon. *Introduction à l'Illiade*. Les Belles Lettres Paris. 1948, s. 162, not 1. ve 2. Melesigenes Mazon'a göre "melein" fiilinden gelip, "soyunu düşünen, soyuna onur veren" demekmiş.

pılan son kazılar, buranın çok erken çağlarda İonya'nın en önemli kültür merkezi olduğunu göstermiştir. Aiol ve İon lehçelerinin kaynaşmasından meydana gelen Homeros destanlarının doğması için İonya ve Aiolya'mn kavşağında bulunan İzmir'den daha uygun bir yer düşünülemez. İlkçağ kaynakları böyle deyince, gelin artık Homeros'un İzmirli olduğundan kuşku duymayalım.

HOMEROSOĞULLARI

Ama Khios, yani Sakız Adası ne oluyor? Birçok kaynaklar Homeros' un gerçi İzmir'de doğduğunu, sonra da Sakız'a yerleştiğini söylerler. Homerosoğulları adını taşıyan torunları da, bu adada yaşamış. Homerides denilen bu Homerosoğulları kimdi? Sakız'da okul kurmuş bir ozan topluluğu. İÖ altıncı yüzyıldan beri bütün Yunanistan'da ün saldıkları, Homeros destanlarını okumayı tekellerinde bulundurdukları, hatta Homeros'la akrabalığı manevi bağdan da ileri götürüp Homeros'un oğulları, torunları olmakla övündükleri biliniyor. Bunlara Yunanca "rhapsodoi" deniyordu, yani ellerinde "rhabdos" değneğini tutarak destan okuyan ozanlar. Asıl Homeros destanlarında ozana "aoidos" dendiğine bakılırsa, "aoidos" ile "rhapsodos" arasında bir ayrım gözetmeli, "aoidos"u Homeros'un kendisi ve destanlarında canlandırdığı yaratıcı ozan, "rhapsodos"u yazılı değilse de, sözlü bir destan geleneğini sürdüren meslekten ozan olarak anlamalı.

SÖZLÜ GELENEK, YAZILI GELENEK

Destanların metinlerine gelince; burada da çetrefil bir sorunla karşılaşmış bilginler. Homeros destanları yazılı mıydı, değil miydi? *İlyada*'nın bir yerinde (VI, 169) yazı yazmaktan dem vurulur: Karısı Anteia'yı Bellerophontes'in baştan çıkardığına inanan Kral Proitos, yiğide "birbiri üzerine katlanan bir levhaya yazılmış ölüm işaretleri" verip onu Lykia'ya gönderir. Buna biz mektup deriz. Homeros, mektup sözcüğünü henüz bilmediği için meramını anlatmakta sıkıntı çekiyor besbelli, ama katlanan levha dediği de, Hitit dünyasında rastladığımız tabletler olsa gerek. Troya Savaşı ve ondan daha önceye ait Bellerophontes efsanesi zamanında yazı diye bir şey bilinmiyorsa bile –ki neden bilinmesin, Troya Savaşı 1200 yıllarında olmuşsa, Anadolu'da çok önce Hititler yazı yazmış değiller miydi?– Homeros' un yaşadığını sandığımız 850 sularında İonya'da herhalde yazı yazılıyordu. Nitekim altıncı yüzyılın başında, Atina, İon alfabesini be-

nimserken, onu, Atina'da kullanılan eski yazıdan çok daha üstün, gelişmiş bir yazı türü diye benimsemişti. Bu yazı da İonya'ya, Fenikyeliler yoluyla gelmişti. İonya'da çok eskiden beri yazı yazılmasından Homeros'un destanlarını kaleme aldığı, yani yazı ile yazdığı sonucu çıkarılamaz. *İlyada* ile *Odysseia*, hiç kuşku yok ki, sözlü bir geleneğin ürünleridir, ama bu gelişmenin içinde Homeros destanları bir başlangıç mı, bir bitim mi, bu sorunu aşağıda inceleyeceğiz. İlkçağdan kalma bir tek metnin ortaçağda çeşitli kopyaları olarak elimize geçen *İlyada* ve *Odysseia*'nın sözlü eser halinden yazılı eser haline nasıl ve ne zaman geçtiklerini inceleyelim şimdi.

HOMEROS METNİ YUNANİSTAN'A NASIL GELDİ?

Bu konuda da Hellenistik filoloji bugünkü bilim gibi varsayımlara dayanmak zorundaydı. Bir tek metin dedik, evet, Homeros destanlarını biz Avrupa kitaplıklarında bulunan birçok elyazmalarından, arkeolojik kazılarla ortaya çıkarılan birçok *papyrus*'lardan tanıdığımız halde, bütün bu yazmaları birbirleriyle karşılaştırdığımız zaman, görüyoruz ki, hepsi bir tek kaynağa dayanıyor, hepsi bir öz metinden geliyor. Bilim diliyle "vulgata" deniyor bu öz metne. Homeros vulgata'sı ne zaman oluştu? İlkçağ sonlarından kalma çeşitli ve birbirini pek tutmayan kaynaklardan özet olarak şunu çıkarabiliriz: Yedinci yüzyıl sularında Homeros destanları İonya'dan Yunanistan'a getirildi. Bu "getirildi" sözü önemli; kaynaklar, destanları kimin getirdiği üzerinde ayrılıyorsa da, bunların getirildikleri sözünde birleşiyor hepsi. Yok destanları ilkin Sparta'ya Kral Lykurgos getirmiş, yok ilkin Atina'ya Solon ya da tiran Peisistratos, yahut da oğlu Hipparkhos getirmiş... Atina'da iş bununla da kalmamış, Atina'nın en büyük bayramı Panathenaia Yortusu'nda Homeros destanlarının okunacağı ve yalnız bu destanların okunacağı da karar altına alınmış. İster Solon'un olsun, ister Peisistratos'un olsun, bu karar Homeros'u Atina devlet dinine, devlet eğitimine sokuyordu. Atina devletinin sonuna kadar bu böyle kaldı. Ne var ki Atinalı devlet başkanlarının bu kararını bilim bakımından da yorumlamaya girişenler oldu. Romalı hatip Cicero şöyle diyor: "Önce karmakarışık bir halde olan Homeros metinlerini ilk düzenleyen ve elimizde bulundukları biçime sokan Peisistratos'tur" (*De Oratore*, III, 34, 137). Ne Herodotos'ta, ne İskenderiye bilginlerinde izine rastlanan bu iddia, zamanımızda çok tutundu ve Homeros metinlerinin kaleme alınışı konusunda karanlık kalan birçok noktaları açıklamak yolunda yorumlan-

dıkça yorumlandı.[1] Şöyle bir sonuca varıldı: Peisistratos, metinleri İonya'dan getirtip Atina'da kopya ettirdi; elimizdeki vulgata, o zaman kaleme alınmış bir yazmadır. Yazıcılar, aslında İon-Aiol lehçesiyle yazılmış destanları Attika lehçesine uyguladılar. Metinde görülen Attika lehçesi özellikleri ve örneğin ikinci bölümünde (II, 546-558) Atina ve Salamis'e özel bir yer ayrılması oradan gelmedir. Peloponez Savaşı'nda Atina ile komşu Megara kentinin arası açılınca, Megaralı tarihçiler, Solon ve Peisistratos'un *İlyada*'mn bazı dizelerini kendilerine göre değiştirdiklerini bile ileri sürmüşlerdir. İki önemli iddia ile karşı karşıyayız: Peisistratos tıpkı çağdaş bir yayınlayıcı gibi Homeros destanlarını yayınladı, ikincisi Peisistratos, Homeros metninde değişiklikler yaptı. Peisistratos'un bir bilirkişi komisyonu topladığı, bunlara büyük bir bütün olan destan metinleri arasından bir seçme yaptırıp *İlyada* ve *Odysseia*'yı bugün elimize geçtikleri biçimde kaleme aldırdığı kanısı da yukarıdaki iddialara hemen eklendi. Biraz daha ileri gidip Peisistratos'un Homeros metnini sansür ettiği de söylenebilir. Nitekim Homeros'tan başka destanlarda ele alınan efsanelerin de, tanrılara övgülerin de Homeros'un eseri arasında yer aldıklarına, ancak sonra Peisistratos'un yaptığı *İlyada-Odysseia* seçmesiyle bütün metnin iki destana indirildiğine inananlar var. Birçok bilginlerle birlikte Halikarnas Balıkçısı da bu görüşü savunmaktadır.[2] Halikarnas Balıkçısı'nın Avrupa bilginlerinden ileri gittiği bir nokta var ki, bizim için çok önemlidir: Peisistratos zamanında yapılan bu sansürde Akhaların tarafı tutulmuş, bir Anadolulu olarak Homeros, asıl Troyalılardan yana olduğu halde, Akhaları vahşi, kan dökücü gösteren parçalar eserinden çıkarılmıştır; eserden çıkarılan parçalar arasında Akhilleus'un ırzına geçip de öldürdüğü Troilos, alçakça aldatılıp öldürülen Palamedes, kurban edilen Polyksene, Amazon Penthesileia efsaneleri de vardır. Bu noktada kendi görüşümüzü savunmakla Homeros sorununu da açıklamış olacağımıza inanıyoruz.

HOMEROS VE DESTANLAR ÇEMBERİ

İonya'da bütün Troya efsanelerini ele alıp işleyen birçok destanlar meydana geldiğini ve klasik Yunanistan'da bunlara "kyklos", yani çember dendiğini biliyoruz. Homeros'un adını taşıyan *İlyada* ve *Odysseia*'dan gayrı bütün destanlar kayıptır. Ancak bazı kaynaklar-

[1] Bak. P. Mazon, loc. cit. s. 269-278.

[2] Halikarnas Balıkçısı bu tezini yüz sayfalık bir mektup olarak yazmıştır. Bu ilgi çekici çalışma, Halikarnas Balıkçısı'mn "Düşün Yazıları" adlı kitabında yer almaktadır.

dan adlarını öğrendiğimiz bu destanlardan birkaçının yazarları da biliniyor, kimi Kıbrıslı Stasinos'tan, kimi Miletoslu Arktinos'tan, kimi de Midilli'li Leskhes'ten olduğu söyleniyor. Eserleri kaybolan bu yazarlar bizim için yalnız birer ad olarak kaldığı halde, hepsinin Homeros'tan sonraki çağlarda yaşadıkları anlaşılıyor. Anadolu'dan ve adalardan doğan destan efsanelerini hiç kuşku yok ki birçok ozanlar işlemiştir. Bu ozanların işledikleri destana kendi adlarını koymamaları destan türünün bir gerekçesidir. Kişisel çağlar başlayıp her esere bir yaratıcı arandığı zaman, *İlyada* ve *Odysseia* için bir ozan adı bulunmuş, bu iki destan Homeros'undur denmiş. İki destanı da bir tek kişi mi yazdı? Ama *İlyada* ile *Odysseia*'nın Homeros'tan olduklarını kabul etsek bile, bütün destan çemberinin bir elden çıktığına inanmak güçtür. Bir tek insanın otuz bin dizelik iki eseri yazması bizi şaşırtırken, yüz binlerce dizeyi kaleme aldığına nasıl inanabiliriz? İşin doğrusu şu olsa gerek: İonya'da Troya efsaneleri destanlık konular idi, her ozan da bu konular arasında bir şu konuyu, bir bu konuyu işlemiş, ezbere okumuş ya da yazı ile kaleme almıştır. Biz, *İlyada*'yı okuduğumuz zaman, bu destanda baştan sona kadar tutarlı bir akış sezdiğimizden, onu bir tek ozanın, Homeros'un eseri diye benimsiyoruz; kaldı ki bu eserde bile birçok bilginlerin sonradan eklenmiş saydıkları parçalar var. Böyle olunca, Peisistratos çağında Homeros'un destanları arasında belli bir görüş, belli bir hedefle bir seçme yapıldığı iddiası inanılır bir iddia görünmüyor. Komisyon kurmaya gelince, bu, İsa'dan önce altıncı yüzyılda olacak şey değil de, ancak çok sonraları, yani Hellenistik çağlarda rastlanan olaylardandır. Peisistratos'un sansürü bu bakımdan İlyada'ya yalnız bir-iki dize eklemekle kalmış olsa gerek. Nitekim Homeros destanlarındaki hava bozulmamış, Homeros'un Akhaları yiğit, ama kaba. Troyalıları ise daha yumuşak ve daha insan saydığı elimizdeki metinden de anlaşılmaktadır.

Bütün bu varsayımlardan çıkan sonuç bence şudur: *İlyada* ve *Odysseia*'yı Yunanistan'a kim getirmiş olursa olsun, destanları yazılı metin olarak getirmiş ve Atina'da kopya ettirmiştir. Bu kopyalar düzenlenirken metinde ufak tefek değişiklikler yapılmıştır. Aslının İon-Aiol lehçesi elden geldiğince ve ölçü kurallarını bozmamak koşuluyla Attika diline uydurulmuştur. Hepsi bu kadar.

METİN ELEŞTİRMENLERİ

Hellenistik çağda üç büyük eleştirmen: Ephososlu Zenodotos, Bizanslı Aristophanes ve Aristarkhos, Homeros metinlerini incelemiş-

ler, kimi dizeleri sonradan eklenmiş sayarak atmışlar, kimilerini düzeltmişler, kimi dizelerin iki ayrı okunuşu arasında bir seçme yapmışlar, kısacası bizim bugün yaptığımız gibi eleştirilmiş bir yayın (édition critique) ortaya çıkarmışlardır. Ne var ki bu yayınlar olduğu gibi elimize geçmemiştir: Zenodotos, Aristophanes ve Aristarkhos'un düzeltmelerini, biz yalnız elyazmalarının kenarlarına yazılmış "schoilia"lardan, yani açıklamalardan biliyoruz. Bu açıklamaları göz önünde tutarak Homeros metninin yeni yeni yayınlarını yapmak, on dokuzuncu yüzyıldan bu yana Avrupa bilginlerini uğraştıran bir iştir. Nitekim her gün daha güzel, daha tamam *İlyada* ve *Odysseia* yayınları basılmaktadır.

DÜN VE BUGÜN HOMEROS SORUNU

Bu arada Avrupa bilimi Homeros problemi diye bir sorun ortaya atmış ve bu da dal budak salıp zihinleri büsbütün karıştırmıştır. Homeros sorunu Frederic-August Wolf adlı bir Alman bilgininin 1795'te yayınladığı "Prolegomena ad Homerum" eseriyle bilim dünyasını altüst etti. Wolf, Homeros destanlarının bir bütün olmadığını, bunların birbirine eklenmiş "Liedler"den (şarkılar) meydana geldiğini, Homeros adında bir ozanın yaşamadığını ileri sürüyordu. On dokuzuncu yüzyılın eşiğindeyiz. Romantizmin doğmasıyla halkın dehasına, halktan, doğadan fışkırmış doğal sanat eserlerinin varlığına inanmak bir moda haline gelmiştir. İngiltere'de Ossianlar uydurulur, Almanya'da Herderler geçmiş zamanların sisli ufuklarında halk ozanlarını saraydan saraya dolaşan Tanrı'dan esinli romantik kişiler gibi tasarlarlar, şiirin de Tanrı esiniyle doğup fışkırdığına inanırlardı. Dünyanın en bilinmeyen şairi Homeros'u da kuzeyin "barde" denilen ozanları arasına yerleştirip İskandinavya'dan Akdeniz'e uzanan bir halk şiiri ağı örebilmek Romantiklerin duygularını coşturacak bir olaydı. Derken bu görüşle açılan çığıra bilginler de katıldı ve şiir coşkunluğu on dokuzuncu yüzyılın kuru mantığa dayanan filolojisine yer verince, Homeros'un didik didik edilmesine başlandı. Aristarkhos şu dize, şu parça Homeros'tan olamaz demişti ya, on dokuzuncu yüzyıl filologları her dizeyi, her parçayı gerek mantık, gerekse tarihsel bilgiler süzgecinden geçirip kimini attılar, kimini tuttular, her parçayı dilinin, konusunun özelliklerini inceleyerek tarihlendirdiler, sonunda Homeros destanları çok çeşitli çağlarda, çok çeşitli ozanların birbirine ekledikleri şiir parçalarından bir yamalı bohça haline geldi. "Liederjager", yani şarkı avcıları diye anılan Wolf'

çuların şu ya da bu dizenin eklenmiş olduğunu göstermek için ne bilgince çarelere, ne mantık oyunlarına başvurduklarını anlatsam gülersiniz. Dizeler, beyitler üstüne aforoz yağdırmak bir zevk olmuş, moda haline gelmiş, öyle ki Schliemann Troya'ya gidip Homeros'un anlattığı kenti ortaya çıkarmaya girişince var olmayan bir destanın var olamayacak çevresini aramak gafletine düşen arkeolog, bilim dünyasının alaylarıyla karşılanmıştır. "Einheitshirten" denilen, yani destanların bütünlüğüne inanıp onu birer çoban gibi korumaya çalışan bilginler, avcılara habire karşı koyuyorlardı. Bu iki grup, bilim tarihinde eşine az rastlanan bir kavgaya tutuşup her biri kendi görüşünü savunan yazıları, kitapları üst üste yağdırıyordu. Bugünkü durum çobanların avcıları yendiklerini gösteriyor. Yirminci yüzyıl filolojisi artık bir dize yüz satır önceki başka bir dizeye tıpatıp uymuyor, şurada burada ufak tefek zıtlıklar var diye bir eseri parçalamanın yersiz olduğunu anladı. Gene de avcıların destanları didik didik ederken açığa vurdukları kimi özlü çelişkiler ortadan kaldırılamadı. Tarih ve arkeoloji araştırmaları Homeros destanlarında anlatılan birçok gerçeğin birbirinden ayrı çağlara ait olduklarını gösteriyor, dilde de daha eski ögelerle daha yenilerinin karıştığı açıkça beliriyor. *İlyada*'da ana olaya birçok ek olayların karışmasıyla, anlatımda tam tutarlı bir akış olmadığı, üstelik *İlyada* ile *Odysseia* arasında köklü bir ayrılık bulunduğu, *Odysseia*'nın *İlyada*'dan çok daha yeni tarih, sanat ve dil özellikleri taşıdığı apaçık görülür. O halde *İlyada*, Homeros'un; *Odysseia*, Homeros'un değil mi diyeceğiz, yoksa her iki destan da çeşitli bölümlerin birbirine eklenmesinden meydana geldi deyip Wolf'un savına mı döneceğiz? Bilginlerin zihnini kurcalayan bir nokta da şu: Atina'nın Panathenaia bayramında, Homeros destanları okunurmuş. 30.000 dizenin bir iki günde okunmasına olanak var mı? Haydi ozanlar sıra ile çeşitli bölümleri okurdu desek bile, dinleyicide bu kadar büyük bir eseri dinleyecek hal mi kalırdı? Her bayramda birkaç bölümün okunduğunu kabul edersek, destanların meydana geldiği eski çağlarda da aynı şey yapıldığını, yani Homeros gibi ozanların bir oturuşta 1500-2000 dizelik bir destan okuduklarını kabul etmek gerek. Paul Mazon gibi büyük bir bilgin, *İlyada*'yı bir bütün olarak incelerken, birinciden yirmi dördüncü bölüme kadar bir ana olayın süregeldiğini gösteriyor ve şu sonuca varıyor ki her biri tutarlı bir bütün olan bölümler önemlidir; İlyada'nın aslı, yani Homeros'un destanı, Akhilleus'un öfkesini ele alan bölümlerden oluşur, ek olayları anlatan öbür bölümler ise belki Homeros'un eseridir, ama *İlyada* destanına yabancıdır. Homeros, yaklaşık 1500 dize tutan

asıl *İlyada* destanını yarattıktan sonra, onu eklemelerle genişletip 16.000 dizelik bugünkü metin haline getirmiş olabilir. Ama bu işi başka bir ozan da yapmış olabilir.

BİZCE HOMEROS

Homeros araştırmaları bugün aşağı yukarı bu durumdadır. Sorun tartışma konusu olmaktan çıkmamıştır.[1] Ne var ki tartışmada ileri sürülen kanıtlar yalnız kuru mantığa dayandırılmıyor, sanata, şiire de hakkım vermeye çalışıyor. Homeros destanlarını inceleyen her bilgin, her okuyucu bir izlenim edinir. Bu izlenim önemlidir, öne süreceği görüş ister istemez ona dayanır, herkes kanıtlar bolluğu içinde, kendi görüşünü destekleyecek kanıtlar seçer. Bu yüzden en doğrusu, izlenimini önceden açığa vurmaktır. Ben de *İlyada*'yı okumuş, Türkçeye çevirmeye uğraşmış bir insan olarak şöyle derim:[2]

İlyada, Homeros adında Anadolulu bir ozanın İÖ dokuzuncu yüzyıl sularında yarattığı bir destandır.

Görüşümü de şöyle özetleyebilirim: Homeros, yaşamış büyük bir ozandır. O, büyük bir destan geleneğinin başlangıcında değil, ortasında bulunuyordu, yani Troya efsanelerini kendi yaratmamış, yalnızca biçimlendirmiştir. Bu efsaneler arasında bir seçme yapmış ve seçtiği destan olaylarını sıkı bir düzen içinde, bir bütün olarak kurmuştur. Troya'nın kuruluşundan yıkılışına kadar giden uzun sürenin bir parçası, yani Akhilleus'un öfkesiyle başlayıp Hektor'un ölümüyle biten olayları almış, işlemiştir. Daha öncesine, daha sonrasına ait efsaneleri de elbet biliyordu, nitekim destanının birçok yerinde onlara değinmiş ya da kısaca özetlemiştir. Seçtiği bu ana olayı kuru kuru anlatmaması, destanını bir ana olay ve birçok ek olayla örmesi sanatının gerekçesidir. Destan, roman değildir, Homeros da *İlyada*'yı anlatırken, adsız bir ozan olarak koca bir efsane denizinin içinde yüzüyordu. Destan türünün geleneklerine uyarak, belli bir amaçla bu kadar tutarlı bir seçme yapabilmesi, onun, yineleyici sıradan bir

[1] Geçenlerde Paris'te çıkan "Le Monde" gazetesinde okuduğum bir haberde, bir Sovyet bilgininin Karadeniz kıyılarında bulduğu bazı yazı anıtlarına dayanarak, *İlyada* ve Odysseia'nın bir tek ozanın elinden çıktığı ve bu ozanın Homeros olduğunun kesince kanıtlanabildiği yazılmaktaydı. Bu haberin kaynağına gidip doğruluğunu araştırmak bizim için mümkün olmamıştır.

[2] Bu davranışı en beğendiğim davranış olarak A.Séveryns'in *Homère, II. Le poète et son oeuvre*, s, 12'den alıyorum.

ozan değil de, bilinçli, yaratıcı bir ozan olduğunu gösterir. Bu yolda bir adım daha ileri gitmesi bence düşünülemez bile.

Homeros, sözlü geleneği sürdüren bir ozandı. Sonraları adını taşıyacak Sakız ozanları gibi o da herhalde saraydan saraya dolaşıp destan okurdu. Yaşadığı dokuzuncu yüzyılın İonya'sında Troya Savaşı, dört beş yüzyıllık geçmişi olan ve dinleyicilerce çok iyi bilinen bir konuydu. Ne var ki Troya yenilmiş, efsanenin süslediği bu olay, Akhalar dediğimiz Yunanistan'dan gelme boyların zaferiyle sonuçlanmıştı. Homeros, Anadolu'da egemenliği ele geçirmiş Yunanistanlılara anlatıyordu destanını. Sevgisi Troya'ya olsa da, Akha yiğitlerini üstün göstermek, dinleyicilere kendisini beğendirmenin koşullarındandı. Bu konuya ileride de değineceğiz.

Homeros destanları gerçek bir dünyayı anlatır. Bu gerçeğin iki tarih tabakası üzerine yayılmasına şaşmamalı: Ozan bir kendi gördüğü, yaşadığı çağı anlatır, bir de eski çağlar üzerine bildiklerini. Gördüğü ile duyduğunu birleştirirken kimi çelişkilere düşmesi olağan değil de nedir?

İlyada'da bir ve bölünmez bir dünya görüşü, bir ve bölünmez bir sanat, bir ve bölünmez bir üslup vardır. Ama bir tek kişinin kişisel bilinçle yaratmayıp uzun bir geleneğin ürünü olarak dile getirdiği dünya görüşünde, sanatta, üslupta çeşitli öğelerin yer almasına şaşmamalı. Homeros, yaratıcı, büyük bir ozandı diyoruz, ama bunu bugün biz söylüyoruz, kendi zamanında değeri, geleneğe uyması, ezbere bildiği destanların çokluğu ve anlatışının tatlılığı ile ölçülürdü herhalde. Onu değerlendirirken, çağların değer ölçülerinden sıyrılmazsak, doğru bir sonuca varamayız. Homeros bütün kişiliği ile destanlarında yaşar, onu eserinden ayıramayız, ama onun kadar kişiliği olan bir eser yaratmış başka bir sanatçıyı da zor buluruz.

Homeros *İlyada*'yı yazdı mı, yazmadı mı? *İlyada*'yı yarattı ya, eserini kendisinin ya da bir başkasının kaleme alması o kadar önemli değildir. Kaldı ki efsane geleneği içinde bu bilinçli seçmeyi yapan ozanın, yazının bilindiği bir çağda, aslında okunmaya yarayan destanını yazı ile yazması da akla uygun geliyor. Ama öyle değilse, yani destanları Homeros kendi kaleme almamış da bir başkası almışsa, bu başkası da kimi eklemeler yapmışsa, bundan ne çıkar? Homeros problemi, bilimin yersizce şişirdiği bir çıkmazdır. Homeros'u anlamak için 40.000 cilt kitap okumamalı, tersine yalnız *İlyada* ile *Odysseia*'yı okumalı, tadına vara vara.

TROYA

Çanakkale'den bir kaptıkaçtıya binersiniz. Kentten çıkıp biraz yükseldiniz mi, boğaz rüzgârı püfür püfür eser. Bir yanınız deniz, bir yanınız çamlık, zeytinlik: alabildiğine maviler, yeşiller, sarılar, küme küme kırmızı gelincikler. İçiniz bir hoş olur, çünkü bu toprak başka toprak, kahramanlık destanları anlatılır size karış karış. Yüzyılları birbirine katmış da, hep doğu ile batı arasında kavgaya, dövüşe sahne olmuş bu toprak. Çanakkale Boğazı'na baktıkça bir kıtayı bir kıtaya bağlayan su köprüsünün ne demek olduğunu anlarsınız. Hellespontos derlermiş ilkçağda ona, küçük Helle'nin boğulduğu deniz. Efsane en eski çağlarda bile kana boyamış bu su geçidini. Yığın yığın insanlar bir bu kıyıdan o kıyıya, bir o kıyıdan bu kıyıya geçmişler boğazı; göçler, ordular, donanmalar... Hepsi de iki dünyanın kapısını açan bu kilidi ele geçirelim diye uğraşırmış. Boğaza baktıkça batı uygarlığının ilk büyük destanı neden burada doğdu diye şaşmazsınız artık. Bu destan Troya destanıdır.

Bir varmış, bir yokmuş, Troya diye bir kent varmış. Bu kentin alınyazısı ta kuruluşundan beri belliymiş, çünkü kurucuları onu insanoğlunu şaşırtan Ate (Gaflet) Tanrı'nın hüküm sürdüğü tepeye kurmuşlar, diyor masal. Masal ne desin, boğazın kilit noktasında kurulan bu kentin başına gelenleri nasıl anlatsın başka türlü? Bu kent zengindi, arkasında bolluk, uygarlık kaynağı koca Anadolu vardı da ondan boyuna saldırılara uğradı demek, masalın değil, tarihin işi. Masalcı, ipuçlarının hepsini veriyor, alsın tarihçi anlatsın bize Troya destanının gerçeklerini.

TROYA VE HİSARLIK

Hisarlık Tepesi'ne çıktığınız zaman, karşınızda iri gümüşi taşlarla örülmüş bir duvar görürsünüz. Bu duvar bir-iki saatte dolaşabileceğiniz bir höyüğü çevreler. Koca Troya kenti bu mudur, demekten alamazsınız kendinizi. Bu kuşkucu tavrı sizden önce birçok insanlar takınmış, ama bugün Hisarlık Tepesi'ndeki dokuz katlı oturma yerinin Homeros destanlarının anlattığı Troya olduğuna hiçbir kuşku kalma-

mıştır. Bu sonuca varıncaya dek ne kavgalar oldu, ne çok mürekkep döküldü, ne çok mürekkep yalandı! Troya'nın savaş dolu alınyazısı bir otuz yüzyıl sonra bilim dünyasında kopan kavgayla bir daha canlandı sanki. Homeros'un Troya'sı efsanelik bir kenttir gerçi; Homeros, destanlarını yazdığı zaman, Troya beş yüzyıldan beri yıkılıp gitmişti. Ama ozan bu kenti İda, yani Kazdağı'nın eteğinde, Skamandros ya da Ksanthos (Küçük Menderes) ile Simoeis (Dümrek) Çayı'nın sınırladıkları ve bir yanı Ege Denizi'ne, bir yanı boğaza bakan üçgen biçimli ovaya egemen yüksekçe bir kale olarak öylesine yerleştirir ki, Troya'yı Hisarlık'ta elinizle koymuş gibi bulursunuz. Ne var ki, Homeros Troya'sının bir gerçek olabileceğini geçen yüzyılın ortasına kadar kimse aklından bile geçirmemişti. Büyük buluşlar âşıkların işidir.

HOMEROS ÂŞIĞI

Geçen yüzyılda bir Homeros âşığı çıkmış, adı Heinrich Schliemann, yurdu Almanya'nın Mecklenburg bölgesinde bir köy. Heinrich Schliemann, çocukluğunda, babasından Noel hediyesi olarak aldığı bir resimli tarih kitabını okurken vurulmuş Homeros'a, ona ulaşabilmek için de dünyada hiçbir âşığın aşamayacağı engelleri aşmış. Köylü çocuğu, önce gemi tayfası, sonra ticarethane kâtibi, sonra tüccar, sonra altın arayıcısı, sonra milyoner olur, bu arada kırk düvelin dilini öğrenir, en sonunda Latince ve eski Yunancayı da söküp emeline kavuşmak, yani Homeros'un Troya'sını bulmak üzere yola çıkar. Yıl 1870. Schliemann, elinde bir *İlyada*, bir de *Odysseia* metni, Çanakkale'ye varır. Cebinde bütün engelleri yenebilecek kadar çok para vardır. Amerikan konsolosunun kendisine gösterdiği Hisarlık Tepesi'nde hemen kazıya başlar. Höyük, bir define kuyusudur. Kazıdıkça bir kent, bir kent daha, bir kent daha çıkıverir ortaya; dokuz kat yerin dibine iner de, bu soğan gibi kentin hangisi Homeros'un Troya'sıdır diye düşünür Schliemann. Arkeoloji bilgileri de derme çatmadır, bütün bilgileri gibi. Mantık der ki, destan Troya'sı en eski Troya olduğuna göre en alt katta olmalı. Homeros âşığı üst katlarda bulduklarına pek önem vermeden kazıdıkça kazır, indikçe iner. Priamos'un ülkesine varayım, diye ana toprağa ulaşır. Homeros'un Troya'sı hangisidir? Derken bir iz, bir parıltı... Altın arayıcısına yolu gene altın gösterir: Schliemann bir define bulur: altın gerdanlıklar, altın iğneler, altın bilezikler, kucak dolusu altın. Helena gibi Yunanistan'dan alıp getirdiği genç karısı Sophia'nın şalına sığmaz olur altınlar. Schliemann, Priamos'un definesini bulduğundan emindir. Defineyi de kentin alttan ikinci katında bulduğuna göre, ikinci Troya, Homeros'un Troya'sıdır demek. Buraya

kadar hepsi iyi hoş; kazı yaparken Schliemann'ın birçok değerli buluntuları Homeros'un Troya'sına ait değil, diye bozması, o zamanları arkeolojik kazılar bilgisi henüz pek ilerlememişti diyerekten bağışlanabilir, ama bundan sonrası hoş değil. Heinrich Schliemann, altın parıltısını görür görmez, işçilerini paydos eder, karısıyla birlikte çıkarırlar altınları, gizli gizli barakalarına saklarlar, sonra binbir dalavereyle Yunanistan'a, oradan da Almanya'ya kaçırırlar. Haram maldan hayır gelmezmiş, İkinci Dünya Savaşı'nda bir köye saklanan Berlin Müzesi hazinesinin yerinde yeller eser bugün. Bu hazine üstüne bir bildiğimiz varsa, Priamos'a ait olmadığıdır, çünkü Schliemann'ın Homeros Troya'sı sandığı Troya II. Homeros Troya'sı değildir.

SCHLIEMANN VE BİLİM

Hisarlık Höyüğü'nde Troya'nın kalıntıları bulunmuştur. Schliemann bu haberi dünyaya saldığı zaman, bilim dünyası önce inanmak istemedi, bir sürü tartışma başladı. Keyfine göre kazı yapan bu adamın araştırmaları ciddiye alınamazdı ki. Troya'mn Hisarlık'ta değil de, Pınarbaşı'nda olduğunu ileri sürenler çıktı. Gerçi Hisarlık'ta önemli bir oturma yerinin kalıntıları görülüyordu, ama bunca efsaneler, destanlar doğuran Priamos'un kalesi bu kadar küçük bir alana sığabilir miydi? Bilim dünyası, ölçüleri şaşırmıştı, üstelik de Homeros'un *İlyada*'da, Troya'nın pek o kadar kalabalık bir kent olmadığını, ovada kamp kurmuş Akhalarla Troyalılar sayılacak olursa, on Akha'ya bir Troyalı bile düşmeyeceğini, Troya'nın Anadolu'dan gelen yardımcılarıyla güçlü olduğunu söylediğini (II, 125-133) de unutuyorlardı. Her neyse, Schliemann'dan sonra Troya kazıları daha derin bir bilgiyle yürütüldü. Schliemann'ın son kazılarına Wilhelm Dörpfeld adlı genç bir mimar da katılmıştı. Dörpfeld araştırmalara düzen verdi. Kazı sonunda yayınladığı "Ilion und Troja" adlı kitabı, bilim dünyasını inandırır gibi oldu. Bu eserde, Troya kazıları, planlarla, haritalarla sistemli bir biçimde gözler önüne serilmektedir. Troya'da, İsa'dan önce 3000 yılından beri insanlar oturmaktaydı; ne var ki, Homeros Troya'sının ortaya çıkarılan dokuz kat kentin ikincisi değil, Schliemann'ın Hellenistik çağa ait sanıp üzerinde durmadığı Troya VI olduğunu ileri sürdü. Dörpfeld burada Mykene çağından kalma seramikler bulmuştu. Hisarlık'ta yapılan iki bilim konferansından sonra, Schliemann-Dörpfeld kazıları sona erdi. 1932'de Cincinnati Üniversitesi profesörlerinden Amerikalı arkeolog Blegen yeni baştan kazıya başladı ve 1938'e kadar süren bu kazılara Türk arkeologları da katıldı. Blegen'in kazılarından amaç, yalnız Homeros Troya'

sını bulmak değil, Ege havzasında önemli bir uygarlık merkezi olduğu açıkça görülen bu kentin, –ki buna Homeros'a uyarak Troya diyoruz ve Troya diyeceğiz[1]– tarih öncesi ve tarihsel çağlarda yerini ve yaşayışını belirtmek, böylece Anadolu ile Balkanlar, Ege ve Akdeniz arasında önemli bir kilit noktası olan bu merkezde yapılacak arkeoloji araştırmalarıyla geniş bir tarih alanını aydınlatmaktı. Öyle oldu.

DOKUZ KAT KENT

Dokuz tabaka üzerinden yapılan araştırmalardan şu sonuçlar çıkarıldı: Troya I, İsa'dan önce 2000 yıllarında kurulmuş önemsiz bir oturma yeridir, 2300 ya da 2200 yıllarına kadar süregelen Troya II ise, Mykene çağından önceki bronz kültürüne ait önemli bir merkezdir. 2000 yıllarında insan eliyle yok edilmesi o zamanlarda Balkanlar'dan gelip Orta Anadolu'ya göçen Hititlerle ilgili olabilir. Bu güçlü kalenin yıkılması, efsanede iz bırakmadıysa, nedenini bu kenti yıkanların gelip geçtiklerinde aramak doğru olsa gerek. Troya III, IV ve V, Troya II'nin önemsiz birer devamıdır. Gelelim Troya VI'ya, on sekizinci yüzyılda kurulduğu anlaşılan bu kent, Mykene'den çok farklı bir Anadolu kalesidir. Bu kentte ölüler yakılır ve külleri, toprak çanaklarda sur dışındaki mezarlıklara konulurdu. Buluntular burada Akhalardan çok ayrı bir kavmin oturduğunu belli etmekte; ne var ki bunların Mykene seramiğinden farksız bir seramik kullanmaları dikkati çekmektedir. Bu nokta ve bu kentin şimdi de ayakta duran güçlü bir surla çevrilmiş olması, Dörpfeld'de Troya VI'nın Homeros Troya'sı olduğu kanısını uyandırmıştı. Troya VI, 1300 sularında yıkılmıştır; bu tarih Homeros Troya'sının yıkılışı üzerine başka kaynaklardan da edindiğimiz bilgilere uymaktadır. Ama işin tuhaf yanı, Troya VI'nın insan eliyle değil, büyük bir yer sarsıntısı sonucunda yok olduğuna arkeoloji buluntularının hiçbir kuşku bırakmamasıdır. O halde? Surları, kapıları, Athena Tapınağı ve bunca güzel evleriyle Troya VI değil midir destan Troya'sı? Blegen, Troya VI'nın yıkılışından sonra hemen üzerine kurulmuş iki tabakayı ortaya çıkardı ve bunlara VII a ve VII b adını verdi. VII a kültür bakımından Troya VI'dan farksızdır ve bu kent 1200 sularında insan eliyle yıkılmıştır. Homeros'un Troya'sı bu

[1] Bugün gerek Hisarlık'ta, gerekse Türkçe tarih kitaplarında kullanılan "Truva" ya da "Trova" yazılışı yanlıştır. Homeros destanlarında bu kent "Troia" diye yazılmaktadır. Fransızca "Troie" (Trua okunur) sözcüğünü biz Truva, Trova biçimine sokmuşuz, kullanıyoruz. Oysa biz bu kentin adını Yunanca aslından alıp Troya diye yazsak, hem dilimize daha uygun düşer, hem de ikinci elden uydurma bir ad olmaz. Biz öyle yazdık, Hisarlık'ta da öyle yazılmasını candan dileriz.

olsa gerek. Son bilim kitaplarında da şöyle deniyor:[1] "Bu kentin fatihleri Mykeneli Yunanlılardır. Troya Savaşı efsanesinin bu tarihsel temelden çıktığı artık kuşku götürmez." Tarihsel çağlarda Troya gene kurulmuş, nitekim Herodotos, Serhas'ın Yunanistan'a yaptığı seferde, Boğazı, ordularına, gemilerden meydana getirilmiş bir köprü üstünde geçirttikten sonra, Troya'ya geldiğini ve Athena Tapmağı'nda 1000 sığırlık kurban kestiğini anlatır. İki yüzyıl sonra İskender de Troya'ya uğramış, bir söylentiye göre orada Akhilleus'un kalkanını görmüştür. Hellenistik çağda, Troya, Nea İlion, yani Yeni İlyon adıyla bir daha kurulmuş ve Roma zamanına kadar yaşamıştır. Kentin bu çağlardan kalma anıtları bugün de Hisarlık Tepesi'nde görülür.

AÇILAN ÇIĞIR

Schliemann'ın açtığı çığır verimli oldu: İki bilim kolunun birleşmesine yol açtı. Bugün *İlyada*'mn efsaneye dayanan bir destan olduğunu bilmekle birlikte, bu destanın tarihsel temellere dayandığına ve filoloji ile arkeoloji araştırmalarını el ele yürüterek bu temelleri bir gün aydınlatabileceğimize inanıyoruz. Araştırmalar en canlı aşamaya varmıştır. Amaç, Troya efsanesinin tarihsel arka planını aydınlatmaktır ki, bu da bize Anadolu tarihinin çok önemli bir sayfasını açacaktır. Bu aydınlık, Hitit araştırmalarıyla yayılmıştır bilime. Avrupa ile Asya'nın kilit noktasında bulunup Batı ile Doğu arasında böyle büyük bir efsane doğurabilecek kadar önemli olan Troya'nın bütün çevredeki kültürlerle alışverişi olması gerek. Bu yolda Homeros'tan çıkarılabilecek kesin bilgiler vardır, yeter ki efsaneye karışmış bu bilgileri tarihsel verilerin ışığında arayabilelim, gerçeği sınırlandırabilelim. Bilimin henüz araştırmalar çağında bulunduğu bir zamanda bu sınırları güvenle çizmek güçtür. Ama bu güç işten kaçmmaktansa, aşağıda çizmeye çalışacağım tablo varsın yanılmalı olsun, diyor ve işe girişiyorum.

Troya Savaşı, 1200 yıllarında oldu. 1200 sularında Yunanistan, Trakya, Boğazlar, Batı-Orta-Güney Anadolu, Girit ve adaları sınırlayan çemberin içinde neler olup bitiyordu?

GİRİT

2400'den 1400'e, bir yandan Mısır ve Mezopotamya'nın eski kültürleriyle, öte yandan Yunanistan ve Anadolu'yla alışverişi sağlayan ve

[1] Bak. F. Matz, *Kreta, Mykene, Troja. Die minoische und die homerische Welt.* Grosse Kulturen der Frühzeit. Stuttgart, 1956.

bin yıl boyunca Akdeniz'e ışık saçan Minoen Girit uygarlığı sona ermişti. İngiliz arkeoloğu Sir Arthur Evans'ın Schliemann'dan birkaç yıl sonra yaptığı kazılar, ilkçağın en modern diyeceğim kültürünü bize açmakla kalmamış, bütün Akdeniz alanı üzerindeki bilime yeni bir yön vermiştir. Minoen Giritlilerin Anadolu'dan gelme bir kavim olduğuna bugün hemen de hiç kuşku kalmayışı bir yana, Troya Savaşı'nın olduğu çağda Anadolu'nun ve Yunanistan'ın bu kültürün etkisi altında bulunduğu da bir gerçektir. Girit için "yüz kentli ada" deniyor *İlyada*'da (II, 649). Homeros'un bazı anlatışları Evans'ın Knossos'ta, Phaistos'ta ya da Gortyn'de topraktan çıkardığı eserlerde görülen resimlere öyle uyuyor ki, ozanın bunları o resimlere bakarak anlattığına inanası geliyor insanın. Homeros destanlarında raks sahneleri mi istersiniz, oyun, güreş, av ya da çalgı sahneleri mi, hepsi tıpkı Girit resimlerinde görüldüğü gibidir; insanların silahları, evleri, yaşayışları, yıkanmaları, giyinmeleri hep Girit'ten. Girit etkisi altında. Gerçi *İlyada*'da, Girit donanması, Akhalardan yana gösteriliyor. Giritli İdomeneus, seksen gemisiyle katılmış Agamemnon'un seferine (II, 652), ama bu, hem adanın o zaman da çok güçlü olduğunu gösteriyor, hem de kültürünü Yunanistan ve Anadolu'ya yaydıktan sonra, Troya Savaşı zamanında Mykene krallığının buyruğu altına geçtiğini, Minoen Girit, Anadolu'dan gelmiş Ana Tanrıça tapımı ile birlikte kadının egemen unsur olduğu anaerkil düzeni de uzun zaman yaşatmıştı. Yunanistan'dan gelme kavimlerle bu düzen bozulduysa bile, *İlyada*'da birçok izlerine rastlıyoruz. Bir kadının kaçırılmasıyla başlayıp yıllarca süren Troya Savaşı buna örnek; Homeros'un anlattığı Troya'da, kadının çok önemli, çok üstün tutulması da buna örnektir.

AKHALAR

Ama düzen bozulmuştur. Bu düzeni kim bozdu? İlyada'nın anlattığı çağlardan önceki zamanlarda Ege çevresinde oturanlara çok çeşitli adlar veriliyordu. İlkçağ tarihlerinin Leleg ya da Pelasg dedikleri bu Yunan öncesi kavimleri üstüne pek bir şey bilmiyoruz; yalnız şunu biliyoruz ki, konuştukları diller Hint-Avrupalı ya da Sami dillerden değildir. Bu çağdan kalma yer adlarında görülen -nd-, -nth-, -ss- gibi iç eklerin kaynağı bilimi çok uğraştırmıştır, sonunda bunların Anadolulu kökler olduğu kanısına varılmıştır. (Örneğin Anadolu'da: Karyanda, Lindos, Alinda; Yunanistan'da: Erymanthos, Korinthos, Kynthos; Larissa, Kephissos, Knossos.) Hellen öncesi kavimleri Ege çevresinde Girit uygarlığını benimseyip rahat rahat yaşarken, yirminci

yüzyıla doğru ilk Hellen kavimlerinin akını başladı. Kuzeyden gelen bu ırk, kuşkusuz Egelilere göre çok ilkeldi. Madeni bilmiyor, izbe gibi kulübelerde oturuyor, çok basit bir biçimde giyiniyordu. Fatihlerin, fethettikleri ülkelerin uygarlığına yenildikleri çok kez görülmüştür tarihte. Hellenler için de öyle oldu. Kuzeyin soğuk iklimine uygun megaron tipi evlerini esas olarak değiştirmedikleri halde, Minoen kültürünün verilerini yavaş yavaş benimsediler. Mykene'de Tiryns'te kurdukları kaleleri bu sert ve yumuşak kültür öğelerinin birbiriyle karıştırdıklarını gösterir; bir yandan koca surlar, aslanlı kapı, yabandomuzu dişlerinden yapılmış tolgalar, öte yandan süslü püslü kadın resimleri ile freskler, işlemeli kumaşlar, altın bezekler. On altıncı yüzyılda bu Hellenler, merkezi Mykene olan bir uygarlık kurmuşlardır. Hellenlere "Akhaioi" (Akhalar diye çevirdik) deniyor Homeros destanlarında. Ama "Danoi" (Danaolar, diye çevirdik) ve Argoslular adları da kullanılıyor. Akhalar bu ilk Hellen ırkının, ancak bir kavmi olsa gerek; zaten Homeros'un bu adları rasgele ve karmakarışık biçimde kullanışından da bunların iyice kesinleşmedikleri anlaşılır.

EGE'DE KAYNAŞMA

Hellenler çeşitli kavim adları ile bütün Yunanistan'a yerleşmişler, küçük kentler kurup her bölgeyi güçlü bir kaleyle egemenlikleri altına almışlardı. Mykene, Pylos, Sparta, Phthia bu kalelerin birkaçıydı; her birinin başında bir kral vardı. En güçlü kral Mykene kralı (efsanede adı Agamemnon'dur) olduğuna göre, öbür krallar ona savaşta hizmet borçludurlar. Kral en çok sürüsü, en çok tarlası olan adamdır. Tanrı vergisi sayılan "skeptron", yani asa, bu çoban kralların elinde bir değnek olduğundan, biz bunu Türkçe "değnek" diye çevirdik. Akhalar atı da yanlarında getirmiş olacaklar. Ata ne büyük bir önem verildiğini Homeros destanlarında görürüz: at tanrısal bir hayvandır, ikinci bölümde yiğitlerden hemen sonra atların adı sayılır, ne var ki dikkati çeken bir nokta, atların hep iki tekerlekli arabalara koşulduğu, hiçbir zaman binek hayvanı olarak kullanılmadığıdır. Akhalar, Ege'nin kültürüyle birlikte din ve tanrı görüşlerini benimsemiş olacaklar ki, en büyük tanrıları Zeus'un adı bile Hellence değildir, 2000'den 1000 yılına kadar süren bu ırk kaynaşmasında Ege ve Anadolu'nun tanrı efsanelerini, tanrı kültürlerini Akhaların nasıl kendilerine göre uydurduklarını görüyoruz. Giritli Tanrı Zeus, Anadolulu Ana Tanrıça Kybele, Anadolulu Tanrı Apollon, Akhalarm din düzenine girip özlerini değiştirmişlerdir. Homeros destanlarında onlar bu ad ve biçimlerle karşımıza çıkarlar, ama bir yandan da bu des-

tanlarda Hellenlerin ilkel dinlerinden kalma insan kurbanlarına rastlarız.

TUNÇ UYGARLIĞI

Bu kaynaşmanın sert çarpışmalara yol açtığına hiç kuşku yoktur. Çarpışmaların biri Girit'te Minoen uygarlığının yıkılmasıyla sonuçlanmış, biri de Troya Savaşı olmuştur. Anadolu ve Girit'in üstün uygarlığı Hellenleri en eski çağlardan beri güneydoğuya doğru çekmiş olacak. Bugün Hititlerin bir Hint-Avrupa kavmi olduğuna inanan bilim, bu akının Hititler zamanından başladığını ve Troya II'nin de bu akınların birinde yok edildiğini ileri sürüyor. İlk Hellenleri Anadolu'ya çeken başlıca öğe, maden olsa gerektir. Homeros destanlarında tunç sözcüğü iki dizede bir geçer. Ama tunçtan da daha değerli sayılan bir maden, demirdir. Efsanenin şiir öğeleriyle süsleye süsleye Homeros destanları haline getirdiği seferin ya da seferlerin gerçek amacı, bu madenleri elde etmek değil de nedir? Troya seferi, bir çapulculuk seferidir, nitekim Troya önünde dokuz yıl beklerken Akhaların boş durmadıkları, ta Güney Anadolu'ya kadar sokulup Lykia gibi zengin bölgeleri yağma ettikleri, *İlyada*'da sık sık anlatılır. Bu seferlerde gelişmiş uygarlıkları yıkan Akhalar, zamanla, Anadolu kıyılarında ve adalarda tutunmak yolunu bulmuşlar ve kendi egemenliklerini kurmuş olacaklar ki, destan onlardan üstün ırk diye söz ediyor. İlk Hellenlerin bu başarısı Hitit kaynaklarında da iz bırakmışa benziyor. On dördüncü yüzyıldan kalma Hitit yazılarında Akhijava diye adı geçen Anadolu kenti acaba Troya ya da Miletos mudur, Kral Atarsijas acaba Atreus mudur, Lazpa Lesbos mu, Hitit Kralı Muvattali'nin Vilusa Kralı Alaksandu ile yaptığı antlaşma metninden Aleksandros (Alaksandu), İyon (Vilusa), Aiolos (Akhijava kralının kardeşi diye gösterilen Ayavalaş), Apollon (antlaşmayı koruyan Tanrı Apaliuna) adlarını çıkaramayız mıyız? Bilim bu yönde bir karara varmış değildir. Ama 1500 ile 1000 yılları arasında biri Orta Anadolu'da, öteki Batı ve Güney Anadolu'da yerleşmiş iki kavmin aralarında hiçbir ilgi bulunmadığına inanmak da güçtür doğrusu. Bütün bu sorunların bir gün aydınlanacağını, hatta etimolojisi bilimsel olarak henüz açıklanamayan Kyklopsların kaynağını Halikarnas Balıkçısı'nın ileri sürdüğü gibi Hitit kabartmalarında hep tek bir yuvarlak gözle gösterilen figürlerde aramak gerektiği savının da doğru çıkacağını umabiliriz. Bu sorunların çözülmesi Anadolu'da yapılan araştırmaların sonuç vermesiyle mümkün olacaktır; ne var ki, ancak son yıllarda gözlerini

Anadolu'ya çeviren bilim, bu alanda çok verimli sonuçlar elde etmişse bile, bunları iyice değerlendirmenin henüz yolunu bulamamıştır.

İlyada'da anlatılan durum açıktır: Boğazların kilit noktasında bulunmakla bütün hinterlanda egemen olan olan Troya, Yunanistan' dan gelme birleşmiş kavimlerin saldırısına uğramıştı. Bu saldırışa Troya tek başına değil, Trakya ve Anadolu'da oturan birleşmiş kuvvetleriyle karşı koyuyor. Troas ve Mysia gibi komşu bölgeler de, Trakya, Paphlagonia, Lykia, Phrygia gibi uzak bölgeler de Troya'ya yardımcı göndermişlerdir. Böylece Yunanistanlı orduyla Anadolulu ordu arasındaki ayrım, Yunanistanlı birliklerin önderleriyle birlikte bir büyük kralın buyruğunda oluşları; Anadolulu ordularınsa Troya'nm yardımına gelmiş özgür kuvvetlerden oluşmasıdır. Homeros'un bu iki topluluk arasındaki çatışmayı anlatırken, davranışı üstünde de durmalıyız.

DESTANLAR KİMİN İÇİN?

İlyada'da Homeros bir tarafı tutuyor, ama destanı dikkatlice okursanız, tutar göründüğü tarafı gerçekten tutmadığı sonucuna varırsınız. Homeros, Akhaları Troyalılardan daha yiğit, daha güçlü gösterir. Gerçi her iki taraf kahramanları üstün adamlardır ve birinin öbürünü alt etmesi her zaman tanrıların kararlarıyla olur; mertlik, güzellik, zenginlik dile getiren kalıp sıfatlar her iki tarafın savaşçılarına bol keseden dağıtılır, ama savaşta olsun, kurultayda olsun Akhalar, her zaman daha soylu, daha yürekli, daha akıllıdır, öyle ki Troyalılar bile onlara hayran hayran bakarlar. Savaşlarda ölenlerin bir bilançosunu yapacak olursak, Akhaların daha çok Troyalı öldürdüğünü görürüz. İkinci bölümde Akhaların ordusu, donanması, atlarına varıncaya kadar üç yüz dize boyunca anlatıldığı halde, Troyalılar ve yardımcıları kırk dizede sayılır. Kısacası bu destan, Akhalara ya da Akha soyundan olan dinleyicilere okumak için yazıldığı izlenimini verir. Bu durumun Atina'da, Peisistratos zamanında yapılan bir sansür sonucu meydana geldiğine bizim niçin inanmadığımızı yukarıda açıkladık. *İlyada*'da Akhaların üstünlüğü yalnız şu ya da bu parçada değil, bütün destan boyunca belirtilmiştir. Bunun nedenini de Homeros'un dinleyicilerinde aramak gerek. Troya Savaşı'ndan beş yüzyıl kadar sonra, Homeros, *İlyada*'yı bu savaşı kazanmış, Anadolu'ya yerleşmiş, orada sömürgeler kurmuş ve atalarının kahramanlık destanlarıyla övünen, bunları uzun uzun dinlemekten zevk duyan Hellenler için söylüyordu. Ne var ki, kendisi Hellen olsa bile, İonyalı idi, Anadolu'nun Girit uygarlığı ile karışmış kültürü içinde yetişmişti. Destanını meydana getirdiği çağlarda Troya yıkılmış bir kent olduğundan, onu gidip gör-

mediyse de, İzmirli Homeros, Çanakkale bölgesini, Troya Ovası'nı çok iyi bilirdi. Efsanelik kent üzerine verdiği bilgiler kesindir, topografyasında hiç yanılmaz, ama Schliemann gibi arkeologların, elde bir *İlyada* metni ile, şu pınarı şurada aramaları, Troya surunu çepeçevre dolaşmanın kaç kilometre tutacağını hesaplamaları ve buna göre arkeoloji bakımından sonuçlar çıkarmaya uğraşmaları yersizdir. Homeros destanlarının kaleme alındığı zamanda Priamos kentinin yıkık olduğunu söyledik. Bu yüzden destanların verileri harfi harfine değil de, ancak kuşbakışı bir görüntü edinmek için değerlendirilebilir.

HOMEROS KİMDEN YANA?

Dinleyicilerin ulusal onurunu alabildiğine okşamakla birlikte, Homeros, Anadolu toprağını övmek, Troyalıların Akhalardan çok daha insan, çok daha uygar olduklarını belirtmekte hiçbir fırsatı kaçırmaz. Benzetmelerde Akhalardan dem vurunca, hep üstün benzetme öğeleri seçer, örneğin Akhaları aslanlara, Troyalıları sineklere benzetir, ama bu benzetmelerin her biri Anadolu gerçeğinden alınmış, Anadolu'nun doğasını dile getiren ve her defasında da ozanın duygularını, sevgilerini taşıyan özgün şiir parçalarıdır. Homeros; Hektor'dan, Andromakhe'den, Priamos'tan söz ettikçe ciğerini söyler, efendileri için Akhilleus'ları, Agamemnon'ları övmek zorunda kalan Anadolulu ozan onların bir yandan kavgalarını, sövgülerini, acımasızca adam öldürmelerini canlandırırken, bir yandan da oturmuş, ağır, onurlu bir toplumun başına gelen belalara yanar. *İlyada* boyunca kulaklarımızda çınlayan, "Bir gün gelir, yok olur kutsal İlyon," dizesinde içimizi ürperten bir acılık vardır. Destan sonunda da Homeros, bu canım kenti gelip yıkan Akhalara öyle bir insanlık dersi verir ki, Hektor'a ağıtlarla kapanan *İlyada*, Akhilleus'un değil, Hektor'un destanı oluverir. Ama bu kadar. Homeros'un hangi gerçekler içinde, hangi geleneklere uyarak *İlyada*'yı dile getirdiğini unutmayalım ve şu ya da bu tarafı tutmak için kendi zamanının bilmediği ya da biliyorsa da anlatmaktan hoşlanmadığı facia ve vahşet sahnelerini eserine alabileceğini sanmayalım.

İlyada ile *Odysseia* gerçekçilikle örülmüş iki destandır. Canlandırdıkları çağları aydınlatmak için onlardan daha aydın bir belge bulunamaz. Gönül ister ki bilimin bu destanlarla el ele giden araştırmaları *İlyada* ve *Odysseia*'mn kapladığı gerçeklik alanını bize büsbütün açıklayabilsin bir gün.

İLYADA

Homeros'un Yunanca *İlias* adını taşıyan destanı, İlyon ya da Troya olarak anılan kentin destanıdır. Konusu Troya Savaşı olmakla birlikte, hem bu savaşın ancak kısa bir dönemini kaplar, hem de Troya efsaneleri diye andığımız büyük bir efsane ve masal çemberinin küçük bir bölümünü içine alır. *İlyada*'da bütün bir savaşın öncesi ve sonrasıyla bir otuz yıl süreyle uzanan öyküsünü arayan okuyucu, büyük bir hayal kırıklığına uğrar. Aslında *İlyada*, Troya'mn destanı değil, Akhilleus'un destanı sayılmalıdır. Konusu sınırlıdır: Akhilleus'un, Akha ordularının Başkomutanı Agamemnon'a karşı öfkesi ve bu yüzden savaşı bırakıp barakasına çekilmesiyle başlayan destan, Akhilleus'un arkadaşı Patroklos'un ölmesi yüzünden savaşa geri dönmesi, Troyalı kahraman Hektor ile çarpışması, onu öldürmesi, ölüsünü Troya surları çevresinde arabasına bağlı olarak sürüklemesi ve sonunda insafa gelerek Hektor'un ölüsünü, babası Kral Priamos'a geri vermesi ile biter. 24 bölümlü ve 16.000'i aşkın dizeli bu koca destan Troya Savaşı'mn dokuzuncu yılında tam 51 günlük bir süreyi kaplar. Oysa Troya Savaşı'nın kendisi de savaştan önceki ve sonraki olaylarla birlikte Homeros'un yapıtlarını çok aşan dallı budaklı bir efsane bütünüdür. Bu efsaneleri tek tek olarak Homeros'un iki yapıtında da, Homeros destanlarının dışında çeşitli destan ve öykülerde de bulabiliriz. Troya savaşlarıyla ilgili efsaneler öyle çok ve çeşitlidir, Yunan yazınının her türüne öylesine yansımıştır ki, ilkçağ Yunan öykü ve söylencelerinin kökeninden elimize geçen yüzlerce efsane, bu gür ağacın kökenleriyle karışmış, dallarına dal uzatmış, yaprak ve ürünlerini birbirine karıştırmıştır. Yunan ve Roma uygarlıklarından doğma Latin ve Cermen dillerinin de efsaneleri aynı kökenden türemiş olduğuna göre, burada ne görkemli bir öykü, inanç ve söylence topluluğunun ortaya çıktığı kolayca anlaşılır. İlkçağ efsanelerinin "klasik" olarak nitelendirebileceğimiz bir başka yönü de var, her çağ, her dönem ve her yerde yeni yeni yorumlarla işlenme-

ye elverişlidir bunlar. Batı sanat ve yazını, kimi dönemlerde bu akıma karşı koymaya çalışmışsa da, mitolojiden ve mitolojik konuların etkisinden kurtulamamıştır, ilerde kurtulacağı da pek olası değildir. Yani dönüp dolaşıp vurgulamak istediğimiz yön şu: Troya Savaşı efsanesi dünya mitolojisinde önemli yer tutan bir konudur. Bu konuyu *İlyada* destanında canlı bir biçimde bulabiliriz gerçi, ama onu yalnız *İlyada*'da arayan yanılır. Troya Savaşı'nın destanı *İlyada* ile ne başlar, ne de biter. Bu efsanelere ve genellikle Yunan-Latin mitolojisine biraz olsun bilimsel bir yaklaşım, mitolojiyi konu edinen yapıtları –hangi türden olurlarsa olsunlar– kendi sınırları içinde incelemeyi gerektirir. Sözgelimi Tanrı Zeus'tan genel olarak söz edilemez. Homeros'un *İlyada*'sındaki Zeus'un niteliklerinden, yerinden ve rolünden dem vurulur. Her tanrı simgesi ya da her kahraman, tanrı ve kahraman için anlatılan söylenceler için de aynı şeyi yapmalı, yani mythos ve mitolojiyi soyut olarak değil, somut örnekleriyle ve bu örnekler içindeki görüntüleriyle incelemeli.

Böyle bir incelemeye girdik mi, Troya Savaşı konusunun Yunanca "kyklos" (çember) diye adlandırılan birçok destanlarda ele alındığını görürüz; bu destanları sayabiliriz ancak, çünkü çoğu, adlarından başka bir şey bırakmadan yitip gitmiştir. Efsanenin gelişmesi içinde şöyle sıralanırlar:

1. *Kypria*, yani Kıbrıslı destan (11 bölüm); adının neden Kıbrıslı olduğu bilinmez, yazarı Kıbrıslı Stasinos'tu da ondan olabilir.
2. *İlyada* (24 bölümlü Homeros destanı).
3. *Aithiopis* (Etiopya destanı-5 bölümlü).
4. *Küçük İlyada*.
5. *Iliupersis*, yani İlyon'un yıkılışı.
6. *Nostoi*, yani dönüş destanları; Troya'nın yıkılışından sonra kahramanların yurtlarına dönüşlerini konu edinen destanlar ki *Odysseia* da bunlardan biridir.

İlyada ve *Odysseia*'dan başka bu destanların yalnız adları bilinir. Bu bilgilerin çoğunu da Hellenistik çağlardan kalma derleyicilerin yapıtlarına borçluyuz. *Kypria*'yı Kıbrıslı Stasinos, *Aithiopis* ile *Iliupersis*'i Miletos'lu Arktinos, *Küçük İlyada*'yı Midillili Leskhes, *Nostoi* adlı bir destanı da Troizenli Agias adlı ozanlar yazmış deniyor. Dikkat edilirse, *Nostoi* destanının yazarından başka Stasinos, Arktinos ve Leskhes adlı ozanlar Egelidir. Bu destanlar neden kaybolmuş da yalnız *İlyada* ile *Odysseia* kalmış? Bu soruya yanıt verecek du-

rumda değiliz. Homeros'tan sonra yazılmış olan bu destanlar herhalde değerli yapıtlar değildi de ondan elemeye uğramışlardır. Ve *İlyada* ile *Odysseia*'mn ta ortaçağa kadar kopyaları yapıldığı halde, öbür destanlar başka yapıtlara konu olduktan sonra unutulup gitmişlerdir. Aristoteles'e göre, *Kypria* birçok tragedyaya esin olmuş, yalnız *Küçük İlyada*'daki efsanelerinden sekiz tragedya yazılmış, oysa *İlyada* ile *Odysseia*'nın konuları ancak iki tragedyaya aktarılmıştır. Anlaşılan bu destanlar birçok facia öyküleriyle dolup taşmaktaydı. Homeros'un destanlarıysa ele aldıkları konuları artık başka bir ozanın işlemesine olanak vermeyecek bir sanat düzeyine ulaşmıştır.

Troya Savaşı öncesi efsanelerini buraya almak çok uzun olur, bunları Troya'nın kuruluşu ve Troyalı kral soyunun efsaneleri ile Akha kahramanlarının çeşitli efsaneleri, diye ikiye ayırabiliriz. Dardanos, Laomedon, Priamos, Ankhises ile Aineias, Hektor, Paris, Hekabe, Kassandra, Helenos, Troilos ve daha başka Troyalı efsane kişileri ve onların öyküleri birinci gruba, Argos ve Pelopsoğulları, yani Tantalos, Niobe, Pelops, Atreus ve Thyestes, Agamemnon ve Menelaos, Klytaimestra ve Helena bir yandan, Hellas ve Aiakosoğulları, yani Akhilleus, Patroklos ve Nestor, iki Aiaslar, Diomedes ile Odysseus ikinci gruba girer. Bu kişiler üstüne çeşitli mythoslar, efsaneler ve öyküler anlatılır. *İlyada* ve *Odysseia*'daki rolleri üstüne bilgi edinmek isteyen okuyucuların mitolojiyi işleyen kitaplara başvurmaları gerekir. Bunlar için salık vereceğim kitap, kendi "Mitoloji Sözlüğü"mdür. Bu çalışmamda hangi öykünün kimin tarafından işlendiğini belirtmeye ve elden geldiğince çok örnek ve çeviri örnek vermeye çalıştım. *İlyada*'yı okuyan kişilere kolaylık olsun diye, büyük destanın bölüm bölüm bir özetini de aşağıya ekliyorum. Bu özet, okuyucunun kılavuzu olabilir, nerede ne bulabileceğini kendisine gösterebilir, aradığı efsaneyi bulup incelemesine yardım edebilir.

Destanın 24 bölümü elyazmalarında Yunan alfabesinin harfleriyle gösterilmiştir, okuyucuların bu saymaya rastlayabilecekleri düşüncesiyle, bölümlerin Yunanca sayılarını da parantez içinde gösteriyoruz:

Bölüm I. (Alpha): *Seslenış-Akhilleus'un öfkesi*

Ozan, Musalara seslenip konusunu belirtir: Akhilleus'un öfkesi, bu yüzden Akhalar arasında beliren veba salgını.

Akhaların Troya Ovası'ndaki gemi ordugâhmdayız. Tanrı Apollon'un rahibi Khryses gelir, Agamemnon'un tutsak olarak alıkoydu-

ğu kızı Khryseis'i geri ister. Agamemnon kızı vermediği için Tanrı Apollon, Akha ordusuna veba salar, dokuz gün dokuz gece ordu hastalıktan kırılır. Bilici Kalkhas kızı geri vermesini buyurur. Agamemnon kızı vermeye razı olur, ancak onun yerine Akhilleus'un tutsağı Briseis'i alacaktır. Agamemnon, Briseis'i alır, ama Akhilleus da barakasına çekilir, savaşa artık katılmayacaktır... Anası Deniz Tanrıçası Thetis'ten öcünü almasını ister. Thetis Olympos'a çıkıp Zeus'a yalvarır: Akhilleus savaştan uzak durdukça, Akhalar zaferi kazanamasınlar, diye Zeus söz verir, Akhalardan yana olan karısı Tanrıça Hera ile kavga ederler. Hephaistos Tanrı onları yatıştırır.

Bölüm II. (Beta) - Agamemnon'un düşü - Toplantı - Gemilerin sayımı

Zeus, Agamemnon'a yalancı bir düş gönderir: Troya'yı alabileceğini bildirir. Agamemnon, Akhaları toplantıya çağırır, onları denemek ister. Herkesin dokuz yıllık savaştan bıktığını, yurtlarına dönmek istediklerini anlar - Thersites olayı - Ordu savaş düzenine girer - Ozan bir daha Musa'ya seslenir ve Akha ordularının komutanlarını ve kentlerini ve gemilerini saymaya koyulur. Aynı sayım Troyalılar için de yapılır. Troya ordusu da safa dizilir.

Bölüm III. (Gamma) - Antlar - Surların üstündeki sahne Paris ile Menelaos'un teke tek dövüşü

İki ordu karşı karşıyadır: Paris, Menelaos ile teke tek dövüşe girişmeyi önerir. Dövüşü kazanan Helena'yı alacaktır. Öneri kabul edilir. Priamos'u çağırmaya giderler. Sahne değişir: Priamos'la ihtiyarlar kurulu, surların üstünde dizilip teke tek dövüşü gözlerler. Helena gelir, onlara Akha yiğitlerini tanıtır. Teke tek dövüş başlar. Menelaos, Paris'i alt etmek üzereyken Tanrıça Aphrodite araya girip Paris'i kaçırır, Helena'yı kocasının yanına götürür. Helena'mn Aphrodite'ye, sonra da kocasına çıkışması.

Bölüm IV. (Delta) - Antların bozulması - Agamemnon'un orduları denetlemesi

Olympos'ta: Zeus, Hera ve Athena arasında çatışma. Hera, Lykialı Pandaros'un savaşmama andını bozmasını sağlar. Menelaos'un yaralanması - Gene silaha sarılan orduyu Agamemnon gözden geçirir. -

Savaş başlar: Akha yiğitlerinden Antilokhos, Aias ve Odysseus birçok Troyalıyı öldürürler.

Bölüm V. (Epsilon) - Diomedes'in kahramanlıkları

Bütün bölüm Akha yiğidi Diomedes'in kahramanlıklarına ayrılmıştır: Korkunç bir boğuşma başlar, tanrılardan Ares, Athena ve Aphrodite de savaşa karışırlar. Aineias ile Diomedes arasındaki savaş. -Aphrodite'nin araya girip yaralanması...- Diomedes Savaş Tanrısı Ares'i yaralar.

Bölüm VI. (Zeta) - Hektor'la Andromakhe'nin buluşması

Hektor kente gelir, anası Hekabe'ye Athena Tapınağı'na sunular koymasını söyler. Bu arada Diomedes, Lykialı Glaukos ile çarpışırken, aralarında konukluk bağları olduğu anlaşılır, savaştan vazgeçip silahlarını değiş tokuş ederler. - Bellerophontes efsanesinin anlatılması - Hektor, Batı surlarının önünde karısı Andromakhe ile küçük oğlu Astyanaks'a rastlar. Aralarındaki aile sahnesi.

Bölüm VII. (Eta) - Hektor ile Aias arasındaki çarpışma - Ölülerin kaldırılması

Hektor, Akhaların en seçkin yiğitlerinden biri Telamonoğlu Aias ile teke tek savaşır. Başa baş gelip ayrılırlar. Ölüleri toplamak için savaşa ara verilir. Akhaların, ordugâhı bir sur ve bir hendekle çevirmeleri. - Olympos'ta tanrılar arasında tartışma.

Bölüm VIII. (Theta) - Zeus'un İda Dağı'ndan savaşı yönetmesi

Zeus, Troya Savaşı'mn yönetimini ele alır, bunun için de gelir İda Dağı'nın doruğuna yerleşir. Üstünlük Troyalılardadır, Akhalar hendeğe kadar çekilirler.

Bölüm IX. (İota) - Akhilleus'a gönderilen elçiler. - Yiğidin barakasındaki tartışma

Akhalar toplantısında Akhilleus'un savaşa dönmesini sağlamak için ona elçiler gönderme kararı verilir. Aias ile Odysseus elçi seçilirler. Akhilleus onları iyi karşılar, ağırlar, ama savaşa dönmeme kararını bildirir. Lalası Phoiniks'in bütün yalvarmaları boşa gider. Haberi alınca Akhalar arasındaki üzüntü.

Bölüm X. (Kappa) - Odysseus'la Diomedes'in keşfe çıkmaları - Dolon

Gece toplanan kurultay: Akhaların en yaşlı önderi Nestor, Troyalılar kampına gözcü gönderilmesini salık verir. Odysseus'la Diomedes görevlendirilirler. Yolda Troyalıların gözcüsü Dolon'a rastlarlar, ağızdan birçok bilgi aldıktan sonra onu öldürüp dönerler. Trakyalılarm cins atlarını kaçırırlar.

Bölüm XI. (Lamda) - Agamemnon'un kahramanlıkları

Destanın yirmi altıncı gününde üçüncü büyük çatışma. - Hektor'la Agamemnon'un karşılaşması, Agamemnon, Diomedes ve daha birçok Akha yiğidinin yaralanması - Akhalarda telaş. Nestor, Akhilleus'un arkadaşı Patroklos'a dert yanar.

Bölüm XII. (Mü) - Duvar dibindeki savaş

Troyalılar duvara saldırır. Kıyasıya çarpışma. Lykialılarm duvarda delik açmaları. Korkunç boğuşma. Akhaların gemilere doğru kaçışması.

Bölüm XIII. (Nü) - Gemilerin önündeki savaş

Akhalardan yana olan Tanrı Poseidon, savaşı, Semendirek Adası'ndan gözler. İki Aias'ı Troya saldırısına karşı koymaya kışkırtır. Her iki tarafta da yararlık gösterenler olur, ama Troyalılar gemilere kadar sokulurlar.

Bölüm XIV. (Ksi) - Zeus'un aldatılması

Akhalarda şaşkınlık. - Hera, Zeus'u baştan çıkarmak için bir düzen kurar. Tanrıça Aphrodite'den cinsel istek uyandıran memeliğini alır, süslenir püslenir ve İda Dağı'nda Zeus'u bulup onunla sevişmeyi başarır. Tanrı sevişmeden sonra uykuya dalar, o sırada Poseidon, Akhaların yardımına koşar.

Bölüm XV. (Omikron) - Duvara ikinci saldırış

Zeus uyanır, Hera'ya çıkışır. Poseidon uzaklaşır, Zeus, Apollon Tanrı'yı Hektor'a gönderir. Hektor gene duvara saldırır. Akhalar gene gemilere kadar gerilerler. Durum Akhalar için çok kötüdür.

Bölüm XVI. (Pi) - Patroklos destanı

Patroklos gelir Akhilleus'a bu korkunç durumu bildirir, Akhilleus gitmeyecekse, kendi savaşa gidip dövüşmeye kararlıdır. Yiğitten silahlarını ister. Akhilleus arkadaşına silahlarını verir. Patroklos, Akhilleus'un silahlarıyla karşılarına dikilince, Troyalılar önce bozguna uğrar, sonra Lykialı önder Sarpedon, Patroklos'la dövüşür ve ölür. Baştanrı Zeus'un kadere boyun eğerek oğlu Sarpedon'u feda etmesi. Sarpedon'un ölüsü çevresinde çarpışma. Patroklos, Hektor'u Batı Kapıları'na kadar kovalar. Apollon'un kışkırttığı Hektor, Patroklos'u vurur. Patroklos'un ölümü.

Bölüm XVII. (Ro) - Menelaos'un kahramanlığı

Akha yiğitleri Patroklos'un ölüsünü Hektor'un elinden kurtarmak için dövüşürler, ama Hektor ölüyü silahlarından soymayı başarır. Akhilleus'un ölümsüz atlarının ağlaması. Zeus, Troyalılara zaferi müjdeler. Akhalarm bozgunu. Patroklos'un ölüsü alınır ve kara haber Akhilleus'a götürülür.

Bölüm XVIII. (Sigma) - Akhilleus'a yeni silahlar yapılması

Akhilleus'un korkunç yası. Deniz Tanrıçası Thetis'i çağırıp yeni silahlar istemesi. Thetis'in demirci tanrı Hephaistos'a başvurması. Silahlar destanı.

Bölüm XIX. (Tau) - Akhilleus'la Agamemnon arasındaki barışma

Thetis silahları oğluna götürür. Akhaların toplantısında Akhilleus ile Agamemnon barışırlar. Ordular silah kuşanır. Savaş hazırlıkları. Akhilleus için kara belirtiler: Hektor'u öldürdükten sonra kendi ölümü de yakındır.

Bölüm XX. (Ypsilon) - Tanrıların savaşa karışması

Olympos'ta tanrılar toplantısı: Zeus izin verir, her tanrı istediği gibi yardım edebilecektir savaşa. Tanrılar iki cepheye ayrılır: Hera, Athena, Poseidon, Hermes, Hephaistos Akhalardan yanadır - Akhilleus'un Aineias'la karşılaşması, Aineias'ın savaş alanından kaçırılması.

Bölüm XXI. (Phi) - Irmak kıyılarında savaş

Akhilleus kudurmuş gibidir, önüne gelen Troyalıyı insafsızca tepeleyip Troya Ovasında akan Skamandros ve Simoeis ırmaklarına atar. Kanlarla kızıla boyanan ırmaklar kabardıkça kabarır. Irmak-Tanrı Skamandros öfkelenir, yatağından çıkıp Akhilleus'u kovalamaya başlar. Derken Ateş Tanrı Hephaistos ırmakların karşısına dikilip alevleriyle onları durdurur. - Sahne Olympos'a yükselir: Tanrılar arasında kavga dövüş. Akhilleus, Troyalıları püskürte püskürte Troya' mn surları önüne gelir. Troyalılar surların içine sığınırlar.

Bölüm XXII. (Khi) - Hektor'un ölümü

Bir Hektor surların dışında kalır. Priamos'la Hekabe yalvarırlar içeriye girip korunsun, diye ama yiğit, anasına babasına aldırmaz. Hektor'un iç tartışması. Korkuya kapılması. Tanrılar seyircidir. Sonunda Zeus kader tartısını kaldırır: Hektor'un ölüm kefesi ağır basar. Apollon bile onu korumaktan vazgeçer. Tanrıça Athena, Troyalı yiğit Deiphobos'un kılığına girip Hektor'u aldatır. Hektor, Akhilleus'un karşısına dikilir. Çarpışırlar. Hektor ölür. Akhilleus Hektor'un ölüsünü yedi kez Troya surlarının çevresinde sürükler. Troya surlarından izlenen korkunç sahne. Andromakhe'nin bayılması.

Bölüm XXIII. (Psi) - Patroklos'un ölüsüne düzenlenen yarışmalar

Akhilleus'un ordugâhında Patroklos'a yapılan ölü törenleri. Akhilleus'un yası. Patroklos'un yakılması. Yarışmalar.

Bölüm XXIV. (Omega) - Priamos'un, Hektor'un ölüsünü geri alması. - Hektor'a ağıtlar

Gece. Kral Priamos, Tanrı Hermes'in kılavuzluğunda Hektor'un ölüsünü geri almak için Akhilleus'un barakasına gelir. Priamos'la Akhilleus arasındaki konuşma. Akhilleus yumuşar: Hektor'un ölüsünü babasına geri verir. Priamos ölüyle Troya'ya döner. Hektor'a ağıtlar yakılır. Dokuz gün Hektor'un ateş yığını için odun taşınır. Onuncu günü yapılan cenaze töreni ile *İlyada* kapanır.

İLYADA'DA TANRILAR DÜNYASI

OLYMPOS

Homeros tanrıları, belli bir yerde otururlar: Olympos Dağı'nda. Yunan ilkçağı Ege çevresinin birçok dağlarına Olympos adını vermişti, nitekim "yüksek dağ" anlamına gelen bu adı bizim Uludağ da taşırdı. Ama tanrıların ülkesi, Teselya'daki Olympos olsa gerek. Homeros'a göre tanrılar buraya yerleşmişlerdi. Binbir doruklu, hep karlarla örtülü (I, 420), pırıl pırıl ışıldayan (I, 532) bu dağ öylesine sarp ve yüksektir ki, göklere karışır. Doruğuna atları uçan arabalarıyla ancak tanrılar ulaşabilirler (V, 367). En yüksek tepesinde Zeus taht kurmuştur, oradan dünyada olup biteni gözler. Tanrıların sarayları biraz daha aşağıda olsa gerek. Bu sarayı ya tunçtan ya da altından avlusuyla Tanrı Hephaistos'un yaptığı çeşit çeşit daireleriyle tıpkı bir kral sarayı gibi tasarlar Homeros. Zeus bu sarayın kralı, Hera kraliçesidir. Hera'nın da tahtı Zeus'unki gibi altındandır (I, 611). Şölende yiyip içtikten sonra, tanrıların uykusu gelir, yatmaya giderler (I, 605 vd.). Ömürleri şölenlerle geçer bu tanrıların. Akhilleus, Agamemnon'la kavga edip tutsağı Briseis'i elden kaçırdıktan sonra, annesi Thetis'ten Zeus'a gitmesini ve tanrının kendisi için öç almasını yalvarınca, Thetis, tanrıların Olympos'ta olmadıklarını, Yüzüyanıklara şölene gittiklerini söyler (I. 423). Tam on iki gün sürer bu şölen. Bitince, gül parmaklı Şafak'la birlikte tanrılar da Olympos'a dönerler (I, 493). Zeus, Thetis'le konuşur, sonra gene şölene oturur. Ama tanrıların yediği içtiği insanlarınkine benzemez. Ölümsüz olduklarından, onlar şarap yerine "nektar" içer, ekmek yerine "ambrosia" yerler. Altın taslarına nektar dökmek Tanrıça Hebe'ye (IV, 2), bir de Tros'un oğlu Ganymedes'e düşer (XX, 232-235). Tanrılar şerefe kadeh kaldırırlar (IV, 4), tatlı konuşmalarla şölende iyi vakit geçirmeye bakarlar. Hephaistos çok üzülür. Hera ile Zeus arasında çıkan kavga yüzünden şölenin tadı kaçtı diye (I, 575-576), ahengi yeniden kurmak için uğraşır durur, öyle ki topal ayağıyla kendi koşuşur tanrılara içki sunmaya. Tanrı şölenlerinde neşe hiç eksik olmaz. Ölümsüzler, Apol-

lon ve Musaların çalgıları, şarkılarıyla şenlenirler, bir de kahkaha attılar mı, sonu gelmez bu kahkahanın (I, 599).

ÖLÜMSÜZLER

Tanrılar ölümsüzdür. Gerçi insanlar gibi giyinirler kuşanırlar, öfkelenirler, üzülürler, acı çekerler, ama gene de bir şey olmaz onlara. Durmadan insan savaşlarına karıştıkları için yaralandıkları da olur: Savaş Tanrı Ares'in etine silah işler (V, 855), Diomedes, Aphrodite'yi incecik bileğinden yaralar (V, 335 vd.), her iki yaradan da "ikhor" denilen bir öz akar. Homeros, ölümsüz tanrıların damarlarında kan değil de bu "ikhor" varmış diyor. Yaralandılar mı, güzel tenleri kararır (V, 334), acılar içinde kıvranırlar, ağlarlar, sızlarlar, ama ölüm yoktur bunun sonunda, Hekim Tanrı Apollon, yaranın üstüne biraz ilaç serpti mi, bir şeyleri kalmaz.

TANRILAR VE TROYA SAVAŞI

Tanrıların birbirleriyle alışverişi Troya Savaşı'yla doğrudan doğruya ilgilidir. İki cepheye ayrılmıştır onlar. Neden derseniz, pek belli değil. *İlyada*'da üç tanrıça arasındaki güzellik yarışmasından söz edilmez. O halde tanrılar arasında neden bu ikilik, niçin Aphrodite ile Ares, Troyalılardan yana, niçin Hera ile Athena, Akhalara bu kadar dost da, Troyalılara bu kadar düşman? Bunu tanrıların en büyüğü Zeus bile bilmiyor sanki. Bakın ne diyor (VI, 31 vd.):

> "A şeytan karı, ne diye kızarsın onlara böyle?
> Düzenli İlyon'u yerle bir etmek hırsı da ne?
> Priamos'la çocuklarının sana ettikleri ne ki?
> Bir girebilseydin kapılardan, koca surlardan,
> Priamos'u, çocuklarını, Troyalıları yerdin çiğ çiğ."

Tanrılar dünyasında bu sorun, sonsuz bir tartışma konusudur. İki cephe arasında hakem görevi yapan Zeus bile bazan bıkmış usanmışa benziyor bu yüzden (I, 518). Bütün destan boyunca Zeus ne derse o olduğu halde, Troya'nın yıkılması konusunda Zeus'tan da üstün bir istem, bir yazgı vardır. Savaşlarda talihi bir o yana, bir bu yana çeken Hera, Athena, Ares, Apollon, Aphrodite gibi tanrılar gerçi Zeus'un elinde birer kukla gibidirler, ama Zeus bunları neden böyle oynatır da, öyle oynatmaz? Bunu anlamak için *İlyada*'mn büyük bir efsane bütününün bir parçası olduğunu unutmamak gerek. Destanın ba-

şında şu önemli sözlere rastlıyoruz: "Buyruğu yerine geliyordu Zeus'un", *İlyada*'nın konusu olan bu istemin gerçekleşmesi de doğrudan doğruya Akhilleus'un öfkesi ile ilgilidir. Briseis'i elinden kapan Agamemnon'a öfkelenen Akhilleus, anası Thetis yoluyla Zeus' tan söz alır: Akhilleus savaştan uzak durdukça, talih Troyalılara gülecek, Akhalar bir sonuç alamayacaklar. Ama Zeus'un bu buyruğu hemen yerine gelseydi, destan destan olmazdı. Zeus tanrıların birbirine zıt istekleri arasında bir denge kurar, böylece olay uzayıp gider, *İlyada* da yirmi dört bölümlük bir destan, meraklı bir dram haline gelir.

İKİ KATLI SAHNE

İlyada'da sözü geçen tanrıları, bir bir ele almadan, Homeros'un tanrı dünyasıyla insan dünyası arasındaki alışverişi nasıl tasarladığını görelim. Olympos'ta geçen bir sahne Troya Savaşı'yla ilgilidir. Doğrudan doğruya bir ilişiği yoksa da, bu savaşla ilgili tanrıların ya da insanların ağzından bir anı gibi anlatılır. *İlyada* dramı iki katlı bir sahnede oynanır. Troya kenti, Troya surlarından da denize kadar uzanan koca savaş alanı ve kıyıda Akhalarm gemileri, barakaları, Troya Savaşı'na katılmak için Yunanistan'dan, adalardan gelmiş bütün bir ordu: işte sahnenin alt katı. Üst katta ise tanrıların dünyası, yani Olympos var. Göz, bu iki sahne arasında gider gelir. Homeros bizi bir yeryüzüne indirir, bir gökyüzüne çıkarır, bir Troya önünde olup biteni gösterir, bir Olympos'ta verilen kararları duyurur. Hemen her bölümün bir parçası Olympos'taki bir sahneye ayrılmıştır, yeryüzünde bulunduğumuz zaman da tanrıları gözden kaçırmayız, çünkü onlar insanların her işinde, her sözünde var oldukları gibi, yeryüzüne inmekten de hiç çekinmezler. Homeros'un destan dünyası tanrı varlığıyla dolup taşar. Homeros'tan birkaç yüzyıl sonra Atina'da doğup gelişen tragedya son demlerini yaşarken, ozanlar sahnede gösterdikleri faciayı sonuçlandırmak için "deus ex machina" denilen çareye başvururlardı, yani bir makineyle gökten bir tanrı indirir, sorunu ona çözdürürlermiş. Homeros destanlarındaki tanrılara "deus ex machina" bile denemez, çünkü onlar yalnız belli bir anda karışmıyorlar olaya, her zaman olup bitenin içindedirler.

TANRILAR VE İNSANLAR

Ozan için tanrısal varlıkları insan olaylarına hep karışır göstermek öyle kolay bir iş de değil. "Deus ex machina" beşinci yüzyıl Atina'

sında sırıtırdı. *İlyada*'da ise hiçbir zorlama sezilmez bu yolda. İnsan dünyası ile tanrı dünyasının gerçekleri belli bir efsane havası içinde rahatça birbirine karışıyor. Agamemnon düş mü görür, bilin ki, Zeus, Düş Tanrısı'nı ona öğüt vermek için göndermiştir (II, 1). Akhilleus öfkesinden kabına sığamayıp kılıcını çekmek, Agamemnon'u öldürmek üzere midir, hemen tepesinde Athena belirir, onu bu işten alıkoyar (I, 194). Pergamos Kalesi'ndeki tapınağında savaşı gözleyen Apollon, Troyalıların gevşek davranmasına içerler, seslenir onlara (IV, 509).

Tanrılar gerek gördükçe işe karışırlar, ama bazan da çağrıldıkları için gelirler, Pandaros'un oku ile yaralanınca, Diomedes Athena'yı çağırır, tanrıça hemen gelir, yarasını iyi eder, çok sevdiği yiğide öğütler verir (V, 115 vd.). Haberci Tanrı İris'in ödevi zaten tanrıların buyruklarını insanlara ulaştırmaktır: Gelir Helene'yi evinden alır, Troya surlarından savaşı görmeye götürür (III, 121 vd.). Tanrılar öylesine güçlüdür ki, bir silahı istedikleri hedefe yöneltebilirler, hedeften uzaklaştırırlar, insanları dumanlarla örtüp gizlerler, iş sarpa sardı mı, havalara uçurup kaçırırlar. Aphrodite, Paris'i öyle kaçırır Menelaos'un elinden (III, 373, vd.), oğlu Aineias'ı da öyle kurtarır Diomedes'in pençesinden (V. 311 vd.). İnsanları gizlemek için dumana, Homeros'un deyimiyle "koyu bir buluta" sardıkları gibi, kendilerini de belli etmemek için binbir çareye başvururlar. Bu çarelerin biri Hades başlığıdır. Athena onu başına geçirir geçirmez, görünmez hale gelir, böylece Diomedes'i arabasına alıp Tanrı Ares'e karşı sürer (V, 845 vd.). Tanrıların hep bulutlarla işleri var zaten: V, 356'da Ares arabasını ve silahlarını bir buluta dayamıştır. Tanrılar çoğu zaman insan kılığına girerler. Aphrodite; Helene'ye, bir zamanlar Mykene'de kendisine yün eğiren yaşlı bir kadın kılığında görünür (III, 386), İris, Helene'nin görümcesi Laodike oluverir, Hera, Stentor'un, (V, 785), Athena da Laodokos'un (IV, 86) kılığına girerler. Biçim ve kimlik değiştirmek ölümsüzler için işten bile değildir, ama kılık kıyafet seçerken de dikkatli davranırlar, görünecekleri kimseye söz geçirebilsinler diye, onun sevdiği, saydığı bir insanın kimliğine bürünürler. Tanrının gelişi bazen belli olur, bazen olmaz. Athena binlerce ışın saçan bir yıldız gibi akar yeryüzüne, şaşakalır tekmil ordular (IV, 75 vd.), ama çoğu zaman tanrı yalnız bir şey söylemek istediği insana belli eder kendini, ötekiler gelişinin farkına bile varmazlar. Akhilleus hemen tanır Athena'yı (I, 199), Helena da yanılmaz (III, 396):

> "Dillere destan gerdanından tanıdı Helene tanrıçayı,
> *insanın içini bir hoş eden göğsünden,*
> ateş saçan gözlerinden tanıdı onu."

ZEUS

Uranos ve Kronos soylarından sonra, üçüncü tanrı kuşağı olarak Olympos'ta hüküm süren tanrıların en büyüğü, en güçlüsü Zeus'tur. Kronosoğlu Zeus'u, Homeros doğa güçlerini elinde tutan, insan dünyasına egemen bir tanrı olarak gösterir. "Bulutları devşiren", "göklerde gürleyen", "şimşek savuran" gibi sıfatlarının yanında Zeus aklın ta kendisidir.

Zeus'un gücü öylesine sonsuzdur ki, başının bir işmarı ile koca Olympos'u titretir, en olamayacak şeyi gerçekleştirir (I. 524). Sarayının eşiğine ayak basınca, bütün tanrılar ayağa kalkarlar, onu karşılamaya çıkarlar (I, 533). Tanrıların hepsinden üstün olduğu için, hiçbiri ona karşı gelmeye yeltenemez. Karısı Hera bile dayak yemekten korkar (I, 587). Zeus bir şey söyledi mi, tanrılar suspus olurlar (IV, 22). Hephaistos, babasına karşı annesini tuttuğu için başına gelenleri yana yakıla anlatır (I, 590 vd.): Zeus onu bacağından tutup Olympos'tan aşağı atmıştı, ünlü demirci tanrının topal olması da bu yüzden. Aynı maceranın Hera'nın başına gelmesinden korkar Hephaistos. Öbür tanrılar Zeus'u ancak tatlı sözlerle, yalvarmalarla kandırabilirler. Thetis yalvarıcı pozuna girer önünde. Ressamlara esin kaynağı olan bu pozu, Homeros şöyle anlatır:

> "(Thetis) en yüksek yerinde çok doruklu Olympos'un,
> öbür tanrılardan uzakta,
> oturur buldu iki gözlü Kronosoğlu'nu.
> Çöktü önünde, tuttu dizlerini sol eliyle,
> okşadı sağ eliyle de çenesini,
> yakardı Kronosoğlu Tanrılar Kralı Zeus'a."

Zeus bu egemenliği, dünyanın kuruluşuyla birlikte ele geçirmiş değildir. Olymposlu tanrılardan önce başka tanrılar vardı. Dünyanın kuruluşuyla birlikte tanrı kuşaklarının doğuşunu –Hellenler buna "theogonia" derlerdi– çetin savaşlardan sonra yeni kuşakların eskileri altedip başa geçmelerini Homeros değil de, ondan bir yüzyıl kadar sonra yaşadığı sanılan ozan Hesiodos anlatır. Uranos (Gök)-Gaia (Toprak) soyunu Kronos-Rhea soyu izlemiş, ama Kronos, krallığı elden kaçırmamak için, bütün çocuklarını doğar doğmaz yermiş. Rhea, oğlu Zeus'u doğurunca, Girit Adası'na saklamış, Kronos'a da kundaklanmış bir taş yedirmiş. Zeus da büyüyünce, Kronos'un soyundan olan bütün devleri, azmanları yeraltı ülkesi Tartaros'a kapat-

mış. Hesiodos'a göre Tanrıça Aphrodite, Tanrı Uranos'un, Kronos'ça kesilen erkeklik organı denize düşünce, saçtığı köpüklerden doğmuştur. Ama Homeros böyle bir efsaneden söz etmez. *İlyada*'da Aphrodite, Zeus ile Dione'nin kızı olarak gösterilir.[1]

Zeus'a karşı koyanlar da olmuş. Thetis, onu günün birinde Hera, Poseidon ve Pallas Athena'nın kurdukları bir tuzaktan kurtarmış. Bunlar tanrıların babasını zincire vurmuşlar, Thetis de yüz eli olan dev Briareus'u Olympos'a getirmiş, zincirlerini ona çözdürmüş. Bu öyküyü Thetis'in ağzından duymuş olan Akhilleus, Zeus'tan yardım istemek için anasına hatırlatır (I, 394-406).

Tanrıların, insan elinden çektikleri de olmuştur. Diomedes kudurup da, insan olsun, tanrı olsun her karşısına çıkana saldırınca, onu görenler Zeus'tan bile çekinmeyeceğini söylerler (V, 457). Yaralı kızı Aphrodite'yi avutmak için Dione, insan elinden tanrıların çektiklerini sayar döker (V, 383 vd.): Otos ile Ephialtes adlı devler, tanrı Ares'i on üç ay bir küpe kapatmışlar, Herakles Hera'yı okla memesinden yaralamış, gene Herakles, Hades'in omzuna bir kargı saplamış. Tanrıların en güçlüsü olduğu halde, Zeus öbür tanrılardan çekinir. Aralarında bir yatıştırma politikası gütmek zorundadır. Şu ya da bu tanrıyı gücendirmemek için, kararlarını gizler. Hele karısı Hera' dan bayağı korkar. Herhangi bir ölümlü gibi evinde hır gür çıkarmasına canı sıkılır (I, 518 vd.). Karısının hırçınlığından, kavgacılığından yakınır, oğlu Ares'te aynı huyları görünce, sinirlenir, sen de annene çektin diye hayıflanır (V, 892).

HERA

Ak kollu, inek gözlü Tanrıça Hera. Zeus'un soyundan ve Zeus'un karısı olduğu için, tanrıların babası kadar saygı görmekle övünür (IV, 58). *İlyada*'da Hera'nın körü körüne Akhalardan yana gösterilmesi, onun yalnız Yunanistan'da tapınılan bir tanrıça olduğundandır herhalde. Hera kendisi söylüyor ki (IV, 51):

> "Doğru, üç kent var benim gözbebeğim.
> Argos, Sparta, uçsuz bucaksız Mykene."

Troyalılara "yıkımlar kurması" (IV, 21), Paris'in Helene'yi kaçırdığı ya da Athena gibi kimi Akha yiğitlerini üstün görüp sevdiği için

[1] Bkz. *Hesiodos, Eseri ve Kaynakları*. Çev.: Sabahattin Eyüboğlu - Azra Erhat. T.T.K. Ankara 1977.

değil de, yalnız bir ırk, bir memleket davası gözettiğindendir. Homeros, Hera'yı, Yunanistan'dan gelme bütün yiğitlerin, orduların desteği olarak canlandırır. Hera, bu ordunun yenmesi, Troya'nın yenilmesi için yıllarca uğraşmış, didinmiş, alınteri dökmüştür (IV, 26). İlyon'un yıkılıp yok olacağı sözünü de zorla Zeus'un ağzından koparmıştır (IV, 43).

APOLLON

Hera nasıl Yunanistan toprağına bağlı ise, Apollon da Anadolu ile ilgisi yüzünden Troyalıları tutan bir tanrıdır. Troya'nın Pergamos Kalesi'nde bir tapınağı bulunan Apollon'un *İlyada*'da başlıca sıfatı "Lykialı"dır. Sonraları kültü Delphoi'da merkezlenip Yunanistan'ın ve Yunan varlığının baş temsilcisi sayılacak olan Işık ve Güneş Tanrısı Phoibos Apollon'un, Anadolu kaynaklı bir tanrı olduğu *İlyada*'da anlaşılır. Apollon'un iki büyük niteliği vardır: okçuluk ve hekimlik. *İlyada*'nın başında Akha ordusunun kırılmasına yol açan salgın, Apollon'dan gelmedir (I, 43-53). Tanrı dokuz gün, dokuz gece ordunun üstüne zehirli oklarını yağdırıp rahibinin öcünü alır. Rahibi Khryses'le tanrı arasında bölgesel bir bağlılık var. Adı "Khryseli" anlamına gelen Khryses, Apollon Tanrı'ya şöyle yakarıyor:

> "Ey Khryse'yi, kutsal Killa'yı koruyan, gümüş yaylı,
> Tenedos'un güçlü kralı, Smintheus, dinle beni!"

Khryse ve Killa kentlerinin nerede olduklarını iyice bilmiyorsak da bunlar herhalde İda Dağı'ndan çok uzak olmayan Anadolu kentleriydi. Tanrı, Bozcaada'nın kralı olarak gösteriliyor. *İlyada*'da Apollon, yalnız Troyalıları değil, asıl Lykialı yiğitleri korur. Pandaros, Sarpedon, Glaukos ona ulusal tanrıları gibi güvenirler, seslenirler. Pandaros'a ok atmayı, Apollon öğretmiştir. Apollon ve Artemis'in anaları Leto'nun da efsanesi, Anadolu'ya bağlıdır. Troya efsanesinin başlangıcından beri Apollon'un adına rastlıyoruz. Demek oluyor ki, Hera gibi Apollon da, ulusal, bölgesel bir tanrıdır; şu farkla ki, *İlyada*'da Apollon'un, bu bölgeye bağlılığı apaçık ortaya çıkıyor. Bunun nedeni de Homeros'un Anadolu'da merkezlenen Apollon kültünü, Yunanistan'daki Hera kültünden daha iyi bilmesi, tanıdığı bir ortamı anlatmasıdır.[1]

[2] Tanrı Apollon üstüne daha çok bilgi için bkz. Azra Erhat, *Mitoloji Sözlüğü*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1972, s. 54-61

ARES

İlyada'da Ares'in rolü üstünde de durmak gerek. Bu tanrı, öbürlerinden çok daha simgesel bir nitelik taşıyor. Ares, gerçi ismi cismi olan bir tanrıdır, ama bir de savaşın ta kendisi olarak canlandırılır. Varlığı destanda bir boydan bir boya sezilir, hem kişi olarak savaşa karışır, hem de simgelediği savaş gücü olarak her zaman varlığını duyurur. Ares, peşinden bir sürü simgesel tanrılar sürükler, bunların kimi dişi, kimi erkektir: Deimos (Korku, Dehşet), Phobos (Korku, Bozgun), Eris (Kavga, Ares'in kız kardeşi), Enyo (Savaş, Savaşta Kaynaşma, Boğuşma). Ares gibi bu varlıklar da karşımıza ya belli bir cisim ya da sadece bir kavram olarak çıkarlar. İyi savaşan yiğitlere Homeros "Ares'in sevdiği", "Ares'in dalı, filizi" sıfatlarını takar. Bu yiğitlerin Ares'in öz oğulları oldukları sanılmamalı. Ares, savaş gücünün ta kendisi olduğuna göre, bir ağaç biçiminde imgelendirilen bu güç, dal ve filiz verir. Tanrı Ares için Homeros, birçok ve hepsi de korku ve nefret uyandıran sıfatlar kullanır: "İnsanların başbelası", "dönek", "surları yıkan", "azgın, kızgın", "insafsız", "elleri kana bulanmış", "savaşa doymaz", "insan öldüren" vb. Ares'in bir başka adı diye geçen Enyalios, ses taklidi yoluyla savaş narasından gelme bir ad olsa gerek (tıpkı yukarıda sözü geçen kız kardeşi Enyo gibi). *İlyada* bir savaş destanıdır. Ama bu savaş destanında savaş ve savaş tanrısı nefretle anılır. Zeus, Ares'ten tiksindiğini açık açık söyler (V, 890), Troya'da savaşmak için ordularını Yunanistan'dan getiren ve savaş güçlerini artırmak için uğraşıp didinen Agamemnon da bakın Akhilleus'a ne diyor (I, 176):

> "Hep kavga dövüş, savaş işin gücün,
> en iğrendiğim sensin Zeus'un beslediği krallar içinde."

Demek ki insanlar da, tanrılar da savaştan iğreniyorlar. Homeros'un savaş için kullandığı sıfatlar da öyle: Savaş kötü, uğursuz, korkunç, öldürücü, zorlu ve gözyaşı döktüren, diye nitelenir. Bu kötü sıfatlar kalıplaşmıştır. Savaşın en kızgın ânında bile yiğitler savaşı, bu sıfatlarla anarlar.

Savaştan iğreniyorsa, tiksiniyorsa, Homeros, bu savaş destanını neden yazdı diyeceksiniz. Bu soruya kestirme bir yanıt verilemez. Yalnız şunu unutmayalım ki, Homeros uzun bir destan geleneğinin bir halkasıdır, konularını kendi seçmez, ancak biçimlendirir. Ares ve savaş için kullandığı sıfatları destan geleneğinden almış olabilir,

ama kendi de kurmuş olabilir. Bu da, Homeros'un savaştan hoşlanmadığını söylemeye varır. Öyle ya *Odysseia*'yı okumadan bile, *İlyada*'yı okuyan kişi, ozanın savaş sahnelerinden çok Troya'da ya da Olympos'ta geçen günlük hayat sahnelerini anlatırken, doğadan aldığı gerçek öğelerle benzetmeler yaparken en çok özendiğini ve sanatının en yüksek düzeyine buralarda ulaştığını görür. Homeros savaştan hoşlanmıyordu. Ama mesleği onu, destan konularının en önemlisi olan Troya Savaşı'nı işlemeye zorlamış, o başka. Bu savaş konusunu böyle barışçı bir dille işlemesi de ayrı bir sorun.

İNSAN GİBİ TANRILAR

Homeros, tanrı dünyasını insan dünyasında gördüğü gerçeklerle canlandırmıştır. Tanrıları pek ciddiye almadığı, öteden beri okuyucuların dikkatini çekmiştir. Tanrıyı kusursuz bir varlık olarak tasarlayan tektanrılı dinlerden geçen bizler, Homeros'un, tanrıları, tıpkı insanlar gibi zayıf ve kusurlu göstermesini ister istemez yadırgarız. Bizden çok önce Platon da Homeros'un bu alanda yalan söylediğine inanmış, nitekim ideal devletinde bu ozana yer vermemiş. Ama bir yandan da Herodotos, Homeros'u Yunan dininin kurucusu sayar. Herodotos ile Platon arasında bir yüzyıllık zaman ayrılığı bile yoktur. O halde? Sorun şu ki, Yunan ilkçağında şiir ile felsefe arasındaki ayrılık, Homeros kadar eskidir denebilir, yani yedinci yüzyıl İonya'sında doğaya bakmakla kurulan gerçekçi düşünüş, ozanların malı olan tanrı efsanelerini hiçe saymıştır. Bir yandan bu masal dağarcığı halk arasında yaşayadururken, Yunan toplulukları bunları birer din gibi benimserken ve bu gelenek Yunan ilkçağının sonuna kadar destan, lirik, şiir, tragedya gibi yazın türlerinde durmadan yenilenerek filiz verirken, felsefe ayrı yollar tutmuş ve başından sonuna kadar bu ayrı yollarda yürümüştür. Bir Platon, Homeros'u ciddiye almayabilir. Ondan sonraki filozoflar da Homeros destanlarını alegorik biçimde yorumlayarak, Zeus havadır, Poseidon sudur diyerek destanlarda gizli anlamlar bulmaya çalışmışlar. Bütün bu görüşlerden felsefenin Homeros'u artık anlamadığı sonucu çıkar. Ne var ki ozanlar, yani Homeros da, Pindaros da, Aiskhylos ve Sophokles de anlattıkları tanrı dünyasının ve efsane geleneğinin gerçekliğine inanmış kişilerdi. Yeni efsaneler yaratırken, eski efsanelere yeni biçimler vererek bu geleneği zenginleştirirken, hiç kuşkusuz dinlerine hizmet ettiklerine, topluma olan borçlarını ödediklerine inanıyorlardı. Ama şiir yoluyla akıl yolu birleşmemiş. Ne yapalım ki çoğu zaman birleşmez bu ikisi.

Homeros'un tanrı dünyasına dönecek olursak, ozanın bu dünyayı insan dünyasının tıpkısı gibi canlandırırken, ona tadına doyulmaz bir renk ve çeşni verdiğini de görürüz. Koca *İlyada*'da şiir oluk olur akar, ama en tatlı aktığı parçalar da, tanrı dünyasını anlatanlardır. Troya Savaşı'nın suçlusu Aphrodite için Homeros, ölmez bir sıfat yaratmıştır: "philommeides." Türkçe "gülümser" ya da "cilveli" sözleri ile karşılamaya çalıştığımız bu sıfat, aslında "gülüşmeyi seven" anlamına gelir. Oyunlarıyla dünyayı altüst eden bir tanrıça için bunun kadar uygun bir sıfatı ancak çok sonra kadın ozan Sappho, Aşk Tanrısı Eros'a "acı-tatlı" demekle bulmuştur.

İlyada'da tanrı dünyasını bize yakın, aydın kılan nedenlerden biri de, Homeros'un insanca sevgiyi ondan hiç eksik etmemiş olmasıdır. Tanrılar hep sever, birbirlerini severler, insanları severler. Troya önünde çarpışan yiğitlerin hemen hepsi Zeus'un veya Ares'in sevgisini kazanmış mutlu kişilerdir. Hera, Akhaları toptan sever, Athena, Akhilleus'a ya da Diomedes'e sevgisini, bu iki yiğidi her an ve her fırsatta korumakla gösterir. Apollon, Hektor'u, ulusal tanrısı olduğu Lykia'nın erleri, Pandoros'u, Sarpedon'u tutar. Hele Aphrodite ölçüsüz, aşırı bir sevgi besler gözdelerine. Paris, gözdelerinden biridir, tanrıça onu hoşnut etmek için neler yapmaz! Onu savaştan kaçırır, yatak odasına götürüp süsler püsler, karısını çağırır yanma, Helena'mn ağır sözlerine bakmayarak, onu kocasının karşısına oturtur, karı kocanın içine bol arzu dökerek, bırakır onları sevişsinler (I-II, 374-477). Bu tanrılarda ana-çocuk sevgisinin de en içlisi bulunur. Çocuklarına düşkün analar yalnız Aphrodite değil, bir de Thetis'tir, Dione'dir. Çocuklarıyla aralarında dünyanın en tatlı sevgi sahneleri geçer (I, 348-428; V, 311-417).

Tanrı dünyası böyle. Geçelim insan dünyasına.

İLYADA'DA İNSANLAR DÜNYASI

İlyada'da karşımıza çıkan kişiler belli bir dünyanın insanlarıdır. Homeros bu dünyayı en ufak çizgilerine varıncaya dek anlatır, gözümüzün önünde canlandırır. Troya Savaşı'nda iki toplum karşı karşıya gelir: yurtları Anadolu'da bulunan Troyalılarla yardımcıları ve Yunanistan'dan gelmiş Akhalar topluluğu. Binden fazla gemiyle ve Troyalıların ordusundan on kat büyük bir orduyla Troya'ya saldırdıkları söylenen Akhalar, bu sefere niçin çıkmışlardır? Karısı kaçırılan Menelaos'un öcünü almak için, diyor Homeros. Bir kraliçenin kaçırılması *İlyada*'nın geçtiği çağlarda savaşa yol açabilecek önemli bir olaysa da, efsanenin bu olayı fazla şişirip Troya Savaşı'nın öbür gerçek nedenlerini gölgede bıraktığına hiç kuşku yok. Bu savaşın nasıl çıktığını, Akha ordularının nasıl toplandıklarını *İlyada*'da anlatılan toplum düzeninden iyice anlıyoruz. Akha ordusu, Yunanistan'ın çeşitli bölge krallıklarından oluşmuş bir ordudur. Her kral kendi gemileri, kendi adamlarıyla yola çıkmıştır. Troya Ovası'nda da her kral ve ordunun ayrı yeri, ayrı barakaları vardır, ordular hep birlikte savaşa yürüyünce, her birlik ayrı safa dizilir. Bu ayrılık içindeki topluluk feodal bir düzene dayanıyor. Mykene Kralı Agamemnon, 1200 yıllarında bütün Yunanistan ve adaların en güçlü kralı olsa gerekti. İlyada'da "erlerin başbuğu", "orduların güdücüsü" diye anılan Agamemnon kralların kralıdır. Ona bu üstün gücü altın değneği ile birlikte Zeus vermiştir diye inanır Homeros. Krallık Zeus'un bir armağanıdır, tanrıların en büyüğü de buyruklarını doğrudan doğruya krala ulaştırır. Zeus'un alışverişi hep Agamemnon veya Priamos' ladır; oysa Agamemnon'un buyruğundaki küçük krallara yol göstermek, haber ulaştırmak, Zeus'un buyruğundaki öbür tanrılara düşer.

FEODAL DÜZEN

Mykene Kralı Agamemnon, kardeşi Menelaos'un davasını benimseyince, bir ordu toplamaya koyulur. Başkomutanı olacağı bu ordunun

bir araya gelmesi için bütün Akha dünyasına haber salar. Bölge krallarının gemileri ve adamlarıyla hazır bulunmaları bir borç, bir ödev, içinde yaşadıkları feodal düzenin gereğidir. Akhilleus, Agamemnon ile kavgasında iyice dile getirir bunu (I, 149-171): Kuzey Yunanistan' da Myrmidon kavmine krallık eden Akhilleus'un Troya ile hiçbir alıp veremediği yoktur, sefere çıkmışsa, sırf Mykene kralının davasını savunmak zorunda olduğu içindir. Sefere Agamemnon 100, yani en üstün gemi sayısıyla katıldığı halde, hizmete ödevli bölge krallarının her biri gücüyle orantılı sayıda gemi ve asker toplayıp gelmiştir. Kimi 90 (Pylos Kralı Nestor), kimi 80 (Argos Kralı Diomedes ve Girit Kralı İdomeneus), kimi 60 (Sparta Kralı Menelaos), kimi 50 (Phthia Kralı Akhilleus), kimi 40 (Lokris Kralı Aias ve daha başkaları), kimi daha az gemi çıkarabilmişler, hiç donanması olmayan Arkadia kralına da Agamemnon 60 gemi armağan etmiştir. Bu kralların hepsi Akhaların kurultayında söz sahibi olmakla birlikte, sonunda Agamemnon'un buyruğuna baş eğmek zorundadırlar. Krallar Kralı Briseis'i elinden alınca, Akhilleus çok içerler, ama karşı koyamaz, küsüp çekilmekten başka çaresi yoktur.

Aynı değişmez düzen, ele geçirilen malların paylaşılmasında da görülür. Asıl Troya Savaşı başlamadan önceki yıllarda, Akhalar birçok yağma seferlerine çıkmışlar, bir sürü köle ve mal toplamışlar, bunları Agamemnon'un önüne dizip en üstün payı ona vermekte kusur etmemişler. Bölge kralları aralarında eşitseler de, Agamemnon'la aralarında eşitlik yoktur ve olamaz (I. 182-187).

ÇOBAN KRALLAR

Akha kralları bizim dünyamızdaki krallara hiç benzemezler bir bakıma. Bu krallar, saraylarda yan gelip oturmazlar, işleri güçleri de yalnız savaşmak değil. Dağa çıkıp sürülerine çobanlık ederler, atlarını ahırlarda tımar ederler, onlara yem vermek hem kendilerinin, hem karılarının işidir. Saban sürerler, yemek pişirirler, silahlarını kendileri bilerler. Homeros onlara, "poimen laon", yani halkların çobanı, erlerin güdücüsü diyor. Bu sözü tam anlamında almalı: Bu krallar birer çoban, birer çiftçidir. Şu ya da bu dağda sürülerini beklerken bir tanrıçanın dikkatini çekmiş birçok kral ve yiğidin sözü geçer *İlyada*'da, Ankhises'le Tanrıça Aphrodite'nin oğlu Aineias böyle bir kır sevişmesinin ürünüdür. Kralların varlığı da sürücülerinin sayısıyla ölçülür. Odysseus'un *Odysseia*'da anlatılan sürüleri 30.000 baş

hayvan tutuyor.[1] Kralın günlük işleri dışında bir de dinsel görevleri var: Tanrılara adak adamak, yalvarmak, kurban kesmek ona düşer. Bu görev bütün görevlerinin başında gelir. Hayvan sürüleri de bol olduğundan, tanrılara yüz sığırlık, yüz koyunluk kurbanlar kesmesi işten bile değildir. Homeros dünyasında başrahip, kralın kendisidir. Öbür rahipler ya kralın oğulları ya da akrabalarıdır.

YİĞİTLER VE YOLDAŞLARI

Kralın buyruğundaki orduda güçlü, atılgan yiğitlerin, arabacıların, seyislerin ve habercilerin adları geçer. Savaşta kralları hep bir tanrı koruduğu için üzerlerine atılan kargılar çoğu zaman arabacılarının göğsüne saplanır. Arabacı ölür, kral kurtulur, ama kral çok sevdiği arabacısına üzülür. Çünkü kral, seyis, arabacı, haberci gibi adamlarına candan bağlıdır. Ordular bir sürü yoldaştan, arkadaştan meydana gelir. Gerçi Homeros "therapon" (hizmetçi, uşak) ile "hetairos" (yoldaş) arasında bir fark gözetir; yoldaşlar, arkadaşları kralın yanı başında savaşırlar, hizmetçilerse ancak onlara hizmetle görevlidir. Ama Homeros'un feodal düzeninde büyüklerle küçükler arasındaki duygu bağlarının derinliğine şaşmamak elden gelmez.

SÜRGÜN VE KONUK

Alalım en özlü örneği ile Akhilleus ve Myrmidon ordusunu. Akhilleus bu ordunun başkomutanıdır. Yanı başında bir de kardeş gibi sevdiği Patroklos var. Akhilleus'la Patroklos arasında kardeşliği de aşan bağın nedeni, Akha toplumunda derine giden bir kurala dayanıyor. Patroklos sürgündür. Yurdunda işlediği bir suçun cezası olarak, kendine başka bir yurt aramak zorunda kalmıştır. Adam öldürdükleri için sürgüne giden Akha yiğitlerinin sayısı hayli kabarıktır *İlyada*'da. Bu sürgünler bir toplum cezasından değil de, ölünün kan davası güdecek akrabalarından, arkadaşlarından kaçarlar. Başka bir ülkeye sığındıkları zaman, yalvarıcı durumuna girip ona kralının tıpkı tanrıları gibi sahip olduğu koruyuculuk haklarından yararlanırlar. Sürgünü korumak kralın kutsal bir ödevidir. Nitekim Patroklos'u Peleus evine alır, oğlu ile birlikte yetiştirir. Akhilleus da onu bir kardeşten çok sever, çünkü aralarında kan bağlarından da üstün kutsal bir bağ vardır. Patroklos artık onun adamıdır. Akhilleus dövüşmedikçe Pat-

[1] Bak. E. Mireaux, *La vie quotidienne au temps d'Homère*, Hachette 1954, s. 61.

roklos da savaşa katılamaz. Akhalara çok üzüldüğü halde, efendisinden izin almadan, yardımlarına koşamaz. Ama bu efendilik ne tatlı, ne insanca şeymiş Homeros dünyasında! Akhilleus titrer Patroklos'un üstüne, onu korumak için, yiğit ağzına hiç yakışmayan öğütler verir arkadaşına: Çok fazla ileri gitme, Hektor'dan sakın, kent surlarına kadar sokulma diye ne diller döker! Patroklos ölünce de, öfkesi möfkesi ne varsa hepsini unutur, yalnız dostunu yitirmiş bir dost oluverir. O haliyle anası Thetis'i bir daha çağırarak, gözyaşı döke döke, ondan yeni silahlar istemesi, Agamemnon'a kızdığı zamanki acısından ne kadar daha büyük, daha derindir! Bu duygu Akhilleus'u hem zıvanadan çıkarır, hem de sonunda düşmanı Priamos'a saygı gösterecek, ona oğlunu geri verecek kadar insanlaştırır. Akhilleus'un ikinci öfkesi ırmaktanrılarını ayaklandıracak kadar korkunçtur, ama Priamos yalvarıcı olarak barakasına geldi mi, yatışır. Homeros'un dünyasında insanlığın temel taşlarından olan yalvarıcıya saygı geleneğini yeni baştan benimser.

Yalvarıcılık bir, konukluk iki, hiçbir yiğit bu kuralların dışına çıkamaz. Yunanistanlılarla Anadolulular bir kadın için mi, mal mülk için mi, ne için çarpışırlarsa çarpışsınlar, aralarında konukluk bağları yoksa, amansız düşmandırlar birbirlerine, ama bu bağlar varsa, akan sular durur, düşmanlığın yerini dostluk alır. İşte size altıncı bölümdeki Glaukos'la Diomedes sahnesi (VI, 119-236).

YOLCULUK

Homeros dünyasında insanlar epey yolculuk ederler. İş için olsun, konukluk için olsun, gemiyle, arabayla Ege çevresindeki ülkelere gidip gelirler. Homeros destanları bu yolculuk öyküleriyle doludur. Tanrı misafirliği o eski zamanlardan kalma olsa gerek bu çevrede. Bir eve konuk geldi mi, kılığına kıyafetine bakılmaz, adı sanı sorulmaz, hemen içeriye alınır, eli ayağı yıkanır, sırtına temiz rubalar giydirilir, ocak başına oturtulur ve yemek ikram edilir. Fırsat düşerse, kim olduğu, nereden gelip nereye gittiği sorulur, ama fazla da ısrar edilmez. Odysseus gibi kimliğini gizlemek istiyorsa, sırrına saygı gösterilir. Konuğun şerefine oyunlar, şölenler düzenlenir, çalgı çalınır, ozanlar çağrılır, sonra da yoluna devam etmesi için bir arabaya, bir gemiye ihtiyacı varsa, o da sağlanır, armağanlar verilir, böylece ev sahibi ile konuk arasında kuşaktan kuşağa süregelecek konukluk bağları kurulur. *İlyada*'da da, *Odysseia*'da da bu geleneğin çeşitli belirtilerini görürüz. Ant bozan insanlar vardır da, yalvarıcıya saygı ya da konukluk

geleneğine karşı gelen Paris'ten başka bir tek kişi yoktur destanlarda. Ama Paris'in de bu suçu ne kadar pahalı ödediği belli.

AV, DENİZCİLİK

Yiğitlerin hayatı hiç de tek yönlü değildir. Yurtlarında sürüleriyle, topraklarıyla uğraşmasalar, ava giderler. Her iki destanda da yaman avcılık öyküleri vardır. O zamanları aslan, pars, yılan, yabandomuzu gibi vahşi hayvanlar Yunanistan ve Anadolu'da bol olsa gerek ki, Homeros bunlara karşı yapılan avları doya doya anlattığı gibi, benzetmelerinde de boyuna onlardan dem vurur. Bir de buna tanrıların insanları cezalandırmak için denizden çıkardıkları efsanelik canavarları katacak olursak, Homeros yiğitlerinin bu alanda ne kadar çok uğraşıp didinmek zorunda kaldıklarını anlarız.

Denizciliğin de Homeros dünyasında hayli ilerlemiş olduğunu *İlyada*'dan ve hele *Odysseia*'dan anlarız. Homeros denizciliği, gemiciliği en usta bir denizci gibi bilir. Ozanın bu alandaki bilgisine şaşmamak elden gelmez. Gerçi ozanın her alanda teknik terimleri yerinde ve yanılmaz bir dakiklikle kullanması öteden beri okurlarını şaşırtmıştır, ama denizcilik bilgisi kendisine özgü değil de, zamanın ve çevresinin bir özelliği olsa gerek. Gemiyi en ufak parçasına kadar nasıl sayıp anlattığına okurlarımız *İlyada*'mn birinci bölümünde iki örnek bulacaklardır (I, 432-439 ve 480-484).

SAVAŞ

İlyada, savaş sahneleriyle doludur. On binlerce insanın cenkleştiği bu savaş sahnelerinde Homeros'un kalabalıktan yalnız benzetmelerde (bak. II, 469-483, III, 1-20; IV, 422-456) ya da "Ares'in boğuşması", "korkunç kargaşalık" gibi kalıplaşmış deyimlerde söz etmesi ve çoğu zaman, adıyla soyuyla tanıttığı iki yiğidi karşı karşıya getirip dövüştürmesi sanatının yetersizliğinden, yani çok kişili tablolar çizmeye eli yatmadığından olmasa gerek. Tersine Homeros tıpkı bir teleobjektif gibi önce savaş alanını bütünüyle veriyor, ama bunu benzetmelerde yapıyor, sonra da iki yiğide yaklaşıp onların cenkleşmesini inceden inceye anlatması zamanındaki savaşma biçiminin bir gerekçesidir. Homeros yiğitleri düello eder gibi dövüşürler. Bu savaşma belli kurallara göre olur. Bazan ordular bir kenara çekilip iki yiğidin karşılaşmasını izlerler. Öyle olunca, kargısını kimin peşin atacağına kura çekilir. İkili savaş olmasa bile, yiğitler her zaman yöntemince karşı karşıya

gelirler, kalkanlarını kaldırırlar, kargılarını salarlar. Savaş iki türlü olur; yaya ya da arabayla. Arabaya iki savaşçı biner (V, 218-296), biri arabayı sürer, öbürü kargıyı atar. Çoğu zaman arabacı vurulur, devrilir ve gene teke tek savaşa dönülür. Her yiğidin bir ya da iki kargısı, bir kalkanı, bir kılıcı vardır. Düşmanını bunlarla alt edemezse, yerden bir taş alıp üstüne atar. Homeros bu taşların büyüklüğü üzerinde durur, "Bugün o taşı zor kaldırır iki insan" (örn. V, 303) demeden geçmez. Yiğitler savaşırken hep konuşurlar, karşı karşıya gelince, birbirlerine meydan okurlar, kendi yiğitliklerini överler, bir sürü anılar anarlar, tehditler savururlar, tanrılara yalvarırlar ve işe ancak sonra girişirler. Biri düşmanını vurdu mu, zafer çığlıkları atar, vurulan da hemen ölmemişse, düşmanından canına kıymamasını ve kurtulmalıklar karşılığında kendisini arkadaşlarına geri vermesini diler. Savaş sahnesi iki yüz dizelikse, asıl savaş birkaç dizede anlatılır, geri kalan dizeler konuşmalara sayılır. *İlyada*'nın 16.000 dizesi boyunca ancak dört büyük savaş gününün anlatılması işte bu yüzdendir.

SİLAHLAR

Silahlar inceden inceye betimlenir. Kalkanlar iki türlü olur: Homeros'un yusyuvarlak dediği küçük kalkan, bir de bütün bedeni örten kule gibi büyük bir kalkan. Büyük kalkanı Telamon'un oğlu Aias kullanır, yürüdükçe kalkanı ayak bileklerine çarpar. Üst üste gerilmiş birkaç kat sığır derisinden yapılan kalkan bir kat tunçla örtülüdür. Küçük Aias'ın kalkanı da, zırhı da kendirden yapılmıştır. Homeros, altın kakmalı, kabartmalarla süslenmiş eşsiz bazı kalkanları anlatmakla bitiremez (örn. Akhilleus'un kalkanı: XVIII, 478-606). Kargı, kalkan kadar önemlidir. Her zaman tunçtan olduğu için Homeros kargı yerine bazen sadece tunç der. Kargının nasıl uçup düşmanın neresine saplandığı da uzun uzun anlatılır, çoğu zaman kargının eti delmesiyle ölümün insanın gözlerine inmesi bir olur.

At yelesi ile süslü miğfere gelince; bu silahın parıltılı güzelliğinden Homeros sanat etkisi yaratmak için ustaca yararlanır. Dizlikler, karınlıklar, bedeni örten zırhlar da aynı gerçeklikle, aynı plastik zevkle betimlenmiştir.

ARABA

Homeros'un gemiyi anlatırken kullandığı teknik dakikliği savaş arabasının anlatılmasında da görürüz. Olympos'tan savaşa inmeye ha-

zırlanan Hera ile Athena'nın altın arabalarını koşmaları, *İlyada*'da tadına doyulmaz bir parçadır (V, 722-732). Ölümlülerin arabaları tanrılarınki kadar parlak değilse de, her zaman çift atlı, iki kişilik yeri olan pahalı ve değerli bir savaş aracı olarak betimlenir.

Arabaları süren atlara gelince, bunlar yiğitler kadar önemli sayılır *İlyada*'da. Tanrıların Tros'a verdikleri atlar olsun, Akhilleus'un atları olsun, Troya Savaşı'na katılan bu atların çoğu ölümsüzdür. Bazıları dile gelir: Akhilleus'un atı Ksanthos, yiğide Hektor'u öldürdükten sonra kendi ecelinin de geleceğini bildirir (XIX, 404-424); bu ölümsüz atlar Patroklos'un ölümüne ağlarlar (XVII, 426-455), kuvvetten düşerler, ta ki Zeus onlara acıyıp da, yeni bir hızla savaşa atılmalarını sağlasın. Homeros çağı insanının ata bağlılığına bir başka örnek, ancak Türk destanlarında bulunabilir.

EV

Ama Homeros insanlarını yalnız savaş alanlarında görmeyiz. Ozan bu insanlara günlük hayatlarını da yaşatır, en güzel, en gerçek, en insanca sahneleri de bunlardır *İlyada*'nın.

Homeros'un insanları nerede oturur?

Gelin Priamos'un sarayını gezelim. Ev için Homeros'un en çok kullandığı söz "domata" evler anlamına gelen çoğul bir sözcüktür. Ama Priamos'un elli oğlu, bir düzine kızı, bir düzine de damadı olduğuna göre, bunlar bir evde değil, birçok evlerde barınabilirlerdi ancak. Homeros'un "evler" dediği gerçekten birçok evlerin yan yana dizilmesiyle meydana gelen bir yapı topluluğu idi. Priamos'un evi, *Odysseia*'da anlatılan Odysseus'un İthake'deki, Menelaos'un Lakedaimon'daki ve Phaiak Kralı Alkinoos'un evlerinin betimlenmesi ile bu yapıların nasıl şeyler olduğunu iyice tasarlayabiliriz. Avlulardan, oturma ve yatak odalarından, ahırlardan, kiler ve ambarlardan meydana gelen bu evler yalnız bir sürü insan ve hayvan barındırmakla kalmaz, aynı zamanda topluluğun bütün ihtiyaçlarını sağlayacak, kapalı bir ekonomi sistemini yaşatıp sürdürecek şekilde kurulmuştur. Buğdayın, arpanın öğütüldüğü, unun elenip ekmek yapıldığı, yün ve kendirin bükülüp dokunduğu bu konakların dışarı ile hiçbir ilişiği yoktur. Her iş evin içinde görülür ve bu işleri bir sürü hizmetçi ve uşağın yardımıyla evin hanımı ve efendisi yaparlar. Bu evlerin tek katlısı da, Girit saraylarında görüldüğü gibi iki katlısı da var. Kendi işlerini kendileri görmeye alışmış Homeros yiğitleri evlerini de kendileri yaparlar. Paris, Helene ile oturduğu evi, Priamos'un evi-

ne bitişik olarak yapı ustalarının yardımıyla kendi yapmıştır. Priamos'un evine (VI. 242-250) cilalı sütunlardan bir revakla çevrilmiş bir avludan girilir, avlunun bir yanında Priamos'un ve elli oğlunun karıları ile birlikte oturdukları evler yan yana dizili olarak görülür, avlunun karşı tarafında da kızlarının ve damatlarının evleri vardır. Bunlar da cilalı taştandır, her biri taraça biçiminde bir çatı ile örtülüdür. Ev diyoruz, ama bunlar herhalde birer oda idi. Homeros bu odalara "thalamos" der. Thalamos'ta yiğitler karıları ile birlikte otururlar, yatıp kalkarlar. Konağın en büyük odası "megaron" denilen yerdir. Tavanı dört büyük tahta direğe dayanan bu dört köşeli odanın her yanı beş-altı metre uzunluğundadır. Megaronun ortasında büyük bir ocak vardır, ocağın dumanı tavanda açılmış bir delikten çıkar, gün ışığı da odaya aynı delikten ve kapıdan girer. Ev sahibi misafirlerini megaronda kabul eder, yemekler ocakta pişer, ocakta yanan ateş hem ısınmaya, hem aydınlanmaya yarar. Megaronda üst kata çıkan bir merdivenle ev sahibinin yatak odasına çıkılır, bir koridorla harem ve hizmetçi dairelerine gidilir. Priamos'un koca bir haremi olsa gerek ki, on dokuz oğlu asıl karısı Hekabe'den, öbürleri de haremindeki kadınlardandır, deniyor. Bir büyük oda etrafına kurulmuş bu gibi evlere Troya kazılarında da, Yunanistan'da da çok rastlanmıştır, öyle ki megaron tipi yapı, Yunan ilkçağı başlangıcına özgü yapı tipi sayılmıştır. Bugün Troya kazı yerinde görülen megaron tipi evler kentin en iyi korunmuş anıtlarından olmakla birlikte yüksek bir uygarlık düzeyinin de belirtileri sayılır.

EŞYA

Odalardaki eşyalar basittir. Homeros, ev sahibi ile ev hanımının oturdukları tahtlardan, bir de "diphros" denilen iskemlelerden söz eder. Tahtlar, Girit saraylarında görülen yüksek arkalı koltuklar gibi olsa gerek. *Odysseia*'da bir de "klinter" ile "klismos"un adları geçer ki, bunların ilki bir sedir, ikincisi de ev hanımının kullandığı arkalı bir iskemledir. Her ikisi de epey yüksek olduğundan, önlerinde "threnys" denilen bir tokmak dururdu. Sedir ve iskemlelerin üstüne postlar veya örtüler serilir. Yatak odalarında da tahta sedirlerden ve iskemlelerden başka eşya yoktu herhalde.

Megaronda devamlı olarak masa bulundurulmaz, yemek vakti hizmetçiler küçük masalar getirip misafirlerin önüne koyarlar. Masa üstüne sepetle ekmek ve şarapla dolu bir tas konur, kızartılıp doğranan etler, tahta veya madenden tabaklar içinde getirilir. Herkes ye-

meğini elleriyle yer, yemekten sonra ibrikle leğen gelip eller yıkanır.

Sarayın birçok kiler ve sandık odaları vardır. Bunlar yüksek tavanlı ve güzel kokulu olarak tanımlanır. Troya'da ve Girit saraylarında örneklerini gördüğümüz bu kilerlerde kocaman toprak küpler içinde zeytinyağı, buğday veya şarap, sandıklar içinde de dokumalar, örtüler, altın, tunç veya demirden yapılmış değerli silahlar bulundurulur. Sımsıkı kapalı olan kilerin anahtarı ev hanımının elindedir. *İlyada*'da Hekabe, Tanrıça Athena'ya armağan edeceği işlemeli örtüyü almak için hizmetçileriyle kilere iner (VI, 286-296).

KADIN

Homeros dünyasında kadınların hayatı da uzun uzun anlatılır. Her yiğidin kız olarak aldığı bir karısı vardır. Evinin hanımı diye sever ve sayar onu. Ayrıca Priamos gibi ya da Troya önündeki Akha yiğitleri gibi kral ve önderlerin birçok da tutsakları olur. Yağma ettikleri kentlerden aldıkları bu kadınlar, güzel, soylu ve hamaratsalar, yiğitler onları asıl karıları gibi sever ve sayarlar. Agamemnon Khryseis'i karısı Klytaimestra kadar üstün tuttuğunu, kocayıncaya dek ondan ayrılmayacağım söyler (I, 29-31). Akhilleus Briseis'e bağlılığını hiç gizlemez, sevgili karısını elinden aldığı için Agamemnon'u affedemez (IX, 335-345). Kadın yüzünden çıkan bir savaşı anlatan *İlyada*'da birbirinden güzel, birbirinden ilginç kadın tipleri vardır. Bunları incelemeden önce, kadını, içinde yaşadığı ve hiçbir zaman dışına çıkmadığı düzen içinde görelim.

GİYİM

Kadının hayatı erkeğinkinden ayrıdır, ama kadın kapalı yaşamaz. Evinin hanımıdır, evindeki yetkileri erkeğinkilere de geçer. Ev düzenini o yönetir, hizmetçilere, kâhya kadınlara o buyurur. Onlara bir iş yaptırmak gerekirse, erkek, karısına başvurur. Kadının ilk işi bütün ev halkının giyimini sağlayacak kumaşlar dokumaktır. Günü tezgâh başında geçer. Bu işte ne kadar usta ise, kadınlık değeri o kadar yüksektir. Fildişi üzerinde ince nakış işleri yaptığı da olur (IV, 141-147). *İlyada*'da bu işi bir Maionialı kadın yapıyor. Maionia, Lydia'nın doğusunda bir Anadolu bölgesidir. İşlemede, nakışta Anadolulu kadınlar, kuşku yok ki, daha basit bir hayat süren Akha kadınlarından çok üstündü. Homeros, Troyalı kadınlar için "helkesipeplos" sıfatını kullanır, bu sözcük "elbisesi yerde sürünen" demek. Homeros'un anlat-

tığı çağda çok üstün bir uygarlığın ürünlerini toplamış olan Anadolulu kadın giyim kuşam bakımından Akhaları çok aşmaktadır. Kıyafeti Knossos fresklerinde gördüğümüz ince belli, uzun kabarık etekli, göğsü açan işlemeli giysi olsa gerek. Homeros'un bu giysiler için kullandığı "peplos" veya "khiton" gibi sözcükleri sonradan, yani klasik çağda geldikleri anlama almamalıyız. Kadın kıyafetinde kemere çok önem verilir: "Euzonos", "kallizonos" gibi sıfatlar kemerin özelliğini belirtiyorsa da, "bahtyzonos" (derin kuşaklı) deyimi, işlemeli, püsküllü kuşağın sımsıkı sarılıp bele derinlik verdiği ve tıpkı Girit fresklerinde görüldüğü gibi, göğsü yukarıya kaldırdığı anlaşılır. Şimdiye kadar "kemerin üstünde geniş kıvrımlarla düşen" anlamında anlaşılan "bathykolpos" sıfatı da "derin göğüslü" demek olsa gerek ve kadınların memelerini daha iri göstermek için bir çeşit korse taktıklarını belirtir.[1] Séveryns "tanypeplos" sıfatının da "gergin elbiseli" anlamına geldiğini ileri sürüyor ve kadınların eteklerini balinalı veya çemberli bir alt etekle gerdiklerine inanıyor, ki bu modaya da Girit'te rastlanır.

SÜS

İlyada'da kadınlar, süslerine çok düşkündür. Saçlarının güzelliği üstünde uzun uzun durulur. Destanda çok kullanılan "güzel örgülü", "güzel lüleli" sıfatları, kadınların klasik çağlarda olduğu gibi saçlarını bir kurdele ile sadece yukarıya kaldırmadıklarına, Giritli Minoenler gibi lüleli, dalgalı bir saç tuvaleti yaptıklarına delildir. Takıp takıştırmaktan da pek hoşlandıkları, Hisarlık kazılarında topraktan çıkarılan o güzelim altın gerdanlıklarından, yüzüklerden, iğnelerden anlaşılır. Bunları görmek için İstanbul ve Çanakkale arkeoloji müzelerine uğramaya değer.

Homeros insanları temizliğe de çok meraklıdırlar. Yoldan geldikleri zaman ellerini ayaklarını hizmetçilere yıkatmakla kalmazlar, banyo yaparlar. *İlyada*'da olsun, *Odysseia*'da olsun boyuna bu banyolardan söz geçer. Yolculuk dönüşü, savaş dönüşü banyo yapar erkekler, günün saatine bakmazlar, örneğin Diomedes'le Odysseus (*İlyada*, X, 572-579) gece yarısı Troyalıların kampına gidip bir hayli iş gördükten, adam öldürdükten sonra, sabaha karşı barakalarına dönünce, denize girip kaba kirlerini alırlar, sonra da iyi parlatılmış teknelerde banyo yaparlar. Kadınlar ayrı banyolarda yıkanırlar, ama erkekleri yıkamak da çoğu zaman onlara düşer. Bu işi yalnız hizmetçi-

[1] Bak. A. Séveryns, *Homère I, Le cadre historique*, s. 47-49.

ler değil, kral kızları da yapar. *Odysseia*'da Nausikaa, babasının sarayına konuk gelen yabancıyı kendi yıkar. Bu güzel kız daha önce babasının, ağabeylerinin çamaşırlarını yumak için hizmetçileri ile deniz kıyısına inmiş ve Odysseus'la orada karşılaşmıştı.

Kadınların ev içinde de, ev dışında da bir sürü işleri vardır. Ama çocukları, hizmetçileri ile dışarıya çıkıp gezmeye de vakit bulurlar. Helena, görümcesi Laodike kılığına girmiş İris'le surlara çıkar, orada yaşlılarla oturup konuşur. Andromakhe'yi de Hektor evinde ararken, kent kapılarında bulur (III, 121 vd.; VI, 369 vd.). Kadının karışmadığı bir iş varsa Homeros dünyasında, o da yemek pişirmektir. Hayvanları erkekler keser, etlerini şişleyip onlar pişirirler. Erkeklerin şölenine katılmayan kadın yemeğini kadınlar katında yer. Yalnız tanrıçalar bu kurala uymaz, Olympos'ta kurulan sofralarda erkeklerin yanında yer alırlar, onlarla yiyip içerler.

KADINA SAYGI

Kadının, hele ananın, Homeros destanlarında hep "ulu" sıfatıyla anılması, ana-oğul, ana-kız arasında tadına doyulmaz sevecenlik ilişkilerinin canlandırılması, merkezi Anadolu'da olduğu kuşku götürmeyen anaerkil bir toplum düzeninin kalıntılarıdır. Kocalarını öldüren, kendilerine yüz vermeyen sevgililerini yalan dolanla öldürtmeye kalkışan kadınlar üzerine korkunç öykülerin yankısı Yunanistan' dan Troya'ya ulaşırken, Anadolu'da aileler yıkan, yaşlı başlı kadınları, körpe kızları köleliğe sürükleyen Akha yiğitlerinin tüyler ürpertici vahşilikleri anlatılırken, Troya'nın aile hayatı ne tatlı, ne ahenkli geliyor bize! İhtiyar Priamos oğulları, gelinleri, kızları, damatları ile birbirini candan seven, sayan, destekleyen bir topluluk meydana getirir. Kıyılarda Akhalar ağız dolusu küfürlerle kavga ettikleri halde, en ufak bir kötü söz duyulmaz Troyalılarla yardımcıları arasında Troya'nın başbelası Helena'ya bile kimse bir şey demez, suç senin değil, istersen kal, istersen git, derler ona. Helena'yı bütün kral ailesi bağrına basmıştır. Helena da Hektor'la ya da Priamos'la konuşurken ya da *İlyada*'nın sonunda kaynına ağıt yakarken, yaptığına pişmanlık duyar ve kendini kucaklamış olan o sıcak aile çevresini nasıl benimsemiş olduğunu gösterir. Bu parçaları duygulanmadan okuyan bir tek *İlyada* okuyucusu yoktur.

HOMEROS NASIL ANLATIR?

KİM ANLATIR?

İlyada'yı anlatan adam bu öyküyü kendi ağzından anlatsa, herhalde kendinin kim olduğunu daha kesince belirtir, biz de Homeros var mıydı, yok muydu, destanı bir ozan mı, birçok ozan mı yarattı diye sonuçsuz, verimsiz tartışmalara girişmezdik. Ama Homeros, destanına Musa'ya bir seslenişle başlar:

"Söyle, tanrıça, Peleusoğlu Akhilleus'un öfkesini söyle"

der ve bu öfkenin nasıl doğup ne sonuçlar doğurduğunu hemen anlatmaya başlar. Bunları anlatan kendisi mi, tanrıça mı? Metinden belli olmaz, yalnız sekizinci dizede bir soru sorulur:

"Onları birbirine düşüren hangi tanrı?"

Bu sorunun da yanıtı hemen gelir:

"Apollon, Leto ile Zeus'un oğlu.
Krala kızıp orduya kıran salan o.

Öyle ki soruyu Musa'ya ozan mı sordu, yanıtını Musa mı verdi, bunu bile anlayamayız.

İkinci bölümde daha sağlam bir ipucu bulabilecek gibi oluruz. Ozan "ben" sözünü ağzından kaçırır (II, 484-493):

"Olympos'ta oturan Musalar, hadi,
söyleyin bakayım şimdi bana;
tanrısınız, her yerde varsınız, bilirsiniz her şeyi,
bizimse hiçbir şey bildiğimiz yok,
yalnız şurdan burdan bir şeyler duyarız;
söyleyin bana, Danaoların başbuğları, komutanları kimlerdi?
Olymposlu Musalar, Kalkanh Zeus'un kızları,

İlyon'u saranları bir bir hatırlatmazsanız bana,
adıyla sanıyla sayamam yığınla insanı
on tane ağzım olsa, on tane dilim,
hiç kısılmayacak bir sesim olsa,
göğsümde tunçtan bir yüreğim."

Bu, Homeros'un *ben* diye konuştuğu tek parçadır *İlyada*'da. Ne var ki, ikinci bölümün ortasında başlayıp 400 dize kadar tutan bu parça, Homeros'tan mı, değil mi, pek bilinmez. Gemi Kataloğu diye anılan bu 400 dize *İlyada* metnine sonradan katılmış gibi görünüyor. Çünkü ikinci bölümün başında birinci bölümde başlamış olan olay anlatılırken, 483'üncü dizede birdenbire bir kesinti olur ve yukarıda metnini verdiğimiz Musalara seslenişle, Troya Savaşı'na katılan orduların sayılmasına girişilir. Üstelik bu saymada Troya Ovası'nda deniz kıyısı boyunca dizilmiş olan gemilerin ve barakaların sırası değil de, bambaşka bir sıra gözetilir. Bu sıra, Akha donanmasının sefere çıkmadan önce, Euboia Adası ile Boiotia arasındaki boğazda, yani Aulis Limanı'ndaki dizilişi olabilir. Tarihsel çağlarda bilinmeyen birçok kentlerin adlarını sayan Gemi Kataloğu, *İlyada*'ya eklenmiş bir parça olsa gerek. Destan geleneğinde olduğu gibi bulunan bu parçayı acaba Homeros mu alıp *İlyada*'ya koydu, yoksa başka bir ozan mı? Bunu bilmiyoruz, ama Troya seferinde büyük bir rol oynaması tarih bakımından olanaksız görünen Atina'ya, katalogda önemli bir yer verilmesi, bu parçanın Peisistrates zamanında *İlyada*'ya eklendiği varsayımını pekiştirmektedir. Böyle olunca, *İlyada*'nın kendisi gibi kataloğun da Musalara bir seslenişle başlamasını anlar gibi oluyoruz. Parçayı ekleyen ozan kimse, Homeros gibi yapmak istemiş, ne var ki, Homeros'tan daha yeni bir zamanda, ozanların kendilerinden söz etmeye alışık oldukları bir zamanda yaşadığı için, seslenişte *ben* demekten çekinmemiş. Bütün bu yazdıklarımızdan çıkarılacak sonuç da şu: İkinci bölümdeki sesleniş, *İlyada*'yı anlatanın kim olduğunu açıklamıyor, bize bu bakımdan en ufak bir ipucu vermiyor. Eser boyunca bu böyle gider. Destanda anlatan kişi üstüne kesin bilgiler aramak boşunadır. Ama kim anlatıyor sorusundan vazgeçip nasıl anlatıyor diye sorarsak, Homeros üstüne kucak dolusu bilgi edinebiliriz *İlyada*'dan.

DÜZ AKIŞLI ANLATMA

İlyada düz akışlı bir anlatmadır. Yolculuğunun bir anında Phaiak'ların ülkesine varıp da, Alkinoos'un sarayında başından geçen türlü serüvenleri anlatan Odysseus'un geriye dönen, anılara dayanan an-

latışı gibi değildir. Akhilleus'un öfkesi ile başlayıp Hektor'un cenazesi ile sona eren olaylar, *İlyada*'da zaman sırasına göre anlatılır. Ne var ki, düz akışlı değildir diyesim geldi. Bu iki cümle de az çok doğrudur. *İlyada*'ya kuşbakışı bakın, peşi sıra dizilmiş birçok olaylar görürsünüz; gözünüzü yaklaştırıp inceleyin, zamanda bir geriye, bir ileriye gidildiğini, hal ile geçmişin alt alta, üst üste geldiğini görürsünüz. Homeros'un anlatışına özgü bir ikilik, çağdaş okuyucuyu şaşırtır belki, ama sanatının en tatlı yönlerindendir.[1]

Olayların zamanda dizilişi öylesine düzdür bir bakıma ki, *İlyada*'da olup bitenin 51 güne sığdığını kolayca hesaplayabiliriz. Ama Homeros bize yalnız 51 günlük bir savaş anlatsa, bunu anlatmak için de 16.000 dizelik bir destan düzse, *İlyada* yirmi sekiz yüzyıllık süreyi aşıp da, Batı edebiyatının en büyük bir eseri olarak ulaşamazdı bize kadar. *İlyada*'da bu birkaç günlük savaştan başka neler var, neler! *İlyada*'mn kuruluşunda bir ana olayın, birçok da ek olayların yer aldığını görürüz. Akhilleus'un Agamemnon'la kavga edip de savaştan çekilmesi ve bu yüzden Zeus'un buyruğu üzerine talihin Troyalılara gülmesi, sonra Akhaların yardımına koşan Patroklos'un öldürülmesi ile Akhilleus'un gene savaşa karışması ve Hektor'u öldürmesi, *İlyada*'nın asıl konusu, ana olayı budur ve destanın yirmi dört bölümü boyunca bu olayın akışını izleyebiliriz. Ne var ki bu ana olayın, yanı başında değişik önem ve uzunlukta ek olaylar anlatılır, yerine göre de bunlar kendi kendilerine küçük birer destan olup ana olayın gözden kaçırılmasına yol açarlar. Ek olay anlatılışına en iyi örnek, beşinci bölümde bulunur. İskenderiye bilginlerinin "Diomedes'in yiğitliği" başlığını koydukları bu bölüm baştan başa Diomedes'e ayrılmış, onun yiğitliklerini anlatan, övgüleyen bir Diomedes destanı olmuştur. *İlyada*'da bu gibi ek olaylar on sekizi bulur. Kimi bütün bir bölümü kaplayacak kadar uzundur, kimi bir bölümün içinde iki-üç yüz dize tutar. Özgür destancıklar gibi *İlyada*'ya serpiştirilmiş bu ek olaylar birçok bilginlerde destanın bir bütün değil de, birbirine eklenmiş parçalardan meydana geldiği kanısını uyandırmıştır. Bizce ek olayların çokluğu destanın bütününü bozmak şöyle dursun, *İlyada*'nın Yunan destan geleneği içinde bir destan sayılmasını sağlamaktadır. Bir tek olayı kuru kuru anlatsa, *İlyada* destan olmazdı, kaldı ki, bütün kuruluşundaki bu ek olayı anlatış, parçalardaki anlatış tarzına tıpatıp uymaktadır.

[1] Homeros'un bu anlatışı üzerine çok yazı yazılmıştır. En güzel incelemeyi E. Auerbach'ın "Mimesis" adlı kitabında buldum. Bak. Erich Auerbach. *Mimesis*. Dargestellte Wirklichkeit in der abendlaendischen Literatur. Bern 1946. s. 7-30.

YİNELEME, GERİLEME

Birinci bölümde Akhilleus'la Agamemnon kavga ederler ya, bu kavga sonunda Akhilleus deniz kıyısına oturup ağlar, annesi Thetis'e dert yanar. Bu parça (I, 348-428) aynı bölümde 11'inci dizeden 350'nci dizeye kadar anlatılan olayların bir daha anlatılmasıdır. Akhilleus rahibin kızını istemek için nasıl Akha ordusuna geldiğini, Agamemnon'un kızı vermeyip onu nasıl kovduğunu, Apollon'un orduya nasıl kıran saldığını, kralın, kızı babasına vermek zorunda kaldığını, ama karşılığında Briseis'i aldığını annesine kısaca anlatır. Gerçi bütün bu olayları özetleyerek anlatmadan önce, annesinin ne olup bittiği sorusuna, şöyle karşılık verir:

"Biliyorsun ya, ne diye baştan anlatayım bildiğin şeyi" (I, 365).

Ama gene de anlatır. Yineleme, Homeros üslubunun göze çarpan özelliklerindendir. Yineleme bu parçada olduğu gibi özet halinde olur, ama çoğu zaman bir parçanın, hele konuşmaların hiç değiştirilmeden yinelendiğini görürüz. Örnek olarak ikinci bölümün başlangıcını alalım: Tanrı Zeus gece uyuyamayıp Agamemnon'a buyruklarını, Düş tanrıyla ulaştırmaya karar verir Düş'ü çağırıp şöyle der:

> "Kalk git Akhaların tezgiden gemilerine, uğursuz Düş.
> Atreusoğlu'nun barakasına var,
> buyurduklarımı tamamı tamamına ona söyle.
>
> *Hep birden zırh giymelerini buyursun gür saçlı Akhaların,*
> *alacaklar Troyalıların koca ülkesini, şimdi hemen,*
> *Olympos'taki tanrılar arasında kalmadı ikilik,*
> *uydu hepsi Here'nin dileğine,*
> *verecek Zeus Troyalılara acılar."*

İtalik dizilmiş dizeleri Düş, Agamemnon'a olduğu gibi aktarır (II, 28-33). Agamemnon kalkıp giyinir, kurultayı toplantıya çağırır ve Düş'ün kendisine söylediklerini bir daha olduğu gibi söyler (II, 60-70). Öykü böylece geriye döne döne, bir söyleneni yineleye yineleye ilerler.

Öyle anlar gelir ki, anlatışta bir hayli geriye atlanır, geçmişte olan bir şey hatırlatılır. *İlyada* bu gibi anılarla doludur. Akhilleus Thetis'e bir zamanlar tanrıların zincire vurdukları Zeus'u nasıl kurtardığını hatırlatır (I, 390-406), Nestor bir söze başladı mı, gençken neler yaptığını, hangi yiğitlerle birlikte ne yaman işlere giriştikleri-

ni uzun uzun anmadan edemez. *İlyada*'nın bu üslup özelliği, destanda yalnız Akhilleus'un öfkesiyle başlayıp Hektor'un ölümüyle biten olayları öğrenmemizi değil, çok daha önceye ait bir sürü olayı, koca bir efsane bütününü tanımamızı sağlar. Troya efsanelerinin hemen hepsi *İlyada*'da bu çeşit geriye dönmelerle anlatılmıştır. Böylece ozan ele aldığı konunun mantıklı akışını bozmamakla birlikte, destanını koca bir efsane çemberinin çeşitli masalları ile süslemek, zenginleştirmek, derinleştirmek fırsatını bulur.

KAYNAK BİLDİRME

Homeros yalnız anılar anmakla da kalmaz. Bir kişinin, bir yerin, bir eşyanın sözünü etti mi, onun kaynağını da inceden inceye tanımlar, bildirir. Diomedes savaş alanında Glaukos'la karşılaşınca, kim olduğunu sorar (VI, 123):

> "Arkadaş, ölümlü insanlardan kimsin ki?"

Glaukos da tıpkı Akhilleus'un Thetis'e yaptığı gibi, şöyle karşılık verir (VI, 145-152):

> "Ulu canlı Tydeus'un oğlu, soyumu ne sorarsın?
> Yapraklar gibidir insan soyu.
> Bir yandan rüzgâr bakarsın onları döker yere,
> bir yandan bakarsın bahar gelir,
> yenilerini yetiştirir, yeşertir orman,
> böylece soyların biri göçer, biri doğar.
> İyicene bilmek istersen soyumuzu
> –bilir onu çok kişiler–
> at besleyen Argos'un bir bucağında Ephyre ili vardır."

Böyle der Glaukos ve atası Bellerophontes'in doğduğu yeri, başından geçen serüvenleri, Anadolu'ya göçmesini, yiğitliklerini, kiminle evlenip kaç çocuğu olduğunu ve onların yetiştirdikleri çocukları sayıp döker. Böylece Troya Savaşı ile ilişiği olmayan başka bir efsaneyi, Bellerophontes efsanesini öğrenmiş oluruz. Anılarla, kaynak bildirmelerle, Homeros okuyucusuna Troya efsaneleri çemberinin dışında kalan Thebai, Herakles ve daha başka efsaneleri açmış olur.

Bir yerden, bir kentten dem vurdu mu, onu kim kurdu, kim yönetir, özelliği nedir, hepsini söyler. Aynı şeyi hayvanlar için de yapar. Aineias arabası ile öne atılınca, hemen atları anlatılır (V, 265-272):

"Gür sesli Zeus'un Tros'a verdiği soydandır onlar.
oğlu Ganymedes'e karşılık vermişti onları,
güneşin altında yaşayan atların en iyileridir.
Erlerin başbuğu Ankhises bu soydan çalmıştı bir-iki tane,
çiftleştirmişti kısraklarını Laomedon'dan gizli,
evinde altı tay gelmişti dünyaya,
kendisi yetiştirdi ahırda dördünü,
Düşman püskürtmekte usta Aineias'a verdi ikisini."

Atlara çok değer veriliyor diyelim Homeros dünyasında, ama silahlar için başka türlü mü? Silahların da, kral değneklerinin de bir soyağacı var. Agamemnon'unki şöyle anlatılıyor (II, 101-108):

"Hephaistos yapmıştı didine didine o değneği,
vermişti onu Kronosoğlu kral Zeus'a,
Zeus da Argos'u öldüren yol gösterici Hermes'e vermişti,
atları kamçılayan kral Pelops'a vermişti o da,
Pelops da erlerin güdücüsü Atreus'a vermişti,
Atreus da, bol sürüsü olan Thyestes'e bırakmıştı ölürken,
Thyestes de onu, taşısın, diye Agamemnon'a bırakmıştı,
bunca adalarda, Argos'ta boydan boya sözünü geçirsin diye."

On sekizinci bölümde Hephaistos'un Akhilleus için yaptığı silahların anlatılması üç yüz dizeye yakın bir parça tutar.

KONUŞMA

Anlatmanın akışını bir de konuşmalar keser, daha doğrusu anlatmadan çok konuşma vardır *İlyada*'da. Yiğitler savaşta olsun, toplantıda olsun, hep konuşurlar. Bu konuşmalar da hep ikili konuşmadır, birçok kişinin bulunduğu sahnelerde bile kişiler ikişer ikişer konuşur. Çoğu zaman yirmi-otuz dize tutan bu konuşmaların yüz dizeyi de geçtiği olur. Konuşmalardan önce ve sonra kalıplaşmış birer dize vardır, örneğin:

"Kalktı yaşlı at sürücüsü Nestor, dedi ki..."
"Karşılık verdi ona Kral Agamemnon, dedi ki..."
"Seslendi şu kanatlı sözlerle, dedi ki..."

ve konuşmadan sonra:

"Böyle dedi, bıraktı onları, geçti öbürlerine."
"Çok kızdı ona bulutları devşiren Zeus, dedi ki..."
"İnek gözlü Here karşılık verdi, dedi ki..."
"Böyle dedi o, dinledi onu insanların, tanrıların babası."

Özü ve biçimi pek az değişen bu kalıp tümceler olmaksızın konuşmaya başlandığı ve konuşmanın bitirildiği hemen de hiç görülmez.

BENZETMELER

Homeros şiirinin bir özelliği de destanına serpiştirdiği benzetmelerdir. Ozan, her fırsatta benzetmeye başvurur: Ordunun yürüyüşünü, bir yiğidin davranışını canlandırmak için, onu doğanın bir manzarasına ya da günlük hayatın bir sahnesine benzetir. Kalabalık ya da hareketli sahneleri olduğu gibi anlatmak için Homeros'un dil olanakları yetmez, daha doğrusu kalıplaşmış destan dili Homeros'a bu yolda hiçbir olanak sağlamaz. Ama büyük ozan Homeros, buna da bir çare bulur, gözüyle görmediği, destan geleneğinin de kendisine biçimlendirip vermediği sahneleri, gözüyle gördüğü, içinde yaşadığı gerçek sahnelere benzetmekle sorunu çözümler. Ordunun yürüyüşünü, örneğin bir kuş sürüsünün uçmasına, başakların rüzgârda sallanmasına, bulutların yığılışına, denizin dalgalarına benzetir ve bu benzetmelerde gerçeği bütün rengiyle, hareketiyle, sesiyle vermekle kalmaz, benzettiği şeyi anlatmanın tadına öylesine kapılır ki, kendi başına gerçeklik taşıyan bağımsız küçük sahneler çizer. Bu benzetmelerde ozanın kendine özgü sanatıyla karşılaşır ve onun büyüklüğüne şaşmaktan kendimizi alamayız.

HOMEROS'UN DİLİ

Homeros destanlarının dili, hiçbir zaman olduğu gibi konuşulmamış, birçok lehçelerden katışık bir sanat dilidir. Bu lehçeler: İonya-Attika, Aiolya ve Arkadya-Kıbrıs lehçeleridir.[1] *İlyada* metninin Peisistratos zamanında Atina'da ele alınıp kopya edildiğini biliyoruz. Atinalı yazıcılar metni kopya ederken, onu dil bakımından Atina diline uydurmuşlardır. Aslında İonya lehçesiyle yazılmış olan *İlyada* ve *Odysseia*'ya böylece, bir çeşit Attika cilası sürülmüş, öyle ki

[1] Bak. A. Séveryns, *Homère II, Le poète et son ceuvre*, s. 27 vd. Destan dili üstüne yazdıklarım Séveryns'un bu kitabındaki aydın açıklamalara dayanmaktadır.

İskenderiye çağında Aristarkhos gibi büyük bir bilgin, Homeros'un, Atinalı olduğuna inanabilmiştir.

Atina'da konuşulan Attika dili, İonya lehçesinin bir dalıdır ve Atinalı yazıcılar destanları kopya ederken, çok ileriye gitmemişler, metnin aslında taşıdığı İonyalı çeşniyi bozmamışlardır. İonya lehçesinin başlıca özelliği, Attika dilinde -a- diye kullanılan seslinin -e- (uzun e, yani eta) diye kullanılmasıdır. Homeros, Hera, Athena, Helena demez de, Here, Athene, Helene der. Biz de Homeros dilinin bir çeşnisini vermek için, bu adları, çevirimiz de olduğu gibi bıraktık. Ama Homeros'un kullandığı İonya lehçesi, Bodrumlu Herodotos'un eserindeki İonya dilinden çok başkadır. Destanın dili bir şiir dili olmakla tarihsel çağlarda konuşulan İonya lehçesine hiç benzemez.

Bu dil, İonya lehçesinin temeli üzerine eklenmiş daha birçok lehçe gruplarının özelliklerini taşımaktadır. Bunlar da yukarıda saydığımız Aiolya, Arkadya ve Kıbrıs lehçelerinden öğelerle karışmıştır. Yapılan araştırmalar ve Homeros metinlerinin, tarihsel çağlarda bu üç lehçeyle kaleme alınmış yazı anıtlarıyla karşılaştırılması Aiolya ve Arkadya-Kıbrıs öğelerinin metinde İonyalı ögelerden de daha eski olduklarını ortaya koymuştur. En eski destan dili bu üç lehçeden katışık olsa gerekti. Ama Homeros'la ve belki daha başka ozanlarla destan üzerinde yaratıcı çalışmalar başlayınca, destan dili de gitgide İonyalılaşmıştır. Ne var ki, eski dil tabakasının bazı biçimleri de büsbütün ortadan kalkmamıştır. Destanda görülen Arkadya-Kıbrıs lehçe öğeleri, yazılı anıt bırakmadığı için bilmediğimiz Akha dilinin kalıntıları olabilir; destan dili de biri Aiolya çevresine, öteki İonya çevresine ait olmak üzere, iki yaratıcılık aşamasında bu Akha temeli üstüne kurulmuş olsa gerektir. Dil, ikinci ve asıl yaratıcılık aşamasını Homeros'la yaşadığından, İonyalı Homeros'un damgasını taşır. Bütün bu dil araştırmalarından, destan dilinin kuruluşunda Homeros'un bir başlangıç noktası değil de, ilerlemiş bir dönemi gösteren bir bitim noktası olduğu sonucu çıkmaktadır.

KALIP SIFATLAR

Aynı sonuca, Homeros destanlarında rastladığımız kalıplaşmış sözcüklerden de varabiliriz. Homeros'un *İlyada* ve *Odysseia*'ya serpiştirdiği birçok sıfatların çok daha eski bir dil tabakasından geldiklerine hiç kuşku yok. Öyle ki Homeros bunları destan dilinin ve veznin gerekçesi olarak kullanırken, ne anlama geldiklerini artık bilmez ya da düşünmezdi. "İnek gözlü Here", "baykuş gözlü Athene"

tanrılara hayvan biçiminde tapınıldığı Homeros öncesi çağlardan kalma sıfatlardır. Bu arkaik sözcük kalıplarını Homeros öyle mekanik bir biçimde kullanır ki, biz bugün hangi anlama geldiklerini anlayamadığımız gibi, destanları inceleyen İskenderiye bilginleri de bunları çözememişler ve birbirini tutmayan birçok açıklamalarda bulunmuşlardır. Örneğin Hermes Tanrı'nın adına eklenen "Argeiphontes" sıfatı ne demek? İskenderiye bilginleri bunu "Argos'u öldüren" anlamında anlamışlar; bu açıklamaları da İo efsanesine dayanır: Kıskanç Hera, Zeus'un sevgilisi İo'yu inek kılığına sokmuş, başına da yüz gözlü Argos'u bekçi dikmiş, Hermes, Zeus'un buyruğu üzerine Argos'u öldürmüş, Argeiphontes adı tanrıya buradan gelmiş. Ama Argeiphontes sözcüğünün kuruluşundan bu anlamı çıkartmak çok güçtür. Modern bilginler bu sözcüğün "arges" (ışık) ve "phanphainomai" (görünmek) köklerinden katışık olup "ışıkta parlayan, ışıkla ışıldayan" anlamına geldiğini ileri sürmüş ve Argeiphontes'i Hermes'in bir ışık tanrısı olarak özellikleriyle ilgili görmüşlerdir. Hangisi doğru? Bilmiyoruz. Ne var ki Homeros'un da bunu bilmediğine, daha doğrusu bu kalıplaşmış sözcüğü gerçek anlamını araştırmadan, olduğu gibi destanına aldığına inanabiliriz.

Homeros destanındaki sıfatlar duruma uysun uymasın, değişmez. Örneğin gemi her zaman, karaya çekilmişken bile, "tezgiden" dir, gök güpegündüz "yıldızlı"dır, Aigisthos birçok suçlar işlediği halde "kusursuz"dur, fırtına varsa da, yoksa da deniz her zaman "uğuldayan deniz"dir, isteklerine boyun eğmediği için Bellerophontes'i yalan düzenle kocasına öldürtmeye kalkışan Anteia "tanrısal" dır vb. Bir kişiye sıfat takarken Homeros'un onun anlattığı andaki durumuna hiç bakmadığı, destan geleneğinde o kişinin sıfatı ne ise, onu yinelediği apaçık görülür.

Kalıp-sıfatların, kalıp-tümcelerin uyumla yinelenmesi Homeros destanlarına eski bir çeşni vermekle kalmaz, tadına doyulmaz bir şiir, bir müzik de katar. Homeros bize yalnız kendi diliyle, kendi şiiriyle seslenmez, efsanenin gerçekdışı sisli çağlarına karışan konusunu mantık ve anlamdan arınmış bir dille, tıpkı bir tekerleme gibi kulaklarımıza fısıldar durur.

VEZİN

Dil uyumuna bir de vezin uyumunu katın, Homeros'u Yunanca aslından okumanın, dinlemenin ne zevk olduğunu sezersiniz belki. İlkçağ vezni ne heceye, ne de uyaka dayanır. Yunanca'da a, e, i, o, u

gibi sesli harfler, yerine göre uzun veya kısa olabilir, giderek aynı harf kısaysa başka, uzunsa başka türlü yazılır: Örneğin -e- sesinin kısası epsilon, uzunu eta harfi ile, -o- sesinin kısası omikron, uzunu omega ile gösterilir. Bir de daima uzun sayılan ai, au, ei, eu, oi, ou, oi gibi çift sesliler vardır. Aslında kısa olan bir seslinin arkasında iki sessiz harf gelirse, o sesli uzun sayılır. Yunanca'da vezin bu dil özelliğine dayanır. Uzun ve kısa hecelerin sözcükte dizilişine göre bir ölçü kalıbı, Yunanca deyimiyle bir "metron" oluşur. Bu ölçü kalıplarının da çeşitli dizelere göre dizilişinden çeşitli vezinler ortaya çıkar.

"Heksametron" denilen destan vezni altı ölçü kalıbından katışıktır, her kalıpta bir uzun, iki kısa hece (buna "daktylos", yani parmak denir) ya da iki uzun hece (buna "spondaios" denir) vardır. Altılı veznin biçimi şudur:

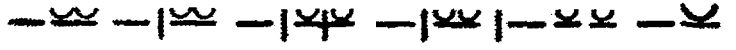

Her daktylos yerine bir spondaios gelebileceğine göre, biçim şöyle de olabilir:

Güzel bir dizede daktylos ve spondaios kalıplarının yan yana dizilişinde yeknesaklık olmamasına, yani bütün dizenin daktylos veya spondaios'tan katışık olmayıp ölçü kalıplarının değişmesine önem verilir.

Dizede birçok durak da vardır. Duraklar ölçü kalıplarının içinde sözcük bitimlerinde olur. Dura[illegible]a katacak olursak, altılı vezin şu biçimi alır:

Homeros destanlarında altılı veznin en güzel, en değişik biçimlerine rastlanır. Ne var ki Homeros'un kalıp-sıfat ve kalıp-cümle kullanması bu veznin gerekçesidir. Düşünmeden ya da ezbere okuyan ozana bu kalıplar çok yardım eder, uydurduğu zaman dizesini hazır formüllerle doldurmayı, ezbere söylediği zaman da bellekte yer eden formüllerle şaşırmamayı sağlardı.

İLYADA ÇEVİRİSİ

İlyada'yı Yunanca aslından çevirdik.

Çağdaş dillerin hiçbiri Yunanca altılı vezni vermeye elverişli ol-

madığından, önümüzde iki yol vardı: ya destanı düz bir nesir diliyle çevirmek ya da vezinsiz olmakla birlikte, bir çeşit nazım uyumu tutturacak dize kalıplarına gitmek. İkinci yolu seçtik. Hiç değilse, dedik, okuyucu Homeros dizelerinde sözcüklerin nasıl sıralandığını duysun, bir ses tekerlemesinin tadına varsın. Bu çeşit çevirinin başarılı olup olmadığı yargısını okuyucuya bırakıyoruz. Yalnız şunu söyleyelim ki, Türkçe sözcüklerin bu sıra içinde Yunancalarına epey uyduğunu ve elimizde bulunan Fransızca, Almanca ve İngilizce çevirilerle karşılaştırılınca Türkçe çevirinin Homeros metnine daha yakın geldiğini gördük.

Homeros dilini vermek sorundur. Kimi onu çevirirken, eskimiş bir dilin sözlerini yeniden canlandırmaya kalkışmış, kimi uydurma kelime kurmuş, kimi Homeros destanlarını kendi dilinin destan diline aktarmaya çalışmış. Hiçbirinden iyi bir sonuç alınamamıştır. Homeros destanı içine kapalı bir destandır, dünyanın başka hiçbir destanına benzemez. Öyle ki başka destanlarla karşılaştırılırsa, ona destan bile denemez. Nitekim bizim çevirimizi okuyan bazı kimseler "Bunda destan havası yok," dediler. Hakları var bir bakıma, yalnız hataları şu ki, Homeros'a peşin yargılarla yaklaşılmaz, şöyle olacak, böyle olacak denemez. Homeros hiçbir ozana benzemez, ama şiirin tadını almayagörsün insan, doyamaz tadına. Bir çeviride tat alıp tat vermeye çalışmaktan başka ne yapılabilir? Öyle yaptık. Bu arada Homeros'un kalıplaşmış diline elden geldiğince uymaya, yineleme olan yerde yineleme yapmaya, böylece destanın hem kesik, hem akıcı üslûbuna sadık kalmaya çalıştık. Bir sözlük dizdik, onun yardımıyla çevirimizin başıboş gitmesini önlemek istedik. Öyle sanıyoruz ki, bu çeviri okuyucunun metni aslından izlemesini de kolaylaştıracaktır.

Seçtiğimiz Türkçe ne uydurmadır, ne de belli bir sanat dili. İlk iş Homeros'un ne demek istediğini açık seçik anlatmaktır diye düşündük ve Türkçenin çok yenisi ile çok eskisi arasında ortalama bir konuşma dilinde karar kıldık. Çevirimiz "daha güzel" olsun diye Homeros'un söylediğine bir sözcük bile eklemedik, çevrilmedik bir tek sözcük bırakmamaya da aynı ölçüde önem verdik. Çeviri Yunanca aslıyla birçok kez karşılaştırıldı. Gene de içinde yanlışlar kaldıysa, okuyucularımızın bunları bize göstermesini bekleriz. Çevirimizi yüksek sesle birçok dostlarımıza okuduk, yazılı metni birçok kimselere okuttuk, fikirlerinden yararlandık.

Çevirimiz için esas olarak kullandığımız metinlerin adlarını aşağıda veriyoruz.[1] Paul Mazon'un *İlyada* metni ve Fransızca çeviri-

[1] -Homère, *Iliade*, Tomes I, II, III, IV. Texte établi et traduit par Paul Mazon. Les Belles Lettres. Paris.

si, yararlandığımız kitapların başında gelir. Bir sözcük ya da bir dize üzerinde kuşkuya düştükçe, Mazon'un yorumlamasını çoğu zaman benimsemeyi uygun bulduk.

İlyada metnini, Hellenistik çağın bilginleri, yirmi dört bölüme ayırmışlardır. Bu bölümler Yunanca alfabenin bir harfini taşır, yani alpha, beta, gamma... diye sıralanır. Aynı sıra *Odysseia* için de izlenir, şu farkla ki bilim kitaplarında *İlyada*'dan söz edildi mi, bölümler büyük harfle, *Odysseia*'dan söz geçti mi, küçük harfle gösterilir. Biz bu harf sayısı yerine bölümleri numaralamayı uygun bulduk, her sayfanın başına bölümün numarasını koyduk.

Dize sayılarını belirtmeye çok önem verdik. Bundan amaç, okuyucunun, metni Yunanca aslıyla her zaman karşılaştırabilmesini ve başka kitaplarda *İlyada*'ya bir alıntı görürse, onu bizim çevirimizde de dize numarasıyla bulabilmesini sağlamaktır. Çeviride dizeler beşer beşer numaralanmıştır. Ne var ki, bazen çeviri aslından daha az veya daha çok dize tutar, o zaman numarayı çevirinin sırasına göre değil, aslının karşılığı olan dizeye bakarak verdik.

*

İlyada'yı Türkçeye çevirmek çoktan beri emelimdi. Ama bu emelin bir gün gerçekleşeceğine inanamıyordum. Bugün gerçekleşiyorsa, bunu şair A.Kadir'e borçluyum. A.Kadir eşsiz bir çalışma arkadaşıdır. *İlyada*'nın aslına bakarak sözcük sözcük, cümle cümle yaptığım çeviriyi o, ender görülen bir anlayışla kavrar, aydınlatır, kusursuz bir Türkçeye ve bence çok değerli bir şiir diline koyar. Yıllar yılı her gece *İlyada*'ya çalışmak ve okuyucularımıza sunduğumuz bu çeviriyi meydana getirmekle kültürümüze hizmet eden A.Kadir'in yalnız benim şükranımı değil, bir ulusun şükranını kazanacağına inanıyorum.

İlyada çevirisi, çalışmaya başladığımız ilk günden beri eşine az rastlanan bir ilgi ile karşılanmıştır. Kitap göndermekle, çevirimizi zaman zaman okuyup eleştirmekle, metni temize çekmekle bize yardım eden, bizi her fırsatta destekleyip bu güç işin altından kalkabilmemizi sağlayan dostlarımıza minnetimiz sonsuzdur.

AZRA ERHAT
İstanbul, 1958

-*Homers Ilias*, von Paul Cauer, 8. Auflage, Leipzig.
-*Homers Ilias*, erklaert von F. Ameis und C. Hentze. B.G. Teubner. Leipzig und Berlin. 1913.
-*The Iliad of Homer*. edited by W. Leaf and M.A. Bayfield, London, 1955.
-*Homer, Iliad*, by D.B. Monro, Oxford, 1953.

*

İlyada çevirisi bugün dördüncü baskısını yapmaktadır. A.Kadir ile birlikte 1956-57 yıllarında başladığımız bu çeviri, Hasan Âli Yücel'in isteği üzerine İş Bankası Kültür Yayınları'nca satın alınmış ve 1958 ile 1962 yılları arasında dört cilt halinde yayınlanmıştı. Gene Hasan Âli Yücel çeviriye ayrıntılı bir açıklama eklenmesini istemiş ve uzun bir çalışmanın ürünü olan yukarıdaki ÖNSÖZ hazırlanarak birinci cildin başında yer almıştı. İş Bankası Kültür Yayınları arasında dört cilt olarak çıkmış olan çevirinin tümü 1968 yılında Sander Yayınları'nca tek cilt halinde basılmış ve piyasaya sürülmüştür. Bu ikinci basımın önsözünde "Troya Savaşı Efsaneleri" bölümü çıkartılmış, buna karşılık kitabın arkasına özel adlardan açıklamalı bir dizin eklenmiştir. Kitabın dördüncü baskısına Homeros'un *İlyada* destanının büyük destanlar çemberi içindeki yerini saptayıp 24 kitap ya da bölümden her birinin kısa bir özetini sunan bir incelemeyi "İlyada" adı ile eklemeyi uygun gördük. Ayrıca çeviri bir daha gözden geçirildi ve gereken düzeltmeler yapıldı.

İlyada çevirisi iki ödül kazanmıştır: 1959 yılında Habib-Edib Törehan Bilim Ödülü ile 1961 yılında Türk Dil Kurumu Çeviri Ödülü.

Çevirimizin etkileri üstüne söz etmek elbette ki bize düşmez. Ancak şu kadarını belirtelim: Batı yazınının ilk büyük şiir yapıtının bu çeviri ile Türk dil ve edebiyatına kazanılmış olması bir yana, *İlyada* destanının Türkiye'nin eşsiz önemde bir kazı yeri ve uygarlık merkezi olan Troya ile ilişkisi köklü biçimde saptanmış, tarihsel gerçeklerin gün ışığına çıkması ve bilimsel kökenler üzerinde günü ve geleceği kapsayan sürekli bir gelişimin başlamasına yol açmıştır. Homeros destanları, yani *İlyada* ve *Odysseia* yalnız Çanakkale yöresinin değil, bütün Ege ve Anadolu'daki tarihsel anıt ve merkezlerin canlanmasını sağlamıştır. Gerek bilim adamlarımız, gerekse gezen ya da okuyan yurttaşlarımız, Troya'yı *İlyada*'sız ve *İlyada*'yı da Troya'sız düşünemez olmuşlardır. Bir yazın yapıtı için bundan mutlu bir sonuç olamaz. *İlyada* destanının, bugüne dek kazandığı parlak başarılardan daha da aydın ve verimli yarınlara doğru yol alacağına biz inanıyoruz. Bu inanç ve güven de uzun, çetin çalışmamızın değeri biçilmez ödülüdür.

AZRA ERHAT
İstanbul, 1981

İLYADA
Homeros

Birinci Bölüm

Söyle, tanrıça, Peleusoğlu Akhilleus'un öfkesini söyle.
Acı üstüne acıyı Akhalara o kahreden öfke getirdi,
ulu canlarını Hades'e attı nice yiğitlerin,
gövdelerini yem yaptı kurda kuşa.
Buyruğu yerine geliyordu Zeus'un,
ilk açıldığı günden beri araları
erlerin başbuğu Atreusoğlu'yla tanrısal Akhilleus'un.
Onları birbirine düşüren hangi tanrı?
Apollon, Leto ile Zeus'un oğlu.
Krala kızıp orduya kıran salan o;
Atreusoğlu, tanrının duacısı Khryses'i saymadı diye
insanlar kırılıp gidiyordu birbiri ardı sıra.
Khryses kurtarmak için Akhalarm elinden kızını
bir yığın kurtulmalıkla gelmişti tezgiden gemilerine.
Elinde Okçu Tanrı Apollon'un şeritleri sarılı altın değneği.
bir bir yalvarıyor tekmil Akhalara,
daha çok, orduları dizen Atreusoğlu'na yakarıyordu:
"Güzel dizlikli Akhalar, Atreusoğulları,
Olympos'taki yüce tanrılardan dilerim,
Priamos'un ilini yerle bir edesiniz,
sonra sağ salim dönesiniz evinize.
Alın bu kurtulmalıkları, kızımı verin bana,
korkun Zeus'un oğlu Apollon'dan, sayın onu."
Tekmil Akhalar bağrıştılar bir ağızdan:
Alınsın değerli kurtulmalıklar, duacıya saygı gerek.
Ama Atreusoğlu Agamemnon'un gönlünce değildi bu;
tersleyip kovdu mu onu, şöyle buyurdu:
"Bir daha sakın görmeyeyim, ihtiyar,
şu koca karınlı gemilerin yanında seni,
haydi kır boynunu, düşmesin buralara yolun,
yoksa ne değneğinden hayır görürsün,
ne de şeritlerinden tanrının.

Şurdan şuraya bırakmam kızını,
orda, Argos'ta, yurdundan uzak,
tezgâhına gide gele, yatağıma gire çıka,
benim yuvamda kocayacak.
Kızdırma kafamı, kendi canını düşün, dön evine."
Böyle deyince o, ihtiyarın korku düştü içine,
sesini çıkarmadı, eğdi boynunu,
yürüdü uğuldayan denizin kıyıları boyunca.
Gitti uzakta bir yerde yakardı durdu
yüce Apollon'a, güzel saçlı Leto'nun doğurduğu:
"Ey Khryse'yi, kutsal Killa'yı koruyan, gümüş yaylı,
Tenedos'un güçlü kralı, Smintheus, dinle beni,
bir gün sana yaraşır bir tapınak yaptıysam,
boğaların, keçilerin yağlı butlarını yaktıysam senin uğruna,
şu dileğimi tezelden yerine getiriver:
Gözyaşlarımın öcünü al Danaolardan, oklarınla."
Böyle yakardı o, Phoibos Apollon da dinledi onu,
indi Olympos'un doruklarından, köpürmüş öfkeli.
Omuzlarında yayı, iki ucu kapalı okluğu.
Kımıldandı mı, oklar omuzlarında çangırdıyordu.
Kızgın tanrı yürüyordu gece gibi.
Yerleşti gemilerin ardına, saldı okunu,
bir vınlama çıktı gümüş yaydan, korkunç, acı.
Önce katırların, köpeklerin düştü peşine.
Sonra saldı bir sivri ok insanların üstüne.
Kavruluyordu birbiri peşi sıra bir yığın ölü.
Ordu içine tanrının okları yağdı tam dokuz gün.
Akhilleus çağırdı meydana halkı onuncu günü;
bunu ak kollu Tanrıça Here koydu kafasına,
ölüp giden Akhalara içi yanıyordu.
Halk toplanıp gelince bir araya
ayağıtez Akhilleus kalktı, dedi ki:
"Atreusoğlu, birazdan geri döneceğiz, herhal,
yurdumuza gideceğiz, kurtarırsak ölümden canımızı;
bak yiyor Akhaları, bir olmuş savaşla salgın.
Gel bir duacıya, bir biliciye başvuralım,
ya da bir düş yorumcusuna, bilirsin Zeus getirir düşü.
O söylesin, Phoibos Apollon'un bu büyük öfkesi neden?
Adak mı adamadık, yüzlük kurbanlar mı kesmedik?
Uzaklaştırması için başımızdan şu salgını

koyunların, lekesiz keçilerin razı mı yağ dumanlarına?"
Bunları söyleyip oturdu o, kalktı Kalkhas,
Thestor'un oğlu, düş yorumcularının en büyüğü,
biliyordu her şeyi, geçmekte olanı, geçmişi, geleceği.
Phoibos Apollon verdiydi bu hüneri ona,
bu hünerle geldiydi ta İlyon'a Akhaların gemileri.
Kalkhas söz aldı, düşüne taşına dedi ki:
"Ey Akhilleus, Zeus'un canı ciğeri,
Apollon'un öfkesini açıklamamı buyurdun bana,
anlatayım, ama sen de iyi dinle beni,
yardım et canla başla, ant ver,
benden yana ol hem sözünle, hem işinle.
Kızdıracağım biliyorum Akhaların saydığı adamı,
o adamın bütün Argoslulara her yerde sözü geçer.
Kral azgın olur kızınca ayaktakımmdan birine,
bir zaman öfkesini yenerse de, unutamaz kinini,
dışarı vurana dek taşır yüreğinde onu.
Öyle bir günde beni korur musun nasıl?"
Ayağıtez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Korkma, söyle bakalım şu tanrı buyruğu ne?
Danaolara tanrı buyruklarını bildirmen için
sığındığın Apollon adına ant olsun, Kalkhas,
başbuğlukla övünen Agamemnon bile olsa lafını edeceğin,
ben ayakta sağ salim gördükçe gün ışığını,
şu koca karınlı gemilerin yanında sana
yumruk indiremez bir tek Argoslu."
Rahatladı usta yorumcu, dedi ki:
"Yok yok, ne adak için kızdı o,
ne de yüz sığırlık kurbana.
Saygısızlık etti Agamemnon duacıya da ondan.
Kurtulmalıkları istemedi, salmadı kızını.
Çok acılar çektirdi okçu tanrı bu yüzden size,
bundan böyle de çektireceği var.
Vermezse kurtulmalık almadan, pazarlıksız,
oynak gözlü kızı sevgili babasına Agamemnon,
kurban etmezse bir de yüz kutsal sığır Khryse'ye,
bu kötü salgından Danaoları kurtaramaz o,
bunlar olursa tanrı yola gelir, yatışır."
Böyle konuşup oturdu o, kalktı hırsla
gücü yaygın Agamemnon, yiğit Atreusoğlu,

kapkara bir öfkeyle doluydu yüreği,
yanıyordu iki gözü yalım yalım.
Dik dik baktı Kalkhas'a, dedi ki:
"İyi bir söz duymadım senden, yomsuz haberci,
hep kara haber verir, gönül eğlersin.
Ne tatlı bir sözün var, ne hayırlı bir işin.
Tutmuş yorumlarsın tanrı buyruğunu Danaolara.
Değerli kurtulmalıklarını almadım diye Khryseis'in,
ne yapıp yapıp evime götürmek istiyorum kızı diye
başlarına bela getirdi diyorsun okçu tanrı.
Doğrusunu isterseniz,
asıl karım Klytaimestre'den üstün o kız,
ondan aşağı değil yapısı, boyu bosu,
aklı fikri yerinde, üstelik ev kadını.
Geri vermeye razıyım gene de,
ne yapayım, yok derseniz başka çaresi,
yeter ki armağan verin bana, şimdi hemen,
bir ben kalmayayım armağansız komutan,
benim için yakışık alır şey değil bu.
İşte bakın, benim armağan gidiyor başka yere."
Ayağıtez tanrısal Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Ünlü Atreusoğlu, ey doymak bilmez adam!
Ulu canlı Akhalar armağanı nerden bulsun versin sana,
elimizde yedeğe alınmış mal mı var ki.
İllerden ne yağma ettiysek hep bölüşüldü
doğru olur mu toplamak bu malları yeniden?
Haydi durma, sun tanrıya sen şu kızı,
biz Akhalar veririz sana üç-dört katını;
İş ki güzel surlarla çevrili Troya ilini
talan etmeyi buyursun Zeus bize."
Kral Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
"Tanrıya benzer Akhilleus, yiğitliğine yiğitsin ama
beni kandıramazsın, boş yere saklama fikrini,
niyetin ne, senin armağanın olsun, benim olmasın, öyle mi?
Onu geri vermemi istemen bunun için demek.
Ulu canlı Akhalar, tam istediğim gibi, ona denk
bir armağan verirlerse başım üstünde yeri var,
yok vermezlerse kendim alacağım gidip onu,
ya seninkini alacağım, ya Aias'ın, ya Odysseus'unkini.
Biliyorum, kime gitsem o kızacak bu kez de.

Neyse, durmayalım bunun üstünde, sırası değil.
Tanrısal denize kara bir gemi sürelim,
kaç kürekçi gerekse arayıp bulalım,
yüzlük kurbanları koyalım içine,
güzel yanaklı Khryseis'i de gemiye bindirelim,
sözü geçen biri olsun geminin kaptanı,
ya Aias, ya İdomeneus, ya tankısal Odysseus,
ya da sen Peleusoğlu, erlerin en korkuncu, ya da sen,
kessin kurbanları, koruyucu Apollon'u yatıştırsın, öylesine biri."
Şöyle bir yan baktı ayağıtez Akhilleus, dedi ki:
"Seni gidi edepsiz, çıkarına düşkün yürek!
Senin sözlerini bir Akhanın nasıl kaldırır içi,
savaşa nasıl gider o, nasıl dövüşür erkekçe?
Kargı salan Troyalılarla savaşa gelmiş değilim ben,
hiçbir şey yapmadılar, dokunmadılar bana onlar;
ne sığırlarımı çaldılar, ne atlarımı götürdüler,
ne de bereketli Phthie'de ekinlerimi çiğnediler.
Gölge veren dağlar var aramızda, uğuldayan deniz var.
Geldik buraya, utanmaz herif, senin ardından,
tek gönlün olsun diye senin, köpek suratlı,
tek Menelaos'la sen, Troyalıların sırtından ün alasınız diye.
Ama hiç de umurunda değil bu.
Gelmiş gözdağı veriyorsun, alasın diye payımı,
bana Akha oğulları verdiydi onu, bunca sıkıntılara karşı.
Bakımlı, zengin bir ilini Troyalıların
talan ettiklerinde Akhalar
Senin payın kadar bir pay almadım ben.
Oysa kıyasıya savaşta benim kollarım görür en büyük işi,
ama bölüşmede payın en okkalısı sana gider,
benimse savaşta canım çıkar,
küçük bir şeyle gene de hoşnut dönerim gemilerime.
Şimdi artık benim için en iyisi,
kıvrık burunlu gemilerimle Phthie'ye, eve dönmek.
Hem onur payımdan olayım, hem burada kalayım, ha,
mal mülk sahibi edeyim diye seni?"
Erlerin kralı Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
"Canın öyle istiyorsa, yalvarmam, buyur git,
çok adam var benim yanımda, beni sayan,
akıllı Zeus işte en başta.
Hep kavga dövüş, savaş işin gücün,

en iğrendiğim sensin Zeus'un beslediği krallar içinde.
Çok güçlüsün, ama bil ki tanrı verdi sana bu gücü.
Durma, gemilerinle, yoldaşlarınla git evine,
var git Myrmidonların başına geç.
Ne sen umurumdasın, ne de öfken umurumda.
Ama şunu da kafana ko iyicene:
Phoibos Apollon istiyorsa Khryseis'i ille de,
şu gemimle, yoldaşlarımla göndereceğim onu.
Ama barakandan alacağım kendim gelip
senin onur payını güzel yanaklı Briseis'i.
Senden ne güçlü olduğumu o zaman anla gör.
Korksun boy ölçüşmekten, ibret alsın
kim benimle eşit görmek isterse kendini."
Böyle dedi o, Peleusoğlu'nu bir kaygı aldı,
kıllı göğsü içinde yüreği bir o yana aktı, bir bu yana:
Sivri kılıcını baldırı boyunca kınından çeksin miydi?
Herkesi ayağa kaldırıp onu öldürsün müydü?
Yoksa öfkesini yatıştırsın mıydı, dişini sıkıp?
Canında bu iki şey bir orda bir burda kaynadı durdu.
Kocaman kılıcını kınından çıkaracakken tam
iniverdi Athene gökten aşağı
onu ak kollu Tanrıça Here göndermişti;
iki yiğidi de bir tutuyor, seviyor, koruyordu.
Durdu Peleusoğlu'nun arkasında, ayakta,
görmedi onu ordakilerden hiçbiri,
göründü yalnız Peleusoğlu'na, kavradı sarı saçlarından.
Sarsıldı Akhilleus, döndü baktı arkasına,
Pallas Athene'yi tanır tanımaz parladı gözleri.
Kanatlı sözler söyledi ona, dedi ki:
"Ne diye geldin gene, kalkanlı Zeus'un kızı?
Atreusoğlu Agamemnon'un taşkınlığını görmeye mi?
Birazdan ne olacak ben söyleyim sana:
Canıyla ödeyecek böyle caka satmayı o."
Gök gözlü Tanrıça Athene karşılık verdi, dedi ki:
"Ben seni yatıştırmak için indim gökten,
ak kollu Tanrıça Here gönderdi beni,
ikinizi de bir tutar o, sever, korur ikinizi de.
Beni dinlersen kavgayı bırak, kılıçtan çek elini,
anlat ona başına geleceği, söv say yeter.
Dinle bak, bu dediğim gerçekten olacak:

Bir gün gelecek, onun bu cakasına karşılık
üç kat değerli armağanlar verilecek sana.
Tut kendini, güven bize."
Ayağıtez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Öfkeden içim içime sığmıyor, ama
neyleyim ki sözünüzden çıkamam.
Benim için böylesi daha iyi, tanrıçam;
tanrılar dinlerler tanrıları dinleyeni."
Böyle dedi, ağır elini gümüş kabza üstünde tuttu.
Soktu koca kılıcını kınına, dinledi Athene'yi.
Athene de Olympos'a doğru yola çıktı,
Kalkanlı Zeus'un evine, öbür tanrılar arasına.
Peleusoğlu tutamadı öfkesini gene,
köpürdü, Atreusoğlu'na yağdırdı küfürleri:
"Seni şarap fıçısı, seni it gözlü, seni geyik yürekli seni.
erlerinle bir olup savaşa gitmek için sen
silah kuşanmadın tek bir gün,
en seçkin Akhalarla bile yatmadın pusuya,
gücün kurudu, getirdin aklına ölümü.
Akhalarm ordusunda böyle sana kafa tutanın
onur payını almak herhal daha iyi.
Halkını kemiren bir kralsın sen,
buyruğundaki insanlar aşağılık olmasaydılar
bu küfürler son küfürlerin olurdu senin.
Bak sana diyeyim, ant içeyim bu değnek üzerine ki,
dağlarda gövdesinden kesildi alındı bu değnek,
üstünde bundan böyle ne bir dal, ne bir yaprak bitecek,
ne de bir tek çiçek açacak bundan böyle;
bir bıçak aldı götürdü yaprağını, kabuğunu.
Şimdiyse, Zeus adına hak koruyanlar,
Akhaoğulları taşırlar ellerinde onu.
İşte bir büyük ant sana bu değnek üzerine:
Bir gün gelecek, Akhaoğulları tekmil
dövünüp duracaklar Akhilleus gitti diye.
İster kız, ister kızma, geçmiş ola,
senin onlara yardımın dokunamaz,
kırılıp gidecekler Hektor'un karşısında dalga dalga,
neden saymadın diye sen de Akhalarm en iyisini
yırtın dur bakalım, kendini ye."
Peleusoğlu böyle dedi, oturdu,

attı yere altın kakmalı değneğini.
Atreusoğlu da öte yandan köpürmüştü.
Kalktı ayağa güzel konuşan Nestor,
Pylos'un gür sesli sözcüsü.
Dilinden sözler akardı baldan tatlı,
ölümlü iki insan kuşağının yaşayıp göçtüğünü görmüştü,
tanrısal Pylos'ta büyümüşlerdi birlikte.
Şimdi üçüncü kuşağın başındaydı o.
Düşüne taşına başladı söze, dedi ki:
"Amanın! Bir büyük yas kaplayacak Akha toprağını,
Priamos'la oğullarını bir sevinç alacak,
sizin bu kavgalarınızı duyar duymaz,
tekmil Troyalılara da gün doğacak.
Oysa sizsiniz kurultayda, savaşta Danaoların en üstünü.
Dinleyin beni, gençsiniz benden ikiniz de,
ben eskiden öyle adamlarla birlikteydim ki, bizden çok yiğittiler,
gene de küçümsemediler beni, hor görmediler.
Ne gördüm, ne göreceğim bundan böyle onlar gibisini,
ne Peirithoos gibisini,
ne erlerin güdücüsü Dryas, ne Kaineus, ne Eksadios gibisini,
ne tanrısal Polyphemos gibisini,
ölümsüzlere benzeyen Aigeusoğlu Theseus gibisini ne de.
En güçlü insanlardı onlar yeryüzünde,
savaşırlardı en güçlülere karşı.
Kapıştılar dağ azmanlarıyla, öldürdüler böğürte böğürte,
çağırdılardı beni, ben de ta uzaktan,
Pylos'tan, yurdumdan gelip katıldıydım onlara,
dövüştüydüm kendi çıkarım için.
Baş edemez onlar gibilerle bugün bir tek kişi.
Hep bana danışırlardı, çıkmazlardı sözümden.
Siz de dinleyin beni, en hayırlısı bu.
Sen, Agamemnon, çok soylu da olsan, bırak o kızı,
Akhaoğulları'nın Akhilleus'a verdiği ilk onur payı o.
Bir krala kafa tutmaya kalkma sen de, Peleusoğlu,
değnek taşıyan bir kralla bir değil onurun senin;
Zeus verdi değnek taşıyan krala o onuru.
Güçlüsün gerçi, tanrıça bir anadan doğdun, ama
senden de güçlü o, buyruğunda çok adam var.
Yatıştır öfkeni Atreusoğlu, haydi,

Akhilleus'a karşı tut öfkeni, yalvarırım,
uğursuz savaşta tekmil Akhalara sağlam bir kale o."
Kral Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
"Doğru, ihtiyar, hakkın var yerden göğe.
Ama bu adam herkesten üstün olmayı komuş aklına,
herkese sözünü geçirmeyi, buyurmayı,
herkesin kralı olmayı komuş.
Ona boyun eğmeyecek elbet biri var,
ölümsüz tanrılar onu neden dövüşçü yarattılar,
hep sövsün saysın, bağırsın çağırsın diye mi?"
Tanrısal Akhilleus kesti onun sözünü, dedi ki:
"Hep sana uysam, sözünden hiç çıkmasam,
alçak derlerdi bana, ciğeri beş para etmez derlerdi.
Git başkalarına buyur, sözünü geçiremezsin bana,
sanmam bundan böyle sana boyun eğeceğimi.
Sana şunu da diyeyim, iyice kafana ko:
Madem hem verir, hem geri alırsınız,
şu ellerimle dövüşmeyeceğim ben o kız için
ne sana karşı, ne başkalarına karşı.
Ama tezgiden kara gemi yanında başka nem varsa
ben vermeden alamazsın hiçbirini.
İstersen hadi bir dene de gör:
Kargımın iki yanından kara kanın nasıl fışkırır."
İşte böyle düşmanca dalaşıp, kalktılar,
dağıttılar gemilerin yanındaki toplantıyı.
Peleusoğlu gitti barakalarına, gemilerine doğru,
yanında Meneitios'un oğlu ve yoldaşları.
Atreusoğlu tezgiden bir gemiyi sürdürdü denize,
seçti yerleştirdi yirmi kürekçiyi,
tanrı için yüzlük kurban koydu içine,
sonra bindirdi güzel yanaklı Khryseis'i.
Çok akıllı Odysseus da geçti başlarına.
Hep bindikten sonra gittiler suyun üstünde.
Ordunun arınmasını buyurdu Atreusoğlu,
ordular arındı, attı denize kirlerini,
kurbanlar kesildi Apollon'a en iyi boğalardan, keçilerden,
ekin vermeyen denizin kıyıları boyunca,
kızaran yağlar dumanlarla dolana dolana göklere ağdı.

İşte bu gibi işler görülüyordu orduda,

ama Agamemnon'un Akhilleus'a inadı inattı.
Döndü Talthybios'la Eurybates'e,
hamarat iki adamına, habercilerine, dedi ki:
"Gidin barakasına Peleusoğlu Akhilleus'un,
güzel yanaklı Briseis'i elinden tutun getirin,
vermezse daha çok adamla alırım kendim gider,
karışmam çok kötü olur sonu."
Ağır sözlerle buyurdu, yolladı onları.
İsteksiz yürüdüler ekin vermeyen denizin kıyıları boyunca.
Vardılar Myrmidon'ların barakalarına, gemilerine.
Barakasıyla kara gemisi yanında oturur buldular Akhilleus'u.
Onları görünce Akhilleus'un sıkıldı canı.
Haberciler ne bir şey sordular, ne bir şey söylediler,
kralın karşısında saygıyla durdular öylece.
Ama o, yüreğinde anladı her şeyi, dedi ki:
"Selam haberciler, Zeus'un, insanların sözcüleri.
Beri gelin, sizin bir şeyiniz yok, suçlu Agamemnon asıl,
Briseis kızı alasınız diye o gönderdi sizi.
Haydi tanrısal Patroklos, getir ve götürsünler,
ama ordudan uzaklaştırmak için kötü salgını
bir gün gene iş düşerse benim ellerime,
mutlu tanrılar, ölümlü insanlar, o inatçı kral önünde
şu iki adam tanığım olsun benim.
Baksana, onun kara yüreği hep öfkeli,
ne ilerisini görür, ne gerisini,
gemilerinin yanında Akhalar sağ salim
nasıl dövüşecekler, bundan haberi yok."
Böyle dedi o, dinledi sevgili arkadaşını Patroklos,
çıkardı güzel yanaklı Briseis'i barakadan,
götürsünler diye verdi onlara.
Haberciler Akhaların gemileri boyunca gittiler.
Kadın da gitti arkalarından istemeye istemeye.

Çekildi Akhilleus, kırçıl denizin kıyısına oturdu.
Mor engine dikip gözlerini, boşandı birden,
uzattı anacığına ellerini, yalvardı biteviye:
"Anam! Kısacık bir ömür sürmek için doğurdunsa beni,
bari göklerde gürleyen Olymposlu Zeus
ün bağışlasaydı bana, ne olurdu.
Oysa azıcık bir değer bile verdiği yok.

Gücü yaygın Agamemnon densizlik etti bana,
aldı onur payımı, küçük düşürdü beni."
Akhilleus böyle dedi boşana boşana,
ulu ana, ta dipte, babasının yanında, onu duydu,
fırladı kırçıl denizin üstüne bir duman gibi,
oturdu gözyaşı döken oğlunun önüne,
eliyle okşadı onu, konuştu, diller döktü:
"Ne diye ağlarsın, oğul, yüreğine giren acı ne?
Derdini anlat bana, ben de bileyim."
Ayağıtez Akhilleus içini çeke çeke dedi ki:
"Biliyorsun ya, ne diye baştan anlatayım bildiğin şeyi:
Gittik Thebai'ya, Eetion'un kutsal iline,
yağma ettik, ne varsa aldık getirdik buraya.
Akhaoğulları hepsini aralarında bölüştüler,
ayırdılar Atreusoğlu'na güzel yanaklı Briseis'i.
Ama Khryses, okçu tanrı Apollon'un duacısı, hemencecik
geldi bir yığın kurtulmalıkla, kurtarmaya kızını,
geldi tunç zırhlı Akhaların tezgiden gemileri yanına.
Elinde Apollon'un şeritleri sarılı altın değneği,
bir bir yalvardı Akhalar tekmil,
daha çok; yakardı orduları dizen iki Atreusoğlu'na.
Tekmil Akhalar bağrıştılar bir ağızdan:
Alınsın değerli kurtulmalıklar, duacıya saygı gerek:
Atreusoğlu Agamemnon'un gönlünce değildi bu,
tersledi kovdu onu, ağır konuştu.
İhtiyar da kaygılandı, geri döndü.
Dinledi yakarınalarını Apollon, çok severdi onu,
attı Argoslular üstüne uğursuz bir ok.
İnsanlar ölüyor, yığılıyordu üst üste.
Akhaların ordusuna tanrının okları yağdı durdu.
Açıkladı bize okçu tanrının buyruğunu usta yorumcu.
Tanrıyı yatıştıralım dedim ben önce.
Derken bir öfke aldı Atreusoğlu'nu,
kalktı, verdi gözdağı, getirildi isteği yerine.
Khryse'ye götürüyorlar kızı şu sıra
gözleri dört dönen Akhalar, tezgiden bir gemiyle,
yanlarında tanrı için armağanlar var.
Çıktı haberciler işte benim barakamdan demin,
bana Akhaların verdiği Briseis kızla.
Gücün varsa durma, yiğit oğluna uzat elini,

Olympos'a git, Zeus'a yalvar yakar,
bir gün sen hem sözünle, hem işinle,
onun gönlünü hoş ettiysen, durma hadi.
Babamın evinde övündüğünü çok duymuştum,
bir amansız yıkımdan karabulutlu Kronosoğlu'nu
ölümsüzler arasında sen kurtarmışsın bir başına.
Öbür Olymposlular zincire vurmak istemişler onu,
bir yandan Here, bir yandan Poseidon, bir yandan Pallas Athene.
Sen gelmişsin, tanrıça çözdürmüşsün zincirlerini,
çağırmışsın koca Olympos'a çarçabuk,
tanrıların Briareus, tekmil insanların Aigaion dedikleri
tam yüz tane eli olan devi
(o dev ki, babasından da üstündür güçte),
gelmiş oturmuş Kronosoğlu'nun yanına
göz kamaştıran çalımıyla.
Bağlamaktan vazgeçmiş mutlu tanrılar, korkmuşlar ondan.
Git söyle bunları, yanına otur, sarıl dizlerine,
istemez mi yardım etmek Troyalılara, sor bakalım,
gemilerinin ardına sürmek istemez mi Akhaları,
onları körfez çevresinde yok etmek istemez mi?
Bilirler krallarının kadrini Akhalar işte o zaman asıl,
anlar ne delilik yaptığını işte o zaman
Akhaların en iyisini saymayan gücü yaygın Agamemnon."
Thetis ağlaya ağlaya karşılık verdi, dedi ki:
"Ah oğul! Bu kara gün için mi doğurdum büyüttüm seni!
Uzun değil, kısacık bir ömür verdi kader sana,
ağlamadan, hep tasasız, gemilerinin yanında kalaydın, ne olurdu.
Hem ömrün kısa, hem de acınacak bir halin var.
Seni ben bu kara günler için doğurmuşum demek.
Yıldırımseven Zeus'a söyleyeyim dileğini,
gideyim karlı Olympos'a, bakalım beni dinleyecek mi?
Sen şimdi Akhaların tezgiden gemileri yanında kal,
öfkeni açığa vur, ama savaştan da büsbütün çek elini.
Zeus Okeanos'un kıyılarına gitti dün,
kusursuz Yüzüyamkların yanına, şölene,
onunla birlikteydi tanrılar tekmil.
On iki gün sonra gelecek gene Olmypos'a,
tunç eşikli sarayına gideceğim o zaman,

sarılacağım dizlerine, herhal yola getireceğim onu."
Böyle dedi gitti, Akhilleus'u bıraktı orda tek başına
zorla götürülen güzel kuşaklı kadını düşüne öfkelene.
Odysseus, kutsal kurbanlarla Khryse'ye vardı tam bu sıra.
Körfeze girince dürdüler yelkenleri, kodular kara gemiye,
gevşettiler ön halatları çarçabuk,
indirdiler direği çatalın içine,
küreklere yapışıp yanaştırdılar kıyıya gemiyi,
denize delikli taşlar indirdiler,
gemiyi halatlarla bağladılar,
çıktılar sonra deniz kıyısına,
okçu Apollon'un kurbanlarını çıkardılar karaya,
Khryseis de indi denizler aşan gemiden.
Çok akıllı Odysseus götürdü sunağa doğru onu,
verdi sevgili babasının eline, dedi ki:
"Ey Khryses, erlerin başbuğu Agamemnon gönderdi beni,
kızını sana getireyim diye,
Phoibos'a kutsal kurbanlar keseyim diye, Danaolar adına;
yatıştırmak isteriz hepimiz
Argoslulara hıçkırıklı acılar getiren tanrıyı."
Böyle dedi, verdiği sevgili kızını,
o da aldı sevine sevine.
Değerli kurbanları dizdiler sunağın çevresine,
ellerini yudular, aldılar avuçlarına arpa taneleri,
kaldırdı Khryses ellerini, yüksek sesle yakardı:
"Ey Khryse'yi, kutsal Killa'yı koruyan, gümüş yaylı,
Tenedos'un güçlü kralı, dinle beni!
Yakarmalarımı nasıl dinlediysen bundan önce,
Akhaların ordusuna yumruğunu nasıl indirdiysen, beni sayıp,
şimdi de tezelden yerine getir şu dileğimi:
Uzaklaştır amansız salgını Danaolardan."
Böyle yakardı, Phoibos Apollon da dinledi onu.
Hepsi yakardılar, arpa taneleri serptiler yere,
başlarını arkaya kaldırıp kurbanları kestiler,
derilerini yüzdüler, butlarını ayırdılar,
yağlı gömlekle sardılar butları iki kat,
sonra etler kodular üstüne çiğ çiğ.
Odunların üstünde kızarttı ihtiyar onları.
Şarap döktü üzerlerine, ateş gibi, pırıl pırıl.
Beş dişli çatal tutuyordu yanında delikanlılar.

Butlar kızartıldı, ciğerler, yürekler yenildi,
kalan etler parçalandı, şişlere geçirildi,
kızartıldı iyiden iyi, çekildi hepsi ateşten.
İşler bitti, şölen hazır oldu, yenildi içildi.
Şölende eş pay aldı her insan,
yakınmadı bir tek kişi.
Yenilip içilince doyasıya,
delikanlılar şarapla doldurdular sağrakları,
taslarla dağıttılar, tanrılara sunmak için,
korolarla yatıştırdılar tanrıyı, gün boyunca.
Koruyucu tanrıya şükürler edip
güzel bir övgü söyledi Akha delikanlıları.
O da duydu bunu, ferahladı, hoşnut oldu.
Gün battı, bastırdı gece.
Geminin halatları boyunca yerlere serildiler.
Gül parmaklı Şafak görününce sabahleyin erkenden,
Akhaların büyük ordusuna doğru yol aldılar.
Gönderdi koruyucu Apollon onlara güzel bir yel.
Diktiler direği, ak yelkenleri açtılar.
Şişirdi yel alabildiğine yelkenleri.
Yol alan geminin teknesinde şakladı bir dalga,
dalgaları biçe biçe koştu gemi.
Akhaların büyük ordusuna varır varmaz
çektiler kara gemiyi kıyıya, kumlar üstüne, ta yükseğe,
destekler kodular altına,
dağıldılar barakalara, gemileri boyunca, hep birden.

Ayağıtez Akhilleus, Peleus'un tanrısal oğlu, o sıra
tezgiden gemilerin yanında oturmuş, köpürüp duruyordu.
Ne ün veren toplantılara gidiyordu, ne savaşa,
olduğu yerde, öylece, yiyordu içi içini,
savaş naralarını, savaşı özleye özleye.

Tanyeri ağarınca gene on ikinci günü
hep var olan tanrılar, başlarında Zeus, döndüler Olympos'a.
Thetis unutmamıştı oğlunun isteğini,
fırladı denizin üstüne,
yükseldi şafakla Olympos'a, yüce göklere.
En yüksek yerinde çok doruklu Olympos'un,
öbür tanrılardan uzakta,
oturur buldu iri gözlü Kronosoğlu'nu.
Çöktü önünde, tuttu dizlerini sol eliyle,

okşadı sağ eliyle de çenesini,
yakardı Kronosoğlu Tanrılar Kralı Zeus'a, dedi ki:
"Zeus baba! Bir gün ya sözümle, ya işimle,
ölümsüzler arasında yararlı olduysam sana,
şimdi yerine getir şu dileğimi:
Kısa ömürlü oğluma değer ver:
Saygısızlık etti Agamemnon, erlerin başbuğu,
aldı onur payını, yoksun bıraktı onu.
Olymposlu yüce Zeus, bari onu sen say,
gücü Troyalılar tarafına koy, ne olur,
Akhalar saysınlar oğlumu, ününü yüce kılsınlar."

Böyle dedi o, bulutları devşiren Zeus karşılık vermedi,
öylece sessiz soluksuz durdu bir hayli.
Bırakmadı onu Thetis, yapıştı dizlerine, yakardı yeniden:
"Tam söz ver bana, başınla ya olur de, ya olmaz de.
Olmaz de de, tekmil ölümsüzler arasında
bileyim ne değersiz tanrıçayım.
Senin benden korkacak sanki nen var?"

Bulutları devşiren Zeus çok kızdı, dedi ki:
"Amma da belaya çattık,
bu iş aramı bozacak Here'yle benim,
konuşacak kötü kötü, çıkartacak çileden beni,
ölümsüzler arasında benimle hiç yoktan hır çıkarır,
söyler durur savaşta Troyalılardan yana olduğumu.
Hadi geri dön, sakın görmesin seni Here,
ne yapmak gerekse bulurum bir yolunu.
Başımı eğip bir işmar edeyim de rahat et,
benden gelme en büyük işmardır ölümsüzler arasında bu;
geri alınmaz, aldatmaz adamı, gerçekleşmeden olmaz."
Kronosoğlu böyle dedi, çattı kapkara kaşlarını,
dalgalandı saçları tanrılar kralının ölümsüz başında,
tirtir titretti koca Olympos'u.

Bir karara varıp ayrıldılar böylece.
Thetis, ışıltılı Olympos'tan atladı derin denize.
Zeus da girdi evine, tanrılar kalktılar ayağa,
eşikte karşıladılar babalarını.
O da geldi oturdu tahtına.
Ama anlamıştı Here görür görmez onu,
denizler babasının kızı gümüş ayaklı Thetis'in
kendisiyle bir şeyler konuştuğunu.

Kronosoğlu Zeus'a hemencecik batırdı iğneyi, dedi ki:
"Hangi tanrıyla neler alıp verdin ey düzenbaz?
Hep bensiz gizli işler düşünür, karar verir, hoşlanırsın.
Şöyle candan söylemeye yanaşmazsın düşündüğünü."
Karşılık verdi insanların, tanrıların babası, dedi ki:
"Here, benim her kararımı bileceğini sanma,
karım olsan bile ağır gelir sana onlar,
duyman gereken şeyleri senden önce duymaz ne bir tanrı,
ne bir insan.
Öbür tanrılardan ayrı, düşünmek istediğim şeyler üstüne
sakın bana bir şey sorayım deme."
İnek gözlü ulu Here karşılık verdi, dedi ki:
"Korkunç Kronosoğlu, ne diyorsun böyle,
sordum araştırdım mı bugüne dek?
Sen canının istediğini yaparsın her zaman.
Gümüş ayaklı Thetis, denizler babasının kızı,
korkarım, kandırmış olmasın seni;
sabahtan geldi yanına, sarıldı dizlerine,
sen de eğdin başını herhal, verdin sözü,
dedin öldüreceğim Akhaları Akhilleus'un hatırı için."
Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
"Kur bakalım, alık kadın,
gizli kalmasın senden hiçbir şeyim,
tek kazancın benden uzaklaşmak olacak sonunda.
Kötü bir şey olur mu senin için bu.
Doğruysa bütün bu dediklerin,
ben istedim böyle olmasını demek.
Sus, otur yerine, buyruğuma boyun eğ.
Üzerine yürür, indirirsem korkunç ellerimi,
Olympos'taki tanrıların hiçbiri yaramaz işine."
Zeus böyle dedi, inek gözlü Here ürktü,
oturdu ses çıkarmadan, tuttu kendini.
Zeus'un evinde gök tanrıları üzüldüler.
Çıktı sevgili anası ak kollu Here'den yana
ünlü usta Hephaistos, konuştu, dedi ki:
"Ölümlüler yüzünden böyle dövüşürseniz,
böyle gürültü patırtı yaparsanız tanrılar arasında,
ortaya, dayanılmaz, belalı işler çıkar.
İşin sonu varırsa daha da kötüye
canım şölenin kalmaz tadı tuzu.

Aklı başındadır, ben bilirim anamı,
ona öğüt vermeden edemem gene de:
Sevgili babam Zeus'u hoş tutsun, ne olur,
bir daha da böyle azarlamasın babam onu,
berbat etmesin şölenimizi.
Olymposlu ya atmak isterse onu bu ocaktan,
olur a, hepimizden güçlü o.
Tatlı konuş, onun gönlünü almaya bak, ana,
Olymposlu hemen yumuşar, yâr olur bize."
İki kulplu tası kaldırıp verdi anasına, dedi ki:
"Aldırma anacığım, sık dişini, bağrına taş bas,
Seni çok severim, görmek istemem dayak yediğini.
Tepem atsa bile koşamam yardımına;
ne yapayım, Olymposluya karşı gelmek çok zor.
Bir gün sana yardım etmek istedimdi hani,
yakalıydı beni bacağımdan,
attıydı tanrısal eşikten aşağı,
yuvarlandım gittiydim tam bir gün.
Düştüydüm Lemnos Adası'na, batan günle,
birazcık canım kalmıştı, ha çıktı ha çıkacak.
Sintiler yerden kaldırdılardı orda beni."
Hephaistos böyle dedi, ak kollu Here gülümsedi,
oğlunun elinden aldı tası,
Hephaistos boşalttı tanrı balını bir sağraktan
sundu tanrıların hepsine.
Koştu durdu ordan oraya, soluya soluya,
tanrılarda gürül gürül bir kahkaha koptu.
Şölen böylece sürdü gün batıncaya dek.
Ne eşit paylı şölenden yakındı bir tek kişi,
ne Apollon'un elindeki güzel çalgıdan,
Musaların karşılıklı söyledikleri şarkılardan ne de,
Güneşin parlak ışınları söndü,
hepsi birer birer yatmaya gitti,
ünlü topal Hephaistos'un usta elleriyle yaptığı evlere.
Şimşek savuran Zeus da gitti doğruca
tatlı uykusu gelince girdiği yatağına çıktı uyudu.
Altın tahtlı Here de geldi uzandı yanına.

İkinci Bölüm

Öbür tanrılar, atlı arabalarda dövüşen insanlar
uyudular bütün gece.
Girmedi Zeus'un gözüne bir türlü derin uyku,
şunları düşündü durdu içinden biteviye:
Nasıl geri verecekti onurunu Akhilleus'un,
Akhaları gemilerinin yanında nasıl öldürecekti?
Sonunda en güzel göründü ona şu düşünce:
Gönderecekti Atreusoğlu Agamemnon'a uğursuz Düş'ü.
Kanatlı sözlerle seslendi ona, dedi ki:
"Kalk git, Akhaların tezgiden gemilerine, uğursuz Düş,
Atreusoğlu'nun barakasına var,
buyurduklarımı tamamı tamamına ona söyle.
Hep birden zırh giymelerini buyursun gür saçlı Akhaların,
alacaklar Troyalıların koca ülkesini, şimdi hemen,
Olympos'taki tanrılar arasında kalmadı ikilik
uydu hepsi Here'nin dileğine,
verecek Zeus Troyalılara acılar."
Böyle dedi, Düş onu duydu, çıktı yola,
Akhaların tezgiden gemilerine vardı çarçabuk,
gitti Atreusoğlu Agamemnon'a doğru,
uyur buldu onu barakasında.
Sarmıştı dört yanını ölümsüz uyku.
Durdu tepesinde, girdi Neleusoğlu Nestor'un kılığına,
Agamemnon, yaşlılardan Nestor'u sayardı en çok.
Tanrısal Düş benzedi ona, dedi ki:
"Atları iyi süren yiğit Atreus'un oğlu, uyuyorsun demek,
kurultayda öğüt veren, orduları yöneten,
bunca işi gücü olan adamın
yaramaz uyuması bütün gece.
Kulak ver, tezelden dinle beni,
Zeus'tan haberci geldim sana ben,
dertlenir uzakta senin yüzünden, çok acır sana.

Hep birden zırh giymelerini buyurur gür saçlı Akhalarm,
alacaksın Troyalılarm koca ülkesini, şimdi hemen,
Olympos'taki tanrılar arasında kalmadı ikilik,
uydu hepsi Here'nin dileğine,
verecek Zeus Troyalılara acılar.
Kafana koy sen bunu iyicene, unutayım deme sakın
bal gibi tatlı uyku uzaklaşınca senden."
Düş böyle dedi, çekildi gitti,
bu olmayacak şeyleri gönlünde düşünür bıraktı onu;
Priamos'un ilini alacağım sanıyordu, akılsız, hemen o gün,
oysa Zeus neler tasarlıyordu, yoktu bundan haberi.
Korkunç savaşta hem Troyalılara, hem Danaolara
nice iniltiler hazırlıyordu, nice acılar.
Uyandı uykudan, tanrısal sesler kulağındaydı.
Doğruldu giydi güzel, yepyeni, yumuşak gömleğini,
attı harmanisini üstüne,
bağladı tertemiz ayaklarına güzelim sandallarını,
gümüş kakmalı kılıcını attı omuzlarına,
atalarından kalma ölümsüz değneğini aldı eline,
tunç zırhlı Akhaların gemilerine doğru gitti.
Şafak Tanrı da yürüyordu koca Olympos'a doğru
Zeus'a, öbür ölümsüzlere günü haber vermeye.
Agamemnon buyurdu gür sesli habercilere,
Akhaları toplantıya çağırın, dedi.
Verildi haber Akhalara, toplandı çarçabuk Akhalar.
Açtı Agamemnon yürekli uluların kurultayını
Pyloslu Kral Nestor'un gemisi yanında.
Çağırdı hepsini onların, döktü kafasının içini:
"Dinleyin dostlar beni, geldi tanrısal Düş
kutlu gecede, uykumda bana.
Tanrısal Nestor'a *benziyordu tıpatıp*
görünüşü, boyu bosu, duruşuyla.
Durdu başucumda, dedi ki:
'Atları iyi süren yiğit Atreus'un oğlu, uyuyorsun demek,
kurultayda öğüt veren, orduları yöneten,
bunca işi gücü olan adamın
yaraşmaz uyuması bütün gece.
Kulak ver, tezelden dinle beni,
Zeus'tan haberci geldim sana ben,
dertlenir uzakta senin yüzünden, çok acır sana,

hep birden zırh giymelerini buyurur gür saçlı Akhalarm,
alacaksın Troyalıların koca ülkesini, şimdi hemen,
Olympos'taki tanrılar arasında kalmadı ikilik,
uydu hepsi Here'nin dileğine,
verecek Zeus Troyalılara acılar.
Koy sen bunu kafana iyicene.'
Böyle dedi, uçtu gitti,
tatlı uyku da uzaklaştı benden.
Akhaoğullarına zırh giydirmeye bakalım şimdi.
Çok kürekli gemileriyle kaçmalarını buyuracağım ilkin ben,
deneyeceğim onları, en uygunu bu.
Alıkoymaya çalışın, diller dökün bir yandan siz de."
Böyle dedi, oturdu yerine,
kalktı Nestor, kumsal Pylos'un kralı,
konuştu soğukkanlı, düşüne taşına, dedi ki:
"Dostlar, Argoslularm komutanları, öncüleri,
başka biri söyleseydi bize bu düşü,
yalandır der, kuşkulanırdık ondan,
ama Akhaların en üstünüdür bu düşü gören.
Akhaoğullarını silah başına çağıralım, haydi."
Böyle dedi, ayrıldı kurultaydan önce o,
değnek taşıyan krallar da, uydular erlerin güdücüsüne.
Ordular da toplanmaya başlıyordu beri yandan.
Hani oyuk bir kayadan kovan kovan çıkan arılar
nasıl dalga dalga gelir de dönerlerse kasırga gibi,
yaz çiçeklerinin üstünde salkım salkım,
bir dalga bir yana, bir dalga bir yana,
işte tıpkı onun gibi, sürü sürü,
gemilerden, çadırlardan çıktı halk,
aşağı kıyıya doğru, alana yürüdü.
Zeus'un habercisi Ulak tanrı,
kışkırtıyor, ateşliyordu onları bir bir,
onlar da geliyor, toplanıyorlardı.
Bir uğultu başladı alanda, bir ana baba günü,
oturmak için itişip kakışan insanların altında
inim inim inledi toprak.
Dokuz sözcü susturmaya bakıyordu halkı.
Zeus'un beslediği krallara kulak verir miydi halk,
kendini tutabilir miydi, toparlanabilir miydi ki?
Sonunda oturdu hepsi, çığlıklar durdu.

Güçlü Agamemnon, elinde değneği, kalktı.
Hephaistos yapmıştı didine didine o değneği,
vermişti onu Kronosoğlu Kral Zeus'a,
Zeus da Argos'u öldüren yol gösterici Hermes'e vermişti,
atları kamçılayan Kral Pelops'a vermişti o da,
Pelops da erlerin güdücüsü Atreus'a vermişti,
Atreus da, bol sürüsü olan Thyestes'e bırakmıştı ölürken,
Thyestes de onu, taşısın, diye Agamemnon'a bırakmıştı,
bunca adalarda, Argos'ta boydan boya sözünü geçirsin diye.
Agamemnon dayandı değneğine, dedi ki:
"Ey Danaolar, Ares'in yiğit kulları,
Kronosoğlu Zeus, kara belalar sardı başıma.
O zalim tanrı bana söz vermişti,
işmar etmişti İlyon'u yerle bir edip yurduma döneceğimi.
Şimdiyse aldatıyor beni pis bir düzenle,
kırılıp gittikten sonra bunca halk,
Argos'a yüzkarasıyla dönmemi buyuruyor bana.
Üstün güçlü Zeus'un demek bunu istedi şimdi de canı,
nice ülkelere baş eğdirdi bugüne dek,
daha da nice ülkelere baş eğdirecek,
ne çare, üstün bir gücü var onun.
Bizden sonrakiler bunu öğrenirse ne acı!
Akhaların böyle seçkin, kalabalık ordusunun
kendilerinden daha az insanlara karşı
böyle boşu boşuna savaşmaları, dövüşmeleri ne fena!
Akhalarla Troyalılar namusumuzla ant içsek,
iki yanı da bir bir saysak,
Troyalıları yurtlarında toplasak bir araya,
biz Akhalar onar onar sıra olsak,
her sıraya bir şarap sunan düşer, Troyalılardan düşe düşe,
üstelik boşta kalır bir hayli sıra.
İşte böyle diyorum ben size,
şu ildeki Troyalılardan, Akhaoğulları
işte bu kadar çok.
Ama çoğu illerden kargı atan adamlar yardıma gelmişler,
tutup uzaklara sürüyorlar onlar beni,
benim bu bakımlı İlyon'u almama
engel olan onlar işte.
Ulu Zeus'un dokuz yılı geldi geçti,
çürüdü gemilerin tahtaları, halatlar gevşedi.

Karılarımızla yavrularımız bekliyor bizi evlerimizde.
Bırakıyoruz biz de başarmaya geldiğimiz işi yüzüstü.
Haydi, hepimiz bu dediğime uyalım,
gemilerimize binelim, sevgili baba toprağına kaçalım;
Troya'yı almak artık bize hayal oldu."
Böyle dedi, kalabalık boyunca bu dedikleri
işledi kurultayda bulunmayanların yüreklerine,
alan denizin koca dalgaları gibi çalkandı,
baba Zeus'un bulutlarından çıkan Euros'la Notos'un
İkaros Denizi'nde altüst ettiği dalgalar gibi
uçsuz bucaksız bir tarlanın üzerinde
batı yeli eser de hani,
başakları nasıl sallarsa kıyasıya,
bütün alan işte öyle sallandı.
Saldırdılar gemilere Akhalar naralarla,
tabanlarının altında bir toz, bir duman.
Birbirlerine haydi diyorlardı, binin gemilere,
haydi, diyorlardı, çekin denize gemileri.
Yataklarını temizliyorlardı gemilerin,
çekip çıkarıyorlardı destekleri altından.
Evlerine dönmeye can atanların naraları
yükseliyordu ta göklere.
Here söylemeseydi Athene'ye şu sözleri
vakitsiz bir dönüş olacaktı Argoslulara:
"Kalkanlı Zeus'un gücü tükenmez kızı,
gördün mü başımıza gelenleri!
Bak nasıl kaçıyorlar evlerine,
sevgili baba toprağına, Argoslular,
denizin engin omuzları üstünde.
Bir şanlı zafer belirtisi diye mi bırakacaklar
Priamos'la Troyalılara Argos'lu Helene'yi?
Birçok Akhalar bu Troya'da,
baba toprağından, sevgili yurtlarından uzakta,
o Helene uğruna ölmediler miydi?
Hadi git, karış tunç zırhlı Akhalarm arasına,
yumuşak konuş, yola getir her adamı.
Kıvrık burunlu gemileri denize sürmesinler."
Here böyle dedi dinledi onu gök gözlü Tanrıça Athene,
fırladı indi Olympos'un doruklarından,
Akhaların tezgiden gemilerine vardı çarçabuk.

Zeus gibi akıllı Odysseus'u buldu,
sağlam döşemeli kara gemisine ayak basmamıştı Odysseus,
acılar kaplamıştı yüreğini.
Gök gözlü Athene yaklaştı ona, dedi ki:
"Kurnaz Odysseus, Zeus'tan doğma Laertesoğlu,
çok kürekli gemilerimize sığınıp da
böyle mi kaçacaksınız sevgili baba toprağına?
Bir şanlı zafer belirtisi diye mi bırakacaksınız
Priamos'la Troyalılara Argoslu Helene'yi?
Birçok Akhalar bu Troya'da,
baba toprağından, sevgili yurtlarından uzakta
o Helene uğruna ölmediler miydi?
Hadi git, karış tunç zırhlı Akhaların arasına,
yumuşak konuş, yola getir her adamı,
kıvrık burunlu gemileri denize sürmesinler."
Athene böyle dedi, Odysseus da sesinden tanıdı onu,
başladı koşmaya, attı harmanisini omzundan.
Arkasından giden İthakeli haberci Eurybates yakaladı harmaniyi.
Odysseus çıktı Atreusoğlu Agamemnon'un karşısına,
atalarından kalma ölümsüz değneğini aldı elinden,
gitti tunç zırhlı Akhaların gemilerine doğru.
Yanında duruyor her kralın, ileri gelenin,
yumuşak konuşup bakıyordu yola getirmeye:
"Yahu, yakışık alır mı koymak seni korkak yerine,
sen gözü korkacak adam değilsin ki.
Hem kendin kal burada, hem durdur erleri,
bilemezsin Atreusoğlu'nun niyeti ne?
Akhaoğullarını yokluyor şimdi o,
ama ezecek yakında başlarını.
Kurultayda ne dedi, hepimiz duyduk mu ki?
Öfkelenip de Akhalara yıkım getirmesin sakın,
Zeus'un beslediği kralların amansızdır öfkesi,
krallık yetkisi Zeus'tan gelir,
Akıllı Zeus kralları sever."
Kimi bağırır çağırır bulduysa o,
dürttü değneğiyle, söylendi durdu:
"Çırpınma öyle, sersem, otur yerine,
başkalarının da sözüne kulak ver,
daha güçlüdür onlar senden.
Sense savaştan anlamaz korkağın birisin.

Ne kurultayda geçer sözün, ne savaşta geçer.
Hem biz burada hepimiz kral değiliz ki.
Her kafadan bir ses çıkarsa iyi olmaz,
bir tek baş olmalı, bir tek kral.
Kurnaz Kronosoğlu şu değnekle bütün yetkileri
size krallık etsin diye verdi Agamemnon'a."
Buyura buyura dolaştı bütün orduyu.
Gemilerden, barakalardan uzaklaştı onlar da,
gürültülerle geldiler alana yeniden;
homurdanan bir denizin dalgaları hani
kıyılara çarpar da gürlerse nasıl,
tıpkı onun gibi işte.
Oturdu herkes yerine, öylece kaldı.
Yalnız Thersites kopardı yaygarayı, konuştu ileri geri,
o Thersites ki saçmalar dururdu biteviye,
kralları kızdırmak için laf ederdi, gelişigüzel,
Argosluları güldürsündü yeter ki.
İlyon'a gelen en çirkin kişiydi o,
bacakları çarpık, bir ayağı aksaktı,
sırtı kambur, göğsü çöküktü içeri,
kafası omuzlarının üstünde sivriydi,
tek tüktü başında saçı.
Akhilleus'la Odysseus'u tiksindirmişti en çok;
ikisine de biteviye söver dururdu.
Şimdiyse Agamemnon'a sövüp sayıyordu ağız dolusu.
Akhalar da krala çok içerliyorlar,
kin besliyorlardı içlerinden ona.
Ama Thersites, çıkıştı, bağırdı avaz avaz:
"Gene mi bir isteğin var, Atreusoğlu?
Barakaların tunçla, kadınla dolu.
Bir kenti alır almaz biz Akhalar
onları sana verdiydik ilk önce.
Bir de altın mı ister yoksa canın şimdi?
Tutup getirelim Troyalılardan birini,
gelsin babası, kurtulmalık versin sana,
altınlar versin sana, öyle mi?
Taze bir kadın mı istersin yoksa, düşüp kalkmaya,
bütün gözlerden uzakta, kapatmaya kendine?
Başbuğsun, yakışık almaz Akhaoğullarını yıkıma sürüklemen.
Size diyorum Akhaoğulları, hey,

Akhaoğulları denmez size artık,
Akha kadınları demeli,
sizi aşağılık herifler sizi.
Haydi yurda dönelim gemilerimizle,
tek başına bırakalım Troya'da onu,
otursun onur payının üstüne.
Yardım etmeyelim de görsün sonunu.
Saygısızlık etti Akhilleus'a, en üstün yiğitimize,
aldı onur payını, yoksun bıraktı onu.
Akhilleus'un içinde büyük bir kin yok gene de;
hem o gevşek davranmasaydı sana, Atreusoğlu,
bu senin son küfrün olurdu ona."
Erlerin güdücüsü Agamemnon'a Thersites böyle çıkıştı.
Tanrısal Odysseus da geldi yanına,
baktı şöyle aşağıdan, payladı, ağır konuştu:
"Gür sesli bir sözcüsün, ama boşuna,
gevezelikten başka bir şey değil yaptığın.
Bir daha tek başına krallara çıkışmaya kalkma.
Senden aşağılık tek yaratık yok bence
Atreusoğullarıyla İlyon'a gelenler arasında.
Çok iyi edersin kralları diline dolamasan,
sövüp saymasan biteviye,
dönmemize önayak olmasan.
Bilemeyiz bütün bu işler nasıl olacak?
Akhaoğulları iyi mi dönecekler, kötü mü?
Sen tutmuş sövüp sayıyorsun.
Atreusoğlu Agamemnon'a, erlerin güdücüsüne.
Argoslu yiğitler ona armağanlar verdi diye.
Hem çatıyor, hem ağız kalabalığına boğuyorsun işi.
Bak sana diyeyim, bu dediğim de olacak hani,
böyle zıpırlık eder görürsem seni bir daha,
varsın Odysseus'un omuzları üstünde durmasın başı,
bana bir daha Telemakhos'un babası demesinler,
tutup anadan doğma etmezsem seni, çırılçıplak,
ayıp yerlerini örten gömleğini çıkarmazsam sırtından,
adamakıllı pataklamazsam seni,
göndermezsem tezgiden gemilere ağlaya ağlaya."
Böyle dedi, değneğiyle sırtına, omuzlarına vurdu,
Thersites oldu iki büklüm,
gözlerinden yaşlar aktı tane tane.

Sırtında, altın değnekle vurulan yerde
kanlı bir şiş peyda oldu birdenbire.
Diz çöktü, baktı acı acı, sildi yaşlarını,
tatlı bir gülme aldı herkesi.
Herkes baktı yanındakine, şöyle dedi:
"Odysseus'un nice yararlıkları var bize,
iyi öğütler verdi, yönetti savaşı.
Ama en büyük işi şimdi gördü asıl,
ağız dolusu söven adamın kesti sesini.
Bir daha krallara sövüp sayamaz,
oraya dek götüremez erkekliği o."
Kalabalık işte böyle konuştu.
Kaleler alan Odysseus, elinde değneği, kalktı.
Gök gözlü Athene göründü haberci kılığında.
Odysseus'un öğütlerini dinlesinler diye
en büyüğünden en küçüğüne bütün Akhaoğullarını susturdu.
Odysseus düşüne taşma konuştu, dedi ki:
"Ey kral, Atreusoğlu, ölümlü insanlar arasında seni
onursuz görmek ister Akhalar tam şu sıra.
Güzel surlu İlyon'u almadan dönmeyiz diye
at besleyen Argos'tan çıkarken verdikleri sözü
tutmaya hiç niyetleri yok.
Yurda dönmek için ağlayıp dururlar bak işte
ufacık çocuklar gibi, dul kadınlar gibi.
Ama bıkmamak da insanın elinde değil,
bu iş de öyle zor bir iş ki hani.
Köpüren, taşan bir denizde sağlam gemisini
kasırgaların alıkomasına bile dayanamaz, patlar
karısından bir ay uzakta kalan adam.
Biz buraya geleli yıllar döne döne dokuza vardı oysa.
Gemileri yanında bunalan Akhalara ne demeye hakkım var?
Ama bunca yıl kalıp boş elle dönmek yakışık almaz bize.
Azıcık daha kalın, dayanın dostlar,
bakalım Kalkhas'ın dedikleri gerçek mi, değil mi?
Hep hatırlarız onun dediklerini,
tanık olun ölüm tanrılarını görmeyen sizler de:
Priamos'la Troyalılara yıkım getirmek için, Aulis'te,
gemilerin toplandığı günün ertesi, daha ertesi günü
kutsal sunaklarda, bir kaynağın çevresinde,
güzel bir çınar ağacının altında,

ölümsüzlere kusursuz kurbanlar kesiyorduk hani.
Ağacın altında duru bir su akıyordu.
Büyük bir belirti göründüydü işte o zaman,
Olymposlu tanrının gün ışığına saldığı bir korkunç yaratık
sunağın altından çıkıp yürüdüydü çınara doğru,
sırtı kıpkırmızı bir yılan.
Orda ufacık serçe kuşları vardı, yavrular, minnacık,
yapraklar altında büzülmüşlerdi en yüksek dalında çınarın.
Hepsi sekiz taneydiler,
dokuzuncuları da yavrulayan anaydı.
Bağrışan yavruları yutuverdiydi yılan,
döndü durduydu anaları, yana yana,
yılan çöreklendiydi önce,
sonra dikilip yakaladıydı çırpman kanadından.
Serçe yavrularıyla analarını yutunca böylece,
onu var eden tanrı bir anda yok ettiydi,
niyetini gizleyen Kronosoğlu taş yaptıydı onu.
Hepimiz donup kaldıydık bu olup bitene,
şölene nasıl karışmıştı bu belirtiler.
Kalkhas oracıkta yorumladı, dediydi ki:
'Ne diye öyle kalakaldınız, gür saçlı Akhalar,
akıllı Zeus'un gösterdiği büyük bir belirti bu,
uzun zaman sonra gerçekleşecek, ama
akıldan çıkmayacak hiçbir zaman.
Serçe yavrularıyla analarım nasıl yuttuysa bu yılan,
onlar sekiz taneydiler,
dokuzuncuları da yavrulayan anaydı,
işte tıpkı onlar gibi biz de
savaşacağız orda dokuz yıl,
alacağız o koca ili onuncu yılda.'
İşte Kalkhas böyle konuştu.
Doğru çıkıyor bunlar bugün.
Kalın, güzel dizlikli Akhalar, kalın burda,
Priamos'un ilini alacağımız güne dek."
Böyle dedi o, gürledi Argoslular bir ağızdan,
tanrısal Odysseus'u öven Akhaların naraları
gemilerin dört bir yanında çın çın çınladı.
Kalktı at sürücüsü yaşlı Nestor, dedi ki:
"Bakın hele, çocuklar gibi geveliyorsunuz nasıl,
savaştan hiç anlamayan çocuklar gibi.

Anlaşmalarımız, antlarımız nerede hani?
Güvendiğimiz erkekçe düşünceler, kararlar,
arı şarapla yapılan antlar, el sıkışmalar
hep yok oldu gitti demek.
Yerimizde saymadayız burda, çaresiz kalmışız,
birbirimize giriyoruz boş yere.
Hadi Atreusoğlu, göster kendini eskisi gibi,
zorlu savaşlarda Argoslulara kılavuz ol,
yesin dursun içini, kim isterse, bırak,
bırak, Akhalardan uzakta bir köşede
kaptırsın kuruntulara kendisini,
bu kuruntuların bir sonu yok nasıl olsa
sözde Argos'a gideceklermiş onlar,
yalan mı Kalkanlı Zeus'un verdiği söz, doğru mu,
bunu bilmeden böyle nereye?
Ben derim ki, Argoslular tezgiden gemileriyle
Troyalılara ölüm, yokluk getirmek için yola çıktıkları gün
üstün güçlü Kronosoğlu iyi bir işmar verdi bize,
sağdan şimşek çaktırdı, gösterdi kaderimizi.
Yurduna dönmeye yeltenmesin hiç kimse,
Helene'nin acılarına, iniltilerine karşılık
yatmadan bir Troyalı karısıyla.
Ama içinizden çıkar da biri,
ille de yurduma dönmek isterim derse,
kara gemisine bir el atsın görsün,
herkesten önce ölüme, yokluğa ermek ne demek.
İyice düşün taşın, ama ey Atreusoğlu,
başkasını da dinle, kulak ver,
dediğim yabana atılır şey *değil*,
soyuna sopuna göre adamlarını seç, diz,
destek olsun soyu soyuna, sopu sopuna,
soy soy savaşacak onlar nasıl olsa,
işte o zaman görürsün sen de,
hangi komutan, hangi ordu korkak,
hangi komutan, hangi ordu yiğit.
Anlarsın kenti neden alamadığını,
tanrı buyruğundan mı,
erlerin ödlekliğinden mi yoksa,
yoksa beceriksiz olmalarından mı?"

Karşılık verdi Kral Agamemnon, dedi ki:

"Konuşmada yendin gene Akhaoğullarını, ihtiyar,
ah Zeus, Athene, Apollon,
Akhalardan bunun gibi on danışmanım olaydı keşke,
Kral Priamos'un ili baş eğerdi çabucak,
alınır, yok edilirdi bizim ellerimizle.
Oysa Kalkanlı Zeus, Kronosoğlu,
sonsuz kavgalar sardı başıma, verdi nice acılar.
Sövüştük Akhilleus'la, bir kız için, girdik birbirimize,
benim önce kızmaya başlayan.
Ama onunla anlaşırsak günün birinde,
Troya ili ossaat yıkılacak.
Gidip önce doyurun karnınızı hadi,
sonra başlayalım savaşa.
Herkes kargısını iyice bilesin, hazır etsin kalkanını,
herkes çevik ayaklı atlarını doyursun iyicene,
herkes iyicene gözden geçirsin savaş arabasını,
boy ölçüşeceğiz kızgın Ares'le bütün gün.
Erleri birbirinden ayıran gece gelene dek
savaşa hiç ara vermek yok.
Göğüslerde, kalkanın altında kayışlar terleyecek,
yorulacak kargıyı tutan eller,
arabaları çeken atlar kalacak ter içinde,
kıvrık burunlu gemilerin yanında, savaştan uzakta,
görürsem başıboş dolaşıp duran birini,
kurttan kuştan kaçmanın yolunu bulamayacak."
Böyle dedi, Argoslular da bastılar narayı.
Bu nara Notos'un bir dalgayı alıp çarpmasına benzerdi
denize doğru sivrilen kayalara,
yel nerden eserse essin,
dalgaların rahat ettirmediği bir burna.
Argoslular fırlayıp yayıldılar gemiler boyunca,
barakalarda ateş yaktılar, yemek yediler.
yalvardılar hep var olan tanrılara,
bir başka tanrıya her biri,
dilediler ölümden, bozgundan kurtulmayı.
Erlerin başbuğu Agamemnon, güçlü Kronosoğlu'na
bir sığır kurban etti, beş yaşında, yağlı.
Çağırdı seçkin yaşlılarını tekmil Akhaların,
Nestor'u, Kral İdomeneus'u en başta,
sonra da iki Aias'la Tydeusoğlu'nu,

altıncıyı çağırdı en sonra,
Zeus gibi akıllı Odysseus'u.
Gür sesli Menelaos geldi kendiliğinden,
biliyordu kardeşinin ne çok yorulduğunu.
Sığırın dört bir yanını sardılar,
aldılar arpa tanelerini.
Başladı yakarmaya Kral Agamemnon, dedi ki:
"Ey ulu Zeus, göklerde oturan,
kara bulutlara sarınmış tanrı!
Altüst edip Priamos'un sarayını,
kapılarını kızgın ateşe vermedikçe,
yakıp, kapkara edip yıkmadıkça,
Hektor'un zırhını kılıcımla göğsünde paramparça etmedikçe,
yoldaşları, toz toprak içinde, yüzüstü,
dişleriyle toprağı ısırmadıkça,
ne gün batsın, karanlıklar çöksün ne de."
Böyle dedi o, Kronosoğlu getirmedi yerine dileğini,
aldı kurbanları, ama acılarına da acı kattı.
Yalvardılar, arpa taneleri döktüler yere,
başını arkaya kaldırıp kestiler sığırı,
derisini yüzüp butlarını ayırdılar,
yağlı gömlekle sardılar butları iki kat,
etler kodular üstüne çiğ çiğ.
Yaktılar onları yapraksız dallar üstünde.
İçeriği şişlere geçirildi, ateşe tutuldu,
butlar kızartıldı, ciğerler yürekler yenildi,
kalan etler parçalandı, şişlere geçirildi,
kızartıldı iyiden iyi, çekildi sonra ateşten.
İşler bitti, şölen hazır oldu, yenildi içildi,
şölende eş pay aldı her insan,
yakınmadı bir tek kişi.
Yenilip içilince doyasıya,
kalktı at sürücüsü yaşlı Nestor, dedi ki:
"Ünlü Atreusoğlu Agamemnon, erlerin başbuğu,
dalmayalım bir daha böyle gevezeliğe,
uzatmayalım tanrının elimize verdiği bu işi.
Gitsin haberciler, toplantıya çağırsınlar
gemiler boyunca, tunç zırhlı Akha ordusunu.
Akhaların büyük ordusuna gidelim biz de,
gidelim uyandıralım kızgın Ares'i."

Böyle dedi o, erlerin başbuğu Agamemnon dinledi onu,
Akhaları savaşa çağırsınlar diye
gür sesli habercilere buyurdu.
Çağrıldı Akhalar, onlar da toplandı çarçabuk,
Zeus'un beslediği krallar, Atreusoğlu'nun çevresinde
sıra sıra dizmeye başladılar orduyu.
Gök gözlü Athene de didindi durdu onlarla,
elinde değerli, hiç eskimeyen, ölümsüz kalkanı,
som altın yüz püskül dalgalanıyordu kalkanda,
püsküller örülmüştü sımsıkı,
her biri yüz sığır değerindeydi.
Athene onunla ışık saçıyordu dört yana,
Akha ordusunun üzerinden uçuyordu,
güç katıyordu erlerin gücüne,
Savaş özlemiyle yürekler başladı kaynamaya.
Onlara savaş daha tatlı göründü,
koca karınlı gemileriyle baba toprağına dönmekten.
Kavurucu ateş bir dağ doruğunda
büyük bir orman içinde ışıldar hani,
görülür parıltısı ta uzaktan,
yürüyen ordularda silahların parıltıları
öylece göklere ağıyordu yayıla yayıla.
Kanatlı kuşlar, kazlar, turnalar,
uzun boyunlu kuğular nasıl sürü sürü,
Asya çayırlarında, Kaystros'un iki yakasında,
sallayarak kanatlarını kibirli kibirli,
nasıl uçarlarsa bir o yana, bir bu yana,
çağrışarak yere konunca çayır çın çın öterse nasıl,
öylece gemilerden, barakalardan pıtrak gibi insan
Skamandros Ovası'na aktı yayıldı;
insanların, atların ayakları altında inledi toprak.
Baharda yeşeren yapraklar gibi durdu binlerce kişi
çiçekli çayırlarında Skamandros Ovası'nın.
Sürülerle sinek, koyun ağılının dört bir yanında hani
birbirlerine yapışıp nasıl uçuşurlarsa
süt kapları doldurulurken bahar günleri,
gür saçlı Akhalar da işte öylece
Troyalıları yok etmek hırsıyla yana yana
bir anda doldurdular ovayı.
Oraya buraya dağılan keçi sürülerini çobanlar hani

otlakta kolayca seçip dizerlerse nasıl,
komutanlar da savaş için öylece
şu yana bu yana dizdiler erlerini.
Kral Agamemnon da içlerindeydi,
gözleriyle başı, gök gürleten Zeus'unkiler gibi,
kuşağı Ares'in kuşağı gibi,
göğsü Poseidon'un göğsü gibi.
Nasıl sürüde boğa bütün sığırlardan üstün, alımlı ise,
dört bir yanını çeviren inekler arasında
hemencecik göze çarparsa nasıl,
Zeus o gün öyle kıldı Atreusoğlu'nu,
dizi dizi yiğitler arasında öyle üstün, öyle alımlı.
Olympos'ta oturan Musalar, hadi,
söyleyin bakayım şimdi bana;
tanrısınız, her yerde varsınız, bilirsiniz her şeyi,
bizimse hiçbir şey bildiğimiz yok,
yalnız şurdan burdan bir şeyler duyarız;
söyleyin bana, Danaoların başbuğları, komutanları kimlerdi?
Olymposlu Musalar, Kalkanlı Zeus'un kızları,
İlyon'u saranları bir bir hatırlatmazsanız bana,
adıyla, sanıyla sayamam yığınla insanı ben,
on tane ağzım olsa, on tane dilim,
hiç kısılmayacak bir sesim olsa,
göğsümde tunçtan bir yüreğim.
Ama bütün gemileri, komutanları sayacağım gene de.
Boiotialıların başında Peneleos, Leitos,
Arkesilaos, Prothoenor, Klonios var.
Onlar Hyrie'de, kayalık Aulis'te,
Skhainos'ta, Skolos'ta, çok vadili Eteonos'ta,
Thespeia'da, Graia'da, geniş alanlı Mykalessos'ta otururlar.
Yanlarında Harmalılar, Eilesioslular, Erytrailılar,
Eleonlular, Hyleliler, Peteonlular var.
Okalee'de, düzenli Medeon'da oturanlar var sonra,
Kopailılar, Eutreisliler, bol güvercinli Thisbeliler,
sonra Koroneia'nın insanları, çimenli Haliartos'un insanları var,
sonra Plataia'da, Glisas'ta,
düzenli Hypothebai'da yaşayanlar,
Poseidon'un güzel bir koruluğu bulunan
kutsal Onkheston'un insanları var sonra,
bol salkımlı Arne'de, Mideia'da oturanlar,

tanrısal Nisa'da, ta uçta, Anthedon'da oturanlar var.
Yüz yirmi delikanlı binmişti Boioitialılardan her gemiye,
bunlar elli tane gemiyle yola çıkmışlardı.
Aspledon'da, Minyoların ili Orkhomenos'ta oturanların başında
Ares'in oğulları Askalaphos'la İalmenos var.
Azeusoğlu Aktaros'un sarayında Astyokhe doğurmuştu onları;
saygıdeğer kızoğlankız çıkmıştı bir gün kadınlar katına,
gizlice çiftleşmişti güçlü Ares'le.
Gelmiş sıraya koymuşlar otuz tane kara gemiyi.
Phokislilerin başında Skhedios'la Epitrophos var,
ulu canlı Naubolosoğlu İphitos'un oğludur ikisi de,
Phokisliler Kyparissos'ta, kayalık Pytho'da otururlar,
kutsal Krisa'da, Panopeus'ta, Daulis'te.
Yanlarında Anemoerialılarla Hyampolisliler var,
tanrısal Kephisos Irmağı kıyılarında oturanlar,
Kephisos'un kaynaklarında yaşayan Lilaialılar.
Bunlar gelmiş kırk tane gemiyle,
Boiotialıların yanında, solda gemilerini dizmedeler.
Lokrislilere Oileusoğlu çevik Aias komuta eder,
Telamon'un oğlu Aias'ınki kadar değil boyu bosu,
ondan ufak, hem çok ufak,
kendirden bir zırh giymiş küçümencik bir adamdır, ama
bütün Hellenleri, Akhaları kargı atmakta geçer.
Onlar Kynos'ta, Opoeis'te, Kalliaros'ta otururlar,
kentleri Bessa, Skarphe, şirin Augeiai'dır,
Tarphe'dir, Boagrios Irmağı kıyılarındaki Thronios'tur.
Gelmişler kırk tane kara gemiyle,
Kutsal Euboie'nin karşısında oturan Lokrislilerindir bu gemiler.
Euboie'den gelen Abantlar ateş içindeler,
kentleri Khalkis, Eiretria, bol salkımlı Histiaia,
deniz kıyısındaki Kerinthos, kayalık Dion'dur.
Onlar Karystos'ta, Styra'da otururlar,
komutanları Ares'in filizi Elephenor'dur,
yürekli Abantların güdücüsü Khalkodon'un oğludur o,
buyruğunda kargıcı, çevik Abantlar var,
enselerinde sarkıyor uzun saçları,
düşmanlarının zırhlarını, kargılarıyla
delmek için yanıp tutuşuyorlar.
Onun da buyruğunda kırk tane kara gemi var.
Sonra Atinalılar, güzel Atina'nın insanları gelir,

verimli toprağın doğurduğu yiğit Erekhteus'un halkı.
Zeus'un kızı Athene beslemişti Erekhteus'u,
yerleştirmişti zengin tapınağına, Atina'da.
Boğa ve koyun kurban ederler orda her yıl,
sevindirirler Erekhteus'u Atina delikanlıları.
Atinalıların komutanı Menestheus'tur, Peteos'un oğlu,
arabaları, kalkan taşıyan erleri dizmededir,
yetişmemiştir onun gibisi bugüne dek,
bir Nestor var onunla boy ölçüşecek tek adam;
Nestor daha yaşlıdır ondan.
Menestheus'un buyruğunda elli tane kara gemi var.
Salamis'ten Aias getirmiştir on iki tane gemi,
tam da Atinalıların dizildiği yerde dururlar.
Sonra sağlam Argos'un, sağlam duvarlı Tiryns'un yurttaşları,
derin bir körfezin ta ucunda, Asine'de, Hermione'de oturanlar,
Troizenliler, Eionailılar, bağlık Epidauroslular,
Aigina'da, Mases'te oturan Akhaoğulları.
Gür naralı Diomedes komuta eder onlara,
bir de ünü yaygın Kapaneus'un sevgili oğlu Sthenelos.
Üçüncü komutan Euryalos'tur, tanrıya denk bir adam,
Talasoğlu Kral Mekisteus'un oğlu.
Ama gür naralı Diomedes hepsinin başbuğudur,
buyruğunda seksen tane kara gemi var.
Sonra düzenli Mykene'nin insanları gelir,
zengin Korinthoslular, güzel Kleonailılar,
Orneiai'da oturanlar, şirin Araithyree'de oturanlar,
Adrastos'un ilk kral olduğu Sikyon'da oturanlar,
Hyperesie'nin, yüksek Gonoessa'nın insanları,
Pelleneliler, Aigionlular,
tekmil Aigialos'ta, geniş Helike dolaylarındaki kişiler.
Atreusoğlu Agamemnon komuta eder onların yüz gemisine,
onun buyruğunda en kalabalık, en seçkin erler.
Tunçtan pırıl pırıl zırhlar giymiştir o,
hep çalım saçar, üstündür tekmil yiğitlerden,
en çok halklara o hükmeder.
Sonra Lakedaimon'un derin vadilerinde, Pharis'te,
Sparta'da, bol güvercinli Messe'de oturanlar gelir.
Bryseai'da, şirin Augeia'da oturanlar,
Amyklai'nin, deniz kıyısındaki Helos'un insanları,
Laaslılar, Oityloslular.

Altmış tane geminin başında Agamemnon'un kardeşi
gür naralı Menelaos var.
Gemiler dizilmiş sıra sıra,
Menelaos en önde, yiğitliğine güvenir, yürür,
onları savaşa sürükler.
Almak için Helene'nin bunca acılarının öcünü
odur yüreği en çok yanan.
Sonra Pylos'ta, şirin Arene'de oturanlar,
Alpheios Irmağı'nın geçtiği yerde, Thryos'ta,
güzel Aipy'de, Kyparesseis'te, Amphigeneia'da,
Pteleos'ta, Helos'ta, Dorion'da oturanlar.
Musalar buluşmuşlardı eskiden Doiron'da,
keseceklerdi Trakyalı Thamyris'in şarkısını.
Oikhalia'dan gelmişti Thamyris,
Oikhalialı Eurytos'un yanından,
kendine güveniyor, övünüyordu,
Kalkanlı Zeus'un kızlarını, Musaları bile
yenerim diyordu şarkı söylemede.
Onlar da kızdılar, kör ettiler onu,
tanrısal şarkıyı aldılar elinden,
çalgı çalmayı unutturdular ona.
Başlarında atları iyi süren yaşlı Nestor var,
dizmiş doksan tane koca karınlı gemiyi.
Sonra Arkadialılar gelir,
yüksek Kyllene Dağı'nın eteğinde,
Aipytos'un mezarı başında oturan bu adamlar
ustadırlar teke tek dövüşmede.
Onlar Pheneos'ta, koyunları bol Orkhomenos'ta,
Ripe'de, Stratie'de, rüzgârlı Enispe'de otururlar,
kentleri Tegee, şirin Mantinee, Stymphelos, Parrasie'dir.
Başlarında Ankaios'un oğlu güçlü Agapenor var,
gelmiş altmış tane gemiyle.
İyi dövüşen Arkadialı yiğitlerle dolu gemiler,
erlerin başbuğu Agamemnon vermiştir
bu sağlam tekneli gemileri onlara
geçsinler diye şarap renginde denizi,
yoksa onlar denizci adamlar değildirler.
Sonra da Buprasion'da, tanrısal Elis'te oturanlar gelir,
yurtlarının bir ucu Hyrmine, öbür ucu Myrsinos,
bir yanında Alesion, bir yanında Olenie kayalığı.

Onların dört tane önderi var,
her önderin buyruğunda on tane tezgiden gemi,
binmiş gemilere birçok Epeolular,
bir takımına Amphimakhos'la Thaltios komuta eder,
biri Kteatos, biri Eurytos'un oğlu,
Aktor'un torunlarıdır ikisi de.
Amorynkheus'un oğlu güçlü Diores'tir öbürlerinin başındaki,
tanrıya benzer Polykseinos buyurur dördüncülere,
Augeias soyundan Kral Agathenes'in oğlu.
Sonra Dulikhion'da, denizaşırı Elis'in karşısında
kutsal Ekhinai adalarında oturanlar gelir.
Önderleri Phyleusoğlu Meges'tir, Ares'in dengi.
Zeus'un sevdiği at sürücüsü Phyleus bir zamanlar
babasına kızmış, göçmüştü Dulikhion'a.
Meges'in buyruğunda kırk tane kara gemi var.
Şimdi Odysseus'a geldi sıra.
Ulu canlı Kephallenlere buyurur o,
İthake'de, yaprakları hışırdayan Neriton Dağı'nda,
Krokyleia'da, sarp Aigilips'te otururlar,
Zakynthos'la Samos da onlarındır,
kimi içerlerde oturur, kimi kıyılarda, adalara karşı.
Zeus gibi akıllı Odysseus'tur önderleri,
buyruğunda on iki tane al yanaklı gemi.
Aitolialıları yöneten Thoas'tır, Andraimon'un oğlu.
Onlar Pleuron'da, Olenos'ta, Pylene'de,
deniz kıyısındaki Khalkis'te kayalık Kalydon'da otururlar.
Ama ulu canlı Oineus'un oğulları dünyada yok,
Oineus'un kendisi de yok, sarışın Meleagros da yok.
Thoas'ın elinde bütün egemenlik,
buyruğunda kırk tane kara gemi.
Kargısıyla ün salmış İdomeneus var Giritlilerin başında.
Onlar Knossos'ta, duvarlarla çevrili Gortyn'de,
Lyktos'da, Miletos'ta, kireçli Lykastos'ta otururlar.
Phaistos'la Rytios onların en güzel illeri.
Yüz kentli Girit'in yurttaşları var daha bir sürü,
kargısıyla ün salmış İdomeneus'un buyruğundalar,
adam öldüren Enyalios'la, tanrıya denk Meriones'in buyruğundalar.
Giritlilerin seksen tane kara gemileri var.
Heraklesoğlu soylu, alımlı Tlepolemos,
dokuz gemi getirmiş Rodos'tan,

yiğit Rodoslularla dolu.
Üç sıraya dizilmiş Rodoslular:
Lindoslular, İelysoslular, sütbeyaz Kameiroslular.
Onlar Herakles'e Astyokhe'nin doğurduğu,
kargısıyla ün salmış Tlepolemos'un buyruğundalar.
Tanrıların büyüttüğü delikanlıların illerini yok edince Herakles,
getirmişti Selleis Irmağı kenarındaki Ephyre'den Astyokhe'yi.
Ama Tlepolemos sağlam sarayında gelir gelmez yetişkin çağa
öldürdü babasının dayısını, kocalmaya başlayan Likymnios'u,
gemiler yaptı sonra çabucak,
topladı adamlarını, açıldı denize, kaçtı;
güçlü Herakles'in oğullarıyla torunları kovalıyordu onu.
Döndü dolaştı, çekti bir sürü acı,
sonra bir gün Rodos'a vardı yolu.
Üç soy oldular, yerleştiler oraya,
tanrılara, insanlara buyuran Zeus hoşlandı onlardan,
bir tanrısal bolluk döktü adaya.

Üç sağlam gemi getirmiş Syme'den Nireus,
Kral Kharops'la Agleie'nin oğlu,
kusursuz Peleusoğlu'ndan sonra, İlyon'a gelen Danaoların
en güzeli, en yakışıklısıdır o,
ama gücü yok, buyruğunda az adam var.

Nisyros, Krapathos, Kasoslularda sıra şimdi,
Eurypylos'un adası Kos'tan,
Kalydnai adalarından gelenlerde.
Pheidippos'la Antiphos'tur onların önderleri,
Heraklesoğlu Kral Thessalos'un oğullarıdır ikisi de.
Sıraya dizmişler otuz tane gemiyi.

Pelasgların kenti Argos'ta oturanlarda sıra şimdi de,
Alos, Alope, Treknis onlarındır.
Phthie'de, güzel kadınlı Hellas'ta otururlar,
Myrmidon, Hellen, Akha derler onlara.
Akhilleus'tur komutanı elli tane geminin.
Ama acı veren savaşa kalmadı istekleri;
başlarında yürüyecek kimseleri yok,
ayağıtez Akhilleus içerlemiştir Briseis yüzünden,
ayrılmaz gemilerinin yanından bir türlü.
Lyrnessos'u, Thebai surlarını yıkmak için,
Selepiosoğlu Kral Euhenos'un oğulları.
ünlü kargıcılar Mynes'le Epistrophos'u vurmak için

nice sıkıntılar çekmiş, Lyrnessos dönüşü de
o güzel saçlı kızı, kendisine seçmişti.
Akhilleus öylece durup içini yer.
Yakında kalkacak ama.
Sonra Phylake'de oturanlar gelir,
Demeter Tanrıça'nın korusu çiçekli Pyrassos'ta,
koyunları bol İton'da, deniz kıyısındaki Antron'da,
çimenler üstüne yayılmış Pteleos'ta oturanlar.
Eskiden onlar cenkçi Protesilaos'un buyruğundaydılar,
kara toprak yuttu şimdi Protesilaos'u,
yarım kalmış bir saray bıraktı Phylake'de,
bir de iki yanağını yırtan bir karı.
Öbür Akhalardan çok önce atlayınca gemisinden karaya,
bir Dardanoslu öldürdü onu.
Önderlerine çok acıdılar, yandılar, ama
Phylakeliler gene de öndersiz değil.
Onları sıraya dizdi Podarkes, Ares'in filizi,
bol sürüsü olan Phylakesoğlu İphiklos'un oğlu.
Protesilaos'un bir anadan kardeşi, küçüğüdür o,
yiğit Protesilaos büyüktü, üstündü ondan.
Erler çok özlediler o soylu önderi,
gene de öndersiz kalmadılar.
Podarkes'in buyruğunda kırk tane kara gemi var.
Sonra Boibeis Gölü'nün karşısındaki Pherailılar gelir,
Boibe, Glaphyrai, düzenli İaolkos illerinde oturanlar.
Buyruğundadırlar on bir tane gemiyle
Admetos'un sevgili oğlu Eumelos'un.
Admetos'la sevişip doğurmuştu onu Alkestis,
Pelias kızlarının en güzeli, kadınların en tanrısalı.
Sonra Methone ile Thaumakie'de,
Meliboia da, sarp Olizon'da oturanlar gelir.
İyi ok atan Philoktetes'in buyruğundadır yirmi gemiyle.
Binmiş her gemiye elli kürekçi,
hepsi de okla savaşmasını iyi bilen erler.
Ama Philoktetes kutsal Lemnos Adası'nda
yatar korkunç acılar içinde;
Akhaoğulları bıraktılar adada onu,
bacağında yara açmış uğursuz bir deniz yılanı,
kıvranır durur orda acıdan.
Özleyecekler birazdan Kral Philoktetes'i Argoslular.

Ordusu komutansız kalmış değil gene de,
sıraya dizmiş onları Medon, Oileus'un piçi,
Rene'nin iller yıkan Oileus'la çiftleşip doğurduğu.
Sonra Trikkeliler, kat kat kayalı İthome'de oturanlar,
Oikhalieli Eurytos'un kenti Oikhalie'de oturanlar gelir.
Onlar Podaleirios'la Makhaon'un buyruğundalar,
Asklepios'un iki oğlu, iyi hekim ikisi de.
Sıraya dizmişler otuz tane koca karınlı gemiyi.
Sonra Ormenion'da, Hypereia pınarı başında,
Asterion'da, ak doruklu Titanos'ta oturanlar var,
onlara Eurypolos komuta eder, Euaimon'un parlak oğlu.
Gelmişler kırk tane kara gemiyle.
Argissa'da, Gyrtone'de, Orthe'de,
Elone'de, sütbeyaz Oloosson'da oturanlar
yılmaz savaşçı Polypoites'in buyruğundalar.
Ölümsüz Zeus'un oğlu Peirithoos'tur onun babası.
Ünlü Hippodameia sevişmişti Peirithoos'la,
kıllı azmanları tepeleyip Pelion Dağı'nda
Aithiklere doğru sürdüğü gün doğurmuştu onu.
O gün tek başına değildi o,
yanındaydı Ares'in filizi Leonteus,
Kaineusoğlu taşkın canlı Koronos.
Onların buyruğunda kırk tane kara gemi var.
Guneus gelmiş Kyphos'tan yirmi iki gemiyle,
buyruğunda Ainienlerle savaşçı Peraibolar var,
soğuk Dodone'de yurt kurmuşlardır onlar.
Bir de Titaresis Irmağı kıyılarını işleyenler var,
Peneios'a dökülür bu ırmağın tatlı tatlı akan suyu,
onun gümüşten akıntılarına karışmaz, ama
akar gider üstünden yağ gibi;
korkunç antlara tanık Styks Irmağı'nın koludur o.
Tenthredon'un oğlu Protheos komuta eder Magnetlere.
Peneios kıyılarında, yaprakları hışırdayan Pelion Dağı'nda otururlar.
Çabuk koşan Prothos önderleridir onların,
buyruğunda kırk tane kara gemi var.
Danaoların önderleri, başbuğları işte bunlar.
Haydi say bana şimdi de, Musa,
Atreusoğullarıyla gelenler arasında
en iyi atları, erleri say.
Pheresoğlu'nun atlarıdır en üstün atlar,

Eumelos sürünce uçarlar kuş gibi.
İkisi de bir yaşta, ikisi de bir boy,
ikisinin de bir kıllarının rengi.
Pierie'de yetiştirdi onları Apollon, gümüş yaylı,
savaş korkusu veren kısraklardır onlar.
Telamon'un oğlu Aias'tır erlerin en üstünü,
ama bu Akhilleus'un öfkesi sürene dek böyle,
yoksa Akhilleus çok üstündür ondan.
Kusursuz Peleusoğlu'nu taşıyan atlar için de böyle bu.
Denizler aşan kıvrık burunlu gemileri yanındadır o,
erlerin başbuğu Atreusoğlu Agamemnon'a dargın.
Deniz kıyılarında oyalanır adamları,
disk atarlar, kargı atarlar, ok atarlar,
atlar arabaların yanında aknilüfer çiçeği yer,
arabalarsa, efendilerinin barakaları yanında,
öylece dururlar, sımsıkı bağlı.
Onları sürenlerse, savaşa gideceklerine,
ordu boyunca, ordan oraya dolaşırlar,
Ares'in sevdiği önderlerini özleye özleye.
İşte böyle yürüyordu Akhalar.
Ateş kaplamıştı sanki boydan boya yeryüzünü.
Gök gürleten Zeus'un öfkesinden toprak inliyordu;
hani bir zamanlar, Arimos dağlarında, kızmıştı Typheus'a,
Typheus'un ini ordadır derler,
şimdi de Zeus kamçılıyordu toprağı o günkü gibi.
Yürüyorlardı onlar işte böyle,
ayakları altında toprak inliyordu inim inim,
çabuk adımlarla yutuyorlardı sanki ovayı.

Troyalılara haberci geldi yel gibi giden İris,
Kalkanlı Zeus acı haberle göndermişti onu.
Toplanıyor Priamos'un kapıları önünde Troyalılar,
geliyor bir araya yaşlısı genci,
ayağıtez İris sokulur, seslenir onlara,
Priamos'un oğlu Polites'e benzetir sesini,
Troyalıların gözcüsü olmuştur Polites, güvenip çevikliğine,
ulu Aisyetes'in mezarı bulunan höyüğün tepesinde durmuş,
bekler Akhaların saldıracağı vakti.
İşte ayağıtez İris ona benzeyip dedi ki:
"Konuşur durursun boyuna, ihtiyar,

ortada sanki barış varmış gibi.
Oysa çetin bir savaş koptu işte.
Bunca savaşlara katılmışım bugüne dek,
hiçbir ordu görmemiştim böyle kalabalık, böyle güçlü.
Kente doğru yürüdükleri zaman ovada
yapraklar kadar, kumsaldaki çakıllar kadar çok.
İşte sana söylerim, Hektor, yap dediğimi,
Priamos'un geniş ülkesinde yardımcılarımız bir hayli,
çeşitli diller konuşur çeşitli soydan erler,
buyursun erlerine her soyun başındaki adam,
dizsin yurttaşlarını sıra sıra."
Böyle dedi, Hektor da dinledi tanrıçanın sözünü,
dağıttı toplantıyı çabucak, koştular silah başına,
açıldı tekmil kapılar, fırladı ordu,
yayalar atlılar derken, bir gürültü bir uğultu.
Kentin önünde sarp bir tepe var.
çıkılır ovanın dörtbir yanından tepeye,
Batieia adını takmıştır ona halk,
ölümsüzlerse yüksek atlayan Myrrhine'in mezarı der.
Troyalılarla yardımcıları dizilirler orada.
Troyalılara oynak tolgalı büyük Hektor komuta eder,
yanında kalabalık, seçkin erler,
kargı atmak için yanıp tutuşurlar.
Dardanielilerin başında Aineias var, Ankhises'in oğlu,
tanrısal Aphrodite doğurdu onu Ankhises'ten;
bakmadı tanrıçalığına, birleşti İda eteklerinde bir ölümlüyle.
Arkhelokhos'la Akamas var yanında,
Antenor'un her savaşı iyi bilen iki oğlu.
Sonra Zeleia'da oturanlar gelir, İda'nın ta dibinde,
Aisepos'un kara sularını içen zengin Troyalılar.
Başlarında Lykaon'un ünlü oğlu Pandaros var,
Apollon kendisi vermiştir Pandaros'a yayını.
Adresteia'da, Apaisos ülkesinde oturanlar gelir sonra,
Pityeia'da, Tereie'nin sarp eteklerinde oturanlar,
başlarında, kendirden zırh giymiş Andrestos'la Amphios var,
Perkoteli Mereops'un oğludur ikisi de.
Mereops bilirdi falcılığı herkesten çok iyi,
istememişti gitmelerini öldürücü savaşa,
ama alıkoyamadı oğullarını bir türlü,
onları kara ölüm tanrıçaları sürüklüyordu.

Perkote'de, Praktios'ta oturanlar gelir sonra,
Sestoslular, Abydoslular, tanrısal Arisbe'nin yurttaşları,
başlarında Hyrtakes'in oğlu erlerin başbuğu Asios var,
Selleis Irmağı kıyılarından, Arisbe'den,
kocaman kızıl atların getirdiği Hyrtakesoğlu Asios.
Ünlü kargıcı Pelasg soylarına komuta eder Hippothoos,
otururlar toprağı bereketli Larissa'da.
Başlarında Ares'in filizi Hippothoos'la Pylaios var,
Pelasg soyundan Teutamosoğlu Lethos'un oğlu ikisi de.
Akamas'la yiğit Peiroos var Trakyalıların başında,
hızla akan Hellespontos çevirir topraklarını.
Kargıcı Kikonların komutanıdır Euphemos,
tanrıların beslediği Keadesoğlu Troizenos'un oğlu.
Pyraikhmes komuta eder kıvrık yaylı Paionlara,
onlar ta uzaklardan gelmişler, Amydon'dan,
uzun kıyılarından Aksios'un.
Aksios yayılır tatlı bir suyla toprağa.
Erkek yürekli Pylaimenes komuta eder Paphlagonialılara,
gelmişler yabankatırlarıyla ünlü Enetlerin yurdundan,
Kytoros'ta, Sesamos'ta otururlar,
Parthenios Irmağı çevresinde kurmuşlardır ünlü saraylarını,
kentleri Kromna, Aigialos, yüksek Erythinoi'dur.
Odios'la Epistrophos komuta eder Alizonlara,
ta uzaklardan gelirler, gümüşün yurdu Alybe'den.
Mysialıların başında Khromis'le bilici Ennomos var,
biliciliği kurtaramaz onu kara ölümden,
çevik ayaklı Aiakos'un torunu öldürecek onu,
nasıl öldürecekse birçok Troyalıyı ırmak başında.
Phorkys'le tanrıya benzer Askanios yönetir Phrygialıları,
uzak Askania'dan gelmişlerdir onlar,
savaşa girmek için yanıp tutuşurlar.
Mesthles'le Antiphos'tur Maionialıların önderi,
Gygaie Gölü tanrıçasıyla Talaimenes'in oğullarıdır ikisi de.
Buyururlar Tmolos eteğinde büyümüş Maionialılara.
Nastes, kaba konuşan Karialıların başında yürür,
Miletos'ta otururlar, yaprağı bol Phthiron Dağı'nda,
Maiandros kıyılarında, yüksek doruklu Mykale'nin eteğinde.
Önderleri Amphimakhos'la Nastes'tir
Nomion'un alımlı iki oğlu.
Amphimakhos, kız gibi, altınlarla süslenip gelmiş savaşa,

altınlar o çılgından uzaklaştıramaz ölümü,
Aiakos'un çevik ayaklı torunu ırmak başında ezecek onu.
Altınları da koca yiğit Akhilleus alacak.
Lykialılara Sarpedon'la kusursuz Glaukos komuta eder,
gelmişler uzak Lykia ülkelerinden,
anaforlu Ksanthos'tan gelmişler.

Üçüncü Bölüm

Her bir ordu, başta komutanları, sıra oldu.
Troyalılar yürüdüler kuşlar gibi, çığlık çığlığa,
turnalar göklere yükselir de hani,
kasırgadan, sağanak sağanak yağmurdan kaçıp
Okeanos akıntılarına doğru bağıra çağıra uçarlarsa nasıl
Pygme cücelerine korkunç bir savaş, ölüm, yokluk getirerek
şafak vakti.
Akhalar da ateş püsküre püsküre.
birbirlerine yardım için yana yana,
yürüyorlardı sessiz sedasız.
Nodos yeli dağ doruklarını sisle örterse nasıl,
o sis çobanların hiç hoşuna gitmez hani,
hırsız içinse iyidir geceden bile,
görür insan, görse görse, bir atımlık yeri.
Kara tozlar bulut gibi yükseliyordu işte böyle,
onlar çabuk adımlarla yutuyorlardı sanki ovayı.
Birbirlerine doğru yürüyüp yakınlaşınca
çıktı tanrı yüzlü Aleksandros Troyalıların en önüne,
omuzlarında bir pars derisi, kıvrık yayı, kılıcı.
Ucu tunçtan iki kargısını sallayarak
zorlu savaşta çağırdı karşısına, cenge,
Argosluların en yiğitlerini.
Ares'in sevdiği Menelaos, kalabalığın içinde
onun uzun adımlarla öne atıldığını görünce,
sevindi kocaman bir ava gözü ilişen aslan gibi.
Aslan çok acıkır da hani,
bulur boynuzlu bir geyiği ya da bir yabankeçisini,
çevik köpekler, gürbüz delikanlılar önlemek isteseler bile,
çabucak parçalayıp yer onu.
Tanrı yüzlü Aleksandros'u görür görmez işte
Menelaos tıpkı öyle sevindi.
Hele ona bir ödeteyim dedi suçunu,

atladı arabadan silahlarıyla yere.
Tanrı yüzlü Aleksandros'un ağzına geldi yüreği,
ölümden kaçmak için, birdenbire,
geriledi, sığındı dostlarının arasına,
ön sıralardan görünce onun çıkıverdiğini.
Dağlarda insan bir yılan görür de hani,
nasıl irkilir, bir titreme alırsa gövdesini,
yüzünü bir sarılık kaplar da gerilerse nasıl,
Aleksandros işte öyle korktu Atreusoğlu'ndan,
Troyalıların kalabalığından daldı içeri.
Gördü Hektor onu, azarladı, ağır konuştu:
"Seni alçak, seni parlak oğlan, seni çapkın,
seni ırz düşmanı seni!
Hiç doğmaz olaydın keşke,
ya da kalaydın ölümüne dek evlenmeden,
çok isterdim bunun böyle olmasını,
hem çok da iyi olurdu hani,
ne başbelası kesilirdin o zaman,
ne de yüzkarası olurdun başkalarına.
Amma da hoşlanacak gür saçlı Akhalar
güzelliğine bakıp soylu bir öncü saydıkları adamın
görünce aslında tabansız, korkak, kof olduğunu.
Böyleyken, yoldaşlarını toplayıp
enginleri aşan gemilerle nasıl açıldın denize,
nasıl karıştın yaban ellere, nasıl kaçırdın ta uzak ülkelerden,
kargı salan erlerin gelini, güzel yüzlü kadını;
başbelası yaptın onu babana, halkımıza, ilimize,
sevindirdin düşmanlarını tekmil,
rezil kepaze ettin kendini.
Ares'in sevdiği Menelaos'a karşı koyamıyorsun ha,
onunla bir boy ölçüş de gör bak,
körpe karısını kaçırdığın adam ne adam.
Sen toza toprağa bulandığın zaman
göreceksin, hiçbir işe yaramayacak
ne yüzünün, saçının güzelliği,
çalgı çalmadaki ustalığın ne de;
Aphrodite'nin armağanları bütün.
Ne çekingen insanlarmış şu Troyalılar,
öyle olmasaydılar, senin ettiklerine karşı çoktan
bir tek yerin kalmazdı taşlanmadık."

Karşılık verdi tanrı yüzlü Aleksandros, dedi ki:
"Beni azarlamakta hakkın var, Hektor, yerden göğe,
senin yüreğin her zaman bir balta gibi azgın;
bir gemi ustası, elinde yarar kütüğü,
vurdukça da artırır insanın gücünü,
azgın bir yüreğin var göğsünde, işte onun gibi.
Altın Aphrodite'nin güzel armağanlarını vurma yüzüme,
tanrıların mutlu armağanlarını hor görmemeli;
ne verirlerse verir onlar,
bunları insan keyfince alamaz ki.
İlle de istersen benim dövüşmemi,
Troyalıları, tekmil Akhaları oturt yere,
koyun ortalarına Ares'in sevdiği Menelaos'la beni,
çarpışalım Helene için, bütün malı için;
alsın bütün malı, götürsün karısını evine,
kim üstün gelir, kazanırsa zaferi.
Ant içsin, dost olsun ötekiler de.
Siz Troyalılar, oturun bereketli Troya'da,
Akhalar da at besleyen Argos'a dönsünler,
güzel kadınlı Akha topraklarına."
Böyle dedi, Hektor bunu duydu, çok sevindi,
orta yerinden kavradı kargısını,
durdurdu Troya ordularını, fırladı ileri.
Çömeldi hep birden Troyalılar.
İşte o sıra gür saçlı Akhalar gerdiler yaylarını,
oklarıyla nişan alıp taşlar atacaklardı.
Ama erlerin başbuğu Agamemnon gürledi:
"Durun Argoslular, atmayın Akha delikanlıları,
oynak tolgalı Hektor'un diyeceği var."
Böyle dedi, o onlar da kestiler savaşı,
kalakaldılar öylece.
İki ordu arasında Hektor dedi ki:
"Troyalılar, güzel dizlikli Akhalar, dinleyin beni,
uğruna savaştığımız Aleksandros bakın ne diyor,
Troyalılar, tekmil Akhalar güzel silahlarını
koysunlar, diyor, besleyici toprağın üstüne.
Kendisi ortaya çıkıp Ares'in sevdiği Menelaos'la
teke tek dövüşecekmiş Helene'yle malı için.
Kim üstün gelir, kazanırsa zaferi,
alacak bütün malı, götürecek kadını evine.

Ant içecek, dost olacak ötekiler de."
Böyle dedi o, ordakiler hiç ses çıkarmadı.
Gür naralı Menealos dedi ki:
"Dinleyin şimdi beni hepiniz,
benim yüreğime girdi en çok acı.
Akhalarla Troyalılar ayrılmalı bence;
Aleksandros yüzünden çıkan bu kavgada
biliyorum, çok acılar çektiniz.
İkimizden kimin eceli gelmişse ölsün o,
ama ötekiler de ayrılsınlar çabucak.
Troyalılar, getirin koyunları hadi,
erkeği ak olsun, dişisi kara,
Toprak tanrıya biri, Güneş tanrıya biri.
Getirelim Zeus için biz de bir tane.
Ulu Priamos'u da çağırın buraya çabuk,
madem çocukları taşkın, güven olmaz onlara,
andı kendisi yapsın gelsin,
Zeus'a yapılan antları bozmasın biri,
silah taşıyan delikanlıların başında yeller eser.
Bir yaşlı olursa görür önünü arkasını,
gösterir iki ordu için en iyi yolu."
Böyle dedi o, Akhalarla Troyalılar sevindiler
umdular belalı savaşın sona ereceğini.
Durdurdular arabaları sıra sıra, indiler yere,
çıkardılar silahlarını, dizdiler yan yana.
Hektor iki haberci gönderdi kente,
Priamos'u çağırın, koyunları getirin, dedi.
Kral Agamemnon da yolladı Talthybios'u,
dedi, koca karınlı gemilerden koyunlar getirin.
Tanrısal Agamemnon'u dinledi o da.
İris de haberci geldi ak kollu Helene'ye,
kılığına girmişti görümcesi Laodike'nin,
Antenoroğlu'nun karısıydı Laodike,
Antenor'un oğlu Helikaon almıştı kendine onu,
güzellikten yana en üstündü Priamos'un kızları arasında.
İris, sofada buldu Helene'yi,
büyücek bir kumaş dokuyordu,
ıpışıldı kumaşın iki yüzü de,
üstüne savaş resimleri işlemedeydi bir sürü,
atları iyi süren Troyalılarla

tunç zırhlı Akhalar arasındaydı bu savaşlar,
Helene uğruna Ares getirdiydi başlarına.
Ayağıtez İris, yanında durdu, dedi ki:
"buraya gel de bir gör, sevgili gelinim,
atları iyi süren Troyalılarla
tunç zırhlı Akhalar arasında neler oluyor bak,
önceleri, düz ovada, birbirlerinin üstüne
salmışlardı kan ağlatan savaşı.
Yanıyorlardı kahreden savaşın ateşiyle.
Şimdiyse oturdular suspus olup,
savaş durdu, yaslandılar kalkanlarına,
sapladılar toprağa uzun kargılarını.
Ama Aleksandros'la Menelaos, Ares'in sevdiği,
uzun kargılarıyla savaşacaklar senin uğruna.
Üstün gelenin sevgili karısı denecek sana."
Tanrıça İris söyler söylemez bunu
eski kocasının tatlı özlemini koydu Helene'nin gönlüne,
ana babasının, yurdunun tatlı özlemini koydu.
Helene sarındı ak ketenlere, çıktı odasından
sıcacık gözyaşları döke döke.
İki hizmetçisi geliyordu arkasından,
Pittheus'un kızı Aithre, dana gözlü Klymene.
Az sonra vardılar Batı kapılarına.
Orda, Batı kapılarının üstündeki kulede,
Panthoos, Thymoites, Lampos,
Klytios, Ares'in filizi Hiketaon,
aklı başında Oukalegon'la Antenor,
Priamos'un çevresinde kurmuşlardı yaşlılar derneğini.
Yaşlılık onları savaştan alıkoyuyordu,
ama çok iyi konuşan adamlardı,
ormanda, ağaçları dolana dolana, incecik öten
ağustosböcekleri gibi tıpkı.
Kulede böyle oturuyordu Troyalı ulular.
Helene'nin görünce çıktığını kuleye
şu kanatlı sözleri söylediler usulcacık:
"Troyalılarla Akhalıların, böyle bir kadın için
yıllardır acı çekmeleri hiç de ayıp değil.
Yüzüne bakan ölümsüz tanrıçalara benzetir onu.
Ama gene de binse gemiye keşke gitse,
gitse de, bizi, çocuklarımızı belaya sokmasa."

Böyle dediler. Priamos seslendi, çağırdı Helene'yi;
"Buraya, yanıma gel kızım, otur şöyle,
gör bak işte, eski kocan, hısım akraban, dostların.
Bence suçlu sen değilsin, tanrılar asıl,
onlar yığdı başıma kan ağlatan savaşı,
gel söyle bana, şu eşi görülmedik adamın adı ne?
Kim bu alımlı, iriyarı yiğit?
Boyca ondan uzun olanlar gerçi var, ama
onun gibi güzel olanı görmedi gözlerim benim,
bir krala benzer bu adam."
Tanrısal kadın Helene karşılık verdi, dedi ki:
"Senden hem korkarım, hem sayarım seni, sevgili kayınbabam.
Oğlunla buraya gelmeseydim keşke,
evimi barkımı, o nazlı büyüttüğüm kızımı,
hısım akrabamı, can yoldaşlarımı bırakmasaydım,
kara ölüme razı olaydım keşke.
Böyle olmadı ne yapalım ki,
bak eriyip gidiyorum gözyaşı döke döke.
Neyse, karşılık vereceğim sorduklarına;
Atreusoğlu gücü yaygın Agamemnon'dur bu adam,
hem iyi bir kral, hem güçlü bir cenkçi.
Bir zamanlar kaynımdı benim, ben köpek gözlünün,
ya, bir zamanlar öyleydi işte."
Böyle dedi o, ihtiyarın ağzı açık kaldı, dedi ki:
"Ey Atreusoğlu, mutlu adam, tanrıların gözbebeği,
buyruğunda ne çok Akha delikanlısı var.
Eskiden bağlık bahçelik Phrygia'ya gitmiştim,
atları dörtnal giden bir sürü Phrygialı görmüştüm.
Otreus'un, tanrıya benzer Mygdon'un halkı,
ordular yayılmıştı Sakarya'nın kıyılarına,
Amazonlar gelmişti hani, erkek gibi, işte o gün,
aralarına bir savaş ortağı almışlardı beni.
Gözleri dört dönen Akhalar kadar kalabalık değillerdi."
Sonra Odysseus'u gördü ihtiyar, sordu:
Şunu da söyle bana, kızım, bu kim?
Bir baş küçük Atreusoğlu Agamemnon'dan boyu,
ama omuzlarıyla göğsü geniş ondan.
Bırakmış silahlarını erleri besleyen toprağın üstüne,
erler arasında yürüyor bir koç gibi.
Sütbeyaz bir koyun sürüsü içinde gidip gelen

bol yünlü bir koça benzetiyorum ben onu."
Zeus'un kızı Helene karşılık verdi, dedi ki:
"Çok akıllı Odysseus'tur o, Laertes'in oğlu,
kayalık İthake halkı arasında doğdu büyüdü.
Kurnazlıklar bilir çeşit çeşit,
hüneri var türlü türlü."
Akıllı Antenor karşılık verdi, dedi ki:
"Ey kadın, ne de doğru söyledin bu sözü,
bir zamanlar tanrısal Odysseus buraya
senin için görüşmeye elçi gelmişti hani,
Ares'in sevdiği Menelaos da vardı yanında.
Konuk ettiydim evimde onları, ağırladıydım,
ikisi de boylu boslu, çok akıllıydılar.
Ama karışınca Troyalılar arasına,
Menelaos ayakta geniş omuzlarıyla dostunu aşıyordu,
oturdukları vakit, dağ gibiydi Odysseus.
Herkes önünde, dokuyunca kafalarındakini,
gerçi Menelaos konuşuyordu rahat, tok,
az söylüyor, öz söylüyordu,
yaşça da küçüktü Odysseus'tan, ama
çok akıllı Odysseus kalkıp durunca ayakta,
yere dikiyordu gözlerini, bakıyordu öylece,
sallamadan sağa sola değneğini,
benziyordu dimdik durup ne söyleyeceğini bilmeyen adama.
Somurtmuş bir aptal sanırdınız siz onu.
Ama göğsünden çıkarınca gür sesini,
savrulurdu sözler lapa lapa yağan kar gibi,
o zaman hiçbir insan yarışamazdı Odysseus'la.
bizi saran onun güzelliği değildi, işte buydu."
Sonra da Aias'ı gördü ihtiyar, sordu:
"Kim o, öbür Akhalı, soylu, iriyarı yiğit,
Argosluları başıyla, geniş omuzlarıyla aşan?"
Uzun entarili tanrısal Helene karşılık verdi, dedi ki:
"Eşi görülmedik Aias'tır o, Akhaların kalesi.
Öte yanda, Giritliler arasında işte bak,
İdomeneus durur, tanrı gibi,
Girit önderleri çevresini sarmışlar.
Ares'in sevdiği Menelaos, konuklardı onu evimizde,
Girit'ten bize geldikçe o.
Gözleri dört dönen öbür Akhalıları görüyorum şimdi,

çok iyi tanırım onları, sayabilirim adıyla sanıyla.
Bir anadan doğma iki komutan kardeşimi göremiyorum ama
atları iyi süren Kastor'u, iyi güreşen Polydeukes'i.
Orduyla sevimli Lakedaimon'dan gelmediler mi?
Denizler aşan gemileriyle buraya geldiler de
savaşa karışmak istemiyorlar mı yoksa?
Her gün kulağıma çalınan, hani şu
ağır sözleri duymaktan mı korkuyorlar ne?"
Böyle dedi, bilmiyordu ki bereket fışkıran toprak
çoktan bağrına basmıştı kardeşlerini,
orda, Lakedaimon'da, sevgili baba toprağında.
Tanrılara ant töreni için haberciler
kent boyunca dolaştırdılar sunuları;
bu sunular iki koyundu,
bir de keçi tulumu içinde
keyif veren şarap, toprağın ürünü.
Haberci İdaios getirdi bir sağrakla altın taslar.
Vardı yaşlı Priamos'un yanına, kışkırttı onu:
"Hadi bakalım, Laomedon'un oğlu, kalk,
Troyalıların, tunç zırhlı Akhaların ululari
çağırıyorlar seni ant törenini yapmaya, ovaya.
Aleksandros'la Menelaos, Ares'in sevdiği,
vuruşacaklar uzun kargılarıyla, bu kadın için.
Kim üstün gelir kazanırsa zaferi,
alacak bütün malını, kadını götürecek evine.
Ant içecek, dost olacak ötekiler de.
Biz toprağı bereketli Troya'da kalacağız,
onlar da at besleyen Argos'a dönecekler,
güzel kadınlı Akha topraklarına."
Böyle dedi o, ihtiyar donakaldı,
atları arabaya koşmalarını buyurdu arkadaşlarına,
onlar da dinlediler onun sözünü.
Bindi Priamos, çekti dizginleri geriye,
güzel arabaya Antenor da bindi sonra,
sürdüler atlarını Batı kapılarından ovaya.
Varınca Troyalılarla Akhalar arasına
indiler arabadan, ayak bastılar bereketli toprağa,
iki ordu ortasına gelip durdular.
Erlerin başbuğu Agamemnon kalktı ayağa,
çok akıllı Odysseus da onunla kalktı.

Ant töreni için saygıdeğer haberciler kurbanlar getirdiler,
karıştırdılar sağrakta şarabı,
su döktüler kralların eline.
Aldı Atreusoğlu kılıcının yanında taşıdığı bıçağı,
yün kesti koyunların başından iki tutam.
Haberciler Troya ve Akha ulularına pay ettiler bu yünü.
Atreusoğlu kaldırdı ellerini, bağırıp yakardı:
"Zeus baba, İda Dağı'ndan hükmeden ulu tanrı,
sen Helios, her şeyi gören, duyan sen,
ırmaklar ve toprak ve siz yer altında,
andını bozmuş insanlara acı çektiren tanrılar,
tanık olun bana, koruyun candan antlarımızı.
Aleksandros öldürürse Menelaos'u,
alsın Helene'yi, bütün malını alsın,
çıkalım yola biz de denizler aşan gemilerimizle.
Ama sarışın Menelaos öldürürse Aleksandros'u,
Troyalılar versin Helene'yle bütün malını,
Argoslulara yaraşır öyle bir karşılık ödesinler ki
gelecekteki insanlar arasında anılsın dursun.
Ama Aleksandros yere yıkılır da,
Priamos'la oğulları ödemek istemezlerse bana bu karşılığı,
öç almak için ben burada kalacağım,
dövüşeceğim savaşın sonunu alıncaya dek."
Böyle dedi, kesti koyunların boğazını amansız bıçakla,
bıçak aldı götürdü yaşama güçlerini,
seğiren gövdeleri Atreusoğlu bıraktı yere.
Taslarla şarap aldılar sağraktan, toprağa döktüler,
yakardılar hep var olan tanrılara.
Tekmil Akhalar, Troyalılar şöyle dedi:
"Ey Zeus, ünlü, ulu tanrı,
öbür ölümsüz tanrılar, tanık olun siz de,
hangi ordu antları bozarsa önce
hem kendilerinin, hem çocuklarının beyinleri
bu şarap gibi yerlere aksın,
başkalarına köle olsun karıları."
Böyle dediler, Kronosoğlu getirmedi dileklerini yerine.
Dardanosoğlu Priamos onlara şöyle dedi:
"Troyalılar, güzel dizlikli Akhalar, dinleyin beni,
rüzgârlı İlyon'a dönmeliyim ben şu sıra;
sevgili oğlumun Menelaos'la çarpıştığını

gözlerimle görmeye dayanamam.
Kimin öleceğini Zeus'la, öbür ölümsüzler bilir."
Tanrıya benzer ihtiyar böyle dedi.
Koyunları çift atlı arabasına koydu.
Bindi kendi de, çekti dizginleri.
Arabaya Antenor da bindi sonra.
Döndüler gerisin geri böylece İlyon'a.
Priamos'un oğlu Hektor'la tanrısal Odysseus
ölçtüler önce dövüş alanını.
Sonra seçtiler kuraları, salladılar tolga içinde,
tunç kargıyı bakalım önce kim atacaktı?
Ordular kaldırıp ellerini, yakardılar tanrılara.
Her Akhalı, her Troyalı şöyle dedi:
"Zeus baba, İda Dağı'ndan hükmeden ulu tanrı,
kim doladıysa bizim başımıza bu işleri,
Hades'in evine gitsin, bırak.
Ant içelim, dost olalım biz de."
Böyle dedi, oynak tolgalı iri Hektor da
yana çevirdi başını, salladı kuraları.
Paris'in kurası fırladı birdenbire dışarı.
Ordular oturdu toprağa sıra sıra.
Atlarıyla ışıldayan silahları yanında çömeldi her adam.
Tanrısal Aleksandros, güzel saçlı Helene'nin kocası,
güzel silahlarını kuşandı;
önce taktı bilekleri gümüş halkalı dizliklerini,
sonra kapladı göğsünü, kardeşi Lykaon'un zırhıyla,
tastamam geldi bu zırh ona.
Attı omuzlarına gümüş kakmalı tunç kılıcını,
sonra da sağlam, iri kalkanını aldı eline,
geçirdi soylu başına iyi işlenmiş, yeleli tolgasını,
tolganın üstünde yele şahlanıp dalgalandı.
Avucuna uyan keskin kargısını aldı en son.
Öte yandan Menelaos da giydi kendi zırhını.
İkisi de zırhlarını giyinmişlerdi,
çıktı biri bir kalabalıktan, biri bir kalabalıktan,
Troyalılarla Akhalar arasında yer aldılar,
korkunçtu bakışları ikisinin de.
Onları böyle görünce bir şaşkınlıktır aldı
atları iyi süren Troyalılarla tunç zırhlı Akhaları.
Ölçülen alanda geldiler karşı karşıya,

öfkeyle savurdular kargılarını.
Aleksandros attı uzun gölgeli kargısını önce,
vurdu düz kalkanından Atreusoğlu'nu,
ama tunç delemedi kalkanı,
sert kalkanın üstünde büküldü ucu.
Atreusoğlu Menelaos bağırdı Zeus babaya,
fırladı kargısıyla ileri, yakardı:
"Zeus baba, hiç yoktan başıma bela getiren bu adamdan,
tanrısal Aleksandros'tan, öcümü alayım, bırak,
koy, elimin altında ezeyim onu,
kendisini dostça konuklayana kötülük edemesin
bundan böyle doğacak insanlar arasında hiç kimse."
Böyle dedi, savurdu attı uzun gölgeli kargısını,
vurdu Priamos'un oğlunu düzgün kalkanından,
sivri kargı geçti parlak kalkanı,
iyi işlenmiş zırhı deldi,
dümdüz geçti yanından, sıyırdı gömleğini.
Paris eğilip kaçmıştı kara ölümden.
Gümüş kakmalı kılıcını çekti kaldırdı Atreusoğlu,
tolgasının tepesine indirdi birdenbire,
kılıç oldu üç dört parça, düştü elinden.
Atreusoğlu, baktı uçsuz bucaksız göklere, inledi:
"Bir tanrı yok, Zeus baba, senin gibi, kahredici.
Aleksandros'tan öç alacaktım tam şu sıra,
kırıldı kılıcım, çıktı avucumdan kargım boş yere,
vuramadım bir türlü onu."
Böyle dedi fırladı, Aleksandros'u tolgasından yakaladı,
çevirdi çekti onu güzel dizlikli Akhalara doğru,
Aleksandros'un tolgasında sık işlenmiş kayış gerilince,
battı toka çenesinin altına, incitti narin boynunu.
Zeus'un kızı Aphrodite keskin gözleriyle görmeseydi onu,
ölü sığır derisinden kayışı kesivermeseydi,
sonsuz bir ün kazanacaktı Menelaos,
Aleksandros'u yerlerde sürükleyecekti.
Boş bir tolga kalmıştı Menelaos'un kalın parmaklarında,
tolgayı çember gibi çevirdi,
attı güzel dizlikli Akhaların üzerine,
dostları alıp götürdüler tolgayı.
Birden fırladı sonra, arkaya döndü,
yanıyor, tutuşuyor, sığmıyordu içi içine,

Paris'i ne yapıp yapıp öldürecekti ki,
geldi Aphrodite kaptı kaçırdı onu,
bir tanrıça için bu ne kolay bir işti,
koyu bir dumanla onu çabucak sarıverdi,
götürdü bıraktı yatak odasına,
kubbeli, güzel kokulu.
Helene'yi çağırmaya gitti bu kez tanrıça;
baktı yüksek kulenin üstündeydi o,
Troyalı kadınlar sarmıştı dört yanını.
Güzel kokulu başörtüsünden tutup çekti.
Bir zamanlar Lakedaimon'da yaşadığı günler
Helene'ye yün eğiren bir ihtiyarın kılığına girdi, konuştu;
yünden güzel şeyler yapardı o kadın,
Helene çok severdi onu.
O ihtiyara benzeyip seslendi tanrısal Aphrodite:
"Buraya gel, Aleksandros eve çağırıyor seni,
yatak odasında, köşeleri yuvarlak döşeğinde yatıyor,
rubaları yepisyeni, güzelliği bir içim su.
İnanmazsın bir yiğitle dövüştüğüne.
Sanki eğlenceye, oyuna gitmeye hazır,
ya da eğlenceyi, oyunu bırakmış, dinleniyor gibi."
Böyle dedi, Helene'nin göğsünde yüreğini oynattı.
Dillere destan gerdanından tanıdı Helene, tanrıçayı,
insanın içini bir hoş eden göğsünden,
ateş saçan gözlerinden tanıdı onu.
Titredi önce, sonra boşalttı içini:
"Gene mi sensin, tanrıça,
neden hep baştan çıkarmak istersin beni?
Söylesene, niyetin ne,
beni daha uzaklara, Phrygia'ya,
şirin Meionia'nın bakımlı bir iline götürmek mi?
Oralarda, ölümlülerden bir adamın mı var ki?
Tanrısal Aleksandros'u yendiği şu sıra,
Menelaos alıp eve götürecekken beni tam,
iler tutar yeri kalmamış beni,
çıktın gene karşıma bir sürü düzenle.
Paris'in yanına kendin git yerleş hadi.
Çık ayrıl tanrılar yolundan,
bir daha ayak basma Olympos'a,
ona bak, dert edin kendine onu,

sonunda ya karısı yapsın seni, ya kölesi.
Oraya ben taş çatlasa gitmem,
yakışık almaz, hoş görmez kimse,
yapamam bir daha onun döşeğini.
Troyalı kadınlar söylenirler arkamdan,
hem yüreğimde benim dinmez acılar var."
Tanrısal Aphrodite çok içerledi, dedi ki:
"Saygı bilmez kadın, basma damarıma,
bir kızarsam çekerim senden elimi,
seni sevdiğim kadar çok olur öfkem.
Düşmanlıklar sokarım Troyalılarla Danaolar arasına,
geberip gidersin sen de pisi pisine."
Böyle dedi o, Zeus'un kızı Helene'nin ödü koptu.
Büründü göz alan, ak örtüsüne,
yürüdü gitti usulcacık, kimseye görünmeden.
Tanrıça da yol gösterdi ona.
Varınca Aleksandros'un çok güzel evine,
işlerinin başına geçti hizmetçiler, apar topar,
girdi tanrısal kadın yüksek tavanlı yatak odasına,
gülümser tanrıça gitti bir iskemle aldı,
getirdi Aleksandros'un önüne koydu.
Kalkanlı Zeus'un kızı oturdu iskemleye,
yana çevirdi gözlerini, çıkıştı kocasına, dedi ki:
"Savaştan geri döndün demek,
orda kalaydın da öleydin keşke,
eski kocam, o güçlü adam, eziverseydi seni.
Gücünle, kargınla övünür dururdun boyuna.
Ares'in sevdiği Menelaos'tan üstündün hani?
Çağır şimdi onu hadi git,
bir daha dövüşsün seninle, gelsin.
Yok, otur oturduğun yerde, varma ileri,
sarışın Menelaos'la dövüşeyim deme sakın,
kargısı altında hiç olmazsa can verme."
Paris karşılık verdi, dedi ki:
"Ağır sözlerle azarlama beni böyle,
bugün Menelaos, Athene eliyle beni yendiyse,
bakarsın ben de onu yenerim bir gün,
bizden yana da tanrılar var.
Seninle sevişelim gel şu döşekte,
sevgi hiç dolmamıştı içime bu kadar.

Denizleri aşan gemilerle şirin Lakedaimon'dan
seni kaçırıp, kayalık adada,
döşekte sarmaşdolaş olduğumuz gün bile
şu anda sevdiğim gibi sevmedim seni.
Tatlı istek hiç sarmadı beni böylesine."
Böyle dedi, yürüdü döşeğe doğru,
Karısı da gitti arkasından.
Onlar yatadursun yumuşak döşekte,
Atreusoğlu kalabalıkta kızgın bir kaplan gibi
gidip geliyordu bir aşağı bir yukarı,
gözleriyle arıyordu tanrısal Aleksandros'u.
Ne Troyalılardan, ne ünlü yardımcılardan bir tek kişi
Menelaos'a Aleksandros'u gösteremezdi,
görseydi onu bir, edemezdi söylemeden;
Menelaos'a saygıları çok büyüktü.
Hem aslında Paris'ten tiksiniyordu hepsi,
kara ölümden tiksinir gibi.
Erlerin başbuğu Agamemnon onlara şöyle dedi:
"Troyalılar, Dardanoslular, yardımcıları, dinleyin beni,
görünüşte, Ares'in sevdiği Menelaos'ta zafer,
hadi verin Argoslu Helene'yle bütün malı,
üstelik öyle bir karşılık ödeyin ki
gelecekteki insanlar arasında anılsın dursun."
Atreusoğlu böyle, dedi,
başlarını salladı Akhalar tekmil.

Dördüncü Bölüm

Tanrılar toplanmıştı Zeus'un çevresinde, altın avluda.
Ulu Here tanrı balı döküyordu her birine,
onlar da Troyalıların kentine bakıyorlardı tepeden,
kaldırıyorlardı altın tasları birbirlerinin şerefine.
Here'yi kışkırtmaya çalıştı Kronosoğlu,
batırdı iğneyi, takıldı, dedi ki:
"Menelaos'a arka iki tanrıça var,
biri Argoslu Here, biri Alalkomeneli Athene.
Onlar yan gelmiş bakıyorlar şöyle uzaktan.
Oysa gülümser Aphrodite, Paris'in yanında yürür,
ölüm tanrıçalarını uzak tutar ondan.
Bak işte tam öleceği sıra kurtardı onu.
Zafer, Ares'in sevdiği Menelaos'ta işte.
Biz nasıl yoluna koyalım işimizi?
Yeniden ortaya zorlu savaşı mı çıkaralım?
Yoksa araya yeniden dostluğu mu salalım?
Herkesi hoşnut edecek şey buysa,
Kral Priamos'un ili kalsın insanlarıyla yerli yerinde,
Menelaos da götürsün evine Argoslu Helene'yi."
Böyle dedi o, mırıldandı Athene ile Here.
Zeus'un yanı başında oturmuşlar,
Troyalılara yıkımlar kuruyordu ikisi de.
Kızgın bir öfke sarıyordu Athene'yi,
çok içerliyordu Zeus babaya,
gene de bir şey demiyor, duruyordu öylece.
Ama Here tutamadı göğsünde öfkesini, dedi ki:
"Korkunç Kronosoğlu, ne biçim söz bu?
Ben bunca alınteri dökeyim, didineyim,
Priamos'un çocuklarını yok etmek isteyeyim,
ordular toplayayım, atlarımı yorayım,
sen kalk boşa çıkar bütün emeklerimi.
İstediğini yap, şunu da bil ama:

Bütün tanrılar senden yana değil."
Çok kızdı bulutları devşiren Zeus, dedi ki:
"A şeytan karı, ne diye kızarsın onlara böyle,
düzenli İlyon'u yerle bir etmek hırsı da ne?
Priamos'la çocuklarının sana ettikleri ne ki?
Bir girebilseydin kapılardan, koca surlardan,
Priamos'u, çocuklarını, Troyalıları yerdin çiğ çiğ,
azalırdı hırsın o zaman.
İstediğin gibi yap, ama sonunda bu kavga
adamakıllı açacak ikimizin arasını:
Sana şunu diyeyim bak, iyice kafana ko:
Yerle bir etmek istersem bir gün ben de
senin sevgili adamlarının ilini,
sakın öfkemi yatıştırmaya kalkayım deme.
Şimdi sana bu İlyon'u veriyorum, ama
istemeye istemeye razı buna gönlüm.
Güneşin, yıldızlı göğün altında,
yeryüzünde nice kentler var,
bunlar içinde ben kutsal İlyon'u severim,
Priamos'u, Priamos'un iyi kargı atan halkını.
Orada hiçbir armağandan yoksun olmadı sunağım,
ne eşit paylı şölenden, ne şarap sunularından, ne yağ dumanlarından."
İnek gözlü ulu Here karşılık verdi, dedi ki:
"Doğru, üç kent var benim gözbebeğim,
Argos, Sparta, uçsuz bucaksız Mykene.
Ne zaman öfkelenirsen onları yok et,
ne araya girerim, ne de hayrını görme derim.
Öfkelensem, yok edilmelerine katlanmasam bile,
elimden ne gelir, benden üstün senin gücün.
Ama boşa çıkarma benim şu emeğimi,
ben de tanrıyım, doğmuşum senin soyundan,
kurnaz Kronos en saygılı tanrıçalardan kıldı beni de.
İki şeyden ötürü en saygılı derler bana,
biri soyumdan, biri karın olduğumdan ötürü,
sen ki kralısın bütün ölümsüzlerin.
Hadi birbirimizi hoş görüverelim,
ben seni hoş göreyim, sen beni hoş gör.
Bakarsın öbür tanrılar da uyarlar bize.
Sen Athene'ye çabucak buyur şimdi,
gitsin Troyalılarla Akhaların korkunç kargaşalığına,

Troyalılar antlarını bozup ilkpeşin onlar
saldırırlar mı kibirli Akhalara, bir denesin."
Böyle dedi, o insanların, tanrıların babası dinledi onu,
Athene'ye şu kanatlı sözleri söyledi çabucak:
"Koş git, karış Troyalılarla Akhalar arasına.
Troyalılar antlarını bozup ilkpeşin onlar
saldırırlar mı kibirli Akhalara, bir dene."
Böyle dedi, alevlendirdi Athene'nin içindeki ateşi,
Athene fırladı indi Olympos'un doruklarından;
Kronos'un oğlu nasıl bir yıldızı gönderirse belirti diye
yaygın ordunun erlerine ya da gemicilere,
işte Pallas Athene öylece, ışıklar saçarak
indi yeryüzüne bir yıldız gibi, aktı ortalarına.
Atları iyi süren Troyalılar, güzel dizlikli Akhalar
şaşırıp kaldılar birdenbire.
Yanmdakine şöyle diyordu her Troyalı, Akhalı:
"Ne o, zorlu savaş, korkunç kargaşalık mı gene?
Yoksa savaşları doğuran, yöneten Zeus
araya yeniden dostluk mu salacak ne?"
Birbirlerine böyle dedi Akhalarla Troyalılar.
Athene de Troyalıların kalabalığına karıştı,
girdi Antenoroğlu güçlü kargıcı Laodokos'un kılığına,
aradı belki bulurum, diye tanrıya benzer Pandaros'u.
Kusursuz, güçlü Lykaon'un oğlunu buldu ayakta,
çevresinde kalkan taşıyan sıra sıra erler,
Aisepos akıntılarından gelmişlerdi hepsi de.
Durdu yanında, söyledi ona şu kanatlı sözleri:
"Lykaon'un yiğit oğlu, dinler misin beni,
tezgiden bir ok atar mısın Menelaos'a, nasıl,
Troyalıların gönlünü, ününü kazanmak var işin ucunda,
hoşnut etmek var en başta Kral Aleksandros'u.
Atreusoğlu yiğit Menelaos boyun eğince senin okunla,
acı dolu bir odun yığınına serilince,
sen önce ondan alırsın değerli armağanları.
Hadi git, ünlü Menelaos'a at bir ok,
sonra yurduna, kutsal Zeleie kentine dönüşünde
değerli kurbanlar kesmeyi ada, ilk kuzulardan,
ün salmış okçu Lykialı Apollon'a."
Athene böyle dedi, aklını çeldi o akılsızın.
Pandaros gerdi yabanteke boynuzundan parlak yayını;

bir zamanlar pusuda dururken o,
bir kayadan atladığını görmüştü tekenin,
vurmuştu göğsünden onu,
teke düşmüştü kayadan tepetaklak.
Boynuzları bir bir yapıştırmıştı bir cila ustası,
bir güzel düzeltmiş, altın kanca takmıştı ucuna.
Pandaros toprağa dayadı gerdi yayı,
sonra yere bıraktı onu usulcana.
Soylu arkadaşları kalkanlarını tutuyorlardı önünde,
Akhalarm cenkçi oğulları saldırmasınlar, diye,
Atreusoğlu yiğit Menelaos'u vurmadan o.
Kaldırdı okluğun kapağını Pandaros tam o sıra,
hiç atılmamış kanatlı bir ok çıkardı,
kara acılar kaynağıydı bu ok.
Kirişin üzerine yerleştirdi yakıcı oku.
Yurduna, kutsal Zeleie kentine dönüşünde
değerli kurbanlar kesmeyi adadı, ilk kuzulardan,
ün salmış okçu Apollon'a.
Oku arka kanatlarından, kirişinden tuttu,
yaklaştırdı kirişi memesine, demiri yaya.
Yusyuvarlak gerilince gıcırdadı koca yay.
Kiriş inledi, sivri ok fırladı birden,
uçtu kalabalığa doğru, vınlaya vınlaya.
Ama unutmadılar seni Menelaos, ölümsüz mutlu tanrılar.
Zeus'un doyumluk dağıtan kızı en başta,
durdu senin önünde, önledi sivri oku,
tatlı uykuya dalan çocuğundan
bir sineği nasıl kovarsa bir ana,
öylece onu senin etinden uzak tuttu.
Kuşakta, altın tokaların kavuştuğu yere itti oku Athene,
iki kat zırha değdi yakıcı ok,
çarptı sımsıkı kayışa, geçti oymalı kemeri,
deldi çok işlenmiş zırhı sonra,
deldi geçti son engeli de,
kargılara karşı etini koruyan karınlığı en son.
Ok ete girdi sıyırdı bir parça.
Kara bir kan akıverdi yaradan.
Maionialı ya da Karialı bir kadın
nasıl kızıla boyarsa benek benek fildişini,
hani o fildişi avurtluk olur atlara,

saklar kadın onu evinde bir köşede,
kullanmak ister bu avurtluğu bir sürü atlı,
oysa yalnız krallara yaraşır bir süstür o,
bir onurdur hem ata, hem onu sürene.
İşte tıpkı o fildişi gibi, ey Menelaos,
biçimli bacakların, güzel bileklerin boyandı kana.
Erlerin başbuğu Agamemnon dondu kaldı
yaradan akar görünce kara kanı.
Ares'in sevdiği Menelaos da dondu kaldı, ama
okun kirişiyle sivrileri dışarda baktı ki;
yüreği girdi yeniden göğsüne, açıldı içi.
Kral Agamemnon, Menelaos'u tuttu elinden,
konuştu boğuk boğuk hıçkırarak,
karşıladı dostları onu hıçkırıklarla:
"Demek bu anlaşmayı sen ölesin, diye yaptım, kardaşım,
Troyalılara karşı Akhaların önüne kodum seni tek başına.
İşte çiğnediler antlaşmalarımızı, vurdular seni.
Kurbanların kanı boşa gitti sayılmaz, ama
arı şaraplar, el sıkışmalar boşa gitti sayılmaz.
Şimdi bir şeye karışmasa da Olymposlu,
er geç bir gün el koyar,
kendi başları, karıları, çocuklarıyla ödetir onlara,
ben kafamla, yüreğimle iyi biliyorum bunu,
bir gün gelir, yok olur kutsal İlyon,
Priamos, Priamos'un iyi kargı atan halkı.
Yukarlardan hükmeden Zeus, Kronosoğlu,
günün birinde, kızacak bu hainliğe,
örtecek savaş alanını kapkara kalkanıyla.
Bu dediklerim bir bir gerçek olacak.
Ama sen ölürsen, ey Menelaos, ömrünün payını tüketirsen,
içimde derin bir yara açılacak.
Baba toprağına gidelim, diyecek Akhalar,
ben de döneceğim susuz Argos'a kara yüzle.
Priamos'la Troyalılara biz o gün
övünsünler, diye mi bırakacağız Argoslu Helene'yi?
Troya'da mı kalacak kemiklerin senin,
sen işini bitirmeden mi çürüyecek toprakta?
Ünlü Menelaos'un mezarında tepine tepine,
böbürlenecek de, şöyle mi diyecek bir Troyalı:
Ne iyi, Agamemnon'un öfkesi hep böyle dinse,

Akha ordusunu buraya nasıl boşuna getirmişse,
nasıl burada bırakmışsa yiğit Menelaos'u,
boş gemilerle nasıl dönmüşse sevgili baba toprağına, evine.
İşte herkes böyle diyecek.
Bunu duyacağıma yer yarılsın yutsun beni daha iyi."
Sarışın Menelaos güven verdi ona, dedi ki:
"Yürekli ol, korkutma Akha ordusunu.
Sivri ok saplanmadı tam yerine, yandan geçti.
Işıldayan kemere çarptı önce,
sonra değdi altındaki kuşağa,
sonra karınhğa, hani şu kuyumcuların işlediği."
Kral Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
"Sevgili Menelaos, keşke öyle olsa.
Bir hekim bakacak şimdi yarana senin,
kara acıları dindiren ilaçlar sürecek üstüne."
Böyle dedi, seslendi tanrısal haberci Talthybios'a:
"Çağır Makhaon'u buraya, Talthybios, hadi çabuk,
çağır Asklepiosoğlu'nu, kusursuz hekimi,
Atreus'un cenkçi oğlu Menelaos'a gelsin baksın.
Ok attı ona iyi yay kuran biri,
ya bir Troyalı, ya bir Lykialı.
Onun için ün, bizim için yas bu."
Böyle dedi, haberci de dinlemezlik etmedi.
Yürüdü tunç zırhlı Akhaların ordusu boyunca.
Gözleriyle aradı yiğit Makhaon'u,
buldu kalkan taşıyan güçlü erler arasında, ayakta,
atları besleyen Trike'den gelmişti o erler,
Makhaon'un arkasından gelmişlerdi.
Dikildi yanında haberci, kanatlı sözlerle dedi ki:
"Asklepiosoğlu, Kral Agamemnon çağırır seni, gel,
Akhaların başbuğu cenkçi Menelaos'a bak.
Ok attı ona iyi yay kuran biri,
ya bir Troyalı, ya bir Lykialı.
Onun için ün, bizim için yas bu."
Böyle dedi, Makhaon'un göğsünde oynattı yüreğini.
Yürüdüler Akha ordusu boyunca kalabalığı yararak,
vardılar Menelaos'un vurulduğu yere.
Tekmil yiğitler sarmıştı Menelaos'u.
Tanrıya denk hekim durdu ortalarında,
sımsıkı kemerden çekip çıkardı oku,

kırıldı okun sivrileri çekilirken dışarı doğru.
Çözdü ışıldayan kemeri, altından da kuşağı,
kuyumcuların işlediği karınlığı çözdü sonra.
Kara okun yarasını görünce emdi kanı,
acı dindiren ilaçları ustaca serpti üstüne.
Bir zamanlar Kheiron vermişti babasına o ilaçları.
Onlar dolanırken gür naralı Menelaos'un çevresinde,
kalkan taşıyan Troyalılar yürümeye başladılar dalga dalga.
Akhalar da silahlarını kuşandılar yeniden,
yüreklerinde özlediler kızgın savaşı.
Uyuşuk göremezsin tanrısal Agamemnon'u sen şu sıra,
sinmiş göremezsin, dövüşmeye isteksiz göremezsin.
Kendini ün getiren savaşa bak nasıl atacak.
Bıraktı atlarını, tunç ışıklar saçan arabasını,
soluyan atları tutuyordu az ötede seyis Eurymedon,
Ptolemaios'un oğlu, Peiras'ın torunu.
Ordulara buyruklar verip yoruluncaya dek
arabayı yanında bulundurmasını söyledi ona.
Yaya dolaştı bir bir erlerin sıralarını.
Çevik atlı Danaolar içinde kimi gördüyse gözü pek,
yanaştı onlara, ateşlendirdi, dedi ki:
"Argoslular, sakın gevşetmeyin savaş gücünüzü,
Zeus baba döneklere yâr olmaz hiçbir vakit.
Antlaşmaları önce bozan kimse,
didik didik edecek akbabalar yumuşak etlerini.
Altüst edeceğiz onun kentlerini biz de,
alıp gemilerimize götüreceğiz sevgili karılarıyla çocuklarını."
Acı veren savaşta kimi uyuşuk gördüyse
azarladı öfkeli sözlerle, dedi ki:
"Yaygaracı Argoslular, aşağılıklar, sıkılmak yok mu sizde?
Ne diye durursunuz geyikler gibi aval aval,
ovada koşarlar koşarlar da duruverirler hani,
bir kımıldama gücü kalmaz yüreklerinde şu kadar.
Durursunuz onlar gibi, atılmazsınız savaşa,
ne beklersiniz, Troyalıların buraya gelmelerini mi?
Güzel arkalı gemilerimizin durduğu şu kırçıl kıyılara ha?
Gelsin Kronosoğlu, elini uzatsın size, öyle mi?"
Buyura buyura dolaştı erlerin sıralarını.
Geçti kalabalığı, vardı Giritlilerin yanına,
yiğit İdomeneus'un çevresinde dizilmişti Giritliler.

Ön sıralarda duruyordu İdomeneus,
güçlüydü bir yaban domuzu gibi.
Arka taburları sürüyordu Meriones beri yandan.
Başbuğ Agamemnon sevindi görünce onları böyle,
İdomeneus'a şu bal gibi sözleri söyledi:
"Çok değer veririm, İdomeneus, Danaolar arasında sana,
savaşta, öbür işlerde ya da şölende
en seçkin Argoslular kıpkızıl şarabı
kardıkları zaman sağraklarda, şerefe.
Gür saçlı Akhalar bir pay içerler bu şölende,
oysa kanasıya içelim, diye hep dolu durur ikimizin tası.
Hadi durma, atıl savaşa,
eskiden nasıl övündüysen, öyle göster kendini."
Giritlilerin önderi karşılık verdi, dedi ki:
"İnan Atreusoğlu, bağlı kalacağım sana,
nasıl söz vermiş, ant içmişsem öyle.
Git, gür saçlı öbür Akhaları kımıldat.
böylece çabucak başlarız savaşa.
Değil mi ki Troyalılar çiğnediler antlarını,
değil mi ki sözlerini ilk onlar tutmadılar,
bundan böyle onlara ölümler, acılar var."
Böyle dedi o, Atreusoğlu da sevindi, ayrıldı ondan,
geçti kalabalığı, vardı iki Aias'ın yanına.
Savaşa hazırdılar ikisi de.
Yanlarında bir yığın yaya er vardı, bulut gibi,
batı yeliyle gelip denizin üstüne yayılan bir bulutu
bir keçi çobanı tepeden görürse nasıl,
kocaman bir sağnak getirirken denizden bu yana
katran gibi kapkara gözükür hani,
onu görünce donar kalır çoban,
sürer bir mağaraya hayvanlarını,
işte delikanlılar kapkara taburlarla böylece
saldırdılar çetin savaşa Aiaslarla birlikte,
kalkanlar, kargılar parlıyordu taburların içinde.
Sevindi Kral Agamemnon onları görünce böyle,
seslendi şu kanatlı sözlerle, dedi ki:
"Aiaslar tunç zırhlı Akhaların önderleri,
artık buyuracağım bir şey yok,
buyurmayı yakıştıramam size,
kendiniz götürün çetin savaşa koca bir orduyu.

Ah Zeus baba, Athene, Apollon,
keşke hepsinin göğsünde bu yürek olsaydı,
baş eğerdi Kral Priamos'un kenti çabucak,
düşerdi bizim elimize, yıkılır, yok olurdu."
Böyle dedi, bıraktı onları, geçti öbürlerine,
gördü orda Pylos'un gür sesli sözcüsü Nestor'u,
adamlarını diziyor, kışkırtıyordu savaşa.
Ulu Pelagon'un, Alastor'un, Khromios'un çevresindeydi erler,
Kral Haimon'un, insan güdücüsü Bias'ın çevresinde,
önce arabalarıyla atlılar,
arkada soylu yayalar bir sürü,
dizilmişlerdi savaşta kale olmak için.
İster istemez, zorla savaşsınlar, diye
korkakları orta yere koymuştu.
Buyurdu Nestor önce atlılara,
buyurdu atları iyi tutmalarını,
kalabalıkta girmemeleri için birbirlerine:
"Savaşmaya kalkmasın kimse en önde tek başına,
uzağa gitmesin iyi sürücüyüm, yiğitim, diye
sonra kesilir hepten gücünüz.
Ama kendi arabasından vurabilirse başka arabadaki adamı,
erişsin kargısıyla, onun için en hayırlısı bu.
Böyle almışlardı kentleri, kaleleri, bizden öncekiler,
göğüslerinde bu düşünce vardı, bu yürek."
Bir zamanlar savaşta çok usta olan bu yaşlı adam,
işte böyle güven veriyordu onlara.
Sevindi Kral Agamemnon görünce onu,
seslendi, şu kanatlı sözlerle dedi ki:
"İhtiyar, sende bu ne yürek böyle,
bu güç bacaklarında da olsa keşke,
dizlerin de yüreğine tıpatıp uysa.
Oysa kaçınılmaz yaşlılık kemiriyor seni.
Keşke başka biri yaşlı olsa senin yerine,
sen de delikanlılar arasına karışabilsen hani."
Karşılık verdi at sürücüsü Nestor, dedi ki:
"Nerde o günler Atreusoğlu, nerde,
ben de isterdim Eurythalion'u öldürdüğüm günkü gibi olmayı,
ama tanrılar insana her şeyi birden vermezler ki.
O günler gençtim, şimdi yaşlılık çöktü üstüme.
Ama karışacağım atlar arasına gene de,

onlara yol gösterme gücüm ve sözüm var.
Yaşlıların üstünlüğü bundan başka ne ki.
Kargıları delikanlılar kullansınlar,
güvenir onlar güçlerine,
savaşa benden iyi yatar elleri."
Böyle dedi o, Atreusoğlu da çok sevindi, geçti.
Atları kamçılayan Menestheus'u buldu ayakta, Peteus'un oğlunu,
toplanmıştı çevresinde cenkçi Atinalılar.
Çok akıllı Odysseus yanında duruyordu,
diri canlı Kephallenialar çevresindeydi sıra sıra,
savaş narasını daha duymamışlardı;
atları iyi süren Troyalılarla Akhaların takımları
kalkmış yeni yeni yürüyorlardı.
Onlarsa bakıyordu bir başka Akha takımı yürüsün, diye
Troyalılar saldırsın, başlasın diye savaşa.
Çıkıştı erlerin başbuğu Agamemnon onları görünce böyle,
seslendi, şu kanatlı sözlerle dedi ki:
"Ey Kral Peteus'un oğlu, Zeus'un beslediği,
düzenler kuran, çıkarına düşkün yürek,
ne diye oralarda sinmiş beklersiniz öyle
ne öndekilerle bir olmak asıl size yaraşırdı,
en önde kızgın savaşa atılmak size düşerdi asıl.
Yaşlılar için bir şölen hazırlayınca Akhalar,
şölene çağırdığımda önce siz duyarsınız sesimi.
Gelir yersiniz kızarmış etleri, bayıla bayıla,
kanasıya dikersiniz bal gibi şarap dolu tasları.
Şimdiyse sizin önünüzde on Akha takımı
ellerinde amansız kargılar, atılsınlar savaşa,
siz de durun seyredin onları, oh ne iyi."
Çok akıllı Odysseus baktı yan yan, dedi ki:
"Nasıl bir söz kaçtı dişlerinin arasından, Atreusoğlu?
Atları iyi süren Troyalılara karşı biz Akhalar
çevik Ares'i uyarırken böyle,
sen ne yüzle söylersin savaşta gevşediğimizi.
Canının istediğini göreceksin birazdan,
göreceksin Telemakhos'un sevgili babasını en önde
atları iyi süren Troyalılara karşı.
Senin bu söylediklerin boş laf."
Kral Agamemnon onu öfkeli görünce gülümsedi,
geri aldı sözünü, dedi ki:

"Cin fikirli, kurnaz Odysseus,
Zeus'tan doğma Laertes'in oğlu,
boş yere çıkışmak, buyurmak istemem sana,
bilirim, iyi şeyler düşünür göğsünde yüreğin,
duyduğumu duyarsın sen de, bilirim.
Haydi, bu işleri sonra koyarız yoluna.
Kötü sözleri, tanrılar yele versin."
Böyle dedi, bıraktı onları, geçti öbürlerine.
Buldu Tydeus'un oğlu taşkın canlı Diomedes'i,
atlarıyla sağlam arabaları arasında, ayakta.
Yanında Sthenelos vardı, Kapaneus'un oğlu.
Kral Agamemnon çıkıştı ona da,
seslendi, şu kanatlı sözlerle dedi ki:
"Hey gidi hey, atları iyi süren yiğit Tydeus'un oğlu,
ne diye öyle bakakaldın savaş alanına?
Böyle sinmek Tydeus'un hiç gitmezdi hoşuna,
sevgili dostlarının en önünde savaşırdı o;
ben görmüş değilim, başkalarından duydum,
onu işbaşında görenler diyorlar bunu.
Mykene'ye gelmişti bir gün o,
savaş için değil, ama konuk diye,
ordu toplayan tanrıya denk Polyneikes de vardı.
Thebe'nin kutsal kalelerine savaş açmışlardı.
Ünlü yardımcılar istedilerdi bizden,
yardımcı verecekti bizimkiler de.
Zeus uğursuz belirtiler gösterip caydırdı bizimkileri.
Yola çıktılar onlar, epey gittiler,
vardılar yatağı çimenli, uzun sazlı Asopos Irmağı'na,
işte o zaman Akhalar elçi gönderdi Tydeus'u,
Tydeus da yolda rastladı bir sürü Kadmosoğulları'na,
Kral Eteokles'in sarayında yemek yiyorlardı.
Bir sürü Kadmoslulara karşı tek başınaydı, ama
gene de at süren Tydeus'un kılı kıpırdamadı.
Hepsine meydan okudu, hepsini kolayca yendi,
işte böyle yardım ediyordu Athene ona.
Atları mahmuzlayan Kadmoslular içerlediler bu işe,
kestiler Tydeus'un dönüş yolunu,
pusu kurdular elli delikanlıyla.
Şu ikisiydi onların önderleri:
Biri ölümsüzlere benzeyen Haimonoğlu Maion,

biri Autophonos'un oğlu yılmaz savaşçı Polyphontes.
Tydeus onları pis bir ölüme attı,
gebertti hepsini, yalnız birini gönderdi evine;
inandı tanrıların belirtilerine, saldı Maion'u.
Aitoliah Tydeus böyle bir adamdı işte.
Oğlu, söz alanında ondan üstün, ama,
çok aşağı ondan erlik alanında."

Böyle dedi, o yaman Diomedes karşılık vermedi,
saygıdeğer kralın azarına eğdi boynunu.
Ama ünlü Kapaneus'un oğlu karşılık verdi, dedi ki:
"Göz göre göre yalan söyleme, Atreusoğlu,
övünürüz babalarımızdan çok üstünüz diye.
Aldık yedi kapılı Thebe ilini,
tanrı belirtilerine, Zeus'un yardımına güvendik,
ufacık bir orduyla kocaman bir kaleye saldırdık,
oysa babalarımız eridiler, hiç yoktan, delicesine,
sakın babalarımızla bir tutma sen bizi."

Yaman Diomedes baktı ona yan yan, dedi ki:
"Sus arkadaş, dinle benim sözümü,
ben insan güdücüsü Agamemnon'a kızamam,
güzel dizlikli Akhaları savaşa götüren adam o.
Akhaları Troyalıları yere serer de alırlarsa kutsal İlyon'u,
bu onun için büyük bir ün olacak,
ama Akhalar serilirse büyük bir acı olacak.
Biz ikimiz atılalım öne, hadi gel."

Böyle dedi, atladı arabadan silahlarıyla yere,
saldırdı birdenbire ileriye doğru.
Göğsünde çınladı tunç gömlek.
En yiğit adamı bile korkuturdu bu.

Zephyros yelinin üst üste getirdiği dalgalar
yankılı kıyıya çarparsa nasıl,
önce açık denizde başkaldırır da yükselir hani,
gelir sonra kırılır karada, öter güm güm,
burunlarda olur sırtı yusyuvarlak,
tükürüp saçar köpüklerini;
işte tıpkı bu dalgalar gibi üst üste yığılarak
Danaolar durmadan geliyordu savaşa.
Bir önder komuta ediyordu her sıraya,
erler de yürüyorlardı sessiz soluksuz.
Diyemezdin arkalarında koca bir ordu var,

şu insanların göğsünde ses var diyemezdin.
Önderlerin ardından yürüyorlardı usulcana,
sıralar içinde ışıl ışıl parlıyordu silahları.
Troyalılarsa, zengin bir ağanın ağılındaki
koyunlar gibi duruyorlardı, sürü sürü,
nasıl dururlarsa sağılırken ak sütleri.
Kuzuların sesini duyup çığrışırlarsa nasıl,
öyle yükseliyordu yaygın ordu boyunca çığlıklar,
sesler çıkıyordu karmakarışık,
başka başkaydı her birinin dili,
ayrı yerlerden gelme erlerdi bunlar.
Kimini Ares kışkırtıyordu,
gök gözlü Athene kışkırtıyordu kimini.
Üç tanrı daha vardı onları kışkırtan:
Korku, Bozgun, bir de kızgın Kavga,
insan öldüren Ares'in yoldaşı.
Önce birazcık doğrulur o,
uzar, uzar, yükselir sonra,
bakarsın ayakları yerdedir, başı ta göklerde.
İnsanları birbirine katan savaşı saldı gene ortalığa,
yürüdü insanlara doğru, yükseldi iniltiler.
Hep birden alana yığılıp kapıştılar,
vuruştu kalkanlar, kargılar kıyasıya,
girdi birbirine tunç zırhlı erlerin öfkeleri,
göbekli kalkanlar yapıştı birbirine.
Koptu bir uğultu, bir kıyamet,
çıktı ölenlerin iniltisi, öldürenlerin çığlığı ta göklere,
toprak oldu kan ırmağı.
Karlar erir de seller nasıl akarsa dağlardan,
oyuk bir yarın dibinden kaynayan gür suları
iki dağ arasında birleşirlerse nasıl,
uzakta bir çoban uğultuları dinler hani;
işte girdi karıştı böylece birbirine
insanların korkuları, gürültüleri.
Zırhlı bir Troya erini Antilokhos yakaladı önce,
en önde vuruşan Thalysios'un oğlu soylu Ekhepolos'u,
vurdu gür yeleli tolgasının tepesine,
tunç kargı saplandı alnına, deldi kemiği,
erin iki gözü oldu kapkaranlık,
yıkıldı kargaşalığın içine bir duvar gibi.

Ulu canlı Abantların önderi Khalkodon'un oğlu,
Kral Elephenor yakaladı ayaklarından düşer düşmez,
silahlarından soymak istedi onu,
sürükledi kargı yağmuru altında,
ama bu çaba da birazcık sürdü,
ulu canlı Agenor'un ilişti gözüne,
eğilirken kalkanın altında gözüktü böğrü,
yapıştırdı tunç kargıyı tam oraya,
kesti Elephenor'u elden ayaktan,
can bırakıp giderken onu,
ölüsü üzerinde başladı zorlu bir boğuşma.
Saldırdı Troyalılarla Akhalar birbirlerine kurtlar gibi,
insanlar insanları tepeledi.
Telamon'un oğlu Aias, o sıra Antemion'un oğlunu vurdu,
vurdu körpe delikanlı Simoeisliyi.
Bir zamanlar ovaya inmişti anası İda Dağı'ndan,
beklemek için sürüleri kendi anası babasıyla.
Simoeis Irmağı kıyılarında doğurmuştu onu,
Simoeisli derlerdi delikanlıya bu yüzden,
anası babası göremediler onun yiğitliğini, kısacık oldu ömrü
zavallıcığın,
ulu canlı Aias'ın kargısı altında verdi canını,
Aias yürüdü üstüne, vurdu sağ memesi altından,
dümdüz geçti kargı, çıktı sırtından,
devrildi bir kavak gibi, bulandı toza.
Yosunlu bir ırmak kıyısında bir kavak vardır hani,
uzar dümdüz, birazcık dalları vardır tepesinde.
Bilenmiş baltayla bir parça kesmiştir ondan bir arabacı,
tekerlek tahtası yapmıştır güzel bir arabaya,
kıyıdaysa kuruyup gidiyordur devrili kavak.
İşte böyle devirdi tanrı soyundan Aias
Antemionoğlu Simoeisli'yi.
Zırhı parlayan Antiphos, Priamos'un oğlu, o sıra,
sivri kargısını Aias'ın üzerine attı,
ama nedense vuramadı onu,
Odysseus'un soylu arkadaşı Leukos'u vurdu kasığından
yerdeki ölüyü başka yere çekerken tam.
Leukos koyverdi kollarını, yıkıldı ölünün üstüne,
Odysseus bunu görür görmez kızdı,
atıldı birdenbire, yardı ön sıraları,

tunç tolgası başında ışıldıyordu,
geldi durdu ölünün yanında, bakındı çevresine,
sonra savurdu ateş saçan kargısını,
Troyalılar kargı atan adamın karşısında geriledi.
Odysseus kargıyı atmadı boşuna,
vurdu Demokoon'u, Priamos'un piç oğlunu,
tezgiden atlarının yanından gelmişti o, Abydos'tan.
Odysseus çekti vurdu şakağından onu.
Yoldaşının ölümüne çok öfkelenmişti.
Tunç temren bir şakaktan girdi, çıktı bir şakaktan,
karanlık kapladı bir anda gözlerini,
küt, diye düştü çangırdadı üstünde nesi varsa.
Ön sıralarda dövüşenler geriledi birdenbire.
Ünlü Hektor da geriledi onlarla.
Argoslular koca bir çığlık savurdular.
Ölüleri çektiler, atıldılar ileri.
Öfkelendi Apollon, Pergamos Tepesi'nden,
bağırdı Troyalılara, dedi ki:
"Atları iyi süren Troyalılar, atılın ileri,
haydi, kalmayın Argoslulardan aşağı,
onların derilerine ne taş, ne demir,
dayanamazlar et delen tunç kargılara.
Güzel saçlı Thetis'in oğlu bile, işte bakın,
Akhilleus bile uzak duruyor savaştan,
gemilerin yanında sindiriyor yürekler acısı öfkesini."
Korkunç tanrı yukarlardan böyle dedi.
Ama çok ünlü Tritogeneia, Zeus'un kızı,
kışkırttı Akhaları durmadan,
karıştı kalabalığa, kimi gevşek gördüyse dürttü.
Amarynkeusoğlu Diores'in bitti ömür yumağı tam o sıra,
sivri bir taşla vuruldu sağ bacağı topuğundan.
Trakyalıların önderi İmbrasosoğlu Peiros'tu taşı atan,
ta Ainos'tan gelmişti o.
Tuzla buz etmişti amansız taş topuk kemiklerini.
Diores uzattı kollarını sevgili dostlarına, canını üfledi,
başaşağı düştü toprağın üstüne.
Onu vuran Peiros koştu ona doğru,
sapladı kargısını göbeğine tam,
bütün bağırsakları boşaldı yere,
bir anda karanlık kapladı gözlerini.

Aitolialı Thoas atıldı Peiros'un üstüne,
göğsüne, memesinin altına sapladı kargıyı,
tunç girdi Peiros'un ciğerine.
Geldi Thoas, güçlü kargıyı çekti göğsünden,
çıkardı kınından keskin kılıcını,
sapladı karnının ortasına, aldı canını.
Ama soyamadı onu silahlarından,
Peiros'un arkadaşları sarmıştı çevresini,
saçları tepelerinde top top Trakyalılar sarmıştı,
uzun kargılar vardı ellerinde.
Thoas iriyarıydı, güçlüydü, alımlıydı, ama
gene de fırlatıp attılar onu ordan,
sendeleye sendeleye geriledi, düştü yere.
Böylece uzandı ikisi de toz toprak içinde yan yana,
biri Trakyalıların, biri tunç gömlekli Epeilerin önderi.
Yiyordu her yanda bir sürü insanı bir sürü insan.
Etine sivri kargı değmemiş bir adam,
gelseydi buraya, dolaşsaydı erlik alanını,
Pallas Athene alsaydı elini eline,
bütün okların gücünü beri tutsaydı ondan,
göremezdi o adam bu savaşın tek bir aksak yanını.
Bir yığın Troyalıyla bir yığın Akhalı o gün
serilmişlerdi tozun toprağın içine,
işte böyle, sırt sırta, yan yana.

Beşinci Bölüm

İşte o sıra Pallas Athene, Tydeus'un oğlu Diomedes'e
öyle bir güç, öyle bir atılganlık verdi ki,
Argoslular arasında, dedi bir tek olsun o,
gösterilsin parmakla, dedi,
tükenmez bir ateş yaktı tolgasıyla kalkanı üstünde.
Bir yaz sonu yıldızı vardır hani,
yıkanır Okeanos sularında, pırıl pırıl yanar,
bu ateş o yıldıza benzer tıpkı.
İşte böyle bir ateş yaktı başıyla omuzları üstünde.
Tuttu onu karmakarışık erlik alanına attı.
Troyalılar arasında zengin, kusursuz biri vardı,
Hephaistos'un duacısıydı, Dares'ti adı,
iki oğlu vardı onun, Phegeus'la İdaios
yatardı elleri her türlü savaşa.
Ayrıldı sıralardan, atıldı Diomedes'in önüne bu ikisi,
onlar arabayla saldırdı. Diomedes'se yaya.
Birbirlerine doğru yürüyüp yakınlaşınca,
önce Phegeus attı uzun gölgeli kargısını,
geçti Tydeusoğlu'nun sol omzu üstünden kargının ucu.
Sonra Tydeusoğlu saldırdı tunç kargıyla,
elinden boş yere çıkmadı kargısı,
göğsünden vurdu onu, iki memesi arasından,
yuvarladı attı arabadan aşağı.
İdaios da güzel arabasını bıraktı, atladı yere,
ölen kardeşinin yanında kalmayı gözü tutmadı.
O da kurtulamayacaktı kara ölümden, o da.
Hephaistos korudu onu neyse ki,
yaşlı babaları girmesin, diye ağır acıya,
kapladı karanlıklarla, kurtardı onu.
Ulu canlı Tydeus'un oğlu çekti götürdü atları,
verdi adamlarına, koca karınlı gemilere sürün, dedi.

Ulu canlı Troyalılar görünce Dares'in iki oğlunu,

biri kurtulmuş, biri arabanın yanında ölü,
hepsinin burkuldu içi, oynadı canı.
Gök gözlü Athene de tuttu Ares'i elinden, dedi ki:
"Ares, insanların başbelası Ares,
ey kaleler yıkan, elleri kanlı,
ne olur, bıraksak Troyalılarla Akhaları karşı karşıya,
Zeus babamız hangisine ün verirse kazansın o,
çekilsek biz de, Zeus'un öfkesinden korusak kendimizi."
Böyle dedi, çekti götürdü saldırgan Ares'i.
oturttu Skamandros'un çimenli kıyılarına.
Danaolar da boyun eğdirdiler Troyalılara.
Önderlerin her biri yakaladı bir eri,
erlerin başbuğu Atreusoğlu Agamemnon ilkin,
Alizonların önderi iri Odios'u arabasından devirdi,
dönüp kaçmak isteyince o, kargıyı sapladı sırtına,
sapladı omuzları arasına tam, deldi göğsünü,
düştü küt etti, üstünde silahları çangırdadı.
İdomeneus da Boros'un oğlu Phaistos'u serdi yere,
bereketli Tarne'den gelmeydi o.
Tam arabasına çıkacağı sıra,
İdomeneus deldi uzun kargıyla sağ omzundan,
Phaistos yıkıldı arabadan aşağı,
gömüldü korkunç bir karanlığa.
İdomeneus'un adamları soyarken onu,
Atreusoğlu Menelaos vurdu sivri kargısıyla
Strophios'un oğlu iyi avcı Skamandrios'u.
Skamandrios avcılıkta çok ustaydı,
ormanların beslediği hayvanları dağlarda vurmayı
Artemis kendisi öğretmişti ona.
Ama ne ok saçan Artemis yaradı işine şu anda,
ne de usta atıcılığı yaradı işine.
Atreusoğlu Menelaos, ün salmış kargıcı,
kaçarken vurdu onu sırtından kargısıyla,
vurdu iki omzu arasından, deldi göğsünü.
Skamandrios devrildi, üstünde silahları çangırdadı.
Meriones de Phereklos'un aldı canını,
Tekton'un oğlu, Harmonides'in torunuydu bu adam,
yatardı elleri sanatın her türlüsüne,
Pallas Athene herkesten çok severdi onu.
Aleksandros'a düzgün gemiler yapmıştı o,

yıkımın başı olduydu o düzgün gemiler,
hem Troyalılara, hem Phereklos'a belalar getirdiler.
Phereklos'un tanrı buyruklarından yoktu haberi.
Meriones kovaladı onu, vurdu sağ yanından,
kaba etinden vurdu tam yetişeceği sıra,
kargının ucu kemiğin altından dümdüz geçti,
girdi sidik torbasının içine.
İnledi, diz çöktü, ölüm sardı her yanını.
Meges öldürdü Antenor'un oğlu Pedaios'u,
gerçi o bir piçti, ama
onu tanrısal Theano yetiştirmişti,
tıpkı kendi çocukları gibi, özene bezene,
hoş olsun diye kocasının gönlü.
Ünlü kargıcı Hyleusoğlu vardı yanma,
sivri kargıyla vurdu tam ensesinden,
dişleri arasından tunç dümdüz geçti,
kesti dilini dibinden.
Devrildi tozun toprağın içine,
dişleri buz gibi tunca kenetlendi.
Euhaimon'un oğlu Eurypylos öldürdü tanrısal Hypsenor'u,
Skamandrios'un duacısı taşkın canlı Dolopion'un oğluydu o.
Dolopion halktan saygı görürdü, tanrı gibi.
Kovaladı onu Eurypylos, Euhaimon'un alımlı oğlu,
vurdu kılıcıyla, kesip attı ağır elini,
kanlar içinde düştü el ovaya,
gözlerine kızıl ölüm, zorlu kader indi.
İşte böyle didiniyordu çetin savaşta erler.
Bilemezdin ne yanda dövüşür Tydeusoğlu,
Troyalılarla mı, yoksa Akhalarla mı beraber?
Eriyen karlarla beslenip taşan bir ırmak gibi
köpürüyordu Diomedes ovada.
Zeus'un yağmuru yağınca sağanak sağanak,
birdenbire kabarır, taşar o ırmak,
akar hızla, yıkar sınırlarını,
tutamaz onu üst üste yığılı toprak,
bol çiçekli bahçelerin duvarları tutamaz onu,
gelir yok eder güçlü insanların el emeğini.
Troyalılarm sıraları Tydeusoğlu'nun elinde
oluyordu işte böyle, darmadağın,
çok kalabalıklardı ama dayanamıyorlardı.

Lykaon'un alımlı oğlu görünce onu böyle,
sıraları allak bullak eder görünce, ovada köpüre köpüre,
gerdi kıvrık yayını Tydeusoğlu'nun üstüne,
sağ omuzdan, zırhın kabarık yerinden vurdu,
acı ok dümdüz geçti uçarak,
zırh bulandı kızıl kana.
Lykaon'un alımlı oğlu koca bir çığlık attı:
"Ulu canlı Troyalılar, atları mahmuzlayan erler, kalkın,
vuruldu işte Akhalarm en yiğidi,
Lykia'dan çıktığımda yola,
Zeus'un oğlu, gerçekten sürdüyse beni öne,
sanmam dayansın zorlu okuma bu adam."
Övüne övüne böyle dedi o,
ama alt edemedi sivri ok Diomedes'i.
Çekildi gitti atlarıyla arabası yanma,
bağırdı Kapaneus'un oğlu Sthenelos'a, dedi ki:
"Gel arkadaş, Kapaneusoğlu, arabadan atla,
çıkar omzumdan şu acı oku."
Böyle dedi o, Sthenelos da atladı yere,
geldi arkadan oku çekti çıkardı.
Yumuşak gömlekten ossaat kan fışkırdı.
Gür naralı Diomedes yakardı, dedi ki:
"Kalkanh Zeus'un gücü tükenmez kızı, dinle beni,
bir gün babamla bana kızgın savaşta destek olduysan,
ey Athene, şimdi de göster kendini,
ne olur, bırak vurayım şu adamı,
koy onu kargımın yoluna,
övünür işte, ilkin beni vurdu diye,
görmeyecekmişim bir daha aydınlık güneşi."
Böyle yakardı o, dinledi onu Pallas Athene,
çevik kıldı elini ayağını, bütün bedenini,
durdu yanında, şu kanatlı sözlerle dedi ki:
"Korkma Diomedes, saldır Troyalılara,
göğsünün içine babanın gücünü koydum,
at süren Tydeus'un, kalkanı sallarken hani
göğsünde taşıdığı o sarsılmaz gücü.
Karşındaki insan mı, tanrı mı, bilesin, diye
işte kaldırdım gözlerini kaplayan karanlığı.
Bir tanrı kalkar buraya gelirse,
sakın onunla savaşayım deme,

ama Zeus'un kızı Aphrodite gelirse savaşa,
dinleme, sivri kargınla vur onu."
Böyle dedi, uzaklaştı gök gözlü Athene.
Tydeusoğlu da gitti karıştı ön sıradakilere.
Dövüşmeye önce de can atıyordu, ama
şimdi onu üç kat bir güç kaplamıştı.
Kırda bir aslan ağıla girer de hani,
ak koyunları bekleyen çoban vurur onu,
ama öldüremez, artırır aslanın gücünü,
çoban karşı koyamaz, sığınır kulübesine,
çobansız kalan koyunlar kaçışırlar korkudan,
aslan da atlar gider kudurmuşçasına.
Tıpkı o aslan gibi kudurmuştu işte
dev yapılı Diomedes, Troyalılara saldırınca.
İnsan güdücüleri Astynoos'la Hyperion'u düşürdü ağına,
tunç kargısıyla, memesinin altından vurdu birini,
sapladı kocaman kılıcını öbürünün omzuna,
köprücük kemiğine tam,
ayırdı omzunu hem ensesinden, hem sırtından.
Bıraktı onları orda öylece.
Düştü Abas'la Polyidos'un peşine.
Onlar yaşlı yorumcu Eurydamas'ın oğullarıydı,
ama yola çıktıklarında ihtiyar yoramadı düşü;
dev yapılı Diomedes ikisinin de canını aldı.
Sonra yürüdü Ksanthos'la Thoon'un üstüne,
onlar Phainops'un oğullarıydı, körpecik körpecik,
babalarıysa bitkindi, tükeniyordu yaşlılık içinde,
malını mülkünü bırakmak için başka oğul yapamıyordu.
Diomedes öldürdü onları da, aldı canlarını.
Kara günlerle gözyaşı bıraktı babaya;
göremeyecekti savaştan sağ döndüklerini,
oğullarını karşılayamayacaktı o.
Hısım akraba paylaşacaktı malı mülkü.
Sonra Dardanoslu Priamos'un iki oğlunu düşürdü ağa,
bir arabada giden Ekhemmon'la Khromios'u.
Kırda nasıl bir aslan sığır sürüsüne saldırır da,
bir ineğin, bir buzağının ensesinden yapışıp koparırsa kafasını,
Tydeusoğlu da, tıpkı onun gibi, hiç acımadan
yuvarladı onları arabadan aşağı,
sonra da soydu silahlarından,

gemilere sürsünler diye verdi atları adamlarına.
Onu böyle, sıraları darmadığın eder görünce,
Aineias kargı savaşına doğru yürüdü,
tanrıya benzer Pandaros'u aradı.
Buldu Lykaon'un kusursuz, güçlü oğlunu,
geldi onunla göz göze, dedi ki:
"Hani Pandaros, yayın nerde?
Kanatlı okların, ünün hani?
Burada seninle boy ölçüşecek tek yiğit yok,
senden üstünüm, diye övünemez, Lykia'da tek kişi.
Kaldır ellerini, Zeus'a yalvar yakar hadi,
at okunu şu adamın üstüne,
bak nasıl da kasıp kavurdu ortalığı,
Troyalılara nice yıkımlar getirdi,
nice soylu yiğitleri getirdi dize,
yoksa kurbanlar kesilmedi, diye
Troyalılara bir tanrı mı öfkelendi ne?
Ezer geçer, dinlemez tanrı öfkesi."
Lykaon'un alımlı oğlu ses verdi, dedi ki:
"Aineias, tunç gömlekli Troyalıların danışmanı,
bilirim yiğit Tydeusoğlu'nu,
bütün bunları yapacak adamdır o,
işte kalkanı, sorguçlu tolgası, atları,
gene bir şey diyemem, tanrıdır belki.
Ama oysa, Tydeus'un yiğit oğluysa,
tanrısız yapamaz bu delice işleri,
yanında, omuzları bulutlarla örtülü
ölümsüzlerden biri olmalı.
Sivri ok saplanacakken tam yerine
döndürür oku başka yere.
Bir ok atmış, vurmuştum sağ omzundan,
kabarık zırhını dümdüz delmiş geçmişti ok,
tamam, demiştim, Hades'e boylattım onu,
gene de boyun eğdirememiştim baktım ki.
İşin içinde bana öfkelenen bir tanrı olsa gerek.
Atlarım, arabam da yok ki bineyim.
Ama Lykaon'un sarayında on bir araba durur,
yepisyeni, kız gibi arabalar,
örtüler serilmiş üzerlerine,
her araba önünde iki tane at,

kızılca buğday, ak arpa yiyen atlar,
kargı atan yaşlı Lykaon demişti bana
çıkmağım gün derli toplu evinden,
atlara, arabaya bin, demişti,
önderlik et zorlu savaşta Troyalılara,
atları düşündüm de dinlemedim onu
dinleseydim ne iyi olurdu,
edemezler, dedim, karınlarını doyurmadan,
düşmanla kuşatılmış insanlar arasında
yemsiz kalmasınlar, dedim.
Bıraktım onları, İlyon'a yaya geldim,
güvenmiştim yayıma.
Oysa yayım hiç yaramayacakmış işime;
iki yiğide attım okumu,
Tydeusoğlu ile Atreusoğlu'na;
gerçi vurdum ikisini de, kanlarını akıttım, ama
baktım ki onlar eskisinden daha canlı, daha diri.
Çivisinden ne uğursuz güne almışım kıvrık yayımı,
Troyalıların başına geçmişim varmak için sevimli İlyon'a,
hoşnut etmek için tanrısal Hektor'un gönlünü.
Bir gün dönersem yurduma,
gözlerimle görürsem toprağımı, karımı,
yüksek çatılı büyük evimi görürsem,
gelsin o gün koparsın başımı bir yabancı adam,
şu oku elimle kırıp atmazsam yanan ateşe.
Benimle boş yere gelmiş o."

Karşılık verdi Aineias, Troyalıların önderi, dedi ki:
"Öyle deme, ikimiz, atlarımız arabalarımızla,
elde kargı, karşı gelip şu adama,
gücümüzü denediğimiz zamana dek böyle bu.
Hadi sen gel bin arabama, görsün Diomedes Tros'un atlarını.
Ovada kovalamayı da, kaçmayı da bilir onlar.
Zeus, Tydeusoğlu Diomedes'e bağışlarsa zaferi,
kente ikimizi sağ salim getirirler.
Sen şimdi al bakalım eline kamçıyı,
üstünde tunçlar parlayan dizginleri tut,
ben de ineyim arabadan, dövüşeyim.
Ya da sen karşı koy, ben bakayım atlara."

Karşılık verdi Lykaon'un alımlı oğlu, dedi ki:
"Sen tut dizginleri, Aineias, atlarını sen sür.

elinden bir daha kaçarsak Tydeusoğlu'nun,
onlar alıştıkları arabacının elinde
daha iyi taşırlar yayvan arabayı.
Yoksa korkarım, ürkerler, yaramazlar bir işe,
sesini duymak isterler, ararlar seni,
istemezler bizi savaş alanından geri götürmeyi.
Ulu canlı Tydeus'un oğlu da saldırır üstümüze,
öldürür bizi, tek tırnaklı atları alır götürür.
Arabanı, atlarım sen kendin sür,
sivri kargımla ben saldıracağım ona."
Bindiler demirleri ışıldayan arabaya,
hırsla sürdüler atları Tydeusoğlu'na doğru.
Gördü onları Stenelos, Kapaneus'un alımlı oğlu,
Tydeusoğlu'na şu kanatlı sözlerle dedi ki:
"İki adam görüyorum, ey can yoldaşım,
seninle çarpışmak için tutuşan iki yiğit adam,
güçleri öyle sonsuz, öyle sonsuz ki;
biri Pandaros, iyi bilir ok atmasını,
böbürlenir durur, Lykaon'un oğluyum, der.
Aineias da övünür, kusursuz Ankhises'in oğluyum, der,
Aphrodite'dir onun anası.
Atlayalım arabamıza, çekip gidelim gel,
ön sıralarda kudurup tatlı canından olma."
Yaman Diomedes yan yan baktı, dedi ki:
"Kaçmaktan falan söz etme bana,
sanma dinlerim seni.
Savaşta gerilemek, sinmek ne demek,
gücüm varken arabaya binip de ne yapayım,
böyle çıkacağım ben onların karşısına,
Pallas Athene istemez kaçmamı.
Çevik atlar onları bir daha geri götüremez,
belki de kurtulur elimden bir tanesi.
Sonra şunu da diyeyim bak, kafana koy:
Athene ikisini de öldürmek ününü bağışlarsa bana,
şu çevik atları sen burada tut,
dizginleri parmaklığa bağla,
Aineias'ın atlarına saldırmayı da unutma,
al götür, güzel dizlikli Akhalara doğru sür.
Gür sesli Zeus'un Tros'a verdiği soydandır onlar,
oğlu Ganymedes'e karşılık vermişti onları,

güneşin altında yaşayan atların en iyileridir.
Erlerin başbuğu Ankhises bu soydan çalmıştı bir-iki tane,
çiftleştirmişti kısraklarını Laomedon'dan gizli,
evinde altı tay gelmişti dünyaya,
kendisi yetiştirdi ahırda dördünü.
Düşmanı püskürtmede usta Aineias'a verdi ikisini.
Büyük bir ün kazanırız bu iki atı geçirirsen ele."
Onlar böyle konuşuyorlardı işte.
Çevik atlarıyla yaklaşıyordu öbürleri.
Lykaon'un alımlı oğlu seslendi, dedi ki:
"Herkesi şaşırtan Tydeus'un yürekli, yiğit oğlu,
attığım acı ok sana boyun eğdirmedi, ama
kargımla deneyeceğim bakalım bir de."
Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını salladı attı,
Tydeusoğlu'nu kalkanından vurdu.
Tunç temren uçtu gitti, dayandı zırha.
Bağırdı Lykaon'un alımlı oğlu:
"Vuruldun işte, bağrın delindi,
büyük bir ün verdin bana,
sanmam dayanasın uzun zaman."
Yaman Diomedes hiç sarsılmadı, dedi ki:
"Yanlışın var, vuramadın beni,
ama iş bununla bitecek sanma,
biriniz yere düşmeden bırakmam sizi,
bırakmam, kızgın Ares'i kanla doyurmadan."
Böyle dedi, savurdu attı kargısını,
Athene yöneltti kargıyı burna doğru, gözün alt yanına,
kargı geçti ak dişlerini,
bükülmez tunç kesti dilini dibinden,
alt çenesinden çıkıverdi.
Devrildi arabadan, çangırdadı üstünde nesi varsa.
Çevik ayaklı atlar geriledi.
Olduğu yerde kesildi soluğu, tükendi gücü.
Kocaman kargısı, kalkanıyla Aineias yere atladı,
Akhalar alıp götürmesinler diye ölüyü
gücüne güvenen aslan gibi dolaştı çevresinde,
önünde kargısını, yuvarlak kalkanını tutuyordu,
öldürmek için yanıyordu karşısına çıkanı,
korkunç çığlıklar atıyordu.
Tydeusoğlu'ysa bir taş aldı eline,

hiç de yabana atılır bir iş değildi bu,
bugün o taşı zor kaldırır iki insan,
ama kolayca salladı elinde taşı o,
attı, kalçasından vurdu Aineias'ı,
bacağın kalçaya girdiği oynak yerinden vurdu,
kırdı oynak yerini, etti kasları paramparça,
pürtüklü taş yırttı deriyi,
yiğit Aineias dizüstü çöktü,
iri elleriyle dayandı toprağa,
karanlık gece örtüverdi gözlerini.

Zeus'un kızı Aphrodite, Aineias'ın anası,
sığır çobanı Ankhises'ten doğurmuştu Aineias'ı,
keskin gözleriyle görmeseydi onu,
erlerin başbuğu Aineias, oracıkta ölecekti.
Ak kollarını döktü oğlunun iki yanına,
onu kargılardan korumak istiyordu,
parlak giysisinin bol eteği ile örttü,
çevik atlı bir Argoslu saplar da tuncu göğsüne
canını alıverir, diye ödü kopuyordu.

Sevgili oğlunu götürmeye uğraşırken o,
unutmamıştı öğütleri Kapaneus'un oğlu,
o öğütleri gür naralı Diomedes vermişti.
Uzakça tutmuştu tek tırnaklı atlarını,
bağlamıştı dizginleri parmaklığa.
Aineias'ın güzel yeleli atlarına atladı,
çekti götürdü güzel dizlikli Akhalara doğru,
sonra verdi sevgili arkadaşı Deipylos'a,
koca karınlı gemilere sür, dedi,
yaşıtları arasında pek üstün tutardı Deipylos'u,
Deipylos gönlünce çok şeyler bilirdi.

Yiğit Sthenelos da bindi kendi arabasına,
aldı eline demirleri ışıldayan dizginleri,
sürdü tek tırnaklı atlarını Tydeusoğlu'nun ardından,
öfke ve hırs kaplamıştı içini.

Ama Diomedes de can alan kargısıyla
kovalıyordu Kıbrıslı Tanrıça Aphrodite'yi,
biliyordu, güçsüz bir tanrıçaydı o,
insan savaşlarını yönetenlerden değildi,
ne Athene'ydi, ne de iller yıkan Enyo.
Kalabalıkta ardından koşup yetişince ona,

ulu canlı Tydeus'un oğlu hız aldı,
sivri kargısıyla atıldı öne,
vurdu onu elinin ayasından.
Kargı giriverdi derinin içine,
deldi Kharitlerin işlediği rubayı,
aktı tanrıçanın avucundan tanrısal kan,
hani şu mutlu tanrılarda akan öz,
ekmek yemez, kızıl şarap içmezler,
kanları yoktur mutlu tanrıların,
bu yüzden ölümsüz derler onlara.
Koca bir çığlık attı Aphrodite, oğlunu yere düşürdü,
Phoibos Apollon aldı onu ellerine,
çevik atlı bir Argoslu vurup da almasın diye canını
sardı onu koyu bir bulutla.
Gür naralı Diomedes gürledi tam o sıra:
"Çekil, Zeus'un kızı, çekil savaştan,
kadıncıkları baştan çıkarmak yetmez mi sana?
Bir daha karışırsan savaşa bundan böyle,
korkarım, uzaktan ödün kopacak."
Böyle dedi, tanrıça da kendinden geçti, çekildi gitti,
dayanılmaz acılar bitirmişti onu.
Yel gibi giden İris aldı götürdü kalabalıktan.
Yarası acıyor, mosmor oluyordu güzel teni.
Derken alanın solunda oturur buldu kızgın Ares'i.
Kargısını, çevik atlarını bir buluta dayamıştı.
Diz çöktü Aphrodite sevgili kardeşinin yanına,
yalvardı, altın alınlıklı atlarını istedi ondan:
"Ne olur koru beni, ver atlarını, canım kardaşım,
döneyim tanrıların yurduna, Olympos'a,
bak, çok acıyor yaram,
Tydeusoğlu, ölümlü bir insan açtı bu yarayı,
birazdan Zeus babaya karşı da savaşacak o."
Böyle dedi, Ares de ona atları verdi.
Aphrodite, üzgün üzgün, bindi arabaya,
İris de bindi yanına, aldı eline dizginleri,
atları kamçıladı sürdü,
atlar da uçtu seve seve.
Geldiler tanrıların yurdu sarp Olympos'a,
yel gibi giden İris, durdurdu orda arabayı,
çözdü atları, tanrısal yem koydu önlerine.

Aphrodite, anası Dione'nin kapandı dizlerine.
Dione kollarıyla sardı kızını, okşadı, diller döktü:
"Hangi tanrı kıydı sana, ya'vrucuğum,
göz göre bir kötülük mü işledin ki?"
Karşılık verdi cilveli Aphrodite, dedi ki:
"Tydeusoğlu taşkın canlı Diomedes vurdu beni,
sevgili oğlumu, Aineias'ı çekiyordum savaştan;
tekmil insanlar arasında onu severim en çok.
Kavga Troyalılarla Akhalar arasında değil artık,
Danaolar başladı ölümsüzlerle çarpışmaya."
Karşılık verdi yüce tanrıça Dione, dedi ki:
"Aldırma kızım, sık dişini, bağrına taş bas.
Biz, Olympos'ta saray kurmuş tanrılar,
çok çektik insanlardan,
epey de çektirdik birbirimize.
Ares de bu yüzden çok acılar çekti.
Otos'la güçlü Ephialtes, Aloeus'un iki oğlu,
vurdular onu kalın zincirlere,
tunç bir küpte kapalı kaldı tam on üç ay.
Güzel Eeriboia, üvey anaları, haber vermeseydi Hermes'e,
savaşa doymaz Ares ölecekti oracıkta.
Ağır zincirler altında bitkin Ares'i
neyse ki Hermes aldı götürdü.
Bilmezsin Here de bu yüzden neler çekti.
Amphitryon'un yaman oğlu vurmuştu onu
sağ memesi altından, üç çatallı bir okla,
dayanılmaz acılar kaplamıştı yüreğini.
Hades de neler çekti, o azman tanrı,
Kalkanlı Zeus'un oğlu sivri bir okla
ölüler ülkesinin kapısında vurdu onu,
Herakles ona dinmez acılar verdi.
Sonra Hades çıktı Zeus'un evine, koca Olympos'a,
yüreği yanık, acılar içindeydi,
omzuna güçlü ok girmiş, canını yakıyordu.
Ama ölümlü yaratılmış değildi o;
geldi, acı dindiren ilaçlar serpti omzuna,
Paian tanrı, yarayı iyi etti.
O alçak Herakles, o zorba, o arlanmaz adam,
Olympos'ta oturan tanrıları üzmüştü oklarıyla.
Diomedes'i de gök gözlü Athene saldı senin üstüne.

Ama şunu bilmiyor Tydeus'un o çılgın oğlu:
Ölümsüzlerle savaşan adam çok yaşamaz,
savaştan, korkunç dövüşten evine dönse bile,
çocukları dizlerine sarılıp babacığım demez.
Tydeus'un oğlu şimdi çok güçlü, ama
baksın kendinden güçlü biriyle karşılaşmamaya,
dört açsın gözünü.
Adrastos'un uslu akıllı kızı,
at süren Diomedes'in onurlu karısı Aigialeia,
soylu kocası, Akhaların en üstün yiğidi Diomedes'in acısıyla
çığlıklar atıp uyandırmasın ev halkını."
Böyle dedi o, sildi iki eliyle Aphrodite'nin bileğindeki özü,
yara iyi oldu, ağır acılar dindi.
Ama Athene'yle Here bunu görmüşlerdi,
çıkıştılar Kronosoğlu Zeus'a, batırdılar iğneyi.
Önce gök gözlü Tanrıça Athene, şöyle dedi:
"Zeus baba, bir şey dersem kızar mısın bana?
Besbelli, Kıbrıslı tanrıça, Akha kadınlarından birini
Troyalıların ardından sürüklüyor gene,
onları ne de çok seviyor şimdi.
Bu güzel rubalı kadınlardan birini okşadığı sıra
bir altın iğneye takıp sıyırmış olacak incecik elini."
Böyle dedi o, gülümsedi insanların, tanrıların babası,
çağırdı yanına altın Aphrodite'yi, dedi ki:
"Cenk işleri sana vergi değil, yavrum,
sen evliliğin gönül açan işlerine ver kendini,
çevik Ares'le Athene uğraşacak savaşla."
Böyle söyleşip dururken onlar,
gür naralı Diomedes sezdi birdenbire,
Aineias üzerine Apollon'un el uzattığını.
O anda saldırdı Aineias'a,
büyük tanrıya bile saygısı yoktu,
öldürmek için Aineias'ı,
ünlü silahlarından soymak için,
saldırıyordu birbiri peşi sıra.
Böylece hırsla çullandı ona üç kere,
Apollon itti onun parlak kalkanını üçünde de.
Dördüncüde atılınca, bir tanrı gibi,
koruyucu Apollon birdenbire kükredi:
"Kendine gel, Tydeusoğlu, çekil oradan,

kalkışma tanrılarla boy ölçüşmeye;
bir değil hiçbir zaman ölümsüz tanrılar soyu
yerde yürüyen insan soyuyla."
Böyle dedi, Tydeusoğlu da birazcık geriledi,
attığını vuran Apollon'un öfkesinden korkmuştu.
Apollon çekti aldı kalabalıktan Aineias'ı,
götürdü kodu tapınaklı kutsal kaleye.
Orada, ok saçan Artemis'le Leto,
iç tapınakta iyi ettiler onu,
geri verdiler sağlığını, ününü.
Gümüş yaylı Apollon yaptı Aineias'ın tıpkısını,
yaptı aynı silahları kuşanmış bir adam.
Troyalılarla tanrısal Akhalar bu yapma adamın çevresinde
sığır derisinden güzel çemberli kalkanlarını
paraladılar birbirlerinin göğüsleri üstünde.
Phoibos Apollon o ara, kızgın Ares'e dedi ki:
"Ares, insanların başbelası Ares,
ey kaleler yıkan, elleri kanlı,
git çek savaştan şu adamı,
baksana, Zeus babaya kafa tutacak nerdeyse,
önce elinin ayasından Kıbrıslı tanrıçayı vurdu,
şimdi de, bir tanrı gibi, saldırdı benim üzerime."
Böyle dedi, gitti oturdu kalenin tepesine.
Uğursuz Ares, Trakyalıların önderi Akamas'ın kılığına girdi,
karıştı Troyalıların arasına, canlandırdı sıraları.
Zeus'un beslediği Kral Priamos'un oğullarına buyurdu:
"Ey, Zeus'un beslediği Kral Priamos'un oğulları,
ne zamana dek bırakacaksınız Akhalar halkınızı öldürsün,
sağlam kapılarımızın önüne gelip savaşıncaya kadar mı?
Aineias, yiğit yürekli Ankhises'in oğlu,
tanrısal Hektor'a denk saydığımız adam,
şurada yatıyor, bakın işte,
gidelim kargaşahktan kurtaralım soylu yoldaşımızı."
Böyle dedi, güç verdi herkesin yüreğine,
Sarpedon da tanrısal Hektor'a iyice çıkıştı:
"Nereye gitti senin eski gücün?
Ordusuz, yardımcısız koruyacaktın kenti hani,
kayınlarınla, kardeşlerinle tek başına?
Ama şimdi göremiyorum onların hiçbirini,
sinmişler aslan karşısında köpekler gibi.

Biz nasıl dövüşüyoruz, baksana bize,
biz ki yardımcınızdan başka bir şey değiliz.
Ben ta uzaklardan geldim yardıma,
anaforlu Ksanthos'tan geldim, uzak Lykia'dan.
Sevgili karımı, yavrumu kodum orada,
yoksulların göz dikeceği bir sürü mal mülk kodum.
Savaşa sürüyorum Lykialıları gene de,
kendim de en öndeyim işte bak.
Oysa Akhaların alıp götüreceği bir şeyim de yok.
Böyleyken yerinde saymadasın sen,
karılarını korumaları için, öbür ordulara bile
buyuramıyorsun karşı koymayı.
Sımsıkı bir ağa düşüp yem olacaksınız düşmana.
Düşman yerle bir edecek düzenli ilinizi.
Sen gece gündüz, yormalısın kafanı,
ünlü yardımcıların önderlerine dört bucakta
yalvarmalısın dayanmaları için yılmadan.
Böyle karşı koyabilirsin acı günlere."
Sarpedon böyle dedi, ısırdı Hektor'un yüreğini,
Hektor atladı arabadan silahlarıyla yere,
sivri kargılarını sallaya sallaya dört döndü orduyu,
hepsini kışkırttı, uyandırdı cengi.
Troyalılar döndüler, karşı durdular Akhalara,
Argoslular da yığın yığın karşı durdular.
Sarışın Tanrıça Demeter, azgın rüzgâr altında
buğdayı kepekten ayırdığında,
kepek yığınları nasıl olursa bembeyaz,
kutsal tarlalarda esen rüzgâr
insanların elediği kepekleri uçurursa nasıl,
işte böylece, arabacılar dönünce gerisin geri,
birbirine karışan atların ayakları altında tozlar
yükseliyordu tunçtan göklere doğru,
Akhalar bulanıyordu bembeyaz toza.
Erler, kolları ilerde, hızla atıldılar.
Azgın Ares, yarasın diye Troyalıların işine
gecenin karanlığıyla kapladı savaşı,
koştu durdu oradan oraya,
Apollon'un buyruğunu yerine getirmekti işi gücü,
Apollon, Troyalıların yılgınlığım gider, demişti ona,
Danaolara destek olmaya giderken görmüştü Athene'yi.

Çıkardı Aineias'ı zengin iç tapınaktan,
güven verdi erlerin güdücüsüne.
Aineias karıştı arkadaşları arasına,
arkadaşları onu dimdik ilerler gördüler,
kavuşmuş gördüler soylu gücüne, sevindiler,
ama hiçbir şey soramadılar ona,
yüreklerinde bir büyük kaygı vardı:
İnsanların başbelası Ares, gümüş yaylı Apollon,
savaşa doymayan Eris başlarına iş açmıştı.
İki Aias, Odysseus'la Diomedes,
Danaoları savaşmaya kışkırtıyordu.
Troyalıların ne saldırışı korkutuyordu onları,
ne de kovalamaları korkutuyordu.
Bulutlar gibi duruyorlardı yerlerinde,
Kronosoğlu'nun, rüzgârsız bir günde,
yüksek dağ tepelerine astığı bulutlar gibi,
o gün, gölgeli bulutları dağıtan azgın rüzgârların,
Boreas'ın, öbür rüzgârların kesilmiştir gücü.
Danaolar da, o bulutlar gibi işte,
hiç kımıldamadan durdular Troyalılara karşı.
Atreusoğlu dolaştı kalabalığı, buyurdu:
"Erkek olun, dostlar, erkek olun,
bırakmayın karşı koyma gücünüzü,
çetin savaşlarda birbirinizi utandırın,
utanan insanlarda sağ kalanlar ölülerden çoktur,
kaçanlarınsa ne karşı koyma gücü kalır, ne ünü."
Böyle dedi, fırlattı kargısını,
ön sıralarda bir eri vurdu,
ulu canlı Aineias'ın arkadaşı Pergasosoğlu Deikoon'u,
Priamos'un oğulları kadar sayardı onu Troyalılar;
en önde dövüşmeye can atardı o.
Kral Agamemnon kargısıyla vurdu onu kalkanından,
kalkan önleyemedi kargıyı,
karnının altından kemeri delip geçti tunç,
düştü küttedek, silahları çangırdadı üstünde.
Aineias da avladı Danaoların yiğit erlerini,
Diokles'in iki oğlu Kreton'la Orsilokhos'u,
babaları düzenli Phere'de otururdu,
vardı bir sürü malı mülkü,
Pylos topraklarında yayla yayla akan

Alpheios Irmağı'ndan gelmeydi soyu.
Bir hayli erin Kralı Ortilokhos'un babasıdır o,
Ortilokhos da babasıdır ulu canlı Diokles'in;
olmuştur Diokles'in iki oğlu:
Her türlü savaşı iyi bilen Kreton'la Orsilokhos.
Onlar, körpecikken, kara gemileriyle,
geldiler Argoslularla, güzel kısraklı İlyon'a,
almaya geldiler, Agamemnon'la Menelaos'un öcünü.
Ama şimdi ölüm kapladı ikisini de.
Hani dağ tepelerinde,
uçsuz bucaksız bir ormanın en kuytu yerinde,
analarının beslediği iki aslan,
sığırlarla iri koyunları kapıp kaçmak için
nasıl yağma ederlerse insanların kurduğu ağılları,
sonunda insan elinin altında ikisi de
tunç kargıyla yere serilirse nasıl,
öylece boyun eğdiler Aineas'ın eli altında,
devrildiler kocaman çamlar gibi.
Ares'in sevdiği Menelaos acıdı onlara,
tunç tolgası ışıldayarak, ön sıralarda,
kargısını sallaya sallaya yürüdü.
Kışkırtıyordu onu Ares'in gücü.
Ares, Aineias'ın elleriyle Menelaos alt edilsin istiyordu.
Ulu canlı Nestor'un oğlu Antilokhos gördü Menelaos'u,
yürüdü ön sıralardan, dosdoğru,
belki bir şey olur, diyordu insan güdücüsüne,
bunca emekleri boşa gider, diye korkuyordu.
İkisi de boğuşmak hırsıyla yana yana,
sivri kargılarını kaldırmışlardı ki,
Antilokhos, insan güdücüsünün yanına dikildi:
Aineias da çevik bir savaşçıydı, ama
onları yan yana görünce geriledi,
onlar da çektiler ölüleri Akha erleri arasına,
verdiler arkadaşlarına iki talihsizi,
gittiler sonra en önde savaşmaya.
O sıra avladılar Ares'in dengi Pylaimenes'i,
mert savaşçılar Paphlagonialıların önderini.
Kargısıyla ün salmış Menelaos, Atreusoğlu,
önünde görünce onu boylu boyunca,
bir mızrak attı, deldi kürek kemiğini.

Antilokhos da avladı arabacısı Mydon'u,
tek tırnaklı atlarını döndürdüğü sıra,
tam dirseğinden bir taşla vurdu soylu Atymnisoğlu'nu,
fildişi kakmalı dizginleri düştü toz toprak içine,
Antilokhos atıldı üzerine, şakağına bir kılıç aşketti,
soluyarak yuvarlandı Mydon, süslü arabasından tepetaklak,
alnıyla omuzları kaldı yerde gömülü.
Saplanmıştı derin bir kuma,
atlar devrilinceye dek öylece kaldı.
Antilokhos, Akha ordusuna doğru sürdü atları.
Sıralar arasından gördü onları Hektor,
bağıra bağıra yürüdü üzerlerine doğru,
Troyalılarm sağlam sıraları da yürüdü,
başlarında Ares vardı, bir de ulu Enyo,
amansız kavganın dizginini elinde tutardı o.
Ares de avuçlarında sallıyordu dev kargısını,
Hektor'un bir önüne geçiyordu, bir arkasına.
Gür naralı Diomedes gördü onu, titredi.
Uçsuz bucaksız bir ovada yürüyen bir adam,
denize akan hızlı bir ırmak önünde durur da,
köpüre köpüre gümbürdediğini görür de,
şaşırıp nasıl dönerse gerisin geri,
Tydeusoğlu da işte öyle geriledi,
bağırdı adamlarına, dedi ki:
"Arkadaşlar, tanrısal Hektor atılgan bir savaşçıysa,
bunda bu kadar şaşılacak ne var?
Oldum olası yanında bela savan bir tanrı durur.
Ölümlü insan kılığında Ares var şimdi de.
Yüzünüzü çevirmeden gerileyin hadi,
tanrılara karşı girişmeyelim savaşa."
Böyle dedi, Troyalılar da yaklaştılar onlara.
Öldürdü Hektor dövüşmeyi iyi bilen iki eri,
bir arabaya binmiş Menesthes'le Ankhialos'u.
Telamon'un oğlu büyük Aias, düşerken gördü onları, acıdı,
gitti durdu yanlarında, salladı kargısını,
vurdu Selagos'un oğlu Amphios'u,
Amphios, Paisos'ta otururdu.
tarlası vardı, bir hayli de malı mülkü,
Priamos'la oğullarına yardım etsin diye getirmişti, kader onu,
Telamonoğlu Aias vurdu onu kemerinden,

saplandı uzun gölgeli kargı göbeğin altına.
küttedek toprağa düştü.
Ünlü Aias, soymak için çullandı üzerine.
Yağdırdı Troyalılar parlayan sivri oklarını,
kalkan göğüs gerdi kargıların çoğuna,
Aias da ölüye ayağını dayadı,
çekti çıkardı tunç kargısını,
öbür güzel silahlarını çekemedi omuzlarından;
üstüne durmadan kargılar yağıyordu,
korktu atılgan Troyalıların karşı komasından;
en soyluları, ellerinde kargıları, çevresini sarmışlardı,
Aias büyüktü, güçlüydü, alımlıydı, ama
gene de ölülerinden uzağa attılar onu.

İşte böyle zorluk çekiliyordu azgın savaşta.
Tanrıya denk Sarpedon'un karşısına, kara kader,
Heraklesoğlu güçlü, iri Tlepolemos'u dikti.
Bulutları devşiren Zeus'un oğluyla torunu
yürüdüler birbirlerinin üstüne üstüne.
Önce Tlepolemos dile geldi, dedi ki:
"Sarpedon, Lykialıların danışmanı,
ne diye geldin buraya, zorun neydi,
geldin de sindin ödlek bir adam gibi.
Kim der Kalkanlı Zeus'un soyundansın.
Zeus'tan gelme yiğitlerden çok gerisin, çok.
Yiğit babam Herakles nerde, sen nerdesin.
Bir zamanlar, Laomedon'un atları uğruna
altı gemiyle buraya gelmişti o,
çok az adam vardı yanında,
İlyon'u altüst etmiş, sokaklarında insan komamıştı.
Oysa senin yüreğin hepten kof,
bu yüzden adamların yok olup gidiyor işte.
Lykia'dan geldiysen ne çıkar,
Troyalılara yardımın mı dokunacak sanki.
Çok güçlüsün, ama bana boyun eğeceksin gene de,
gireceksin Hades kapılarından içeri."

Lykialıların önderi Sarpedon karşılık verdi, dedi ki:
"Tlepolemos, o senin baban, kutsal İlyon'u
kibirli Laomedon'un çılgınlığından yok etti,
Laomedon, kendisine iyilik eden Herakles'i azarladı,
atları da vermedi ona.

Ta uzaklardan o atlar için gelmişti o.
Bak şu diyeceğimi iyi dinle:
Benim elimden gelecek sana burada ölüm,
gebereceksin benim kargımın altında,
şanı bana vereceksin,
atları ünlü Hades'e de canını."
İşte Sarpedon böyle dedi,
öteki kaldırdı dişbudak ağacından kargısını,
ikisinin de uzun kargıları bir anda çıktı ellerinden,
Sarpedon, boynunun kökünden vurdu Tlepolemos'u,
acı veren tunç geçti boydan boya,
kapladı gözlerini kara gece.
Tlepolemos da vurmuştu onu sol baldırından,
kemiğini hızla sıyırmıştı tunç, delmişti etini.
Ama babası burda da belayı önledi.
Tanrıya denk Sarpedon'u tanrısal arkadaşları,
savaştan uzağa taşıdılar,
yerde sürünen koca kargı ona çok ağır geliyordu.
Ama Sarpedon yere basabilsin diye,
dişbudak ağacından kargıyı hiçbiri,
baldırından çekip çıkarmayı akıl edemedi;
hepsi öylesine sıkıdaydılar.
Güzel dizlikli Akhalar aldılar Tlepolemos'u,
götürdüler savaş alanından uzağa.
Sabırlı tanrısal Odysseus gördü onu,
içinde bir kaynama oldu, taştı.
Düşündü sonra kafasında, gönlünde:
Uzaklarda gürleyen Zeus'un oğluna mı saldırsındı,
yoksa kalabalığa çullanıp adamlarını mı yok etsindi?
Ama nasip değildi yiğit yürekli Odysseus'a
tunç kargısıyla öldürmek Zeus'un alımlı oğlunu.
Athene bu yüzden Lykialıların kalabalığına çevirdi hızını,
Odysseus da avladı Koiranos'u, Alastor'u, Khronios'u,
Alkandros'u, Halios'u, Noemon'u, Prytanis'i.
Oynak tolgalı büyük Hektor görmeseydi onu,
tanrısal Odysseus daha bir sürü Lykialı öldürürdü.
Oynak tolgasını sallaya sallaya geçti ön sıralardan,
Danaolara korku, yılgı saçtı.
Sarpedon, Zeus'un oğlu, gördü onu sevindi,
içli sözler söyledi ona:

"Priamosoğlu, bırakma beni, yem olmayayım Danaolara,
madem evime, sevgili baba toprağıma dönmek yok,
madem sevgili karımı, yavrumu sevindirmek yok,
koru beni, ömrüm sizin ilinizde sona ersin varsın."
Böyle dedi o, Hektor bir şey demedi, geçti gitti,
can atıyordu saldırmak için Argoslulara,
yanıp tutuşuyordu öldürmek için bir sürü insanı.
Tanrısal arkadaşları yatırdılar tanrıya denk Sarpedon'u
Kalkanlı Zeus'a adanmış güzel meşe ağacı altına.
Çalımlı Pelagon, sevgili yoldaşı,
dişbudak ağacından kargıyı
baldırından çekti çıkardı.
Kesildi soluğu, karanlık indi gözlerine,
sonra gene soluk aldı,
Boreas geçti üzerinden,
uyardı uyuşan canı.
Argoslular Ares'le Hektor'un yumruğu altında
ne dönüp kaçabildiler karanlık gemilerine,
ne de saldırabildiler savaş alanına.
Gördüler Ares'in Troyalılarla bir olduğunu,
gittiler geri geri, pustular.
Priamos'un oğlu Hektor'la tunçtan Ares
sırayla kimleri öldürdüler o zaman?
Önce tanrıya denk Teuthras'ı,
sonra atları kamçılayan Orestes'i,
Aitolialı kargıcı Trekhos'la Oinomaos'u,
Oinopsoğlu Helenos'u,
kemeri parlayan Orespios'u,
Hyle'de oturur o, Kephios Gölü'nün yanı başında,
hep malında mülkündedir akh fikri,
yanında öbür Boiotalılar
komşudurlar çok bereketli bir toprakta.
Zorlu savaşta Argosluların kırıldığını,
Ak kollu Tanrıça Here gördü.
Athene'ye kanatlı sözlerle dedi ki:
"Eyvah, Kalkanlı Zeus'un gücü tükenmez kızı,
göz yumarsak uğursuz Ares'in çılgınlık etmesine,
Menelaos'a boşuna söz vermiş olacağız.
Güzel surlu İlyon'u yok edip yurduna dönecekti o.
Gel takınalım saldırma gücümüzü."

Böyle dedi o, gök gözlü tanrıça Athene dinledi onu.
Bir yandan Here, büyük Kronos'un kızı, saygılı tanrıça,
koyuldu işe, altın alınlıklı atları koştu arabaya,
bir yandan Hebe, arabanın iki yanına,
demir dingilin bir o yanına, bir bu yanına,
sekiz tunç parmaklıklı yuvarlak tekerlekleri koydu.
Tekerleklerin aşınmaz altın bir çemberi vardı,
tunçtan çemberler geçirilmişti üstüne,
eşi görülmedik bir şeydi bu.
İki yanda dingil başlıkları gümüştendi.
Araba örülmüştü bir sıra altın, bir sıra gümüşle.
Çifte parmaklık çepeçevre dolanıyordu arabayı.
Gümüştendi arabanın oku da.
Tanrıça kavgaya, savaş narasına susamıştı,
güzel altın hamudu geçirdi okun ucuna,
attı üstüne parlak, altın dizginleri,
çevik ayaklı atları koştu.
Athene, Kalkanlı Zeus'un kızı,
bedenini saran rubayı attı babasının avlusuna,
o alacalı rubayı işlemişti kendi eliyle.
Giydi bulutları devşiren Zeus'un gömleğini,
kan ağlatan savaş için silahlarını kuşandı,
püsküllü kalkanını attı omuzlarına;
o korkunç kalkanda çepeçevre diziliydi.
Korku, Kavga, Savunma, adamı donduran Saldırış,
bir de korkunç canavar Gorgo'nun başı,
korku, yılgı salan azman.
Kalkanlı Zeus'un belirtisi.
Yüz ilin yaya erleriyle süslü tolgasını geçirdi başına,
iki sorguçlu, dört altın siperli.
Ayak bastı alev saçan arabasına,
aldı eline ağır, uzun kargısını.
Öfkelendiği yiğitleri o kargıyla kırar geçirirdi,
en üstün güçlü tanrının kızı.
Here de kamçıladı atları çabucak,
gökyüzünün kapıları kendiliğinden gıcırdadı.
Saatler gözetir o kapıları,
yaygın gökle Olympos emanettir onlara,
kapıları bi açarlar, koyu bulutlarla bi kaparlar.
Üvendireyle dürtülen atları geçirdiler oradan.

Çok doruklu Olympos'un en sivri yerinde,
öbür tanrılardan uzakta oturur buldular Kronosoğlu'nu.
Ak kollu tanrıça Here atları durdurdu.
Kronosoğlu Zeus'a, tanrıların en ulusuna, sordu:
"Zeus baba, kızmıyor musun Ares'in bu zorbalığına?
Akhaların bir sürü iyi erlerini yok etti körü körüne,
ne sağı var onun, ne solu.
Ben üzülüp dururken burada,
Kıbrıslı tanrıçayla Apollon, gümüş yaylı,
bu hak bilmez akılsız tanrıyı salıyorlar savaşa,
kendileri de yaşıyorlar keyiflerince.
Bir tokat aşkedip savaştan atarsam Ares'i
gücenir misin bana, Zeus baba, söyle."
Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
"Öyleyse, doyumluk toplayan Athene'yi sal üstüne,
Ares'in başını derde sokmaya alışık o."
Böyle dedi o, dinledi onu ak kollu Tanrıça Here,
birden kamçıladı atları,
dünyayla yıldızlı gök arasında
uçtu atlar seve seve.
Şarap rengi denize bir tepeden bakan adam
ne kadar görebilirse uzağı,
o kadar yol alıyordu atlar bir sıçramada.
Gelince Simoeis'le Skamandros kavşağında, Troya Ovası'na,
ak kollu tanrıça Here atları durdurdu,
çözüp örttü onları bol dumanla.
Simoeis de yerden tanrısal otlar fışkırttı.
Tanrıçalar, Argoslulara yardım için can atarak
ürkek güvercinler gibi gidiyorlardı seke seke.
Gelip durdular en çok yiğit nerde varsa.
Kral Diomedes'in çevresini sarmıştı yiğitler,
çiğ et yiyen aslanlar gibiydi onlar,
güçlü yabandomuzları gibiydiler.
Durdu orda, bağırdı ak kollu Tanrıça Here,
tunç sesli, yiğit yürekli Stentor gibi,
Stentor'un sesi elli adam sesine bedeldi:
"Utanın, Argoslular, utanın be,
görünüşte alımlı, gösterişlisiniz, ama
aşağılık, korkak heriflersiniz gerçekte.
Tanrısal Akhilleus savaştayken, Troyalılar,

çıkamazdı Dardanos kapılarından dışarı;
ödleri kopardı onun amansız kargısından.
Şimdiyse çıkmışlar kentin dışına,
koca karınlı gemilerin yanında savaşmadalar."
Böyle dedi, topunun gücünü, yüreğini diriltti.
Gök gözlü Athene de Tydeusoğlu'nun düştü arkasına,
atlarıyla arabası yanında yarasını üfler buldu onu,
Pandaros'un okuyla açılmıştı o yara,
hepten yorgun düşmüştü Tydeusoğlu,
kalkan kayışı ter içindeydi,
bitmişti hal kalmamıştı kolunda.
Kaldırdı kayışı, sildi kara kanı.
Tanrıça elini hamuda dayadı, dedi ki:
"Tydeusoğlu ne de az benziyor babasına.
Tydeus ufak tefekti, ama cenkçiydi.
Savaşmayı yasak etmiştim bir gün ona,
Akhalardan ayrılmış, Thebai'ye gelmişti,
haberci gelmişti Kadmoslular arasına,
sarayda rahatına bak, ye iç, demiştim,
ama hiç oralı olmadıydı o,
meydan okuduydu Kadmoslulara erkek yüreğiyle,
kolayca yendiydi topunu.
Ben ona böyle destek oluyordum işte.
Gerçi ben senin de yanındayım, koruyorum seni de.
Troyalılarla savaşmanı candan buyuruyorum, ama
savaş yorgunluğu bi kere sinmiş senin içine,
alçak bir korku kıskıvrak bağlamış seni.
Sen bana sakın bundan böyle,
yiğit Oineusoğlu Tydeus'un çocuğuyum deme."
Karşılık verdi yaman Diomedes, dedi ki:
"Kalkanlı Zeus'un kızısın sen,
tanrıça, tanıdım seni,
sana içimi dökeceğim şuracıkta,
bir şeyim kalmayacak saklı gizli.
Ne şaşkın, kararsız bir halim var benim,
ne de alçak bir korku bağladı beni,
ama aklımda hep senin öğütlerin,
komadıydm mutlu tanrılarla savaşayım,
yalnız Aphrodite, Zeus'un kızı, savaşa gelirse
durma, sivri kargınla vur, dediydin.

Ben şimdi bu yüzden çekiliyorum işte,
öbür Argoslulara da burada toplanmalarını buyurdum.
Ne yapayım, Ares boydan boya yayılmış savaş alanına."
Gök gözlü Athene karşılık verdi, dedi ki:
"Tydeusoğlu Diomedes, canımın içi,
ne Ares'ten kork, ne başka ölümsüzden,
kol kanat olurum ben sana.
Tek tırnaklı atlarını sal Ares'in üzerine,
yaklaş ona, saldırgan Ares'ten çekinme,
delinin biridir, kötünün kötüsüdür o,
bir o yana döner, bir bu yana,
Troyalılara karşı vuruşurum, demişti Here'ye,
Argosluları korurum, demişti.
Şimdi Troyalılar arasında dolaşıyor salına salına,
Argosluları unuttu gitti."
Böyle dedi, Sthenelos'u eliyle itti,
yuvarladı onu arabadan aşağı,
Diomedes de atladı arabaya,
tanrıça da hırsla bindi,
oturdu tanrısal Diomedes'in yanına.
Dişbudak ağacından dingil
ağırlığın altında gıcırdadı, bağırdı;
korkunç bir tanrıyla en üstün yiğidi taşıyordu o.
Pallas Athene kamçıyı, dizginleri aldı eline,
tek tırnaklı atları sürdü Ares'e doğru.
Ares, dev yapılı Periphas'ı soyuyordu,
Aitolialıların en üstünü Okhesios'un alımlı oğlunu.
Elleri kanlı Ares, tam yaparken bu işi,
Athene, Hades başlığını geçirdi başına,
zorlu Ares görmesin, diye kendisini.
İnsanların başbelası, görünce tanrısal Diomedes'i,
dev yapılı Periphas'ı kodu olduğu yerde,
onu orda öldürmüş, orda canını almıştı,
koştu atları iyi süren Diomedes'e doğru.
Gelip yaklaştılar birbirlerine,
Ares, onu tepelemek hırsı içinde,
uzandı tunç kargısıyla atların üzerinden,
gök gözlü Athene eliyle yakaladı kargıyı,
öyle bir itti ki, kargı uçtu arabadan uzağa.
Gür naralı Diomedes de atıldı tunç kargısıyla,

Pallas Athene tutup yöneltti kargıyı
tam Ares'in göbeği altına,
karınlığın bağlandığı yere tam;
vurdu onu, yaraladı karnından,
sonra derisini yırtıp kargıyı çekti çıkardı.
Ares kavgasına tutuşmuş dokuz-on bin kişi,
savaşta nasıl bağırır çağırırsa,
tunç Ares de öyle bağırdı.
Akhalarla Troyalıları yakaladı bir titreme.
Savaşa doymaz Ares öylesine bağırmıştı.
Bir sıcak günde nasıl azgın bir rüzgâr kopar da,
kapkara bir bulut yükselirse havalara,
tunç Ares yaygın göğe, bulutlara ağarken
öyle göründü Tydeusoğlu Diomedes'e.
Tanrılar evi sarp Olympos'a vardı çabucak,
oturdu Kronosoğlu Zeus'un yanına,
cam yanıyor, çok acı çekiyordu.
Gösterdi yarasından akan ölümsüz kanı,
şu kanatlı sözleri söyledi, oflaya oflaya:
"Bu zorbalıklara kızmıyor musun, Zeus baba,
biz tanrılar, en dayanılmaz acıları
hep de birbirimizden çekeriz,
insanların gönlü olsun, diye.
Bak bizim kavgamız gene seninle;
senden çıktı bu kahredici, deli kız.
Boyuna kötü işler kurar durur o,
kaç tanrıysak biz Olympos'ta,
hep seni dinler, sana baş eğeriz,
ama sen hiç azarlamazsın o kızı,
ne bir laf edersin ona,
ne de öfkeni gösterirsin.
Başıboş salıverirsin ortaya onu.
Öyle ya, bu azgın kızı doğurdun sen kendin.
O şimdi Tydeus'un oğlu taşkın canlı Diomedes'i
saldı bir fırtına gibi ölümsüz tanrılar üstüne.
Diomedes, önce Kıbrıslı tanrıçayı vurdu bileğinden,
sonra atıldı benim üstüme, bir tanrı gibi,
neyse ki çevik ayaklarım kurtardı beni,
yoksa kalırdım orda uzun zaman,
acı çekerdim pis ölüler arasında,

yatardım tuncun altında ölü gibi."
Bulutları devşiren Zeus, yan yan baktı, dedi ki:
"Böyle ağlaşıp durma dizimin dibinde, dönek,
Olympos'ta oturan tanrılar arasında
benim en iğrendiğim tanrısın sen,
hep hır gür, kavga, savaş için gücün,
ele avuca sığmaz huysuzluğun, biliyorum,
anandan gelme sana, Here'den,
ben de ona zorla dinletirim sözümü,
onun öğütlerinden geldi başına, ne geldiyse.
Ama böyle acı çekmene de dayanamam,
benim soyumdan gelmişsin bi kere,
benden doğurdu anan seni,
yoksa bu yıkıcı, bu karıştırıcı huyunla
bir başka tanrıdan doğmuş olaydın sen,
çoktan Uranosoğullarının yurdundan
ta aşağılarda bulurdun kendini."
Böyle dedi, onu iyileştirmesini buyurdu Paian Tanrı'ya.
İyileştirdi yarayı Paian Tanrı,
acı dindiren ilaçlar serpti üstüne,
ölümlü yaratılmış değildi ki o.
Ak sütle incir özü karıştırılır da hani,
çarçabuk koyulaşıverir sulu süt,
mayalanıverir göz önünde,
saldırgan Ares'i öylece iyileştirdi o,
göz açıp kapayıncaya dek.
Hebe bir güzel yıkadı onu,
giydirdi temiz rubalar,
geldi o da, göz kamaştıran çalımıyla,
oturdu Kronosoğlu Zeus'un yanına.
Argos'lu Here'yle Alakomeneli Athene
büyük Zeus'un evine döndüler o sıra.
Artık son vermişlerdi onlar
insanların başbelası Ares'in
insanları öldürmesine.

Altıncı Bölüm

Troyalılarla Akhaların korkunç kargaşalığı kaldı tek başına.
Tunçtan kargılar çatıştı durdu birbirlerine karşı.
Simoeis'le Ksanthos akıntıları arasında, ovada,
savaş durmadı, bir o yana uzandı, bir bu yana.
Telamon'un oğlu Aias, Akhaların kalesi,
önce soylu, alımlı Akhamas'ı vurdu,
Trakyalıların en yiğit eri Eussyros'un oğlunu;
yardı Troyalıların sıralarını,
aydınlattı dostlarının önünü;
vurdu onu sık yeleli tolgasından,
tunç temren saplandı alnına,
boydan boya yardı kemiği,
karanlık indi gözlerine.
Gür naralı Diomedes, öldürdü Teuthrasoğlu Aksylos'u,
Aksylos, düzenli Arisbe'de otururdu,
yaşardı bolluk içinde,
insanlar onu çok severdi;
evi yol uğrağmdaydı tam,
konuk ederdi geleni geçeni.
Ama konukların hiçbiri siper olmadı ona,
uzaklaştırmadı ondan kara ölümü.
Diomedes canını çıkardı ikisinin de,
hem onun, hem seyisi Kalesios'un canını,
ona arabacılık ediyordu Kalesios o sıra.
İkisinin de canı toprağın içine girdi.
Euryolos tepeledi Dresos'la Opheltios'u,
sonra yürüdü Aisepos'la Pedasos'un üstüne;
onları, Superisi Abarbaree, bir zamanlar
doğurmuştu kusursuz Bukolion'dan.
Bukolion en büyük oğluydu çalımlı Laomedon'un,
gizlice doğurmuştu anası onu.
Bukolion güderken koyunlarını,

döşeğine girmiş, sarmaş dolaş olmuştu.
Su perisi de gebe kalmış, ikizler doğurmuştu.
Meksites'in oğlu elden ayaktan etti onları,
kırdı ikisinin de gücünü,
soydu silahlarını omuzlarından.
Yılmaz savaşçı Polypoites öldürdü Astyalos'u,
Odysseus da yere serdi Perkoteli Pidytes'i,
Teukros hakladı tanrısal Areaton'u,
Nestor'un oğlu Antilokhos da tepeledi Ableros'u,
erlerin başbuğu Agamemnon öldürdü Elatos'u,
Elatos, güzel akan Satnioeis Irmağı kıyılarında
sarp Pedasos'ta otururdu.
Yiğit Leitos yakaladı Phylakos'u kaçarken,
Eurypylos da yere serdi Melanthios'u.
Gür naralı Menelaos diri yakaladı Andrestos'u,
atları tam gemi azıya almış koşarlarken ovada
çarptılar bir demirhindi dalına,
yayvan arabayı kırdılar ok ucundan,
atlar da kaçtılar kente doğru,
o yana, daha bir sürü at, salgın gibi koşuyordu.
Yuvarlandı arabadan, düştü tekerleğin dibine,
girdi toza toprağa, burnunun üstüne, tepetaklak.
Atreusoğlu Menelaos geldi yanma,
uzun gölgeli kargısı elindeydi.
Andrestos sarıldı dizlerine, yakardı, dedi ki:
"Atreusoğlu, kıyma bana,
sana yaraşır kurtulmalıklar vereyim.
Varlıklı babamın çok şeyleri var,
tuncu var, altını var, işlenmiş demiri var,
duyarsa Akhaların gemileri yanında sağ olduğumu
kurtulmalık verir sana yığınla,
gönlünü hoş tutar."
Böyle dedi, kandırdı Menelaos'un göğsünde yüreğini.
Seyisine verip onu tam
Akhaların tezgiden gemilerine göndereceği sıra
Agamemnon çıktı karşısına, azarladı, dedi ki:
"Hey Menelaos, kendine gel,
ne diye dert edinirsin bu adamı,
yuvanda Troyalılardan saygı gördün zaar.
Bir tek kişi kaçmasın elimizden,

kurtulmasın ölüm çukurundan bir tek kişi,
ana karnındaki oğlanlara bile acımak yok.
İlyon'da topu birden yok olsunlar.
Yas tutulmasın arkasından hiçbirinin,
bir tek iz kalmasın hiçbirinden."
Yiğit Agamemnon böyle, dedi,
doğru öğütlerle yola getirdi kardeşini.
Kardeşi de yiğit Andrestos'u itti eliyle,
Kral Agamemnon böğründen vurdu onu,
Andrestos yıkıldı yere,
Atreusoğlu da ayağını göğsüne dayadı,
dişbudak ağacından kargıyı çekti çıkardı.
Nestor bağırdı avaz avaz, dedi ki:
"Sevgili Argoslular, Ares'in kulları,
gemilere çok şey götürelim diye.
ölülere çullanıp geride kalmayın sakın,
insanları öldürmeye bakın önce,
sonra ovada bir boydan bir boya
serilmiş yatan ölüleri
güzelce silahlarından soyun."
Böyle dedi, güç kattı topunun yüreğine.
Troyalılar, Ares'in sevdiği Akhaların baskısı altında
çaresiz kalıp ta İlyon'a dek kaçacaklarken,
Priamos'un oğlu Helenos, bilicilerin en iyisi, geldi,
Aineias'la Hektor'un yanında durdu, dedi ki:
"Troyalılarla Lykialıların bütün yükü sizin üstünüzde,
sizsiniz en iyi düşünen kişiler,
sizsiniz her atılışta en iyi dövüşen,
durun şurda, dolaşın sıraları haydi,
tutun orduyu kapı önlerinde;
önleyin onların kaçmalarını,
karılarının kucağına düşüp düşmanı güldürmesinler.
Sonra canlandırın sıraları tekmil.
Biz Danaolara karşı savaşacağız burda,
yorgun olmaya yorgunuz, ama
ne yapalım, kader zorluyor buna bizi.
Bu ara, sen de Hektor,
kente var, konuş anamızla,
yaşlı kadınları toplasın kalede,
gök gözlü Athene'nin tapınağında,

açsın anahtarla kutsal evin kapısını,
orada en güzel, en büyük örtü hangisiyse,
hangi örtüye en çok değer veriyorsa o,
alsın onu, yaysın güzel saçlı Athene'nin dizlerine.
Troya'ya, kadınlara, çocuklara acırsa,
Kutsal İlyon'dan uzak tutarsa Tydeus'un oğlunu,
o kızgın kargıcıyı, düşmanı dağıtmada usta adamı;
adasın tanrıçaya on iki tane buzağı,
henüz işe koşulmamış, bir yaşında.
Bence Akhaların en babayiğitidir Tydeus'un oğlu,
erlere hükmeden Akhilleus'tan bile korkmadık o kadar,
Akhilleus bir tanrıçadan doğmuş derler,
ama şimdi öfkeden köpürmüştür o,
kimse onunla boy ölçüşemez güçte."
Böyle dedi o, Hektor da dinledi kardeşini.
Silahlarıyla atladı arabadan.
Sivri oklarını sallaya sallaya
dolaştı orduyu bir boydan bir boya,
canlandırdı korkunç kargaşalığı.
Troyalılar döndüler gerisin geri,
karşı durdular Akhalara,
Akhalar da geri çekildiler,
bıraktılar adam öldürmeyi,
sandılar Troyalılara yardıma
yıldızlı gökten bir ölümsüz indi.
İşte Troyalılar döndü öylesine bir hızla.
Hektor bağırdı Troyalılara, dedi ki:
"Ulu canlı Troyalılar, ünlü yardımcılar,
erkek olun dostlarım, erkek olun,
yitirmeyin saldırma gücünüzü.
Gideceğim ben Troya'ya kadar,
konuşacağım kurultayda yaşlılarla,
karılarımıza diyeceğim yalvarsınlar tanrılara,
onlara yüzlük kurbanlar adasınlar."
Oynak tolgalı Hektor böyle dedi, gitti.
Koşarken vuruyordu bir topuğuna, bir ensesine
göbekli kalkanı çepeçevre saran kara deri.
Hippolokhos'un oğlu Glaukos'la Tydeus'un oğlu
çarpışma hırsıyla yana yana
iki ordunun ortasına çıktılar.

Yürüdüler dosdoğru, geldiler karşı karşıya.
Önce gür naralı Diomedes bağırdı, dedi ki:
"Arkadaş, ölümlü insanlardan kimsin ki?
Erlere ün veren savaşta hiç görmedim seni.
Nasıl çıktın böyle herkesin önüne,
nasıl dikildin uzun gölgeli kargımın karşısına;
bahtsız kişioğulları çarpışır benim gücümle.
Gökten gelmiş ölümsüzlerden biriysen
göklerin tanrılarıyla dövüşmeye niyetim yok;
Diyas'ın oğlu güçlü Lykurgos bile
onlarla kavgaya tutuşunca yaşamadı.
O bir gün, kutsal Nysa Dağı'nda
kovalamaya kalkıştı Dionysos'un sütninelerini,
sütnineler hep birden yere attılar değneklerini,
dayak yediler yiğit öldüren Lykurgos'un övendiresiyle,
o vakit Dionysos'un ödü koptu,
denizin dalgalarına attı kendini,
Lykurgos'un homurtusundan bir titreme almıştı Dionysos'u,
Thetis de hemen çekti onu içine.
Rahat yaşayan tanrılar kızdılar o zaman.
Kronos'un oğlu kör etti Lykurgos'u,
üstelik çok da yaşamadı o,
ölümsüzlerden tiksindirmişti kendini.
Çarpışmak istemem ben mutlu tanrılarla.
Ama toprağın ürününü yiyen ölümlülerdensen
gel beri, ölüm ülkesine ayağını daha çabuk bas."
Hippolokhos'un ünlü oğlu karşılık verdi, dedi ki:
"Ulu canlı Tydeus'un oğlu, soyumu ne sorarsın?
Yapraklar gibidir insan soyu.
Bir yandan rüzgâr bakarsın onları döker yere,
bir yandan bakarsın bahar gelir,
yenilerini yetiştirir, yeşertir orman,
böylece soyların biri göçer, biri doğar.
İyicene bilmek istersen soyumuzu
bilir onu çok kişiler,
at besleyen Argos'un bir bucağında Ephyre ili vardır,
Aiolos oğlu Sisyphos yaşardı orada,
insanların en kurnazıydı o,
bir oğlu oldu, Glaukos'tu adı;
Bellerophontes doğdu ondan sonra,

Glaukos'un kusursuz oğlu.
Erkeklik, güzellik bağışladı tanrılar ona,
Ama Proitos geçirdi gönlünden kötü şeyler,
kendisi ondan çok daha güçlüydü,
sürdü onu Argoslular arasından;
Zeus almıştı Bellerophontes'i Proitos'un eli altına.
Tanrısal Anteia, Proitos'un karısı, yanıp tutuşuyordu.
Bellerophontes'le, diyordu gizlice bir sarmaş dolaş olsam,
ama birazcık olsun kandıramadı onu,
o sıra aklı başındaydı Bellerophontes'in.
Kadın bir yalan attı Kral Proitos'a, dedi ki:
'Bellerophontes'i öldürmezsen lanet sana,
o benim zorla koynuma girmek istedi.'
Böyle dedi o, kralı birden öfke kapladı.
Ama saygı besliyordu yüreğinde,
Bellerophontes'e kıyamadı.
Gönderdi onu Lykia'ya,
eline uğursuz işaretler verdi,
üst üste katlanan bir levhaya
yazdı bir sürü ölüm yazıları.
Kaynatasına göstermesini buyurdu.
Böylece yok olacaktı o.
Bellerophontes tanrıların eliyle vardı oraya.
Gelince Lykia'ya, Ksanthos Nehri'ne,
yaygın Lykia'nın kralı onu saydı.
Ağırladı onu tam dokuz gün,
dokuz tane öküz kurban etti.
Gül parmaklı Şafak görününce onuncu günü,
Bellerophontes'e sordu,
damadımdan getirdiğin işaret hani, dedi.
Alır almaz damadının işaretini,
buyurdu önce, azgın Khrimaira'yı öldürmesini;
tanrı soyundandı o, insan değildi,
önü aslan, arkası yılan, ortası keçiydi,
yalımlı nefesiyle kötü soluyordu.
Bellerophontes uydu tanrıların isteğine,
onu bir anda yere serdi.
Çarpıştı sonra ünlü Solymolarla.
Girdiği savaşların bu en çetiniydi.
Erkek gibi Amazonları öldürdü sonra.

Dönüşünde kral ona zorlu bir tuzak kurdu:
Yaygın Lykia'dan en iyi yiğitleri
seçti gönderdi pusuya,
ama onlar bir daha dönemediler evlerine,
kusursuz Bellerophontes öldürmüştü hepsini.
Kral da anladı onun tanrı soyundan olduğunu,
alıkoydu orada, verdi kızını,
bütün krallık onurlarını bölüştü onunla,
Lykialılar da ayırdılar bahçelik, buğdaylık bir tarla,
ayırdılar en büyük, en güzel bir toprağı.
Karısı üç çocuk doğurdu bilgili Bellerophontes'e:
İsandros, Hippolokhos, Laodameia.
Akıllı Zeus, koynuna girdi Laodameia'nın.
Laodameia, doğurdu tanrıya denk tunç silahlı Sarpedon'u.
Ama bir gün tanrılar tiksindi Bellerophontes'ten,
Aleion Ovası'nda kaldı o tek başına,
insan uğrağından uzakta yedi kendi kendini.
Savaşa doymayan Ares öldürdü oğlu İsandros'u,
çarpışırken ünlü Solymolarla.
Kızdı dizginleri altın kakmalı Artemis,
aldı Laodameia'nın canını,
Hippolokhos da baba oldu bana.
Ben övünürüm onun oğlu olduğum için.
Troya'ya gönderdi beni o,
sıkı sıkı salık verdi bana:
Hep yiğitçe dövüşeyim,
üstün olayım başkalarından,
utandırmayayım atalarımın soyunu,
onlar ki Ehphyra'da, yaygın Lykia'da
en iyi, en ünlü kişilerdi.
Övünürüm işte, bu soydan, bu kandan olmakla."
Böyle dedi, gür naralı Diomedes sevindi.
Sapladı kargısını bereketli toprağa.
İnsan güdücüsüne bal gibi sözlerle, dedi ki:
"Demek öyle ha,
demek eski konuğusun sen babamın?
Tanrısal Oineus, bir vakitler kusursuz Bellerophontes'i
sarayında tam yirmi gün alıkoymuş, ağırlamıştı.
Güzel konukluk armağanları verdiler birbirlerine:
Oineus parlak bir kemer verdi, kırmızıya boyalı,

Bellerophontes de iki kulplu altın bir tas verdi.
Gelirken evde bıraktım onu.
Hatırlamıyorum Tydeus'u,
memedeyken bırakmış beni o
Thebai önünde yok olduğunda Akha ordusu.
İşte sen şimdi böylece Argos ilinde konuğum olursun benim;
ben de Lykia'da senin konuğun olurum,
bir gün oraya düşerse yolum.
Kalabalıkta kargılarımızı sakınalım;
benim öldüreceğim bir sürü Troyalı var,
yeter ki tanrı yoluma kosun onları,
ben de onlara yetişeyim.
Senin karşında da bir sürü Akhalı var,
öldürürsün yeterse gücün.
Değişelim gel silahlarımızı,
bellesin Akhalarla Troyalılar
atalarımızın konuk kardeşi olmasıyla övündüğümüzü."
Böyle konuşup atladılar arabalarından,
el sıkışıp ant içtiler.
Ama Kronosoğlu Zeus, tam o sıra,
Glaukos'un aklını başından aldı,
Tydeusoğlu Diomedes'le değişti silahlarını:
Altını tunçla değişti,
yüz öküzlük silahı dokuz öküzlük silahla.

Hektor da vardı Batı Kapıları'na, kuleye
Troyalı karılarla kızlar koşuştular,
geldiler haber almaya oğullarından, kocalarından,
geldiler kardeşlerinden, akrabalarından haber almaya.
Çağırdı Hektor onları tanrılara yakarmaya.
Acılar bekliyordu o kadınların çoğunu.
Sonra vardı Priamos'un çok güzel evine.
Tam elli tane oda vardı orda,
cilalı taştan yan yana odalar,
Priamos'un oğulları yatardı asıl karılarıyla.
Avlunun öbür yanında, karşıda,
kızlarının odaları vardı, on iki tane,
cilalı taştan, yan yana, düz damlı.
Saygıdeğer karılarıyla Priamos'un güveyleri yatardı.
Tatlı sözlü, cömert anası çıktı Hektor'un karşısına,

kızlarının en güzeli Laodike'ye gitmek üzereydi,
oğlunun elini aldı eline, diller döktü:
"Azgın savaşı bırakıp ne diye geldin buraya,
söyle oğlum, ne diye?
Kentin önünde çarpışan uğursuz Akhaoğulları
çok mu yoruyor ki sizi?
Seni buraya yüreğin getirdi demek
Zeus'a ellerini kaldırasın, yakarasın, diye.
Dur da tatlı şarap getireyim sana,
Zeus babaya, öbür tanrılara sunarsın önce,
sonra da kendin içersin, ne iyi gelecek bak.
Yorgun adamın kızdırır şarap içini.
Halkını korurken kendini çok yordun, çok."

Oynak tolgalı Hektor karşılık verdi, dedi ki:
"Bana tatlı şarap verme, ulu ana,
gücüm uyuşur, yitiririm hızımı,
çekinirim kızıl şarap dökmekten
Zeus'a, arınmamış ellerle.
Kanla, çamurla kirliyken insan
karabulutlu Kronosoğlu'na yalvarmamalı.
Ama sen, elinde sunularla, topla yaşlıları,
git doyumluk toplayan Athene'nin tapınağına,
evindeki en güzel, en büyük örtü hangisiyse,
hangi örtüye en çok değer veriyorsan al onu,
ört güzel saçlı Athene'nin dizlerine,
tapınakta ada ona iki tane buzağı,
henüz işe koşulmamış, bir yaşında.
Troya'ya, kadınlara, çocuklara acısın o,
kutsal İlyon'dan uzak tutsun Tydeus'un oğlunu,
o azgın kargıcıyı, düşmanı dağıtmada usta adamı.
Hadi gidedur doyumluk toplayan Athene'nin tapınağına,
düşeyim ben de Paris'in arkasına,
çağırayım onu, sözümü dinleyecek mi bakalım.
Keşke şurda toprak yarılsa da yutsa onu.
Olymposlu Zeus yarattı onu bela olsun, diye
Troyalılara, ulu canlı Priamos'a, çocuklarına.
Bir görsem onun Hades'e indiğini,
oh diyeceğim, unutacağım bütün acıları."

Böyle dedi o, anası da gitti saraya, hizmetçileri çağırdı.
Onlar da topladılar yaşlı kadınları dört bucaktan.

Güzel kokulu ambara indi ana.
Orda renk renk şallar vardı,
Sidonialı kadınların işlediği şallar.
Yaygın denizin ötesinden Helene'yi kaçırdığında,
Tanrıya benzer Aleksandros Sidon'dan getirmişti.
Hekabe seçti şallardan bir tanesini,
armağan, diye götürdü Athene'ye,
en büyüğü, en güzel işlenmişiydi o,
parlıyordu sandığın dibinde yıldızlar gibi.
Sonra yola koyuldu Hekabe,
öbür yaşlılar da koşuştular ardından.
Vardılar kaleye, Athene'nin tapmağına,
güzel yanaklı Kisses'in kızı Theano açtı kapıyı,
atları iyi süren Antenor'un karısıydı o,
Troyalılar komuşlardı onu oraya,
Athene'ye duacılık yapıyordu.
Kaldırdı bütün kadınlar ellerini,
yakardılar Athene'ye hep bir ağızdan.
Güzel yanaklı Theano da aldı şah,
güzel saçlı Athene'nin dizlerine örttü,
yakardı büyük Zeus'un kızına:
"Ey kentin koruyucusu, tanrıların en ulusu,
ne olur, kır Diomedes'in kargısını,
gelsin Batı kapıları önünde dizüstü.
Acırsan ilimize, karılara, çocuklara,
buzağı kurban ederiz sana, on iki tane,
henüz işe koşulmamış, bir yaşında."
Böyle yakardı o,
Athene de işmar etti, kaldırdı başını.
Kadınlar yalvarırken büyük Zeus'un kızına,
Hektor, Aleksandros'un güzel evine yürüdü.
Bereketli Troya'nın en iyi ustalarıyla
Aleksandros'un kendisi yapmıştı bu evi.
Ustalar, oturma ve yatak odaları,
bir de avlu yapmışlardı Paris'e.
Priamos'la Hektor'unkilerin tam yanı başındaydı.
Zeus'un sevdiği Hektor girdi eve,
on bir dirsek boyunda kargısı elindeydi,
tunç temren dolanmıştı altın bir halkayla,
önünde dört bir yana ışıklar saçıyordu.

Yatak odasında buldu Paris'i,
güzel kalkanını, zırhını parlatıyordu,
yokluyordu kıvrık yayını.
Argoslu Helene, köle kadınların ortasında oturmuştu,
ince el işleri yaptırıyordu hizmetçilere.
Hektor görür görmez Aleksandros'u
çıkıştı ağır sözlerle, dedi ki:
"Sana ne oluyor, sersem, sende bu öfke ne?
Yüksek duvarların çevresinde bizim ordu
eriyip gidiyor işte çarpışa çarpışa.
Bu patırtı gürültü senin yüzünden,
bu savaş senin yüzünden sardı kenti,
zorlu savaşta görünce birinin gevşediğini,
ona senin çıkışman gerekirdi önce.
Kalk davran bakalım haydi,
ateşler içinde yurdumuz yok olmasın."
Tanrıya benzer Aleksandros karşılık verdi, dedi ki:
"Hakkın var, Hektor, çıkışman yersiz değil,
ama ne olur, sen de dinle beni, anla,
Troyalılara hiç öfkem, kinim yok.
Burda baş başa kalayım dedim acılarımla.
Ama karım demin istedi savaşa atılmamı,
yumuşak sözlerle dokundu yüreğime,
benim de öyle yapmayı kesiyor aklım,
zafer değiştirir adamı.
Şurda bekle beni, kuşanayım Ares'in silahlarını,
istersen git, arkandan yetişeyim."
Böyle dedi, o oynak tolgalı Hektor karşılık vermedi.
Helene'yse, bal gibi sözlerle, dedi ki:
"Ah kaynım benim,
dayanılmaz kötülükler yapmış bir köpeğim ben.
Anamın beni doğurduğu gün keşke,
bir korkunç kasırga gelseydi,
alsaydı beni, bir dağın tepesine atsaydı,
ya da bıraksaydı uğuldayan denizin içine.
Dalgalar sürükler götürürdü beni,
insanlar da bu acı günleri görmezdi.
Madem tanrılar bu günleri gösterecekti bize,
bari yiğit bir erkeğe düşeydim, ne olurdu.
Kin tutan bir adam olsaydı o,

kötülüklere karşı koysaydı.
Aklı başında değil ne yapalım ki,
hiçbir zaman da gelmeyecek aklı başına,
ama bir gün çekecek bunun acısını.
Gel, kayıncığım, otur şu iskemleye,
biliyorum, derdin en büyüğü senin başında.
Bunlar ben köpek suratlının yüzünden oldu.
Aleksandros'un taşkınlığı yüzünden oldu.
Zeus verdi bize bu acı kaderi,
bizden sonraki insanlar okuyacak,
anlatacak bizi destan gibi."
Büyük Hektor karşılık verdi, dedi ki:
"Oturtma beni, Helene,
beni çok sevsen de dinlemem seni,
Troyalılara yardım etmemi ister yüreğim.
Onlar benim yokluğumdan yakınmadalar.
Davransın bir parça, dürt sen şu adamı,
kentten çıkmadan yetişsin bana.
Ben gidip göreceğim evdekileri,
sevgili karımı göreceğim, yavrumu, bir tanemi.
Bir daha ya dönerim ya dönmem.
Akhaların eliyle tanrılar belki de yok ederler beni."
Oynak tolgalı Hektor böyle dedi, gitti.
Az sonra vardı düzenli evine.
Ak kollu Andromakhe'yi bulamadı orada,
çocuğuyla güzel rubalı dadıyla kaleye çıkmıştı,
gözyaşı döke döke, inleye inleye.
Hektor evde bulamayınca kusursuz karısını,
eşiğe çıkıp hizmetçilere sordu:
"Haydi hizmetçiler, gerçeği söyleyin bana,
ak kollu Andromakhe nereye gitti?
Görümcelerine mi, güzel rubalı yengelerine mi?
Güzel örgülü Troyalıların yakardığı
Athene'nin tapınağına mı gitti yoksa?"
Hamarat kâhya kadın dile geldi, dedi ki:
"Madem gerçeği söylememi buyurdun bana,
Hektor, sen de bil ki,
ne görümcelerine gitti, ne güzel rubalı yengelerine,
ne de güzel örgülü Troyalıların yakardığı
Athene'nin tapınağına gitti.

Çıktı İlyon'un büyük kalesine,
eridiğini duymuştu Troyalıların,
duymuştu Akhaların çok ağır bastığını,
kaleye doğru gitti çıldırmış gibi,
yanında dadı çocuğu taşıyordu."
Kadın böyle dedi, Hektor da fırladı dışarı.
Gene o yoldan, düzgün sokaklardan gitti.
Geçti koca ili, vardı Batı Kapıları'na.
İlin dışına çıkacaktı o kapılardan.
Tam o sıra Andromakhe, armağanı bol karısı,
çıktı önüne soluk soluğa,
yiğit yürekli Eetion'un kızıydı o,
Eetion, ormanlık Plakos'un eteğinde,
Thebe'de otururdu,
hükmederdi Kilikialı adamlara,
tunç tolgalı Hektor almıştı onun kızını.
Andromakhe karşıladı Hektor'u,
dadı da arkasından geliyordu,
memedeki yavrucağızı taşıyordu kucağında,
Hektor'un gözbebeğiydi o,
ışıldayan yıldıza benziyordu,
Hektor, Skamandroslu derdi ona,
başkaları Astyanaks, kentin kralı, derdi.
İlyon'u tek başına koruyan Hektor'du da ondan.
Hektor, baktı çocuğuna, gülümsedi.
Andromakhe yanında ağlayıp duruyordu.
Tuttu kocasını elinden, diller döktü:
"Ah kocacığım, bu hırs yiyecek seni,
yavruna, talihsiz karına acıma yok sende,
dul kalmama, biliyorum, az gün var,
Akhalar üstüne saldırıp öldürecekler seni.
Sensiz kalmaktansa toprak yutsun beni daha iyi.
Benim senden başka dayanağım yok,
alıp götürdüğü zaman ölüm seni
yalnız acılar kalacak bana.
Ne babam var benim, ne ulu anam.
Kilikialıların düzenli kentini yıkıp
yüksek kapılı Thebe'yi yerle bir ettiği gün
Tanrısal Akhilleus öldürdü babamı,
Eetion'u öldürdü, ama soymadı gene de,

yüreğinde çok sayıyordu onu,
işlenmiş silahlarıyla birlikte yaktı.
Sonra bir höyük yaptı ona.
Kalkanlı Zeus'un kızları, dağ perileri,
kara ağaçlar diktiler babamın toprağına.
Erkek kardeşlerim vardı, yedi tane,
bir günde Hades'e indi yedisi de,
çevik ayaklı Akhilleus öldürdü hepsini
paytak yürüyen sığırları, sütbeyaz koyunları yanında.
Anam ormanlık Plakos'un eteğinde kraliçeydi,
tuttu buraya getirdi onu da,
bütün malımızı da aldı getirdi.
Sonra bol kurtulmalıkla saldı onu,
o da ok saçan Artemis'in okuyla
babasının sarayında ansızın öldü.
Sen bana bir babasın, Hektor,
ulu anamsın benim, kardaşımsın,
arkadaşısın sıcak döşeğimin.
Burda, kalede kal, acı bana,
yetim koma yavrumuzu, karını dul koma.
Şu incir ağacı önünde tut orduyu,
kente ordan kolay girer düşman,
kolay çıkılır ordan duvarlara.
Üç kez denedi orasını Akhaların en iyileri,
iki Aias denedi, ünlü İdomeneus denedi,
Atreusoğulları, Tydeus'un yılmaz oğlu denedi.
Belki onlara biri söylemişti bunu,
tanrı buyruklarını iyi bilen biri.
Kimbilir, belki de içlerine doğdu."
Oynak tolgalı Hektor karşılık verdi, dedi ki:
"Ben de düşünüyorum bunları, karıcığım,
ama savaştan çekilirsem bir korkak gibi,
Troya erkeklerinden utanırım,
bakamam uzun entarili kadınların yüzüne,
içimden de gelmez, ne yapayım;
ün kazanmak için hem babama, hem kendime,
öğrenmişim atılgan olmayı,
Troyalılarla en önde dövüşmeyi öğrenmişim.
Kafama, yüreğime komuşum ben şunu:
Elbet bir gün yok olacak kutsal İlyon,

Priamos, onun iyi kargı kullanan halkı.
O vakit ne Troyalıların acısı umurumda olacak,
ne Hekabe'nin, ne Kral Priamos'un acısı,
ne de kardeşlerimin acısı umurumda olacak,
o kardeşlerim ki hem çok, hem soyludurlar,
gene de düşmana boyun eğip, girecekler toprağa.
Benim üzüntüm sensin asıl,
tunç zırhlı Akhalardan biri alacak hür gününü,
götürecek seni gözyaşları içinde,
düşünüyorum o zaman çekeceğin acıyı,
bu yüzden arkada kalacak gözüm.
Argos'a gidip tezgâh dokuyacaksın,
gireceksin bir yabancı kadının buyruğu altına.
Su taşıyacaksın Messeis Irmağı'ndan, Hyperie Irmağı'ndan,
çökecek omuzlarına kara kader,
çekeceksin bin türlü sıkıntı.
Gözyaşı dökerken görecek biri, diyecek ki:
'Hektor'un karısıydı bu kadın,
Hektor, İlyon'un çevresindeki kavgada,
Troyalıların en başında dövüşürdü.'
İşte böyle diyecek bir gün bir adam,
yeniden tazelenecek senin acın,
seni kölelik gününden kurtaracak
böyle bir erkeğin olmadığına yanacaksın.
Köleliğe sürüklenirken çığlığını duymaktansa
dağlar gibi toprak örtsün beni daha iyi."
Ünlü Hektor, böyle dedi, uzattı oğluna ellerini.
Çocuk ağladı, iyice sokuldu güzel kuşaklı dadıya,
sevgili babasının görünüşü onu korkutmuştu,
ürkmüştü tunç tolgadan,
tepesinde sallanan yeleden ürkmüştü.
Gülmekten katıldı sevgili babayla ulu ana.
Ünlü Hektor çıkardı başından tolgasını,
ışıldayan tolgayı bıraktı yere,
aldı oğlunu kollarına, öptü, salladı,
Zeus'a, öbür tanrılara yakardı, dedi ki:
"Ey Zeus, ey öbür tanrılar,
benim oğlumun, Troyalılar arasında,
babası gibi kendini göstermesini nasip edin,
babası gibi güçlü, mert olmasını,

İlyon'da bütün gücüyle hüküm sürmesini.
Kanlı silahlarla savaştan dönerken o,
babasından çok daha üstün bu desinler,
mutlu olsun anasının yüreği."
Böyle dedi, verdi oğlunu sevgili karısının ellerine,
yaşlı gözlerle gülümsedi ana,
güzel kokulu bağrına bastı oğlunu,
kocası da baktı onlara, içi yandı.
Okşadı eliyle karısını, dedi ki:
"Zavallı karım benim, üzme canını,
günüm gelmeden kimse Hades'e atamaz beni,
ama doğduğu günden bu yana
hiçbir insan kaçamaz kaderinden,
ister korkak olsun, ister yürekli.
Hadi sen eve git, bak işlerine,
geç tezgâhına, mekiğinin başına,
hizmetçilere buyruklar ver.
Savaşla biz uğraşacağız, başta ben,
İlyon'da doğmuş büyümüş bütün erkekler."
Ünlü Hektor böyle dedi, yeleli tolgayı yerden aldı.
Sevgili karısı da yollandı eve,
dönüp dönüp geri bakıyordu,
yaşlar döküyordu tane tane.
Erleri öldüren Hektor'un düzenli evine vardı,
hizmetçiler gördü içerde bir sürü.
Hıçkırıklar uyandırdı hepsinin göğsünde.
Hektor'un evinde bütün kadınlar
yaşayan Hektor için ağladılar.
Sandılar savaştan dönemeyecek,
Akhaların ellerinden, gücünden kurtulamayacak.
Paris oyalanmadı yüksek evinde,
giyer giymez tunç kakmalı silahlarını
geçti hızla kentin içinden,
güveniyordu çevik ayaklarına.
Ahırda günlerce arpayla beslenmiş bir at
nasıl ipini koparır da dörtnala koşarsa ovaya,
güzel akan ırmakta yıkanmadan edemez hani,
kurumludur, başı diktir, omuzlarına dökülmüştür yelesi,
diyecek yoktur çalımına,
çayırlara götürür onu çabucak dizleri.

Priamos'un oğlu Paris de öylece
Pergamos Kalesi'nden aşağı iniyordu taşa taşa,
silahlarıyla parlıyordu güneş gibi.
Çevik ayakları tanrısal Hektor'a götürdü onu,
karısıyla konuşup ayrıldığı yerde kavuştu,
Önce tanrıya benzer Aleksandros söz aldı, dedi ki:
"Gevşek mi davrandım, ağabeyciğim,
alımıkoydum seni savaşa gitmekten?
Buyurduğun gibi vaktinde gelmedim mi?"
Oynak tolgalı Hektor karşılık verdi, dedi ki:
"Hadi canım, senin yiğitliğine diyecek yok,
göz yumamaz senin bu savaşta gördüğün işe
doğru düşünen hiçbir insan.
Gevşesen de gevşersin bile bile.
Senin yüzünden Troyalılar nice acılar gördü.
Gene de duyunca sana sövdüklerini,
sızım sızım sızlar göğsümde yüreğim.
Haydi yürü, sonra konuşuruz bunları,
güzel dizlikli Akhaları Troya'dan kovduğumuz gün,
hep var olan göktanrılarına
evimizde kurtuluş şarabı döktüğümüz gün.
Zeus baba gösterirse bize o günü."

Yedinci Bölüm

Ünlü Hektor, böyle dedi çıktı kapılardan dışarı,
kardeşi Aleksandros da yanında gidiyordu.
Dövüşmeye can atıyordu ikisi de.
Bir tanrı nasıl, yel özleyen gemicilere yel gönderirse;
düzgün küreklere sarılıp denizi geçerken o gemiciler
kesilmişlerdir yorgunluktan, bitkindirler;
kendilerini özleyen Troyalılara işte
Aleksandros'la Hektor öyle göründüler.
Hakladılar yolda iki adamı:
Biri öldürdü Kral Areithoos'un oğlu Menesthios'u,
Menesthios Arne'de otururdu,
topuz savuran Areithoos'la
inek gözlü Phylomedusa'nın oğluydu o.
Hektor da vurdu sivri kargısıyla Eioneus'u,
ensesinden, tunç tolganın değdiği yerden vurdu,
aldı bütün gücünü, cansız kodu.
Hippolokhos'un oğlu Glaukos, Lykialıların önderi,
vurdu kargısıyla Deksios'un oğlu İphinoos'u,
vurdu arabasına tam binerken.
Omzundan vuruldu İphinoos,
arabadan düştü yere,
kesildi elden ayaktan.

Gördü bunları gök gözlü Tanrıça Athene,
baktı Argoslular zorlu savaşta bir bir ölüyorlar,
fırladı Olympos'un doruklarından kutsal İlyon'a.
Apollon birden onu karşıladı.
Görmüştü tanrıçayı Pergamos Kalesi'nden,
istiyordu zafer Troyalıların olsun.
Karşılaştılar meşe ağacı altında.
Önce Zeus'un oğlu Kral Apollon, dedi ki:
"Ne diye geldin Olympos'tan, ulu Zeus'un kızı,
söyle hadi, niyetin ne,

nereye götürür seni ulu yüreğin?
Oynak zaferi mi vermek istersin Danaolara?
Kırılan Troyalılara acımazsın, bilirim.
Gel dinle beni, en hayırlısı bu:
Gel bugünlük savaşa ara verelim,
sonra gene onlar dövüşsün dursunlar,
vuruşsunlar İlyon'un sonu gelene dek.
Aklınıza esmiş, ölümsüz tanrıçalar, belli,
gönlünüz bu kenti yok etmek ister."

Gök gözlü Tanrıça Athene karşılık verdi, dedi ki:
"Öyle olsun, okçu tanrı,
aklıma esti, geldim Olympos'tan,
Troyalılarla Akhalar arasına indim.
Hadi bakalım, şimdi sen söyle,
insanların savaşını durdurmak için düşündüğün ne?"

Zeus'un oğlu Kral Apollon karşılık verdi, dedi ki:
"Atları iyi süren Hektor'a taşkın bir güç verelim,
korkunç boğazlaşmada çağırsın bir Argosluyu,
savaşmaya çağırsın kendisiyle tek başına,
tunç dizlikli Akhalar da kabarsınlar,
tanrısal Hektor'a karşı bir adam çıkarsınlar."

Böyle dedi, o gök gözlü Athene de uydu ona.
Tanrıların hoşuna giden bu söz birliğini
Priamos'un sevgili oğlu Helenos yüreğinde duydu.
Yanına vardı Hektor'un, durdu, dedi ki:
"Zeus gibi akıllı Hektor, Priamos'un oğlu,
senin kardaşınım, gel dinle beni,
tekmil Troyalıları, Akhaları oturt yere,
çağır gelsin Akhalarm en yüreklisini,
korkunç boğuşmada savaşsın seninle göğüs göğüse,
hep var olan tanrıların ağzından duydum:
Senin şu sıra kaderinde ölmek yok."

Böyle dedi o, Hektor da onu duydu, çok sevindi,
ortasından tutup kargısını, yürüdü,
gitti Troyalıların sıralarını durdurdu.
Tekmil Troyalılar yere oturdular.
Agamemnon da oturttu güzel dizlikli Akhaları.
Athene'yle gümüş yaylı Apollon birer şahin oldular,
kondular Kalkanlı Zeus'un yüksek meşesine, ta tepeye,
ordan dövüşenleri seyredeceklerdi.

Erler oturmuşlardı omuz omuza,
kalkanlar, tolgalar, kargılar parlıyordu;
birden esen meltemin altında,
denizin yüzüne nasıl yakamoz dökülürse,
yakamozun altında deniz kapkara olursa nasıl,
tekmil sıralar öyle dalgalandı durdu ovada.
Hektor seslendi iki orduya, dedi ki:
"Troyalılar, güzel dizlikli Akhalar, dinleyin beni,
bakın ne der bana göğsümde yüreğim:
Yukarlardan buyuran Kronosoğlu
anlaşmalarımızı getirmedi yerine,
demek niyeti kötü, oyalayacak iki orduyu,
bakacak, ya güzel surlu Troya'yı alasınız,
ya da denizler aşan gemilerinizin yanında yok olasınız.
Akhaların en yüreklileri aranızda işte,
biriyle savaşmaya çağırır gönlüm beni,
gelsin buraya, hepinizin adına o,
dikilsin tanrısal Hektor'un karşısına.
İşte benim diyeceğim bu,
Zeus da tanık olsun bana.
Sivri temrenli kargısıyla alt ederse o beni,
soysun silahlarımı, götürsün koca karınlı gemilere,
ama geri versin yurduma bedenimi,
Troyalılar, Troyalıların karıları, orada,
ateş payımı versinler ölü gövdeme.
Ben onu alt edersem, ama
Apollon verirse bana bu ünü,
silahlarını soyup tanrısal İlyon'a götüreceğim,
onları okçu Apollon'un tapınağına asacağım,
geri vereceğim sağlam tekneli gemilere ölüsünü.
Götürsün gür saçlı Akhalar gömsünler onu,
bir mezar döksünler yaygın Hellespontos kıyılarında.
Sonraları doğacak bir adam
geçerken çok kürekli gemisiyle,
şarap rengi denizin üstünde, diyecek ki:
Çok eskiden ölen bir adamındır bu mezar,
erkekçe dövüşürken ünlü Hektor öldürdü onu.
İşte böyle diyecek bir gün bir adam,
benim ünüm de silinmeyecek hiçbir zaman."
Böyle dedi o, ordakiler kalakaldılar öylece,

utandılar, hayır diyemediler,
korktular, evet diyemediler,
Derken Menelaos kalktı ayağa,
yüreği sızım sızım sızlıyordu,
şöyle dedi, söve saya:
"Sizi ödlekler sizi,
Akha erkekleri denmez size, Akha karıları demeli.
Bir Argoslu çıkmazsa Hektor'un karşısına,
bizim için tam yüzkarası olacak bu.
Böyle miskin miskin oturmak da ne,
şurda su olun, toprak olun daha iyi.
Ona karşı silaha ben kendim sarılacağım,
ama yukarda ölümsüz tanrılar sözleşmişler,
üstünlük kimde olacak, neyleyim, belli."
Böyle dedi, güzel silahlarını kuşandı.
İşte bu anda, Hektor'un elinden,
ömrünün sonu gelecekti sana, Menelaos,
Akha kralları fırlayıp tutmasaydılar seni,
yiğit Hektor çok üstündü senden.
Gücü yaygın Agamemnon, Atreusoğlu,
tuttu sağ elinden, konuştu, diller döktü:
"Aklını mı kaçırdın, Zeus'un beslediği,
bu çılgınlık hiç yakışmaz sana,
öfkeli olsan bile tut kendini,
dövüşe kalkma kendinden üstün bir erle
sana meydan okudu, diye o,
Priamos'un oğlu Hektor derler ona,
ondan herkesin ödü kopar.
Erlere ün veren savaşta Akhilleus bile
çekinir ona karşı koymaktan.
Oysa Akhilleus çok üstündür senden.
Ayrılma sürüden, otur oturduğun yerde.
Bir başkasını bulur kaldırır Akhalar,
bulur kendileri adına savaşacak birini,
Hektor'un hiçbir şeyden korkusu yok,
Hektor çok susamıştır savaşa,
ama sonunda onu bir gör bak,
zorlu savaştan kurtarabilirse canını,
şöyle bir oh be, diyecek çökecek yere."
Böyle dedi, kandırdı kardeşinin yüreğini.

Menelaos da doğru buldu bu sözü, dinledi.
Seyisler sevindi, aldılar silahları omuzlarından.
Nestor, Argoslular arasında kalktı ayağa, dedi ki:
"Bir büyük yas gelir Akha toprağına,
ne çok inleyecek iyi at süren yaşlı Peleus,
Myrmidonların soylu danışmanı, sözcüsü,
o bir zamanlar, evinde bana, tekmil Argosluların
soyunu sopunu saydırmış, çok sevinmişti.
Şimdi duyarsa Hektor'un karşısında sindiklerini,
kaldırıp ellerini, yakaracak tanrılara,
bedenimden canımı ayırın, diyecek Hades'e atın.
Ey, Zeus baba, Athene, Apollon,
ne olur şu anda genç olsaydım,
Pheia duvarlarının önünde, İardanos boyunca,
Pyloslular, kargılarıyla ün salmış Arkadialılar,
Keladon kıyılarında toplanıp kapışmışlardı hani;
şimdi ne olurdu, o günlerdeki gücüm olaydı.
Önderleri Ereuthalion'du, tanrıya benzer bir adam,
Kral Areithoos'un silahlarını kuşanmıştı,
topuz savuran derlerdi tanrısal Areithoos'a,
erkekler de derdi, güzel kemerli kadınlar da derdi.
İşte onlar bu adı takmışlardı ona,
ne okla savaşırdı, ne de uzun kargıyla,
demir topuzuyla yarardı sıraları o;
düzenle öldürdü Lykurgos onu, gücüyle öldürmedi,
orda, ölüme karşı demir topuzu,
daracık yolda hiç yaramadı işe,
Lykurgos geçmişti onun önüne,
kargısıyla göbeğinden delmişti onu,
o da yere devrilmişti başaşağı.
Lykurgos tunç Ares'in verdiği silahları soydu.
Onları Ares'in kavgasında taşıdı durdu.
Bir gün geldi sarayında yaşlandı,
verdi uşağı Ereuthalion'a, sen taşı dedi.
Onlarla bütün yiğitlere meydan okurdu o.
Hepsinin ödü kopardı ondan,
hiç kimse varamazdı yanma.
Çıkardı beni ona karşı benim sağlam yüreğim.
O günler tekmil yiğitlerin en genciydim.
Savaştım onunla, Athene üstünlük verdi bana.

Vurdum o en yüce, en güçlü adamı,
serildi koca bedeniyle toprağa,
debelendi durdu bir o yana bir bu yana.
O günler gibi genç olaydım keşke,
o günler gibi yerinde olaydı gücüm,
oynak tolgalı Hektor savaşta karşıma çıkaydı.
Tekmil Akhaların en yiğitleri sizsiniz, ama
onun karşısına atılmak gelmez içinizden."
İhtiyar onlara böyle çıkıştı.
Dokuz yiğit birden kalktı ayağa.
En başta erlerin başbuğu Agamemnon kalktı.
Arkasından Tydeus'un oğlu yaman Diomedes doğruldu,
sonra saldırma güçleriyle Aiaslar doğruldu.
Sonra İdomeneus ve onun silahlarını taşıyan Meriones,
adam öldüren Enyalios'un dengi doğruldu.
Sonra Eurypylos, Euhaimon'un alımlı oğlu doğruldu.
Sonra Andraimon'un oğlu Thoas doğruldu.
En son Tanrısal Odysseus doğruldu.
Tanrısal Hektor'la savaşmak istiyorlardı.
At sürücüsü yaşlı Nestor gene söz aldı, dedi ki:
"Sırayla kura çekin şimdi
kime çıkarsa Akhaları sevindirecek o,
sağ çıkarsa korkunç savaşta,
sevindirmiş olacak kendi yüreğini."
Böyle dedi o, her biri bir işaret koydu kurasına.
Atreusoğlu Agamemnon'un tolgasına attılar kuraları.
Ordular kaldırdılar ellerini, yakardılar tanrılara,
yaygın gökyüzüne baktılar, şöyle dediler:
"Ya Aias'ın kurası çıksın, Zeus Baba,
ya Tydeusoğlu'nun kurası çıksın,
ya da bol altınlı Mykene Kralı'nın."
Böyle dediler, yaşlı Nestor salladı kuraları.
Aias'ın kurası fırladı tolgadan.
Kalabalığın önünde haberci dolaştırdı onu,
gösterdi sağdan sola, tekmil Akha yiğitlerine.
Onlar da baktılar bir bir, kaldırdılar başlarını.
Haberci ünlü Aias'ın önüne gelince
Aias ona uzattı elini,
haberci durdu yanında, kurayı bıraktı eline.
Aias kurada gördü işaretini, yüreğinde sevindi.

Attı kurayı yere, ayağının dibine, dedi ki:
"Dostlar, benim kuramdır bu,
tanrısal Hektor'u yeneceğim herhal,
bakın işte, yüreğim sevinç dolu.
Haydi, savaş silahlarını kuşanırken ben,
Kronosoğlu Kral Zeus'a yakarın siz de,
duymasın Troyalılar, yakarın kendi kendinize,
isterseniz yakarın apaçık,
nasıl olsa kimseden korkumuz yok.
Ne yaparsa yapsın, beni püskürtemez kimse,
tongaya bastıramaz kimse beni,
Salamis beni beceriksiz yetiştirmedi."
Böyle dedi, onlar da Kronosoğlu Zeus'a yakardılar.
Yaygın gökyüzüne bakıp şöyle dediler:
"Zeus Baba, İda Dağı'ndan buyuran, ulu tanrı,
ne olur, zaferi Aias'a ver,
parlak bir ün kazandır ona,
Hektor'u da seviyorsan, dert ediniyorsan onu,
ikisine eşit güç, eşit ün sağla."
Böyle dediler, Aias da giydi ışıldayan tunç zırhını,
silahlarla sarıp sarmaladı bedenini, fırladı,
tıpkı dev yapılı Ares gibi yürüdü,
Kronosoğlu'nun yürek kemiren savaş gücüyle
birbirleri üstüne saldırttığı erler arasında
savaşa giden Ares gibi tıpkı.
İşte böyle atıldı öne o,
dev yapılı Aias, Akhaların kalesi.
Korkunç yüzünde bir gülümseme.
Geniş adımlar atıyordu altında ayakları,
uzun gölgeli kargısı sallanıyordu.
Argoslular baktılar ona, çok sevindiler.
Ölesiye bir titreme aldı Troyalıları, tepeden tırnağa.
Hektor'un bile oynadı göğsünde yüreği.
Dönemezdi geriye, ordusunun içine dalamazdı,
ne yapsındı, elinde değildi,
kendisiydi meydan okuyan.
Aias yaklaştı kule gibi kalkanıyla,
usta derici Tykhios yapmıştı o tunç kalkanı,
kalkan yedi kat tosun derisindendi,
Tykhios Hyle'deki evinde otururdu,

yedi kat tosun derisinden yapmıştı bu parlak kalkanı o,
bir kat da tunç geçirmişti yedincinin üstüne.
Telamonoğlu Aias göğsünün önünde taşıyıp onu
geldi Hektor'un yanında durdu,
meydan okudu ona, dedi ki:
"Şimdi karşı karşıya geldik işte, Hektor,
Danaolar arasında gör bak ne yiğitler var,
sıraları dağıtan yiğit yürekli Akhilleus bi yana,
şimdi kıvrık burunlu gemilerinin yanında o,
erlerin güdücüsü Agamemnon'a köpürmüş, öfkeli.
Biz sana karşı koyacak güçteyiz, hem de çoğuz,
hadi bakalım, durma, cenge başla."
Oynak tolgalı Hektor karşılık verdi, dedi ki:
"Telamonoğlu tanrısal Aias, erleri güden,
cılız bir çocuk yerine koma beni,
savaştan anlamaz bir kadın yerine koma,
çok iyi bilirim savaşmayı, öldürmeyi,
tosun derisinden kalkanımı sağa sola savurmayı,
savaşta dayanıklı bir silahtır bana o kalkan,
iyi bilirim hızlı arabalarımı kargaşalığa sürmesini,
savaşta Ares aşkına göğüs göğüse hora tepmesini.
Ama sen öylesine bir adamsın ki,
gizlice pusu kurup vurmak istemem,
saldıracağım sana erkekçe,
bakalım vurabilecek miyim seni."
Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını salladı attı.
vurdu Aias'ın korkunç kalkanından,
yedi katı deri, bir katı tunçtu bu kalkanın.
Altı kat deriyi deldi parlak kargı,
geldi durdu yedinci katta.
Tanrısal Aias da attı uzun gölgeli kargısını,
vurdu yusyuvarlak kalkanından Priamosoğlu'nu.
Güçlü kargı deldi parıldayan kalkanı,
çok işlenmiş zırha saplandı kaldı.
Yırttı gömleğini geçerken böğründen dümdüz.
Eğildi Hektor, kurtuldu kara ölümden.
Uzun kargıları elleriyle çekip çıkardılar,
sonra saldırdılar birbirlerinin üstüne,
çiğ et yiyen aslanlar gibiydiler,
azgın dağ domuzları gibi.

Aias'ın kalkanını ortasından vurdu Priamosoğlu,
ama delemedi tuncu, büküldü temreni kargının.
Aias da atıldı öne, kalkana doğru,
deldi kalkanı kargısıyla,
yerinde duramayan Hektor'un durdurdu hızını,
geldi yardı boynunu Priamosoğlu'nun,
kara bir kan fışkırdı boynundan.
Oynak tolgalı Hektor gene de bırakmadı dövüşü,
geriledi, kocaman eliyle aldı bir kaya parçası;
ovada duran, kara, pürtüklü, iri.
Vurdu Aias'ın yedi kat deri kalkanını tam göbeğinden,
çınladı, yankılandı tunç.
Aias, daha iri bir kaya parçası aldı savurdu,
kendi sonsuz gücünü de yükledi kayaya.
Kaya değirmen taşı gibi ağırdı,
kırıldı kalkan kayanın altında.
Hektor'un çözüldü dizlerinin bağı,
devrildi yüzükoyun, serildi kalkanın üstüne.
Apollon tuttu onu ayağa kaldırdı.
Zeus'un, insanların sözcüleri, ortaya çıkmasalardı
onlar gene karşı karşıya, kılıç kılıca dövüşeceklerdi;
çıktı biri Troyalıların, biri tunç zırhlı Akhaların arasından,
ikisi de uslu akıllı İdaios'la Talthybios;
iki yiğidin arasına uzattılar değneklerini,
akıllı İdaios dile geldi, dedi ki:
"Dövüşmeyin artık, yavrularım, yeter,
bulutları devşiren Zeus ikinizi de sever,
biliriz, kargı atmada ustasınız ikiniz de,
ama gece oldu, gecenin de payı verilmeli."
Telamonoğlu Aias karşılık verdi, dedi ki:
"Hektor desin bu sözü İdaios, ona buyur,
o çağırdı savaşa tekmil yiğitleri,
önayak olsun o, uyayım ben de."
Oynak tolgalı iri Hektor karşılık verdi, dedi ki:
"Tanrı sana boy bos, güç, akıl bağışlamış, Aias,
Akhaların en üstünü sensin kargı atmada,
bugünlük cenge ara verelim gel.
Sonra dövüşürüz gene ilerde,
o zaman tanrı yargılar bizi,
zaferi bağışlar birimize.

İşte gece oldu, gecenin de payı verilmeli.
Akhaları sevindir gemileri yanında hadi,
daha çok kendi arkadaşlarını, yoldaşlarını sevindir,
ben de döneyim Kral Priamos'un büyük iline,
Troyalıları, uzun giysili kadınları sevindireyim,
Troyalı kadınlar girer tanrısal alana,
tanrılara benim için yakarırlar.
Gel, değerli armağanlar verelim birbirimize,
şöyle desin Akhalarla Troyalılar:
Yürek yakan kinle dövüştüler, ama
gene de dostça anlaşıp ayrıldılar."
Böyle dedi, ona gümüş kakmalı bir kılıç verdi,
kılıcın hem kını vardı, hem iyi kesilmiş kemeri.
Aias da ona bir kuşak sundu,
pırıl pırıl kırmızı benekli.
Sonra ayrıldılar birbirlerinden,
biri karıştı Akhaların ordusuna,
biri Troyalıların kalabalığına girdi.
Hektor'u böyle görünce Troyalılar sevindi,
Aias'ın gücünden, dokunulmaz ellerinden kurtulmuş gördüler,
yürür gördüler, sağ salim,
oysa sağ kalmaz, demişler, umudu kesmişlerdi.
Aldılar onu kente götürdüler.
Güzel dizlikli Akhalar öte yandan,
zaferiyle övünen Aias'ı götürdüler Agamemnon'a.
Varınca Atreusoğlu'nun barakalarına,
üstün güçlü Kronosoğlu'na, Agamemnon, erlerin başbuğu,
bir öküz kurban etti, dört yaşında.
Deri yüzüldü, etler parçalandı, şişlere geçirildi,
kızartıldı iyiden iyi, çekildi sonra ateşten,
işler bitti, şölen hazır oldu, yenildi içildi,
bu şölende eş pay aldı her insan,
yakınmadı bir tek kişi.
Gücü yaygın Agamemnon, yiğit Atreusoğlu,
sırttan uzun parçalar bağışladı Aias'a.
Yenilip içilince doyasıya,
önce yaşlı Nestor kalktı,
sözlerle dokumaya başladı kafasmdakini,
en iyi öğütler onun öğütleriydi.
Aldı sözü, düşüne taşına dedi ki:

"Atreusoğlu, öbür seçkin Akhalar, dinleyin beni,
bir sürü gür saçlı Akha öldü,
çevik Ares akıttı onların kara kanlarını
güzel akan Skamandros kıyılarına.
Canları da indi Hades'e.
Bu yüzden ara vermek gerek
Akhaların savaşma, şafakla.
Yığalım şuraya öküzleri, katırları, ölüleri,
hepsini gemilerimizin önünde yakalım,
gerisin geri baba toprağına döneceğimiz gün
küllerini götürelim yurda, çocuklarına.
Bir mezar dökelim yığının çevresine, ovada,
yüksek bir duvar çıkalım mezarın önüne,
korusun hem gemilerimizi, hem bizi.
Biçimli kapılar yapalım duvarın içine,
açılınca kolay geçsin arabalar,
derin bir hendek açalım duvarın dışına,
dolansın duvarı çepeçevre,
arabalarla yayaları uzak tutsun bizden,
kendini beğenmiş Troyalılar saldırmasın üstümüze."
Böyle dedi, tekmil krallar dinlediler onu.
Öte yandan, toplandı Troyalılar İlyon Kalesi'nde,
Priamos'un kapıları önünde insanlar kaynaştı durdu.
Akıllı Antenor aldı sözü, dedi ki:
"Troyalılar, Dardanoslular, yardımcıları, dinleyin beni,
bakın ne buyurdu bana göğsümde yüreğim,
gelin verelim Atreusoğullarına götürsünler
Argoslu Helene'yle bütün malını.
Dövüşmedeyiz dostluk anlaşmaları bozuldu, diye
ama ne yararı olacak bunun bize,
başka çıkar yol da yok ki."
Böyle dedi, oturdu yerine.
Tanrısal Aleksandros, güzel saçlı Helene'nin kocası,
kalktı, karşılık verdi, kanatlı sözlerle dedi ki:
"Antenor, bu hoşuma gitmedi işte,
daha iyi şeyler düşünmek elinde senin.
İyi niyetle söylediysen bu sözü,
tanrılar aklını çelmiş demek.
Atları iyi süren Troyalılarla, dinle bak,
konuşacağım şimdi dosdoğru,

Ne mal getirdiysem Argos'tan,
geri vermeye razıyım hepsini,
evimden de mal katarım üstüne,
ama geri vermem kadını."
Böyle dedi, oturdu yerine.
Kalktı ayağa Priamos, Dardanosoğlu,
tanrılara denk danışman,
konuştu düşüne taşına, dedi ki:
"Troyalılar, Dardanoslular, yardımcıları, dinleyin beni,
bakın göğsümde yüreğim bana ne buyurdu,
siz gene kentte yiyin akşam yemeğini,
tetik olun, nöbetçiler dursun yerli yerinde,
gün ağarınca İdaios gitsin koca karınlı gemilere,
Atreusoğulları Agamemnon'la Menelaos'u görsün,
uğrunda savaştığımız Aleksandros'un sözünü desin.
Yolunca şöyle bir sorsun bakalım,
ara verirler mi uğursuz savaşa
biz ölülerimizi yakıncaya dek?
Desin, sonra dövüşürüz gene ilerde,
o zaman, desin, tanrı yargılar bizi,
zaferi bağışlar birimize."
Böyle dedi, onlar da dinlediler can kulağıyla.
Ordugâhta yemek yediler öbek öbek.
Gün ağardı, İdaios gitti koca karınlı gemilere.
Agamemnon'un gemisinde, kıçta baktı,
Ares'in hizmetçileri Danaolar toplantıdaydı.
Sesi çınlayan haberci durdu ortalarında, dedi ki:
"Atreusoğulları, öbür seçkin Akhalar, dinleyin beni,
hoş görür, izin verirseniz,
Priamos'la alm açık Troyalılar
söylememi buyurdular Aleksandros'un şu sözünü:
Aleksandros Troya'ya getirdiği bütün malı
(buraya gelmez olaydı keşke)
geri vermeye gönüllü.
Evinden bile katacak üstüne.
Ama vermem diyor ünlü Menelaos'un asıl karısını.
Oysa karıyı versin, diyor Troyalılar.
Buyurdular bir de şunu söylememi:
Uğursuz savaşa ara verirler mi
biz ölülerimizi yakıncaya dek?

Dediler, sonra dövüşürüz gene ilerde,
o zaman, dediler, tanrı yargılar bizi,
zaferi bağışlar birimize."
Böyle dedi, hepsi kalakaldı öylece.
Gür naralı Diomedes konuştu, dedi ki:
"Kimse alayım demesin sakın
ne Aleksandros'un mallarını, ne Helene'yi.
Ufacık çocuklar bile şunu bilir ki,
Troyalılar ölümün tam eşiğine geldi."
Böyle dedi, Akhaoğulları bastılar çığlığı,
sevindiler atları iyi süren Diomedes'in bu sözüne.
Kral Agamemnon seslendi İdaios'a, dedi ki:
"Bak Akhalar ne dedi, duydun işte,
benim de yüreğim bunu der.
Bir şey demem ölülerin yakılmasına,
bırakın cansız bedenleri, ateşte rahat etsinler.
Zeus, Here'nin gürleyen kocası,
tanık olsun antlarımıza."
Böyle dedi, tanrılara kaldırdı değneğini.
İdaios da döndü gerisin geri kutsal İlyon'a.
Troyalılarla Dardanoslular toplantıdaydı,
hep bir arada İdaios'u beklemedeydiler.
Geldi İdaios, durdu ortalarında, verdi haberi.
Onlar da koyuldular çabucak iki işe,
kimi koyuldu ölüleri toplamaya,
ormana yollandı kimi.
Öte yandan, sağlam tekneli gemilerin yanında
Argosluların kimi, ölüleri toplamaya koyuldu,
ormana yollandı kimi de.
Gün yeniden vurdu tarlalara,
ağır akan derin Okeanos'tan
göğe doğru yüksele yüksele.
Hepsi geldi gene karşı karşıya,
her yiğidi bir bir tanımak çok zordu.
Yıkadılar suda kanlı bedenleri,
sıcak gözyaşları döke döke yıkadılar,
sonra yüklediler arabalara.
Ulu Priamos, Troyalılar ağlasın istemedi.
Sessiz soluksuz yığdılar ölüleri odunların üstüne,
acıyla doluydu yürekleri.

Ateşte yakıp döndüler kutsal İlyon'a.
Öte yandan, güzel dizlikli Akhalar,
yığdılar odunların üstüne ölüleri,
yaktılar ateşte, döndüler koca karınlı gemilerine.
Gün ha doğdu ha doğacak.
Toplandı odun yığını çevresinde
Akhalardan bir seçkin kalabalık.
Bir tek mezar yaptılar ovadaki taş toprakla,
yüksek bir duvar çıktılar önüne,
hem kendilerini, hem gemileri korusun, diye.
Biçimli kapılar yaptılar duvarın içine,
açılınca kolay geçsin diye arabalar.
Derin bir hendek kazdılar duvarın dışına,
kocaman, geniş bir hendek.
Kazıklar çaktılar kenarlarına.
Gür saçlı Akhalar uğraşa dururken böyle,
tanrılar oturmuş şimşek savuran Zeus'un çevresinde,
tunç zırhlı Akhaların büyük yapıtına bakıyorlardı.
Yeri titreten Poseidon dile geldi, dedi ki:
"Zeus Baba, şu uçsuz bucaksız dünyada,
niyetini ölümsüzlere açan bir ölümlü var mı?
Gür saçlı Akhalar, bak şimdi de,
bir duvar çektiler korumak için gemilerini.
Bir hendek açtılar çevresine.
Tanrılara değerli kurbanlar kesmediler.
Güneşin yayıldığı yere dek uzanacak bu duvarın ünü,
yiğit Laomedon için yapılan duvar unutulacak,
Phoibos Apollon'la ne alınteri dökmüştük ona."
Köpürdü bulutları devşiren Zeus, dedi ki:
"Yeri titreten güçlü tanrı, ne dersin böyle?
Belki başka tanrı korkar bundan,
elleriyle, gücüyle senden aşağı bir tanrı.
Senin ünün güneşin yayıldığı yere dek uzanır,
gür saçlı Akhalar dönünce sevgili baba toprağına,
duvarlarını yıkar, dökersin istersen denize,
yaygın kıyıyı örtersin kumla,
Akhaların büyük duvarı elinde yok olur."
Böyle konuşurken, gün battı.
Tamam oldu Akhaların yapıtı.
Barakalar boyunca sığırlar kesip yemek yediler.

Şarap taşıyan bir hayli gemi geldi Lemnos'tan,
şarabı İason oğlu Euneos gönderiyordu.
Erlerin güdücüsü İason'dan Hypsipyle doğurmuştu onu.
İason oğlu, Agamemnon'la Menelaos'a işte,
şarap gönderiyordu tam bin ölçü.
Gür saçlı Akhalar aldılar şarabı,
yerine kimi tunç verdi, kimi parlak demir,
kimi deri, kimi canlı sığır, kimi köle.
Görülmeye değer bir şölen yaptılar,
yediler içtiler bütün gece.
Troyahlar da yardımcılarıyla kentte yediler içtiler.
Akıllı Zeus düşündü onlar için kötü şeyler,
başladı yıldırımlarını gürletmeye,
sapsarı bir korku sardı insanları,
döktüler şarabı taslardan yerlere;
üstün güçlü Kronosoğlu'na sunmadan
hiçbiri içemedi şarabı.
Sonra yatıp, armağanını aldılar uykunun.

Sekizinci Bölüm

Sarı rubalı Şafak yayılıyordu yeryüzüne,
gök gürleten Zeus açmıştı tanrılar kurultayını
en yüksek yerinde çok doruklu Olympos'un.
Konuştu o, kulak verdi tanrılar tekmil:
"Tanrılar, tanrıçalar, dinleyin beni,
bakın ne buyurdu göğsümde yüreğim,
boşa çıkarmaya yeltenmesin bu sözümü hiçbir tanrı,
ister erkek olsun ister dişi,
doğrulayın beni hepiniz birden,
ben de çabucak bitireyim şu işi,
bir tanrı Danaolara yardıma yeltenirse,
Olympos'ta kötek yiyip dönecek gerisin geri,
alıp kara dumanlı Tartaros'a atacağım onu,
ta derinlere, yerin dibindeki çukura,
orda demir kapılar, tunç eşikler var,
gökle dünya arası kadardır Tartaros'la Hades arası.
Görürsünüz o vakit ben neyim.
İsterseniz, tanrılar, gelin deneyin,
altın bir halat sarkıtın gökten,
tekmil tanrılar, tanrıçalar, tutun çekin o halatı,
harcayın olanca gücünüzü,
gene indiremezsiniz efendiniz Zeus'u yeryüzüne.
Ama ben bir çekersem şöyle iyicene,
alırım yukarı sizi de, toprağı da, denizi de,
bağlarım Olympos'un bir sivri doruğuna halatı,
havalarda uçuşur ne var ne yok hepsi.
Tanrılardan, insanlardan üstünüm ben böylesine."
Böyle dedi, onlar da ağzı açık kalakaldılar,
Zeus ağır konuşmuştu çok.
Derken gök gözlü Athene girdi araya, dedi ki:
"Ey babamız, Kronosoğlu, tanrıların en üstünü,
biliyoruz, erişilmez bir gücün var senin,

kargı salan Danaolara acıyoruz gene de,
ölüp gidiyorlar bak çeke çeke.
Buyurduğun gibi, çekilelim savaştan, ama
işe yarar öyle öğüt verelim ki Argoslulara
sen öfkelendin diye yok olmasınlar."
Bulutları devşiren Zeus gülümsedi, dedi ki:
"Korkma, Tritogeneia, yavrucuğum,
dediklerime sen öyle pek kulak asma,
yumuşak davranırım sana ben."
Böyle dedi, koştu arabaya iki atını,
uçup giden, tunç ayaklı, altın yeleli.
Altınlar kuşandı kendisi de,
aldı işlenmiş altın kamçısını,
bindi arabaya, şaklattı sürdü,
toprakla yıldızlı gök arasında
uçtu atlar seve seve.
Vardılar hayvanların anası, kaynağı bol İda'ya,
Gargaron'daydı Zeus'un tapınağı, kokulu sunağı.
İnsanların, tanrıların babası durdurdu atları.
Çözüp sardı koyu bir dumanla,
göz kamaştıran çalımıyla oturdu doruğuna,
Troya'yı, Akhaların gemilerini süzdü.
Gür saçlı Akhalar barakalarında çarçabuk
yemek yer yemez kuşandılar zırhlarını,
öte yandan kentte kuşanmıştı zırhlarını Troyalılar,
daha azdılar, ama hepsinin içi gidiyordu,
karıları, çocukları içindi bu kavga.
Açıldı tekmil kapılar, fırladı ordu,
yayalar, atlılar derken bir gürültü, bir uğultu.
Hep birden alana yığılıp kapıştılar,
vuruştu kalkanlar, kargılar kıyasıya,
girdi birbirlerine erlerin öfkeleri,
göbekli kalkanlar yapıştı birbirine,
koptu bir uğultu, bir kıyamet,
iniltiler, çığlıklar çıktı ta göklere,
toprak oldu kan ırmağı.
Şafak sürdü, kutsal gün kapladı yeryüzünü;
iki yandan kargılar vurdu hedefe,
iki yandan erler düştü.
Gökyüzünün tam ortasına gelince gün

bir altın terazi kurdu baba tanrı,
bir kefeye Troyalıların kara ölümünü koydu,
bir kefeye Akhaların kara ölümünü.
Ortasından tuttu kaldırdı teraziyi,
ağır bastı Akhaların ölüm günü
(İndi Akhaların kara kaderi at besleyen toprağa,
yaygın göğe kalktı Troyalıların kaderi),
Zeus yıldırımlar gürletti İda Dağı'ndan,
bir ışık saldı Akhaların ordusuna,
görünce ışığı sarsıldı Akhalar,
kapladı hepsini sarı yeşil bir korku.
Ne İdomeneus durabildi yerinde,
ne Agamemnon, ne Ares'in iki hizmetçisi Aiaslar,
yalnız Akhaların bekçisi yaşlı Nestor durdu,
iler tutar yer kalmamıştı atında,
tanrısal Aleksandros, güzel saçlı Helene'nin kocası,
vurmuştu onu bir okla tepesinden,
atların ilk kılları çıkar orda,
can alacak yerdir orası,
ok saplandı beynine tam,
at önce acıyla şahlandı,
sonra debelendi tunç okun yanında,
öbür ata çarptı, durdu,
ihtiyar da çıkardı kamasını, kesti koşumu.
Ama Hektor'un çevik atları da
kargaşalık içinden geçirip getirdi
atılgan arabacı Hektor'u.
İhtiyar can verecekti işte tam o sıra,
gün naralı Diomedes keskin gözleriyle görmeseydi onu.
Attı korkunç çığlıklar, Odysseus'u çağırdı yardıma:
"Laertesoğlu kurnaz Odysseus, Zeus'un beslediği,
bir korkak gibi sırtını çevirip böyle nereye?
Sakın biri kargısıyla omuzlarından vurmasın seni,
kovalım şu ihtiyarın yanından saldırgan adamı, gel."
Böyle dedi, çok çekmiş Odysseus dinlemedi onu,
Akhaların koca karınlı gemilerine doğru çekti gitti.
Girdi ön sıralara Diomedes tek başına,
yaşlı Neleusoğlu'nun atları önünde durdu,
seslendi şu kanatlı sözlerle, dedi ki:
"Genç savaşçılar çok yoruyor seni, ihtiyar,

gevşemiş gitmiş senin gücün,
çaresiz yaşlılık yoldaş olmuş sana,
seyisin arık, atların yavaş.
Hadi gel bin arabama,
bin de gör Tros'un atlarını,
ovada kovalamayı da, kaçmayı da bilir onlar,
ben onları almıştım Aineias'tan,
düşmanı geri atmada ustadırlar.
Seyisler bakadursun senin atlarına,
salalım Troyalılara karşı bu ikisini,
ellerimle kargım nasıl köpürür, görsün Hektor."
Böyle dedi, yaşlı Nestor dinledi onu.
Baktı iki seyis Nestor'un atlarına,
alımlı Sthenelos'la mert Eurymedon.
Bindi iki yiğit Diomedes'in arabasına,
aldı Nestor kırmızı benekli dizginleri,
şaklattı kamçıyı atlara.
Çıktılar Hektor'un karşısına bi koşu.
Tydeusoğlu attı kargısını saldıran Hektor'a,
ama vuramadı Hektor'u,
vurdu arabacısı ulu canlı Thebaios'un oğlu Eniopeus'u,
vurdu göğsünden, memesinin ordan,
atları dizginlerinden tutuyordu Eniopeus,
attı onu arabadan aşağı,
geriledi çevik ayaklı atlar,
çözüldü canı gücü hemen orada.
Gördü Hektor onun başına geleni,
korkunç bir acı kapladı yüreğini,
gene de bıraktı onu olduğu yerde,
atılgan bir arabacının peşine düştü,
sürücüsüz kalmadı atları uzun zaman,
buldular atılgan Arkheptolemos'u, İhpitos'un oğlunu,
Hektor bindirdi onu çevik atlı arabasına,
verdi eline dizginleri.
İnsanların, tanrıların babası o sıra
keskin gözleriyle görmeseydi olup biteni
işin sonu çok acıklı olacaktı,
Nestor'la Diomedes kapalı kalacaktı
İlyon'da kuzular gibi.
Korkunç gürültülerle savurdu ak şimşeği,

Diomedes'in atları önünde sapladı toprağa,
yanan kükürtten korkunç bir alev çıktı,
atlar sindi arabanın altına,
kırmızı benekli dizginler kaydı Nestor'un elinden.
Titredi yüreği Nestor'un, Diomedes'e dedi ki:
"Gel Tydeusoğlu, atlarını kaçır burdan,
bak işte, Zeus bizden yana değil,
Kronosoğlu şanı o yana bağışladı.
Gönlü diler, bakarsın bize de bağışlar bir gün.
Zeus'un niyetini anlayamaz hiç kimse,
ne kadar üstün olursa olsun,
çok güçlüdür Zeus insandan."
Gür naralı Diomedes karşılık verdi, dedi ki:
"Tekmil dediklerin doğru, ihtiyar,
neyleyim ki acı girdi yüreğime,
bilir misin Hektor Troyalılara ne diyecek,
Tydeusoğlu benden kaçtı, diyecek, sığındı gemilerine.
İşte bir gün böyle övünecek o.
O günü görmektense engin toprak yutsun beni."
Yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
"Hey gidi yiğit Tydeusoğlu, ne diyorsun böyle,
varsın Hektor ödlek desin sana, pısırık desin,
ne Troyalılar inanır ona, ne Dardanoslular,
ne de körpe kocalarını toza toprağa buladığın
ulu canlı Troya erlerinin karıları."
Böyle dedi, geri çevirdi tek tırnaklı atlarını,
kaçıp gittiler kargaşalık içinden,
Troyalılarla Hektor bastılar çığlığı,
yağdırdılar öldürücü okları üzerlerine.
Oynak tolgalı iri Hektor bağırdı olanca gücüyle:
"Tydeusoğlu, çevik kısraklı Danaolar
çok üstün sayarlardı seni,
oturturlardı başköşede,
yedirirlerdi etin en iyisini,
doldururlardı tasını bol şarapla.
Ama bundan böyle komayacaklar seni adam yerine.
Tam bir avrat oldun çıktın sen,
kır boynunu, beş para etmez ciğerin.
Duvarlara tırmanamazsın, yağma yok,
karılarımızı alıp götüremezsin gemilerine,

ne yapıp yapıp haklayacağım seni."
Böyle dedi o, Tydeusoğlu düşündü taşındı:
Atlarını döndürüp Hektor'la dövüşsün müydü?
Üç kez evirdi çevirdi gönlünde,
akıllı Zeus üç kez gürledi İda Dağı'ndan,
zaferi muştuladı Troyalılara.
Hektor da çağırdı Troyalıları:
"Troyalılar, Lykialılar, hey,
teke tek dövüşmede usta Dardanoslular,
mert olun, dostlarım, unutmayın saldırma gücünüzü,
işmar ediyor Zeus, işte bakın,
zafer verecek, ün verecek bize,
Danaoların başına da bela getirecek,
budalalar ne yaptılar yapa yapa,
bir duvar yaptılar entipüften.
Önümüzde dayanamaz o duvar,
atlarımız şu hendeği geçecek şıp diye.
Onların koca karınlı gemilerine varınca ben,
sakın unutmayalım yakıcı ateşi;
vereceğim gemilerini ateşe,
dumanla boğacağım Argosluları tekmil."
Böyle dedi sonra seslendi atlarına:
"Ksanthos, Podargos, Aithon, tanrısal Lampos,
ödeyin size harcanan emeği,
Andromakhe, yürekli Eetion'un kızı,
bal gibi tatlı arpa koyardı önünüze,
canınız çekince şarap karıştırırdı, sizin için,
onun körpe kocasıyım der, övünürüm ben,
oysa doyururdu o sizi benden önce.
Haydi çabuk öne atılın,
alalım Nestor'un altın kalkanını,
o kalkanın göklere gider ünü,
kendisi de, kabzası da altındanmış derler,
iyi işlenmiş zırhını alalım Diomedes'in omuzlarından,
Hephaistos yapmıştı o zırhı didine didine;
alırsak ondan bu iki şeyi,
umarım Akhalar, bu geceden tezi yok,
tezgiden gemilerine biner kaçarlar."
Böyle dedi, övüne övüne.
Öfkelendi ulu Here, sallandı tahtı üzerinde,

kökünden titretti koca Olympos'u,
baktı büyük Tanrı Poseidon'a, dedi ki:
"Ah, yeri titreten güçlü tanrı,
Danaoların ölümüne senin de acımasız yüreğin,
oysa onlar Helike'de, Aigai'de
güzel armağanlar getirirler sana bir sürü,
onlar için sen zaferi iste.
Biz Danaolara yardımcı tanrılar tekmil
Troyalıları atmaya kalkarsak öteye,
uzak tutmak istersek iri gözlü Zeus'u,
olduğu yerde oturakalır o
tek başına öfkelenedurur İda Dağı'nda."
Köpürdü yeri titreten tanrı, dedi ki:
"Sen nasıl konuşursun böyle ileri geri,
Kronosoğlu Zeus'la tanrıların savaşmasına
razı değil gönlüm benim,
bizden çok üstündür o."
İşte, böyle dediler birbirlerine.
Tam bu sıra, atlar ve üst üste gelen savaşçılar dolmuştu
gemilerden yana, hendekle duvar arasındaki alana.
Çevik Ares'in dengi Hektor kışkırtıyordu onları;
ün bağışlamıştı Zeus Hektor'a.
Ulu Here, Agamemnon'a gidip bi koşu,
Akhalara güç vermeyi komasaydı gönlüne,
düzgün gemiler bile ateşe verilirdi.
Agamemnon gitti barakalarına, gemilerine doğru Akhaların,
al bir kumaş vardı iri elinde,
Odysseus'un koca tekneli gemisi önünde durdu,
iki yana da duyurabilirdi ordan sesini,
hem Telemanoğlu Aias'ın barakalarına,
hem Akhilleus'un barakalarına duyurabilirdi.
İkisi de en uca çekmişlerdi gemilerini,
güvenmişlerdi erkekliklerine, kollarının gücüne.
Bağırdı sıraları aşan gür bir sesle:
"Argoslular, bu ne hal böyle,
bir şey sanır sizi gören,
aşağılık heriflersiniz oysa.
Övünüp durmanız hani nerde?
Boyuna yüksekten atardınız Lemnos'tayken,
düz boynuzlu sığırların etini yerdiniz tıkabasa,

dopdolu kaplarla dikerdiniz şarabı,
hani nerde, bir kişi karşı koyacaktı iki yüz kişiye,
şimdiyse baş edemiyoruz bir Hektor'la.
Kavurucu ateşle birazdan yakacak gemilerimizi.
Söyle Zeus Baba, benden önce
hangi üstün kralın kamaştırıp gözünü
yoksun ettin koca bir ünden?
Oysa ben, çok kürekli gemilerle
buraya, başımı derde sokmaya geldiğimde,
hiçbiri önünden boş geçmedim güzel sunaklarının;
bir öküzün yağ gömleğini, butlarını yaktım her sunakta.
Ne olur Zeus, yerine getir dileğimi,
kurtulalım şu işten sağ salim,
bırakma, Akhalar Troyalılara alt olsun."
Böyle dedi, Zeus acıdı onun gözyaşına,
yok olmasın istedi ordusu, işmar etti,
gönderdi kartalı, kuşların en şaşmaz olanını,
bir yavru geyik vardı kartalın pençesinde,
kartal attı onu Zeus'un güzel sunağı önüne,
orda Akhalar, her şeyi bilen Zeus'a kurban keserlerdi.
Anladılar Zeus'tan geldiğini görünce kuşu,
saldırdılar Troyalılara doludizgin,
hepsinin savaştaydı aklı fikri.
Danaolar çok kalabalıktılar, ama
hiçbiri geçemezdi Tydeusoğlu Diomedes'i,
ne çevik atları sürmede,
ne onlara hendek atlatmada,
ne de düşmana karşı komada,
Bir Troyalı eri o tepeledi ilkin,
Phradmon oğlu Agelaos'u öldürdü kaçarken,
tam arabasını döndüreceği sıra,
sırtına, iki omzu arasına sapladı kargısını,
deldi göğsünü bir boydan bir boya,
Agelaos yuvarlandı arabadan,
çangırdadı üstünde silahları.
Agamemnon'la Menelaos gelirdi Diomedes'ten sonra,
sonra atılganlık gücü kuşanmış Aiaslar,
İdomeneus ve onun silahlarını taşıyan Meriones,
adam öldüren Enyalios'a denk,
sonra Eurypylos, Euhaimon'un alımlı oğlu.

Teukros geliyordu en son.
Yürüdü kıvrık yayını gere gere,
Telamonoğlu Aias'ın kalkanı altında durdu,
Aias oynatınca kalkanını, bakındı Teukros,
saldı okunu kalabalığa, birini vurdu,
düştü yere ossaat can verdi vurulan.
Bir çocuk nasıl sığınırsa anasının eteğine,
Teukros Aias'a öyle sığındı.
Parlak kalkanıyla sakladı onu Aias.
Kusursuz Teukros orda kimleri vurdu?
İlkin Orsilokhos'u, Ormenos'u,
Ophelestes'i, Daidor'u, Khromios'u,
tanrısal Lykophontes'i,
Polyphaimon'un oğlu Amopaon'u, Melanippos'u.
Bir bir serdi hepsini bereketli toprağa.
Sevindi Agamemnon görünce böyle Teukros'u,
gitti durdu yanında, dedi ki:
"Teukros, Telamon'un oğlu,
erlerin başı, canım adam,
durma, umut ateşi ol Danaolara,
seni büyüten Telamon'a umut ateşi ol,
evine alıp sana baba olan Telamon'a.
Onu uzakta üne boğ, onura boğ.
Bak, diyeyim sana olacak olanı:
Kalkanlı Zeus'la Athene, düzenli İlyon'u
altüst etmeyi nasip ederse bana,
ilkin ben alacağım onur payını, sonra sen:
Ya üçayak, ya arabasıyla iki at,
ya da senin yatağını paylaşacak bir kadın."
Karşılık verdi kusursuz Teukros, dedi ki:
"Ünlü Atreusoğlu, kışkırtma beni,
tam kıvamındayım ben nasıl olsa,
duramam bu güç bende varken:
İlyon'a sürdüğümüzden beri onları,
pusu kurmuş, adam öldürüyorum boyuna,
attım sivri oklarımdan sekiz tanesini,
yiğit delikanlıların etine saplandı sekizi de.
Ama bir türlü vuramıyorum şu kudurmuş köpeği."
Böyle dedi, tam Hektor'un üstüne
bir ok daha fışkırttı yayının kirişinden.

Vurmak için yanıp tutuşuyordu yüreği.
Ama ok gitti kusursuz Gorgytion'a,
Priamos'un soylu oğlunu göğsünden vurdu.
Onu, Aisyme'den gelin gelmiş anası,
tanrı bedenli güzel Kastianeria doğurmuştu.
Bir bahçede, meyvesinin ve yaz yağmurunun altında
haşhaş çiçeği nasıl yana eğerse başını,
tolganın ağırlığıyla baş öyle yana düştü.
Teukros, tam Hektor'un üstüne
fırlattı kirişinden başka bir ok.
Onu vurmak için yanıp tutuşuyordu.
Apollon aldı oku, götürdü başka yana,
vurdu Hektor'un atılgan arabacısı Arkheptolemos'u,
savaşa atılırken tam, göğsünden, memesinin ordan,
arabacı düştü yere, geriledi çevik ayaklı atlar,
hepten gevşedi arabacının gücü.
Yüreğini korkunç acı kapladı Hektor'un.
Gene de bıraktı onu orda.
Seslendi kardeşi Kebriones'e, buyurdu,
al eline, dedi, atların dizginlerini.
Onun sözünü dinledi o da.
Hektor atladı pırıl pırıl arabadan çığlıklarla,
yerden bir taş aldı eline,
Teukros'un üstüne yürüdü,
haydi vur, diyordu yüreği, durma.
Teukros da acı bir ok çıkarmıştı okluğundan,
yerleştirmişti oku kirişe.
Oku kendine doğru, boyunla göğüs arasına,
en uygun yere, omuz altına doğru çekip
hızla tam öne atılacağı sıra
oynak tolgalı Hektor vurdu onu pürtüklü taşla.
Kırıldı yayın kirişi.
Kolu uyuştu bileğin ordan.
Çöküverdi yere dizüstü.
Yay da elinden fırladı gitti.
Aias göz yummadı kardeşinin düşmesine,
koşup geldi, kalkanıyla örttü onu.
Ekhios'un oğlu Mekisteus'la tanrısal Alastor,
bağdaşan, yiğit iki dostu,
aldılar soluyan Teukros'u, gemilere taşıdılar.

Derken taze bir güç verdi Troyalılara Olymposlu.
Sürdüler Akhaları derin hendeğe doğru,
en ön sıralarda yürüyordu Hektor,
hırstan kan bürümüştü gözlerini.
Çevik ayaklı bir köpek nasıl
bir yabandomuzunu ya da bir aslanı kovalar da,
oynak kalçalarına dikerse gözlerini,
Hektor da gür saçlı Akhaları öyle kovalıyordu.
Geride kalanı tepeliyor, kaçan kaçıyordu.
Kaçanlar kazıkları, hendeği aştılar,
Troyalılarm ayağı altında eridi çoğu,
sağ kalanlar da sığındı gemilere.
Seslendiler birbirlerine, kaldırdılar ellerini,
yakardılar tekmil tanrılara, bağıra bağıra.
Hektor, güzel yeleli atlarını koşturdu bir o yana bir bu yana,
gözlerinde Gorgo'nun bakışı vardı,
insanların başbelası Ares'in bakışı.
Ak kollu Tanrıça Here gördü onları, acıdı.
Döndü Athene'ye, kanatlı sözlerle dedi ki:
"Eyvah, Kalkanlı Zeus'un kızı,
bak nasıl kırılıp gidiyor Danaolar.
Bir şeycik yapamaz mıyız onlara şu sıra,
bir adamın eli altında bitirsinler mi ömürlerini?
Şu Priamosoğlu Hektor'un öfkesi de
dayanılır şey değil hani.
İşledi durdu nice kötülükler."
Karşılık verdi gök gözlü Athene, dedi ki:
"Canını çoktan yitirmeliydi bu adam,
baba toprağında Argoslularm elinde yıprana yıprana.
Hiç de iyi düşünmez benim babam,
kafasında, gönlünde hep azgınlık,
hiç acımaz, haksızlık işi gücü,
hep boşa çıkarır çabalarımı benim.
Hiç hatırlamaz, onun oğlunu kaç kez
Eurystheus'un yüklediği işlerin altından ben kurtarmışım.
Herakles ağlar sızlardı göğe doğru,
Zeus da beni yollardı gökten yardıma.
Onu Eurystheus, kapıları kapalı Hades'e göndermişti,
Erebos'tan getirmesi için Hades köpeğini.
Benim şimdiki aklım olsaydı keşke,

kurtaramazdı kendini Styks akıntılarından.
Şimdiyse Zeus yüz vermez bana,
olur hep Thetis'in dediği;
sarıldı Thetis dizlerine onun,
okşadı eliyle çenesini.
yalvardı iller yıkan Akhilleus'u saysın diye.
Belli olmaz gene, bir gün gelir,
bana sevgili gök gözlüm, der.
Sen şimdi tek tırnaklı atlarımızı koş arabaya,
ben de gideyim Kalkanlı Zeus'un evine,
savaş için kuşanayım silahlarımı,
bakalım, oynak tolgalı Hektor, Priamosoğlu,
bizi savaş alanında görünce sevinecek mi,
yoksa kurda kuşa yem mi olacak
Akhaların gemileri yanında etiyle yağı."
Böyle dedi, ak kollu tanrıça dinledi onu.
Here, ulu tanrıça, büyük Kronos'un kızı,
altın almlıklı atları koştu arabaya.
Kalkanlı Zeus'un kızı Athene'yse,
bedenini saran işlemeli rubasını
bırakıverdi babasının eşiğine.
O rubayı kendi eliyle yapmıştı.
Giydi bulutları devşiren Zeus'un gömleğini,
kuşandı silahlarını gözyaşı getiren savaş için,
sonra bindi alev saçan arabaya,
uzun, ağır, güçlü kargısını eline aldı,
en üstün tanrının kızıydı o,
öfkelendiği insanları kırar geçirirdi.
Here de kamçıladı atları çabucak,
kendiliğinden gıcırdadı gökyüzünün kapıları:
O kapıları Saatler gözetir.
Yaygın gökle Olympos emanettir onlara,
kapıları bi açarlar, koyu bulutlarla bi kaparlar.
Üvendireyle dürtülen atları geçirdiler oradan.
İda Dağı'ndan gördü onları Zeus baba,
korkunç bir öfke kapladı içini.
Haberci gönderdi altın kanatlı İris'i:
"Git, çevik ayaklı İris, çevir arabayı,
çıkmasınlar karşıma, onları önle.
Kötü olur kavgaya binerse işin sonu.

Bak diyeyim sana olacak olanı:
Boyunduruktaki çevik atlarının ayaklarını kıracağım,
hepsini bir bir atacağım arabadan aşağı,
arabalarını edeceğim paramparça.
Kapanmaz, on yıl geçse, yıldırımların yarası,
kapanmaz, geçse döne döne on yıl.
Gök gözlü tanrıça anlar o zaman,
babasıyla kavgaya girişmek ne demek.
Çok değil Here'ye öfkem, kinim,
her işime engel olmak onun huyu."
Böyle dedi o, yel gibi giden İris fırladı.
Vardı İda'nın doruklarından koca Olympos'a,
ön kapıda tanrıçalarla karşı karşıya geldi,
tuttu onları, söyledi Zeus'un buyruğunu:
"Nereye böyle, tanrıçalar,
içinizde yüreğinizi öfkeye getiren ne?
Kronosoğlu, Argoslulara yardıma komuyor sizi.
Bakın Kronosoğlu ne diyor size,
dediği de olacak hani:
Boyunduruktaki çevik atlarımın ayaklarını kıracak,
hepinizi bir bir atacak arabadan aşağı,
arabaları edecek paramparça.
Kapanmaz, on yıl geçse, yıldırımların yarası,
kapanmaz, geçse döne döne on yıl.
Anlarsın o zaman, gök gözlü tanrıça,
babanla kavgaya girişmek ne demek.
Çok değil Here'ye öfkesi, kini,
her işime engel olmak onun huyu, diyor.
Ama sen, arsız köpek,
içinden çıkılmaz bir iş yapmış olacaksın
dev kargını kaldırırsan Zeus'a."
Çevik ayaklı İris böyle dedi, gitti.
Here de şu sözleri söyledi Athene'ye:
"Eyvah, Kalkanlı Zeus'un kızı,
doğru değil Zeus'la savaşmamız ölümlüler için,
yok olan yok olsun, yaşayan yaşasın,
boyun eğsin her ölümlü kaderine.
Gönlünce yönetsin Zeus, Troyalılarla Danaoları."
Böyle dedi, tek tırnaklı atlarını geri çevirdi.
Saatler güzel yeleli atları çözdüler koşumdan,

çektiler tanrısal ahırlara,
ışıldayan bir duvara dayadılar arabayı.
Tasalı tanrıçalar öbür tanrılara karıştılar,
uzandılar altın sedirlere.
Zeus Baba atlarını, güzel tekerlekli arabasını
İda Dağı'ndan Olympos'a sürdü,
vardı tanrıların kurultayına.
Çözdü atları yeri titreten ulu tanrı,
arabayı bir desteğe dayadı,
örttü üstünü bir ketenle.
Geldi iri gözlü Zeus oturdu altın tahtına,
ayakları altında koca Olympos tirtir titredi.
Athene'yle Here uzaktaydılar Zeus'tan,
oturuyorlardı bir şey sormadan, sessiz soluksuz.
Zeus anladı yüreklerinden geçeni, dedi ki:
"Ne diye tasalısınız böyle Athene, Here?
Kin beslediğiniz Troyalılara karşı,
ün veren savaşta çok mu yoruldunuz ki.
Var oldukça bende bu dev güç, ezen eller,
caydıramaz beni Olympos'ta hiçbir tanrı.
Işık saçan bedeninizi nasıl da bir titreme alıverdi,
arabanıza az daha yıldırım çarpacaktı,
dönemeyecektiniz Olympos'a, tanrıların eşiğine.
Ya, böyle olacaktı işte."
Zeus böyle dedi, mırıldandı Athene'yle Here.
birbirlerine yakın oturmuşlar,
Troyalılara yıkımlar kuruyordu ikisi de.
Azgın bir öfke sarıyordu Athene'yi,
çok içerliyordu Zeus Baba'ya,
gene de bir şey demiyor, duruyordu öylece.
Ama Here tutamadı göğsündeki öfkesini, dedi ki:
"Korkunç Kronosoğlu, ne biçim söz bu?
Biliriz, erişilmez bir gücün var senin.
Kargı salan Danaolara acıyoruz gene de,
ölüp gidiyorlar bak çeke çeke.
Buyurduğun gibi çekilelim savaştan, ama
işe yarar öyle öğüt verelim ki Argoslulara
sen öfkelendin, diye yok olmasınlar."
Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
"Ey inek gözlü ulu Here,

hele gün ağarsın da bir gör,
üstün güçlü Kronosoğlu nasıl
yok edecek Argosluların koca ordusunu.
Güçlü Hektor savaştan vazgeçmeyecek,
çevik ayaklı Akhilleus, gemilerin yanında, dar yolda,
Patroklos için korkunç savaşa girene dek.
Kader böyle diyor işte.
Umurumda değil senin öfken.
Sen toprağın, denizin ta ucuna gitsen:
İapetos'la Kronos orada oturur hani,
ne Hyperion güneşinin ışınları vardır orada,
ne yel vardır, ne hava,
derin Tartaros sarmıştır dört yanını,
işte gide gide varsan ta oraya,
gene umurumda değil senin öfken.
Ha köpeklerin en bayağısı, ha sen."
Zeus, böyle dedi, ak kollu Here karşılık vermedi.
O sıra güneşin parlak ışınları Okeanos'a düştü,
serdi bereketli toprağın üstüne kara geceyi,
Troyalıların hiç hoşuna gitmedi bu,
Akhalar içinse, kapkara gece,
bulunamayan bir nimetti.
Yaman Hektor topladı Troyalıları bir araya.
gemilerden uzak, anaforlu ırmağın yanında
ölüsüz, kansız temiz bir yere topladı.
Troyalılar indiler arabadan,
kulak verdiler Zeus'un sevdiği Hektor'a.
Hektor'un elinde on bir dirsek boyunda bir kargı,
tunç temreni altın çemberle sarılı,
öne doğru ışıklar saçıyordu.
Hektor, dayanıp kargıya dedi ki:
"Troyalılar, Dardanoslular, yardımcıları, dinleyin beni:
Tekmil Akhaları gemileriyle yok edip
tutacağız sanmıştım rüzgârlı İlyon'un yolunu.
Ama karanlık bastı daha önce,
Argosluları, kıyıdaki gemilerini o kurtardı asıl.
Gelin, boyun eğelim kara geceye,
hazır edelim akşam yemeğini.
Güzel yeleli atları çözün arabalardan,
yem koyun atların önüne,

kentten öküzler, semiz koyunlar getirin,
bal gibi tatlı şarabı karın,
evlerinizden de ekmek alın,
gidin odun toplayın kucak kucak.
Hep ateş yakalım gün ağarana dek,
aydınlıklar vursun ta göklere,
gür saçlı Akhalar fırsat bilmesinler geceyi,
denizin yaygın sırtında kaçamasınlar,
savaşmadan rahatça binemesinler gemilerine,
vurulsunlar okla, ya da sivri kargıyla,
evlerinde bile unutamasınlar acısını.
Troyalılara kan ağlatan savaşı getirmeye
bundan böyle hiç kimse yanaşamasın.
Zeus'un sevdiği haberciler dolaşsın kenti boydan boya,
bildirilsin şu iki buyruk:
Ergin çocuklar, şakakları ağarmış yaşlılar
kenti çeviren sağlam surlar üstünde toplansınlar.
Evinde büyücek bir ateş yaksın her kadın,
nöbet beklesin sabaha dek,
pusudaki düşman girmesin içeriye.
Yiğit yürekli Troyalılar, olsun dediğim gibi.
Şu sıra denecek en uygun söz bu.
Başka sözüm de var, gün ağarsın hele,
Zeus'a, öbür tanrılara yakarınca, umarım,
ölüm taşıyan bu köpekleri kovarız buradan.
Şimdi geceden koruyalım kendimizi,
kuşanırız silahlarımızı sabahleyin,
uyarırız koca karınlı gemileri önünde çevik Ares'i.
Bakalım, yaman Diomedes, Tydeusoğlu,
gemilerden surlara doğru mu atar beni,
yoksa tunç kargımla ben onu deşerim de
kanlı silahlarını alır gider miyim?
Erkeklik ne demekmiş yarın görecek o,
bakalım kargıma göğüs gerebilecek mi?
Bana kalırsa vurulup düşecek ilk ağızda,
üstüne de arkadaşı yığılacak, bir sürü.
Yarın bir gün doğsun hele.
Yarının Argoslulara yıkım getireceğine inandığım gibi
keşke inanabilsem ölümsüz, hep genç kalacağıma,
Athene'yle Apollon gibi saygı göreceğime inanabilsem keşke."

Hektor böyle dedi, Troyalılar alkışladı onu.
Ter döken atları çözdüler boyunduruktan,
kayışlarla bağladılar arabaların yanına.
Kentten öküzler, semiz koyunlar getirdiler çabucak,
kardılar bal gibi tatlı şarabı,
ekmek aldılar evlerden,
odun topladılar kucak kucak.
Kebap kokuları ovalardan göklere ağdı.
Hepsi de büyük umutlar içinde
geceledilər savaş alanında.
Öbek öbek ateşler yanıyordu.
Parlak ayın çevresinde binlerce yıldız,
rüzgârsızken duru gökyüzü,
nasıl yanarsa ışıl ışıl,
bütün doruklar, sivri kayalar ve çayırlar
nasıl serilirse göz önüne;
gökler yırtılıp da açılır,
tekmil yıldızlar görünür,
ferahlar yüreği çobanın;
ateşler de İlyon önünde,
gemilerle Ksanthos Irmağı arasında,
işte tıpkı öyle yanıyordu.
Binlerce öbek ateş parlıyordu ovada.
Elli adam vardı çevresinde her öbeğin.
Atlarsa, arabaların yanında, ayakta,
ak arpa, yulaf yiyerek
bekliyorlardı altın tahth Şafağı.

Dokuzuncu Bölüm

Troyalılar böylece girdiler nöbete.
Akhalarsa yürek donduran Bozgun'un yoldaşıyla çarpıldılar,
düştüler tanrısal bir korku içine.
Dayanılmaz bir yasa girdi yiğitler tekmil.
Trakya'dan esen poyrazla karayel
nasıl altüst ederse balıklı denizi;
kara bir dalga kabarır da hani,
gelir yosunlarla doldurur kıyıyı;
Akhalarda yürekler işte böyle kabardı.
Bu ara Atreusoğlu, acıyla yana yana
habercileri her yanda aradı durdu.
Buyurdu toplantıya çağrılmasını her yiğidin.
Hiç ses çıkarmadan usulca olacaktı bu.
En başta kendisi uğraştı bu işle.
Üzgün üzgün geldi hepsi oturdu.
Gözyaşı döküyordu Agamemnon durmadan.
Yalçın bir kayadan kara sular akıtan
karanlık bir pınar gibiydi o.
Şöyle dedi Argoslulara, çeke çeke içini:
"Dostlar, Argosluların komutanları, önderleri,
Kronosoğlu Zeus kara belalar sardı başıma,
zalim tanrı bana söz vermişti,
işmar etmişti İlyon'u yerle bir edip yurduma döneceğimi.
Şimdiyse aldatıyor beni pis bir düzenle,
kırılıp gittikten sonra bunca halk,
Argos'a yüzkarasıyla dönmemi buyuruyor bana.
Üstün güçlü Zeus'un demek bunu istedi şimdi de canı,
nice ülkelere baş eğdirdi bugüne dek,
daha nice ülkelere baş eğdirecek.
Ne çare, üstün bir gücü var onun.
Haydi, hepimiz bu dediğime uyalım,
gemilerimize binelim, sevgili baba toprağına kaçalım.

Troya'yı almak artık bize hayal oldu."
Böyle dedi, ordakiler öylece kalakaldılar,
ses çıkarmadan tasalı durdular bir hayli.
Derken gür naralı Diomedes söz aldı, dedi ki:
"Önce sana çatacağım, Atreusoğlu,
ey kral, darılmaca falan yok,
toplantıda bize verilen hak bu.
Danaolar önünde önce sen yerdin beni,
korkak dedin, gücü kuru dedin bana,
Argoslularm gençleri de bilir bunu, yaşlıları da.
Oysa tam vermedi armağanları sana Kronosoğlu,
bir değnek verdi eline, yüceltti onurunu,
ama vermedi saldırma gücünü, asıl şeyi.
Akhaoğullarını sen öyle pısırık, ödlek sanma, budala.
Yüreğinde sıla özlemi varsa, bas git hadi,
işte yol, işte denizde gemiler,
Mykene'den getirdiğin gemiler işte, bir sürü.
Biz gür saçlı Akhalar kalacağız burada
Troya'yı yıkıp yok edinceye dek.
Buyursunlar varsa senin gibiler,
binsinler gemilerine, baba toprağına gitsinler.
Sthenelos'la ben çarpışacağız burada
getirinceye dek İlyon'un sonunu.
Biz tanrı buyruğuyla geldik buraya."
Böyle dedi o, beğendiler Akhaoğulları tekmil,
atları iyi süren Diomedes'in sözünü.
At sürücüsü yaşlı Nestor kalktı, dedi ki:
"Savaşta en güçlü sensin, Tydeusoğlu,
kurultayda yaşıtlarının en iyisi sensin,
hiç kimsenin diyeceği yok bu sözüne,
Ne var ki, getirmedin bir türlü sonunu.
Benim oğlum yerindesin ne yapalım ki,
hem en küçük oğlum yerinde.
Gene de iyi şeyler söyledin krallara,
söyledin yolunca şeyler.
Bir de ben diyeceğim her şeyi sırasıyla;
övünürüm çok yaşlı olduğum için senden.
Kimse hor göremez ben ne desem,
hor göremez Kral Agamemnon bile.
Yürek donduran kardeş kavgasını seven adam
saygısızlık eder soyuna, düzene, ocağına.

Şimdi uyalım kara geceye,
hazır edelim akşam yemeğini,
girsin nöbetçiler hendekle duvar arasında nöbete.
Delikanlılara diyorum bunu.
Sen de, Atreusoğlu, baş ol bize,
sensin kralların kralı.
Haydi, yemek yedir yaşlılara,
bu yakışsa yakışsa sana yakışır.
Barakaların tekmil şarapla dolu,
o şarabı sana her gün Akhaların gemileri
yaygın deniz üstünde Trakya'dan buraya taşır.
Konuk ağırlamak için neyin eksik ki,
adamların var işte bir sürü,
dinlersin sana en iyi öğüt vereni,
iyi öğütler gerek Akhalara şu sıra,
ateşler yakmış gemilerimizin yanı başında düşman,
böyleyken insanın nasıl rahat eder içi?
Ordu ya yok olacak, ya kurtulacak bu gece."
Böyle dedi o, hepsi dinledi, boyun eğdi.
Nöbetçiler silahlarıyla koştular yerlerine.
Birtakımı Nestoroğlu Thrasymedes'in buyruğundaydı,
birtakımı Aresoğulları Askalaphos'un, İalmenos'un,
Myriones, Aphareus, Deipyros'un buyruğunda,
Kreionoğlu tanrısal Lykomedes'in buyruğundaydı birtakımı.
Yedi kişiydi nöbetçilerin önderleri,
her önderin ardında yüz delikanlı,
yürüyorlardı uzun gölgeli kargılarıyla.
Gelip yerleştiler hendekle duvar arasına.
Ateş yaktılar, pişirdiler yemeklerini.
Atreusoğlu götürdü barakasına yaşlıları dörder beşer.
Ne diledilerse koydu önlerine.
Onlar da yemeklere uzattılar ellerini.
Yenilip içilince doyasıya,
yaşlı Nestor dokumaya başladı kafasındakileri.
Üstün görünürdü onun fikri herkesinkinden.
Düşüne taşına başladı söze, dedi ki:
"Erlerin başbuğu Agamemnon, ünlü Atreusoğlu,
seninle başlayıp seninle bitireceğim sözümü,
Buyruğunda bir yığın halk var,
değneği, yasaları verdi Zeus senin eline
yönetesin, çekip çeviresin, diye halkı.

Nasıl söylemen gerekse dinlemen de gerek,
yürekten bir öğüt verirse sana biri,
en önce sen getirmelisin onu yerine,
sonunda senin malın olacak o öğüt nasıl olsa.
İşte söylüyorum bana en iyi görüneni.
Benimkinden üstün fikir bulamadı hiç kimse,
Briseis kızı sen, ey tanrı kuzusu,
aldın getirdin öfkeli Akhilleus'un barakasından,
hiçbirimiz razı olmadıydık buna,
az mı uğraştım caydırmak için seni,
ama sen boyun eğdin gururuna,
horladın tanrıların bile üstün saydığı adamı,
oturdun onun payının üstüne.
Haydi vakit varken gel,
güzel armağanlar, tatlı sözlerle alalım gönlünü."
Erlerin başbuğu Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
"Dediklerin yalan değil, ihtiyar, kusurum var,
çok ordulara bedeldir o adam,
tanrı da çıktı ondan yana, Akhaları etti darmadağın.
Yanılıp uydumsa yüreğimin kötü yanına,
değerli armağanlar verir, alırım gönlünü.
Çok ünlü armağanlar sayacağım işte size:
Ateşe değmemiş yedi tane üçayak.
On külçe altın, yirmi tane pırıl pırıl leğen.
Ödül kazanmış, sağlam ayaklı on iki at;
bu ödülleri ele geçiren bir adam
ne fakir, ne de altından yoksun sayılacak.
Yedi Lesboslu kadın vereceğim, elleri her işe yatan,
Akhilleus Lesbos'u aldığında ayırmıştım kendime,
güzellikte üstündüler öbür kadınlardan.
İşte onları vereceğim ona,
Briseis kız da olacak içlerinde.
Bir büyük ant içeceğim üstüne ki,
çıkmadım yatağına o kızın,
olmadı kadınla erkek arasındaki birleşme.
Hemen onun olacak bunların hepsi.
Üstelik tanrılar nasip ederlerse bize
Priamos'un büyük ilini yağma etmeyi,
Akhalar doyumluğu pay ederken gelsin o,
doldursun gemilerini altınla, tunçla.
Argoslu Helene'den hemen sonraki

en güzel yirmi Troyalı kadını alsın kendisine.
Dönersek bir gün yeryüzünün memesi Argos'a
damadım olsun benim o.
Orestes'e denk sayacağım onu,
bolluk içinde büyüyen oğluma, gözümün bebeğine.
Üç tane kızım var sarayımda,
Khrysothemis, Laodike, İphianassa,
ağırlık vermeden alsın istediğini,
götürsün doğru Peleus'un evine.
Üste çeyiz vereyim, hiçbir babanın vermediği.
Yedi tane de bakımlı il vereyim,
Kardamyle'yi, Enope'yi, yemyeşil Hire'yi,
kutsal Pherai'yi, engin çimenli Antheia'yı.
Güzel Aipeia'yı, bağları bol Pedasos'u,
hepsi deniz kıyısında, kutsal Pylos'a yakın.
Koyunu, sığırı bol insanlar oturur orda,
verecekler Akhilleus'a bir sürü şeyler,
sayacaklar onu bir tanrı gibi,
buyruğu altında bol vergi ödeyecekler.
İşte bu dediklerim hep olacak,
yeter ki Akhilleus bastırsın öfkesini.
Bir Hades var dünyada tek,
yola gelmeyen, inadı inat,
insanlarca en kötü tanrıdır o.
Haydi baş eğsin Akhilleus, dinlesin beni,
hem ondan üstün bir kralım, hem yaşlıyım."
Yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
"Ünlü Atreusoğlu, erlerin başbuğu,
hiç küçümsenemez bu vereceklerin,
haydi yola koyalım seçkin adamlarımızı,
gitsinler Peleusoğlu'nun barakasına bi koşu.
Şimdi seçeceklerim hazır olsunlar,
yol göstersin Phoiniks, Zeus'un sevdiği;
sonra büyük Aias, tanrısal Odysseus gelsin,
katılsın haberci Eurybates'le Odios da.
Su getirilsin, eller yıkansın, susalım.
Kronosoğlu'na yakaralım, acısın bize."
Böyle dedi o, herkesin hoşuna gitti.
Sular getirildi, eller yıkandı,
delikanlılar doldurdu sağrakları,
taslara dağıttılar şarabı.

Yerlere şarap döküp tanrılara sundular,
kendileri de içtiler kana kana.
Çıktılar Atreusoğlu Agamemnon'un barakasından.
Yaşlı Nestor öğüt verdi hepsine,
öğüt verdi gözlerini açа açа,
Odysseus'u kışkırttı en başta,
ne yapın yapın Peleusoğlu'nu kandırın, dedi.
Kıyıları boyunca yürüdüler uğuldayan denizin,
yakardılar dünyayı elinde tutan, sarsan tanrıya.
Aiakos torununun eğilmez yüreğini kandırmak için
vardılar Myrmidonların barakalarına, gemilerine,
buldular orda Akhilleus'u,
çalgısını çalıyor inceden inceden,
gönlünü eğlendiriyordu.
Güzel işlenmiş bir çalgıydı bu,
üstünde köprüsü gümüştendi,
Eetion ilini yıktığı gün almıştı kendine,
eğlendiriyordu onunla gönlünü
yiğitlik türküleri söyleye söyleye.
Patroklos oturmuş karşısında, ses çıkarmadan,
bekliyordu bitirsin, diye türküsünü.
Başta Odysseus, yürüdüler ona doğru,
gelip durdular önünde,
şaşırdı Akhilleus, fırladı yerinden,
elinde çalgı, kalktı ayağa.
Patroklos da gördü yiğitleri, kalktı.
Ayağıtez Akhilleus karşıladı onları, dedi ki:
"Hoş geldiniz, bu geliş dostça herhal,
büyük bir derdiniz mi var ki?
Öfkeliyim, ama çok severim sizi."
Akhilleus böyle, dedi onları buyur etti,
oturttu al kilimler döşeli sedirlere.
Yanında duran Patroklos'a dedi ki:
"Daha büyük sağrak al, Menoitiosoğlu,
şarabı koyu kar, iki tas getir,
en sevdiğim adamlardır çatımın altına gelenler."
Böyle dedi o, Patroklos da dinledi onu,
iri bir kütük getirdi kodu ocağa,
üstüne bir koyun sırtı kodu, bir de semiz keçi sırtı,
bir de çok yağlı bir domuz sırtı kodu.
Automedon etleri tuttu, Akhilleus kesti,

güzelce doğradı, şişlere geçirdi.
Menoitiosoğlu bir ateş yaktı, kocaman.
Ateş iyice yandı, alevi kesildi.
Korları yaydı, üstüne uzattı şişleri.
Kaldırdı dayaklarından, kutsal tuz ekti bolca.
Etleri kızartıp döktü tepsilere.
Patroklos güzel sepetlerden dağıttı ekmekleri,
etleri pay etti Akhilleus da.
Sonra oturdu tanrısal Odysseus'un karşısına,
dayadı duvara sırtını,
buyurdu Patroklos'a, sunular sun, dedi.
O da attı sunuları ateşe.
Hazır yemeklere hepsi uzattılar ellerini.
Yenilip içilince doyasıya,
Aias işaret etti Phoiniks'e,
tanrısal Odysseus bunu gördü,
doldurdu tasını, kaldırdı Akhilleus'a:
"Sağ olasın, Akhilleus,
şölenden herkes aldı payını,
ne Atreusoğlu Agamemnon'un barakasında,
ne de burda şimdi,
yoksun kalmadı hiç kimse.
En güzel yemekler işte önümüzde bol bol,
ama derdimiz güzel bir şölen yapmak değil ki.
Bir büyük bela var karşımızda.
Ey tanrının beslediği, ödümüz kopuyor.
Kurtarmak da var sağlam gemilerimizi,
elden çıkarmak da var.
Takın saldırma gücünü, gel kurtar bizi.
Taşkın canlı Troyalılar, ünlü yardımcıları
gemilerle duvar arasında konakladılar,
ateş yaktılar boydan boya, bir sürü.
Bekliyorlar kaçalım kara gemilerimize.
Kronosoğlu Zeus şimşekler çaka çaka
onlara uğursuz belirtiler göstermede.
Büyük gücüyle şişen Hektor, kudurmuş gibi.
Dayamış sırtını Zeus'a,
ne insanları sayıyor, ne tanrıları.
Tanrısal Şafağı bekliyor kanlı gözleriyle.
Gemilerimizin gagalarını koparacak,
kızgın ateşte bütün gemileri yakacak,

dumanlar içinde kaçışan Akhaları kesecek.
Bu yüzden yüreğimde korku çok.
Tanrılar bütün bunları ya getirirlerse yerine,
ya kaderimizde ölmek varsa,
şu Troya'da, at besleyen Argos'tan uzak.
Yorgun Akhaları düşünüyorsan birazcık,
geç de olsa durma kalk;
çok büyük olacak sonra acın,
bulamazsın bu belaya hiçbir çare.
Haydi, nasıl savacağını düşün bu kara günü.
Baban seni Phthie'den Agamemnon'a gönderdiğinde,
dostum, sana neler söylemişti:
Oğlum, demişti, Athene ile Here
isterlerse versinler sana gücünü,
ama sen ulu yüreğini göğsünde gemle,
yumuşak ol, demişti, tatlı ol,
acılar kaynağı kavgadan uzak dur.
Argosluların delikanlıları, yaşlıları *sayarlar seni.*
İhtiyar böyle öğüt verdiydi sana.
Sen de unutuverdin bunların hepsini.
Ama daha iş işten geçmiş değil,
haydi yürekler yakan öfkeyi bırak.
Agamemnon sana değerli armağanlar verecek.
Barakasında vereceği armağanları sayayım da dinle:
Ateşe değmemiş yedi tane üçayak,
on külçe altın, yirmi tane pırıl pırıl leğen,
ödül kazanmış sağlam ayaklı on iki at;
bu ödülleri ele geçiren bir adam
ne fakir, ne de altından yoksun sayılacak.
Yedi Lesboslu kadın verecek, elleri her işe yatan;
sen Lesbos'u alırken ayırmıştı onları kendisine.
Güzellikte üstündüler öbür kadınlardan.
İşte onları verecek sana.
Briseis kız da var içlerinde.
Üstüne bir de büyük ant içecek, efendim,
diyecek çıkmadım yatağına o kızın,
olmadı kadınla erkek arasındaki birleşme.
Hemen senin olacak bunların hepsi.
Üstelik, tanrılar nasip ederlerse bize
Priamos'un büyük ilini yağma etmeyi,
Akhalar doyumluğu pay ederken gel,

doldur gemilerini altınla, tunçla.
Argoslu Helene'den hemen sonraki
en güzel yirmi Troyalı kadını al kendine.
Dönersen bir gün yeryüzünün memesi Argos'a
damadı olacaksın onun,
Orestes'e denk sayacak seni,
bolluk içinde büyüyen oğluna, gözünün bebeğine.
Üç tane kızı var sağlam sarayında,
Khrysothemis, Laodike, İphianassa,
ağırlık vermeden al istediğini,
doğru götür Peleus'un evine.
Üste çeyiz verecek, hiçbir babanın vermediği.
Yedi tane de bakımlı kent verecek sana;
Kardamyle'yi, Enope'yi, yemyeşil Hire'yi,
kutsal Pherai'yi, bağları bol Pedasos'u,
engin çimenli Antheia'yı, güzel Aipeia'yı.
Hepsi deniz kıyısında, kumsal Pylos'a yakın.
Koyunu, sığırı bol insanlar oturur orada,
verecekler sana bir sürü şeyler,
sayacaklar seni bir tanrı gibi,
buyruğun altında bol bol vergi ödeyecekler.
İşte bu dediklerim hep olacak,
yeter ki sen bastırasın öfkeni.
Atreusoğlu'na, armağanlarına gene de artarsa öfken,
hiç olmazsa bitkin düşen Akhalara acı.
Sayacaklar seni bir tanrı gibi.
Büyük bir ün sağlayacaksın onlara.
Hektor'u ele geçirmenin işte tam sırası,
gözleri dönmüş onun, kudurmuşçasına,
gemileriyle buraya gelen Danaolar içinde, diyor,
yok bana denk bir yiğit."
Ayağıtez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Çok akıllı Odysseus, tanrısal Laertesoğlu,
bin dereden su getirip şişirmeyin kafamı,
ne yapmak istediğimi, ne yapacağımı
söylemeliyim size dobra dobra,
Hades kapılarından tiksindiğim gibi tiksinirim
yüreği başka sözü başka adamdan.
Ben doğruyu söyleyeceğim size, içimden geleni.
Agamemnon kandıramaz bundan böyle hiç kimseyi,
değeri bilinmiyor canla başla dövüşenin,

bu ortada bir şey, besbelli.
Bir pay alıyor geride kalanla canını dişine takan,
bir tutuluyor korkakla yürekli.
Dişime taktım canımı, savaştım bunca yıl,
bunca acıya katlandım da ne kazandım ki.
Bir kuşçağız, yem bulayım, diye nasıl dört dönerse,
bulduğunu getirir verirse yavrularına,
geçirdim ben de kanlı savaşlarda günlerimi,
uykusuz kaldım ben de çok geceler,
elin karıları için dövüştüm durdum.
Gemilerimle gittim, insanların on iki ilini yıktım.
Bereketli Troya'nın çevresinde de yıktım on bir ili.
Oralardan ben neler, neler aldım.
Hepsini Atreusoğlu Agamemnon'a armağan ettim.
Geride, gemileri yanında beklerdi o,
azını dağıtır, çoğunu alıkordu kendine.
Onur payı verirdi krallara, yiğitlere.
El sürmedi hiçbirine, aldı yalnız benimkini,
aldı gönlümün sevdiği kadını elimden.
Koynunda yatsın varsın, alsın tadını.
Ama Argoslular ne diye dövüşsün Troyalılarla?
Atreusoğlu ne diye getirdi buraya koca bir orduyu?
Güzel saçlı Helene uğruna, değil mi?
Bir Atreusoğulları mı sever karılarını?
Sever, korur karısını duygulu, akıllı her adam.
Ben de yürekten seviyorum benimkini,
kazanmışım onu ben kendi kargımla.
Agamemnon oyun oynadı bana, aldı onur payımı,
beni bir daha kandırmaya kalkmasın sakın.
Haydi Odysseus, o seninle, öbür krallarla,
gemilerden uzaklaştırmaya baksın kızgın ateşi.
Bensiz de birçok işler becermiş o,
bir duvar yapmış, derin bir hendek kazmış önüne,
kazıklar çakmış kenarlarına hendeğin.
Ama durduramıyormuş adam öldüren Hektor'un gücünü.
Ben varken Hektor çıkamadı surlardan dışarı,
gelemedi Batı kapılarına, meşe ağacına kadar bile.
Bir gün orada beni beklemişti.
Tek başıma saldırmıştım ona,
güç halle kurtulmuştu elimden.
Tanrısal Hektor'la bir daha dövüşmek istemem.

Yarın kurbanlar keseceğim Zeus'a, bütün tanrılara,
gemilerimi iyice yükleyip denize indireceğim.
Sabah olsun da onları bi gör,
balığı bol Hellespontos'un sularında
canla başla kürek çeken erlerimi bi gör.
Yeri sarsan tanrı iyi yolculuğa erdirirse bizi,
bereketli Phthie'ye üç günde varırım.
Nelerim var benim orda, nelerim,
gelirken hepsini orda bırakmıştım.
Keşke gelmez olaymışım.
Altın götüreceğim burdan, götürdüğüm kadar,
kırmızı bakır götüreceğim,
boz demir, güzel kemerli kadınlar.
Sözünü etmiyorum onur payımın,
onu Atreusoğlu Agamemnon vermişti bana,
sonra da geri aldı hiç yoktan.
Bu dediklerimi git bir bir ona söyle,
herkesin içinde söyle de içerlesin Akhalar.
Bilmezsin, o ne utanmaz arlanmaz adamdır,
bilmezsin, ne itoğluittir o,
bir gün bakarsın bir başka Argosluyu kandırmaya kalkar.
Ama bundan böyle bakamaz benim yüzüme.
Artık ona ne öğüdümle, ne işimle arka olacağım.
Çok aldattı, çok kırdı beni,
ama bir daha aptal yerine koyamayacak.
Ne hali varsa görsün, yeter ettikleri.
Onun aklını başından almış akıllı Zeus.
Armağanlarının değeri yok gözümde, kıl kadar.
Elindeki malın, ilerde kazanacaklarının
verse on katını, yirmi katını,
Orkhomenos'a, Thebai'ye akan malları verse,
verse her evi hazinelerle dolu,
her kapısından atlı arabalı iki yüz er geçen
yüz kapılı Mısır ilini,
armağanlar verse kum taneleri gibi çok,
yüreğimi kandıramaz benim o,
ödemeden bana ettiklerini.
Atreusoğlu Agamemnon'un kızını almam.
Güzellikte altın Aphrodite'yi geçse,
el işlerinde gök gözlü Athene'ye denk olsa,
gene de almam onu.

Bir büyük kral bulsun, damat etsin kendisine.
Tanrılar beni korur da yurduma varırsam,
Peleus bir kız bulur bana göre,
Hellas'ta, Phthie'de kızlar çok,
yurtlarını koruyan soylu Akha kızları,
beğendiğimi alır, sevgili karım yaparım.
Sık sık dilerdi yurdumda yiğit yüreğim:
Uygun bir kız bulayım, evleneyim, derdim,
yaşlı Peleus'un malları üstünde
çıkarayım derdim yaşamanın tadını.
Canın yerini hiçbir şey tutamaz dünyada,
ne bakımlı İlyon'un, Akhalardan önceki zenginliği,
ne de Okçu Tanrı Apollon'un, taşlı Pytho'da,
mermer tapınağında saklı hazineler.
Sığırları, besili koyunları yakalar getirirsin,
üçayakları, kızıl yeleli atları satın alırsın,
ama ne savaşla geri gelir, ne de parayla,
dişlerin arasından bir çıktı mı canın.
Anam, gümüş ayaklı Thetis, bana demişti:
İki ayrı kader götürecek beni ölüme;
burda kalır, savaşırsam Troya'nın çevresinde,
tükenmez bir ün var, dönüş yok.
Dönersem yurduma, sevgili baba toprağına,
ünüm olmasa da çok yaşayacağım,
ölüm öyle çabucak gelip çatmayacak.
Evlerine dönmeyi salık vereceğim herkese,
iş işten geçti, sarp İlyon'un sonu gelmez,
engin gözlü Zeus uzattı ona elini,
güven geldi düşmanların yüreğine.
Şimdi Akhalarm başlarına götürün şu haberi,
habercilerin en büyük görevi bu:
Kurtarmak için gemilerini, Akha ordusunu,
düşünüp bulsunlar bir başka yol,
boşa gitti son çare de nasıl olsa.
Ben burada, onlardan uzak, öfkemleyim.
Phoiniks dilerse burda kalır, yanımda yatar,
yarın biner gemilere, benimle yurda döner,
ama zorla değil, dilerse."
Böyle dedi, ses çıkaramadı hiç kimse.
Hepsine dokunmuştu onun böyle sert konuşması.
At sürücüsü Phoiniks söz aldı ağlaya ağlaya,

Akha gemileri için bayağı ödü kopuyordu:
"Ey Akhilleus, dönmeyi gerçekten komuşsan kafana,
öfke böylesine kapladıysa yüreğini,
gemileri ateşten korumak istemiyorsan,
burda nasıl kalırım yavrucuğum, sensiz, tek başıma.
Peleus gönderirken seni Phthie'den Agamemnon'a,
yanında gönderdiydi beni de.
Ufaktın, bilmiyordun insanlara kıyan savaşı,
katılmamıştın ün veren toplantılara,
onun için yolladıydı yanında beni,
bütün bunları sana öğreteyim, diye
olasın diye iyi konuşan, iyi işler başaran.
Nasıl isterim yavrucuğum, senden ayrılmayı.
Tanrı, bedenimden yaşlılığı çekip alsa,
güzel kadınlı Hellas'tan çıktığım günkü gibi
dinç bir delikanlı yapacağına söz verse ayrılmam gene.
O gün babamla kavga etmiş, kaçıyordum,
güzel saçlı kapatması yüzünden kızmıştı bana,
onu seviyor, insandan saymıyordu asıl karısını, anamı.
Anamsa, dizlerime kapanır, yalvarırdı biteviye,
ne olursun, derdi, yat o karıyla,
yaşlı babandan iğrensin, soğusun.
Öyle yaptım, ama anladı babam işi,
lanetledi beni, yalvardı uğursuz Erinyslere,
ne olur, dedi vermeyin kucağıma torunumu.
Tanrılar getirdiler adağını yerine,
bir yandan yeraltı tanrısı Zeus,
bir yandan yırtıcı Persephone.
Sivri tunçla babamı öldüreyim dedim,
ama bir tanrı yatıştırdı öfkemi,
bir bir saydı insanların başına gelenleri,
doğru yolu gösterdi bana,
yoksa adım çıkacaktı, olacaktım baba katili.
Ama öfkeli bir babanın yanında yaşamak
çok sıkıyordu göğsümde yüreğimi.
Hısım akrabam, amca kardeşlerim,
yalvardılar, dediler ne olur kal.
Kocaman koyunlar kurban ettiler,
paytak paytak yürüyen boynuzlu öküzler,
yağları fışkıran bir sürü domuz.
Hephaistos'un ateşinde, şişlerde kızartıldı.

İhtiyarın küplerinden bol bol şarap içildi.
Benimle geçirdiler dokuz geceyi,
biri bekledi kapalı avlunun kemeri altında,
biri oda kapıları önünde, iç avluda bekledi.
Ateş boyuna yandı, hiç sönmedi.
Ama karanlık gecenin onuncu gelişinde,
odanın sağlam menteşeli kapısını kırdım çıktım,
avlu duvarının üstünden atladım gittim,
ne nöbetçiler farkına vardı, ne hizmetçiler.
Engin Hellas boyunca kaçtım uzaklara,
kuzuların anası Phthie'ye vardım,
vardım Kral Peleus'un yanına.
Çok iyi karşıladı beni o,
oğlunu seven bir baba gibi sevdi,
bolluk içinde büyüttüğü oğlunu, gözbebeğini.
Bir hayli er verdi buyruğuma,
beni mal mülk sahibi etti.
Dolopların kralıydım Phthie'nin ta ucunda.
Tanrıya benzer Akhilleus, seni ben getirdim bu hale,
canım gibi sevdim, yetiştirdim seni,
bensiz ne şölene gitmek isterdi canın,
ne de evde yemek yemek isterdi,
oturturdum seni dizlerimin üstüne,
etini keser, ağzına verir, dudaklarına uzatırdım şarabı,
göğsümde gömleğimi ıslatırdın boyuna,
arsızlık eder, şarabı püskürtürdün ağzından,
senin yüzünden neler çektim ben, neler,
dedim tanrılar çocuğum olsun istemezler,
aldım oğul edindim seni kendime,
dedim bir gün gelir, belalardan korur beni.
Haydi Akhilleus, yen ulu yüreğini,
taş yürekli olmak yakışmaz sana,
tanrıların bile yumuşadığı saat var,
oysa güçte, erdemde, ünde senden üstündürler.
Gün olur yanılır, suç işler insanlar,
güzel adaklar, sunularla yalvarırlar,
kurban yağlarıyla yumuşatırlar tanrıları.
Ulu Zeus'un kızlarıdır Yalvarılar,
topal, yüzleri buruşuk, gözleri şaşı,
koşarlar Suç'un arkasından dertli dertli,
ama güçlüdür, çevik ayaklıdır Suç.

Yalvarılardan çok önde koşar,
insanlara kötülük ede ede dolaşır yeryüzünü,
Yalvarılarsa yetişir, kötülüğü düzeltmeye kalkarlar.
Dinlerler kendilerine saygı gösterenleri,
onlara yardım ederler canla başla.
Kulak asmayan olursa, yalvarırlar Zeus'a,
Suç takılsın ona, ettiğini bulsun derler.
Haydi Akhilleus, Zeus'un kızlarına saygı göster,
o saygı baş eğdirir soylu kişilere.
Armağanlar vermeseydi Atreusoğlu,
vereceklerini bir bir sayıp dökmeseydi,
sana kızgın kalsaydı eskisi gibi,
diyemezdim öfkeni at bir yana,
ocağına düşen Argosluları koru.
Bir sürü şeyler veriyor bak işte,
verecek ilerde daha bir sürü şeyler.
Soylu adamlar gönderdi yalvarsınlar, diye sana,
seçti Akha ordusunda en sevdiğin kişileri.
Onların yolculuğunu, dileğini boşa çıkarma.
Bugüne dek öfkeli durmanı kınamadı hiç kimse.
Yiğitlik üstüne nice masallar dinledikti:
Taşkın öfkeye kapılan yiğitler varmış eskiden,
armağanlarla, tatlı sözlerle yumuşarlarmış.
Dinleyin, dostlar, anlatayım size,
aklımda çok eski bir olay var:
Kuretlerle savaşa dayanıklı Aitollar,
Kalydon dolaylarında savaşır boğuşurlar.
Aitollar güzel Kalydon ilini savunur canla başla,
Kuretlerse Kalydon'u almak için yanar tutuşurlar.
Altın tahtlı Artemis iş açar başlarına;
sunmadı, diye bahçesindeki taze meyveleri,
çok içerlemiştir Oineus'a.
Öbür tanrılar yüzlük kurbanların tadını çıkarır,
ulu Zeus'un kızıysa alamaz payını,
Oineus ya unutmuş ya da akıl edememiştir,
büyük bir suç işlemiştir yüreğinde.
Kızar okçu tanrıça, Zeus'un kızı,
bir yabandomuzu salar, ak dişli bir canavar,
hayvan girer altüst eder bahçeyi,
koca ağaçları söker dibinden,
kökleriyle, meyveleriyle yere serer.

Avcılar, köpekler toplar Meleagros, Oineus'un oğlu,
gelir yabandomuzunu öldürür.
Öyle kocamanmış ki bu domuz,
hakkından gelinemezmiş birkaç kişiyle.
Almış çok insanın canını.
Tanrıça hır çıkarır onun ölüsü yanında,
kellesini, kıllı postunu bakalım kim alacak, der,
Kuretler mi, ulu canlı Aitollar mı?
Ares'in sevdiği Meleagros savaşa gireli
kalabalık Kuretler gitgide kötüler,
sur dışında tutunamazlar bir türlü.
Gün gelir, bir öfke girer Meleagros'un yüreğine,
o öfke en akıllı insanın bile kabartır yüreğini,
Meleagros küser anası Althaia'ya,
karısı güzel Kleopatra'nın yanında oturur aylak aylak.
Kleopatra, Euenoskızı Marpesso'yla İdes'in çocuğuydu,
İdes bir zamanlar en güçlüsüydü dünyadaki yiğitlerin,
ince bilekli gelin Marpessaa uğruna o,
Phoibos Apollon'a bile kaldırmıştı yayını.
Kleopatra benzermiş anasının bahtı kara yelkovan kuşuna,
ona evde Alkyone derlermiş bu yüzden,
ağlar dururmuş Phoibos onu kaçıralı beri.
Meleagros, bu Kleopatra'nın yanında işte
anasının kargılamalarına içerler, köpürür,
acıklı öfkesini sindirir içine.
Kardeşlerinin ölümüne yanar anası,
hiç durmadan ona dua eder,
diz çöker, gözünün yaşıyla ıslatır bağrını,
ellerini bereketli toprağa vurur,
seslenir Hades'e, korkunç Persephone'ye,
bağırır, oğlumun canını alın, der.
Karanlıklarda dolaşan Erinys, taş yürekli,
duyar sesini Erebos'un ta dibinden,
başlar kapılar önünde bir patırtı, bir gürültü.
Duvarlar ok yağmuruna tutulur.
Meleagros'a yalvarır Aitolların yaşlıları,
en saygılı duacıyı gönderirler ona,
ne olur, derler, gelsin korusun ilimizi,
güzel Kalydon Ovası'nın en verimli yerinde
elli dönümlük bir toprak ayırsın kendisine,
yarısını bağ yapsın, yarısını tarla, derler.

At sürücüsü Oineus da çok yalvarır,
yüksek tavanlı odasının eşiğine çıkar,
sağlam kapıları sarsar, yakarır oğluna.
Kız kardeşleri, ulu anası yalvarır biteviye.
Oysa Meleagros'un inadı inattı.
Geldi arkadaşları, en yakınları,
can yoldaşları geldi, bir bir yakardı.
Hiçbiri yumuşatamadı göğsünde yüreğini.
Ama oda kapısı güm güm vuruldu bir gün;
Kuretler kulelere tırmanmıştı,
vereceklerdi koca ili ateşe.
Güzel kemerli karısı yalvarmaya başladı,
düşman elinde insanların çektiği acıları
dövüne dövüne saydı döktü:
Bütün erkekler öldürülürdü,
yangın kenti kasıp kavururdu,
çocukları alır götürürdü eloğlu,
Meleagros bunu duydu, içi cız etti,
kalktı, pırıl pırıl silahlarını kuşandı.
Meleagros, dinledi yüreğinden gelen sesi,
savdı Aitollardan kara günü.
Sana değerli armağanlar veririz de demediler,
o da hiçbir karşılık istememişti.
Gene de kovdu belayı başlarından.
Sakın bekleme sen bıçak dayansın kemiğe,
bir tanrı yolunu saptırmasın, gözümün bebeği,
acı olur gemiler yanarken yardıma koşmak.
Armağanlara boş verme, dinle beni,
Akhalar seni bir tanrı gibi sayacak.
Armağanları almaz da, sonunda girersen savaşa,
başımızdan belayı atsan bile
göremezsin o büyük saygıyı."

Ayağıtez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Phoiniks, Zeus'un beslediği, benim yaşlı babam,
böyle saygı eksik olsun daha iyi.
Gemilerimin yanında ben her gün saygı göreceğim,
Zeus elbet kavuşturur beni o üne.
Yeter ki göğsümde soluk olsun, dizlerim tutsun.
Sana şunu da diyeyim, kafana ko iyicene:
Girmek için Atreusoğlu'nun gözüne,
böyle inleyip durma, altüst etme yüreğimi.

Doğru değil onu adam yerine koyman,
iğrenirim, bir daha da sevemem seni,
bana kafa tutana karşı koymak yaraşır sana.
Kendini benim yerime koy, düşün kral gibi,
o zaman al onur payımın yarısını.
Gitsin bunlar, iletsinler ne dediysem.
Kal burada, yumuşak bir döşekte yat,
sabah ola hayır ola.
Ya burda kalır, ya döneriz yurdumuza."
Böyle dedi, Patroklas'a kaşlarıyla işmar etti.
buyurdu kalın bir döşek sermelerini,
ötekiler de böylece çekip giderlerdi.
Telamonoğlu Aias söz aldı, dedi ki:
"Çok akıllı Odysseus, tanrısal Laertesoğlu,
hadi kalk, bu yolculuktan bize iş yok,
gidelim, duyduğumuzu söyleyelim Danaolara,
gözleri yolda hepsi bizi bekler.
Akhilleus'un göğsünde kudurmuş yüreği,
taş gibi kaskatı o,
ne saygıya aldırdığı var, ne dostluğa.
İnsan, kardeşini öldürenden şöyle dursun,
oğlunun kanma girenden bile karşılık alır,
alır da yumuşatır kızgın yüreğini,
karşılığı veren de yerinde yurdunda kalır.
Tanrılar kötü bir yürek koymuş senin göğsüne,
hem de bir tek kız için topu topu.
Oysa en seçkin yedi kız veriyoruz sana,
veriyoruz daha bir sürü şeyler.
Danaolar adına işte çatına gelmişiz,
evinde konukluğumuzu say, yumuşa,
en sevdiğin, saydığın bizdik hani."
Ayağıtez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Telamonoğlu tanrısal Aias, erlerin başbuğu,
gönlünce söyledin bütün bu sözleri.
Neyleyim ki öfkeden sığmıyor içim içime,
senin de bildiğin şeyler geliyor aklıma,
Argoslular içinde küçük düşürdü Atreusoğlu beni,
kodu her şeyden yoksun bir yabancı yerine.
Haydi gidin, götürün ona şu haberi:
Tanrısal Hektor, akıllı Priamos'un oğlu,
Myrmidonların barakalarına, gemilerine varmadıkça,

Argosluları öldürüp gemilerini ateşe vermedikçe,
kanlı savaşa girmek için yormam kafamı.
Ama benim barakama, gemime bir yaklaştı mı,
vazgeçecek savaştan taş çatlasa."
Böyle dedi, onlar da aldılar iki kulplu taslarını,
tanrılara sunup gittiler gemiler boyunca.
En başta Odysseus gidiyordu.
Patroklos buyurdu yoldaşlarına, hizmetçilere,
Phoiniks'e bir kalın yatak serin, dedi.
Onlar da buyurduğu gibi yaptılar,
postlar, örtüler serdiler, ince keten çarşaflar.
İhtiyar da uzandı yatağa, bekledi tanrısal Şafağı.
Akhilleus uyudu sağlam barakanın dibinde,
bir kadın uzanmıştı yanına,
güzel yanaklı Diomede, Phorbas'ın kızı,
Akhilleus getirmişti onu Lesbos'tan.
Patroklos da yatıyordu öbür dipte,
güzel kemerli İphis vardı yanında,
Akhilleus vermişti ona o kadını,
Enyeus ili sarp Skyros alındığında.
Atreusoğlu'nun barakalarına vardı öbürleri.
Kalktı Akhaoğulları dört bir yandan,
altın taslarla karşı çıktılar.
Geldi bir şey sordu her biri.
Önce erlerin başbuğu Agamemnon sordu:
"Ünlü Odysseus, Akhaların övündüğü, hadi söyle,
yok eden ateşi savacak mı gemilerden,
yoksa ulu yüreği gene öfkeli mi?"
Çok çekmiş Odysseus karşılık verdi, dedi ki:
"Ünlü Agamemnon, Atreusoğlu, erlerin başbuğu,
öfkesini yenmek istemiyor o adam,
üstelik gitgide artıyor öfkesi,
ne sana kulak asıyor, ne armağanlarına.
Argoslularla baş başa versin bulsun, diyor,
gemileri, orduyu kurtarmanın yolunu,
ben, diyor, yarın gün doğar doğmaz,
denize çekeceğim sağlam döşemeli gemilerimi,
evlerine dönmeyi salık vereceğim herkese, diyor,
iş işten geçti, sarp İlyon'un sonu gelmez,
engin gözlü Zeus uzattı, diyor, ona elini,
güven geldi düşmanların yüreğine, diyor.

İşte Akhilleus'un bize dedikleri.
İşte bunlar da tanığım benim,
Aias'la iki haberci, aklıbaşında adamlar.
Yaşlı Phoiniks kaldı orda yatıya,
gel, dedi ona Akhilleus, baba toprağına dön,
Canı isterse gidecek yarın o da.
Ama Akhilleus gitmeye zorlamadı onu."
Böyle dedi, şaşırdı ordakiler,
öylece kalakaldılar dertli dertli.
Gür sesli Diomedes söz aldı, dedi ki:
"Erlerin başbuğu Agamemnon, ünlü Atreusoğlu,
sen böyle yalvarmayacaktın Peleusoğlu'na,
bunca armağanları sayıp dökmeyecektin.
Aslında onun burnu çok büyük,
şimdi daha da artırdın cakasını.
Kendi bilir, ister kalır, ister gider,
ya göğsünde yüreği onu iter,
ya da bir tanrı, hadi der, yürü,
bakarsın kalkar bir gün, savaşa döner.
Haydi hepimiz yapalım şu dediğimi:
Gidelim yataklarımıza, bir uyku çekelim.
Yedik içtik hepimiz doyasıya,
ekmekle şarap verir insana saldırma gücü.
Yarın gül parmaklı Şafak görününce,
gemilerin önünde erleri, atları topla,
güven getir onlara, en önde savaşa atıl."
Böyle dedi o, krallar beğendiler bu sözü,
övdüler atları iyi süren Diomedes'i.
Önce şarap sunuldu tanrılara.
Sonra herkes kendi çadırına çekildi.
Serilip vardılar uykunun tadına.

Onuncu Bölüm

Akhaların ordusunda tekmil yiğitler
dalmışlardı yumuşak uykuya.
Bir Atreusoğlu Agamemnon vardı uyumayan,
tatlı uyku bir türlü girmiyordu gözüne,
düşünüyordu yüreğinde bir sürü şeyler.
Tarlalarda kırağının düştüğü günler,
güzel saçlı Here'nin kocası şimşekler çakar da hani,
nasıl sağanak sağanak yağmur, dolu, kar yağdırırsa,
ya da savaşın kocaman ağzını açarsa nasıl,
işte öyle, hıçkırıklar doluyordu Agamemnon'un göğsüne,
yüreğinden kopup kopup sarsıyordu bağrını.
Bakıyordu Troya Ovası'na,
görüyordu İlyon önünde yanan ateşi,
kaval sesleri, insan uğultusu geliyordu kulağına,
ne yapacağını bilemiyor, daralıyordu yüreği.
Dönüp bakıyordu Akhaların gemilerine, ordusuna,
saçlarını yoluyordu tutam tutam,
sunuyordu yukarlardaki Zeus'a,
ulu yüreği inim inim inliyordu.
Sonunda en iyi göründü ona şu düşünce:
Gidip bulacaktı Neleusoğlu Nestor'u,
gel, diyecekti, Danaolardan savalım şu belayı,
onunla baş başa verip bir yolunu bulacaktı.
Kalktı, geçirdi üstüne gömleğini,
bağladı parlak ayaklarına güzel sandallar,
sarındı kan rengi bir aslan postuna,
post sarktı ayaklarına kadar.
Sonra aldı kargısını eline.
Menelaos da titremişti onun gibi,
uyku konmamıştı gözkapaklarına.
Ne olacaktı Argosluların hali,
koca engini kendisi için geçmişlerdi,

buraya erkekçe savaşmaya gelmişlerdi.
Benekli bir pars postuyla örttü geniş sırtını,
tunç bir tolga aldı, geçirdi başına,
kocaman eliyle kargısını kavradı.
Gitti kardeşini uyandırmaya,
tanrı gibi sayılan Argosluların kralını.
Buldu onu gemisinin arkasında,
güzel silahlarını kuşanıyordu.
Agamemnon sevindi kardeşinin gelişine.
İlkin gür naralı Menelaos söz aldı, dedi ki:
"Ne diye silah kuşanıyorsun, sevgili kardeşim,
bir yoldaşımızı gözcü mü göndereceksin ki?
Korkarım kimse alamaz bu işi üzerine,
çok zorlu bir adam olmak gerek
düşmanı gözlemek için, tek başına, kutsal gecede."
Kral Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
"Ey Menelaos, Zeus'un beslediği,
Argosluları, gemileri kurtarmak için
iyi bir öğüt gerek ikimize de.
Baksana, Zeus çevirdi gönlünü bizden,
besbelli, Hektor'un kurbanları daha değerli.
Böylesini ne gördüm, ne duydum bugüne dek,
Hektor'un Akhalara bir günde çektirdiklerini
hiç kimseyi çektirmemiştir hiç kimse,
oysa bu adam ne tanrıdan, ne tanrıçadan doğma,
böyleyken ne işler açtı başımıza,
kolay kolay unutamaz Argoslular bunu.
Git şimdi çağır Aias'la İdomeneus'u,
hadi çabuk gemiler boyunca koş,
ben de gider bulurum tanrısal Nestor'u,
bulurum, kendisinden şunu dilerim:
Gitsin nöbetçilerin güçlü bölüğüne, öğüt versin,
kimseyi dinlemezler onu dinledikleri gibi.
Başlarında Meriones var, bir de kendi oğlu.
Biz onlara güveniriz en çok."
Gür naralı Menelaos karşılık verdi, dedi ki:
"Buyruğunu nasıl yerine getireyim?
Sen gelinceye dek orda onlarla mı kalayım?
Buyruğunu bildirip geri mi döneyim?"
Erlerin başbuğu karşılık verdi, dedi ki:

"Orda kal, aramayalım birbirimizi.
Ordunun içinde bir sürü yol var.
Her yerde bağır, uyansın bütün erler,
çağır herkesi soyuyla sopuyla,
çok saygılı ol herkese,
sakın üstün tutma kendini.
Zeus madem doğuştan yükledi bugünleri bize,
payımıza düşen sıkıntı neyse çekmeli."
Böyle buyurdu, gönderdi kardeşini.
Kendi de ordular çobanı Nestor'u bulmaya gitti.
Barakasıyla kara gemisinin orda buldu onu,
uzanmıştı yumuşak bir döşekte,
silahları pırıl pırıl yanında duruyordu:
bir kalkan, iki kargı, bir parlak tolga,
ışıl ışıl yanan bir kemer.
Acıklı yaşlılığa baş eğmemişti o,
insan öldüren savaşa götürürken orduyu,
alır o kemeri kuşanırdı.
Dirseğiyle doğruldu, kaldırdı başını,
sordu Atreusoğlu'na, dedi ki:
"Karanlık gecede, ölümlülerin uyuduğu şu sıra,
kim bu, gemiler boyunca tekbaşına yürüyüp gelen?
Bir katır mı ararsın, arkadaşını mı?
Haydi ses ver bana, öyle yürüme,
nedir istediğin, zorun ne ki?"
Erlerin başbuğu karşılık verdi, dedi ki:
"Neleusoğlu Nestor, Akhalarm şanı şerefi,
Atreusoğlu Agamemnon'um ben,
Zeus'un insanlar arasından seçtiği,
omuzlarına yüklerin en ağırını yüklediği.
Soluğumuz kaldıkça, dizlerimiz tuttukça,
bu yükleri taşımak düşer bize.
İşte böyle dolaşıp durmadayım,
derin uyku bir türlü girmez gözlerime,
bir sürü dertle uğraş babam uğraş.
Bir korku sardı beni, Danaolar ne olacak?
Aklım başımda değil, deli gibiyim.
Yüreğim nerdeyse göğsümden fırlayacak.
Baksana, kalmadı iler tutar yerim.
Bir şey yapmak istersen hadi gel,

madem uyku girmez senin de gözüne,
hadi gel, şu nöbetçilerin yanına gidelim,
uyku onları adamakıllı basmıştır belki,
belki de unutmuşlardır nöbeti.
İşte tam yanı başımızda düşman,
belki gece yarısında savaşmak ister canı."
Yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
"Ünlü Atreusoğlu, Agamemnon, erlerin başbuğu,
akıllı Zeus yapmaz Hektor'un her dileğini,
bir sürü dert gelir onun da başına,
Akhilleus hele bir atsın içinden öfkesini.
Kalkar seninle gelirim ama,
uyandırsak derim daha bir iki kişi,
ünlü kargıcı Tydeusoğlu'nu, Odysseus'u,
çevik Aias'ı, Phyleus'un atılgan oğlunu.
Biri giderse onları çağırmaya,
gider, Aias'la İdomeneus'u da uyandırır belki,
yakın değil onların gemileri, çok uzak.
Şu Menelaos'u sayarım saymasına,
ama bir güzel çıkışmak isterim, tutamam kendimi,
boyuna uyur, zor işleri sana yükler.
Yiğitlere yalvarmak ona düşerdi asıl.
Bugünlere dayanmak kolay değil öyle."
Erlerin başbuğu Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
"Hep derdim sana bilirsin, ihtiyar,
kaldır, derdim Menelaos'u, işinin başına getir,
yayılır o, gevşer, zordan kaçar.
Ne yapacağını bilmez, şaşkın bir adam değil o,
gene de hep bana bakar, dürteyim ister.
Ama demincek uyanmış, geldi yanıma,
o dediklerini çağırmaya gönderdim onu,
hepsi nöbetçilerin orda toplanacaklar.
Kapılar önünde buluruz onları, hadi yürü."
At sürücüsü yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
"O kimi çağırsa uyanır kalkar,
onun sözünden çıkamaz hiç kimse."
Böyle dedi, geçirdi göğsüne gömleğini,
bağladı parlak ayaklarına güzel sandallar,
attı omuzlarına harmanisini, iğneledi,
iki kat kalın yündendi bu harmani, kırmızı ve genişti.

Sivri temreni tunçtan sağlam kargısını aldı eline,
tunç zırhlı Akhaların gemilerine doğru gitti.
Zeus kadar akıllı Odysseus'u uyandırdı uykudan.
Nestor'un sesi çalındı Odysseus'un kulağına,
çıktı barakasından dışarı, dedi ki:
"Kutsal gecede, gemiler boyunca ne dolaşırsınız böyle,
nedir istediğiniz, zorunuz ne ki?"
At sürücüsü yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
"Kızma bana Odysseus, tanrı soyundan Laertesoğlu,
Akhaların üstüne bir dert çöktü ki sorma.
Gidelim birini daha uyandıralım, gel benimle,
konuşalım, kaçmak mı iyi, dövüşmek mi iyi."
Böyle dedi, akıllı Odysseus da girdi barakasına,
alacalı kalkanını aldı, onlarla yola çıktı.
Gittiler doğruca Tydeusoğlu Diomedes'e,
barakanın dışında silahlarıyla buldular onu,
çevresinde yoldaşları serilmiş uyuyordu,
dayamıştı hepsi başlarını kalkanlarına,
kargıları toprağa saplıydı dimdik,
tunçlar, Baba Zeus'un şimşeği gibi parlıyordu.
Tydeusoğlu yiğit Diomedes de uyuyordu.
Bir yabanöküzünün postu serilmişti altına,
başının altına da güzel bir kilim serilmişti.
At sürücüsü yaşlı Nestor durdu yanında,
topuğuyla dürtüp uyandırdı, çıkıştı:
"Hadi kalk, Tydeus'un oğlu,
ne diye horlar durursun bütün gece?
Troyalılar ovada, tepeye yerleşti,
işte şuraya, burnumuzun dibine."
Nestor, böyle dedi, Diomedes uyanıverdi,
kanatlı sözlerle seslendi ona, dedi ki:
"İhtiyar, sende de amma yürek var,
didin didin, ne olacak böyle,
genç bir Akha oğlu yok mu ki,
koşsun dursun dört bir yana,
uyandırsın bir bir kralları.
Başa çıkamaz seninle hiç kimse."
Yaşlı Nestor karşılık verdi, dedi ki:
"Doğru, dostum, bunlar bütün doğru,
kusursuz oğullarım, bir sürü adamım var,

gider biri, kralları çağırır çağırmasına, ama
Akhaların üstüne bir dert çöktü ki sorma.
Geldi kemiğe dayandı bıçak,
Akhalar için şimdi iki yol kaldı:
ya yok olup gitmek ya yaşamak.
Sen daha gençsin, üstelik bana acıyorsun da.
gel uyandır çevik Aias'la Phyleus'un oğlunu."
Nestor böyle dedi,
Diomedes sarındı kızıl bir aslan postuna,
post sarktı ta ayaklarına kadar,
kargısını aldı, gitti uyandırdı arkadaşlarını,
taktı hepsini arkasına, koyuldu yola.
Varınca nöbetçilerin toplandığı yere,
nöbetçi komutanlarını uyur bulmadılar,
silahlarıyla uyanıktılar hepsi.
Hani ağılda köpekler vardır,
koyunların çevresinde dört dönerler,
bir yırtıcı aslan geçmiştir dağdan, ormandan,
ortalıkta bir patırtı bir gürültü,
insanlar bağrışır, köpekler havlar,
kaçar gider gözlerden uyku.
İşte nöbet bekleyenlerin, bu ağır gecede,
gözkapaklarından tatlı uyku böyle kaçtı.
Bütün gözler dönmüş ovaya bakar,
gözetirler Troyalılar saldıracak mı diye.
İhtiyar onları böyle gördü, sevindi,
yürek verdi hepsine, dedi ki:
"İşte böyle tetik durun, çocuklar,
uyku yakalamasın hiçbirinizi,
güldürmeyelim kendimizi düşmana."
Böyle dedi, atladı hendeği,
Kurultaya çağrılan öbür krallar da atladılar,
Meriones'le Nestor'un alımlı oğlu da vardı,
kurultaya danışmak için çağırmışlardı.
Hendeği geçip bir düzlüğe vardılar.
Ne ölü vardı orda, ne kan.
Güçlü Hektor'un, karanlık basınca,
Argosluları öldürmeyi bırakıp döndüğü yerdi orası.
Oraya oturup görüşmeye başladılar.
Önce yaşlı Nestor söz aldı, dedi ki:

"Yiğit yüreğine güvenen yok mu, dostlar,
gitsin ulu canlı Troyalılar arasına,
düşmanın bir artçısını yakalasın,
anlasın, oralarda ne var ne yok,
ne düşünürler, niyetleri ne,
bu üstünlükle yetinip kente mi dönmek isterler,
yoksa niyetleri burda gemilerin yanında kalmak mı?
Gitsin, bütün bunları öğrensin,
sonra sağ salim dönsün aramıza.
Göklere çıkar böyle bir adamın ünü.
Seçkin bir de armağan alır o,
gemilerimizi yöneten her yiğit
kara bir koyun sunar ona kuzusuyla.
Bulunmaz böyle bir armağanın eşi.
Payı olur o adamın her şölende."

Böyle dedi, ordakiler öylece kalakaldılar.
Gür naralı Diomedes söz aldı, dedi ki:
"Yiğit yüreğim bak ne diyor, Nestor,
şurdaki Troya ordusuna hadi dal, diyor,
hadi karış, diyor düşmanın içine.
Ama bir adam daha gelmeli benimle,
daha rahat olur o zaman içim,
kendime daha çok güvenirim.
Biri görmezse biri görür en gerekli şeyi,
insan tek başına da yapar bu işi, ama
görüşü daha kısa olur, sezgisi daha az."

Diomedes işte böyle dedi.
Onunla gitmek istedi bir sürü insan,
Ares'in iki adamı Aiaslar gitmek istedi,
Meriones de gitmek istedi,
hele Nestor'un oğlu çok istedi,
ünlü kargıcı Menelaos da gitmek istedi,
sabırlı Odysseus da dalmak istedi Troyalılar arasına,
hiç tek durmazdı göğsünde yüreği.

Erlerin başbuğu Agamemnon söz aldı, dedi ki:
"Tydeusoğlu Diomedes, gözümün bebeği,
arkadaşını sen kendin beğen,
senle gitmek isteyen çok adam var,
en iyisini kendin git seç,
hatır gönül dinleyeyim deme sakın,

aldırma soyuna sopuna falan,
beğendiğini sen kendin seç al,
çok büyük bir kral olmasına bakma."
Böyle dedi, ödü kopuyordu sarışın Menelaos'u seçecek diye
Gür naralı Diomedes söz aldı, dedi ki:
"Madem buyurdun arkadaşımı ben seçeyim,
tanrısal Odysseus'u nasıl tutarım gözden uzak,
her zora dayanır onun atılgan yüreği,
Pallas Athene de onu sever, sayar,
ateş içinden onunla geçer gideriz,
yol yordam bilen bir tek o var."
Çok çekmiş Odysseus karşılık verdi, dedi ki:
"Ne öv beni, Tydeusoğlu, ne de yer,
benim ne olduğumu bilir Argoslular,
hadi gidelim, epey yol aldı gece,
yıldızlar yürüdüler gittiler,
gecenin çoğu gitti, azı kaldı,
gün ha doğdu, ha doğacak."
Tanrısal Odysseus böyle dedi.
İkisi de korkunç silahlarını kuşandılar.
Savaşta dayanıklı Thrasymedes, Tydeusoğlu'na
iki ağızlı kılıcını, kalkanını verdi,
Tydeusoğlu kendininkini geminin yanında bırakmıştı,
boğa derisinden bir tolga geçirdi başına,
tepeliksiz, sorguçsuz bir başlıktı bu.
Merionės yayını, okluğunu, kılıcını verdi Odysseus'a,
Odysseus öküz derisinden bir tolga geçirdi başına,
kayışlarla iyicene gerilmişti tolganın içi,
dışına bir yabandomuzunun ak dişleri
çepeçevre, sık sık, ustaca dizilmişti,
dibine de keçe döşenmişti.
Ormenosoğlu Amyntor'un sağlam evine girdiğinde
Autolykos, Eleon'dan getirmişti onu,
Skandeia'da Kythereli Amphidamas'a vermişti.
Amphidamas da Molotos'a konukluk armağanı, diye vermişti,
o da oğlu Myriones'e vermişti, giysin diye
Myriones de işte o gün Odysseus'un kafasına geçirmişti.
İkisi de korkunç silahlarını kuşandılar,
yola koyulup bütün yiğitleri bıraktılar geride.
Pallas Athene bir balıkçıl kuşu kondurdu, sağda, yol üstüne,

iki yiğit onu karanlıkta göremediler,
ama duydular kuşun ötüşünü,
Odysseus sevindi, yakardı Athene'ye:
"Dinle beni, Kalkanlı Zeus'un kızı,
yanımda seni bulurum nerde zor görsem,
hiçbir yerde unutmazsın beni,
ama sen beni şimdi sev asıl,
ko başarayım Troyalıların unutamayacağı büyük işi,
gemilerime açık alınla döneyim, ko."
Sonra gür naralı Diomedes yakardı, dedi ki:
"Zeus'un gücü tükenmez kızı, beni de dinle,
babam tanrısal Tydeus'un yanında nasıl yürüdüysen,
şimdi de benim yanımda yürü.
Akhalardan haber götürüyordu hani Thebai'ye,
tunç zırhlı Akhaları Asopos kıyısında bırakmıştı,
tatlı bir söz götürüyordu Kadmosoğullarına,
ama dönüşte korkulu düşler görüyordu,
onu canla başla sen korudun, tanrıça.
Şimdi de durma, benimle ol, beni koru,
bir yaşında, geniş alınlı bir düve keserim sana,
boyunduruğa girmemiş, başıboş bir düve.
Boynuzlarına altın suyu döker, kurban ederim onu."
Böyle yakardılar, Pallas Athene onları duydu.
Böylece yakarıp ulu Zeus'un kızına,
iki aslan gibi yola çıktılar kara gecede,
ölüler, silahlar, kapkara kanlar arasından geçtiler.
Hektor da bırakmadı Troyalıları uyusunlar,
çağırdı topladı tekmil yiğitleri,
ne kadar başbuğ, önder varsa getirdi bir araya,
Toplantıda konuştu düşüne taşına, dedi ki:
"Kim alır üstüne şu diyeceğim işi,
değerli armağan vereceğim karşılık, yetesiye,
bir araba vereceğim, geniş enseli iki at,
tezgiden gemiler yanındaki atların en iyileri.
Üstelik büyük bir ün kazanacak.
Tezgiden gemilerin yanına sokulmaya kimde yürek var,
gitsin anlasın, Akhalar gemilerinin başmdalar mı,
korkunç yorgunlukla bitkin mi düştüler,
yoksa gerisin geri kaçmayı mı düşünürler."
Hektor böyle dedi, hepsi kalakaldılar.

Orda Dolon denen bir adam vardı,
tanrısal haberci Eumedes'in oğluydu,
çok altını vardı Dolon'un, çok tuncu,
görünüşü çirkindi, ama ayakları tezdi.
Beş kız kardeş arasında tek erkekti o.
Kalktı, Troyalılara, Hektor'a dedi ki:
"Yiğit yüreğim bak bana ne der, Hektor,
tezgiden gemilerin yanına var, der, haber al.
Haydi, Hektor, kaldır değneğini, ant iç,
kusursuz Peleusoğlu'nu taşıyan atları vereceğine,
tunçla ışıldayan arabayı vereceğine,
Ben de beceriksiz bir gözcü olmam sana,
dile benden ne dilersen.
Geçeceğim orduyu bir boydan bir boya,
doğru varacağım Agamemnon'un gemisine,
herhal yiğitler orda danışmada
kaçacaklar mı, savaşacaklar mı diye."
Dolon böyle dedi, Hektor da aldı değneğini, ant içti:
"Zeus, Here'nin uzaklardan gürleyen kocası, bilsin ki,
başka hiçbir Troyalı binmeyecek bu atlara
bu ün yalnız senin olacak."
Hektor böyle dedi, boş yere ant içti.
Ama güç kattı Dolon'un gücüne,
Dolon attı omuzlarına kıvrık yayını,
boz bir kurt postunu giydi üstüne,
başına sansar derisinden bir tolga koydu,
sivri kargısını aldı eline.
Yürüdü Troya ordusundan gemilere doğru.
Geri dönmeyecekti o, Hektor'a haber getirmeyecekti.
Atlardan, insanlardan uzaklaştı,
ateşli ateşli yürüdü yolları.
Tanrısal Odysseus gördü onu, Diomedes'e dedi ki:
"Karşıdan bir adam gelir, Diomedes, bak,
niyeti ne, gemilerimizi gözetlemek mi,
yoksa yerde yatan ölüleri soymak mı?
Bırakalım yürüsün önce ovada,
sonra üstüne atılır yakalarız onu,
kargıyla çullanırız üstüne,
süreriz gemilere doğru,
kurtulamaz elimizden, dönemez kente."

Odysseus böyle dedi, çekildiler yoldan,
gelip çömeldiler ölüler arasına.
Dolon geçti önlerinden doludizgin,
yol aldı katırların saban sürüşü kadar
katırlar, derin tarlada, parçaları ekli sabanı
sürmekte öküzlerden ustadırlar,
ikisi birden üstüne yürüdüler.
Ayak sesleri duydu Dolon, durdu,
arkadaşları geliyor sandı Troyalılardan doğru,
Hektor fikrini değiştirdi herhal, dedi içinden,
kendisini geri çağırmaya geliyorlar sandı.
Ama bir kargı boyu bile kalmayınca arada,
anladı düşman olduğunu, tabanları kaldırdı,
ötekiler de koştular arkasından.
Sivri dişli iki avcı köpek, ormanda
nasıl kovalarsa bir geyiği ya da bir tavşanı,
hayvancık can havliyle bağırır, koşar,
onlar da Dolon'u öyle kovalıyorlar,
kesiyorlardı dönüş yolunu.
Dolon gemilerin orda nöbetçilere tam kavuşacakken,
Athene, Tydeusoğlu'nun gücünü tazeledi,
tunç zırhlı Akhalardan biri vurmasın istedi
Dolon'u, Diomedes'ten önce,
bu işte yiğit sona kalmasın istedi.
Dev yapılı Diomedes kargısıyla fırladı öne, dedi ki:
"Dur bana bak, yoksa vururum seni,
yuvarlanır gidersin ölüm uçurumuna."
Böyle dedi, saldı kargısını,
ama vurmak istemedi adamı,
parlak kargı geçti sağ omzu üstünden,
gitti yere, toprağa saplandı.
Dolon durdu, başladı titremeye.
Kekeliyor, dişleri birbirine vuruyordu.
Yemyeşil olmuştu yüzü korkudan.
İki yiğit soluk soluğa geldi yanına, tuttular ellerini.
Dolon, gözyaşı döke döke dedi ki:
"Bana kıymayın, kurtulmalık veririm size,
evde tuncum var, altınım var, işlenmiş demirim var,
duyarsa babam yanınızda sağ olduğumu,
değerli kurtulmalık verir, sevindirir sizi."

Çok akıllı Odysseus karşılık verdi, dedi ki:
"Kendine gel, ölüm korkusunu yüreğinden at.
Ne sorarsam söyle, yalan dolan yok.
Ölümlülerin uyuduğu bu karanlık gecede,
tek başına, gemilere doğru böyle nereye?
Niyetin ne, ölüleri soymak mı,
bir şeyler öğrenmeye mi gönderdi seni Hektor,
yoksa kendi yüreğin mi itti seni bu işe?"
Dolon karşılık verdi, eli ayağı titreye titreye:
"Binbir düzenle Hektor aklımı çeldi benim,
dedi, Peleusoğlu'nun tek tırnaklı atlarını vereceğim,
tunçla ışıldayan arabasını vereceğim, dedi.
kara gecede tezgiden gemilere gönderdi beni,
Akhalar gemilerinin başındalar mı, git anla, dedi,
yoksa, dedi, korkunç yorgunlukla bitkin mi düştüler,
yoksa gerisin geri kaçmayı mı düşünürler."
Çok akıllı Odysseus gülümsedi, dedi ki:
"Okkalı armağanlar istemiş doğrusu canın.
Yaman Aiakos torununun atları, ha?
Ölümlü insanlar onları zor tutar, zor sürer,
onların hakkından gelen bir Akhilleus var,
ölümsüz bir ana doğurmuştur onu da.
Ne sorarsam söyle, yalan dolan yok.
Sen gelirken erlerin güdücüsü Hektor neredeydi,
savaş silahları nerde durur, atları nerede?
Nerelerde öbür Troyalılar, nöbetçiler nerelerde?
Neler düşünürler, niyetleri ne,
kentten uzak, gemilerimize yakın mı kalmak isterler,
Akhaları yendiklerini sanıp kente mi dönecekler?"
Eumedesoğlu Dolon karşılık verdi, dedi ki:
"Dosdoğru söyleyim sana hepsini,
Hektor tanrısal İlos anıtı yanında,
gürültüden uzak, toplantıda danışıyor.
Nöbetçiler nerde diye soruyorsun, yiğit,
orduyu korumak için nöbetçi falan yok.
Ocağı tüten her insan kendini koruyacak.
Bütün erler uyanık, tetikte,
ama ünlü yardımcılarımız uykudalar,
yanlarında ne çocukları, ne karıları var."
Çok akıllı Odysseus karşılık verdi, dedi ki:

"Nasıl uyuyorlar, iyi söyle de bileyim,
atları iyi süren Troyalılar arasına mı karışmışlar,
yoksa tek başlarına onlardan ayrılar mı?"
Eumedes'in oğlu karşılık verdi, dedi ki:
"Dinle bak, anlatayım sana dosdoğrusunu,
kıyılara yakın Karialılar, kıvrık yaylı Paionlar var,
bir de Lelegler, Kaukonlar, tanrısal Pelasglar,
Lykialılarla Mysialılar Thymbre çevresindeler,
Phrygialılar, atlı arabalarda dövüşen Maionialılar da orada.
Ama neden bir bir sorarsın bunları bana,
niyetiniz ne, Troyalılar arasına dalmak mı?
Yeni gelen Trakyalılar ötede, uzaktalar,
kralları da var, Rhesos, Eioneus'un oğlu,
görmedim onun atları gibi güzel, iri atlar,
giderler yel gibi, kardan beyazdırlar.
Arabası altınla, gümüşle işlenmiş, çok güzel.
Kocaman silahları var ki, görme, hep altın,
sanki insanlar için değil, tanrılar için.
Haydi, ya gemilerin yanına götürün beni,
ya da sıkı sıkı bağlayın, burda bırakın,
gidin görün, doğru mu söyledim, yalan mı?"
Dev yapılı Diomedes yan yan baktı, dedi ki:
"Ne o, kaçıp kurtulacağını mı sandın,
işimize yaradın, ama elimize de düştün bi kere.
Seni şimdi koyverelim, gönderelim de nasıl,
gene gel Akhaların tezgiden gemilerine,
ya gözcülük et ya da savaş.
Hadi, elimin altında ezil, geber,
bir daha bela kesilme Akhaların başına."
Diomedes böyle dedi, Dolon yalvarmak istedi,
iri eliyle onun çenesini tam okşayacakken,
Diomedes kılıcıyla birden fırladı,
vurdu boynundan, kesti iki veteri.
Dolon acı bir çığlık attı,
başı karıştı tozun toprağın içine.
Aldılar başından sansar derisi tolgayı,
kurt postunu, kıvrık yayını, iri kargısını.
Kaldırdı onları Odysseus eliyle yukarıya,
doyumluk dağıtan Athene'ye yakardı, dedi ki:
"Haydi, bunlara sevin, tanrıçam,

ölümsüzler arasında bak sana seslendim önce,
Trakyalıların atlarına, barakalarına götür şimdi bizi."
Böyle seslendi, kaldırdı elindekileri başının üstüne,
sonra götürdü astı bir ılgın ağacına,
ağacın körpe dallarına sazlarla bağladı,
gözle görülür bir de belirti koydu,
tezgiden karanlık gecede geri dönünce bulunsun, diye.
Geçtiler silahlar, kara kanlar içinden,
vardılar Trakyalıların bölüğüne,
hepsi yorgun düşmüş, uyuyordu.
Güzel silahları yanlarında, yerdeydi,
düzgün dizilmişti silahlar, tam üç sıra.
İki tane at vardı yanında her adamın,
Rhesos ortalarında uzanmış yatıyordu,
yanı başında atları dizginlerle arabasına bağlıydı.
Önce Odysseus gördü onu, gösterdi Diomedes'e:
"İşte, Diomedes, Dolon'un dediği adam,
atları da bunlar işte.
Haydi göster şimdi üstün gücünü,
silahlarınla böyle boş durmak yakışmaz sana,
haydi durma, çöz şu atları,
istersen bu işi bana bırak,
sen de şu adamları bir güzel hakla."
Odysseus böyle dedi, Athene, Diomedes'e güç verdi,
Diomedes de kılıcıyla saldırdı uyuyanlara,
yükseldi gövdelerden korkunç iniltiler,
toprak al kanlara boyandı.
Bir aslan nasıl rastlarsa çobansız bir sürüye.
keçilere, koyunlara kıyasıya saldırırsa nasıl,
Diomedes de öyle saldırmıştı Trakyalılara.
Öldürmüştü on iki tanesini.
Çok akıllı Odysseus da geliyordu arkasından,
vurulanı ayaklarından tutup çekiyordu kenara.
Kafasında bir tasarladığı vardı Odysseus'un,
istiyordu güzel yeleli atlar kolay geçsin,
ölülerin üstünden atlarken ürkmesinler,
onlar alışık değillerdi buna.
Tydeusoğlu varır varmaz kralın yanına,
aldı onun da tatlı canını.
Bu, ölenlerin on üçüncüsüydü.

Tam o sıra soluyup duruyordu,
korkulu bir düş görmüştü bütün gece,
Athene göstermişti ona bu düşü,
Oineus'un torunu Diomedes'i görmüştü.
Sabırlı Odysseus tek tırnaklı atları çözdü,
kayışlarla bağlayıp çekti kalabalıktan,
onları yayıyla dürte dürte götürüyordu;
arabada unutmuştu parlak kamçıyı.
Islık çaldı tanrısal Diomedes'e.
Diomedes'se durmuş düşünüyordu,
daha ne hınzırlık etsindi,
içinde kıvılcımlı silahlar duran arabayı alsın mıydı,
dingilinden tutup çeksin miydi, kaldırıp taşısın mıydı?
Başka Trakyalıların canına kıysın mıydı?
Bunları evirdi çevirdi kafasında.
Geldi Athene yanına, seslendi, dedi ki:
"Ulu canlı Tydeus'un oğlu, durma,
koca karınlı gemilere dönmeye bak,
bir tanrı gelir, uyandırır Troyalıları,
sonra çok kötü olur sonun, çok."
Athene böyle dedi, Diomedes de sesinden tanıdı onu.
Çabucak atladı atlara.
Odysseus da atları yayıyla dürttü.
Uçup gittiler tezgiden gemilere doğru.
Ama gümüş yaylı Apollon da uyumuyordu.
Athene'nin Tydeusoğlu'na yaklaştığını gördü,
öfkeyle girdi Troyalılar arasına,
kaldırdı Trakyalıların danışmanını,
Rhesos'un soylu amca oğlu Hippokoon'u.
Hippokoon fırladı uykudan,
bomboş gördü ortalığı,
tezgiden atların yerinde yeller esiyordu,
adamlar çırpınıyordu kanlar içinde.
Hıçkıra hıçkıra başladı ağlamaya,
sevgili arkadaşlarını adıyla çağırdı.
Troyalılar arasında bir çığlık koptu,
hep birden uğultuyla koşuştular,
geldiler kanların önüne,
bakakaldılar ağızları açık.
Ötekiler döndüler Dolon'u vurdukları yere.

Zeus'un sevdiği Odysseus tezgiden atları durdurdu,
Tydeusoğlu yere atladı,
kanlı silahları verdi Odysseus'a,
bindi atma, kamçıyı şaklattı,
koca karınlı gemilere doğru uçtu atlar.
Oraya gitmek atların hoşuna gidiyordu.
Gürültüyü önce Nestor duydu, seslendi:
"Dostlar, Argosluların başları, öncüleri,
diyeceğim yalan mı doğru mu, bilmem,
gene de konuş diyor bana göğsümde yüreğim.
Kulağımda tezgiden atların gürültüsü var.
Odysseus'la dev yapılı Diomedes olsa bunlar,
Troyalılardan bize tek tırnaklı atlar getirseler.
Ama yüreğimde gene de çok korku var,
Troyalıların kargaşalığı içinde, onlara,
en yiğit Argoslulara olmasın bir şey sakın."
Sözünü bitirmemişti ki, onlar çıkageldi.
Atlardan inip yere ayak bastılar.
Ordakiler sevinçle uzattılar ellerini,
onları tatlı sözlerle karşıladılar.
Önce at sürücüsü yaşlı Nestor sordu:
"Söyle bana, ünlü Odysseus, Akhaların şanı şerefi,
nasıl ele geçirdiniz bu atları,
Troyalıların kalabalığına daldınız da mı aldınız,
yoksa karşınıza çıkan bir tanrı mı verdi?
Güneş ışınlarına ne çok benzer bu atlar.
Yaşlı bir savaşçıyım, ama
büsbütün gemilerin yanında kalmam,
Troyalıların arasına karışırım arada bir.
Hiç görmedim, duymadım bunlar gibisini.
Herhal karşınıza bir tanrı çıktı, verdi size;
bulutları devşiren Zeus sever ikinizi de,
Kalkanlının kızı gök gözlü Athene ikinizi de sever."
Çok akıllı Odysseus karşılık verdi, dedi ki:
"Ey Neleusoğlu Nestor, Akhalarm şanı şerefi,
bir tanrı istedi mi, verir daha iyisini.
Tanrılar çok üstündür bizden.
Trakya'dan yeni gelmiştir bu atlar.
Yiğit Diomedes öldürdü onların sahibini,
öldürdü soylu on iki arkadaşını da.

Bir de gözcü yakaladım gemilerin yanında,
ordumuzu gözetlemeye geliyordu,
Hektor'la öbür Troyalılar göndermiş onu."
Böyle dedi, tek tırnaklı atlara hendeği atlattı.
Öbür Akhalar da arkasından gittiler, güle oynaya.
Tydeusoğlu'nun sağlam barakasına vardılar,
atları sağlam kayışlarla yemliğe bağladılar.
Tezgiden atlar koyuldular tatlı arpayı yemeye,
Odysseus da Dolon'un kanlı soykasını koydu geminin önüne,
Pallas Athene'ye kurban sundu.
Hep birden denize girip terlerini aldılar,
bacaklarını, sırtlarını, kalçalarını yudular,
dalgalar yıkadı bedenlerindeki bol teri,
bir tatlı serinlik yayıldı yüreklerine.
Sonra cilalı teknelere girdiler,
bir güzel yıkanıp yağlar süründüler.
Sonra geçtiler yemeğin başına,
ağzına dek dolu sağraktan alıp alıp
Athene'ye bal gibi tatlı şarap sundular.

On Birinci Bölüm

Şafak, yatağından, şanlı Tithonos'un yanından kalktı,
ölümsüzleri, insanları ışığa boğacaktı.
Zeus, Kavga'yı yolladı Akhaların tezgiden gemilerine,
korkunç Kavga'nın elinde savaşın belirtisi vardı.
Odysseus'un koca karınlı kara gemisi yanında durdu.
Tam ortadaydı bu kara gemi:
Ses Aias'm barakasından da, Akhilleus'un barakasından da duyulurdu;
Aias'la Akhilleus, güvenmişlerdi kollarının gücüne,
denk yapılı gemilerini iki uca çekmişlerdi.
Tanrıça durdu, korkunç bir nara attı,
engin bir güç saldı Akhaların yüreğine,
savaş özlemiyle yürekler kaynamaya başladı,
savaş onlara daha tatlı göründü
koca karınlı gemileriyle baba toprağına dönmekten.
Atreusoğlu gürledi, buyurdu silah kuşanmayı.
Göz kamaştıran silahlarını takındı kendisi de:
Önce geçirdi bilekleri gümüş halkalı güzel dizliklerini,
sonra da zırhını geçirdi göğsüne,
konukluk armağanı, diye Kinyres vermişti bu zırhı,
Kinyres, Kıbrıs'a gelen büyük haberi duymuştu.
Akhalar, Troya'ya doğru gemilerle yola çıkacaktı,
o da yaranmak için vermişti bu zırhı ona.
On sırası koyu göktaşındandı,
on iki sırası altından, yirmi sırası kalaydan,
iki yandan boyuna doğru üç yılan dolanıyordu,
Kronosoğlu'nun ölümlü insanlara bir belirti, diye
bulutlara dayadığı gökkuşaklarını andırıyordu.
Sonra attı omuzlarına kılıcını,
ışıl ışıl yanıyordu kılıçta altın çiviler,
sırma kayışlarla bağlıydı gümüşten kını,
iyi işlenmiş kalkanını aldı sonra,
bütün gövdeyi kaplardı bu güçlü kalkan,

çevrelenmişti tunçtan on çemberle,
yirmi tane bezeği vardı ak kalaydan,
ortadaysa koyu göktaşından bir tane.
Korkunç suratı, acı bakışlarıyla Gorgo,
bir taç gibi duruyordu kalkanda,
Bozgun'la Korku çevirmişti dört yanını.
Gümüş kayışı göktaşından bir yılan sarıyordu halka halka,
yılanın üç başı sarmaşdolaş olmuştu,
bir tek boyunla uzanıyordu dışarı doğru.
İki tepeli, dört siperli tolgasını geçirdi başına.
At kılından sorguç tepesinde şahlandı.
İki kargı aldı eline, ucu tunçtan, keskin, sağlam.
Parıltılar yayıldı uzaklara, göklere ağdı.
Gürledi Athene'yle Here, gümbür gümbür,
selâmladılar bol altınlı Mykene Kralı'nı.
Sonra her yiğit buyurdu sürücüsüne,
atlar hendek önünde yolunca tutulacaktı.
Bütün silahlarıyla atıldılar öne,
yaya geçtiler hendeği sapasağlam,
sonsuz naralar yükseldi şafağa doğru.
Geldiler hendeğin berisinde sıra oldular,
sürücüler de yürüdüler arkalarından.
Kronosoğlu amansız bir gürültü kopardı,
göklerden çiyler yağdırdı kanlı kanlı,
az sonra Hades'e yüce başlar atacaktı.
Troyalılar da başladı ovanın göbeğinde toplanmaya.
Yüce Hektor'un, kusursuz Pulydamas'm komutasındaydılar,
tanrı gibi sayılan Aineias'ın komutasında,
Polybos'un, tanrısal Agenor'un, delikanlı Akamas'ın,
ölümsüzlere benzeyen Antenoroğullarının komutasında.
Yusyuvarlak kalkanıyla Hektor, en önde,
uğursuz bir yıldız bulutlardan çıkıp parlarsa nasıl,
sonra nasıl gene sokulursa kara bulutlar arasına,
tıpkı öyle görünüyordu, bir ön sıralarda,
bir arka sıralara dalıp buyruklar veriyordu.
Baba Zeus'un şimşeği gibi parlıyordu her yeri tunçla.
Mutlu bir adamın, buğday, arpa tarlasında,
orakçılar karşılıklı sıra olur yürürlerse nasıl,
biçip biçip yere düşürürlerse sarı başakları,
Troyalılarla Akhalar birbirlerine öyle saldırdı.
uğursuz Bozgun akla gelmeden canlara kıyılacaktı.

Saldırıyorlardı birbirlerine kurtlar gibi,
savaş denk tutuyordu iki başı.
Yerinde duramıyordu hıçkırıklar kaynağı Kavga.
Savaşanlar arasında tanrılardan bir o vardı.
Öbür tanrılar orada yoktular,
Olympos'un kıvrımlarında, kendi evlerinde,
saraylarında yan gelmiş, oturuyorlardı.
Kara bulutlu Kronosoğlu suçluydu onlarca,
zaferi Troyalılara sunmak istemişti.
Ama hiç oralı değildi Zeus Baba,
onlardan ayrı, uzaklara çekilmişti,
oturmuştu göz kamaştıran çalımıyla.
Troya iline, Akhaların gemilerine bakıyordu,
öldürenlere, ölenlere, tunçların ışıltısına.
Şafak söküp kutsal gün yürüdükçe,
iki yandan da oklar vuruyor, insanlar ölüyordu.
Dağ yamaçlarında bir oduncu vardır hani,
yorulmuştur ağaç gövdelerini kesmekten,
koyulur akşam öğününü hazırlamaya,
bir bezginlik girmiştir içine,
yüreği özlemiştir tatlı yemeği.
İşte böylece Danaolar da, bu saatte,
aşka getirerek arkadaş arkadaşı,
olanca güçleriyle yardılar Troya ordusunu.
Önce Agamemnon atıldı öne,
yakaladı erlerin başbuğu Bienor'u,
sonra yoldaşı, at sürücüsü Oileus'u.
Oileus yere atlayıp karşı koymuştu.
Agamemnon sivri kargısıyla deldi alnını.
Ağır tunç çember tutamadı kargıyı,
kargı çemberi de, kemiği de deldi geçti,
beyni olduğu gibi fışkırdı dışarıya.
Agamemnon onu, ileri atılırken haklamıştı.
Gömleklerini çıkarıp onları bıraktı orada,
göğüsler parladı güneşte, çırılçıplak.
Öldürmeye gitti İsos'la Antiphos'u,
Priamos'un oğullarıydı ikisi de,
biri karısındandı, biri piçti.
Arabayı sürüyordu piç olan.
Ünlü Antiphos da vuruşuyordu yanı başında.
İda'nın yamaçlarında Akhilleus, çok eskiden,

onları davar otlatırken yakalamıştı,
ince sazlarla bağlamıştı ikisini de.
Sonra kurtulmalık almış, koyvermişti.
Şimdi de gücü yaygın Agamemnon, Atreusoğlu,
kargısıyla vurdu birini, göğsünden, memesinin altından,
Antiphos'un da kulağını kesti kılıcıyla,
yuvarladı arabadan aşağı.
Tezelden soydu güzel silahlarını,
tanıdı onları Agamemnon, Atreusoğlu,
tezgiden gemilerin yanında görmüştü ikisini de,
ayağıtez Akhilleus onları İda Dağı'ndan getirmişti.
Bir aslan çevik bir geyiğin inine girer de,
körpe yavrularını sert dişleriyle yakalarsa nasıl,
nasıl parçalarsa yumuşak yüreklerini bir çırpıda,
anaları nasıl oracıkta donar kalırsa,
nasıl dalarsa sık fundalıklara, ormana, can korkusuyla
orda kan ter içinde çırpınıp dururlarsa nasıl,
Troyalılar da koşamadılar iki yiğidin yardımına,
bir çıkar yol bulamadılar kaçmaktan başka.
Güçlü Agamemnon, Atreusoğlu, şimdi de,
Peisandros'la yılmaz savaşçı Hippolokhos'un peşine düştü,
yiğit Antimakhos'un oğullarıydı ikisi de.
Helene'yi sarışın Menelaos'a geri verdirmesin, diye
Antimakhos, Aleksandros'tan bol altınla armağanlar almıştı,
bir arabaya binmişti Antimakhos'un iki oğlu.
Agamemnon çıkınca karşılarına aslan gibi,
ışıltılı dizginler düştü ellerinden,
atlar gemi azıya aldı,
arabadan inip kapandılar Agamemnon'un dizlerine:
"Atreusoğlu, kıyma canımıza,
kurtulmalık verelim istediğince,
Antimakhos'un evinde bilsen neleri var,
tuncu var, altını var, işlenmiş demiri var,
duyarsa Akha gemilerinin yanında diri olduğumuzu,
babamız onlardan verir sana seve seve."
Ağlaya ağlaya, tatlı sözlerle böyle yakardılar,
ama hiç yumuşamayan bir ses duydular:
"Yiğit Antimakhos'un oğullarısınız demek.
Troyalıların toplantısında ne demişti o,
tanrıya denk Odysseus'la elçi gelen Menelaos'u
oracıkta öldürmeli, demişti,

onları, demişti, Akhaların yanma sağ göndermemeli.
Haydi, siz ödeyin babanızın borcunu şimdi."
Böyle dedi, attı Peisandros'u arabadan aşağı;
kargısını sapladı göğsüne,
adam yıkıldı toprağa tepetaklak.
Hippolokhos kaçmak istedi, kaçamadı,
Agamemnon yerde öldürdü onu da,
kesti ellerini kılıcıyla, yardı boynunu,
fırlattı gövdeyi kalabalığa kocaman bir taş gibi.
Kıyasıya boğuşulan yere koştu,
öbür güzel dizlikli Akhalar da koştular.
Yayalar öldürüyordu kaçan yayaları,
atlılar atlıları öldürüyordu,
atların takırtılı ayakları altından
bir toz bulutu yükseliyordu ovada.
Tunçlarla o ona vuruyordu, o ona.
Agamemnon da yürüyordu öldüre öldüre,
buyruklar vere vere yürüyordu.
Kavurucu ateş gür bir ormana saldırır da hani,
burgaçlı rüzgâr yangını nasıl savururşa dört bir yana,
nasıl kökleriyle devrilirse ağaç gövdeleri,
öyle düşüyordu Atreusoğlu Agamemnon'un eli altında
kaçışan Troyalıların kelleleri.
Boş arabaları sürüklüyordu paldır küldür savaş alanında
kusursuz arabacıları arayarak
bir sürü geniş enseli at.
Oysa, yerlere serilmiş yatıyordu arabacılar,
akbabalara yakındılar karılarından çok.
Zeus kargıların, tozun toprağın, kargaşanın içinden,
kanların içinden Hektor'u çekti götürdü.
Atreusoğlu arkasından koşuyordu Danaolara buyura buyura.
Troyalılar da Dardanosoğlu İlos'un anıtını geçerek,
çabucak kente varalım, diye koşuyorlardı,
ovanın ortasında duran yabaniincir ağacına doğru.
Bağıra bağıra kovalıyordu onları Atreusoğlu,
dokunulmaz elleri bulanmıştı toza, toprağa, kana.
Troyalılar varınca Batı kapılarına, meşe ağacına,
durup beklediler arkadakileri.
Arkadakiler kaçışıyordu ovada inekler gibi,
sanki karanlıkta bir aslan çıkmıştı önlerine,
açılmıştı sanki önlerinde ölüm uçurumu,

aslan yakalar ensesinden bir tanesini,
önce korkunç dişleriyle kırar boynunu,
sonra bağırsaklarını, kanını sömürür,
öyle kovalıyordu onları Agamemnon, Atreusoğlu,
en arkada kalanı öldürüyor, ötekiler kaçıyordu;
Agamemnon saldırıyordu kargısıyla rasgele, yanlara, öne.
Çoğu yuvarlanıyordu arabadan başaşağı, sırtüstü.
Tam kente, yüksek duvarlara varılacağı sıra,
tanrıların, insanların babası, elinde şimşeği, gökten indi,
geldi çok pınarlı İda'nın doruklarına oturdu,
altın kanatlı İris'e buyurdu, dedi ki:
"Hadi koş, tezgiden İris, Hektor'a şunu de:
Erlerin çobanı böyle en önde dövüştükçe,
sıraları böyle darmadağın ettikçe,
geri dursun, savaştan çeksin elini,
buyursun orduya olanca gücüyle karşı koymayı,
ama Agamemnon bir kargıyla, bir okla vurulursa,
durmasın Hektor, atlasın arabasına,
vereceğim onun eline öldürme gücünü,
gün batıp kutsal karanlık basıncaya dek
sağlam yapılı gemilere varacak."
Zeus böyle dedi, İris de dinledi onu,
indi İda Dağı'ndan kutsal İlyon'a.
Tanrısal Hektor'u, yiğit Priamosoğlu'nu buldu,
atlarının gerisinde, arabada duruyordu.
Ayağıtez İris geldi yanına, dedi ki:
"Aklı Zeus'a denk Hektor, Priamosoğlu,
Zeus Baba gönderdi beni sana,
dedi, git Hektor'a şunu de:
Erlerin çobanı böyle en önde dövüştükçe,
sıraları böyle darmadağın ettikçe,
geri dursun, savaştan çeksin elini,
buyursun orduya olanca gücüyle karşı koymayı,
ama Agamemnon bir kargıyla, bir okla vurulursa,
durmasın Hektor, atlasın arabasına,
vereceğim onun eline öldürme gücünü,
gün batıp, kutsal karanlık basıncaya dek
sağlam yapılı gemilere varacak."
Ayağıtez İris böyle dedi, gitti.
Hektor da arabadan silahlarıyla atladı yere,
sivri kargılarını sallaya sallaya

ordu boyunca bir gitti, bir geldi,
can verdi yüreklere, uyardı savaşı.
Troyalılar geri dönüp durdular Akhalara karşı.
Argoslular da güç kattılar sıraların gücüne.
Savaş canlandı, geldiler karşı karşıya.
Önce Agamemnon fırladı ileri,
vuruşmak istedi erlerin önünde, en başta.
Olympos saraylarında oturan Musalar, hadi,
söyleyin bakalım şimdi bana,
Agamemnon'un karşısına önce çıkan kimdi?
Troyalılardan, ünlü yardımcılarından kimdi çıkan?
Soylu, alımlı yiğit Antenoroğlu İphidamas'tı,
koyunların anası bereketli Trakya'da büyümüştü.
Kisses, güzel yanaklı Theano'nun babası,
İphidamas'ın ana soyundan dedesi olurdu,
almış onu ufacıkken, sarayında yetiştirmişti.
İphidamas varınca yiğitlik çağının eşiğine,
Kisses yanında alıkoymak istedi, verdi kızını.
İphidamas çıktı gerdekten, gitti karıştı Akhalara,
arkasında on iki tane kıvrık burunlu gemi.
Sonradan bıraktı düzgün gemilerini Perkote'de,
ta İlyon'a dek yaya geldi.
Şimdi Agamemnon'a karşı duran oydu işte.
Yürüdüler ikisi de, geldiler karşı karşıya.
Önce Atreusoğlu attı kargısını,
kargı yandan kaydı gitti.
İphidamas zırhının altından, kuşağından vurdu onu,
bastırdı silahını, güvendi ağır eline,
ama delemedi alacalı kemeri,
temren dayandı gümüşe, büküldü kurşun gibi.
Gücü yaygın Agamemnon eliyle yakaladı kargıyı,
kızgın bir aslan gibi çekti kendine doğru,
İphidamas'ın elinden çekti aldı.
Sonra vurdu ensesine kılıcıyla, cansız kodu.
İphidamas yıkıldı oracığa,
zavallıcık, savunurken yurdunu,
kızoğlankız aldığı karısından uzakta
dalıverdi tunç gibi ağır bir uykuya.
Karısına çok şeyler vermişti o,
ama doyamamıştı karıcığına,
ilk ağızda yüz tane sığır vermişti,

vereceğim demişti daha bin tane,
otlaktaki sürüler, keçilerle koyunlar da caba.
Atreusoğlu Agamemnon soydu silahlarından onu,
aldı silahları, Akhaların arasından yürüdü.
Seçkin yiğit Koon, Antenor'un büyük oğlu,
gördü kardaşınm yere düştüğünü,
yas bulutlarıyla kaplandı iki gözü.
Kargısı elinde, gitti bir yanda gizlendi,
fırlattı kargıyı kolun ortasına, dirseğin altına,
parlak kargının temreni kolu deşti.
Erlerin başbuğu bir-iki sarsıldı,
ama bırakmadı çarpışmayı, savaştan çekilmedi,
yelle besili kargısıyla saldırdı Koon'a.
Koon, ayağından çekiyordu İphidamas'ı, kederli kederli,
ana baba bir kardaşıydı o.
Bir yandan da çağırdı yiğitleri yardıma.
Agamemnon tunç kargısıyla tam o sıra
göbekli kalkanı altından vurdu Koon'u,
tüketti gücünü, cansız kodu toprağa,
sonra İphidamas'ın üstünde kesti kafasını.
Antenor'un iki oğlu böylece
Atreusoğlu'nun elinden tükettiler ömürlerini,
böylece girdi Hades'in evine.
Agamemnon kargısıyla, kılıcıyla, kocaman taşlarla
öbür erlerin sıralarına saldırdı.
Kan sızıyordu yarasından sıcak sıcak.
Kan durdu, yara başladı kurumaya.
Keskin ağrılar saplandı Atreusoğlu'nun gücüne.
Doğum sancıları çeken bir kadına nasıl
keskin, sivri bir ok saplanırsa,
Eileithuialar, Here'nin kızları, atar bu oku,
öyle keskin ağrılar saplandı Atreusoğlu'nun gücüne.
Arabasına atladı, buyurdu arabacıya,
koca karınlı gemilere sür, dedi.
yüreği ta dibinden, acı acı sızlıyordu.
Bağırdı Danaolara, çınlattı ortalığı:
"Dostlar, Argosluların başbuğları, önderleri,
acıları gemilerimizden uzağa atmak size düşer,
Zeus, Troyalılarla bütün gün savaşmamı istemedi."
Böyle dedi o, arabacı güzel yeleli atları kamçıladı.
Gemilere doğru uçtu atlar seve seve.

Göğüsleri sırılsıklamdı, köpükler içinde.
Gidiyorlardı tozlara bata çıka.
Gücü tükenen kralı taşıyorlardı uzağa.
Agamemnon'un uzaklaştığını Hektor gördü.
Bağırdı Troyalılarla Lykialılara avaz avaz:
"Troyalılar, Lykialılar, hey,
göğüs göğüse dövüşmede usta Dardanoslular,
mert olun, dostlarım, mert olun,
düşünün karşı koyma gücünüzü,
Akhaların en yiğit adamı kaçtı,
Zeus büyük bir ün verdi bana.
Haydi sürün tek tırnaklı atlarınızı,
yürekli Danaolara karşı sürün,
daha üstün bir ün kazanın, haydi."
Böyle dedi, güç kattı hepsinin gücüne.
Bir avcı nasıl sürerse ak dişli köpeklerini
bir yabandomuzunun ya da bir aslanın üzerine,
insanların baş belası Ares'in benzeri Hektor da
Akhaların üzerine Troyalıları öyle sürdü.
En önde şahlana şahlana kendisi yürüdü.
Birdenbire kopan fırtına gibi atıldı kargaşalığa,
menekşe renginde denizi allak bullak eden fırtına gibi.
Zeus, Priamosoğlu Hektor'a ünü verince,
Hektor en önce kimi, en sonra kimi yok etti?
Önce Asaios'u, Autonoos'u, Opites'i.
Sonra Klytosoğlu Dolops'u, Opheltios'u, Agelaos'u,
sonra Aisymnos'u, Oros'u, savaşta dayanıklı Hipponoos'u.
İşte Hektor, Danaoların bu önderlerini yok etti.
Sonra da fırladı daldı kalabalığa.
Ak köpükler rüzgârı Notos'un devşirdiği bulutları
Zephyros ağır bir sağanakla çarpar da hani,
şişkin dalgalar biner birbirlerinin sırtına,
ak köpükler parça parça dağılır gider,
tıpkı onun gibi, Hektor'un eli altında,
dökülüp saçıldı bir yığın insan başı.
Odysseus, Tydeusoğlu Diomedes'e ses etmeseydi,
içinden çıkılmaz bir yıkım olacaktı,
Akhalar tabanları yağlayıp gemilere kapağı atacaktı:
"Neden unuttuk karşı koyma gücümüzü, Tydeusoğlu?
Gel, gözümün bebeği, omuz ver bana,
oynak tolgalı Hektor gemileri ele geçirmemeli."

Güçlü Diomedes karşılık verdi, dedi ki:
"Burda kalır dayanırım, ama boşuna,
bulutları devşiren Zeus üstünlüğü bize vermez.
Troyalılara verecek üstünlüğü o."
Böyle dedi, Thymbraios'u attı arabadan aşağı,
onu kargısıyla sol memesinin altından vurmuştu.
Odysseus da tepeledi seyisini, tanrıya denk Molion'u.
Bıraktılar onları orda,
artık onlar için savaş bitmişti.
Diomedes'le Odysseus daldılar kalabalığa,
allak bullak ettiler kalabalığı.
İki yabandomuzu nasıl av köpeklerine çalımla saldırırsa,
tıpkı öyle çullandılar Troyalıların üzerine.
Kaçışan Akhalılar da soluk aldılar, oh dediler.
Az sonra bir arabayla iki eri ele geçirdiler.
Bunlar Perkoteli Merops'un oğullarıydı,
halkın en üstün yiğitleriydiler.
Merops bilicilikte geçerdi herkesi,
oğullarını kanlı savaşa bırakmak istememişti.
Ama onlar babalarını dinlemediler,
gittiler kara ölüm tanrıçalarının peşi sıra.
Ünlü kargıcı Diomedes, Tydeusoğlu,
ikisini de yürekten, candan etti,
parlak silahlarını soydu aldı.
Odysseus da Hippodamos'la Hypeirokhos'un bitirdi işini.
İda'da, ta tepeden bakan Kronosoğlu, o sıra,
ortaya tam bir eşitlik yaydı,
denk getirdi iki orduyu.
İnsanlar insanları kırdı geçirdi.
Tydeus'un oğlu kalçasından vurdu yiğit Agastrophos'u.
Agastrophos'un yanında atları yoktu,
boş bulunmuş, yaya saldırmıştı ön sıralara,
seyisi, atlarla çok uzaktaydı.
Agastrophos tatlı canından oldu.
Keskin gözlü Hektor sıralar içinden bunu gördü,
saldırdı üzerlerine bağıra bağıra,
Troyalılar da arkasından tabur tabur yürüdü.
Gür naralı Diomedes gördü Hektor'u, donakaldı.
Ossaat seslendi Odysseus'a, dedi ki:
"Güçlü Hektor'a bak, bela gibi geliyor üstümüze,
karşı koyalım gel, geri atalım onu."

Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını fırlatıp attı,
kargı gitti saplandı attığı yere,
gitti vurdu tolganın tepeliğini,
ama kargı değmedi güzel deriye,
temrenin tuncu geri tepti,
korudu üç katlı, sorguçlu tolga,
Phoibos Apollon'un Hektor'a verdiği.
Geriledi Hektor, harcadı bütün gücünü,
gitti karıştı kalabalığa,
çöktü olduğu yerde dizüstü,
kalın ellerini dayadı toprağa,
karanlık gece kapladı iki gözünü.
Tydeusoğlu da kargısının peşine düşmüştü,
arıyordu uzakta toprağa saplandığı yeri.
Hektor soluk alıp koştu arabasına,
sürdü arabayı kalabalığın içine,
kara ölümden kurtardı kendini.
Diomedes kargısını sallaya sallaya bağırdı:
"Gene kurtuldun ölümden köpek gene,
tam da yanı başına gelmişti,
ama Phoibos Apollon gene korudu seni,
bir gün karışmak istersen kargı gürültüsüne,
sakın unutma, ona yalvar yakar.
Bir gün görüşürüz seninle, geç de olsa,
elbet benden yana da bir tanrı var.
Şimdi de bakalım kim çıkacak karşıma."
Böyle dedi, kargısıyla ün salmış Paionoğlu'nu vurdu.
Aleksandros, güzel saçlı Helene'nin kocası, bu sıra,
germişti yayını Tydeusoğlu'na doğru,
dayamıştı sırtını bir mezar taşına.
Bu mezar, eski yaşlılardan Dardanasoğlu İlos'undu.
Diomedes, yiğit Agastrophos'u soyuyordu,
Işıldayan zırhı, kılıcı, ağır tolgayı çıkarırken tam,
Aleksandros yayı gerdi, oku attı,
elinden boş yere çıkmadı ok,
saplandı sağ ayağının tabanına,
geçti boydan boya, ayağı toprağa mıhladı.
Aleksandros güldü tatlı tatlı,
saklandığı yerden fırladı çıktı,
böbürlene böbürlene dedi ki:
"Vuruldun işte, boşuna uçmadı okum,

karnını deşip canını alaydı keşke,
senin yüzünden Troyalılar çok acılar çekti,
aslan önünde meleyen keçiler gibiydiler,
hepsi kurtulacak, soluk alacaktı."
Güçlü Diomedes hiç sarsılmadan dedi ki:
"Hele şu ağzı bozuğa bak,
perçemiyle övünen şu çapkın okçuya bak.
Dobra dobra çıkabilseydin karşıma,
ne yayın, ne de okların yarardı işine.
Bir korkağın attığı oktan ne çıkar?
Övünme öyle, tabanımı sıyırdın da ne oldu.
Bir kadın ya da bir çocuk vurmuş gibi geldi bana.
Ama benim ok öyle değil, keskin benimkisi,
adamı ossaat cansız kor, bi dokunsa,
çocukları yetim kalır, karısı yanaklarını yırtar,
kanıyla kızaran toprakta kendi de çürür gider,
gelip tepesinde dört döner akbabalar."
Böyle dedi o, Odysseus geldi dikildi önüne,
o da yere oturup çekti çıkardı oku,
büyük bir acı dolaştı gövdesini.
Arabasına atladı, buyurdu arabacıya,
koca karınlı gemilere sür, dedi.
Yüreği ta dibinden öylesine sızlıyordu.
Kargısıyla ün salmış Odysseus kaldı tek başına.
Yanında bir tek Argoslu bile yoktu.
Hepsini amansız bir korku sarmıştı.
Öfkelendi, ulu canlı yüreğine şöyle dedi:
"Vay başıma gelen, ne yapayım şimdi?
Kalabalıktan korkup kaçarsam çok kötü.
Ama burada kalır da yakalanırsam ya?
Bütün Danaoları kaçırttı Kronosoğlu.
Ama ne diye tartışır dururum bunu yüreğimde?
Bence kavgalardan korkak adamlar kaçar,
yiğit adam olanca gücüyle dayanır,
sonunda ya vurur ya da vurulur."
Yüreğinde bunları düşünürken o,
kalkanlı Troyalılar yürüdüler üstüne,
dört yandan çevirip aldılar ortalarına.
Böylece belayı aralarına sokmuş oldular.
Derin bir ormandan bir yabandomuzu çıkar da hani,
köpeklerle körpe delikanlılar saldırırlar domuza,

kıvrık çeneleri arasında domuz biler ak dişlerini,
içten içten bir gıcırtıdır duyulur,
delikanlılar tetikte durur, bekler.
İşte, Zeus'un sevdiği Odysseus'un üstüne
Troyalılar tıpkı böyle üşüştüler.
Odysseus önce kusursuz Deipites'i vurdu omzundan,
saldırmıştı sivri okuyla onun üstüne.
Sonra bitirdi Thoon'un, Ennomos'un işini,
sonra hakladı arabasından inen Khersidamas'ı,
yuvarlak kalkanı altından göbeğini deşti,
Khersidamas yuvarlandı tozların içine, toprağı avuçladı.
Odysseus bıraktı onları orda,
Hippasosoğlu Kharops'a yapıştırdı kargısını,
Kharops, varlıklı Sokos'un kardaşıydı,
tanrılara denk Sokos yardıma koştu,
geldi Odysseus'un yanına, şöyle dedi:
"Ünlü Odysseus, düzenden, zordan bıkmayan,
bugün ya iki Hippasosoğluyla övüneceksin,
ikimizi de öldürecek, silahlarımızı soyacaksın,
ya da kargımın altında canından olacaksın."
Böyle dedi, vurdu onu yusyuvarlak kalkanından,
güçlü kargı deldi parlak kalkanı,
gitti çok işlenmiş zırha saplandı,
böğründen deriyi adamakıllı yırttı,
neyse ki yetişti Pallas Athene,
önledi temrenin bağırsaklara girmesini.
Anladı Odysseus, sonunda ölüm yoktu.
Az geriledi, şu sözleri söyledi Sokos'a:
"Açıldı önünde ölüm uçurumu, işin tamam,
Troyalılarla savaşmama ara verdin, ama
kavuşacaksın benim kargımla kara ölüme,
canını Hades'e vereceksin, ünü bana."
Böyle dedi Odysseus, o da başladı kaçmaya.
Geldi sırtına saplandı Odysseus'un kargısı,
saplandı iki omzu arasına,
boydan boya deldi göğsünü,
paldır küldür yıkıldı toprağa.
Tanrısal Odysseus da övündü:
"Ey Sokos, atları iyi süren yiğit Hippasos'un oğlu,
kaçamadın, ölüm geldi seni yok etti,
ne baban kapatacak ölü gözlerini, ne ulu anan,

çiğ et yiyen kuşlar, kanat çırpa çırpa,
bedenini didik didik edecekler.
Ama ben ölürsem, beni tanrısal Akhalar gömer."
Böyle dedi, yiğit Sokos'un zorlu kargısını çekti,
etinden, kabarık kalkanından çıkardı.
Birdenbire kan fışkırdı yaradan, canı yandı.
Ulu yürekli Troyalılar görünce Odysseus'un kanını,
seslendiler kalabalıkta birbirlerine,
sonra hep birden yürüdüler ona doğru.
Geriledi Odysseus, arkadaşlarını çağırdı,
olanca gücüyle bağırdı üç kez,
Ares'in sevdiği Menelaos, çağrısını üç kez duydu,
yanında duran Aias'a seslendi, dedi ki:
"Tanrı soylu Aias, Telamon'un oğlu, ordular kralı,
sabırlı Odysseus'un sesi geldi kulağıma,
Troyalılar herhal sıkıştırdılar onu.
Haydi karışalım kalabalığa,
onu korumak düşer bize,
Troyalılar arasında kalırsa tek başına,
biliriz, yiğitliğine yiğittir, ama
bakarsın sonunda kötü bir şey olur,
bir büyük özlem bırakır Danaolara."
Böyle dedi, başa geçti,
tanrıya denk Aias da gitti arkasından.
Az sonra buldular Zeus'un sevdiği Odysseus'u,
onu bir sürü Troyalı kovalıyordu.
Dağlarda kızıl çakallar vardır hani,
düşerler boynuzlu bir geyiğin arkasına,
bir avcının okuyla vurulmuştur geyik,
çevik ayakları geyiği kurtarır gene de,
kanı ılıktır, dizleri tutana dek kaçar,
ama sivri okun yarası tüketince gücünü,
çiğ et yiyen çakallar yetişir,
gölgeli ormanın içinde onu paralar.
Ama ortaya yırtıcı bir aslan salarsa tanrı,
çakallar korkup kaçar, aslan konar şölene.
Çok akıllı yiğit Odysseus'u, bir sürü Troyalı,
tıpkı böyle kovalıyordu işte.
O da kargısıyla savmaya bakıyordu kara günü.
Aias yaklaştı, elinde kule gibi kalkanı,
geldi durdu yanı başında,

Troyalılar da o yana bu yana kaçtı.
Yiğit Menelaos Odysseus'u aldı uzağa götürdü,
seyis arabayı getirene dek onu tuttu.
Aias da saldırdı Troyalıların üstüne,
yakaladı Doryklos'u, Priamos'un piç oğlunu,
sonra da yaraladı Pandokos'u,
Lysandros'u, Pyrasos'u, Pylartes'i.
Taşan bir ırmak nasıl yayılırsa ovaya,
Zeus'un yağmuruyla, dağ selleriyle kabarırsa nasıl,
sürükler götürür bir yığın çamla kuru meşe,
sürükler yığınla çamuru, döker denize,
ünlü Aias da Troyalıları öyle kovalıyordu,
atları, insanları kıra geçire.
Hektor bilmiyordu olanı biteni,
Skamandros Irmağı'nın kıyıları boyunca,
savaşın sol kanadında dövüşüyordu kıyasıya.
Erlerin kafaları asıl orda düşüyordu.
Ulu Nestor'un, yiğit İdomeneus'un çevresinde,
sonsuz çığlıklar göklere ağıyordu.
Hektor dalmıştı kalabalığa kargısıyla,
araba sürmede çok ustaydı o,
genç sıraları darmadağın ediyordu.
Aleksandros, güzel saçlı Helene'nin kocası,
erlerin güdücüsü Makhaon'un yiğitliğini durdurmasaydı,
kancalı okuyla onu sağ omzundan vurmasaydı,
tanrısal Akhalar gene de yol vermeyecekti ona.
Öfke saçan Akhaların ödü koptu,
savaşın yönü değişir, Makhaon'u götürürlerse ya.
İdomeneus döndü Nestor'a, dedi ki:
"Ey Neleusoğlu Nestor, Akhaların şanı şerefi,
arabana bin, Makhaon'u al yanına,
tek tırnaklı atlarını tezelden gemilere sür.
Bir sürü insana bedeldir bir hekim,
yaradan oku ustaca çeker çıkarır,
acı dindiren ilaçlar serper yaraya."
Böyle dedi, at sürücüsü Nestor da dinledi onu,
bindi arabasına, aldı yanına Makhaon'u,
kusursuz hekim Asklepios'un oğlunu.
Kamçıladı atları, atlar da seve seve
uçtular koca karınlı gemilere doğru.
Yürekleri götürüyordu onları oraya.

Hektor'un yanındaydı Kebrion, arabada,
sersemlemiş gördü Troyalıları, dedi ki:
"Biz burda, acı veren savaşın en ucunda
karşı karşıya dövüşüyoruz Danaolarla,
ama öbür Troyalılarla atları orda darmadağın,
Telamonoğlu Aias tartaklıyor onları,
tanıyorum onu ben iyicene,
işte bak omuzlarında kocaman kalkanı.
Haydi oraya sürelim atları, arabaları,
atlılarla yayalar vuruşuyorlar orda kıyasıya,
sonsuz çığlıklar kaplıyor ortalığı."
Böyle dedi, güzel yeleli atlarını kamçıladı,
çın çın çınladı kamçı,
atlar kamçının sesini duydu,
sürdüler tezgiden arabayı Troyalılarla Akhalar arasına,
uçtular ölüleri, kalkanları çiğneye çiğneye.
Arabayı dolanan parmaklıkla dingil bulandı kana.
Nallardan, tekerleklerden kanlar sıçradı.
Yiğit, fırladı girdi insan kalabalığına,
sıraları yarmak için yandı tutuştu.
Danaolarda uyandırdı yıkım korkusu,
kimsede onu geri tutacak güç yoktu.
Kargısıyla, kılıcıyla, kocaman taşlarla,
gitti dolaştı öbür sıraları,
baktı, sınayacak savaşçı aradı.
Ama Aias'la dövüşmeyi gözü tutmuyordu.
Yükseklerde oturan Zeus Baba
büyük bir korku saldı Aias'ın içine.
Aias şaşkın şaşkın durdu,
yedi kat deri kalkanını attı arkasına,
tirtir titremeye başladı.
Bakındı kalabalıkta bir hayvan gibi döne döne,
çekildi dizlerinin gücü, atamadı bir tek adım.
Kızıl bir aslanı, sığırların ağılından,
köpekler, köylüler nasıl kovalarsa,
hepsi nöbet bekler bütün gece,
yağlı sığırları kaptırmazlar ona,
aslan ete susamıştır, saldırır,
ama hiçbir şey geçiremez eline,
dikilir önünde bir sürü kargı,
güçlü ellerde sallanır bu kargılar,

çırağılar yanar, aslan saldırmak ister,
ama korkar, saldıramaz bir türlü.
Gün doğar, bezgin yürekle çeker gider.
İşte Aias da tıpkı öyle, bezgin yürekle,
uzaklaştı Troyalılardan istemeye istemeye.
Akha gemileri için çok korkuyordu, çok.
Tarlanın yanından geçerken bir eşek,
çocukların saldırısına uğrarsa nasıl,
sırtında kırılır bir sürü değnek,
ama eşek aldırmaz, direnir,
dalar başakların içine, kırpar ekini,
doyurur karnını iyicene,
çocuklar yapıştırır değnekleri sırtına,
zorla çekerler eşeği tarladan.
İşte Troyalılarla ünlü yardımcıları da
böyle atıldılar üstüne Telamonoğlu Aias'ın,
kalkanının ortasına kargılarla vura vura,
Aias'ın aklına gelir saldırma gücü,
döner, Troyalılara karşı kor,
sonra çevirir sırtını, tabanları yağlar.
Böylece gide gele çırpınır durur,
bırakmaz Troyalıları tezgiden gemilere.
Çevik eller kargılar atar,
bir-ikisi gelir saplanır koca kalkanına,
çoğu kalır yarı yolda, toprağa saplanır,
bir türlü delemezler Aias'ın etini.
Eurypylos, Euaimon'un alımlı oğlu,
ok yağmuru altında onu şaşırmış gördü,
gitti yanına, saldı parlak kargısını,
erlerin güdücüsü Phausiosoğlu Apison'u vurdu,
yüreğinin altından, tam ciğerinden,
bir anda çözdü dizlerini.
Fırladı aldı silahları omuzlarından.
Tanrıya benzer Aleksandros da bunu gördü,
Eurypylos'a doğru gerdi yayını,
onu sağ bacağından vurdu,
kırıldı kemik, bacak uyuştu.
Eurypylos kaçtı, daldı arkadaşları arasına,
bağırdı Danaolara olanca gücüyle,
çın çın çınlattı ortalığı:
"Dostlar, Argosluların önderleri, başbuğları,

haydi dönün, kovun Aias'tan kara günü,
oklar sardı dört yanını, bağlandı kıskıvrak,
umut kalmadı, acıklı savaştan kaçamayacak.
Haydi dönün, karşı durun düşmana,
büyük Aias'ın çevresinde toplanın, haydi."
Yaralı Eurypylos onlara böyle dedi.
onlar da kalkanlarını omuzlarına dayadılar.
kaldırdılar kargılarını,
koşup geldiler Aias'ın yanına.
Aias da karşıladı onları,
karıştı dostları arasına,
yüzünü çevirdi düşmandan, sırtını döndü.
İnsanlar böyle dövüşüyordu işte,
bütün gövdeler yanıyordu ateş gibi.
Neleus'un atları, ter döke döke,
Nestor'u, erlerin güdücüsü Makhaon'u aldı götürdü.
Ayağıtez tanrısal Akhilleus bunu gördü.
Koca karınlı gemisinin arkasında duruyordu,
boş çabalara bakıyordu, yürekler acısı bozguna.
Seslendi arkadaşına, sevgili Patroklos'a,
o da gemiden gelen sesi barakasında duydu,
fırladı Ares gibi, koştu onun yanına.
Gelecek yıkımın başı işte buydu.
Şöyle, dedi Menoitios'un alımlı oğlu:
"Ne çağırırsın beni, Akhilleus, isteğin ne?"
Ayağıtez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Tanrısal Menoitiosoğlu, arkadaşım, canımın içi,
şimdi Akhalar, öyle gibime gelir ki,
kapanacaklar dizlerime, yalvara yakara,
omuzlarına dayanılmaz bir zor çöktü.
Git Patroklos, Zeus'un sevdiği, sor Nestor'a,
o adam kim, savaştan yaralı getirdiği?
Arkadan Makhaon'a, Asklepios'un oğluna çok benzer,
ama o yiğidin görmedim gözlerini,
atlar önümden hızla geçti gitti."
Böyle dedi, Patroklos arkadaşını dinledi,
Akhaların barakaları, gemileri boyunca koştu.
Ötekiler de Neleusoğlu'nun barakasına varmışlardı.
Ayak bastılar bereketli toprağa.
Seyis Eurymedon arabadan atları çözdü,
Durdular deniz kıyısında yele karşı,

gömleklerini ıslatan teri soğuttular.
Sonra girdiler barakaya, iskemlelere oturdular.
Güzel saçlı Hekamede, bir karma içki hazırladı.
Akhilleus'un Tenedos'u yakıp yıktığı gün,
Nestor, Tenedos'tan alıp getirmişti Hekamede'yi,
ulu yürekli Arsinoos'un kızıydı Hekamede,
Akhalar Nestor'a seçmişlerdi onu,
Nestor dernekte herkesten üstündü.
Kadın önce bir masa çekti önlerine,
güzel bir masa, göktaşından, cilalı,
üstüne tunçtan bir kap koydu,
bir de içkiye katık olacak soğanla sarı bal,
yanına da kutsal buğdaydan yapılmış ekmek koydu,
bir de iki ayaklı çok güzel bir kupa.
Altın kakmalıydı kupanın üstü,
kulpu vardı tam dört tane,
gagalıyordu her kulpu altından iki kumru.
Kimse kaldıramazdı onu, doluyken.
Yaşlı Nestor kolayca kaldırdı onu.
Kadın Pramnos şarabını kardı.
Üstüne tunç rendeyle keçi peyniri ufaladı,
onun da üstüne beyaz un serpti,
haydi buyrun, için, dedi.
İçildi, yürek yakan susuzluk giderildi,
sonra konuşuldu tatlı tatlı.
Derken Patroklos göründü kapıda.
Patroklos, tanrıya denk adam.
İhtiyar parlak tahtından kalktı,
tuttu elinden, aldı içeri, otur, dedi.
Patroklos başladı söze, dedi ki:
"Oturmanın sırası mı, tanrıların beslediği,
beni gönderen öfkeli, korkunç bir adamdır,
bilmek ister, getirdiğin yaralı kim?
Erlerin güdücüsü Makhaon'muş, gördüm, tamam,
Gideyim, bunu Akhilleus'a ileteyim,
bilirsin ne adamdır o, Zeus dölü,
bakarsın suçlu yapıverir suçsuzu."
Karşılık verdi at sürücüsü Nestor, dedi ki:
"Akhilleus vurulanları neden şimdi sorar?
Akhaoğullarına neden şimdi başladı acımaya?
Bilmez mi orduya çöken büyük yıkımı?

Gemilerde yatar en yiğit erler,
kimi uzaktan, kimi yakından vurulmuş, yaralı.
Tydeusoğlu güçlü Diomedes yaralı.
Ünlü Odysseus yaralı, Agamemnon yaralı.
Eurypylos kalçasından vurulmuş, yaralı.
İşte sana bir tane daha,
savaştan yeni getirdim şu delikanlıyı.
Vurulmuş yayından fışkıran bir okla.
Akhilleus soylu olmasına soylu, ama
Danaolara hiç aldırdığı, acıdığı yok.
Ne bekler, tezgiden gemiler kıyıda yansın mı,
biz de yok olup gidelim mi birer birer?
Bendeki güç artık eski güç değil,
genç olaydım keşke, gücüm tam olaydı,
eskiden, şu sığırlar yüzünden,
Elislilerle kopan kavgadaki gibi.
Ben orda İtymoneus'u öldürmüştüm.
Elis'te oturan soylu Hypeirokhos'un oğlunu.
Oraya öç olmaya gitmiştim,
o da bakıyordu sığırlarını korumaya,
elimden çıkan kargımla onu vurdum,
en ön sırada yıkıldı yere,
adamları, köylüler, kaçıştılar.
Ovadan bir hayli doyumluk almıştık,
sığır almıştık tam elli sürü,
bir o kadar koyun sürüsü almıştık,
domuz sürüsü almıştık bir o kadar,
bir o kadar da keçi sürüsü almıştık,
keçiler dağlara, bayırlara yayılmıştı,
sarışın kısrak almıştık tam yüz elli tane,
çoğunun altında tayı vardı.
Hepsini Neleus'un ili Pylos'a sürdük,
geceleyin vardık Pylos'a.
Neleus sevindi savaştaki başarıma.
Tanyeri ağarınca çağırdı haberciler
tanrısal Elis'te alacağı olanları alana.
Pyloslıların başbuğları da toplandı,
koyuldular payları ayırmaya.
Epeiolar onların çoğuna borçluydu.
Biz Pylos'ta bir avuç kişiydik,
bu yüzden nice acılar gördük,

yıllar önce güçlü Herakles gelmiş, hırpalamıştı bizi,
bütün yiğitlerimiz öldürülmüştü.
Biz kusursuz Neleus'un on iki oğluyduk,
hepsi gitti, bir ben kaldım.
Tunç zırhlı Epeiolarda bir çalım bir çalım,
bize yapmadık kötülük bırakmadılar.
Payda yaşlı Neleus seçti kendine
bir sığır sürüsüyle bir büyük keçi sürüsü,
çobanlarıyla tam üç hayvan aldı.
Tanrısal Elis'te alacağı çoktu onun,
dört koşu atıyla dört araba alacağı vardı.
Arabalar koşulara girmişlerdi,
bir üçayak ödül konmuştu koşuya,
ama erlerin başbuğu Augeias alıkoydu onları,
atlarına yas tutan arabacıları gönderdi.
Yaşlı Neleus çok kızdı buna,
ayırdı kendine en büyük payı,
kalan pay halka dağıtılsın, dedi,
eşit paydan, dedi, yoksun kalmasın kimse.
Biz kurbanlar kesiyorduk kentin çevresinde,
hepsi çıkageldiler üçüncü günü,
bir hayli er, bir sürü tek tırnaklı at.
aralarında iki Molion vardı, silahlı,
ikisi de ana kuzusuydu,
yoktu ikisinde de saldırma gücü.
Thryoessa adında bir kent vardır,
dik bir tepenin üstünde,
uzakta, Alpheios Irmağı'nın kıyısında,
kumsal Pylos'a yakın,
onlar gelmişlerdi o kenti yıkmaya.
Ama geçince boydan boya ovayı,
Athene haberci geldi bize,
koştu Olympos'tan, silahlanın, dedi,
geceleyin Pylos halkı toplandı,
canla başla atıldı savaşa,
Neleus istemedi benim silah kuşanmamı,
atlarımı almış, saklamıştı,
sen savaştan anlamazsın, diyordu bana.
Ben de yaya karıştım atlılar arasına,
nasıl olsa, diyordum, Athene beni kollar.
Bir ırmak vardır, Minyeios'tur adı,

Arene'nin oralarda dökülür denize,
bekledim orda tanrısal Şafağı,
yanımda Pyloslu atlılar vardı,
yayalarsa akıp gidiyordu dalga dalga.
Zırhlarımızla, silahlarımızla atıldık ileri,
gündüz vardık Alpheios'un tanrısal akıntısına.
Üstün güçlü Zeus'a güzel kurbanlar sunduk,
Alpheios suyuna bir boğa, Poseidon'a bir boğa,
gök gözlü Athene'ye de boyunduruğa girmemiş bir inek.
Akşam yemeğini yedik bölük bölük,
gittik ırmak kıyılarına, silahlarımızla yattık.
Ulu canlı Epeiolar da sarmışlardı kenti,
yıkıp yok etmek için yana tutuşa.
Karşılarına apansız Ares'in zor işi çıktı,
toprakların üstüne yayılınca gün ışığı,
Zeus'la Athene'ye yakarıp giriştik savaşa,
Pyloslularla Epeiolar arasında savaş kızıştı,
önce ben vurdum bir adamı,
tek tırnaklı atlarını geçirdim ele.
Kargıcı Mulion'du bu, Augeias'ın güveyi,
en büyük kızını almıştı, sarışın Agamede'yi,
bütün ağıları bilirdi Agamede,
engin toprağın beslediği ağıları.
Yürüdüm Mulion'un üstüne, kargımla vurdum onu,
yuvarlandı tozun toprağın içine,
atladım arabasına, karıştım ön sıralara.
Ulu canlı Epeioların başbuğları düşmüştü,
savaşta en üstün yiğitleri düşmüştü,
kendileri de başladı o yana bu yana dağılmaya.
Kara bir fırtına gibi fırladım öne,
el koydum tam elli arabaya,
her arabada iki adam vardı,
kargımın altında can verdiler birer birer,
dişleriyle ısırdılar toprağı.
İki Mulion'un babası, Poseidon,
toprağı sarsan gücü yaygın tanrı,
onları koyu bir bulutla kaplamasaydı,
o anda yok edecektim ikisini de.
O gün Zeus, Pyloslulara büyük bir güç verdi.
Kovaladık düşmanı geniş, uzun ovada.
Öldürdük, güzel silahlarını topladık.

Sürdük atlarımızı buğdayı bol Buprasion'a kadar,
Olenie kayasına, Alesios denen tepeye kadar sürdük.
Athene oradan geri çevirdi orduyu.
Öldürdüm son adamı da, bıraktım orda.
Sürdü Akhalar çevik atlarını
Buprasion'dan Pylos'a doğru,
tapındılar ölümsüz Zeus'a,
saygı gösterdiler ölümlü Nestor'a.
Bir zamanlar ben böyle bir yiğitmişim işte.
Oysa Akhilleus'un yiğitliği kendi çıkarına,
ordu bir yok olsun da bak,
nasıl dövünecek, nasıl ağlayacak.
Menoitios öğütler vermişti sana, a oğul,
Phthie'den Agamemnon'a yollarken seni.
Tanrısal Odysseus'la ben içerdeydik,
sana verdiği öğütleri bir bir işittiydik.
Bereketli Akhais'te er toplamadaydık,
Peleus'un düzenli sarayına gelmiştik.
Sarayda yiğit Menoitios'la seni bulmuştuk,
Akhilleus da vardı yanınızda.
At sürücüsü yaşlı Peleus, avluda,
bir öküzün yağlı butlarını sunuyordu
şimşek savuran Zeus adına,
altın bir tas vardı elinde,
butların üzerine kızıl şarap döküyordu.
Siz ikiniz etleri doğruyordunuz orda,
bizse kapının önünde durmuştuk.
Derken Akhilleus fırladıydı ayağa,
elimizden tutup bizi içeri aldıydı,
yer gösterdiydi, buyrun oturun, dediydi,
gereğince bir güzel ağırladıydı.
Doyasıya yenilip içildiydi.
Önce ben başladıydım söze,
bizimle gelin, haydi, dediydim,
gelmeye can atıyordunuz ikiniz de.
Babalarınız öğüt verdiydi size bir sürü.
Yaşlı Peleus salık verdiydi oğlu Akhilleus'a,
her yerde, dediydi, herkesten üstün ol.
Aktor'un oğlu Menoitios da öğüt verdiydi sana,
oğlum, dediydi, soyca aşağısın Akhilleus'tan,
ama epeyce yaşlısın ondan, dediydi,

güçteyse seni çok geçer, dediydi,
onunla güzel konuş, öğüt ver, yol göster,
kendi iyiliği için bak nasıl dinler.
İhtiyar sana böyle öğüt verdiydi işte,
sense unutuverdin bu öğütleri.
Hadi git, bunları yiğit Akhilleus'a söyle,
tanrının yardımıyla dokunuver yüreğine,
arkadaş öğütü getirir insanı doğru yola.
Zeus'un ağzından ulu anasının getirdiği
alınyazısından kaçmak isterse yüreğinde,
durmasın, ileriye seni salsın,
Myrmidonların öbür ordusu da gelir arkandan,
bakarsın Danaolara bir ışık doğuverir.
Güzel silahlarıyla kuşandırsın seni,
Troyalılar da Akhilleus geliyor sanır,
bakarsın birdenbire kesiverirler savaşı,
yorgun Akhaoğulları da birazcık soluk alır,
savaşta soluk kısa sürer,
yorgun erleri kolayca püskürtür
kente doğru, gemilerden, barakalardan uzağa,
savaşa girmemiş, yorulmamış erler."
Böyle dedi, Patroklos'un göğsünde yüreğini oynattı.
Yiğit Patroklos başladı koşmaya.
Akhilleus'un gemilerine doğru uçtu gitti.
Vardı tanrısal Odysseus'un gemileri önüne,
orda toplantılar, oturumlar yapılırdı,
orda tanrılara sunaklar dikilirdi.
Yaralı Eurypylos'a rastladı orda,
tanrısal Euaimonoğlu, kalçasında bir ok saplı,
topallaya topallaya savaştan dönüyordu,
omuzlarıyla başı terden sırılsıklamdı,
korkunç yarasından kan akıyordu kapkara,
ama Eurypylos'un aklı başındaydı.
Menoitios'un savaşçı oğlu gördü onu, acıdı,
şu kanatlı sözleri söyledi ona,
dövüne dövüne, yana yana:
"Danaoların başbuğları, önderleri,
sevdiklerinizden, baba toprağından uzakta,
böyle mi doyuracaktınız ak etlerinizle
şu Troya'nın çevik köpeklerini.
Söyle bana, yiğit Eurypylos, Zeus'un beslediği,

Akhalar durdurabilecek mi dev gibi Hektor'u, ne dersin,
kargısı altında yoksa hepsi yok olup gidecek mi?"
Yaralı Eurypylos karşılık verdi, dedi ki:
"Ey Patroklos, Zeus'tan doğma,
artık bitti Akhalar, umut kalmadı,
kara gemilerine bir bir atacaklar kendilerini.
En yiğitleri gemilerde yatıyor işte,
kimi ölü yatıyor, kimi yaralı.
Gitgide artıyor düşmanın gücü.
Sen beni kurtar, kara gemime götür,
bacağımdan şu oku kes at,
ılık suyla yıka akan kara kanı,
acıları dindiren ilaçlar ko üstüne,
bu ilaçları Akhilleus öğretmiş sana,
o da Kentaurların en iyisinden öğrenmiş, Kheiron'dan.
Bizim de hekimlerimiz var gerçi,
Podaleiros'la Makhaon var, ama.
Makhaon barakada yaralı yatıyor olmalı,
şimdi ona da kusursuz bir hekim ister,
öteki de Troyalılara karşı kor ovada."
Menoitios'un savaşçı oğlu karşılık verdi, dedi ki:
"Nasıl edelim bilmem ki, yiğit Eurypylos, nasıl edelim?
Bir öğüt götürüyorum yiğit Akhilleus'a,
Akhaların bekçisi yaşlı Nestor'un verdiği.
Ama gene de burda böyle bırakamam seni."
Böyle dedi, kavradı onu göğsünün altından,
erlerin güdücüsünü barakasına götürdü.
Uşak da sığır derileri serdi yere.
Yatırıp bıçakla kesti kalçasından keskin oku,
akan kara kanı yıkadı ılık suyla,
acı bir kökü eliyle yoğurdu, ezdi,
bütün ağrıları kesen bir ottu bu.
Kodu otu yaranın üstüne.
Yara başladı kurumaya, kan durdu.

On İkinci Bölüm

Barakada Eurypylos'a bakarken Menoitios'un yiğit oğlu,
Argoslularla Troyalılar birbirlerini yiyordu.
Ne Danaoların hendeği durduracaktı düşmanı,
ne hendek önündeki geniş duvar.
O duvarı tezgiden gemiler için yapmışlardı.
Bir de hendek kazmışlardı önüne.
Ama tanrılara ünlü kurbanlar kesmemişlerdi.
Gemilerini, bol doyumluğu korusun diye yapmışlardı o duvarı.
Ama ölümsüz tanrılar bunu uygun bulmamışlardı.
Bu yüzden dayanamayacaktı uzun zaman.
Hektor ne güne dek yaşayacaksa,
Akhilleus ne güne dek duracaksa,
Priamos'un ili ne güne dek ayakta kalacaksa,
büyük duvar da o güne dek ayakta kalacaktı.
Ama bir gün Troyalıların en yiğitleri düşecekti,
Argosluların azı kalacak, çoğu ölecekti.
Priamos'un ili on yılın sonunda yanacaktı.
Argoslular dönecekti gemileriyle sevgili baba toprağına.
Poseidon'la Apollon işte o zaman düşündü taşındı,
üstüne ırmakları salalım, yıkalım, dediler.
İda dağlarından denize akan ırmakları getirdiler,
Pesos'la Heptaporos'u, Karesos'la Rodios'u getirdiler.
Gsenikos'u, Aisepos'u getirdiler,
tanrısal Skamandros'u, Simoeis'i getirdiler.
Kıyılarında kalkanlar, tolgalar düşmüştü toz toprak içine,
yarı tanrı soy soy insanlar düşmüştü.
Phoibos Apollon çevirdi ağızlarını duvara,
saldı akıntılarını tam dokuz gün.
Zeus da boyuna yağmur yağdırdı durdu,
denize doğru silip süpürmek istedi duvarı.
Toprağı titreten tanrı da, elinde üç dişli çatalı,
ırmakları yürüttü götürdü,

Akhaların didine didine üst üste yığdığı
tahtaları, taşları dalgalara doğru yüzdürdü,
sonra hızla akan Hellespontos'un kıyılarını dümdüz etti,
sonra kapladı engin kıyıyı kumlarla.
Duvar böylece yok oldu gitti.
Sonra çevirdi ırmakları eski yerlerine,
ırmaklar da başladılar kendi yataklarından
güzel sularını tatlı tatlı akıtmaya.
Poseidon'la Apollon bir gün bunu yapacaktı işte.
Ama şimdi sağlam duvarın çevresinde
alev alev çığlıklar yükseliyordu,
çatır çatır çatırdıyordu tahtalar.
Argoslular, Zeus'un kamçısı altında geriliediler,
durdular koca karınlı gemilerin yanında,
korktular Hektor'dan, usta savaşçıdan.
Fırtına gibi dövüşmedeydi gene Hektor.
Bir aslan ya da bir yabandomuzu,
köpekler, avcılar arasına düşer de hani,
nasıl gücüne güvenir, meydan okursa,
avcılar birbirlerine sokulup duvar olur,
karşı koyar, durmadan kargı atarlar,
ama korku girmez hayvanın yiğit yüreğine,
yok etse onu yiğitliği yok eder,
avcıları sık sık yoklar, bir gelir bir gider,
onun saldırdığı yerden avcılar da geriler.
Kalabalık içinde Hektor da işte
yalvardı durdu arkadaşlarına gide gele.
Haydi durmayın, diyordu, aşın duvarı.
Ama yürek yoktu çevik ayaklı atlarda,
hendek kıyısında kişniyorlardı durmadan,
geniş hendek korkutmuştu gözlerini,
çok zordu hendeği atlayıp geçmek.
Dik kıyıları vardı hendeğin,
sivri kazıklar çakılıydı karşı kıyıda,
düşmandan korunmak için Akhalar çakmıştı,
sık sık, kocaman kocamandılar.
Tek bir at varamazdı oraya,
güzel tekerlekli arabayı çekip götüremezdi.
Yayalar da çekinirler, ya aşamazsak derlerdi.
Pulydamas, yüce Hektor'un yanına geldi, dedi ki:

"Hektor, Troyalıların atılgan önderi,
siz, yardımcılarımızın önderleri,
çevik atlarımızı hendekten sürmek delilik olur,
çok zordur bu hendeği aşmak,
karşıda kocaman kazıklar var, sivri sivri,
işte yanı başında da Akhaların duvarı.
Burada atlılar arabadan inemezler.
Arabanın içinde de bir şey yapamazlar.
Geçmek isteyen kalır kan içinde.
Yükseklerde gürleyen Zeus kötü duygular içindeyse,
Argosluları yok etmekse niyeti,
yüreği Troyalılardan yanaysa,
o zaman, dilerim, geçilsin buradan,
dilerim, burada, Argos'tan uzakta,
Akhalar utanç içinde yok olsunlar.
Ya Akhalar birdenbire geri dönerlerse,
ya bir saldırış olursa gemilerden,
hepimiz şu açık hendeğe dökülürsek,
tek haberci bulamayız kente gönderecek.
Haydi, hepimiz uyalım şu dediğime,
seyisler hendek önünde atları tutsun,
tepeden tırnağa silahlı biz yayalar,
topumuz takılalım Hektor'un arkasına,
günleri dolmuşsa dayanamaz Akhalar."
Pulydamas böyle dedi, Hektor da beğendi.
Arabasından silahlarıyla atladı yere.
Öbür Troyalılar da arabalarda durmadılar,
gördüler tanrısal Hektor'un yere indiğini,
atladılar arabadan aşağı,
seyislerine birer birer buyurdular,
atları hendeğin başında yolunca tutun, dediler.
Sonra gittiler geri geri, hazırladılar kendilerini,
beş bölük olup takıldılar önderlerinin arkasına.
Kimi gitti Hektor'la, kusursuz Pulydamas'la.
Bunlar en kalabalık, en yiğit erlerdi,
yana tutuşa duvarı delmeye gittiler,
gemilerin orda dövüşmeye gittiler yana tutuşa.
Kebrion aralarında üçüncü önderdi.
Hektor, bir başka seyis bırakmıştı geride,
Kebrion'dan daha az yiğit birini.

Paris vardı ikinci bölüğün başında,
Alkathoos'la Agenor da onunlaydı.
Üçüncü bölüğün başında Helenos vardı,
tanrıya benzer Deiphobos vardı bir de.
Priamos'un oğullarıydı bunların ikisi de,
yiğit Aseios da aralarındaydı.
Hyrtakosoğlu Asios,
alev rengi kocaman atları getirmişlerdi onu,
Arisbe'den, Selleis Irmağı kıyılarından getirmişlerdi.
Aineias vardı dördüncü bölüğün başında,
Ankhises'in soylu oğlu.
Arkhelokos'la Akamas da onunlaydı,
Antenor'un oğullarıydı bu iki yiğit,
iyi bilirlerdi her türlü savaşı.
Çok ünlü yardımcılara Sarpedon komuta ediyordu,
Glaukos'la cenkçi Asteropaios'u almıştı yanına,
tekmil erler arasında en yiğit onlardı,
ama kendisi en üstündü yiğitlikten yana.
Sığır derisinden kalkanlarıyla dizildiler omuz omuza,
atıldılar Danaoların üstüne, yana tutuşa.
Artık Akhalar dayanamazlardı,
kaçar sığınırlardı kara gemilerine.
Tekmil Troyalılarla çok ünlü yardımcıları
uydular kusursuz Pulydamas'ın isteğine.
Ama Hyrtakosoğlu Asios, erlerin başbuğu,
bırakmak istemedi atlarını, arabasını,
tezgiden gemilere doğru atıldı onlarla.
Kara ölümden kaçamayacaktı bu akılsız adam,
atlarıyla, arabasıyla, övüne övüne,
dönemeyecekti gölgeli İlyon'a.
Alımlı Deukalionoğlu İdomeneus'un kargısıyla
adı uğursuz ölüm sardı onu.
Yürümüştü gemilerin soluna doğru,
Akhalarm, ovadan dönüşte,
arabalarıyla sığındıkları yere yürümüştü.
Atlarını, arabasını o yana sürmüştü.
Geldi kapı önlerine,
ne kanatlar kapalıydı, ne büyük sürgü.
Erler açmıştı kanatları, sürgüyü;
savaştan kaçan biri gelir sığınırdı.

Sürdü atlarını dosdoğru işte oraya.
Ötekiler de geldiler ardından keskin çığlıklarla.
Artık dayanamazdı Akhalar,
kaçar sığınırlardı kara gemilerine.
Ama kapıda iki yiğit adam çıktı karşılarına,
Lapithlerin, taşkın canlı kargıcıların oğulları,
biri güçlü Polypoites, Peirithoos'un oğlu,
öteki Leontes, insanların başbelası Ares'in dengi.
Kapıların önünde duruyordu bu ikisi,
dağlarda dimdik duran meşeler gibi,
rüzgâra, yağmura bütün gün dayanıyor bu meşeler,
derinlere uzanan kocaman kökleriyle tutunurlar.
Kollarına güvenen Lapithler de tıpkı öyle,
dayanıp beklediler büyük Asios'u.
Troyalılar sığır derisi kalkanlarını kaldırdılar yukarı,
sağlam duvara doğru yürüdüler bağıra çağıra,
kral Asios'un, İamenos'un, Orestes'in çevresindeydiler,
Asiosoğlu Adamas'ın, Thoon'un, Oinomaos'un çevresinde.
Lapithler önce içerde kaldılar,
kışkırttılar güzel dizlikli Akhaları,
haydi, dediler, dövüşün, koruyun gemileri.
Ama Troyalılar saldırınca duvara,
Danaolar da korkudan bağırmaya başlayınca,
iki yiğit fırladı kapıların dışına,
orda girişiler kıyasıya dövüşe.
Tıpkı yabandomuzları gibiydiler,
ormanda avcıların, köpeklerin baskınına uğrayan
yabandomuzları gibi tıpkı;
yandan atılıp ormanı yararlar hani,
sökerler ağaçları köklerinden,
bir avcının okuyla vurulana dek
duyulur dişlerinin gıcırtısı.
Önden vurulanların göğsünde işte
parlak tunç öyle çınladı.
Olanca güçleriyle dövüşüyorlardı,
güveniyorlardı yukardaki orduya, kendilerine.
Sağlam duvarın üstünden taşlar atıyordu öbürleri,
koruyorlardı kendilerini, barakalarını, gemilerini,
kar taneleri gibi düşüyordu taşlar,
sert bir rüzgârın, bulutları döndüre döndüre, lapa lapa,

bereketli toprağa döktüğü kar taneleri gibi.
Oklar da öyle yağıyordu Akhaların, Troyalıların ellerinden.
Değirmen taşları gibi taşlar vuruyordu
tolgalara, göbekli kalkanlara,
çın çın çınlıyordu tolgalar, göbekli kalkanlar.
İnledi o zaman, Asios, Hyrtakesoğlu,
seslendi öfkeyle dizine vura vura:
"Ne de severmişsin yalanı, Zeus Baba,
Kim derdi Akha yiğitleri dayanacak
bizim gücümüze, dokunulmaz ellerimize.
Onlar çevik belli eşekarılarına benzer,
benzer onlar balarılarına;
sarp bir yolda yuva yapar o arılar,
saldırırlar üzerlerine saldırana,
yavrularını korur, yuvayı bırakmazlar.
İşte bu adamlar da iki kişiler, ama
o arılar gibi çekilmezler kapıdan,
ya öldürürüz, derler, ya ölürüz."
Böyle dedi, bu sözler dokunmadı Zeus'un yüreğine.
Zaferi Hektor'a sunmak istemişti canı.
Şimdi herkes bir başka kapıda savaşmada.
Ama neyleyim, tanrı değilim ben,
her şeyi sayıp dökmek güç gelir bana.
Alevler yükseliyordu ışıl ışıl,
duvarın çevresinde, her yandan.
Ne kadar tanrı varsa savaşta Danaolardan yana,
içerleyip köpürdüler yüreklerinde.
Lapithler giriştiler kıyasıya savaşa.
Güçlü Polypoites, Peirithoos'un oğlu,
vurdu kargısıyla Damasos'u,
deşti tunç yanaklı tolgasını,
tunç tolga durduramadı tunç kargıyı,
temren, kemiği kırdı geçti,
kafadaki beyin oldu darmadağın.
Tam hızla atılırken o, bitirmişti işini.
Sonra hakladı Pylon'la Ormenos'u.
Leonteus, Ares'in filizi, vurdu kargısıyla
Antimakhos'un oğlu Hippomakhos'u,
kargı tam kuşağından girdi,
Leonteus, ossaat çekti sivri kılıcını kınından,

kalabalığın içinden atıldı ileri,
Antiphanes'le geldi göğüs göğüse,
sapladı göğsüne kılıcını,
o da başaşağı yıkıldı yere.
Sonra Menon'u, İamenos'u, Orestes'i vurdu,
hepsini yığdı bereketli toprağın üstüne.
Onlar ölülerin parlak silahlarını soyadursunlar,
delikanlılar Pulydamas'la Hektor'un izindeydiler.
Bunlar en kalabalık, en yiğit erlerdi,
yana tutuşa duvarı delmeye gidiyorlardı,
gemileri tutuşturmaya gidiyorlardı yana tutuşa.
Ama hendeğin yanında duruverdiler,
bir düşünce almıştı hepsini,
hendeği geçmek için öne atılırken tam
bir belirti görünmüştü gözlerine,
yükseklerden uçan bir kartal
orduyu solunda bırakıp geçmişti,
kızıl bir yılan tutuyordu pençesinde,
yılan canlıydı, debeleniyordu,
savaştan vazgeçmemiş kocaman bir yılandı bu.
Yılan arkaya bükülüverdi birdenbire,
kendisini taşıyan kuşu göğsünden soktu,
soktu tam boynunun altından,
kartalın canı yandı, bıraktı yılanı yere,
düşürdü onu kalabalığın ortasına,
sonra karıştı rüzgârların soluğuna,
uçtu gitti bağıra çağıra.
Aralarında görünce debelenen yılanı
Troyalıları aldı bir titreme.
Kalkanlı Zeus'un bir belirtisiydi bu.
Pulydamas atılgan Hektor'un yanına vardı, dedi ki:
"Toplantılarda ben iyi öğütler versem bile,
bir yolunu bulur, alt edersin beni,
senden başka düşünmek olmuyor bir türlü,
senin gücünü artırmak düşüyor bize.
Ama gene diyeceğim bana en uygun görüneni:
Danaolarla gemileri için savaşmaktan vazgeçelim,
sonu şöyle olacak gibime gelir:
Hendeği geçmek için ileri atılırken tam,
Troyalılara bir kuş göründüyse nasıl,

yüksekten uçan bir kartaldı bu.
Orduyu solunda bırakıp geçmişti,
kızıl bir yılan tutuyordu pençesinde,
canlı, kocaman bir yılan,
ama bıraktı onu yuvasına varamadan,
götürüp veremedi onu yavrularına,
biz de tıpkı öyle olacağız işte.
Akhaların kapılarını, duvarlarını yıksak bile,
hiç de güzel olmayacak gemilerden dönüşümüz.
Birçok Troyalı bırakacağız orda,
paramparça edecek onları Akhalar.
Bir bilici de sana bunu derdi işte,
belirtirdi iyi yorumlayan bir bilici.
İnsanlar da inanırdı ona."
Oynak tolgalı Hektor yan yan baktı, dedi ki:
"Pulydamas, hiç de hoşuma gitmedi bu konuşma.
Sende çok daha güzel sözler olmalı.
Böyle konuşurken iyice düşünüp taşmdıysan,
demek tanrılar aklını başından almış.
Uzaklardan gürleyen Zeus'un buyruklarını unuttun mu,
bana söz vermişti o, işmar etmişti.
Ne o, geniş kanatlı kuşlara mı inanalım,
kulak asmam, aldırmam ben kuşlara,
ister sağa, şafağa uçsunlar, güne doğru,
ister sola doğru, sisli karanlıklara uçsunlar.
Bir tek buyruk var, Zeus'un buyruğu,
tekmil insanların, tanrıların kralı Zeus'un.
Bir tektir en doğru belirti,
o da der, yurdunu savun.
Savaştan, düşmandan sende bu korku ne?
Hepimiz gemilerin yanında can versek bile
senin ölmekten hiç korkun olmamalı,
yüreğin savaşa dayanıklı değil nasıl olsa.
Hadi git, savaştan uzak dur,
ama bir başkasını kandırmaya kalkma,
hiç bakmam, kargımla alırım canını."
Böyle dedi, başa geçti,
öbürleri de yürüdüler arkasından,
uğultular gökleri çınlattı.
Gök gürleten Zeus, tam o sıra,

bir fırtına kopardı İda dağlarından,
fırtına toz yağdırdı gemilerin üstüne,
Akhaların aklını başından aldı,
şanı yoldaş etti Troyalılarla Hektor'a.
Troyalılar bu belirtilere güvendiler,
bir de kendi güçlerine,
Akhaların büyük duvarını yıkmayı denediler,
koyuldular kuleleri yıkmaya, siperleri devirmeye,
destek olan sırıkları sökmeye koyuldular.
Ama Danaolar yol verecek gibi değillerdi,
öküz derisi kalkanlarını siper etmişlerdi,
vuruyorlardı duvara yürüyen düşmanı.
Aiaslar duvarın üstünde gide gele
buyruklar veriyorlardı dört bir yana,
güç katıyorlardı Akhaların gücüne,
sözler ediyorlardı bal gibi tatlı,
ama gördüler mi gevşemiş, içi geçmiş birini,
kışkırtıyorlardı ağır sözlerle:
"Hey arkadaşlar, size diyorum, size,
Argosluların en seçkinine,
şöyle böylesine, az yararlısına,
savaşta bütün erler bir değil nasıl olsa,
ama işte bugün hepinize iş var,
bu ortada bir şey, besbelli,
haydi, hepiniz çağrıma kulak verin,
çıkarın aklınızdan gemilere dönmeyi,
öne atılın, güç verin birbirinize,
şimşek savuran Olymposlu belki bize yâr olur,
düşmanı püskürtür, savaşı atarız kentin önüne."
İki Aias böyle bağırıyordu öne doğru,
güç katıyorlardı Akhaların gücüne.
Kar taneleri nasıl düşerse lapa lapa, kış günü,
akıllı Zeus kar yağdırmaya koyulur da hani,
göstermek ister insanlara yağdırma gücünü,
rüzgârları uyutup durmadan yağar,
örtünceye dek yüksek dağların doruklarını,
denize giren sivri burunları,
yemyeşil ovaları örtünceye dek,
insanların bereketli tarlalarını örtünceye dek yağar.
Kırçıl denize, koylara, kıyılara da yağar, ama

yağarken dalgalar gelir bi çarpar, sürer götürür,
geri kalan bütün yeryüzü örtülür bembeyaz karla,
Zeus'un karları dünyaya saldığı gün.
İşte böyle, lapa lapa kar gibi, iki yandan
taşlar yağıyordu sağanak sağanak,
bir yandan Akhalardan Troyalılara doğru,
bir yandan Troyalılardan Akhalara doğru,
Duvarlar gümbür gümbür gümbürdüyordu.
Ama akıllı Zeus, Argosluların üstüne
oğlu Sarpedon'u salmasaydı.
ne Troyalılar, ne de ünlü Hektor
kapıları kıramaz, duvarı yaramazdı.
Kıvrık boynuzlu öküzlerin üstüne atılan
bir aslan gibi saldı onu.
Sarpedon düzgün kalkanını koydu önüne,
tuncu çekiçle işlenmiş bir kalkandı bu,
iyi bir usta yapmıştı bu kalkanı,
içine sık sık öküz derileri dizmişti,
derileri altın çivilerle bağlamıştı birbirine,
işte bu kalkanı kaldırdı önüne,
iki kargısını sallaya sallaya koyuldu yola,
bir dağ aslanı gibiydi,
günlerce et yüzü görmemiş bir aslan gibi,
yiğit yüreği, hadi der ona, bir sürü bul,
kuytu bir ağıl bul git, der,
neden sonra aslan ağıla varır,
köpekler görür orda, elleri sopalı çobanlar,
ama hiç oralı olmaz, girişir işe,
ve atlar bir hayvanın üstüne,
ya da çevik bir elden atılan kargıyla ossaat vurulur.
Tanrıya denk Sarpedon'un yüreği de işte böyle,
duvara saldırmaya götürdü onu, burçları yıkmaya.
Ossaat seslendi Hippolokhos'un oğlu Glaukos'a.
"Glaukos, Lykia'da neden çok sayarlar bizi,
neden oturturlar bizi başköşeye,
neden etlerle, dopdolu taslarla ağırlarlar,
neden bakarlar bize tanrıymışız gibi,
ulu Ksanthos kıyılarında neden geniş topraklarımız var,
hem bağ olmaya, hem buğday olmaya elverişli?
Öyleyse burda bizim ödevimiz ne,

Lykialıların ön sıralarında savaşmak değil mi?
Kalın zırhlı bir Lykialı o zaman diyecek ki:
'Lykia'da bize baş olan krallar,
yağlı koyun etleri yerler gerçi,
şarabın en iyisini içerler, ama
hiç de ünsüz kişiler değildir onlar,
ne üstün güçleri var bak işte,
dövüşürler Lykialıların en önünde.'
Ey can yoldaşım benim,
savaştan kaçmanın sonu ne,
yaşlanmadan, ölümsüz yaşamak mı?
Bunu bilseydim, ne kendim savaşırdım en önde,
ne de seni yollardım erlere ün veren savaşa,
neylersin, ölüm tanrıçaları gözler yolumuzu,
bir ölümlü kaçamaz onlardan, kurtulamaz.
Hadi gidelim görelim bakalım,
biz mi düşmana ün veririz,
yoksa düşman mı ün verir bize?"
Böyle dedi, Glaukos da olmaz demedi,
dinledi Sarpedon'un sözünü,
Lykialıların büyük kalabalığı başında
yürüyüp gittiler dosdoğru.
Peteos'un oğlu Menestheus onları gördü,
titredi kaldı olduğu yerde,
duvara doğru geliyorlardı ölüm saçarak,
geliyorlardı tam kendi üstüne.
Duvara göz attı bir boydan bir boya,
bir önder aradı belayı savacak,
savaşa doymayan iki Aias'ı gördü,
Teukros da barakasından çıkmış geliyordu,
yakındılar, ama bağırsa duyuramazdı sesini,
ortalığı öylesine bir uğultu sarmıştı,
çığlıklar göklere ağıyordu,
kargılar kalkanlara vuruyordu,
yeleli tolgalara vuruyordu, kapalı kapılara.
Troyalılar kapıların önündeydiler,
bakıyorlardı zorla kırıp içeri girmeye.
Menestheus, Thootes'i haberci gönderdi Aias'a:
"Tanrısal Thootes, koş Aias'ı çağır,
birini değil ama ikisini de,

ikisi gelirse çok daha iyi,
çok geçmeden açılacak burda ölüm uçurumu,
çok ağır basıyor Lykialı önderler,
onlar zorlu savaşlarda beladır oldum olası.
Ama orda da sıkıdaysalar,
bari Telamonoğlu saldırgan Aias gelsin,
iyi yay kuran Teukros'u da alsın yanına."
Böyle dedi, haberci de dinledi onun sözünü,
tunç zırhlı Akhaların duvarı boyunca koştu,
iki Aias'ın yanına vardı, soluk soluğa dedi ki:
"Tunç zırhlı Argosluların önderleri, Aiaslar,
tanrı dölü Peteus'un sevgili oğlu çağırıyor sizi,
gelsinler, diyor, birazcık azaltsınlar yükümü,
birinizi değil, ama ikinizi de,
çok geçmeden açılacak orda ölüm uçurumu,
çok ağır basıyor Lykialı önderler,
onlar zorlu savaşlarda beladır oldum olası.
Ama burda da sıkıdaysanız,
bari Telamonoğlu saldırgan Aias gelsin,
iyi yay kuran Teukros'u da alsın yanına."
Böyle dedi, Telamonoğlu da dinledi onu.
Şu kanatlı sözleri söyledi Oileusoğlu'na:
"Güçlü Lykomedes'le sen, kalın burada,
canla başla savaşmaya kışkırtın Danaoları,
ben oraya gideyim, karşı koyayım savaşa,
onlara güç katar, dönerim geriye."
Telamonoğlu Aias böyle dedi, gitti.
Ana baba bir kardeşi Teukros vardı yanında.
Pandion da kıvrık yayını taşıyordu Teukros'un.
Duvarın içinden yürüye yürüye
vardılar ulu canlı Menestheus'un kulesine,
sıkışmış insanlar gördüler orda, kan ter içinde,
Lykialıların soylu önderlerini, başbuğlarını
siperlere tırmanır gördüler kapkara fırtına gibi.
Savaşa giriştiler, göğüs göğüse, kıyasıya.
Korkunç çığlıklar göklere ağdı.
Önce Telamonoğlu Aias öldürdü bir adamı.
Sarpedon'un yoldaşını, Epikles'i,
bir kaya parçası fırlattı, pürtüklü, kocaman,
duvarın tepesindeydi bu kaya,

bugün güçlü bir delikanlı
iki eliyle kaldıramaz o kayayı.
Aias kaldırdı, attı Epikles'in üstüne,
ezdi dört siperli tolgasını,
baş kemiklerini tuz buz etti.
Epikles yuvarlandı duvardan bir dalgıç gibi,
can orda bir yığın kemik kodu gitti.
Teukros da bir ok attı Glaukos'a,
Hippolokhos'un güçlü oğluna,
duvara tırmanırken tam,
kolunun çıplak yerinden vurdu,
ossaat kesti hızını Glaukos'un,
Glaukos, kimseye görünmeden atladı yere,
Akhalar görseydi basarlardı çığlığı,
görünmek istemedi kimseye bu yüzden.
Gördü Sarpedon, Glaukos'un çekildiğini,
bir acı çöktü içine,
gene de geri durmadı kavgadan,
sapladı kargısını Thestoroğlu Alkmaon'a,
kargıyı çekip çıkarırken kendine doğru.
Alkmaon yuvarlandı gitti tepetaklak,
ışıldayan tunç silahlar çangırdadı üstünde.
Sarpedon, güçlü elleriyle tutundu, çekti siperi,
kopardı siperden koca bir parça,
çıplak kaldi duvarın üstü,
böylece yol açıldı savaşçılara,
Aias'la Teukros, saldırdılar Sarpedon'a.
Önce Teukros bir ok attı,
deldi Sarpedon'un göğsündeki parlak kayışı,
bu kayış, bedeni saran kalkanı tutuyordu,
ama Zeus, ölüm tanrıçalarını attı oğlundan uzağa,
gemilerin gerisinde böyle can versin istemedi.
Aias bir sıçradı, vurdu kalkana,
ama kargısı delemedi tuncu,
Sarpedon'un hızını durdurdu,
Sarpedon siperden geriledi bir parça,
ama büsbütün çekilmeyi düşünmedi,
ün kazanacaktı, umut vardı yüreğinde.
Tanrısal Lykialılara dönüp seslendi:
"Ey Lykialılar, ne diye koyuverdiniz kendinizi?

Çok yiğit olsam bile, ben tek başıma
gemilere doğru yol açamam, kolay değil bu.
Haydi hepiniz bir olun, atılın öne,
sağlam olur elbirliğiyle yapılan iş."
Sarpedon böyle dedi, onlar da korktular
kendilerini birliğe çağıran bu sesten,
krallarına daha çok sokuldular.
Beri yandan da Argoslular,
sıklaştırdılar duvarın berisinde sıralarını.
Önlerinde işler vardı, bir hayli zor.
Ama ne soylu Lykialılar duvarı yarıp
Danaoların gemilerine doğru yol açabiliyor,
ne de ünlü kargıcı Danaolar
duvardan geri atabiliyordu Lykialıları,
Lykialılar duvara yanaşmışlardı bi kere.
Tarlaları komşu iki adamdı sanki bunlar,
ellerinde ölçü vardı sanki,
sınırı çizmek için çekişmedeydiler.
Hiçbiri gözden çıkarmıyordu en küçük payını.
İşte onlar, bir duvarla birbirlerinden ayrı,
gelmişlerdi böyle göğüs göğüse.
Büyük, küçük kalkanlar paralanıyordu,
insafsız tunç yırtıyordu bir sürü insanın derisini,
geri dönenler sırtından yiyordu kargıyı,
kalkanı parçalanan göğsünden yiyordu.
Kıpkızıl olmuştu kuleler, siperler bütün,
boyanmıştı Akhaların, Troyalıların kanıyla.
Ama Troyalılar geri alamıyordu Akhaları bir türlü.
Yün satan güçlü bir kadın vardır hani,
elinde terazi, yün tartar,
bir kefeye yün koy, bir kefeye dara,
çıkarmak için çocuklarına ufacık bir ekmek parası,
iki kefeyi denk getirmeye bakar,
savaş da tıpkı o kadın gibi işte,
denk tutuyordu iki yanı,
ne ötekiler ağır basıyordu, ne berikiler,
Ama bir ara, Zeus güç verdi Hektor'a.
Hektor, Akhalarm duvarına atladı önce,
bütün Troyalılara ulaşan bir sesle bağırdı:
"Atları iyi süren Troyalılar, atılın öne,

yıkın Argoslularm duvarını,
tanrısal bir yangın salın gemilerin üstüne."
Hektor onlara güç vermek için böyle dedi.
Onlar da kulaklarıyla duydular bu sözü,
saldırdılar duvara doğru sürü sürü.
Ellerinde sivri kargıları, tırmandılar duvara.
Hektor yakaladı bir taşı, kopardı.
Kapıların önündeydi bu taş,
altı yayvandı, yukarı doğru sivri.
Bugün zor kaldırır o taşı iki yiğit delikanlı,
bugün iki delikanlı o taşı arabaya zor yükler.
Ama Hektor tek başına onu kaldırdı,
kurnaz Kronos'un oğlu yok etmişti bütün ağırlığı,
tüy gibi bir şey komuştu Hektor'un eline.
Bir çoban nasıl kolayca taşırsa teke postunu,
bu onca çok önemsiz bir yüktür,
Hektor da taşı öyle kolayca taşıyordu
kanatları sağlam menteşeli kapılara doğru.
Karşılıklı iki sürgü kapatırdı bu kapıları içerden.
Sürgünün birinde de bir kilit vardı,
Hektor geldi kapının önünde durdu,
vargücüyle yaslandı bacaklarına,
kapı ossaat kırılsın istiyordu,
fırlattı taşı kapının tam ortasına,
söküldü bütün menteşeler,
sürgüler, kanatlar oldu paramparça,
taş olanca ağırlığıyla içeri düştü,
zorlu bir gümbürtü koptu içerde.
Ünlü Hektor daldı kapıdan,
hızlı gece gibi yayıldı gücü.
İki elinde de kargı vardı.
Bedenini saran tunçlarla parıl parıldı.
Kimse önüne geçemez, durduramazdı onu,
durdursa durdursa bir tanrı durdururdu.
Gözleri ateş içindeydi, yalım yalım, bıçak gibi.
Bir ara döndü Troyalıların kalabalığına, bağırdı,
tırmanın duvara, haydi durmayın, dedi.
Onlar da ossaat tırmandılar duvara.
Kimi duvara tırmandı, kimi kapılardan aştı.
Danaolar kaçıştı koca karınlı gemilerine doğru.
Sonu gelmez bir uğultu kapladı ortalığı.

On Üçüncü Bölüm

Zeus, Troyalılarla Hektor'u getirince gemilerin yanına,
hadi bakalım, dedi, ne haliniz varsa görün.
Bıraktı onları orda, acılarla baş başa,
uzaklara çevirdi ışıltılı gözlerini,
çevirdi at besleyen Trakyalıların toprağına,
göğüs göğüse dövüşen Mysialılara baktı,
sütle beslenen şanlı Hippemolgolara,
insanların en doğruları Abiolara baktı.
Işıltılı gözlerini Troya'ya çevirmedi bir daha;
bir ölümsüz, Troyalılarla Danaolara yardıma gidemezdi,
yüreğinde buna inanmıştı o.
Ama yeri titreten güçlü tanrı
gözleri kapalı durmuyordu nöbette,
oturmuş gözlüyordu savaşı, dövüşü,
ta yukarılarda, ormanlık Semendireğin en sivri doruğunda.
Tekmil İda Dağı görünürdü o doruktan,
Priamos'un kenti, Akhaların gemileri görünürdü.
Denizden çıkmış, gidip oturmuştu oraya,
sıkışan Akhalara içi yanıyordu,
çok içerliyordu Zeus Baba'ya.
Sarp kayalardan aşağılara indi birdenbire,
yürüdü geniş adımlarla.
Koca dağlar, ormanlar tirtir titredi
ölümsüz ayakları altında Poseidon'un.
Üç adım attı, vardı Aigai'ya dördüncü adımda.
Ünlü bir evi vardı Aigai'da, denizin dibinde,
tekmil altındandı bu ev, pırıl pırıl,
hiç eskimezdi, yok olmazdı.
Orda tunç ayaklı atları koştu arabasına,
altın yeleli uçan atlardı bunlar.
Kendi bedenini de kapladı altınla.
ustaca işlenmiş altın kamçısını aldı eline,

bindi arabasına, sürdü dalgaların üstüne.
Altında deniz canavarları sevindiler, hopladılar,
tanımışlardı efendilerini, çıktılar mağaralarından.
Mutlu deniz yol verdi, geç dedi Poseidon'a,
atlar da uçtular rüzgâr gibi.
Tanrıyı Akhaların gemilerine götürdü atlar,
arabanın altında tunç dingil bile ıslanmadı.
Denizin diplerinde, ta uçurumlarda,
Tenedos'la kayalık İmros arasında
bir mağara vardır, geniş, kocaman.
Durdurdu orda atları Poseidon, yeri sarsan.
Çözdü arabadan, tanrısal yemlerini koydu önlerine,
bağladı ayaklarına altın zincirler,
bunlar kırılmaz, çözülmez zincirlerdi,
efendileri gelene dek ayrılamazlardı oradan.
Kendi de Akhaların ordusuna doğru yürüdü gitti.
Troyalılar Hektor'un arkasından gidiyorlardı,
yığın yığın, fırtına gibi, alev gibi,
dayanılmaz bir iç ateşiyle yana tutuşa,
gidiyorlardı uğultularla, bağıra çağıra,
umuyorlardı Akhaların gemilerini ele geçirmeyi,
orda tekmil yiğitleri öldürmeyi umuyorlardı.
Ama Poseidon, yeri sarsan tanrı,
çıktı denizin dibinden, kışkırttı Argosluları,
girdi Kalkhas'ın kılığına, gevşemez sesini aldı,
seslendi önce Aiaslara, ateşli iki yiğide:
"Aiaslar, siz kurtarın Akha ordusunu,
haydi durmayın, can verin saldırma gücünüze,
yürekleri donduran bozgunu çıkarın aklınızdan.
Büyük duvarımızı yığın yığın aşan Troyalıların
dokunulmaz ellerinden başka yerde korkmam,
güzel dizlikli Akhaların ordusu durdurur onları,
ama bir yer var ki, büyük belalar getirecek başımıza.
Kudurmuş Hektor'un komutasındaki yer orası,
çok güçlü Zeus'un oğluyum, diye böbürlenen Hektor'un.
Ne olur, bir tanrı pekiştirse yüreğinizi,
vargücünüzle onlara karşı koysanız,
can verseniz tekmil yiğitlere,
onu Olymposlunun kendisi kışkırtıyor ama
belki gene de gemilerimizden öteye atarsınız."
Toprağı kuşatan, yeri sarsan tanrı böyle dedi,

ikisine de dokundu değneğiyle,
zorlu bir güçle doldurdu yüreklerini,
kollarını, ayaklarını, bedenlerini yaptı sapasağlam,
kendi de atladı yüksek, sarp biri kayadan,
tez kanatlı bir şahin uçmaya koyulur da hani,
bir kuşun arkasından ovayı aşarsa nasıl,
yeri sarsan Poseidon da öyle uzaklaştı onlardan.
Çevik ayaklı Oileusoğlu Aias tanıdı onu,
Telamonoğlu Aias'a ossaat seslendi:
"Hey Aias, bilici kılığına girmiş bir tanrıdır
bize gemilerin yanında dövüşmeyi buyuran,
Olympos'ta oturan tanrılardan biri,
Kalkhas değil o, tanrılara danışan bilici değil.
Uzaklaşırken kolayca arkadan tanıdım onu,
ayaklarıyla bacaklarının gidişi tanrı gidişi.
Tanrıları tanımak çok da zor değil öyle.
Şimdi de beni kışkırtıyor göğsümde yüreğim,
haydi, diyor, canla başla savaşa atıl,
altımda ayaklarım, üstümde kollarım durmuyor."
Telamonoğlu Aias karşılık verdi, dedi ki:
"Benden de al o kadar,
kargımı tutan dokunulmaz ellerim titriyor,
altımda ayaklarım uçuruyor beni, kaynıyor gücüm,
yanıp tutuşuyorum dövüşeyim, diye tek başıma,
azgın Priamosoğlu Hektor'a karşı."
Onlar sevinçle böyle dediler birbirlerine,
yüreklerinde tanrının koyduğu ateş vardı.
Toprağı kuşatan tanrı, bu ara,
güzel dizlikli Akhaları kışkırttı,
Akhalar, tezgiden gemileri yanında soluk alıyorlar,
taze güç veriyorlardı yüreklerine,
gevşemişti bedenleri acı yorgunluktan,
yürekleri kaygıyla dopdoluydu,
nasıl tırmandıklarına bakakalmışlardı
Troyalıların yığın yığın koca duvara.
Kirpikleri altından yaşlar fışkırıyordu.
Bu beladan, diyorlardı, kurtulma yok.
Ama yeri sarsan tanrı karıştı onlara,
kolayca canlandırdı güçlü sıraları.
Önce gitti Teukros'a, Leitos'a seslendi,
yiğit Peneleos'a, Thaos'a, Deipyros'a,

usta naracı Meriones'le Antilokhos'a.
Kışkırttı onları, söyledi kanatlı sözler:
"Yazık, Argos delikanlıları, güvenim vardı size,
savaşıp gemileri kurtarmak sizin işinizdi.
Acılar kaynağı savaştan geri çekilmek neye,
Troyalılara ossaat boyun eğmek için mi?
Amanın, ne korkunç şeyler görüyor gözlerim,
oysa hiç de böyle olmayacak derdim,
Troyalılar gemilerimizin böğrüne sokuldu demek!
Eskiden korkak geyikler gibiydi onlar,
ormanda çakallara, kurtlara yem olan geyikler vardır hani,
karşı koma güçleri yoktur, saldırmak bilmezler.
İşte onlar da eskiden duramazdı bizim önümüzde,
karşı koyamazlardı gücümüze, ellerimize.
Kentlerinden uzaktalar, na burdalar şimdi,
gemilerimizin yanına gelmişler, savaşmadalar.
Tezgiden gemilerimizi korumak istemiyor ordu,
komutanımız korkak, ordumuz gevşek de ondan,
gemiler arasında yığın yığın ölüyorlar işte.
Hadi diyelim gücü yaygın Agamemnon,
yiğit Atreusoğlu gerçekten suçlu,
ayağıtez Akhilleus'a saygısızlık etti diyelim,
ama savaşı yarıda kesmeye neden değil bu.
Bir yol bulalım, hadi durmayın, gelin,
yiğit yürek bir yol bulur nasıl olsa,
saldırma gücünüzü gevşetmek yakışmaz size,
sizlersiniz ordunun en yararlı kişileri,
çıkışmam ben savaşta gevşeyen korkağa,
ama bütün yüreğimle içerlerim size.
Bu gevşeklik böyle sürerse, korkarlar,
bakarsınız yıkım daha da büyür.
Utanma, onur duygusu girsin yüreğinize,
önünüzde büyük bir kavga var,
gemilerin orda Hektor vargücüyle savaşmada,
kapıları, sürgüyü etti darmadağın."
Yeri sarsan tanrı böyle ateşledi Akhaları.
İki Aias'ın çevresinde ossaat diziliverdi sıralar.
Ares gelse, erleri kışkırtan Athene gelse
bulamazdı yerecek, kınayacak tek bir şey.
En seçkin yiğitler dimdik beklediler,
dediler Troyalılarla tanrısal Hektor sıkıysa gelsin.

Kargılar kargılara dayandı, kalkanlar kalkanlara,
kalkan kalkanı destekledi, tolga tolgayı, er eri.
Erler eğildikçe yeleli tolgalar parlak sorguçlara çarpıyordu.
O kadar birbirine yanaşmıştı sıralar.
Atılgan ellerde kargılar titriyordu,
erler önce fırlayıp savaşmak için can atıyorlardı.
Troyalılar yığın yığın saldırdılar.
Başlarında Hektor vardı, kudurmuş gibi, en önde.
Eriyen karla, sağanak sağanak yağmurla kabaran ırmak,
bir kayanın tepesinde duran yuvarlak taşı nasıl devirirse,
onu kökünden söküp kopartırsa nasıl,
ırmak yukarlardan çağlaya çağlaya akar,
gürültüsünden ormanlar öter güm güm,
taş da durmadan yuvarlanır koşar,
ama gelince ovaya, kesilir hızı, durur.
Ben de böyle yapacağım diyordu işte Hektor,
ineceğim diyordu denize kadar,
Akhaların barakaları, gemileri arasından,
ineceğim önüme geleni kese biçe.
Ama karşılaştı sık sıralarla, durakladı.
Akha oğulları çıktılar karşısına, kestiler önünü,
kılıçları, iki uçlu kargısıyla vurmaya başladılar,
kendilerinden uzağa ittiler onu.
Hektor da sarsıldı, geriledi.
Bağırdı tekmil Troyalılarm kulağına giden bir sesle:
"Troyalılar, Lykialılar, hey,
teke tek dövüşmede usta Dardanoslular,
dayanın, dostlarım, dayanın,
durduramaz beni onlar uzun zaman,
önümde duvar olsalar bile durduramazlar,
beni buraya getiren tanrıların en büyüğü ise,
Here'nin gürleyen kocasıysa beni kışkırtan,
kargımın önünde duramaz, basıp giderler nasıl olsa."
Hektor, böyle dedi, artırdı erlerin gücünü.
Priamosoğlu Deiphobos çalımla yürüdü,
yusyuvarlak kalkanını önünde tutuyordu,
çevik ayaklarını gizliyordu kalkanın altında.
Meriones, parlak kargısıyla nişan aldı ona,
attı kargıyı, vurdu yusyuvarlak kalkanından,
bu kalkan boğa derisinden yapılmıştı.
Uzun kargı geçemedi kalkanı,

çok önce kırılmıştı ucundan.
Deiphobos da boğa derisinden kalkanını uzak tutmuştu,
yiğit Meriones'in kargısından korkmuştu yüreği.
Meriones arkadaşları arasına çekildi,
çok kızıyordu iki şeye,
zaferi kaçırdığına kızıyordu,
bir de kargısını kırdığına.
Yürüdü gitti Akhalarm barakaları, gemileri boyunca,
barakadan uzun kargısını alacaktı.
Ötekiler durmadan dövüşüyordu bu ara,
sonsuz bir uğultu kaplamıştı ortalığı.
Önce Telamonoğlu Teukros öldürdü bir eri,
atı bol Mentor'un oğlu kargıcı İmbrios'u.
İmbrios, Akhaoğulları gelmeden Pedaion'da otururdu,
Priamos'un piç kızıyla evliydi, Medesikaste ile,
İlyon'a geldiği zaman Danaoların kıvrık gemileri,
o da İlyon'a doğru yola çıkmıştı.
Troyalılar arasında çok işe yarıyordu,
yanında oturuyordu Priamos'un,
Priamos, oğulları kadar sayardı onu.
Telamon'un oğlu büyük kargısıyla vurdu İmbrios'u
tam kulağının altından,
sonra da geri çekti kargıyı,
İmbrios yıkıldı bir dişbudak ağacı gibi.
Uzaktan çepeçevre görünen bir dağ doruğunda
tunçla kesilen bir ağaç körpe yapraklarını nasıl dökerse yere,
öyle düştü o da, çangırdadı alacalı silahları.
Silahlarını soymak için atıldı Teukros.
Hektor parlak kargısını saldı tam o sıra.
Teukros tunç kargıyı karşıdan gördü, çekildi.
Kargı geldi çarptı Kteatos'un oğluna,
Aktor'un torununa, Amphimakhos'a,
onu tam savaşa yürürken göğsünden vurdu,
Amphimakhos yıkıldı yere, çangırdadı üstünde nesi varsa.
Ulu yürekli Amphimakhos'un şakaklarına uyan tolgayı
başından çıkarıp almak için atıldı Hektor.
Tam o sıra, Aias fırladı parlak kargısıyla,
kargı geldi Hektor'a vurdu, ama değmedi deriye,
korkunç bir tunç kaplamıştı tekmil bedeni,
geldi vurdu kalkanının göbeğine,
Hektor'u büyük bir güçle geri itti.

Hektor geriledi, geçti iki ölünün arkasına,
Akhalar da ölüleri çektiler kendi yönlerine.
Stikhios'la tanrısal Menestheus, Atinalıların iki başbuğu,
götürdüler Amphimakhos'u Akhaların sıralarına,
azgın iki Aias da İmbrios'u götürdüler.
İki aslan, sivri dişli köpeklerden kopardıkları bir keçiyi
nasıl taşırlarsa sık çalılığın içine,
çeneleriyle kaldırıp da götürürlerse nasıl,
zırhlı iki Aias da öylece taşıdılar onu,
soydular üstünde nesi varsa,
Amphimakhos'un ölümüne içerlerdi Oileusoğlu,
ince boynundan kesti İmbrios'un kafasını,
top gibi attı onu kalabalığa doğru,
kafa yuvarlandı toz toprak içine,
Hektor'un ayakları dibine düştü.
İşte o zaman Poseidon'un öfke doldu yüreği,
korkunç boğuşmada torununun düştüğünü görmüştü,
yürüdü gitti Akhaların barakaları, gemileri boyunca,
Danaoları kışkırta kışkırta gitti,
Troyalılara acılar kura kura.
Ünlü İdomeneus çıktı karşısına,
yaralı bir arkadaşının yanından geliyordu,
arkadaşı sivri bir kargıyla bacağından vurulmuştu,
yoldaşları alıp götürmüşlerdi onu,
İdomeneus da buyurmuştu hekime, ona bak demişti,
sonra da yürümüştü barakasına doğru.
Savaşa girmek için can atıyordu.
Yeri sarsan güçlü tanrı seslendi ona,
Andraimon'un oğlu Thoas'a benzetmişti sesini,
Thoas tekmil Pleuron'da, sarp Kalydon'da,
Aitollara krallık ederdi,
ilinde saygı görürdü bir tanrı gibi.
Seslendi İdomeneus'a, şöyle dedi:
"İdomeneus, Giritlilerin danışmanı,
senin o kafa tutmaların hani nerde,
Akhaların Troyalılara savurduğu gözdağları hani?"
Giritlilerin başbuğu İdomeneus karşılık verdi, dedi ki:
"Ey Thoas, bu işte suçlu bir adam yok,
hepimiz biliriz kıyasıya savaşmayı,
yersiz bir korku girmiş değil içimize,
hiç kimse kanlı savaştan kaçmış değil,

üstün güçlü Kronosoğlu'nun böyle istemiştir canı,
Akhalar burada demiştir. Argos'tan uzakta ünsüz, yok olsunlar.
Haydi Thoas, savaşta dayanıklı ol eskisi gibi,
kimi gevşer görürsen yürek ver,
geri basma, kal olduğun yerde,
buyur herkese, senin gibi yapsın her adam."
Şöyle karşılık verdi Poseidon, yeri sarsan:
"İdomeneus, kim aklına getirirse savaşta gevşemeyi,
bir daha Troya'dan geri dönemesin,
burda yem olsun köpeklere.
Çabuk git, silahlarım al buraya gel,
iki kişiysek de işe yararız belki,
bir olmak yürek verir en korkak adamlara bile,
oysa biz savaşmışız en yiğitlere karşı."
Yeri sarsan tanrı böyle dedi,
yeniden karıştı insanların kavgasına.
İdomeneus, vardı güzel yapılı barakasına,
güzel silahlarıyla kapladı bedenini,
kargısını da aldı eline,
şimşek gibi fırladı, yola çıktı,
Kronosoğlu'nun, ölümlülere bir belirti diye
ışıltılı Olympos'tan aşağı saldığı
göz kamaştıran bir şimşek gibi parladı yolda.
Az sonra rastladı soylu seyisi Meriones'e.
Meriones, barakadan tunç kargısını almaya gelmişti.
Güçlü İdomeneus ona şöyle dedi:
"Meriones, ayağı çevik sevgili yoldaşım, Molos'un oğlu,
savaşı bırakıp ne diye geldin buraya,
vuruldun mu, bir kargı mı acıttı canını,
bana bir haber mi getirdin yoksa?
Senin gibi ben de sevmem barakada kalmayı,
savaşayım isterim canla başla."
Akıllı Meriones karşılık verdi, dedi ki:
"İdomeneus, tunç zırhlı Giritlilerin danışmanı,
barakalarda bir kargı bulurum, diye geldim,
zorba Deiphobos'un kalkanına çarptı kırıldı benimkisi."
Giritlilerin önderi karşılık verdi, dedi ki:
"İstediğin kargı olsun, git al yirmi tane,
bir sürü kargı asılı durur içerde,
kapıya karşı, ak duvarda,
öldürdüğüm Troyalılardan almışım hepsini.

Ben sevmem savaşta düşmandan uzak kalmayı,
bol kargı, göbekli kalkan, tolgalar var elimde,
pırıl pırıl parlayan zırhlar var."
Akıllı Meriones gene karşılık verdi, dedi ki:
"Benim de çok şeyim var barakamda, kara gemimde,
Troyalılardan alınma çok şeyim,
ama yakında değiller, gidip alamam.
Saldırma gücümü unutmadım, inan bana,
savaş bir başkaldırsın da gör,
nasıl katılacağım ün veren öncüler arasına.
Tunç zırhlı Akhalar belki bilmez, ama
sen çok iyi bilirsin benim yiğitliğimi."
Giritlilerin önderi karşılık verdi, dedi ki:
"Bilirim yiğitliğini, bırak, sen söyleme.
Toplanalım gemilerin yanında tekmil yiğitler,
pusu kuralım düşmana orada,
erlerin yararlığı o zaman görülür asıl,
orda belli olur kim korkak, kim atılgan,
orda korkağın rengi uçar, bir gider bir gelir,
duramaz titremeden, bırakmaz yüreği,
öylece çömelir kalır,
sarsılır bir o ayağı, bir bu ayağı üstünde,
yüreği göğsünde küt küt eder,
getirir aklına ölümü,
dişleri vurur birbirine, takırdar.
Pusuda yerini alınca atılgan olan,
ne renk verir, ne de sarsılır,
ossaat dalmak ister kızgın savaşa.
Böyle bir pusuda kimse yenemez senin gücünü.
Uzaktan ya da yakından vurulursun belki,
ama kargı ne ensene girer, ne de sırtına,
gelir ya göğsüne vurur, ya karnına vurur.
Haydi durmayalım aptallar gibi boşu boşuna,
çıkar biri öfkelenir, köpürür bize.
Git barakaya, al güçlü kargıyı."
Böyle dedi o, çevik Ares'e denk Meriones de gitti,
barakadan tunç kargı aldı getirdi.
Sonra yürüdü İdomeneus'un arkasından,
savaştan başka bir şey yoktu kafasında.
İnsanların belası Ares savaşa nasıl yürürse,
en zorlu savaşçıyı bile püskürten oğlu Bozgun,

o sarsılmaz tanrı onu izlerse nasıl,
ikisi de silahlı, Trakya'dan çıkarlar yola,
ya Ephyrelilere, ya ulu yürekli Phlegyalılara doğru,
ne o yana kulak asarlar, ne o yana,
yürekleri kimi dilerse ona verirler şanı,
iki önder Meriones'le İdomeneus da onlar gibi işte,
yürüdüler ışıldayan savaşa, başlarında tunç tolgaları.
Önce Meriones dile geldi, dedi ki:
"Savaşa nereden girmeyi düşünürsün, Deukalionoğlu,
ordunun sağından mı, ortasından mı, solundan mı?
Gür saçlı Akhaların sol yanı en gevşek gibime gelir."
Giritlilerin önderi İdomeneus karşılık verdi, dedi ki:
"Ortada duran gemileri savunacak başkaları var,
İki Aias var, Teukros var,
ok atmakta tekmil Akhaları geçer o,
göğüs göğüse dövüşmekte de ustadır hani.
Savaşta kırarlar Hektor'un atılgan gücünü.
Hektor savaşa ne kadar susamış olursa olsun,
Kronosoğlu çırağıyı atmazsa gemilerin üstüne,
onların gücünü, dokunulmaz ellerini yenemez o,
veremez tez giden gemileri ateşe.
Telamonoğlu Büyük Aias'a gelince,
hiçbir zaman gerilemez insanın önünde,
ölümlü olan, Demeter'in ekmeğini yiyen,
tunçla, iri taşlarla yaralanan insanın.
Sıraları yaran Akhilleus'un önünde bile gerilemez o.
Ama koşmada boy ölçüşemez onunla.
Biz ordunun sol yanma gidelim hadi,
hadi gidelim görelim bakalım,
biz mi düşmana ün veririz,
yoksa düşman mı ün verir bize?"
Başbuğ İdomeneus böyle dedi.
Çevik Ares'e denk Meriones de koyuldu yola,
İdomeneus'un buyurduğu yere gidecekti.
Alev gibi saldıran İdomeneus'u gördü Troyalılar,
işlenmiş silahları vardı, yanında da seyisi.
Birbirlerine ses edip yürüdüler üstüne,
gemilerin önünde başladı bir çatışma.
Harlayan boralarla kasırgalar burgaçlanır da hani,
yollarda toz topraktan göz gözü görmezse nasıl,
yel nasıl tozu toprağı çevirirse kocaman bir buluta,

savaş da öyle oluvermişti, tıpkı bir insan yığını.
Can atıyorlardı sivri kargıyla birbirlerini öldürmeye.
İnsanları yok eden savaş ürperiyordu,
ellerde tutulan keskin uzun kargılarla.
Yığın yığın ilerliyordu ordular,
tolgaların tunç ışıltılarından gözler kamaşıyordu,
yeni parlatılmış zırhlardan, parlak kalkanlardan.
Varsa bu çaba karşısında sevinen, acınmayan,
taştandır yüreği o insanın.
Kronos'un güçlü iki oğlu, ayrı ayrı,
tasarladılar yiğitlere korkunç acılar.
Zeus zafer istiyordu Troyalılarla Hektor'a,
ama istemiyordu yok olmasını Akhaların büsbütün,
ün vermek gerekti çevik ayaklı Akhilleus'a,
Thetis'le yürekli oğluna ün vermek gerekti.
Ne var ki Poseidon gelmişti Argoslulara can vermeye,
gizlice yukarı fırlamıştı kırçıl denizden,
Troyalılara yenilmek de ne demekti,
çok içerliyordu bu yüzden Zeus'a.
Bir soydan, bir babadandı bu iki tanrı,
ama Zeus, Poseidon'dan önce doğmuştu,
daha çok şeyler biliyordu kardeşinden,
bu yüzden korkuyordu apaçık karşı koymaya,
insan kılığına girmiş, kışkırtıyordu orduyu.
Bir tanrı bir yana çekiyordu, bir tanrı bir yana
kimseyi korumayan zorlu savaşın düğümünü,
o düğüm ne kopar, ne çözülürdü,
dize getirirdi yığınla insanı.
Saçlarına kır düşmüş İdomeneus, o ara,
Danaolara buyurmakla kalmadı,
düştü Troyalıların arkasına,
aralarına bozgunu saldı.
Surların içinde yaşayan Othryoneus'u öldürdü.
Othryoneus savaş haberini yeni duymuştu,
kalkmış gelmişti Kabesos'tan.
İstemişti Priamos'un güzel kızı Kassandra'yı,
ama armağan getirmemiş, büyük işler göreceğim demişti,
Akhaoğullarını kovacağım demişti Troya'dan.
Yaşlı Priamos ant içmiş, veririm demişti,
Othryoneus, savaşa atılmış, güvenmişti bu söze.
İdomeneus parlak kargısıyla ona nişan aldı,

çalımla yürürken vurdu onu,
Tunç zırh korumadı Othryoneus'u,
saplandı kargı karnının ortasına,
adam gümbürtüyle yere düştü.
İdomeneus attı zafer çığlığını:
"Othryoneus, o güzel kızı kendine almak için,
yerine getirirsen Priamos'a verdiğin sözü,
tekmil ölümlüler arasında överim seni.
Ama biz de biliriz böyle söz tutmasını,
Atreusoğlu'nun güzellikte üstün kızını veririz sana,
Argos'a götürür eveririz seni,
düzenli İlyon'u gel bizimle yok et,
denizleri aşan gemilerimize gidelim, gel hadi,
gidelim düşünelim şu evlenmeyi.
Elimiz çok açıktır çeyizden yana."
Yiğit İdomeneus böyle, dedi,
ayaklarından sürükledi Othryoneus'u,
sürükledi zorlu kargaşalığın arasından,
derken Asios yardıma koştu,
arabasının önünde yaya yürüyordu,
omuzlarının üstünde atları soluyup duruyordu,
arabacısı tutuyordu o atları,
o da can atıyordu İdomeneus'u vurmaya.
Ama İdomeneus daha tez davrandı,
attı kargısını boğazına, çenesinin altına,
sapladı tuncu adamakıllı.
Asios ossaat devrildi yere,
dağlarda oduncuların, gemi yapmak için,
yeni bilenmiş baltalarla kestikleri
bir meşe, bir kavak ağacı gibi tıpkı,
ya da ince uzun bir çam ağacı gibi.
Asios serili kaldı atlarıyla arabasının önünde,
inleye inleye avuçladı kanlı toprağı.
Aklı başından gitmişti arabacısının,
atları geri çeviremiyordu bir türlü,
düşman elinden kurtaramıyordu arabayı, atları.
Savaşta dayanıklı Antilokhos, tam o sıra,
sapladı kargısını bedeninin ortasına,
tunç zırh korumadı arabacıyı,
kargı geldi saplandı karnına tam.
Düştü soluya soluya arabadan aşağı,

atları da Antilokhos aldı, ulu canlı Nestor'un oğlu,
sürdü Troyalılardan güzel dizlikli Akhalara doğru.
Deiphobos, Asios'a yana yana,
geldi çok yakınına İdomeneus'un,
fırlattı ona parlak kargısını.
İdomeneus gördü tunç kargıyı, kaçtı,
saklandı yusyuvarlak kalkanının arkasına,
bu kalkan öküz derisiyle parlak tunçtan yapılmıştı,
bir iç yuvarlağı vardı, iki de tutamağı.
İdomeneus büzüldü kaldı onun arkasında,
kalkanın üstünden uçtu gitti tunç kargı,
geçerken değdi kalkana, çınlattı onu kuru kuru.
Ama kargı Deiphobos'un elinden boşuna çıkmamıştı,
gitti erlerin başbuğu Hippasosoğlu Hypsenor'u vurdu,
karaciğerini deldi böğrünün altından, çözdü dizlerini,
Kabardı Deiphobos, haykırdı avaz avaz:
"Asios yatmaz artık öcü alınmadan,
ben derim ki, zorlu zındancı Hades'e varınca o,
yürekten sevinecek ardına bir yoldaş taktım, diye."
İşte Deiphobos böyle, dedi,
bu böbürlenme acı düşürdü Argosluların içine.
En çok da yiğit Antilokhos'un canı sıkıldı buna,
öfkeliydi, ama bırakmadı arkadaşını,
koştu ona doğru, örttü kalkanıyla.
Ekhios'un oğlu Mekisteus'la tanrısal Alastor,
iki sevgili yoldaşı, girdi Hypsenor'un altına,
koca karınlı gemilere taşıdılar onu hıçkıra hıçkıra.
İdomeneus da gevşetmedi güçlü saldırışını,
can atıyordu bir Troyalıyı geceyle örtmeye.
Tek Akhalardan bela gitsin, razıydı ölmeye.
Derken yiğit Alkathoos çıkageldi,
tanrıdan doğma Aisyetes'in sevgili oğlu;
Ankhises'in damadıydı o,
en büyük kızıyla evliydi, Hippodameia ile.
Babasıyla ulu anası çok severlerdi Hippodameia'yı,
güzellikten, işten, akıldan yana
geçerdi o kız çağdaşlarını bütün,
engin Troya'da üstün bir yiğide varmıştı bu yüzden.
Poseidon o gün İdomeneus'un eliyle alt etti Alkathoos'u,
parlak gözlerini büyüledi, gevşetti elini ayağını.
Alkathoos ne geriye kaçabildi, ne karşı koyabildi ona,

öylece kaldı orda kımıldamadan,
bir direk gibi, tepesi yapraklı bir ağaç gibi kaldı,
yiğit İdomeneus sapladı kargısını göğsünün ortasına,
o güne dek onu koruyan tunç zırhı deldi,
kargının altında kırıldı zırh çatırtıyla,
Alkathoos yıkıldı yere paldır küldür,
kargı yüreğine saplı kaldı,
can onu bırakıp giderken
kargının gönderi sallandı durdu.
Sonra güçlü Ares işini durdurdu.
İdomeneus kabardı, haykırdı avaz avaz:
"Ne dersin, Deiphobos, tamam mı nasıl,
üç adam öldürdüm bire karşı,
bundan böyle gel de böbürlen bakalım.
Zırdeli, sen kendin çık artık karşıma,
gör bak, buraya nasıl bir Zeus oğlu geldi.
Zeus, önce Girit'in koruyucusu Minos'u getirdi dünyaya,
Minos da kusursuz oğlu Deukalion'a baba oldu,
Deukalion'dan da ben doğdum,
kral olmak için engin Girit'te bir sürü adama.
Şimdi de buraya getirdi gemilerim beni,
bela olayım, diye sana, babana, tekmil Troyalılara."
İdomeneus işte böyle dedi.
Deiphobos da evirdi çevirdi kafasında,
bir ulu canlı Troyalıyı yanına alsın mıydı,
bunun için geriye mi gitsindi,
yoksa karşı koymayı tek başına mı denesindi?
Gidip Aineias'ı almaktı en iyisi.
Buldu onu kalabalığın en ucunda,
kılını bile kıpırdatmıyordu,
içerleyip duruyordu tanrısal Priamos'a,
yiğitler arasında saymıyor diye onu.
Deiphobos durdu onun yanında,
şu kanatlı sözleri dedi:
"Aineias, Troyalıların danışmanı,
ne diye yersin böyle kendi kendini,
gelip arka olmalısın eniştene.
Alkathoos'un yardımına koşalım, gel hadi,
odur sarayında seni ufacıktan büyüten,
ünlü kargıcı İdomeneus öldürdü şimdi onu."
Böyle dedi, hoplattı Aineias'ın göğsünde yüreğini.

Aineias düştü İdomeneus'un arkasına,
İdomeneus'la boğuşmaya can atıyordu.
Ama İdomeneus hiç korkmadan yerinde durdu,
ormanda nasıl durursa öyle,
gücüne güvenen bir yabandomuzu:
Çekilmiştir domuz ıssız bir yere,
gözler üstüne gelen bir sürü avcıyı,
sırtı olur diken diken,
alev saçar iki gözü, biler dişlerini,
köpekleri, avcıları püskürtmek için yanar.
Ünlü İdomeneus da öyle durdu olduğu yerde,
Aineias üstüne yürüyünce geriledi bir adım,
baktı arkadaşları Askalaphos'a Aphareus'a, Deipyros'a,
savaşta usta Meriones'le Antilokhos'a.
Kışkırttı onları, söyledi şu kanatlı sözleri:
"Buraya gelin dostlar, koşun, tek başınayım,
Aineias yürüyor üstüme, korku sardı beni,
savaşta yiğit öldürmede çok zorludur o,
onun gençlik çağı tam çiçek açmada,
bu da yiğide en büyük güçtür hani,
ikimiz de bir yaşta olsaydık keşke, bu yürekle,
büyük üstünlüğü ya o kazanırdı ya da ben."
İdomeneus böyle dedi.
Kalkanlarını omuzlarına eğerek sokuldular yanına,
hepsi de tek bir yürek gibi.
Öte yandan Aineias seslendi gitti arkadaşlarına,
gördü Deiphobos'u, Paris'i, tanrısal Agenor'u.
Bunlar Troyalıların önderleriydiler.
Arkalarından erler geliyordu dalga dalga,
koçun ardından gelen koyunlar gibi,
otlaktan doğru indikleri zaman suya,
çoban bir sevinç duyar yüreğinde.
İşte böyleydi göğsünde yüreği Aineias'ın,
görünce kalabalık ordusunun kendisini izlediğini.
Alkathoos'un ölüsünün çevresindekiler öne atıldı
dövüşmek için koca kargılarıyla karşı karşıya,
saldırınca kalabalıkta insanlar insanların üstüne,
göğüslerde zırhlar yankılandı acı acı.
Ötekilerden üstün iki yiğit er,
Aineias'la İdomeneus, Ares'in denkleri,
amansız tunçla biçmek için derilerini,

yürüyorlardı birbirlerinin üstüne.
İlkin Aineias attı kargısını İdomeneus'a,
ama o, tunç kargıyı karşıdan gördü kaçındı,
Aineias'ın kargısı toprağa saplandı sallanarak,
güçlü elinden boş yere çıkmıştı kargı.
İdomeneus da Oinomaos'u vurdu tam göbeğinden,
tunç, kabarık zırhı deldi, girdi bağırsaklarına,
Oinomaos düştü tozların içine, avuçladı toprağı.
İdomeneus, uzun gölgeli kargısını gövdeden çekti çıkardı,
ama ileri gidemedi, alamadı onun güzel silahlarını,
sıkışıp kalmıştı kargı yağmuru altında.
Bacaklarında kalmamıştı saldırma gücü,
ne kargısıyla öne atılabiliyor, ne de korunabiliyordu.
Göğüs göğüse savaşırken kara günden kurtuluyordu, ama
çevik değildi bacakları, kaçamıyordu savaştan.
Adım adım geriledi durdu.
Deiphobos parlak kargısını saldı üstüne,
tükenmez bir kin vardı içinde,
gene de vuramadı İdomeneus'u,
kargı değdi Enyalios'un oğlu Askalaphos'a,
güçlü tunç geçti omzu boydan boya,
Askalaphos düştü tozun içine, avuçladı toprağı.
Gür naralı güçlü Ares bilmiyordu
oğlunun zorlu savaşta düştüğünü,
Olympos'un doruğunda oturuyordu o,
oturuyordu altın bulutlar arasında.
Zeus'un buyruğuyla kapatılmıştı oraya,
bütün tanrıların savaştan uzak tutulduğu yere.
Askalaphos'un ölüsünün çevresindekiler geldiler göğüs göğüse.
Deiphobos, Askalaphos'un başından parlak tolgasını kaptı,
Meriones de atılıp kargısıyla vurdu onu kolundan,
düştü Deiphobos'un elinden uzun yeleli tolga,
yerde çın çın çınladı.
Meriones bir şahin gibi atıldı gene,
çekti aldı Deiphobos'un güçlü kargısını,
gitti karıştı dostlarının kalabalığı arasına.
Öz kardeşi Polites onu belinden tuttu,
uzaklaştırdı acı veren savaştan,
götürdü çevik atlarına doğru,
savaştan uzakta duruyordu atlar,
arabacıları, alacalı arabalarıyla.

İnleyen, yorgun Deiphobos'u taşıdılar kente,
kanlar akıyordu yaralı kolundan.
Durmadan savaşıyordu öbürleri,
dinmez uğultular göklere ağıyordu.
Aineias saldırdı Kaleteroğlu Aphareus'un üstüne,
sivri kargısıyla onu boğazından vurdu,
adamın başı eğildi yana,
tolgası, kalkanı devrildi üzerine,
canlara kıyan ölüm sardı gövdesini.
Antilokhos da gözlüyordu Thoon'u,
saldırıp döner dönmez vurdu onu,
yürek damarını kesti boydan boya,
sırttan uzanıp boyuna varan bir damar var ya,
işte o damarı kesti boydan boya.
Thoon yuvarlandı tozun toprağın içine,
uzattı arkadaşlarına iki elini.
Atıldı Antilokhos, aldı silahlarını omuzlarından
çevresini gözleye gözleye.
Troyalılar dört bir yandan kuşattı Antilokhos'u,
başladılar ışıldayan kalkanına vurmaya.
Ama delemediler amansız tunçla yumuşak derisini,
yeri sarsan Poseidon koruyordu onu,
koruyordu kargı yağmuru altında bile Nestor'un oğlunu.
Antilokhos düşmandan uzak değildi gerçi,
ortalarında gidip geliyordu durmadan,
kargısı da sallanıp duruyordu o yana bu yana.
Ya kargısını salmak istiyordu yüreği,
ya da atılıp dövüşmek göğüs göğüse.
Ama Asiosoğlu Adamas'ın gözünden kaçmadı bu,
sivri kargısıyla vurdu onu bir sıçramada,
vurdu kalkanının göbeğinden tam,
ama gök yeleli Poseidon kırdı kargının gücünü,
kıydırmadı Antilokhos'un canına.
Kargı yanmış bir kazık gibi saplı kaldı kalkanda,
yarısı da kırılıp yere düştü,
Adamas da kaçmak için kara ölümden,
karıştı arkadaşlarının kalabalığına.
Ama Meriones bırakmadı peşini,
kaçarken kargısıyla vurdu onu,
vurdu hayalarıyla göbeği arasından,
Ares'in ölümlülere en çok acı verdiği yerden.

İşte kargı saplandı tam oraya,
Adamas da bir öküz gibi çırpındı.
Hani dağlarda çobanlar kayışlarla bağlayıp sımsıkı,
zorla sürükler götürürler öküzü.
Adamas da tıpkı o öküz gibi çırpındı.
Sonra Meriones geldi çekti kargıyı etinden,
ossaat karanlık kapladı gözlerini.
Helenos şakağından vurdu Deipyros'u,
vurdu koskoca Trakya kılıcıyla,
tolgasını parça parça etti,
tolga havada uçup yere düştü,
sonra gitti yuvarlana yuvarlana,
dövüşen bir Akhalı erin ayağı dibine.
Kapkara bir gece kapladı Deipyros'un iki gözünü.
Gür naralı Menelaos'u bir acı aldı,
yürüdü sivri kargısını sallaya sallaya,
yiğit Kral Helenos'a meydan okudu,
Helenos hemen gerdi yayını.
Can atıyordu ikisi de silahlarını kullanmaya;
biri sivri kargısını, öbürü kirişinden çıkacak okunu.
Priamos'un oğlu fırlattı okunu Menelaos'un göğsüne,
acı ok şişkin zırha çarptı, uçtu gitti.
Büyük bir tarlada karabaklalar, nohutlar,
uğultulu rüzgârla ya da harmancının savurma gücüyle,
geniş harman küreğinden serpilirse, nasıl,
şanlı Menelaos'un zırhından öyle savruldu acı ok,
uçtu gitti uzaklara.
Ama gür naralı Menelaos, Atreusoğlu,
vurdu Helenos'u parlak yayı tutan elinden,
tunç kargı vurdu yaya, eli deşti.
Helenos kaçtı ölümden, sokuldu arkadaşları arasına.
Cansız sarkan el, kargıyı sürükledi götürdü.
Ulu canlı Agenor kargıyı çıkardı elinden,
iyice bükülmüş yünle sardı yarayı,
seyisi, kuzu yününden bir yumak taşıyordu yanında,
erlerin güdücüsü için taşıyordu bu yumağı.
Peisandros şanlı Menelaos'un üstüne yürüdü,
korkunç kargaşalıkla seninle elinle, ey Menelaos,
uğursuz kader onu ömrün sonuna, ölüme götürüyordu,
birbirleri üzerine yürüyüp gelince karşı karşıya,
Atreusoğlu'nun kargısı vuramadı Peisandros'u,

kargı yandan kaydı gitti.
Peisandros da vurdu Menelaos'un kalkanını,
ama temren deşemedi tuncu,
kırıldı kargı geniş kalkanın üstünde.
Peisandros sevindi yüreğinde, zaferi umdu.
Tam o sıra Atreusoğlu altın kakmalı kılıcını çekti,
atıldı Peisandros'un üstüne,
Peisandros kalkanın altından tunç baltayı kavradı,
kocaman, güzel bir baltaydı bu,
sapı zeytin ağacından, cilalı.
Bir anda atıldılar birbirlerinin üstüne,
biri vurdu yeleli tolganın tepeliğini,
vurdu tam sorgucunun altından,
öbürü düşmanını yürürken alnından vurdu,
vurdu burun kökünün üstünden,
alnında kemikler çatırdadı,
iki gözü yere düştü kan içinde,
ayağının dibinde bulandı toza toprağa.
Kendisi de yıkıldı yere iki büklüm.
Menelaos ayağıyla bastı göğsüne,
soydu silahlarını, bağırdı övüne övüne:
"Dönün geri, saygısız Troyalılar, işte böyle,
bırakın çevik atlı Danaoların gemilerini,
korkunç savaş çığlıklarına hiç doymadınız,
kalmadı bize yapmadığınız tek kötülük,
nasıl da yaktınız benim canımı, pis köpekler,
gürleyen Zeus'un ağır öfkesinden hiç korkmadınız,
konukları koruyan Zeus bir gün yok edecek ilinizi.
Alıp götürdünüz asıl karımı, bir sürü malımı,
oysa karım size iyilik ettiydi, sizi konukladıydı.
Şimdiyse aklınız fikriniz yok edici ateşte,
işiniz gücünüz denizler aşan gemilerimizi yakmak,
insanları yemek, Akha yiğitlerini tepelemek.
İstediğiniz kadar susayın savaşa,
bir gün duracaksınız, soluğunuz kesilecek.
Zeus Baba, akıldan yana en üstünsün derler sana,
insandan da üstünsün derler, tanrıdan da,
ne gelirse senden gelir, senden olur ne olursa,
ama aklım ermez şunlara üstünlük bağışlamana.
Bunlar tanrı yolundan çıkmışlar bi kere,
canlara kıyan savaşa doymak bilmezler.

Her şeyden bıkar insan, ama her şeyden,
uyumaktan, sevişmekten, tatlı türküden, horadan,
savaştan çok bunları özlemez mi kişi?
Ama Troyalılar bir türlü doymak bilmez savaşa."
Kusursuz Menelaos işte böyle dedi
soydu gövdeden kanlı silahları, yoldaşlarına verdi,
sonra gitti karıştı ön sıralara.
On sıra saldırdı üstüne Harpalion,
Kral Pylaimenes'in oğlu,
savaşmaya gelmişti Troya'ya, sevgili babasıyla,
ama bir daha dönemeyecekti baba toprağına.
İşte kalkanının ortasından o vurdu Atreusoğlu'nu,
çok yakından vurdu, ama delemedi tuncu,
çekildi geri geri, arkadaşlarına doğru,
dört bir yana bakına bakına,
biri etine saplamasın, diye tuncu.
Tam o sıra Meriones saldı okunu üstüne,
vurdu onu sağ kalçasından,
kemiğin altından geçti ok, deldi sidik torbasını.
Olduğu yerde devrildi arkadaş ellerine,
soludu canını, bir solucan gibi serildi yere,
aktı kanı kara kara, ıslattı toprağı,
Ulu yürekli Paphlagonlar çevresine üşüştüler,
koydular arabaya, götürdüler kutsal İlyon'a.
Hepsinin içi kan ağlıyordu,
babası da gidiyordu gözyaşı döke döke,
hiçbir karşılık alamayacaktı oğlunun ölümüne.
Paris görünce Harpalion'un ölüsünü,
yüreğinde büyük bir öfke duydu,
Harpalion, bunca Paphlagonlu arasında konuğuydu onun,
işte bu yüzden içerledi, saldı tunçtan okunu,
Eukhenor adında biri vardı, bilici Polyidos'un oğlu,
varlıklı, iyi bir adamdı, Korinthos'taydı evi,
korkunç ölümünü bile bile binmişti gemiye,
iyi yürekli yaşlı Polyidos ona sık sık söylemişti,
ya kötü bir hastalıkla sarayında eriyip gideceksin, demişti,
ya da demişti, Akha gemileri arasında,
Troyalıların silahlarıyla can vereceksin.
Bu yüzden amansız hastalıktan kaçmış gelmişti,
acı çekmek istemiyordu yüreğinde,
korkuyordu Akhaların vereceği cezadan.

Paris vurdu onu hem çenesinin altından, hem kulağından,
canı ossaat bedeninden uçtu gitti,
korkunç bir karanlık kapladı gözlerini.
İnsanlar böyle dövüşüyordu işte,
bütün gövdeler yanıyordu ateş gibi.
Gemilerin solunda yığın yığın Troyalı ölüyordu.
Ama bundan hiç haberi yoktu Hektor'un.
Zafer Akhaların olacaktı nerdeyse,
toprağı sarsan tanrı kışkırtıyordu Argosluları,
koruyordu onları kendi gücüyle.
Hektor, kapılara, kuleye saldırdığı yerde,
kalkanlı Danaoların sıralarını bozup duruyordu.
Orda Aias'la Protesilaos'un gemileri vardı,
çekilmişlerdi alacalı denizin kıyısına,
duvar daha alçak yapılmıştı orda,
erler de, atlar da çok atılgandılar.
Orda Boiotialılarla, rubaları yerde sürünen İonlar,
Lokrisliler, Phthialılar, ün salmış Epeialılar,
çok güç tutunabiliyorlar,
kesemiyorlardı alev gibi saldıran Hektor'un hızını.
Seçkin Atinalılar vardı orada,
Peteos'un oğlu Menestheus'un komutasındaydılar,
Pheidias, Stikhios, soylu Bias geliyordu arkasından.
Epeialıların başında Phyleusoğlu Meges vardı,
Amphion vardı, Drakios vardı,
Phtialıların başında da Medon'la Podarkes.
Medon, Oileus'un piç oğlu, Aias'ın kardeşiydi,
yurdundan uzak, Phylake'de otururdu,
bir adam öldürmüştü, onun için otururdu orda,
Eriopis'in kardeşini öldürmüştü,
Eriopis, Oileus'un karısı, Medon'un analığı olurdu.
Podarkes de Phylakosoğlu İphiklos'un çocuğuydu.
Boiotialılarla birlikte korumak için gemilerini
ulu canlı Phthialıların başında savaşıyorlardı.
Oileus'un çevik oğlu Aias hiç, ama hiç
ayrılamaz Telamon'un oğlu Aias'tan,
yeni sürülen tarlada şarap rengi iki öküz nasıl
gönüldeş olur da çekerlerse sabanı;
boynuzlarının kökü bol bol ter döker,
gittikleri zaman yarık boyunca uca doğru,
yalnız cilalı boyunduruk ayırır onları birbirinden,

işte Aiaslar da tıpkı öyle,
omuz omuza destek oluyordu birbirine.
Ama Telamonoğlu'nun arkasında
yiğit arkadaşlarının büyük kalabalığı var,
yorgunluk, ter sarınca dizlerini
kalkanını elinden alır onlar.
Ulu yürekli Oileusoğlu'nun arkasından gelmez Lokrisliler,
göğüs göğüse savaşa dayanmaz yürekleri.
Ne at yeleli tunç tolgaları var,
ne kalkanları, ne dişbudak ağacından kargıları.
Güvendiler oklarına, koyun yününden örülmüş sabanlarına,
geldiler İlyon'a, attılar onlardan bir sürü,
böylece Troya sıralarını yararız dediler.
İşte o zaman işlenmiş silahlarıyla öbürleri
savaşırken Troyalılara, tunç tolgalı Hektor'a karşı,
onlar arkaya çekilip görünmeden başladılar atışa,
Troyalılar da unutuverdiler savaşçılığı, atılganlığı,
bunaldılar okların, taşların altında.
İşte o ara, Troyalılar,
gemilerden, barakalardan uzaklaşıp süklüm püklüm,
rüzgârlı İlyon'un yolunu tutacaklardı,
Pulydamas, atılgan Hektor'un yanına varıp şöyle demeseydi:
"Öğüt dinlemeye hiç yanaştığın yok, Hektor,
tanrı sana savaş işlerinde üstünlük verdi, ama
kurultayda kendini herkesten üstün görmek de ne oluyor.
Sen kendine mal edemezsin her üstünlüğü,
tanrı üstünlüğü kimine savaşta verir,
kimine oyunda, çalgı çalmada kimine türkü söylemede,
kiminin de göğsüne üstün bir düşünme gücü koyar,
çok adam yararlanır ondan,
bu güçle kurtarır birçok insanı,
en çok da kendi bilir değerini bunun.
Bak sana diyeyim bana en iyi görünen yolu:
Savaş yangını çepeçevre sarmış seni,
duvara saldıran Troyalıların birtakımı çekilmede,
birtakımı gemiler arasında çok insana karşı savaşmada.
Haydi gerile, bütün yiğitleri buraya çağır,
sonra düşünüp taşınalım iyicene,
tanrı bize üstün gücü verir elbet deriz,
çok kürekli gemilere saldırırız belki,
başımıza bela gelmeden uzaklaşırız belki de.

Korkuyorum Akhalar dünkü borcumuzu ödetirler, diye
savaşa doymaz bir adamları şimdilik gemilerinin yanında,
ama sanmam savaştan büsbütün geri kalacağını."
Pulydamas böyle dedi. Hektor da dinledi onu,
arabasından silahlarıyla atladı yere,
seslendi Pulydamas'a, şu kanatlı sözleri söyledi:
"Pulydamas, sen bütün yiğitleri burda alıkoy,
ben gideyim, savaşa bi bakayım,
orayı bir yoluna korum, dönerim hemen."
Hektor, böyle dedi, öne atıldı.
Benziyordu karlı bir dağa.
Troyalılarla yardımcıları arasından uçtu bağıra çığıra.
Hektor'un sesini duyar duymaz bütün erler koştu.
Panthoos'un yiğit oğlu Pulydamas'a doğru.
Hektor aradı Deiphobos'u, güçlü önder Helenos'u aradı.
Asiosoğlu Adamas'ı, Hyrtakes'in oğlu Asios'u aradı,
ön sıradaki savaşçılar arasında gitti geldi.
Buldu onları acının, ölümün içinde.
Kimisi Akha gemilerinin arkasında yatıyordu,
Argoslularm elinden vermişlerdi canlarını,
duvarların berisinde vurulmuş, yaralıydı kimisi de.
Hektor, güzel saçlı Helene'nin kocası Aleksandros'u,
gözyaşı döktüren savaşın sol yanında buldu,
arkadaşlarına yürek veriyor, savaşa zorluyordu.
Hektor vardı yanına, azarladı, ağır konuştu:
"Seni alçak, seni parlak oğlan, seni çapkın,
seni ırz düşmanı seni!
Söyle bakalım, Deiphobos'la güçlü önder Helenos nerede,
nerde Asiosoğlu Adamas, Hyrtakes'in oğlu Asios, Othryneus nerde?
Şu anda yıkıldı yüksek İlyon temelinden,
şu anda açıldı senin önünde ölüm uçurumu."
Tanrıya benzer Aleksandros karşılık verdi, dedi ki:
"Hektor, öfkenden suçluyorsun suçsuz adamı.
Bir gün ben savaştan kaçacak olmuştum, ama
şimdi kaçmam, anam beni büsbütün korkak doğurmadı.
Bizi kavgaya kışkırttığın andan bu yana,
karşı koyuyoruz düşmana, durma dinlenme yok.
Sorduğun arkadaşların hepsi öldürüldü,
bir Deiphobos'la güçlü önder Helenos sağ,
ellerinden vurulup çekildi ikisi de.
Kronosoğlu onları ölümden korudu.

Yüreğinden kopan neyse hadi söyle, buyur,
canla başla geleceğiz arkandan, göreceksin,
nereye dilersen atılacağız vargücümüzle.
Ama insan, çok istese de, varamaz gücünün ötesine."
Yiğit böyle dedi, kardeşinin yüreğini kaldırdı.
Çıktılar yola, geldiler savaşın en kızgın yerine.
Kebrion'la kusursuz Pulydamas'ın çevresinde dövüşüyorlardı.
Phalkes vardı, Orthaios'la tanrıya denk Polyphetes vardı.
Palmys, Askanios vardı, Hippothion'un oğlu Morys vardı,
gelmişlerdi bir gün önce, şafakta.
Zeus da aldı onları savaşa soktu.
Şimdi tıpkı bir kasırga gibiydiler,
Zeus baba şimşeğini savurduğu zaman
dizginsiz rüzgârların yaydığı kasırga gibi,
fırtına önce yayılır ovaya,
sonra tanrısal bir gürültüyle karışır denize,
uğuldayan enginden binlerce dalga kopar,
dalgalar ak köpüklerle kabarıp şişer,
sonra biri öbürünün ardına düşer, kovalar.
Dizi dizi Troyalılar da işte tıpkı öyle,
tunç parıltılarıyla önderlerin ardından yürüdüler.
Ares'e benzeyen Priamosoğlu Hektor başlarındaydı,
yusyuvarlak kalkanını tutuyordu önünde,
kalın tunçla örülmüş, sık deridendi bu kalkan.
Parlak tolgası sallanıyordu şakaklarında,
sıralar boyunca bir gidip bir geliyordu,
geriler mi gerilemez mi deniyordu sıraları.
Ama Akhaların yürekli göğüslerinde kıpırdamadı,
ilkin Aias büyük adımlarla yürüdü,
seslendi, meydan okudu ona:
"Daha beri gel bakalım," dedi, "daha beri!
Argosluları korkutmak için sende bu boş çaba ne?
Savaşta toy kişiler sanma bizi.
Akhalar Zeus'un belalı kamçısı altında yenildi.
Belki yüreğin gemilerimizi yok etmeyi umar,
ama bizim de ellerimiz var onları koruyacak,
siz bakın kendi düzenli ilinize,
daha önce bizim ellerimizle yıkılabilir o.
Bak sana diyeyim, geldi senin saatin,
seni ovanın tozu toprağı arasında
kente götüren güzel yeleli atlarını

atmacalardan daha tez kılsın diye
Zeus Baba'ya, öbür tanrılara yalvaracağım saat yakın."
Aias böyle derken bir kuş uçtu sağ yanında,
yüksekten uçan bir kartaldı bu,
sevinç çığlığı attı Akhaların ordusu,
bu belirti güç katmıştı yüreklerine.
Ünlü Hektor karşılık verdi, dedi ki:
"Ey palavracı Aias, böbürlenen, öküz,
sen neler söylüyorsun böyle?
Nasıl, Kalkanlı Zeus'un oğlu olayım, dersem,
Ulu Here beni doğurmuş olsa, dersem,
nasıl Athene'yle Apollon kadar saygı göreyim, dersem,
bütün Argoslulara bela getirecek gün bugün, derim,
derim, sen de geberip gideceksin onlarla.
Sende beklemeye yürek varsa,
ince tenini yiyecek olan uzun kargımı bekle,
serileceksin Akha gemilerinin yanında yere,
doyuracaksın Troya'nın köpeklerini, kuşlarını,
doyuracaksın yağlarınla, etlerinle."
Hektor böyle dedi, yolu açtı,
öbürleri de yürüdüler arkasından,
çığlıklar, naralar göklere yükseldi.
Öte yandan Argoslular da bastılar narayı;
saldırma güçlerini unutmamışlardı.
Troyalı yiğitlerin saldırışını beklediler.
İki ordunun naraları göklere çıktı,
ta yukarlara, Zeus'un ışınlarına.

On Dördüncü Bölüm

Nestor bir yandan su içiyor, bir yandan bağrışmaları duyuyordu.
Şu kanatlı sözleri söyledi Asklepiosoğlu'na:
"Bir bak bakalım, tanrısal Makhaon,
nereye varacak bu işin sonu,
gemiler yanında bizim yiğitlerin naraları artmada,
sen oturduğun yerde kızıl şarabını iç dur,
bekle burda güzel saçlı Hekamede'yi,
bekle su ısıtsın sana,
kanayan yaranı bir güzel yıkasın,
ben gidip öğrenivereyim olup biteni."
Böyle dedi, oğlunun iyi yapılmış kalkanını aldı,
atları iyi süren Thrasymedes'in kalkanıydı bu,
parlıyordu çepeçevre tunçla,
yerde duruyordu, barakanın içinde,
aldı ucu sivri tunçtan, güçlü kargıyı,
ama barakadan çıkar çıkmaz donup kaldı,
gözünün önünde yüz kızartan şeyler oluyordu,
bir ordu karmakarışık, darmadağın,
bir ordu da arkadan sıkıştırıyordu onu,
ulu canlı Troyalılardı sıkıştıran,
Akhaların duvarı baştan başa yıkılmıştı.
Koca deniz cılız dalgalarla sessizce kabarırsa nasıl,
uğuldayan rüzgârlar hızla çıkmıştır yola,
ama umursamaz o, çalkanmaz, durur,
bekler bir yel insin gökten aşağıya.
Yaşlı Nestor'un da yüreği işte böyleydi,
üzgün yüreği kalmıştı iki şey arasında:
Çevik atlı Danaoların kalabalığına mı karışsındı,
gidip Atreusoğlu Agamemnon'u mu bulsundu?
Erlerin güdücüsü Agamemnon'a gitmekti en iyisi.
Bu ara erler kıyasıya yiyordu birbirini,
kılıçlar, iki uçlu kargılar çarpışıyordu,

bükülmez tunçlar çınlıyordu gövdeler üstünde.
Nestor, Zeus'un beslediği krallara rastladı,
yaralıydılar, gidiyorlardı gemilere doğru,
bunlar Tydeus'un oğlu, Odysseus, Atreusoğlu Agamemnon'du,
savaştan çok uzaktaydı gemileri,
köpüklü denizin kıyısında.
Ama gemilerin ilk sıraları oraya doğru çekilmişti,
duvar da onların önüne yapılmıştı,
gemilere dar gelmişti kıyı,
bu yüzden böyle sıralanmıştı gemiler,
böylece gemilerle dolmuştu tıkabasa
dağlarla çevrelenen kıyının koca ağzı.
Kargaşalığı görmeye gelmişti krallar,
gelmişlerdi kargılarına dayana dayana,
göğüslerinde yürekleri sızlıyordu.
Yaşlı Nestor'u görünce içleri burkuldu,
Kral Agamemnon seslendi, dedi ki:
"Ey Neleusoğlu Nestor, Akhaların şanı şerefi,
adam öldüren savaşı bırakıp ne diye geldin buraya?
Korkarım zorlu Hektor getirecek yerine sözünü,
Troyalılar arasında söz almıştı hani, ne demişti,
gemileri bırakıp dönmeyeceğim demişti İlyon'a,
gemileri, demişti, ateşe verip yakacağım,
Argosluları kırıp geçireceğim, demişti.
Gerçek oluyor şimdi bütün bunlar.
Nedir bu benim başıma gelen!
Öbür Akhaların da öfke kaplamış yüreklerini,
gemiler önünde savaşmak istemiyorlar,
Akhilleus gibi onlar da bana karşı."
Karşılık verdi at sürücüsü Nestor, dedi ki:
"Neylersin, gerçekten böyle bu,
Zeus'un bile elinden gelmez bunu değiştirmek.
Yıkıldı gitti duvar, gemilerimizin kalesi yıkıldı gitti.
Gemilerin yanında bizimkiler kan ter içindeler,
ne durma var, ne dinlenme,
nerden, nasıl bakarsan bak,
anlayamazsın Akhalar en sıkışık nerde,
o kadar karmakarışık ölüyorlar.
Çığlıklara baksana, gökleri sardı.
Düşünüp taşınmak kaldı bize, kala kala,

bilmem nereye varacak bu işin sonu,
kafayla bir yol bulunur gibime gelir,
ama biz savaşa katılalım demem,
yaralı adamların işi değil bu."
Karşılık verdi Agamemnon, erlerin başbuğu, dedi ki:
"Demek savaş gemilerin yanına geldi,
demek ne duvar işe yaradı, ne de hendek,
Danaolar ne çok emek vermişlerdi oraya,
bizim için aşılmaz bir kale olacaktı.
Üstün güçlü Zeus'un demek isteği böyle,
Akhaları, Argos'tan uzakta, ünsüz, yok etmek.
Gün oldu, Zeus, Danaoları çok korudu,
bakıyorum ta tersi oluyor şimdi de,
başkalarını yüceltiyor mutlu tanrılar gibi,
sımsıkı bağlıyor bizim elimizi ayağımızı.
Haydi hepimiz uyalım benim şu dediğime,
ön sıralarda ne kadar gemi varsa denize en yakın,
çekelim hepsini, indirelim tanrısal suya,
taşlar bağlayıp derin suda bırakalım gemileri,
bekleyelim gelsin ölümsüz gece,
o zaman Troyalılar belki savaşa ara verir,
biz de çekeriz suya tekmil gemilerimizi,
yıkımdan kaçmak, geceleyin de olsa, ayıp değil,
kaçıp kurtulmak yok olmaktan daha iyi."
Çok akıllı Odysseus yan yan baktı, dedi ki:
"Ne biçim söz çıktı dişlerinin arasından, Atreusoğlu,
uğursuz adam, komutan olmalıydın sen aşağılık bir orduya,
sen kral olacak adam değilsin bize.
Zeus bize, kocaymcaya dek dayanmayı verdi,
zorlu savaşlarda, ta ölünceye dek.
Demek bırakıp gitmek niyetindesin Troyalıların büyük ilini?
Bu kent uğruna çektiklerimiz yabana mı gidecek?
Bu sözünü duymasın kimse, kapa ağzını,
böyle bir söz çıkmamalıydı senden,
sözü sazı yerinde, elinde değnek taşıyan bir kral,
Argosluların hepsine kendini saydıran bir adam,
böyle düşünmeden, uluorta konuşmamalıydı.
Bu sefer aklını kaçırdın derim sana,
savaşın en çok kızıştığı şu sıra,
sağlam gemilerimizi denize çekelim diyorsun ha,

Troyalılar büsbütün üstün gelip böbürlensinler, diye mi,
yuvarlanalım, diye mi tepetaklak ölüm uçurumuna?
Bir daha dayanamaz savaşa Akhalar
gemileri çekildikten sonra denize,
gidecekler savaştan geriye baka baka.
Senin öğüdün yok edecek onları.
Kendine gel, orduların başbuğu, hey."
Kral Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
"Ey Odysseus, azarın yüreğime dokundu,
bu buyruğu vermiştim istemeye istemeye,
çekin, dedim, denize sağlam gemileri.
Ama çıksın karşıma daha iyi öğüt verecek bir adam,
ister genç olsun, ister yaşlı, dinlerim sözünü."
O zaman gür naralı Diomedes söz aldı, dedi ki:
"İşte karşınızda o adam, aramayın boşuna,
yeter ki dinlensin sözüm, kimse kıskanmasın beni
aranızda en genç olan benim diye,
Övünürüm yiğit bir babanın soyundan olmakla,
Thebai'de toprak altında yatan Tydeus'un oğluyum ben,
Portheus'un kusursuz üç oğlu olmuştu,
otururlardı Pleuros'da, sarp Kalydon'da,
biri Agrios'tu, biri Melas,
biri de atçı Oineus, babamın babası,
ötekilerini geçerdi yiğitlikte.
Ama o kaldı orda, babam da gitti Argos'a yerleşti,
Zeus'la öbür tanrılar böyle istemişlerdi.
Aldı Adrestos'un kızlarından birini,
oturuyordu bol varlıklı bir evde,
yığın yığın buğday veren tarlaları vardı,
yemiş ağaçları vardı çevresinde sıra sıra,
koyunları vardı sürülerle,
kargı atmada geçerdi tekmil Akhaları.
Bilirsiniz siz de, böyleydi bu.
Hor göremezsiniz beni soyumdan yana,
diyeceklerim baştan başa doğru:
Tek yol, yaralı maralı, savaşa dönmek,
kavgaya tutuşmaz, sakınırız kargılardan,
almayız yara üstüne yara.
Orda durup kışkırtalım bizimkileri yeter,
hanidir yürekleri öfkeli, savaştan uzaktalar."

Böyle dedi, onlar da dinlediler, uydular ona.
Başlarında erlerin başbuğu Agamemnon, yola koyuldular.
Yeri sarsan ünlü tanrı gözcülük etmiyordu boş yere,
yaşlı bir adam kılığında çıktı karşılarına,
sağ elinden tuttu Atreusoğlu Agamemnon'u,
seslendi ona, kanatlı sözlerle dedi ki:
"Atreusoğlu, sevinir şimdi Akhilleus'un uğursuz yüreği,
Akhalarm öldüğünü, kaçtığını görür sevinir,
na şu kadar akıl yok onun kafasında.
Gebersin, tanrı gözünü kör etsin.
Mutlu tanrıların sana öyle kızdıkları yok,
Troyalıların önderleri, başbuğları, gün gelecek,
tozu dumana katacaklar engin ovada,
sen onları gerisin geri kaçışını göreceksin,
gemilerden, barakalardan uzağa, kente doğru."
Böyle dedi, koca bir nara attı, çınlattı ovayı.
Savaşta Ares'in kavgasına katılan dokuz bin, on bin adam,
nasıl hep bir ağızdan bağırırsa,
öyle bir ses çıktı yeri sarsan güçlü tanrıdan.
Saldı her Akhalının yüreğine dövüşme, savaşma gücü.
Altın tahtlı Here, Olympos'un doruğundan onu gördü,
kardeşini, kaynını ossaat tanıdı,
sevindi erlere ün veren savaşta didindiğine.
Ama o Zeus'u da görüyordu,
çok pınarlı İda'nın en yüksek doruğunda,
görünce de korku kaplıyordu yüreğini.
Düşünüp duruyordu inek gözlü ulu Here,
nasıl çelebilirim diyordu Kalkanlı Zeus'un aklını.
Derken en iyi şu yol göründü gönlüne:
Süslenip püslenip İda'ya gidecekti,
belki Zeus onu koynuna alıp sevişmek isterdi,
o zaman dökerdi üstüne ılık, tatlı uykuyu,
gözkapaklarını, düşünen aklını örterdi.
Oğul Hephaistos'un ona yaptığı odaya gitti,
Hephaistos çok sağlam kapılar yapmıştı,
gizli bir sürmesi vardı kapının,
hiçbir tanrı açamazdı onu.
Here içeri girip parlak kanatlarını örttü.
Tanrısal merhemle sildi gövdesindeki kirleri,
tanrılara yakışan kokulu yağla oğundu,

Zeus'un tunç eşikli evinde salladıkça bu yağı
kokular göklere, tapınaklara yayılırdı,
işte o yağı sürdü güzelim gövdesine,
elleriyle saçlarını taradı,
pırıl pırıl, tanrısal örgülerini ördü,
ölümsüz başından sarkan o güzelim örgüleri.
Sonra tanrısal bir giysi giydi üstüne,
süslerle bezeyip Athene işlemişti ona bu giysiyi.
Tutturdu göğsünü altın iğnelerle.
Yüz püsküllü bir kemer kuşandı.
Küpeler taktı iyice delinmiş kulak memelerine,
üç taşlıydı bu küpeler, dut kadar,
ortalığa yayılır, göz kamaştırırdı güzelliği.
Örttü başını yepisyeni, güzel bir örtüyle,
gün gibi apaktı bu örtü.
Parlak ayaklarına bağladı güzel sandallar.
Tepeden tırnağa süslenip çıktı odasından.
Çağırdı tanrılardan ayrı bir yana Aphrodite'yi, dedi ki:
"Beni dinler, yapar mısın dediğimi, canımın içi,
yapmaz mısın yoksa, kin beslediğin için gönlünde bana,
sen Troyalılardan yanasın, ben Danaolardan yanayım diye?"
Zeus'un kızı Aphrodite karşılık verdi, dedi ki:
"Here, ulu tanrıça, büyük Kronos'un kızı,
söyle içindekini, yapmak gelir gönlümden,
yapabilirsem, yapılacak şeyse ama."
Ulu Here düzen kurdu, dedi ki:
"Senden şu sevgi, şu alım var ya,
yani şu ölümsüzleri, ölümlüleri alt ettiğin,
işte onları bana ver bugünlük.
Gidiyorum bol ürün veren toprağın bir ucuna,
tanrıların atası Okeanos'la, ana Tathys'ü görmeye,
onlar almışlardı beni Rheia'nın elinden,
saraylarında iyice beslemişler, büyütmüşlerdi.
İri gözlü Kronos'u Zeus o zamanlar
kapatmıştı toprağın, ekin vermeyen denizin altına,
Gidiyorum işte görmeye onları,
son vereceğim inatçı kavgalarına.
Ne zamandır birbirinden uzaktalar, ne sevişme, ne bir şey,
yüreklerine öfke girdi, kin girdi de ondan.
Tatlı konuşur, alırsam gönüllerini,

yatağa girip sevgiyle birleşmelerini sağlarsam,
her zaman yürekten, saygıyla anarlar adımı."
Gülümser Aphrodite ona şöyle dedi:
"Olmaz demek gelmez elden, yakışmaz da.
Sen bir tanrıçasın, tanrılar tanrısı Zeus'un koynunda yatan."
Böyle dedi, çözdü göğsünden nakışlı memeliğini,
alacalı bulacalı bir kurdeleydi bu,
alımlı ne varsa hepsi onun içindeydi,
sevgi onun içindeydi, istek onun içinde,
cilveleşme, şakalaşma onun içinde,
en akıllı insanı ayartan aşk onun içinde.
Verdi onu Here'nin eline, konuştu, diller döktü:
"Al işte, sar bu memeliği göğsüne,
her şey işlenmiş bunun içine, ama her şey,
ben de sana ne derim bak, inan bana,
taş çatlasa dileğin yerine gelecek."
Böyle dedi, o inek gözlü ulu Here gülümsedi,
sonra da aldı memeliği, sardı göğsüne.
Zeus'un kızı Aphrodite evine döndü,
Here de fırladı sivri Olympos'tan aşağıya,
geçti Pierie'yi, güzel Emathie'yi,
at yetiştiren Trakyalıların karlı dağlarını geçti,
ayaklarını yere hiç dokundurmadan
yüksek doruklarını aştı dağların.
İndi Athos Dağı'ndan köpüklü denize,
Lemnos'a vardı, hızlı Thoas'ın kentine.
Rastladı orda Ölüm'e, Uyku'nun kardeşine,
Uyku'nun tuttu elini, seslendi, diller döktü:
"Tekmil tanrıların, insanların efendisi, Uyku,
eskiden beni nasıl dinlediysen, şimdi de dinle,
gelecek günlerde unutmam bu iyiliğini.
Zeus'un kaşları altında parlayan gözlerine dök uykuyu,
bana sevgiyle sarılır sarılmaz uyusun,
hiç eskimez, altından güzel bir taht armağan ederim sana,
oğlum çok ünlü topal Hephaistos yaptı o tahtı,
onu bir güzel işledi, ayaklar için de tokmak koydu,
şölende parlak ayaklarını dayarsın o tokmağa."
Tatlı Uyku karşılık verdi ona, dedi ki.
"Here, büyük Kronos'un kızı, saygıdeğer tanrıça,
hep var olan tanrılardan birini uyutmak iş değil,

uyuturum tanrı soylarının babası Okeanos Irmağı'nı bile,
ama Kronos'un oğlu Zeus'a ne yanaşırım,
ne de kendisi bana buyurmadan uyuturum onu.
Hani bir gün sana uymuştum, başıma neler gelmişti,
Zeus'un o taşkın oğlu İlyon'dan yola çıkmıştı,
Troyalıların kentini altüst etmiş bırakmıştı,
Kalkanlı Zeus'un aklını ben o gün uyutmuştum işte,
dört bir yanına dökmüştüm tatlılığımı,
kötü şeyler düşünüp durdun sen o sıra,
koyverdin sert rüzgârları, yaydın denize,
tekmil dostlarından uzağa kaçırttın Herakles'i,
kaçırttın güzel, kalabalık Kos Adası'na.
Zeus uyanınca ne kızmıştı, ne kızmıştı,
tanrıları savurmuştu sarayında sağa sola,
en çok da benim üzerime yürümüş, beni kovalamıştı,
denize atıp yok edecekti izimi bile,
tanrıları, insanları alt eden gece kurtardı beni,
kaçarken sığınmıştım geceye,
Zeus çok öfkeliydi, ama bıraktı peşimi,
korkmuştu hızlı gecenin canını sıkmaktan.
Sen gene de istersin olmayacak şeyler yapmamı."
İnek gözlü ulu Here ona şöyle dedi:
"Ne diye dert edinirsin bunları kendine?
İri gözlü Zeus, kendi oğlunu, Herakles'i koruduğu gibi
Troyalıları korumaya çalışır mı ki?
Sana taptaze bir Kharit tanrıçası vereyim, gel hadi,
onunla evlenirsin, karın olur, yatağına girer,
Pasithea'yı vereyim sana, onu bunca zamandır için çeker."
Here böyle dedi, Uyku sevindi, dedi ki:
"Öyleyse ant iç Styks suyu üzerine,
bir elini bereketli toprağa daya,
bir elini değdir ışıldayan denize,
Kronos'un çevresinde tekmil yeraltı tanrıları tanık olsun,
bana taptaze bir Kharit tanrıçası vereceğine ant iç,
bunca zamandır burnumda tüten Pasithea'yı vereceğine."
Uyku böyle dedi, ak kollu Tanrıça Here olmaz demedi,
dediğini yaptı, yeraltı tanrılarına ant içti,
hani şu Titanlar dediğimiz tekmil tanrılara.
Böylece Here andını bitirince,
uzaklaştılar Lemnos'la İmbros kentlerinden,

sislere bürünüp tez yol aldılar.
Vardılar canavarlar anası çok pınarlı İda'ya,
Lektos burnunda fırladılar denizden,
ayak bastılar bereketli toprağa.
Ayakları altında ormanlı doruklar titredi.
Uyku durakaldı orada,
görünmeden Zeus'un gözüne
çok yüksek bir çamın üstüne kondu,
İda'da büyüyen en ulu çamdı bu,
havada yüksele yüksele göğe varıyordu.
Uyku orada, çam dalları arasında,
bir kuş oluvermişti, dağlarda yaşayan, ince sesli,
tanrıların Khalkis, insanların Kymindis dedikleri.
Here dosdoğru yürüdü Gargaros doruğuna,
İda'nın en yüksek tepesiydi bu,
bulutları devşiren Zeus onu gördü,
görür görmez aşk sardı düşünceli kafasını,
öyle bir aşkı ilk birleştikleri gün duymuştu,
ana babalarından gizli çıktıkları gün yatağa.
Kalktı, vardı Here'nin yanına, konuştu, diller döktü:
"Olympos'tan ne diye geldin buraya, Here?
altında ne atların, ne araban var."
Ulu Here düzen kurup karşılık verdi, dedi ki:
"Gidiyorum bol ürün veren bir toprağın ucuna,
tanrıların atası Okeanos'la ana Tathys'ü görmeye,
onlar beni saraylarında iyice beslemişler, büyütmüşlerdi,
onları görmeye gidiyorum işte,
son vereceğim inatçı kavgalarına,
ne zamandır birbirinden uzaktalar, ne sevişme, ne bir şey,
yüreklerine öfke girdi, kin girdi de ondan.
Atlarım çok pınarlı İda'nın eteğinde kaldı,
toprağın, suyun üzerinden uçuracak onlar beni.
Senin için geldim Olympos'tan buraya,
kızarsın diye düşündüm sana haber vermeden gidersem
derin derin akan Okeanos'un sarayına."
Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
"Sonra da gidersin oraya, ne olur Here,
yatalım gel, sarmaş dolaş olalım yatakta, doyasıya,
bugüne dek ne bir tanrıçaya, ne bir kadına karşı
yüreğime akan aşk böyle altüst etmedi beni,

ne İksion'un karısı olacak kadını sevdiğimde,
tanrılara denk danışman Peirithoos'u doğurdu o kadın;
ne Akrision'un güzel topuklu kızını sevdiğimde,
ne üstün yiğit Perseus'un anası Danae'yi;
ne çok ünlü Phoiniks'in kızını sevdiğimde,
Minos'la tanrıya benzer Rhadamanthys'ü doğurdu o;
ne Semele'yi sevdiğimde, ne Alkemene'yi sevdiğimde,
Semele Dionysos'u doğurdu, ölümlülerin neşesini,
Alkmene Thebai'de otururdu,
bana üstün yürekli Herakles oğlumu doğurdu;
ne güzel saçlı Kraliçe Demeter'i sevdiğimde,
ne ünü uzaklara yayılan Leto'yu sevdiğimde.
Seni bile hiçbir zaman sevmemiştim şimdiki gibi."
Ulu Here düzenler kurup karşılık verdi, dedi ki:
"Korkunç Kronosoğlu, ne biçim söz çıktı ağzından?
Yatağa yatıp sevişmemizi nasıl istersin.
İda Dağı'nın tepesinde, göz göre göre?
Ya hep var olan bir tanrı görürse bizi,
biz uyurken gider söylerse öbür tanrılara?
Bir daha ayak basamam senin evine,
ne yüzle çıkarım bu yataktan dışarı?
Beni istiyorsan, buysa hoşuna giden,
yatak odamız var, sevgili oğlun Hephaistos'un yaptığı,
kapıları örttü sağlam kanatlarla,
oraya gidip yatalım, yatmak istiyorsan."
Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
"Tanrılar, insanlar görecek, diye korkma,
altın gibi bir sisle örterim dört bir yanımızı,
güneş bile onu geçip göremez bizi,
her şeyi keskin ışıklarıyla gören güneş bile."
Böyle dedi, aldı karısını koynuna, sarıldı,
tanrısal toprak yumuşak bir çimen saldı,
taptaze lotos bir halı serdi toprakla aralarına,
safranlardan, sümbüllerden, tatlı bir halı,
uzanıverdi ikisi de halının üstüne,
sardı onları güzel bir altın bulut,
buluttan çiy damlaları akıyordu pırıl pırıl.
Tanrıların babası yüksek Gargaros Tepesi'nde,
koynunda karısı, mışıl mışıl uyuyordu,
Uyku ile Aşk yola getirmişti onu.

Tatlı Uyku koştu Akhaların gemilerine doğru
toprağı sarsan tanrıya haber götürmeye.
Gitti durdu yanında, söyledi şu kanatlı sözleri:
"Hadi Poseidon, gönül hoşluğuyla yardım et Danaolara,
şanı onlara ver az bir zaman için de olsa.
Yumuşak bir uyku ile sarıp sarmaladım Zeus'u.
Here kandırdı onu, girdiler yatağa."
Uyku böyle dedi, insanların ünlü soylarına doğru gitti.
Danaolara yardım etmek isteğini kamçılamıştı Poseidon da.
Poseidon ossaat koştu ön sıralara, buyurdu:
"Argoslular, Hektor'a mı bırakacaksınız zaferi,
gemileri ele geçirsin, ün toplasın diye?
Hektor'un böyle böbürlenmesi neden,
Akhilleus öfkelendi, gemilerine çekildi de ondan.
Ama biz Akhilleus'u da aramayız o kadar,
birbirimize destek olalım, yeter.
Hadi gelin, yapın ben ne dersem.
En iyi, en büyük kalkanları koyun önünüze,
örtün başlarınızı ışıldayan tolgalarla,
alın ellerinize en uzun kargıları,
yürüyelim, kılavuz olacağım ben size,
Priamosoğlu Hektor istese de dayanamaz.
Küçük kalkan taşıyan bir yiğit varsa içinizde,
versin o kalkanı daha az yararlı birine,
kuşansın kendisi daha büyük bir kalkan."
Böyle dedi, onlar da candan dinlediler, uydular ona,
krallar, yaralı yaralı, dizmeye koyuldular sıraları,
hem Tydeusoğlu, hem Odysseus, hem Atreusoğlu Agamemnon.
Dolaşıp, silahları değiş tokuş ettiler,
iyi asker iyi silah aldı,
kötü askere verdi kötü silah.
Parlayan tunçlar kuşanıp koyuldular yola,
yeri sarsan Poseidon yürüyordu başlarında,
geniş elinde bir kılıç vardı, keskin ve korkunç,
benziyordu bu kılıç tıpkı yıldırıma.
Tüyler ürperten savaşta yanaşamazdı ona kimse,
Korku, erleri uzak tutuyordu ondan.
Öte yandan ünlü Hektor Troyalıları düzene koydu.
Mavi yeleli Poseidon'la Hektor o zaman
yaydılar en korkunç bir savaşın ağlarını,

biri Troyalılara destekti, biri Argoslulara.
Deniz kabarıp çarparken barakalara, gemilere,
yürüdüler birbirlerinin üstüne korkunç uğultularla.
Öylesine korkunçtu ki Troyalıların naraları,
ne insafsız Boreas'la kabaran denizin dalgaları
karaya çarpınca gümbürder bu kadar,
ne dağlarda tutuşan bir ormanda
cayır cayır yanan ateş bu kadar gürültü yapar,
ne de yüksek yapraklı meşe ağaçlarında
azgın rüzgâr uğuldar bu kadar.
İşte öyle bağırıyordu Troyalılarla Akhalar
saldırınca üstüne birbirlerinin.
Önce ünlü Hektor attı kargısını Aias'ın üstüne,
Aias dönmüştü Hektor'a doğru,
yanılmadı Hektor, göğsünden vurdu onu,
iki kayışın gerildiği yerden vurdu,
kayışın biri yarardı kalkanını taşımaya,
öteki, gümüş kakmalı kılıcını taşımaya yarardı.
Köpürdü Hektor, kayışlar korumuştu Aias'ın körpe etini,
sivri kargısı elinden boşuna uçup gitmişti,
ölümden kurtulmak için kaçtı arkadaşlarına doğru.
Ama Telamonoğlu büyük Aias vurdu onu bir taşla
bu taşlar kullanılırdı gemileri desteklemede,
çok vardı ortalıkta bu taşlardan,
yuvarlanır dururdu savaşanların ayakları altında.
İşte Aias, kaldırdı bunlardan birini,
arabasının rampası üstünden vurdu Hektor'u,
vurdu göğsünden, boynunun yanından,
Hektor döndü topaç gibi, yalpa vurdu sağa sola.
Zeus baba bir meşe ağacını nasıl
yıldırımıyla kökünden söküp koparırsa,
ağaçtan bir kükürt yayılır ortalığa,
kesilir soluğu ağacın yakınında duranın,
büyük Zeus'un yıldırımını görmek ne demek,
Hektor'un gücü de işte böyle yıkıldı yere,
kargısı kaydı elinden, kalkanıyla tolgası devrildi üstüne,
ışıldayan tunç silahları çevresinde çangırdadı.
Akha oğulları koştular ona doğru çığlık çığlığa,
kendilerine çekmek için kargı yağmuruna tuttular onu,
ama vurup yakalayamadılar erlerin başbuğunu,

yiğitler sarmıştı çevresini daha önce,
Pulydamas'la Aineias sarmıştı, tanrısal Agenor sarmıştı,
Lykialıların başı Sarpedon'la kusursuz Glaukos sarmıştı.
Onun için kaygılanmayan tek kişi yoktu,
sarmışlardı dört yanını yuvarlak kalkanlarıyla.
Kaldırıp elleriyle götürdüler onu savaştan,
götürdüler tez giden atlarına doğru,
atlar sırt çevirmişler kavgaya, savaşa,
duruyorlardı arabacının, alacalı arabanın yanında.
Ağır ağır soluyan Hektor'u taşıdılar kente.
Varınca güzel akan ırmağın geçidine,
Zeus'tan doğma anaforlu Ksanthos'un geçidine.
Hektor'u indirdiler arabadan,
yere yatırıp su serptiler üstüne.
Hektor soluk aldı, açtı gözlerini,
oturdu dizüstü, kapkara bir kan kustu,
sonra gene devrildi yere sırtüstü,
kara bir gece kapladı iki gözünü,
kargı yarasından bir türlü gelemedi kendine.
Argoslular, uzaklaşır görünce Hektor'u,
yeni bir hızla saldırdılar Troyalılara.
Önce çevik Aias, Oileus'un oğlu, atıldı öne,
sivri kargısıyla yaraladı Satnios'u,
Satnios, Enops'un oğluydu,
kusursuz bir superisi doğurmuştu onu Enops'a,
Enops çobanlık ederken Satnioeis kıyılarında.
Kargısıyla ün salmış Oileusoğlu vurdu onu böğründen,
Satnios yuvarlandı başaşağı,
kıyasıya bir savaş başladı dört yanında.
Kargısını sallayan Pulydamas yardımcı geldi Satnios'a,
Pulydamas, Panthoos'un oğlu,
vurdu Areilykos'un oğlu Prothoenor'u sağ omzundan,
zorlu kargı deşti omzu,
Prothoenor düştü tozun toprağın içine,
avuçlarıyla yakaladı toprağı.
Pulydamas övündü bağıra bağıra:
"Ulu canlı Panthoosoğlu'nun kargısı
güçlü elinden boşuna çıkmadı gibime gelir,
Argoslulardan biri etinde taşıyor onu,
inecek Hades'in evine, ona yaslana yaslana."

Böyle dedi, bu övgüye çok sıkıldı Argosluların canı,
en çok da Telamonoğlu yiğit Aias'm yüreği kabardı,
Prothoenor düşmüştü onun yanı başında.
Uzaklaşan Pulydamas'ın üstüne saldı parlak kargısını,
öteki sıçradı yana, kurtuldu kara ölümden,
değdi kargı Antenor'un oğlu Arkhelokhos'a,
demek tanrılar istemişlerdi onun ölümünü.
Vuruldu Arkhelokhos başının boynuyla bitiştiği yerden,
kargı girdi son omurga kemiğine, kesti iki veteri.
Yıkıldı, önce başı, ağzı, burnu değdi yere,
sonra bacakları, dizkapakları değdi.
Şimdi de Aias övündü kusursuz Pulydamas'a:
"Söyle bakalım, Pulydamas, ama doğruyu söyle,
Prothoenor'a denk değil mi bu adam?
Olmasa gerek rasgele biri,
rastgele bir soydan değil o,
atları süren Antenor'un ya kardeşi, ya da oğlu,
çok benziyor o soydan birine."
Aias böyle övündü, acı sardı Troyalıların yüreğini.
Akamas vurdu kargısıyla Boiotialı Promakhos'u,
koşmak istemişti kardeşinin yardımına,
Boiotialı kardeşini ayaklarından çekiyordu.
Akamas övündü bağıra bağıra:
"Böbürlenmeye doymaz, geveze Argoslular!..
Kaygı, yas sade bizim payımız değil,
siz de ölüp gideceksiniz böyle.
Promakhos'unuz nasıl uykuya daldı bakın,
kargım nasıl alt etti onu,
ödenmemiş bırakmadım kardeşimin borcunu.
Bunun için evinde kardeş bırakır adam,
beladan korumak için kendisini."
Böyle dedi, Argosluları öfke kapladı.
En çok da yiğit Peneleos'un yüreğine dokundu.
Peneleos saldırdı Akamas'ın üzerine,
Kral Peneleos'un saldırışına dayandı Akamas.
Kargı gitti İlioneus'u yaraladı,
İlioneus çok sürülü Phorbas'ın oğluydu,
Hermes, Troyalılar arasında Phorbas'ı severdi en çok,
varlıklı kılmıştı onu bu yüzden,
İlioneus anasının tek çocuğuydu.

Peneleos onu kaşının altından vurdu,
vurdu tam gözünün kökünden,
kargı girdi gözünün içine, çıkardı gözbebeğini,
sonra çıktı ensesinden,
adam yıkılıverdi iki eli havada.
Peneleos çıkardı keskin kılıcını,
vurdu adamın boynuna, tolgalı kafayı kesti attı,
zorlu kargı göze saplı duruyordu,
kafayı bir haşhaş başı gibi kaldırdı havaya,
döndü Troyalılara, şöyle dedi övüne övüne:
"Gidin Troyalılar, gidin hadi,
deyin soylu İlioneus'un anasına babasına,
saraylarında ağlasınlar oğulları için.
Alegenoroğlu Promakhos'un karısı da,
Akha yiğitleri yurda döndüğü gün,
sevincini duyamayacak sevgili kocasına kavuşmanın."
Böyle dedi, herkes titredi korku içinde, tepeden tırnağa,
Herkes ölüm uçurumundan nasıl kaçarım, diye bakındı durdu.
Olympos'ta oturan Musalar, söyleyin şimdi bana,
yeri sarsan ünlü tanrı zaferi eğdirince Akhalara,
kanlı soykaları Akhalardan ilkin kim kaldırdı?
Önce Telamonoğlu Aias vurdu Hyrtios'u,
katı yürekli Mysialıların başbuğu Gyrtias'ın oğluydu o.
Antilokhos öldürdü Phalkes'le Mermeros'u.
Meriones hakladı Morys'le Hippotion'u.
Teukros tepeledi Prothoon'la Periphetes'i.
Atreusoğlu erlerin başbuğu Hyperenor'un böğründen vurdu,
tunç kargı saplandı bağırsaklarına etti darmadağın,
canı açık yaradan bir anda uçtu gitti,
karanlık kapladı iki gözünü.
Birçoğu da yok oldu Oileus'un çevik oğlu Aias'ın eliyle.
Zeus salınca ortalığa Bozgun'u,
korkuyla kaçanları kovalayanlar arasında
Aios'tan çevik olan yoktu.

On Beşinci Bölüm

Kaçtılar çitleri, hendekleri atlaya atlaya,
Danaoların elinden can verdi bir sürü insan,
sonra da durakaldılar arabaların yanında,
bozgunla sapsarı olmuşlardı korkudan.
İda'nın doruklarında Zeus uyandı o sıra,
altın tahtlı Here'nin yanı başında doğruldu,
kalktı ayağa, Troyalılar Akhaları gördü,
kimisi karmakarışık olmuş koşuşuyordu,
kimisi de vargücüyle yükleniyordu arkadan.
Zeus, Argoslular arasında Kral Poseidon'u gördü,
yere uzanmış gördü Hektor'u ovada,
arkadaşları sarmışlardı çevresini,
Hektor tıkanmış kalmış, kendinden geçmişti,
kara kan kusuyordu habire,
sıradan bir Akhalı değildi onu vuran.
İnsanların, tanrıların babası acıdı Hektor'a,
korkunç bir bakışla baktı Here'ye, dedi ki:
"Amma da düzen kurdun, yola gelmez Here,
savaş dışı ettin tanrısal Hektor'u,
uğrattın orduyu bozguna.
Bu kötülüğün meyvesini sen toplayacaksın önce,
seni bir güzel pataklayayım da gör.
Unuttun mu seni havalara astığım günü,
bir örs bağlamıştım ki ayağına,
çözülmez bir altın zincir vurmuştum ellerine,
asılı kalmıştın havalarda, bulutlar arasında,
koca Olympos'ta söylenip durduydu tanrılar,
ama yanına varıp seni kurtaramıyordu hiçbiri,
geleni tutup atardım eşikten aşağıya,
yeryüzüne vardı mı kalmazdı iler tutar yeri.
Ama çıkmıyordu yüreğinden tanrısal Herakles'in acısı,
hani Boreas'la bir olmuş, fırtınaları kandırmıştın,

ekin vermeyen denize salmıştın kötü niyetle Herakles'i,
sonra da düzenli Kos kentine sürmüştün onu.
Ben çıkarmıştım Herakles'i oradan,
gerisingeri götürmüştüm at besleyen Argos'a,
ne çok acı çekmişti o, ne çok acı.
Beni aldatmaktan vazgeçesin diye söylüyorum bunları sana,
göreceksin yatakta sevişmemiz ne işe yarayacak,
beni aldatmak için düzenlediğin bu sevişme,
bütün öbür tanrılardan uzak."
Böyle dedi, o inek gözlü ulu Here donakaldı,
sonra dile gelip kanatlı sözlerle dedi ki:
"Tanığım olsun Gaia, üstündeki koca Uranos,
mutlu tanrıların en büyük, en korkunç yeminlerini dinleyen
Styks'ün yer altında çağlayan suları tanığım olsun,
ant içiyorum senin kutsal başın üstüne,
kızoğlankız girdiğim yatağımızın üstüne,
boşuna ant içmem ben onun üstüne hiçbir zaman,
benim isteğimle hırpalamıyor
Troyalılarla Hektor'u Poseidon, yeri sarsan,
benim isteğimle desteklemiyor ötekileri,
gönlü, yüreği öyle istiyor herhal,
gemileri yanında bitkin Akhalara acımış olacak.
Ama ben öğüt vereyim gene ona,
kara bulutlu tanrı, gitsin senin buyurduğun yere."
Here böyle dedi, insanların, tanrıların babası gülümsedi,
kanatlı sözlerle karşılık verdi ona:
"İnek gözlü ulu Here, sen bundan böyle,
ölümsüzler arasında oturup, düşüncelerini bana uydursan,
Poseidon istese bile bambaşka şeyler,
ossaat değiştirir fikrini, uyar bizim gönlümüze.
Gerçekse sözün, yalan söylemiyorsan,
git tanrılara karış, çağır buraya
İris'le Apollon'u, ünlü Okçu'yu,
gitsin tunç zırhlı Akhaların ordusuna,
desin Kral Poseidon'a, savaşı bırak, eve dön,
Phoibos Apollon kışkırtsın Hektor'u savaşa,
taze güç katsın Hektor'un göğsüne,
unuttursun ona yüreğini kemiren acıları,
Akhaları çevirsin gerisin, geri,
korkakça bir kaçış salsın ortalığa,
düşsünler sıra sıra gemileri üstüne Peleusoğlu Akhilleus'un,

o da can yoldaşı Patroklos'u savaşa sürsün.
Ünlü Hektor, Patroklos'u öldürecek İlyon önünde,
Patroklos birçok yiğit öldürecek, sonra ölecek,
bu yiğitler içinde tanrısal Sarpedon da var, benim oğlum.
Tanrısal Akhilleus kızacak olup bitene, öldürecek Hektor'u.
Patroklos girişince işe, bir saldırış yapacağım gemilerden,
sarp İlyon'u alana dek Akhalar,
Athene'nin isteği yerine gelene dek,
hiç durdurmayacağım bu saldırışı.
Kıl kadar vazgeçmem öfkemden,
başka bir ölümsüzü bırakmam Danaolara yardıma,
önce Peleusoğlu'nun dileği gelmeli yerine,
söz verdim bir kez, başımla işmar ettim,
Tanrıça Thetis sarılmıştı dizlerime,
yalvarmış yakarmıştı, demişti Akhilleus'a saygı göster."
Böyle dedi, ak kollu Tanrıça Here de dinledi onu,
İda dağlarından koyuldu yola, koca Olympos'a doğru.
Yeryüzünü karış karış dolaşırken bir adam,
kafasında bir sürü düşünceler geçirir de hani,
"şuraya bi varsam!" diye bir fikir çakarsa beyninde nasıl,
ulu Here de böyle, istekle atıldı ileriye,
uçtu uçtu, vardı sarp Olympos'a,
Zeus'un sarayında toplu buldu ölümsüz tanrıları.
Görünce onu tekmil tanrılar kalktı ayağa,
taslarını uzatıp selâmladılar tanrıçayı.
Here boş verdi ötekilere,
güzel yanaklı Themis'in elinden aldı tası,
ilkin Themis koşup karşılamıştı onu,
seslenip kanatlı sözler söylemişti:
"Ne diye geldin Here, sarsılmış gibisin,
kocan Kronosoğlu çok mu korkuttu seni?"
Ak kollu Tanrıça Here karşılık verdi, dedi ki:
"Sorma Themis, sorma. Sen kendin de bilirsin,
ne taşkın, ne katıdır onun yüreği.
Aç bakalım sen tanrıların eşit pay aldığı şöleni,
bütün tanrılarla birlikte öğreneceksin sarayında
ne kötü işler kuruyor Zeus, ne kötü işler,
kimsenin yüreğini sevindirmeyecek bu haber,
ne insanların, ne de şölende güzel güzel oturan tanrıların."
Ulu Here böyle, dedi yerine oturdu,
Zeus'un sarayında tanrılar öfkelendiler.

Dudak büküp şöyle bir gülümsedi Here,
ama kapkara kaşları altında alnı çatık kaldı,
kinle, öfkeyle seslendi hepsine:
"Aptallar, akılsızlık ediyoruz Zeus'a içerlemekle,
sözle ya da kolla durdurmak için onu
ne düşünüyoruz, yanına varmayı mı?
Oturur uzakta, kulak asmaz, aldırış etmez o bize.
Ölümsüz tanrılar arasında, güçten yana,
hepimizden üstün odur derler,
getirdi hepimizin başına bin türlü bela,
korkarım, Ares'te şimdi acı çekme sırası,
oğlu Askalaphos öldü savaşta,
Ares insanlar arasında onu severdi en çok,
sen benim oğlumsun, derdi ona."
Here böyle dedi, Ares de iki eliyle dövündü,
vurdu gürbüz butlarına, inleye inleye dedi ki:
"Olympos'ta oturan tanrılar, ayıplamayın beni
öcünü almaya gidersem öldürülen oğlumun,
gidersem Akha gemilerine doğru.
Gideceğim, kaderimde Zeus'un yıldırımıyla vurulmak olsa da,
kanın, tozun toprağın içinde yatmak olsa da, ölülerle yan yana."
Böyle dedi, atlarını bağlamalarını buyurdu Korku'yla Bozgun'a,
kendisi de kuşandı pırıl pırıl silahlarını.
Athene, tekmil tanrılar için korkup da,
tahtından kalkıp fırlamasaydı eşikten dışarı,
Ares'in başından tolgasını, omuzlarından kalkanını almasaydı,
tunç kargısını güçlü elinden kaptığı gibi dikmeseydi yukarıya,
çok daha büyük, çok daha korkunç olurdu
Zeus'un ölümsüzlere karşı öfkesi, kini.
Taşkın Ares'i azarladı Athene şu sözlerle:
"Sen aklını kaçırmışsın, deli,
duymuyor musun, kulağın yok mu,
akıl, saygı denen şey yok mu sende?
Ak kollu tanrıça Here bak ne dedi,
Olymposlu Zeus'un yanından geliyor o,
ne istersin, belalar mı yağdırmak istersin başına,
zorla Olympos'a dönersen halin ne olur,
üstelik tekmil öbür tanrıların derde girecek başı.
Zeus ossaat bırakacak ulu canlı Troyalıları, Akhaları,
koşup gelecek Olympos'a, getirecek altımızı üstümüze,

yakalayacak rasgele suçluyu, suçsuzu.
Oğlun öldü, ama bastır derim sana öfkeni.
Bugüne dek ondan ne üstün yiğitler öldürüldü,
daha da üstün güçlü ne yiğitler öldürülecek,
çok zor insanoğullarını ölümden korumak."
Athene böyle dedi, taşkın Ares'i çağırdı dışarıya,
Here de Apollon'u, haberci İris'i çağırdı dışarıya,
seslendi onlara, kanatlı sözlerle dedi ki:
"Zeus buyurdu çabuk İda'ya gelmenizi,
gidip çıktığınız zaman Zeus'un karşısına,
size ne der, ne buyurursa, yapın onu."
Ulu Here böyle dedi, gitti gerisin geri,
oturdu tahtına, iki tanrı fırladı uçtu,
vardılar canavarların anası çok pınarlı İda'ya,
Gargaron doruğunda oturur buldular iri gözlü Kronosoğlu'nu,
güzel kokulu bir bulut dolamıştı başını, çepeçevre,
Yaklaşıp durdular bulutları devşiren Zeus'un önünde,
Zeus onları görünce yüreğinde öfkelenmedi,
çabucak dinlemişlerdi sevgili karısının sözünü.
Önce İris'e kanatlı sözler söyledi, dedi ki:
"Hadi git, hızlı İris, Poseidon'a ilet şu haberi,
yalancı bir haber ulaştırma sakın,
söyle ona son versin savaşa dövüşe,
girsin tanrıların arasına ya da tanrısal denize.
Ama sözlerimi dinlemez de, direnirse,
ne kadar güçlü olursa olsun o,
üstüne vardığımda kafa tutayım demesin,
ondan çok üstünüm, gönlüne iyicene koysun bunu,
hem yaşça da büyüğüm ondan,
ama o çekinmez benimle bir tutmaya kendini,
oysa öbür tanrıların ödü kopar benden."
Böyle dedi, yel gibi hızlı İris de dinledi onu,
indi İda dağlarından kutsal İlyon'a.
Gökten doğma Boreas'ın baskısı altında
buz gibi dolu ya da kar nasıl yağarsa bulutlardan,
hızlı İris de öyle çabuk fırladı uçtu.
Yeri sarsan ünlü tanrının yanında durdu, dedi ki:
"Toprağı sarsan, mavi yeleli tanrı,
Kalkanlı Zeus'un ağzından bir haber getirdim sana,
son versin, diyor, savaşa dövüşe,
karışsın tanrılara, diyor ya da girsin tanrısal denize.

Ama dinlemezsen sözünü, direnirsen,
meydan okuyacak sana, savaşacak yüz yüze,
kaçınamaz, diyor, benim ellerimden,
ondan çok üstünüm, diyor, güçte,
yaşça da büyüğüm ondan, diyor,
sen çekinmezmişsin kendini onunla bir tutmaya,
oysa öbür tanrıların ödü koparmış ondan."
Yeri sarsan ünlü tanrı çok öfkelendi, dedi ki:
"Yiğitliğine yiğittir, bilirim onu,
ama beni küçümsemek ne oluyor, eşitim ben onunla,
bana zorla baş eğdirecek olan o mu?
Kronos'tan doğma üç kardeşiz bizler,
Rhea doğurdu Zeus'u, beni, ölülere hükmeden Hades'i,
dünya üçe bölündü, üçümüz de aldık payımızı,
kura çekildi, köpüklü deniz düştü bana
her zaman orda oturayım diye,
sisli karanlıklar ülkesi düştü Hades'in payına,
Zeus'a bulutlar arasındaki engin gök düştü.
Ama toprakla koca Olympos'ta herkesin payı var,
bu yüzden yaşamam ben Zeus'un keyfince,
gücü varsa, rahat otursun kendi payında, ülkesinde,
korkutmasın elleriyle, alçak yerine komasın beni.
En iyisi, çıkışsın kendi kızlarına, oğullarına,
kendi çocuklarına geçirsin sözünü,
onlar ister istemez dinlerler onu."
Ayakları yel gibi hızlı İris karşılık verdi, dedi ki:
"Öyle mi, yeri sarsan tanrı, mavi yeleli,
böyle ağır, hırçın bir söz mü götüreyim Zeus'a?
Bir düşün, yumuşatırsın belki sözünü,
soylu insanların yüreği yumuşar,
bilirsin, büyüklerden yanadır Erinysler."
Yeri sarsan Poseidon karşılık verdi, dedi ki:
"İris tanrıça, bu sözün tam yerinde işte,
uslu akıllı haberciye rastlamak ne güzel şey.
Ama gönlüme yüreğime dayanılmaz bir acı girer
öfkeli sözlerle çıkışmaya kalkarsa bana
kaderden eşit pay almış, eşit bir tanrı.
Haydi baş eğeyim bir daha, bastırayım saframı,
ama yürekten meydan okuyacağım, bir şey diyeceğim sana,
Zeus bana karşı, doyumluk toplayan Athene'ye karşı,
Here'ye, Hermes'e, Kral Hephaistos'a karşı,

yıkmak istemezse, korursa İlyon'u,
Argoslulara vermezse üstün gücü,
bilsin ki dinmez bir kin yaratacak gönlümde."
Yeri sarsan tanrı böyle dedi, bıraktı Akha ordusunu,
gitti daldı denize, Akha yiğitleri kaygılandı.
Bulutları devşiren Zeus da seslendi Apollon'a:
"Git şimdi, sevgili Phoibos, git tunç zırhlı Hektor'a,
yeri kuşatan, toprağı sarsan tanrı daldı tanrısal denize,
çekindi öfkemin uçurumuna düşmekten,
başkaları da denedi benimle savaşmayı,
hani şu yeraltı tanrıları, Kronos'un çevresindekiler.
Ama benim için de, onun için de çok daha iyi oldu
önceden safrasını bastırıp baş eğmesi, çekinmesi ellerimden,
bu iş ter dökmeden bitmezdi yoksa.
Sen şimdi al püsküllü kalkanımı,
onu salla dur, Akha yiğitlerini püskürt.
Git şanlı Hektor'la uğraş, okçu tanrı,
büyük bir öfke yarat onun yüreğinde,
Akhalar kaçsın gemilerine, Hellespontos'a doğru.
Sonra ben yol gösteririm sözümle, işimle onlara,
Akhalar biraz soluk alır bunca acıdan."
Böyle dedi o, Apollon da dinledi babasının sözünü,
bir çaylak gibi indi İda dağlarından,
en hızlısıdır kanatlı kuşların
güvercin öldüren hızlı çaylak.
Apollon, oturur buldu akıllı Priamosoğlu'nu,
tanrısal Hektor doğrulmuş, kendine geliyordu,
çevresinde arkadaşları, geçmişti tıkanıklığı, teri,
uyarmıştı onu Kalkanlı Zeus'un isteği.
Koruyucu Apollon yanında durdu, dedi ki:
"Ne diye ötekilerden uzak, bitkin otursun böyle,
Priamos'un oğlu, bir derdin mi var ki?"
Tolgası ışıldayan bitkin Hektor karşılık verdi, dedi ki:
"Kimsin, sevgili tanrı, kimsin sen, bana böyle soran?
Gür naralı Aias vurdu beni göğsümden bir taşla,
arkadaşlarını tepeliyordum Akhaların kıvrık gemileri önünde,
durdurdu saldırma gücümü, duymadın mı,
göreceğim sandım ölüleri, Hades'in evini,
yüreğim uçup gidecek gibi oldu."
Koruyucu Kral Apollon karşılık verdi, dedi ki:
"İda'dan bir savaş ortağı gönderdi sana Kronosoğlu,

yanında durup seni koruyacak, kendine gel hadi.
Altın kılıçlı Phoibos Apollon'u gönderdi,
na burdayım, gör bak işte,
öteden beri korurum seni de, yüksek kentini de.
Kışkırt şimdi arabadakileri, hadi durma,
sürsünler hızlı atlarını koca karınlı gemilerine doğru,
gene de yürürüm onların yanı başında,
bir boydan bir boya düzeltirim atlara yolu,
gerisin geri çeviririm Akha yiğitlerini."
Böyle dedi, büyük bir güç verdi orduların güdücüsüne.
Ahırda günlerce arpayla beslenmiş bir at
nasıl ipini koparır da dörtnal koşarsa ovaya,
güzel akan ırmakta yıkanmadan edemez hani,
kurumludur, başı diktir, omuzlarına dökülmüştür yelesi,
diyecek yoktur çalımına,
çayırlara götürür onu çabucak dizleri.
Hektor da öyle oynattı ayaklarını, dizlerini,
kışkırttı atlıları, tanrının sesini duyar duymaz.
Köpeklerle köylüler kovalarlarsa nasıl
bir boynuzlu geyiği ya da yaban bir keçiyi,
sarp bir kaya, gölgeli bir orman nasıl sığınak olursa ona,
böylece avcılar hayvanı yakalayamaz bir türlü,
derken çıkagelir çığlıkları duyan soylu bir aslan,
yol üstünde ossaat dağıtır tekmil avcıları,
Danaolar da işte böyle kovaladılar düşmanı,
tartakladılar kılıçlarıyla, iki uçlu kargılarıyla,
ama sıraları dolaşır görür görmez Hektor'u,
ödleri koptu, yürekleri düştü ayaklarına."
Andraimon'un oğlu Thoas seslendi onlara,
Thoas, Aitolların en yiğidiydi,
çok iyi bilirdi kargı sallamasını,
çok üstündü göğüs göğüse dövüşmekte,
çıktıkça delikanlılar söz yarışına,
çok az Akhalı yenerdi onu.
Thoas düşüne taşına konuştu, dedi ki:
"Amanın, hiç inanasım gelmez gözlerime,
dirilmiş Hektor, kurtulmuş ölümden.
Nasıl da herkes ummuştu yüreğinde
Telamonoğlu Aias'ın elinden öleceğini.
Herhal bir tanrı korumuş, kurtarmış olacak,
birçok Danaoların dizlerini kıran Hektor'u.

Korkarım öyle olacak gene,
uzaktan gürleyen Zeus'un isteği olmasa,
öncü kesilip çıkmazdı böyle karşımıza.
Haydi dinleyin şimdi beni ne dersem,
buyuralım kalabalığa, çekilsin gemilere doğru,
biz de duralım, orduda en yararlı olmakla övünenler,
kargılarımızı kaldırıp karşı duralım ona,
durdururuz gibime gelir onun hızını.
Ne kadar ateşli olursa olsun o,
Danaoların kalabalığına girmekten korkar."
Böyle dedi, hepsi duydu, dinlediler onu.
Aias'm, Kral İdomeneus'un çevresindekiler,
Teukros'un, Meriones'in, Ares'e denk Meges'in çevresindekiler,
çağırıp yanlarına yiğitleri, savaşı düzenlediler,
karşı koydular Hektor'la Troyalılara.
Kalabalık da geride, çekildi Akhaların gemilerine doğru.
Troyalılar yığın yığın atıldılar öne,
büyük adımlar atan Hektor vardı başlarında,
önünde de Phoibos Apollon yürüyordu,
bir bulut örtmüştü omuzlarına,
pırıl pırıl kalkanı vardı elinde,
korkunç, kıllı, saldırgan,
demirci Hephaistos vermişti onu,
elinde taşısın, erleri bozguna uğratsın diye,
Apollon da o kalkanla güdüyordu orduları.
Argoslular da yığın yığın karşı koydular,
keskin çığlıklar yükseldi iki yandan,
yaylardan oklar uçtu, güçlü ellerden kargılar,
azı gitti savaşçı delikanlıların etine saplandı,
birçoğu da, et yemek için yana yana,
beyaz ete dokunamadan, saplandı toprağa.
Phoibos Apollon, kalkanı tuttukça elinde kımıldatmadan,
iki yandan da kargılar uçuyor, erler düşüyordu,
ama çabuk kısraklı Danaolara bakıp da,
sallayınca kalkanı, uzun uzun bağırınca,
burkuyordu yüreklerini göğüslerinde,
unutuyordu Danaolar saldırma güçlerini.
Kapkara bir gecenin içinde iki yırtıcı hayvan
nasıl ardına düşerse bir sığır ya da büyük koyun sürüsünün,
bekçileri yokken hayvanlar saldırmıştır onlara,
öylece kaçıyordu Akhalar, saldırma gücünden yoksun,

Apollon uğratmıştı onları bozguna,
Troyalılarla Hektor'a veriyordu ünü.
Savaş dağıldı o sıra, erler erleri tepeledi,
Hektor öldürdü Stikhios'la Arkesilaos'u,
biri tunç zırhlı Boiotialıların önderiydi,
öbürü ulu canlı Menestheus'un can yoldaşı.
Aineias, Medon'la İasos'un canına kıydı,
tanrısal Oileus'un piç oğluydu Medon,
Aias'ın da kardeşiydi, Phylake'de otururdu,
otururdu baba toprağından uzakta,
birini öldürmüştü de ondan,
Oileus'un karısı, analığı Eriopis'in kardeşini öldürmüştü.
İasos önderiydi Atinalıların,
Bukolosoğlu Sphelos'un oğlu derlerdi ona,
Mekistes'i Pulydamas tepeledi, Polites Ekhios'u,
savaşın en önünde Agenor öldürdü tanrısal Klonios'u.
Paris Deiokhos'u vurdu, arkadan, omzunun altından,
ön sıralarda kaçarken, sapladı tuncu boydan boya.
Soyarken bunlar ölülerin silahlarını,
Akhalar atıldı hendeğe, kazıklara doğru,
ordan burdan başladılar koşuşmaya,
yoktu duvarın berisine kaçmaktan başka çıkar yol.
Hektor Troyalılara seslendi bağıra bağıra:
"Saldırın gemilere, bırakın kanlı soykaları,
kimi görürsem gemilerinden uzakta, başka yerde,
ölüm uçurumuna atacağım onu,
akrabaları bir odun yığını dikemeyecek ona,
kentimizin önünde köpekler sürükleyecek ölüsünü."
Böyle dedi, salladı kamçıyı omzunun üstünde,
sürdü atlarını, sıra sıra seslenip Troyalılara,
onlar da birbirlerine seslenip, sürdüler araba çeken atlarını,
sürdüler korkunç bir gürültü içinde,
önlerinde Phoibos Apollon, ayağıyla şöyle bir çarptı çitlere,
çitleri deviriverdi derin hendeğin içine,
bir köprü kurdu, büyük, geniş bir yol açtı,
gücünü deneyen bir adamın kargısını atabildiği kadar uzun.
Bu yoldan bölük bölük atıldılar içeriye,
önde Apollon gidiyordu, elinde saygıdeğer kalkanı,
deviriyordu Akhaların duvarını kolayca,
hani bir çocuk, deniz kıyısında,
kumla nasıl oyuncaklar yaparsa kendine,

sonra da nasıl yıkarsa onları ayakları, elleriyle,
Phoibos tanrı, öyle yıkıyordun sen de
Argosluların bunca emeğini, bunca çabasını,
uğratıyordun onları bozguna.
Akhalar varınca gemilere durdular,
çağırdılar birbirlerini, tekmil tanrıları,
büyük adaklar adadılar kaldırıp ellerini.
En çok yaşlı Nestor, Akhaların bekçisi adadı
ellerini uzatıp yıldızlı göğe:
"Çok buğdaylı Argos'ta sana, Zeus Baba,
bir sığırın ya da bir koyunun yağlı butlarını yaktıysak
dönüşümüze adak olsun diye,
sen de işmar ettinse, aldınsa adağı,
hatırla bunu şimdi, ey Olymposlu,
koru bizi kara günden,
bırakma Troyalılar yok etsin Akhaları."
Böyle yakardı, akıllı Zeus da gürledi,
duymuştu adağını yaşlı Nestor'un,
Troyalılar da duydu Kalkanlı Zeus'un gürültüsünü,
daha çok saldırdılar *Argoslulara*,
hatırladılar saldırma güçlerini,
Engin denizin koca bir dalgası
bordaların üstünden nasıl yayılırsa gemiye,
öne sürdüğü zaman onu yelin gücü,
dalgalar şişip şişip yükselirse nasıl,
Troyalılar da uğultularla geçtiler duvarın üstünden,
arabalarını sürüp gemilere doğru,
iki uçlu kargılarıyla yakından giriştiler savaşa.
Troyalılar arabalarından savaşıyordu,
Argoslular da tırmanmıştı gemilerinin üstüne,
savaşıyorlardı kocaman kargılarıyla.
Uçları tunç, ekli kargılarını almışlardı ellerine,
gemilerde deniz savaşı için yedekte duran.
Akhalarla Troyalılar, tezgiden gemilerden uzakta,
savaşırlarken büyük duvarın çevresinde,
Patroklos barakasındaydı sevimli Eurypylos'un,
sözleriyle okşuyordu onu tatlı tatlı,
ilaçlar sürüyordu acı veren yarasına
dindirmek için kara sancılarını.
Ama duyunca saldırdığını Troyalıların duvara,
Danaoların çığlıklarla kaçmaya başladığını,

Patroklos ellerinin ayasıyla vurdu butlarına,
inleye inleye dövündü, dedi ki:
"Eurypylos, istesen de burada kalamam,
kavga kıyamet kopuyor, baksana.
Gelsin baksın sana hizmetçilerinden biri,
ben koşup gideceğim Akhilleus'a,
savaşmaya kışkırtacağım onu,
belki tanrı yardımıyla kandırırım gönlünü,
iyi olur arkadaştan gelen öğüt."
Böyle dedi, ayakları aldı götürdü onu.
Akhalarsa, üstlerine yürüyen Troyalıları durup beklediler,
sayıca kendilerinden azdı Troyalılar,
gene de kovamadılar onları gemilerden,
ama Troyalılar da yaramadılar Danaoların sıralarını,
gidip giremediler barakalara, gemilere.
Athene'nin yol göstermesiyle, usta bir doğramacı elinde,
bir çırpı nasıl düz ölçerse gemi tabanını,
öyle düz bir çizgi çekmişti savaş iki ordu arasında,
her gemi önünde bir bölük çarpışıyordu.
Hektor gelip dikilmişti şanlı Aias'ın karşısına.
Bir gemi için çabalıyordu ikisi de,
ama ne Hektor Aias'ı geri atıp gemiyi ateşe verebiliyor,
ne de Aias, tanrının başına saldığı Hektor'u geri atabiliyordu.
Klytios'un oğlu Kaletor gemiyi ateşe verecekken tam,
ünlü Aias'ın kargısıyla göğsünden vuruldu öldü,
Kaletor gürültüyle yıkıldı yere, kundak elinden düştü.
Hektor gözüyle görünce kardeş çocuğunun düştüğünü
kara geminin önünde tozun toprağın içine,
seslendi Troyalılarla Lykialılara, bağıra bağıra:
"Troyalılar, Lykialılar, göğüs göğüse dövüşmekte usta
Dardanoslular,
sakın çekilmeyin savaştan, dardayız çok,
durmayın, kurtarın Klytios'un oğlunu,
gemileri ateşe verirken düştü o,
bırakmayın Akhalar silahlarını soysunlar."
Böyle dedi, saldı parlak kargısını Aias'a,
kargı gitti Mostor'un oğlu Lykophron'a değdi,
Lykophron, Aias'ın Kythereli seyisiydi,
bir adam öldürmüştü tanrısal Kythere'de,
çıkmış gelmişti Aias'ın yanına,
sivri kargı delmişti kafasını kulağının altından,

Lykophron düştü geminin arkasından başaşağı,
çözüldü eli ayağı, bulandı toza toprağa.
Aias titredi, seslendi kardeşine:
"Teukros, kardeşim, öldü can yoldaşımız,
Kythere'den bize gelen Mastoroğlu,
sarayımızda sayardık onu bir akraba gibi,
öldü ulu canlı Hektor'un elinde.
Senin cana kıyan okların nerde,
nerde yayın, Phoibos Apollon'un sana verdiği?"
Böyle dedi, Teukros da anladı, koşup geldi yanına,
elinde kıvrık yayı vardı, ok dolu okluğu,
çabucak yağdırdı okları Troyalılarm üstüne.
Vurdu Kleitos'u, Peisenor'un alımlı oğlunu,
yiğit Panthoosoğlu Pulydamas'ın arkadaşını.
Kleitos dizginleri tutuyordu elinde,
atlarıyla uğraşıyor, sürüyordu onları
sıraların en sıkışık olduğu yere doğru,
amacı hoş görünmekti Hektor'la Troyalılara.
Ama bela çabucak geldi çattı,
korumak isteyenlerin hiçbiri koruyamadı onu.
Acı veren ok arkadan saplandı ensesine,
Kleitos düştü arabadan, atları ürktü,
atlar gürültüyle çarptılar arabaya.
Kral Pulydamas ossaat vardı işin farkına,
ilk o geldi atların önünde durdu,
verdi arabayı Protiaos'un oğlu Astynoos'a,
dedi, arabayı yakınımda tut, gözkulak ol,
sonra da gitti karıştı öncülere.
Teukros bir ok daha aldı, attı tunç Tolgalı Hektor'a,
yiğitçe savaşan Hektor'un alsaydı canını
gemilerin yanında savaşa son verecekti.
Ama uyuşmamıştı Zeus'un akıl dolu kafası,
durmadan gözcülük ediyordu Hektor'a,
bu onurdan yoksun etti Telamonoğlu Teukros'u,
sağlam kirişini kırdı kusursuz yayının,
Teukros kirişi çekerken tam,
ağır tunçtan ok şaşırdı yolunu,
yay da düştü Teukros'un elinden.
Yiğit donakaldı, seslendi kardeşine:
"Tanrı nasıl da boşa çıkarıyor bunca çabamızı,
aldı attı elimden yayımı,

okları sık sık uçurup götürsün diye
sabahleyin bağladığım yeni kirişi kırdı."
Telamonoğlu Aias ona karşılık verdi, dedi ki:
"Bırak şimdi yayını, kardeşçiğim, bırak oklarını,
tanrı Danaolardan yana değil.
Uzun gölgeli kargını al eline, kalkanını omzuna,
savaş Troyalılara karşı, kışkırt adamlarını,
alt etmesinler bizi çabalamadan,
sağlam yapılı gemilerimizi kolay alamasmlar,
anımsayalım biz de saldırma gücümüzü."
Aias böyle dedi, Teukros da koydu yayını çadırına,
attı omuzlarına dört katlı kalkanını,
at yeleli güzel tolgasını geçirdi başına,
sorguç sallanıp duruyordu tolganın tepesinde,
tunç temrenle sivrilmiş saldırgan kargısını aldı eline,
koyuldu yola, Aias'ın yanına geldi bi koşu.
Hektor görünce Teukros'un şaşıran oklarını,
bağıra bağıra seslendi Troyalılarla Lykialılara:
"Troyalılar, Lykialılar, göğüs göğüse dövüşmekte usta Dardanoslular,
erkek olun, dostlarım, anımsayın saldırma gücünüzü,
koca karınlı gemilerin ortasında, gördüm gözümle,
Zeus yiğit bir erin atışlarını çıkardı boşa,
görmek kolay Zeus'un insanlara verdiği gücü,
kimine üstün bir ün sunar o,
kiminin gücünü elinden alır, istemez korumak onu,
şimdi de Argosluların kısıyor gücünü, destek oluyor bize.
Haydi savaşın yığın yığın gemilerin çevresinde,
yaralanan, ölüme giden varsa içinizde,
yurdumuz için yaralansın, ölsün varsın,
ölenin karısı, çocukları sağ kalacak arkasında,
Akhalar dönerlerse gemileriyle baba toprağına,
kimse dokunmayacak ölenin evine, malına mülküne."
Böyle dedi, kışkırttı herkesin gücünü, yüreğini.
Öte yandan da Aias seslendi arkadaşlarına:
"Ayıp, Argoslular, ayıp size,
başka yol yok, ya öleceksiniz,
ya da kovacaksınız düşmanı gemilerden.
Tolgası ışıldayan Hektor alınca gemilerimizi,
umar mısınız yaya döneceğimizi baba toprağına?
Nasıl kışkırtıyor tekmil ordusunu
baksanıza, o Hektor olacak adam,

nasıl yanıp tutuşuyor gemileri vermek için ateşe.
Adamlarını oyuna çağırmıyor, çağırıyor savaşa.
Bizim için en iyi karar şu:
Bir anda kestirelim, ölecek miyiz, kalacak mıyız,
korkunç kargaşalıkta sürünmektense boyuna,
gemiler yanında savaşmaktansa bizden aşağı erlere karşı,
katalım savaşa kollarımızın bütün gücünü."
Böyle dedi, kışkırttı herkesin gücünü, yüreğini.
Hektor Skhedios'u öldürdü, Perimedeos'un oğlunu,
Phokislilerin önderiydi Skhedios,
Aias öldürdü Antenor'un oğlu Laomedon'u,
alımlı Laomedon yayaların kılavuzuydu.
Pulydamas, Kylleneli Otos'u tepeledi,
Phyleusoğlu'nun arkadaşı, ulu canlı Epeioların önderini.
Meges görünce bunu, saldırdı öne,
Pulydamas yana çekildi, Meges vuramadı onu,
Apollon bırakmadı ön sıralarda yok olsun Panthoos'un oğlu.
Meges vurdu kargısıyla Khromios'u göğsünün ortasından,
adam gürültüyle yıkıldı yere,
Meges silahlarını soydu omuzlarından.
Dolops saldırdı üstüne tam o ara,
Lampos'un iyi kargı kullanan oğlu.
Laomedon'un dölü Lampos, oğlunu yiğit yetiştirmişti,
çok iyi bilirdi saldırmayı, savaşmayı.
Bu Dolops attı kargısını Phyleusoğlu'nun kalkanına,
yakına gelip saldırmıştı üstüne,
ama sağlam zırhı korudu Meges'i.
Bu zırh birbirine ekli iki parçadandı,
Phyleus getirmişti onu bir zamanlar Ephyre'den,
Selleis Irmağı kıyılarından getirmişti.
Erlerin başbuğu Euphytes vermişti onu konuğuna,
savaşta taşısın, kendini düşmandan korusun diye.
Şimdi de oğlunun etinden püskürtüyordu zırh ölümü.
Meges sivri kargısıyla vurdu tunç tolganın tepesine,
uçurdu at yeleli sorgucunu,
sorguç ossaat yere düştü,
kırmızı rengi bulandı toza toprağa.
Meges zafer umuduyla savaşırken yerinde,
yiğit Menelaos yanına yardıma geldi,
elinde kargısıyla şöyle beride durdu,
arkadan vurdu Dolops'un omzuna,

kargı istekle öne atıldı, deldi göğsü,
adam yere yıkıldı başaşağı.
Silahlarını soymak için fırladı iki düşmanı,
ama Hektor tekmil kardeşlerini çağırdı yardıma,
ilkin Hiketaon'un oğlu soylu Melanippos'a çıkıştı.
Melanippos, düşman uzaklardayken,
paytak yürüyen sığırlarını otlatırdı Perkote'de,
ama iki ucu kıvrık gemileri gelince Danaoların,
o da geldi İlyon'a, yararlık gösterdi.
Melanippos otururdu Priamos'un evinde,
Priamos, oğulları gibi sayardı onu.
Hektor ona çıkıştı, konuştu, diller döktü:
"Melanippos, gevşeyecek miyiz böyle?
Nasıl uğraşıyorlar Dolops'un silahları için, gör işte.
Hadi durma, gel benimle,
doğru değil Argoslularla savaşmak uzaktan,
ya tepeleyeceğiz onları burada,
ya da göreceğiz sarp İlyon'un yıkıldığını baştan aşağı,
göreceğiz yurttaşlarının yok edildiğini."
Hektor böyle dedi, başa geçti,
tanrıya denk adam yürüdü ardından.
Telamonoğlu büyük Aias da kışkırtıyordu Argosluları:
"Erkek olun, dostlar, utanç girsin yüreğinize,
zorlu savaşlarda ayıplayın birbirinizi,
utanan erlerin çoğu sağ kalır, azı ölür,
kaçanlar için ne ün vardır, ne bir şey."
Böyle dedi, hepsinin yüreğine girdi Aias'ın bu sözü,
aslında yanıyordu yürekleri savunma ateşiyle,
gemilerin çevresinde tunçtan bir siper oldular,
Zeus da uyardı Troyalıları,
gür naralı Menelaos kışkırttı Antilokhos'u:
"Antilokhos, senden daha genç Akhalı yok.
Yok senden daha tez ayaklı, daha saldırgan.
Atıl öne, bir Troyalı eri vur."
Menelaos böyle dedi, uzaklaştı,
Antilokhos da fırladı ön sıralardan,
Menelaos kışkırtmıştı onun yüreğini,
bakındı sağına soluna, attı parlak kargısını,
çekildi Troyalılar kargı atan yiğidin önünde,
boşa gitmedi Antilokhos'un attığı kargı,
savaşa atılırken vurdu memesinin altından

Hiketaon'un oğlunu, ulu canlı Melanippos'u.
Yiğit gürültüyle yıkıldı yere,
karanlık kapladı gözlerini.
Bir köpek nasıl saldırırsa yaralı bir geyiğe,
Antilokhos da tıpkı öyle saldırdı,
avcı vurmuştur hayvanı, ininden çıkarken tam,
çözmüştür elini ayağını,
dayanıklı Antilokhos da üstüne öyle saldırdı
silahlarını soymak için senin, Melanippos,
ama Hektor'un gözünden kaçmadı bu,
savaşta bi koşu gelip dikildi önüne.
Antilokhos yiğit savaşçıydı, ama kalamadı yerinde,
ürktü kötülük etmiş bir hayvan gibi,
sığırların yanındaki köpeği ya da çobanı öldüren hayvan
nasıl kaçarsa bir sürü adam üşüşmeden başına,
öyle kaçtı Nestor'un oğlu,
Troyalılarla Hektor, göklere yükselen çığlıklarla,
dökünce üstüne acı veren oklar.
Dostları arasına girince durdu, döndü yüzünü.
Troyalılar çiğ et yiyen aslanlar gibi atılıyorlardı gemilere,
yerine getiriyorlardı Zeus'un buyruğunu,
Zeus güç katıyordu Troyalılarm gücüne,
burkuyordu Argosluların yüreğini,
ünü esirgiyordu Argoslulardan,
Priamosoğlu Hektor'a ün vermek istiyordu gönlü,
salacaklardı ateşi kıvrık gemilere,
çatır çatır yakan sönmez yangını.
Thetis'in ölçüsüz dileği gelmeliydi yerine.
Akıllı Zeus alevleri görmeliydi yanan bir gemiden,
sonra Argoslular saldırmalılardı gemilerden Troyalılara.
İşte o zaman ün Danaolarındı.
Priamosoğlu Hektor'u, bunları düşüne düşüne,
kışkırttı durdu koca karınlı gemilere doğru.
Kargısını sallayan Ares gibi kuduruyordu Hektor,
dağlarda ormanları saran yangın gibi kuduruyordu,
köpükler akıyordu savaşan Hektor'un ağzından,
korkunç kaşlar altında ateş gibi yanıyordu gözleri,
tolgası alevli alevli sallanıyordu şakaklarında.
Zeus da gökten yardımcı oluyordu ona,
bunca adam arasında bir ona veriyordu saygıyı, ünü,
neden mi, Hektor'un ömrü kısaydı da ondan,

Peleusoğlu'nun elinden getiriyordu Pallas Athene ölüm gününü.
Nerede en büyük kalabalığı, en iyi silahları görürse o,
düşman sıralarını deşmek için saldırmayı deniyordu.
Ama gene de delemiyordu sıraları bir türlü.
Karşı duruyordu Akhalar dayanıp omuz omuza bir duvar gibi,
ya da bir kaya gibi, sarp, kocaman.
Köpüklü denizin kıyısındaki kaya nasıl
karşı koyarsa sert yellerin hızlı esişine,
şiştikçe şişen dalgaların saldırışına karşı koyarsa,
Danaolar da öyle direnip dayanıyorlardı işte.
Ama alev saçıyordu Hektor'un gövdesi,
saldırıyordu her yandan kalabalığa,
bulutların altında yellerin beslediği bir dalga.
nasıl saldırıp çullanırsa tezgiden gemiye,
köpük kaplamıştır tekneyi baştan başa,
korkunç yel yelkenlerde uğuldar durur,
tayfayı bir korku sarar tepeden tırnağa,
ha şimdi öldüler, ha şimdi ölecekler,
yürekler tıpkı öyle paralanıyordu Akhaların göğsünde.
Bir batağın ıslak çayırında otlarken inekler,
kötü niyetli bir aslan nasıl atılırsa ineklerin üstüne,
çoban bilemez hayvanla nasıl savaşacak,
ineklerden ölümü nasıl atacağım, der,
bir arkasına koşar sürünün, bir önüne,
aslan da saldırır ortaya, yer bir ineği,
öbür inekler de kaçışır, dağılır,
Akhalar da böyle olmuşlardı işte, darmadağın,
Hektor'la Zeus Baba önünde dağılmışlardı çil yavrusu gibi.
Ama Hektor birini, Mykeneli Periphetes'i öldürebilirdi,
Periphetes, Kopreus'un sevgili oğluydu,
Kopreus bir sürü işin haberini götürürdü,
güçlü Herakles'e Eurystheus'un yüklediği.
İyi bir oğul doğmuştu bu kötü babadan,
çok iyi bilirdi koşmayı, savaşmayı,
aklıyla Myknelilerin en başta gelenlerindendi.
Bu Periphetes ossaat üstün bir ün sağladı Hektor'a.
Arkasına dönerken çarptı kalkanının çemberine,
kargılardan korunmak için taşırdı bu kalkanı o,
kalkan ayaklarına dek inerdi, upuzundu,
işte bu kalkana çarptı, düştü başaşağı,
tolgası çangırdadı şakaklarında düşenin.

Hektor görüp koştu, öldürdü onu,
dostları yanında sapladı kargısını göğsüne,
dostları baktılar kederli kederli, koşamadılar yardımına,
ödleri kopuyordu tanrısal Hektor'dan.
Karşısına gelmişlerdi şimdi gemilerin.
Karaya çekilen ilk gemiler duruyor en başta, siper gibi,
Troyalılar yayılıverdi onların da aralarına,
Argoslular sıkışıp bıraktılar o gemileri,
ama saçılmadılar gemiler boyunca,
gelip toplandılar barakaların çevresinde,
tutuyordu onları utançla korku,
durmadan bağırıyorlardı birbirlerine,
en başta yaşlı Nestor, Akhaların bekçisi,
yalvarıyordu babaları adına erlere birer birer:
"Erkek olun, dostlar, utanç girsin yüreğinize,
birbirinizin önünde ocaklarınızı düşünün,
düşünün çocuklarınızı, karılarınızı, ana babalarınızı,
düşünün sağ kalanları, ölmüş olanları,
onların yerine ben sarılıyorum dizlerinize,
yakarıyorum dayanmanızı, korkup kaçmamanızı."
Böyle dedi, kışkırttı herkesin gücünü, yüreğini.
Athene de dağıttı gözleri örten karanlık bulutu,
her iki yanda da aydınlık oldu,
hem gemilerden yana, hem yırtıcı savaştan yana.
Arkada duranlar, savaşmayanlar,
tezgiden gemiler boyunca savaşıp dövüşenler,
gür naralı Hektor'la arkadaşlarını gördüler.
Ama ulu yürekli Aias'ın gitmiyordu hoşuna
öbür Akhaoğullarının çekildiği yerde durmak,
gemi köprüleri üstünde dolaşıyordu büyük adımlarla,
elinde kocaman bir bordalama sırığı sallıyordu,
yirmi iki arşın boyunda bir sırıktı bu,
parçalar çemberlerle eklenmişti birbirine.
Ata binmesini iyi bilen bir adam,
bir sürü at arasında dört tane seçer de hani,
ovadan onları sürer kente doğru,
erkekler, kadınlar, anayoldan,
ağızları açık, bakakalırlar ona,
adam da sımsıkı tutunup uçar gider,
bir o atın, bir bu atın üstüne sıçraya sıçraya,
Aias da bunun gibi, tezgiden gemilerin üstünde,

köprüden köprüye sıçrıyordu büyük adımlarla,
göklere çıkıyordu attığı naralar,
yürek titreten bağrışlarla buyuruyordu Danaolara,
diyordu, gemileri, barakaları koruyun.
Ama Hektor durmadı zırhlı Troyalılar arasında,
kızıl bir kartal nasıl saldırırsa kanatlı bir kuş sürüsüne,
ırmak kıyısında yem toplayan bir kaz sürüsüne,
bir turna ya da uzun boyunlu bir kuğu sürüsüne,
Hektor da bir kartal gibi atıldı öne,
koyu mavi burunlu bir geminin üzerine saldırdı,
Zeus hız veriyordu ona kocaman eliyle,
arkasından da ordusunu kışkırtıyordu.

Gemiler önünde çetin savaş hızlandı yeni baştan,
öyle bir ateşle boğuşuyorlardı, öyle kıyasıya ki,
yorgunluk, bezginlik bilmez derdin bu adamlara.
Şöyle düşünüyorlardı savaşırken:
Akhalar öleceğiz diyorlardı, savamayacağız belayı,
Troyalılarsa umut besliyorlardı yüreklerinde,
yakacağız, diyorlardı, gemileri, yok edeceğiz Akha yiğitlerini.
Böyle düşüne düşüne karşı koyuyorlardı birbirlerine.
Derken Hektor denizi aşan bir geminin yakaladı burnunu,
dalgaların üstünde tez uçan güzel bir gemiydi bu,
Protesilaos'u Troya'ya taşımıştı,
ama götürmeyecekti onu geriye, baba toprağına.
Şimdi bu gemi için boğuşuyorlardı göğüs göğüse,
artık uzaktan oklar, kargılar atılmıyordu,
çok yakın gelmişlerdi birbirlerine,
göğüslerde bir tek yürek çarpıyordu,
savaşıyorlardı keskin baltalarla, çifte keserlerle,
koca kılıçlarla, iki temrenli kargılarla.
Sapı kara çizgili palalar yerlere düştü
savaşan yiğitlerin ellerinden, omuzlarından,
kara toprak oldu kan ırmağı.
Hektor geminin burnunu tutmuş, bırakmıyordu,
kavramış gagasını, buyuruyordu Troyalılara:
"Getirin ateşi, hep birden kargaşalığa atılın,
Zeus bunca çabanın karşılığını veriyor bize,
tanrılara inat buraya gelen şu gemileri geçirin ele,
bu gemiler başımıza nice belalar getirdiler,
yaşlıların korkaklığı yüzünden oldu bu,
gemilerin yanında savaşmamızı onlar istemiyordu.

Gür sesli Zeus o zaman aklımızı büyülediydi, ama
şimdi kışkırtıyor, öne salıyor bizi."
Böyle dedi, onlar da daha çetin saldırdı Argoslulara.
Aias okların altında bunalmıştı, dayanamadı,
öleceğini sandı, geriledi bir parça,
uzaklaştı sağlam geminin köprüsünden,
yedi ayak boyunda bir sıraya çekildi.
Pusu kurmuş duruyordu orada,
kargısıyla koruyordu Troyalılardan gemileri,
yakıcı ateşle kim gelirse püskürtüyordu,
durmadan korkunç çığlıklarla buyuruyordu Danaolara:
"Dostlar, Ares'in buyruğunda dövüşen Argos yiğitleri,
erkek olun be dostlar, anımsayın saldırma gücünüzü.
Arkanızda yedek ordular mı var ki?
Sağlam bir duvar mı var belayı savacak?
Duvarlarla çevrili bir kent yok yakınımızda,
öcümüzü alacak bir ordu yok ki güvenelim.
Sağlam zırhlı Troyalıların ovasındayız işte,
denize dayanmışız, çok uzağız baba toprağından.
Kurtuluş gevşemekte değil, ellerimizde."
Böyle dedi, sivri kargısıyla saldırdı kudurmuş gibi.
Troyalılardan biri, Hektor'un buyruğuyla,
elinde yakıcı ateş, yaklaştı mı oyuk gemilere,
Aias koca kargısıyla yaralıyordu onu.
On iki eri böylece vurdu gemilerin dibinde.

On Altıncı Bölüm

Sağlam yapılı gemilerin çevresinde
işte böyle kıyasıya çarpışıyorlardı.
Patroklos erlerin güdücüsü Akhilleus'un yanına vardı.
Sıcak gözyaşları döküyordu Patroklos,
sarp bir kayadan kar suyunu nasıl akıtırsa bir kaynak.
Ayağıtez Akhilleus onu görünce acıdı,
seslendi ona, kanatlı sözlerle dedi ki:
"Ne diye ağlıyorsun, Patroklos, küçücük bir kız gibi,
anasının yanında yürür eteklerine sarılır hani,
yalvarır durur, beni kucağına al, der,
engel olur anasının yürümesine,
bakar anasına, boyuna ağlar durur,
böyle bir kızcağıza benziyorsun, Patroklos, sen de,
gözlerinden taze yaşlar dökerken.
Bir diyeceğin mi var Myrmidonlara, bana,
yoksa Phthie'den bi haber mi geldi,
bir sen misin bu haberi duyan?
Daha yaşıyormuş Menoitios, Aktor'un oğlu,
Aikosoğlu Peleus da yaşıyormuş Myrmidonlar arasında,
çok üzülürdük o ikisi ölseydi.
Ölüyorlar diye Argoslulara mı yanıyorsun yoksa,
koca karınlı gemileri yanında kendi suçları yüzünden.
İkimiz de bilelim düşünceni, söyle, saklama."
At sürücüsü Patroklos derin derin inledi, dedi ki:
"Ey Akhilleus, Akhalarm en yararlısı, Peleus'un oğlu,
kızma bana, Akhalara bu kadar acıyorum diye.
Eskiden en yiğit olanlar bile yatıyor şimdi,
gemilerin arasında ya ölmüş ya da yaralı.
Tydeusoğlu güçlü Diomedes yaralı,
kargısıyla ün salmış Odysseus yaralı, Agamemnon yaralı,
Eurypylos da kalçasından vurulmuş bir okla.
Hekimler, ellerinde ilâçlar, çevrelerinde dört döner,

çabalarlar yaralarını iyi etmeye.
Korkunç Akhilleus, ne sarsılmaz yüreğin varmış senin,
istemem, hiçbir zaman girmesin yüreğime öfkenin böylesi,
savmazsan Argosluların başından bu kara belayı,
kim yarar görecek senden, söyle, küçüklerimiz mi?
Ey, yüreğine acı girmeyen adam,
atçı Peleus değil senin baban,
senin anan Thetis değil,
seni çakır dalgalı deniz doğurdu,
yalçın kayalar doğurdu seni,
bu yüzden yüreğin böyle katı.
Yok, bir tanrı sözünden kaçınıyorsan yüreğinde,
Zeus'tan bir haber getirdiyse sana ulu anan,
çabuk sal beni, Myrmidonların ordusunu koy ardıma,
Danaolara bir ışık olurum belki,
ver silahlarını geçireyim omuzlarıma,
beni sen sanır, geriler belki Troyalılar,
bitkin Akhaoğulları da bir soluk alır,
küçük bir ara verilmiş olur savaşa.
Biz yorgun olmayan erler, püskürtürüz kolayca,
kavga dövüşten yorgun erleri,
gemilerden, barakalardan kente doğru."
Koca deli yakarıp işte böyle diyordu.
Diliyordu kendisine belayı, kara günü, ölümü.
Ayağıtez Akhilleus çok içerledi, dedi ki:
"Hey Patroklos, Zeus'tan doğma, ne diyorsun sen be!
Duymuş da olsam umurumda değil,
ulu anam da Zeus'tan bir haber getirmedi bana,
ama korkunç bir acı girdi gönlüme, yüreğime,
o herif kendi dengini yoksun bıraktı,
yürüdü üstüme, onur payımı aldı zorla,
yüreğimdeki korkunç acı bu yüzden işte.
Akhaoğulları onur payı diye seçmişlerdi bana o kızı,
güzel surlu kentini yıkmış, kargımla kazanmıştım kendime,
Kral Agamemnon, Atreusoğlu, elimden geri aldı onu,
onursuz bir sığıntı yerine kodu beni.
Neyse bırakalım bunları şimdi, olan oldu,
neye yarar öfkelenip durmak boyuna?
Kavga dövüş gelinceye dek bizim gemilerimize,
öfkeme son vermem demiştim, ama
al sen ünlü silahlarımı, geçir omuzlarına,

kavgayı seven Myrmidonları savaşa götür,
Troyalılar çullanmış gemilere kapkara bir bulut gibi,
Argoslular da çekilmişler denizin kıyısına,
daracık bir toprak parçası kalmış onlara, kala kala.
Yiğitçe ayaklandı Troyalıların bütün ili,
artık tolgamın alınlığı parlamıyor gözlerinde,
Kral Agamemnon konuşsaydı benimle şöyle tatlı tatlı,
görürdün, tabanları kaldırıp nasıl kaçarlardı,
nasıl doldururlardı dere yataklarını ölüleriyle.
Şimdi ne oldu, savaşla sardılar bütün gemileri.
Belayı savmak için Danaoların başından
Diomedes'in elindeki kargıda güç yok,
bir ses çıkmıyor Atreusoğlu'nun yomsuz kafasından.
Yankılanan bir tek ses var ortada,
insan öldüren Hektor'un Troyalılara buyuran sesi.
Akhaları yendiler savaşta, ettiler darmadağın,
naralarla sardılar ovayı baştan başa.
Öyle olsun, Patroklos, olsun dediğin gibi,
gemilerden sav belayı, yüklen olanca gücünle,
ışıl ışıl ateşle tutuşturmasınlar gemileri,
yoksun bırakmasınlar bizi tatlı dönüşümüzden.
Dur, sonuna dek dinle sözümü, koy aklına iyicene,
tekmil Danaolar arasında sen bana
kazandırmalısın en büyük ünü,
o zaman geri getirirler o güzel kızı parlak armağanlarla.
Ama Troyalıları gemilerden kovdun mu dön geri,
sana bir ün daha bağışlasa bile
Here'nin uzaklardan gürleyen kocası,
savaşı seven Troyalılarla bensiz dövüşme sakın,
yoksa şandan şereften edersin beni.
Savaşta Troyalıları tepeledin diye dönmesin başın,
kente kadar önderlik edeyim deme,
hep var olan tanrılardan biri iner Olympos'tan,
işte bundan kork, gelir girer araya,
okçu Apollon Troyalıları çok sever.
Kurtuluş ateşi parlar parlamaz gemilerin üstünde,
hiç durma, bak geriye dönmeye,
bırak onları, kozlarını paylaşsınlar ovada.
Hey Athene, Apollon, hey Zeus Baba,
kaç Troyalı varsa kaçamasın ölümden hiçbiri,
Argoslulardan da kurtulamasın bir tek kişi,

bir biz doğrulalım, ikimiz bu yıkıntıdan,
tek başımıza çözelim Troya'nın kutsal duvağını."
İşte onlar böyle dediler birbirlerine.
Ama Aias dayanamadı, bunaldı kargılar altında.
ağır basıyordu Zeus'un isteği,
şanlı Troyalılar kargı atıyordu durmadan,
şakaklarında parlak tolgası korkunç seslerle çınlıyordu,
kargılar değiyordu güzel yapılmış siperlerine.
Başladı yorulmaya sol omzu,
ışıldayan kalkanı aralıksız taşımaktan.
Düşman bunaltıyordu onu kargı yağmuru altında,
ama ezemiyordu onu bir türlü.
Tutulmuştu amansız bir nefes darlığına,
terler akıyordu bedeninden sel gibi.
Dert üstüne dert binmiş, soluğu kesilmişti.
Olympos'ta oturan Musalar, söyleyin şimdi bana,
ilkin ateş nasıl yağdı Akhaların gemileri üstüne?
Hektor, Aias'ın yanına vardı, koca kılıcıyla vurdu
dişbudak ağacından yapılmış kargısına,
vurdu ucundan, temrenin bileziğinden,
kargının tepesini dümdüz uçurdu,
ucu kopmuş bir kargı kaldı Aias'ın elinde,
tunç temren çınlaya çınlaya fırladı uzağa.
Aias kusursuz yüreğinde sezdi tanrıların işini,
yüksekte gürleyen Zeus çıkarıyordu çabaları boşa,
Troyalılara vermek istiyordu zaferi.
Aias geriledi, atışlardan sakındı,
ötekiler de attılar ateşi tezgiden geminin üzerine,
sönmez alev ossaat sardı gemiyi.
Yangın yayılırken geminin gerisine doğru,
Akhilleus seslendi Patroklos'a, kalçalarını döve döve:
"Kalk, Patroklos, iyi at süren arkadaşım,
yakıcı ateş kıvılcım saçıyor gemilerde,
yoksun etmesinler bizi kurtuluş yolundan, bunu önle.
Çabuk kuşan silahlarını, ben de uyarayım orduyu."
Böyle dedi, Patroklos da kuşandı göz kamaştıran tuncu.
Önce güzel dizlikler geçirdi bacaklarına,
gümüşten topukluklar vardı uçlarında,
sonra göğsüne alacalı zırhı giydi,
ayağıtez Aiakosoğlu'nun gök gibi yıldızlı zırhıydı bu.
Gümüş kakmalı tunç kılıcı attı omuzlarına,

sonra da kocaman, ağır kalkanını geçirdi,
şanlı başına et yeleli, sağlam bir tolga koydu,
sorgucu sallandıkça korku salıyordu.
Saldırgan kargılarını aldı, avuçlarına tıpatıp uyan,
kusursuz Aiakosoğlu'nun bir kargısı vardı ki, onu almadı,
ağır, kocaman, zorlu bir kargıydı bu,
sallayamazdı bu kargıyı Akhaların hiçbiri,
kullanmasını bir tek kişi, bir Akhilleus bilirdi,
Pelion Dağı'nın odunundan yapılmıştı bu kargı,
Kheiron getirmişti onu Pelion'un bir doruğundan,
getirmiş vermişti sevgili babasına,
vermişti yiğitlere ölüm saçsın diye.
Patroklos atları koşmasını buyurdu Automedon'a,
sıraları bozan Akhilleus'tan sonra
en çok saydığı adamdı Automedon,
savaşta çağrısını ossaat duyan tek adamıydı o.
Automedon koştu tezgiden atları boyunduruğa,
yel gibi uçan atları, Ksanthos'la Balios'u,
onları Zephyros yeline Kasırga Podarge doğurmuştu,
otlarken bir çayırda, Okeanos Irmağı kıyısında.
Kusursuz Pedasos'u da sürdü koşuma,
Eetion'un ilini alırken Akhilleus getirmişti onu,
ölümlüydü, ama baş ederdi ölümsüz atlarla.
Akhilleus, barakalarına gide gele,
giydirdi Myrmidonlara silahlarını,
çiğ et yiyen kurtlar gibiydi hepsi,
yürekler ağzına dek doluydu saldırma gücüyle,
dağlarda yaşayan azgın kurtlara benziyorlardı,
boynuzlu koca bir geyiği parçalayıp yiyen kurtlara,
hepsinin çeneleri kandan kıpkırmızı kesilir de hani,
kara sularla çağlayan bir pınara giderler sürüyle,
yalarlar dillerinin ucuyla kara suyun yüzünü,
tükürürler oraya yuttukları ölüm kanını,
karınları tıkabasa dolu, yürekleri korkusuzdur göğüslerinde.
Myrmidonların önderleri, başbuğları da tıpkı öyle,
Aiakosoğlu'nun yiğit seyisi yanında koşuyorlardı,
savaşçı Akhilleus durmuş ortalarında,
kışkırtıyordu kalkanlı erleri, atları.
Zeus'un sevdiği Akhilleus, Troya'ya elli gemi getirmişti,
her gemide elli kürekçi oturmuştu ıskarmozların başına,
güvendiği beş kişiyi onlara komutan seçmişti,

kendisi de tutardı elinde en büyük gücü, buyururdu hepsine.
Birinci sıranın başında zırhı ışıldayan Menesthios vardı,
Sperkheios'un, Zeus'tan gelme ırmağın oğlu,
Peleus'un kızı güzel Polydore, bir tanrı ile birleşmişti,
yorulmaz Sperkheios'a doğurmuştu onu.
Ama Boros'un oğlu derlerdi Menesthios'a,
Boros da Perieres'in oğluydu,
çünkü Boros almıştı Polydore'yi,
sayısız armağanlar vermiş, evlenmişti düğün dernekle.
İkinci sıranın başında cenkçi Eudoros vardı,
evlenmemiş bir kızdan doğmuştu o,
anası güzel oynayan Polymele'ydi, Phylas'ın kızı,
Argos'u öldüren güçlü tanrı sevmişti onu,
gözleriyle görmüştü türkü söylerken
altın yaylı Artemis'in gürültülü korolarında,
Hermeias, iyi edici tanrı,
ossaat üst kata çıkıp onunla yatmıştı,
Polymele de doğurmuştu ona parlak bir oğlan,
Eudoros'u, koşmada, savaşmada üstün gücü olan.
Doğum sancılarını getiren Eileithuia,
gün ışığına çıkarıp çocuğu,
güneşin ışınlarını gösterince ona,
Aktor'un üstün güçlü oğlu, Polymele'yi götürdü evine,
bir sürü armağan verip onunla evlendi.
Çocuğu da yaşlı Phylas iyicene besledi, yetiştirdi,
kendi oğluymuş gibi sevgiyle *bastı bağrına.*
Üçüncü sıranın başında cenkçi Peisandros vardı,
Maimalos'un oğlu, tekmil Myrmidonları savaşta geçen,
ikinci gelirdi Akhilleus'un arkadaşından sonra.
Dördüncü sıranın başında Phoiniks vardı, yaşlı at sürücüsü,
beşincisinin başında Alkimedon, Laerkes'in kusursuz oğlu.
Akhilleus, komutanlarıyla iyice dizip yerleştirdi hepsini,
sonra sert bir dille buyurdu onlara:
"Myrmidonlar, unutmayın Troyalılara nasıl meydan okuduğunuzu,
hızlı gemilerin yanında öfkem sürüp giderken,
o zaman nasıl suçlu çıkarıyordunuz beni,
katı yürekli Peleusoğlu diyordunuz bana,
diyordunuz anan seni safrayla mı besledi,
aman bilmez adam diyordunuz,
şu gemilerin yanında tutuyorsun yoldaşlarını zorla.

Böyle kötü bir öfke sürüp gidecekse yüreğinde,
denizler aşan gemilerimizle dönelim evimize daha iyi.
Toplanıp toplanıp bunları gevelerdiniz bana,
özlediğiniz o gün geldi işte,
geldi kavga dövüşte çabalama günü.
Şimdi Troyalılara karşı savaşın saldırgan yürekle."
Böyle dedi, uyardı her yiğidin yüreğini, gücünü,
krallarının sesini duyunca sıralar pekleşti.
Bir adam, azgın yellerden korumak için yüksek evini,
taş taş üstüne koyup nasıl sık bir duvar örerse,
öyle dayanmıştı birbirine tolgalar, göbekli kalkanlar.
Kalkan kalkana dayanıyor, tolga tolgaya, er ere,
Tolgalar sallandıkça parlak sorguçlar çarpıyordu birbirine.
Hepsinin önünde iki kişi, Patroklos'la Automedon,
Myrmidonların başında bir tek yürek gibi,
silahlıydılar tepeden tırnağa.
Akhilleus çadırına gitti, açtı güzel bir sandığın kapağını,
gümüş ayaklı Thetis alıp götürsün diye komuştu bu sandığı gemiye,
onu rubalar, yelden koruyan kaftanlar, yün halılarla doldurmuştu.
Çok güzel bir sağrak vardı içinde,
o sağrakla kızıl şarabı bir Akhilleus içer, başkası içmez,
onunla bir kişiye sunu yapar, o da Zeus Baba'ya.
Sandıktan çıkardı onu, kükürtle bir güzel ovdu,
sonra güzelce yıkadı akarsuyla,
ellerini yudu, kızıl şarapla doldurdu sağrağı,
sonra da avlunun ortasında durup yakardı,
gözlerini göğe kaldırıp döktü şarabı,
şimşek vuran Zeus aldırmazlık etmedi ona:
"Dodonalı Zeus, Pelasg soyunun tanrısı,
uzaklarda, soğuk kışlı Dodona'da hüküm süren,
çevresinde, ayaklarını yıkamaz, yerde yatar, sözcüleri oturan,
bir gün yakarırken nasıl duydunsa sözümü,
nasıl saygı gösterdiysen bana,
nasıl yere vurdunsa Akhaların koca ordusunu,
şimdi de gene öyle yerine getir dileğimi.
Kalacağım ben gemilerimin yanında,
ama birçok Myrmidon'la gönderiyorum arkadaşımı,
savaşsın diye, iri gözlü Zeus, şan ver ona,
pekleştir yüreğini göğsünde, görsün Hektor,
tek başına savaşmayı bilir mi benim adamım;
yoksa ben kızgın savaşa atıldığımda mı azar dokunulmaz elleri?

Ama püskürtünce savaş naralarını gemilerden uzağa,
sağ salim dönsün arkadaşım tezgiden gemilere,
dönsün tekmil silahlarıyla, dövüşte usta yoldaşlarıyla."
Yakarıp böyle dedi, akıllı Zeus onu duydu.
Ama tanrıların babası bir dileğine olur dedi,
olmaz dedi bir dileğine,
gemilerden savaşı uzaklaştırmaya, olur,
Patroklos'un sağ salim dönmesine, olmaz.
Akhilleus şarap döküp yalvardıktan sonra Zeus Baba'ya,
gitti barakasına, sağrağı sandığa koydu,
geldi durdu barakanın önünde,
Troyalılarla Akhaların boğuşmasını görmek istiyordu.
Ulu yürekli Patroklos'la silah kuşananlar ilerledi,
güçlerine güvenip saldırdılar Troyalılara.
Dağıldılar yol üstündeki eşekarıları gibi,
yol kıyısında olduğu için bu arıların yuvaları,
çocuklar boyuna sataşır, onları tedirgin eder,
ama başlarına bela getireceklerini bilmezler,
bir yolcu geçecek olursa o yoldan,
ürkütürse arıları istemeden,
canla başla saldırırlar hepsi üstüne,
yavruları için görmez gözleri hiçbir şeyi,
Myrmidonlar da tıpkı o arılar gibi işte,
dağıldılar gemilerden canla başla,
sonsuz bir çığlık koptu ortalıkta.
Patroklos arkadaşlarına seslendi bağıra bağıra:
"Mrymidonlar, Peleusoğlu Akhilleus'un yoldaşları,
erkek olun, dostlar, anımsayın saldırma gücünüzü,
sayalım böylece Peleusoğlu'nu, Argosluların en yiğidini,
dövüşmekte usta adamlarıyla durur gemilerin yanında.
Anlasın deliliğini gücü yaygın Agamemnon, Atreusoğlu,
görsün, Akhaların en yiğidini hiçe saymak ne demek."
Böyle dedi, ateşledi herkesin yüreğini,
sürü sürü saldırdılar Troyalılara,
Akhaların uğultusuyla çın çın çınladı gemiler.
Görünce Troyalılar Menoitios'un saldırgan oğlunu,
adamlarıyla birlikte, ışıldayan silahlarıyla,
hepsinin titredi yüreği, sıralar sarsıldı,
sandılar ayağıtez Peleusoğlu vazgeçti öfkesinden,
gemilerden saldırıyor sandılar dostluk uğruna.
Aradılar ölüm uçurumundan kurtulmanın yolunu.

Patroklos ilkin parlak kargısını saldı,
dümdüz attı ortaya, en kalabalık yere,
ulu canlı Protesilaos'un gemisine, geminin gerisine,
gitti kargı Pyraikhmes'i vurdu,
sağlam arabalı Paionları getirmişti o Amydon'dan,
geniş akan Aksios Irmağı kıyılarından,
Patroklos sağ omzundan vurdu onu,
Pyraikhmes inledi, başaşağı düştü tozun toprağın içine,
Paionlu dostları dağılıp kaçıştılar.
Savaşta üstün önderleri ölünce,
korku girdi bütün Paionlular arasına.
Patroklos onları gemilerden püskürttü, söndürdü ateşi.
Yarı yanmış gemiyi bıraktılar olduğu gibi,
kaçıştı Troyalılar göklere yükselen çığlıklarla.
Danaolar yayıldı koca karınlı gemilere.
Sonu gelmeyen bir gürültü koptu.
Koca bir dağın sivri doruğundan, koyu bir bulutu,
şimşek devşiren Zeus nasıl uzaklaştırırsa,
bütün tepeler, sivri kayalar, çayırlar nasıl serilirse göz önüne,
koca gökyüzü yırtılıp da açılırsa nasıl,
Danaolar da, yakıcı ateş uzaklaşınca gemilerden,
soluk aldılar, ama ara vermediler savaşa.
Savaşçı Akhaların baskısı altında Troyalılar
dönüp kaçmaya koyulmadılar kara gemilerden,
ilkin dayanıp sonra gerilediler,
ağır ağır, baş eğe eğe, ezile ezile.
Kargaşalık dağılınca her önder bir er yakaladı,
en önce sivri kargısıyla Menoitios'un oğlu,
vurdu kalçasından Areilykos'u, sırtını dönmüşken,
tunç girdi saplandı kalçaya boydan boya,
karga kırdı kasık kemiğini,
Areilykos düştü yüzükoyun toprağın üstüne.
Savaşçı Menelaos vurdu Thoas'ı çıplak göğsünden,
kalkanının yanından vurdu, çözdü elini ayağını.
Pyleusoğlu gözetledi Amphiklos'u saldıracakken tam,
önce davranıp bacağının üstünden vurdu onu,
kasların en sık olduğu yerden,
kaslar yırtıldı kargının temreniyle,
Amphiklos'un karanlık kapladı gözlerini.
Nestoroğullarından Antilokhos vurdu kargısıyla Atymnios'u,
tunç kargı böğrünü deşti boydan boya,

Atyminos yıkıldı yere başaşağı,
derken Maris yaklaştı öfke içinde,
geldi kardeşinin ölüsü başında durdu,
fırlattı kargısını Antilokhos'un üstüne,
ama tanrıya denk Thrasymedes önce davranıp saldırdı,
kargısı gitmedi boşa, ossaat omzundan vurdu,
kargının temreni saplandı kumun üstüne,
kasları yırttı, kemikleri tuzla buz etti.
Maris gürültüyle yıkıldı yere, karanlık kapladı iki gözünü,
iki kardeşin elinden böylece yok olup indiler Erebos'a
Sarpedon'un soylu yoldaşları, Amisodaros'un kargıcı oğulları,
o Amisodaros, azgın Khimaira'yı beslemişti,
birçok insanın başına bela kesilecek Khimaira'yı.
Oileus'un oğlu Aias, önce diri yakaladı Kleobulos'u,
yakaladı sendelerken kalabalığın ortasında,
güzel saplı kılıcıyla boynunu yardı, çözdü gücünü.
Tekmil kılıç sımsıcak oldu kanla,
kapladı adamın gözlerini zorlu kaderle kızıl ölüm.
Peneleos'la Lykon yürüdüler birbirlerinin üstüne,
ama *ikisi de boşuna attı kargısını.*
Şimdi de atıldılar ellerinde kılıçlarıyla,
Lykon at yeleli tolgayı sorgucundan vurdu,
ama kırıldı kılıcın sapı, ayrıldı ortadan,
Peneleos da boynundan, kulağının altından vurdu Lykon'u,
kılıç girdi sapına kadar içeriye,
bir deri kaldı kesilmeyen,
kafası sarktı yana, çözüldü eli ayağı.
Meriones hızlı ayaklarıyla erişti Akamas'a,
sağ omzundan vurdu arabasına binecekken tam,
Akamas arabadan küt diye yere düştü,
sis döküldü gözlerinin üstüne.
İdomeneus amansız tuncuyla ağzından vurdu Erymas'ı,
kargı dümdüz geçti beyninin altından,
yardı ak kemiklerini, döküldü dişleri,
iki gözü doldu kanla,
açık ağzından, burnundan kan boşandı,
sardı çevresini kapkara ölüm bulutu.

İşte Argoslu önderler bunlardı,
her biri bir adam öldüren önderler.
Yırtıcı kurtlar nasıl saldırırsa kuzulara, keçi yavrularına,
çekip alırlar koyunların altından kuzuları,

nedense kaygısızlık etmiştir çoban,
böylece keçiler de dağılmıştır dağlara,
kurtlar da ossaat kapar ürkek yürekli hayvancıkları,
işte Danaolar da öyle atıldılar Troyalıların üstüne,
Troyalılar hiçbir şey düşünmediler kaçmaktan başka,
unutmuşlardı saldırma güçlerini.
Büyük Aias can atıyordu vurmaya
kargısıyla tunç zırhlı Hektor'u,
boğa derisi kalkanıyla örtmüş geniş omuzlarını,
bakıyordu ıslık çalan oklara, kargıların takırtısına.
Anlamıştı, ama zaferin başka yana döndüğünü.
Gene de dayanıyor, bakıyordu dostlarını korumaya.
Zeus ortaya salacağı zaman kasırgayı,
tanrısal gökten gelme bir bulut,
nasıl Olympos'tan çıkar, yayılırsa havalara,
öyle yükseliyordu gemilerden çığlıklar, korkular.
Kaçışıp duruyordu Troyalılar darmadağın.
Tez ayaklı atlar Hektor'u silahlarıyla taşıyordu,
Hektor bırakıyordu Troya ordusunu olduğu yerde,
açık hendek geçmelerine engeldi.
Tezgiden bir sürü at kırıp ok ucunu,
bıraktılar efendilerinin arabasını hendekte.
Patroklos sert buyruklarla geliyordu Danaoların arkasından,
kötü niyetler besliyordu Troyalılara,
Troyalıların sıraları çözülmüştü,
doldurmuştu yolları bağıra bağıra kaçışanlar,
toz toprak kasırgası yayılmıştı bulutların altına,
tek tırnaklı atlar koşuşuyordu gerisin geri,
gemilerden, barakalardan uzağa, kente doğru.
Patraklos nerde sık görürse erleri,
oraya koşup meydan okuyordu onlara,
erler düşüyordu arabalardan başaşağı,
karışıyorlardı dingillere, devriliyordu arabalar üst üste.
Tanrıların Peleus'a parlak armağan diye verdikleri
ölümsüz tezgiden atlar uçtular hendeğin üstünden,
öne doğru atılıp uçtular dümdüz,
Hektor'a doğru çekiyordu Patroklos'u gönlü,
onu vurayım diye yanıp tutuşuyordu,
ama tezgiden atları alıp götürmüştü Hektor'u.
Son yaz günlerinde, fırtına altında tekmil yeryüzü,
nasıl yüklü olursa kapkara bulutlarla,

Zeus sel sel akıtır suları,
insanlara kızgındır, yol verir öfkesine,
doğruyu kaldırmıştır aralarında insanlar,
aldırış etmeden tanrıların bakışına,
eğri yargılar vermişlerdir pazaryerlerinde,
bu insanların tekmil ırmakları dolup taşar,
seller yarıklar açar yokuşlu topraklarında,
sular iner dağlardan, bayırlardan,
akar gürül gürül alacalı denize doğru,
insanların alınterini yerle bir eder.
İşte tıpkı öyle koşuyordu Troyalıların atları da.
Patroklos ilk sıraları yardıktan sonra
itmeye başladı Troyalıları gemilere doğru,
istedi kente bir daha dönemesinler;
sıkıştırıp öldürüyordu onları orta yerde,
gemiler, ırmak ve yüksek duvar arasında,
alıyordu birçok Argoslunun öcünü.
Parlak kargısıyla ilkin Pronoos'u vurdu,
sıyırdı kalkanını çıplak göğsünden, çözdü elini ayağını.
Pronoos gürültüyle yıkıldı yere, öylece kaldı.
Sonra saldırdı Enops'un oğlu Thestor'a.
Thestor, işlenmiş arabasının içine büzülmüştü,
ödü kopuyordu, dizginler uçup gitmişti elinden.
Patroklos yanına varıp yapıştırdı kargıyı sağ yanağına,
kargı deldi geçti Thestor'un dişlerini,
kaldırdı kargısıyla onu Patroklos arabanın üstünden,
denize uzanmış bir kayanın üstünde duran bir adam
oltası ışıldayan kurşunuyla nasıl canlı canlı çekerse balığı,
öylece ağzı açık çekti onu, attı yere,
ağzının üstüne düşen Thestor'un canı uçtu gitti.
Sonra da Erylaos'u vurdu bir taşla,
tam saldıracakken, kafasının ortasından,
sağlam tolga içinde kafa oldu iki parça,
adam yere düştü başaşağı,
onlara kıyan ölüm yayıldı dört yanına.
Sonra da Erymas'ı, Amphoteros'u, Epaltes'i,
Damastoroğlu Tlepolemos'u, Ekhios'u, Pyris'i,
İpheus'u, Euhippos'u, Argeusoğlu Polymelos'u tepeledi,
birbiri peşi sıra serdi bereketli toprağın üstüne.
Görünce Sarpedon yere serildiklerini,
Patroklos'un elinden, karınlıksız yoldaşlarının,

seslendi, çıkıştı tanrısal Lykialılara:
"Ayıp size, Lykialılar, nereye kaçarsınız böyle?
Yiğitliği göstermenin işte tam sırası.
Ben kendim çıkacağım bu adamın karşısına,
bakalım burda Troyalıları kesip biçen kim,
kim bunca kötülük eden adam?
Birçok soylu yiğitlerin dizlerini çözdü o."
Böyle dedi, silahlarıyla atladı arabasından yere,
Patroklos da görür görmez onu, indi arabadan.
Çengel pençeli, kambur gagalı akbabalar nasıl,
sivri bir kayanın üstünde dövüşürlerse bağıra çığıra,
onlar da öyle, çığlıklarla saldırdılar birbirlerinin üstüne,
Sivri akıllı Kronosoğlu gördü onları, acıdı,
hem karısı, hem kız kardeşi Here'ye dedi ki:
"Çok yazık, insanlar arasında en sevdiğim Sarpedon'a!
Menoitiosoğlu Patroklos'un elinden ölmek onun kaderi.
İçimde yüreğim bir o yana gider, bir bu yana,
gözyaşı döktüren savaştan geri alıp onu,
kaçırıp bıraksam mı Lykia'nın semiz toprağına,
yoksa bıraksam ölsün mü Menoitiosoğlu'nun elinden?"
Öküz gözlü ulu Here karşılık verdi, dedi ki:
"Korkunç Kronosoğlu, ne biçim söz bu?
Nasıl kaçırmak istersin kötü ölümden
kader payını çoktan almış bir ölümlüyü?
Yap yapacağını, şunu da bil ama,
biz öbür tanrılar tekmil, övmeyeceğiz seni.
Sana şunu da diyeyim, iyice aklına koy,
diri gönderirsen evine Sarpedon'u,
bir başka tanrı da kaçırmak istemesin sakın
zorlu kargaşalıktan sevgili oğlunu.
Priamos'un büyük ilinin çevresinde
çarpışan birçok tanrı oğulları var,
korkunç bir kin sokarsın onların yüreğine.
Sarpedon'u seviyorsan, sızlıyorsa için,
zorlu kargaşalıkta ölsün bırak,
ölsün Menoitiosoğlu Patroklos'un elinden.
Bırak ayrılsın bedeninden canı,
sonra gönder Ölüm'ü, tatlı Uyku'yu,
alıp götürsünler onu engin Lykia iline,
kardeşleri, akrabaları onu orada gömer,
bir mezara, yazılı taşın altına.

Ölümlülere gösterilecek saygı işte bu."
Here böyle dedi, Kronosoğlu dinledi onu,
kan damlaları akıttı yeryüzüne,
bir saygıydı bu ölecek olan oğluna,
sevgili oğlunu Patroklos yok edecekti,
bereketli Troya toprağında, uzakta vatanından.
Birbirlerinin üstüne yürüyüp yaklaştıkları zaman,
Patroklos saldırdı çok ünlü Trasymedos'a,
Kral Sarpedon'un soylu seyisiydi o,
Patroklos karnının altından vurdu onu,
ossaat çözdü elini ayağını.
Sarpedon da saldırdı parlak kargısıyla,
ama değdiremedi Patroklos'a kargısını,
kargı geldi saplandı Pedasos'un sağ omzuna,
Pedasos kişnedi, bir solukta verdi canını,
inleye inleye düştü tozun toprağın içine,
can bıraktı onu, uçtu gitti.
Öbür iki at ayrıldılar birbirlerinden
düşünce tozun toprağın içine yanlarında koşan at,
çatırdadı boyunduruk, dizginler dolaştı,
kargısıyla ün salmış Automedon bir çare buldu buna,
kalın baldırı boyunca sarkan keskin kılıcı çekti,
sıçrayıp kesti koşum dışı atın dizginlerini,
girdi atlar yoluna, dizginler gerildi.
İki düşman gene atıldı canları kemiren kavgaya.
Sarpedon vuramadı parlak kargısıyla Patroklos'u,
temren sol omzu üstünden uçtu gitti,
derken Patroklos kargısıyla atıldı öne,
boş yere fırlatmadı kargısını,
zar içinde çarpan yüreğini vurdu.
Sarpedon ossaat devrildi yere,
dağlarda oduncuların, gemi yapmak için,
yeni bilenmiş baltalarla kestikleri
bir meşe, bir kavak ağacı gibi tıpkı,
ya da ince uzun bir çam ağacı gibi,
Sarpedon serildi kaldı atlarıyla arabası önünde,
inleye inleye avuçladı kanlı toprağı.
Bir aslan, ağılda, çarpık yürüyen sığırlar arasında,
kızıl postlu, yüreği pek bir boğayı öldürürse nasıl,
aslanın pençesi altında inleye inleye can verir boğa,
cenkçi Lykialıların başbuğu da öyle, öfkeyle haykırdı,

Patroklos'un elinde can verirken sevgili yoldaşını çağırdı adıyla:
"Glaukos, canım adam, erler savaşında en üstün er,
güçlü bir kargıcı, atılgan bir savaşçı olman gerek şimdi,
tek amacın kötü savaş olsun, erkeksen.
Önce kışkırt Lykialıların önderlerini,
kışkırt dört bir yana gide gele,
söyle, savaşsınlar Sarpedon uğruna.
Elinde kargın, benim için dövüş sen de.
Gemiler yanında ölürsem, Akhalar soyarsa silahlarımı,
olurum senin için silinmez bir ayıp, bir kin.
Güçlü tut kendini, tekmil ordumuzu kışkırt."
Böyle dedi, ölüm kapladı gözlerini, burun deliklerini.
Patroklos da dayadı ayağını göğsüne,
kargısını çekti çıkardı etinden,
yürek zarı da birlikte çıktı,
kargının temreniyle canını da aldı götürdü.
Myrmidonlar soluyan atlarını tutuyorlardı,
efendileri boş bırakınca arabayı,
atlar da can atıyordu kaçmaya.
Glaukos duyunca Sarpedon'un sesini,
korkunç bir acı girdi içine,
destek olamadım diye burkuldu yüreği.
Eline alıp sıktı kolunu,
yarası onu bitkin düşürmüştü,
yıkımı yoldaşlarımdan uzaklaştırayım demişti,
tırmanmıştı yüksek duvara,
Teukros da okuyla vurmuştu onu.
Seslendi, yakardı okçu Apollon'a:
"Dinle beni, tanrım, senin dinleme gücün var
başı dertte bir adamı, Troya'da olsun,
Lykia'nın semiz topraklarında olsun,
şimdi benim de başım derde düştü,
kötü bir yaram var na şurda,
kesin ağrılarla sızlıyor kolum,
kanım kurumuyor bir türlü,
ağırlaştı omzum, kargımı sağlam tutamıyorum,
gelip savaşamıyorum düşmana karşı.
Öldü Sarpedon, o yiğit er de öldü,
Zeus'un oğluydu, Zeus korumadı oğlunu.
Ne olur, tanrım, iyi et şu kötü yaramı,
dindir acılarımı, yoldaşlarımı çağırayım, güç ver bana,

kışkırtayım Lykialıları savaşmaya,
kendim de çarpışayım can veren ölünün çevresinde."
Glaukos böyle dedi yakara yakara,
Phoibos Apollon da dinledi onu,
ossaat dindirdi ağrılarını Glaukos'un,
acı veren yaradan akan kara kan kurudu,
taptaze bir güç saldı yüreğine.
Glaukos yüreğinde duydu bunu, sevindi,
büyük tanrı ossaat yakarışını dinlemişti.
Lykialıların önderlerini kışkırttı önce,
savaşsınlar diye Sarpedon'un uğruna,
kışkırttı dört bir yana gide gele.
Sonra büyük adımlarla ulaştı Troyalılara,
Panthoosoğlu Pulydamas'a, tanrısal Agenor'a,
gitti Aineas'la tunç zırhlı Hektor'u buldu,
durdu yanlarında, kanatlı sözlerle dedi ki:
"Hektor, sen büsbütün unuttun ortaklarını,
baba toprağından uzakta, senin uğruna can veriyorlar bak,
sense destek olmak istemiyorsun onlara.
Düştü Sarpedon, savaşçı Lykialıların önderi,
o korurdu Lykia'yı gücüyle, tüzesiyle,
tunç Ares Patroklos'un kargısıyla alt etti onu.
Hadi, arkadaşlar, sarın çevresini, öfke girsin yüreğinize,
Myrmidonlar kinle silahlarını soyamasın, kirletemesin ölüsünü,
öldürdün diye bir sürü Danaoluyu
kargılarımızla, tezgiden gemiler önünde."
Böyle dedi, yas aldı Troyalıları tepeden tırnağa,
dayanılmaz, dindirilmez bir yastı bu,
Sarpedon yabancıydı, ama kentlerin koruyucusuydu,
birçok da er gelmişti onun ardından,
kendisi de savaşta yiğit mi yiğitti.
Ateşle dümdüz yürüdüler Danaoların üstüne,
başta Hektor vardı, çok içerlemişti Sarpedon'un ölümüne.
O sıra Patroklos, Akhalara seslendi,
Patroklos, Menoitios'un göğsü kıllı oğlu,
önce seslendi savaş ateşiyle yanan iki Aias'a:
"Aiaslar, bize destek olmak girsin yüreğinize,
eskisi gibi yiğit olun, eskisinden çok.
Akhaların duvarını ilk atlayan adam yere serildi,
Sarpedon öldü, alalım ölüsünü, saygısızlık edelim ona,
soyalım silahlarını omuzlarından,

yardımına gelenleri alt edelim amansız tunçla."
Böyle dedi, öte yandan Akhalar yanıp tutuşuyordu,
Troyalılarla Lykialılar, Myrmidonlarla Akhalar,
iki yandan pekiştirdiler *sıralarını*,
atıldılar korkunç naralarla ölünün çevresine,
zorlu savaşta erlerin silahları gümledi,
oğlu uğruna yapılan savaş daha zorlu olsun diye
Zeus savaşın üstüne yaydı korkulu geceyi.
Önce Troyalılar gözleri dört dönen Akhaları püskürttü.
Bir adam vuruldu Myrmidonlar arasında,
hiç kimseden aşağı değildi bu adam:
Tanrısal Epeigeus'tu, ulu canlı Agakleos'un oğlu,
eskiden güzel Budeion kentinde kraldı o,
ama sonra, soylu bir akrabasını öldürmüştü,
sığınmıştı Peleus'la gümüş ayaklı Thetis'in yanına.
Onlar güzel kısraklı İlyon'a göndermişlerdi onu
sıraları dağıtan Akhilleus'la birlikte,
savaşsın diye Troyalılara karşı.
Tam alacakken Sarpedon'un ölüsünü,
ünlü Hektor bir taşla vurdu onu başından,
sağlam tolga içinde kafa oldu iki parça,
ölünün üstüne düştü adam başaşağı,
canlara kıyan ölüm yayıldı çevresine.
Patroklos gördü bunu, yüreğine acı girdi.
Hızlı bir çaylak *gibi saldırdı ön sıralardan*,
alakargaları, sığırcıkları kaçıran çaylak gibi.
Atları iyi süren Patroklos'un, arkadaşına canı yanmıştı,
işte öyle bir hızla saldırdı Lykialılar Troyalılara.
İthaimeneus'un sevgili oğlu Sthenelaos'u
bir taşla boynundan vurdu, kırdı kaslarını.
Ünlü Hektor da, ortaklar da geriliediler.
Yarışta kendini deneyenin, savaşta düşmana karşı koyanın
savurduğu uzun kargı ne kadar uzağa düşerse.
Akhalar ağır basınca, Troyalılar o kadar geriledi.
İlkin Glaukos, savaşçı Lykialıların önderi,
geri dönüp öldürdü ulu canlı Bathykles'i,
Khalkon'un sevgili oğluydu o, Hellas'ta otururdu,
üstündü Myrmidonlar arasında mutluluktan, varlıktan yana.
Glaukos kargısıyla göğsünden vurdu onu,
birdenbire dönerek, öbürü ona yetişirken tam.
Adam gürültüyle yıkıldı yere,

ağır bir acı kapladı Akhaları,
en soylu adamlarıydı düşen.
Troyalılarsa çok sevindiler bu işe,
gelip toplandılar çevresinde küme küme.
Ama Akhalar unutmamışlardı saldırma güçlerini,
öfkelerini dümdüz yönelttiler onlara.
Meriones tepeledi Troyalıların silahlı bir erini,
Onetor'un atılgan oğlu Laogonos'u,
Onetor, Zeus'un duacısıydı, saygı görürdü tanrı gibi.
Meriones vurdu Laogonos'u çenesinin, kulağının altından,
canı elinden ayağından ossaat uçtu gitti,
korkunç bir karanlık kapladı içini,
Aineias tunç kargısını attı Meriones'in üstüne,
onu, kalkanı altında yürürken, vururum sanıyordu.
Ama Meriones kargıyı görüp eğildi öne doğru,
uzun kargı geldi arkasından saplandı yere,
zorlu Ares gücünü kesene dek ucu sallandı havada.
Aineias'ın elinden uçan kargı yere düştü,
kargı boşuna çıkmıştı güçlü elinden.
Aineias öfkelendi yüreğinde, bağırdı:
"Meriones, istediğin kadar usta ol sen oyunda,
bir vurabilseydim, kargım yere mıhlardı seni."
Kargı salmakta ünlü Meriones geçti karşısına, dedi ki:
"Yiğit ol, Aineias, istediğin kadar, yok edemezsin gene de
karşımda meydan okuyan tekmil erlerin gücünü.
Ölümlü yaratıldın çünkü sen de.
Seni ben vursaydım sivri kargımla bedeninden,
ne kadar zorlu olsan, ne kadar güvensen kollarına,
sen ossaat verirdin bana şanı.
canın da giderdi atları ünlü Hades'e."
Böyle dedi, Menoitios'un atılgan oğlu da çıkıştı ona:
"Meriones, yiğitsin, ama neden konuşursun böyle?
Troyalılar taş çatlasa uzaklaşmaz ölüden
böyle aşağılatıcı sözlerle, canımın içi.
Dur bakalım, toprak yutacak daha bir sürü insan.
Savaşın sonunu kollar getirir,
sözlerinse toplantıda borusu öter.
Savaşmak gerek, gevezeliğin sırası değil."
Menoitiosoğlu böyle dedi, başlarına geçti,
tanrıya denk Meriones de geldi ardından.
Dağ yarlarında nasıl yükselirse

ağaç kesen adamların gürültüsü,
uzaklardan yankısı duyulursa nasıl,
engin topraklardan çangırtısı öyle yükseldi
kılıçlara, iki uçlu kargılara çarpan tuncun,
kayışın, güzel işlenmiş öküz derilerinin.
Hiç kimse tanıyamazdı tanrısal Sarpedon'u,
bulanmıştı gövdesi kanlara, toza toprağa,
boydan boya, başından ayaklarının ucuna kadar.
Durmadan üşüşüyorlardı ölünün üstüne,
sinekler nasıl vızıldarsa ağılda,
süt dolu kapların çevresinde,
kaplar sütle doldurulurken bahar günleri.
Zeus kaldırmıyordu gözlerini zorlu kargaşalıktan,
boyuna yukardan onlara bakıyordu,
gönlü bir o yana kayıyordu, bir bu yana,
Patroklos'un ölümü için çok şeyler düşünüyordu:
Oracıkta, tanrıya denk Sarpedon'un üstünde,
Hektor tuncuyla tepelesin miydi Patroklos'u,
silahlarını soyup alsın mıydı omuzlarından,
yoksa daha bir sürü yiğidi atsın mıydı ölüm uçurumuna?
Düşünüp taşınırken böylesi en iyi göründü ona:
Peleusoğlu Akhilleus'un soylu arkadaşı,
bir daha püskürteçekti kente doğru
Troyalılarla tunç zırhlı Hektor'u.
Kıyacaktı daha birçok erin canına.
Zeus en başta Hektor'un yüreğini
yoksun etti saldırma gücünden,
yiğit arabasına binip kaçmaya koyuldu,
öbür Troyalılara da seslendi kaçın diye,
anlamıştı Zeus'un kutsal tartısını.
Çalımlı Lykialılar da kalmadılar yerlerinde,
ölüler arasında cansız görmüşlerdi krallarını.
Böyle görünce onu hepsi kaçıştı.
Kronosoğlu yayar yaymaz ortalığa zorlu kavgayı,
bir sürü ölü yığılmıştı kralın üstüne.

Akhalar Sarpedon'un omuzlarından çıkardılar silahlarını,
ışıldayan tunç silahlardı bunlar.
Menoitios'un atılgan oğlu verdi onları dostlarına,
götürsünler diye koca karınlı gemilere.
O zaman bulutları devşiren Zeus, Apollon'a dedi ki:
"Sevgili Phoibos, hadi git şimdi,

al götür Sarpedon'u kargı yağmuru altından,
sil gövdesinden kara kanı,
götür uzaklara, ırmağın sularında onu yıka.
Tanrı merhemi sür, gövdesine, tanrısal rubalar giydir.
Hızlı kılavuzlara yer ver, götürsünler Sarpedon'u,
ver ikiz tanrılara. Uyku'yla Ölüm'ün eline,
çabuk götürüp bıraksınlar semiz Lykia toprağına,
kardeşleri, akrabaları onu orada gömer,
bir mezara, yazılı taşın altına.
Ölümlülere gösterilecek saygı işte bu."
Böyle dedi, Apollon da babasını dinlemezlik etmedi.
İndi İda dağlarından zorlu kargaşalığın içine,
kaçırdı tanrısal Sarpedon'u kargı yağmuru altından,
uzaklara götürüp yıkadı ırmağın akar sularıyla,
tanrı merhemi sürdü gövdesine, tanrısal rubalar giydirdi,
sonra hızlı kılavuzların eline verdi onu,
verdi ikiz tanrılara, Uyku'yla Ölüm'ün eline,
onlar da çabucak götürüp bıraktılar semiz Lykia toprağına.
Patroklos da alevlendirdi atlarını, Automedon'u,
kovaladı Lykialılarla Troyalıları,
ne yaptığını bilmiyor, çılgınlık ediyordu,
dinlemiş olsaydı Peleusoğlu'nun sözünü,
kara ölümünü okuyan kara kaderden kaçınırdı.
Ama insan aklından üstündür Zeus'un aklı,
isterse atılgan eri uğratır bozguna,
kolayca alır elinden zaferi,
isterse savaşmaya kışkırtır onu.
Şimdi de Zeus aldı göğsünde yüreğinin dizginlerini.
Önce kimi tepeledin, Patroklos, sonra kimi,
tanrılar çağırdıktan sonra seni ölüme?
İlkin öldürdü Arestos'u, Autonoos'u, Ekheklos'u,
Megasoğlu Perimos'u, Epistor'la Melanippos'u,
sonra da Elasos'u, Muilos'u, Pylartes'i,
bunların hepsini tepeledi, yok etti,
geri kalanlar başladılar bir bir kaçmaya.
Phoibos Apollon dikilmeseydi sağlam duvarın üstüne,
Troyalılara destek olup Patroklos'a ölüm tasarlamasaydı,
Akha oğulları alacaktı yüksek duvarlı Troya'yı
kudurmuş gibi dört bir yana saldıran Patroklos'un eliyle.
Patroklos üç kez tırmandı yüksek duvara,
Apollon üç kez yere yuvarladı onu,

ölümsüz elleriyle kalkanına vura vura.
Dördüncüsünde saldırdı bir tanrı gibi,
Apollon da korkunç sesler çıkardı o zaman,
şu kanatlı sözlerle ona dedi ki:
"Çekil, tanrısal Patroklos, kader istemiyor,
ünlü Troya ili yok olmayacak kargın altında,
senden çok yiğit Akhilleus bile yıkamayacak onu."
Böyle dedi, Patroklos da gerilere doğru itildi,
kaçıyordu okçu Apollon'un öfkesinden.
Bu ara Hektor, Batı kapılarında,
kalın tırnaklı atlarını durdurdu.
Şöyle düşünüyordu yüreğinde:
Arabasını savaşa sürsün müydü?
Yoksa duvar arkasında toplanın mı desindi yoldaşlarına?
Tam bu sıra Apollon yanına geldi.
Hektor'un dayısına, güçlü Asios'a benzemişti.
Asios, Hekabe'nin kardeşi, Dymas'ın oğluydu,
Dymas, Sangarios kıyılarında, Phrygia'da otururdu.
Apollon bu kılıkla seslendi, şöyle dedi:
"Savaştan neye geri kalıyorsun, Hektor?
Böyle yapman doğru değil gibime gelir.
Üstünde olsaydım altında olduğum kadar,
anlardın savaştan geri çekilmenin acısını.
Haydi kalın tırnaklı atlarını sür Patroklos'a doğru,
belli olmaz, bakarsın üstün geliverirsin,
zafer şanını Apollon sana verir bakarsın."
Tanrı böyle dedi, karıştı gene insanların çabalarına.
Ünlü Hektor usta Kebriones'e buyurdu,
atları kamçıla, dedi, onları savaşa sür.
Apollon da daldı kalabalığa,
saldı Argoslular arasına kötü karışıklığı,
Troyalılarla Hektor'a sunuyordu ünü.
Hektor öbür Danaoları bıraktı, öldürmedi,
Patroklos'un üzerine saldı sert tırnaklı atlarını.
Öte yandan Patroklos arabadan yere indi,
kargısını sol elinde tutuyordu,
bir taş aldı öbür eliyle,
avucunu iyice dolduran, parlak, pürtüklü,
çekinmedi yiğitten, attı onu vargücüyle,
boşa gitmedi taş, vurdu Hektor'un arabacısını,
Kebriones'i, çok ünlü Priamos'un piç oğlunu,

alnından vurdu onu pürtüklü taşla,
arabanın dizginlerini tutarken elinde.
Taş yardı iki kaşı, geçti kemikleri,
düştü gözleri yere, tozun toprağın içine,
düştü ayaklarının dibine tam,
kendi de devrildi güzel işlenmiş arabadan, dalgıç gibi.
Canı ayrıldı etinden, kemiğinden.
Sen alay ettin onunla, at sürücüsü Patroklos, dedin ki:
"Ne çevik adammış! Ne de kolay balıklama daldı!
Bir gün balıklı denizde bulunsaydı bu adam;
istiridye arar, doyururdu bir sürü insanı,
hava fırtınalı da olsa, gemiden dalardı denize,
şimdi daldığı gibi arabadan aşağıya, ovaya.
Ne adamlar varmış Troyalılarda, güzel dalan!"
Böyle dedi, yiğit Kebriones'in üstüne yürüdü,
ağıla saldıran bir aslanın hızıyla,
ama göğsünden vurulup hızı yok etmiştir onu;
sen de, Patroklos, öyle atıldın Kebriones'in üstüne.
Öte yandan Hektor da arabadan yere indi.
Kebriones'in çevresinde dövüştüler iki aslan gibi,
vurulmuş bir geyik uğruna, bir dağ doruğunda,
nasıl kıyasıya dövüşürse iki aslan,
ikisi de aç, çarpışırlar hırsla, çalımla;
Kebriones'in çevresinde öyle dövüşüyordu iki savaş ustası.
Menoitiosoğlu Patroklos'la ünlü Hektor yanıyorlardı
amansız tunçla parçalamak için birbirlerinin etini.
Hektor, Kebriones'in kafasını yakalamış, bırakmıyordu,
öte yandan Patroklos da ayağını tutuyordu.
Öteki Troyalılarla Danaolar da girmişlerdi kıyasıya savaşa.
Euros'la Notos yelleri nasıl yarışırlarsa birbirleriyle
dağ yarlarında devirmek için sık bir ormanın
uzun gövdeli meşe, kayın ağaçlarını,
sivri dalları yığarlar birbiri üstüne,
gökgürültüsü içinde çatırdar kırılan dallar;
Troyalılarla Akhalar da öyle saldırdılar birbirlerine,
boğuşa boğuşa unuttular uğursuz bozgunu.
Kebriones'in çevresinde bir sürü kargı saplanmıştı toprağa,
yaylardan fırlayan oklar uçuşuyordu,
koca koca taşlar çarpıyordu savaşanların kalkanlarına,
birbiri peşi sıra, yağmur gibi.
Kebriones yatıyordu toz burgacı içinde,

boylu boyunca uzanmış, zanaatını unutmuş gitmişti.
Güneş yürüdükçe göğün ortasında,
iki yandan kargılar uçuyor, erler düşüyordu,
ama gün yaklaşınca öküzlerin çözüldüğü saate,
o zaman ölçüsüz bir üstünlük sağladı Akhalar.
Troyalıların bağrışmaları içinde çekip götürdüler
yiğit Kebriones'i kargı yağmuru altından,
soydular omuzlarından silahlarını.
Patroklos saldırdı Troyalılara kudurmuş gibi,
hızlı Ares gibi saldırdı üç kez üst üste,
korkunç naralarla, üç kez dokuz yiğit öldürdü.
Ama dördüncüsünde saldırınca bir tanrı gibi,
o zaman, Patroklos'un, ömrünün sonu göründü.
Zorlu kargaşalıkta, korku salan Phoibos çıktı karşısına,
Patroklos kalabalıkta görmedi tanrının yürüdüğünü,
koyu bir bulutla örtülmüş geliyordu.
Tanrı geldi, arkasında durdu,
elinin ayasıyla vurdu sırtına, geniş omuzlarına,
yiğidin ossaat karardı gözleri.
Phoibos Apollon başından fırlatıp attı tolgasını,
tolga yuvarlandı, gürültüyle düştü atların ayaklarına,
sorguç, uzun tepeliğin ucunda bulandı kana, toza.
Eskiden bırakmazdı tanrılar bu yeleli tolgayı
kirlensin tozun toprağın içinde,
korurdu tanrısal bir yiğidin güzel başını, alnını,
Akhilleus'un başını, alnını korurdu.
Ama şimdi Zeus, Hektor'a vermişti onu,
vermişti başında taşısın diye,
çünkü ölüm Hektor'un yakınına gelmişti.
Uzun gölgeli kargı kırıldı Patroklos'un elinde,
tunç zırhlı o ağır, büyük, zorlu kargı;
geniş kenarlı kalkanı omuzlarından kayışıyla düştü yere.
Zeus'un oğlu Kral Apollon çözdü zırhını.
Karanlık kapladı beynini, çözüldü eli ayağı,
şaşırdı ne yapacağını, kaldı öylece,
geldi yakınma Dardanoslu bir adam,
sivri bir kargı sapladı sırtına, omuzları arasma,
Panthoosoğlu Euphorbos'tu bu,
geçerdi yaşıtlarını kargı atmakta,
araba sürmekte, hızlı koşmakta geçerdi,
yirmi yiğidi atmıştı arabalarından yere,

arabasıyla ilk meydana çıktığı gün böyle öğrendiydi dövüşü.
İşte ilk kargıyı, Patroklos, o attı sana,
ama alt edemedi seni, kaçtı gerisin geri, karıştı kalabalığa,
kayın ağacından kargısını çekip çıkardıktan sonra etinden,
savaşta çırılçıplak kalmış Patroklos'un karşısında duramadı.
Tanrının eline, kargısına baş eğen Patroklos da geriledi,
ölümden kaçmak için girdi arkadaşları arasına.
Hektor ulu canlı Patroklos'u gördü
sivri kargıyla yaralanıp geri çekilirken,
sıraları aşıp yaklaştı ona, sapladı kargısını,
sapladı karnının altına, soktu tuncu dibine kadar,
Patroklos gürültüyle yere yıkıldı,
büyük bir yas girdi Akha ordusuna,
yılmaz bir yabandomuzunu
bir aslan nasıl alt ederse savaşta,
dorukta hırsla dövüşürlerse nasıl,
incecik bir pınardan su içmek ister ikisi de,
aslan zorla hakkından gelir soluyan domuzun;
Priamosoğlu Hektor da işte böyle tepeledi
bunca yiğidi öldüren Menoitios'un saldırgan oğlunu,
yakından vurdu onu kargısıyla,
böbürlendi, kanatlı sözlerle dedi ki:
"Hani, Patroklos, yıkıp yok edecektin ilimizi,
Troyalı kadınları hür günlerinden yoksun bırakacaktın hani,
alıp götürecektin onları gemilerinle sevgili baba toprağına!
Aptal, işte karşında Hektor'un hızlı atları,
öne atılıyorlar işte, savaşmaya,
kargı atmada Troyalılar arasında üstünüm ben,
ölüm gününden korurum onları,
ama akbabalar didik didik edecek seni burada.
Yazık sana, çok yiğit Akhilleus bile yaramadı işine,
yola çıkarken bir sürü öğüt vermiştir belki:
Atları iyi süren Patroklos, demiştir sana,
koca karınlı gemilere, yırtmadan dönme
erleri öldüren Hektor'un göğsünde kanlı gömleğini.
Böyle demiştir o, sen de akılsız kafanla inandın ona."
Senin de, at sürücüsü Patroklos,
bir solukluk ömrün kalmıştı, dedin ki:
"Şimdi de böbürlenme sırası sende mi,
Kronosoğlu Zeus'la Apollon zaferi verdi diye sana?
Onlar alt etti beni kolayca,

onlar soydu silahlarımı omuzlarımdan,
senin gibi yirmi adam çıksaydı karşıma,
hepsi şuracıkta, kargımın altında can verirdi.
Beni asıl öldüren uğursuz kaderle Leto'nun oğlu,
insanlardan da beni Euphorbos vurdu,
sen üçüncü geliyorsun, dur hele.
Bak sana diyeyim, iyice kafana koy bunu:
Sen de yaşayacak değilsin uzun zaman,
ölüm, zorlu kader duruyor senin de başında,
Akhilleus'un, Alakosoğlu'nun elinden tepeleyecek seni."
Böyle dedi, ölüm kapladı gözlerini,
canı çıktı gövdesinden, uçtu gitti Hades'e,
bıraktı gücünü, gençliğini, kaderine ağlaya ağlaya.
Can verirken, ünlü Hektor seslendi ona:
"Patroklos, ne diye ölüm uçurumunu gösterirsin bana?
Bakalım Akhilleus, güzel saçlı Thetis'in oğlu,
benim kargımla vurulup benden önce can vermeyecek mi?"
Böyle dedi, Patroklos'un gövdesine ayağını bastı,
tunç kargısını çekti çıkardı yaradan,
sonra gövdeyi attı sırtüstü,
elinde kargı, yürüdü Automedon'un üstüne,
can atıyordu Akhilleus'un tanrısal seyisini vurmaya,
ama hızlı atlar çoktan götürmüştü Automedon'u,
tanrıların Peleus'a armağan ettiği ölümsüz atlar.

On Yedinci Bölüm

Patroklos'un savaşta Troyalılara alt olduğunu
Ares'in sevdiği Atreusoğlu Menelaos gördü.
Başında ışıldayan tolgasıyla yürüdü, aştı ön sıraları,
ilk doğuruşunda bir inek nasıl,
düvesinin çevresinde dört dönerse böğüre böğüre,
öyle dört dönüyordu sarışın Menelaos, Patroklos'un çevresinde.
Kargısını, yuvarlak kalkanını önünde tutuyordu,
öldürmeye can atıyordu karşısına ilk çıkanı.
İyi kargıcı Panthoos'un oğlu da ilgisiz kalmadı,
geldi dikildi kusursuz Patroklos'un ölüsü yanına,
Ares'in sevdiği Menelaos'a seslendi, dedi ki:
"Atreusoğlu, Zeus'un beslediği Menelaos, orduların başbuğu,
çekil, bırak ölüyü, vazgeç kanlı soykalardan,
Troyalılarla ünlü yardımcıları arasında ilk benim
bu zorlu savaşta Patroklos'a kargı atan.
Bırak ben alayım Troyalılar içinde büyük ünü,
yoksa vururum seni, olursun tatlı canından."
Sarışın Menelaos çok kızdı ona, dedi ki:
"Böyle böbürlenmek hiç iyi değil, Zeus Baba.
Panthoos'un iyi kargıcı oğulları kadar
ne pars güvenir kendisine, ne aslan,
ne de yüreği gücüyle şişen yabandomuzu.
Atları iyi süren Hyperenor da bana kafa tuttuydu,
ama gel gör ki, gençliğinden fayda görmedi,
Danaolar arasında aşağılık bir savaşçısın demişti bana,
sanmam kendi ayaklarıyla gidebilmiş olsun o,
sevgili karısını, anasını babasını sevindirmeye,
senin de gücünü yok ederim, bana karşı durma,
hadi çekil, vazgeç kafa tutmaktan,
alma başma belayı, gir kalabalığın içine,
başına gelenden ders alır en ahmak adamlar bile."
Böyle dedi, ama öbürü dinlemedi, karşılık verdi, dedi ki:

"Menelaos, Zeus'un beslediği, öyleyse öde,
öldürdüğünü övüne övüne söylediğin kardeşimin kanını,
dul bıraktın karısını yeni evinin bir köşesinde,
dile gelmez bir acı verdin anama babama.
Senin kafanı, silahlarını alıp da
atarsam Panthoos'un, tanrısal Phrontis'in ellerine,
belki son veririm anamın babamın acısına.
Daha uzun zaman denenmemiş bırakmam bu çabayı,
girişeceğim bu savaşa, ya zaferle bitecek, ya bozgunla."
Böyle dedi, vurdu Menelaos'un yuvarlak kalkanına,
delemedi tuncu, temren büküldü kalkanın üstünde,
Atreusoğlu Menelaos da onun arkasından,
Zeus Baba'ya yalvarıp atıldı kargısıyla öne,
geri çekilirken vurdu Euphorbos'u boynunun dibinden,
güvenip ağır eline soktu kargıyı bastırdı,
ucu dümdüz daldı ince boynundan içeri.
Euphorbos gürültüyle yıkıldı yere, çangırdadı üstünde silahları,
Tanrısal saçları ossaat bulandı kana,
altınla, gümüşle sarılı lüleleri kana bulandı.
Bir adam *nasıl* yetiştirirse körpe bir zeytin fidanını,
ıssız bir gölgede bol bol su içirirse ona,
gelişir güzelim fidan, çiçekler açar bembeyaz,
şurdan burdan esen yeller sarsar onu,
ama bir gün koca bir kasırga ile bir yel eser,
söker kökünden fidanı, serer onu toprağın üstüne,
Atreusoğlu Menelaos öyle devirdi Euphorbos'u,
öldürdü Panthoos'un iyi kargı atan oğlunu, soydu.
Dağların beslediği, gücüne güvenen bir aslan,
en güzel ineği nasıl kaçırırsa otlayan bir sürü arasından,
önce nasıl kırarsa boynunu güçlü dişleri arasında,
sonra da nasıl parçalayıp sömürürse kanını, bağırsaklarını,
köpekler, çobanlar sarmıştır çevresini,
yakınıp dururlar uzaktan, istemezler yakına gelmeyi,
kapılmışlardır sapsarı bir korkuya,
işte öylece, kimsenin göğsünde yüreği,
göze almaz çıkmayı Menelaos'un karşısına.
Ama Phoibos Apollon ona kızgın olmasaydı,
Ares'e denk Hektor'u ona karşı sürmeseydi,
ossaat alıp götürecekti ünlü silahlarını Panthoosoğlu'nun.
Girdi Apollon Kikonların önderi Mentes'in kılığına,
seslendi Hektor'a, kanatlı sözlerle dedi ki:

"Yiğit Aiakosoğlu'nun atlarını kovalamakla sen Hektor,
ele geçmeyecek bir şey peşinde koşuyorsun şurada,
onlara gem vuramaz, süremez onları ölümlü insanlar,
bunu becerecek bir Akhilleus var,
onu da ölümsüz bir ana doğurdu.
Ama Menelaos, Atreus'un savaşçı oğlu,
Patroklos'un ölüsü üstünde vurdu en yararlı yiğidi,
öldürdü Euphorbos'u, söndürdü saldırma gücünü."
Tanrı böyle dedi, ossaat katıldı insanların çabasına.
Korkunç bir acı sardı Hektor'un kapkara yüreğini.
Şöyle bir göz gezdirdi sıralara,
birinin ünlü silahları soyduğunu gördü,
öbürü yerde yatıyor, kan fışkırıyordu yarasından.
Öncüler arasında yürüdü Hektor bağıra çığıra,
kıpkızıl yanıyordu başında tunç tolgası,
yanıyordu Hephaistos'un sönmez alevi gibi,
çığlıkları Atreus'un oğlu duydu,
öfkeyle söylendi ulu canlı yüreğine:
"Vay halime, kaçırırsam elden güzel silahları,
benim uğruma burda yatan Patroklos'u bırakırsam, vay halime,
Danaolardan kim görürse kin besleyecek bana.
Ama şerefim için, tek başıma,
savaşırsam Hektor'a, Troyalılara karşı,
bir sürü düşman saracak dört yanımı,
tolgası ışıldayan Hektor tekmil Troyalıları getiriyor buraya.
Ama yüreğim ne diye tartışıyor bunları?
İnsan, tanrının saydığı bir adamla,
kalkışırsa tanrı buyruğuna karşı savaşmaya,
ossaat büyük bir bela gelir başına.
Gören bile olsa Hektor'un karşısında gerilediğimi,
kızmaz bana hiçbir Danaolu,
Hektor savaşıyor tanrı isteğiyle.
Ne olur, yiğit Aias'ın narasını bir duysam,
ikimiz birlikte uyarırız savaş gücümüzü,
ikimiz tanrıya karşı bile yürürüz,
çekip alsak ölüyü, Peleusoğlu Akhilleus'a bi götürsek,
bunca kaygı arasında ne güzel olurdu."
Menelaos böyle düşünüp taşınırken gönlünde, yüreğinde,
Troyalıların sıraları, başlarında Hektor, ilerliyordu.
Menelaos da geri çekildi, bıraktı ölüyü,
kalın yeleli bir aslan gibi arkasına baka baka,

köpekler, uşaklar kovarlar onu ağıldan,
bağırıp çağrışırlar, kargı atarlar,
donakalır aslanın gövdesinde saldıran yüreği,
çekilir avludan istemeye istemeye,
sarışın Menelaos da öyle uzaklaştı Patroklos'tan.
Arkadaşları arasına karışınca dönüp baktı,
aradı gözleriyle büyük Aias'ı, Telamon'un oğlunu.
Ossaat gördü onu savaşın sol ucunda,
yoldaşlarına yürek veriyor, kışkırtıyordu savaşa.
Phoibos Apollon salmıştı aralarına tanrısal bir korku.
Menelaos koştu, vardı yanına, dedi ki:
"Aias, kardeşim, gel buraya,
çabalayalım Patroklos'un ölüsü çevresinde,
çıplak da olsa götürmeye çalışalım Akhilleus'a ölüyü,
tolgası ışıldayan Hektor aldı silahlarını."
Böyle dedi, yiğit Aias'ın yüreğini kışkırttı.
Aias yürüdü ön sıralardan sarışın Menelaos'la.
Hektor soyunca Patroklos'u ünlü silahlarından,
sivri tunçla kafasını kesmek için çekti onu,
sürükleyip ölüsünü Troyalı köpeklere atmak istiyordu.
Aias, elinde kule gibi kalkanıyla, vardı yanına.
Hektor geriledi, arkadaşlarının kalabalığına daldı,
bindi arabasına, güzelim silahları verdi Troyalılara,
kente götürülsün, kendine büyük bir şan olsun diye.
Aias geniş kalkanıyla örttü Menoitiosoğlu'nu,
yavrularını koruyan bir aslan gibi dikilmişti,
aslan götürürken yavrularını ormana,
karşılaşır avcılarla, güvenir gücüne,
eğer alnını öne, örter gözlerini,
Aias da öyle dikildi yiğit Patroklos'un önünde.
Öbür yanında Atreusoğlu duruyordu,
Atreusoğlu Menelaos, Ares'in sevdiği,
göğsündeki yas büyüyordu gitgide.
Hippolokhos'un oğlu Glaukos, Lykialıların önderi,
baktı Hektor'a aşağıdan, çıkıştı ağır sözlerle:
"Hektor, güzel olmasına güzelsin, ama
savaşta daha çok şey öğreneceğin var,
sen bir kaçaksın, boşuna kazanmışsın parlak ününü.
Bak bakalım nasıl kurtaracaksın ilini, yurdunu,
İlyon'da yetişmiş adamlarınla, tek başına.
Gitmeyecek artık senin kentin uğruna

Danaolarla savaşmaya Lykialıların hiçbiri,
değer verilmiyor düşmanla kıyasıya savaşana.
Sen zavallı, koruyamazsın değersiz bir adamı bile,
madem bıraktın Troyalılara av olsun, soyka olsun,
Sarpedon'u, konuğunu, dostunu,
oysa diriyken Sarpedon,
çok yararlık göstermişti sana da, iline de.
Yüreğin varmadı onu köpeklerden korumaya.
Lykialılardan beni dinleyen olursa şu saatte,
biz döneriz eve, Troya'ya da açılır ölüm uçurumu.
Troyalılarda sarsılmaz bir güç olsaydı şimdi,
yurt uğruna düşmanla savaşı göze alan,
kavgayı göze alan adamların atılganlığı olsaydı,
ossaat çekerdik Patroklos'u İlyon'un içine,
Kral Priamos'un iline girseydi o adamın ölüsü,
onu çekip alsaydık savaş alanından,
Argoslular ossaat geri verirlerdi Sarpedon'un silahlarını,
ölüsünü de götürürdük İlyon'un içine.
Çok güçlüdür seyisini öldürdüğümüz adam,
Argoslular arasında odur en güçlü yiğit,
göğüs göğüse dövüşmekte usta adamlarıyla.
Oysa senin yüreğin varmıyor
ulu canlı Aias'ın karşısına çıkmaya bile,
düşman kargaşalığında geliyorsun onunla göz göze,
savaşamıyorsun karşı karşıya, senden üstün diye o."

Tolgası ışıldayan Hektor ona aşağıdan baktı, dedi ki:
"Şusun busun, ama Glaukos, neden yükseklerden atarsın böyle,
bereketli Lykia'da oturanların hepsinden,
ama böyle konuşunca akılsız biri derim sana,
yaman Aias'a karşı koyamıyorum ben ha!
Ben ne savaştan korkarım, ne araba gürültüsünden,
ama her zaman üstündür Kalkanlı Zeus'un isteği,
yiğidi kaçışa sürer, alır elinden zaferi,
kimi zaman da onu kışkırtır savaşa.
Hadi gel, iki gözüm, yanımda dur, bak işime,
korkak mı kalacağım, dediğin gibi, bütün gün,
yoksa Danaolardan birini, çok ateşli de olsa,
alıkoyabilecek miyim Patroklos'un ölüsünü götürmekten."

Böyle dedi, Troyalılara bağıra bağıra seslendi:
"Troyalılar, Lykialılar, göğüs göğüse dövüşte usta Dardanoslular,
erkek olun, dostlarım, anımsayın saldırma gücünüzü,

ben gidip Akhilleus'un silahlarını kuşanacağım,
güçlü Patroklos'u tepeleyip aldım onları."
Tolgası ışıldayan Hektor böyle bağırdı,
uzaklaştı uğursuz savaştan,
hızlı ayaklarıyla yetişti arkadaşlarına,
Peleusoğlu'nun silahlarını kente götürenlere.
Gözyaşı döktüren savaştan uzakta durdu,
savaşı seven Troyalılara verdi kendi silahlarını,
verdi kutsal İlyon'a götürsünler diye,
kuşandı ölümsüz silahlarını Peleusoğlu Akhilleus'un,
göklü tanrıların sevgili babasına verdiği silahları,
Peleus bunları oğluna armağan vermişti,
ama oğlu kocalmayacaktı bu silahlar içinde.
Bulutları devşiren Zeus uzaktan gördü Hektor'u,
tanrısal Peleusoğlu'nun silahlarını giyiyordu,
salladı başını, söylendi kendi kendine:
"Hey bahtı kara, ölüm aklına gelmiyor mu?
Oysa ölüm sana çok yakın,
herkesi titreten bir yiğidin ölümsüz silahlarını kuşanıyorsun,
öldürdün çok sevdiği güçlü arkadaşını,
aldın silahlarını, başından, omuzlarından,
şimdilik büyük bir güç veriyorum sana,
karşılık olsun bu savaştan dönemeyeceğine,
ünlü silahları Andromakhe'ye veremeyeceğine karşılık olsun."
Kronosoğlu böyle dedi, kapkara kaşlarıyla işmar etti,
uydurdu silahları Hektor'un gövdesine,
Enyalios tanrının korkunç savaş gücü girdi Hektor'un içine,
eli ayağı doldu atılganlıkla, güçle,
ünlü ortaklarına doğru yürüdü bağıra bağıra,
Hektor pırıl pırıl göründü gözlere
ulu canlı Peleusoğlu'nun silahları içinde.
Ateşledi her birini gide gele,
Mesthles'i, Glaukos'u, Medon'u, Thersilokhos'u,
Asteropaios'u, Deisanor'u, Hippothoos'u,
Phorkys'u, Khromios'u, bilici Ennomos'u,
onları kanatlı sözlerle kışkırttı, dedi ki:
"Dinleyin, ortaklarımızın, boylarımızın sayısız boyları,
sizi kentinizden çağırdığım zaman buraya,
istemediydim sayı çokluğu,
çağırdım buraya Akhalardan Troyalıların karılarını,
küçük çocuklarını koruyasınız diye canla başla.

Ben bu yüzden sömürüyorum halkımı
besinlerle, armağanlarla sizi doyurayım diye,
bu yüzden yürek katıyorum yüreğinize.
Dönüp hep birden, karşı koyun düşmana,
savaşla sarmaş dolaş olunuz bi kere,
ya ölün bu savaşta, ya kalın.
İşte Patroklos öldü gitti,
kim çekerse onun ölüsünü Troyalılara doğru,
Aias'ı kim püskürtürse oradan,
soykaların yarısı benim olacak, yarısı onun,
ünü denk olacak benim ünüme."

Böyle dedi, Troyalılar da dümdüz yürüdüler Danaolara karşı.
kargılarını uzattılar dimdik, ağır bastılar.
Umutluydular, çekeceklerdi Aias'ın elinden ölüyü.
Aptalların çoğu can verecekti ölünün üstünde.

Aias da gür naralı Menelaos'a dedi ki:
"Zeus'un sevdiği Menelaos, canımın içi,
ummam artık ikiinizin savaştan döneceğimizi,
Patroklos'un ölüsü için korkmuyorum o kadar,
o birazdan doyuracak Troyalıların kuşlarını, köpeklerini,
ikimiz için korkuyorum asıl,
korkuyorum bir bela gelmesin diye başımıza,
Hektor, şu savaş bulutu, sardı dört yanımızı,
ölüm uçurumu göründü bize.
Hadi, Danaoların yiğitlerini çağır,
bakalım biri dinler mi sesimizi."

Böyle dedi, gür naralı Menelaos dinlemezlik etmedi,
sıraları aşan gür bir sesle bağırdı Danaolara:
"Hey, Argosluların önderleri, başbuğları,
Agamemnon'un, Menelaos'un şarabına ortak olanlar,
siz her biriniz buyurursunuz bir orduya,
saygıyla ün Zeus'tan gelir size,
çok zor her önderi seçmek gözümle,
kavga yangın gibi sardı ortalığı,
herkes kendiliğinden gelsin, öfke duysun yüreğinde,
önlesin Patroklos'un Troya köpeklerine şenlik olmasını."

Böyle dedi, Oileus'un oğlu çevik Aias da çağrısını duydu,
ilkin kargaşalıkta koşup çıktı karşısına,
sonra İdomeneus'la seyisi Meriones çıkageldi,
adam öldüren Enyalios tanrının dengi,
savaşı alevlendirmeye geldi arkalarından bir sürü adam,

bunca Akha yiğidinin adını aklında kim tutabilir ki?
Troyalılar da, başlarında Hektor, küme küme atıldılar öne.
Gökten gelme bir ırmağın ağzında nasıl
akıntıya çarpan dalgalar gümbürderse,
kayalar nasıl çınlarsa kıyıda, uğuldayan denizin altında,
Troyalılar öyle yürüyordu çınlayan seslerle.
Ama Akhalar da Menoitiosoğlu'nun çevresinde
duruyorlardı bir tek yürek gibi,
tunç kalkanlarını siper etmişlerdi ona.
Kronosoğlu örtmüştü parlak tolgalarını kalın bir sisle,
hiçbir zaman hınzı olmadıydı Menoitiosoğlu'na,
Aiakosoğlu'nun seyisiyken, sağken Menoitiosoğlu.
Düşman Troyalıların köpeklerine yem olmasından tiksiniyordu,
bu yüzden kışkırttı arkadaşlarını onu korumaya.
Önce Troyalılar gözleri dört dönen Akhaları itti.
Akhalar kaçıştı bırakıp ölüyü,
ama taşkın Troyalılar tepeleyemedi onların hiçbirini.
Ölüyü çekebildiler bir parça, o kadar.
Ama ondan az ayrı kalacaktı Akhalar,
Aias ossaat püskürttü onları,
Aias, kusursuz Peleusoğlu'yla birlikte, öbür Danaolardan,
hem güzellikle, hem işinde üstündü.
Bir yabandomuzu gibi saldırdı, itti Troyalıları.
Yarlarda domuz birdenbire dönüp nasıl saldırırsa bir çırpıda,
nasıl dağıtırsa köpekleri, gürbüz delikanlıları,
soylu Telamon'un oğlu, ünlü Aias da öyle,
kolayca girdi aralarına, onları dağıttı,
Troyalılar çevirmişlerdi Patroklos'u,
bakıyorlardı kentlerine çekmeye, ün kazanmaya.
Hippothoos, Pelasg soyundan Lethoos'un ünlü oğlu,
zorlu kargaşalıkta çekti ayağından ölüyü,
bir kayış bağlamıştı topuğunun kaslarına,
Hektor'la Troyalılara hoş görünmek istiyordu,
ama ossaat bela geldi başına,
istekle yananların hiçbiri ölüyü çekemedi,
Telamonoğlu kalabalıktan atıldı öne,
Hippothoos'un yakınına geldi,
vurdu onu tunç yanaklı tolgasından,
koca kargının, ağır elin baskısıyla,
kargının temreni altında kırıldı yeleli tolga,
temrenin bileziğinden fışkırdı beyni,

fışkırdı yaradan al kanlar içinde,
olduğu yerde kırıldı Hippothoos'un gücü,
kaydı elinden ulu yürekli Patroklos'un ayağı,
Hippothoos yüzüstü yıkıldı ölünün üstüne,
uzaktaydı bereketli Larissa'dan,
ödeyemeyecekti anasının babasının emeğini,
ömrü çok kısa olmuştu onun,
ulu canlı Aias'ın kargısı tepelemişti.
Hektor parlak kargısını Aias'ın üstüne saldı,
Aias karşıdan gördü onu, sakındı tunç kargıdan,
eğildi bir parça, kargı Skhedios'a değdi,
İphidos'un ulu canlı oğluna,
Skhedios ünlü Penope'de oturan Phokislilerin en yiğidiydi,
birçok adamlar arasında sözünü geçirirdi,
Aias köprücük kemiğinin ortasından vurdu onu,
sivri temren geçti kemiğin altından,
adam gürültüyle yıkıldı yere çangırdadı silahları.
Aias o ara, tam karnının ortasından
vurdu Phinops'un yiğit oğlunu,
Hippothoos'u korumaya çalışan Phorkys'ü,
tunç kabarık zırhı deldi, daldı bağırsaklara,
adam yere düştü, avuçladı toprağı.
Ön sıralarda savaşanlar da, ünlü Hektor da geriledi.
Argoslular çığlık atıp çektiler ölülerini,
çözdüler silahlarını Phorkys'le Hippothoos'un omuzlarından.
Troyalılar, Ares'in sevdiği Akhaların baskısı altında,
boyun eğip korkaklığa, çıkacaklardı İlyon'a kadar,
Argoslular da, harcayıp olanca güçlerini,
Zeus'un isteğine karşı ün kazanacaklardı.
Ama o anda Apollon kışkırttı Aineias'ı.
Epytosoğlu Periphas'ın kılığına girmişti,
Periphas haberciydi yaşlı babasının yanında,
gönlünde iyi düşünceler beslerdi,
Zeus'un oğlu Apollon benzedi ona, dedi ki:
"Aineias, tanrı isteğine karşı
siz nasıl korurdunuz sarp İlyon'u?
Gördüm ben başka adamlar,
güvenirlerdi güçlerine, erekliklerine,
sayıca azdılar, ama kurtardılar kentlerini,
oysa Zeus zaferi siz kazanasınız ister,
sizse, savaşacakken titriyorsunuz boyuna."

Böyle dedi, Aineias da yüzünden tanıdı okçu Apollon'u,
seslendi Hektor'a bağıra bağıra:
"Hektor, Troyalıların, ortaklarının önderleri,
Ares'in sevdiği Akhaların baskısı altında
korkaklığa kapılıp İlyon'a çıkmak yakışmaz bize.
Şimdi bir tanrı geldi yanıma,
üstün güçlü Zeus savaşta yardımcınız, dedi,
biz de dümdüz yürüyelim Danaolara karşı,
götürmesinler Patroklos'un ölüsünü gemilerine."
Böyle dedi, sıçrayıp geldi, durdu ön sıraların önünde,
Troyalılar da dönüp Akhalara karşı kodular.
O zaman Aineias vurdu kargısıyla Leiokritos'u,
Arisbas'ın oğlunu, Lykomedes'in soylu yoldaşını.
Lykomedes, Ares'in sevdiği, gördü düştüğünü, acıdı,
gitti yanı başında durdu, salladı parlak kargısını,
vurdu Hippasosoğlu Apisaon'u, erlerin güdücüsünü,
ciğerinden vurdu, yüreğinin altından,
ossaat çözüverdi dizlerini.
Bereketli Paionia'dan gelmişti Apisaon,
Asteropaios'tan sonra savaşta en üstün oydu.
Savaşçı Asteropaios, gördü onun düştüğünü, acıdı,
o da canla başla saldırdı Danaolara.
Ama iş işten geçmişti,
Argoslular siper etmişlerdi kalkanlarını,
çevirmişlerdi Patroklos'u dört bir yandan,
önünden kargılarını tutuyorlardı.
Aias bir sürü öğüt veriyordu gide gele,
sakın, diyordu, kimse ölüden ayrılıp gerilemesin,
kimse ön sıraları aşıp savaşmasın Akhalardan uzakta,
herkes ölünün çevresinde kalsın, diyordu,
savaşsın, diyordu, göğüs göğüse.
Dev boylu Aias böyle buyuruyordu,
boyanmıştı toprak kıpkızıl kana,
Troyalılarm, ortaklarının sıralarından
yığılıyordu ölüler birbiri üstüne,
Danaolar da savaşmıyordu ölü vermeden,
ama onlar çok daha az ölüyordu,
ölüm uçurumuna karşı unutmuyorlardı
yan yana durup birbirini korumayı.
Böyle dövüşüyorlardı alev saça saça,
bilemezdin güneş yerinde miydi, ay yerinde mi,

kaplamıştı savaş alanını bir koca bulut,
ölü Menoitiosoğlu'nun çevresindeki yiğitleri sarmıştı.
Öbür Troyalılar, güzel dizlikli Akhalar,
engelsiz dövüşüyorlardı açık havada,
güneşin sivri ışınları çevrelerine yayılıyordu,
tek bulut görünmüyordu ovanın, dağların üstünde,
savaşıyorlardı birbirlerinden uzak, aralıklarla,
gözyaşı döktüren kargılardan kuruyorlardı birbirlerini.
Ama sisten çok çekiyordu savaşın ortasındakiler,
amansız tuncun altında en yiğitleri bile yılmıştı.
İki er, Thrasymedes'le Antilokhos, iki ünlü yiğit,
daha bilmiyorlardı Patroklos'un öldüğünü,
savaşır sanıyorlardı onu ön sıralarda.
Dostlarını ölümden, bozgundan koruyarak dövüşüyorlardı uzakta,
böyle buyurmuştu onlara Nestor,
kara gemilerden savaşa sürdüğü gün oğullarını.
Ötekilerin günü korkunç bir savaş içinde geçti.
Yorgunluk, ter kaplıyordu hiç durmadan, boyuna,
bacaklarını, daha altta ayaklarını,
gözlerini, ellerini, dizlerini,
çevik Aiakosoğlu'nun soylu seyisi uğruna savaşanların.
Bir adam kocaman bir boğanın yağa batırılmış postunu
gersinler diye uşaklarına verirse nasıl,
uşaklar da alıp onu, çember olur, gererlerse,
postun yaşlığı gider, yağı emer deri,
çekilince bir o yana, bir bu yana gerilir,
ölüyü de küçük bir alanda her iki taraf
bir o yana bir bu yana öyle çekiyordu.
Hepsi de gönlünde umut besliyordu,
Troyalılar çekecekti onu İlyon'a,
Akhalarsa kara gemilere çekecekti,
azgın bir kavga çıkmıştı ölünün çevresinde.
Ares ne kadar öfkeli olursa olsun,
Athene ne kadar kin beslerse beslesin içinde,
bir tek aksak yanını bulamazlardı bu kavganın,
öyle korkunç bir çaba yaymıştı o gün Zeus
Patroklos'un ölüsü çevresinde insanlara, atlara.
Tanrısal Akhilleus bilmiyordu Patroklos'un öldüğünü,
Troya duvarlarının dibinde çarpışıyorlardı,
tezgiden gemilerin çok ötesinde.
Akhilleus ummuyordu arkadaşının öleceğini,

sanıyordu kent kapılarına diri varıp geri dönecek,
aklından geçmiyordu kenti alabileceği,
kendisi olmadan, üstelik kendisi olsa bile.
Onu sık sık bir köşeye çekerdi anası,
açıklardı büyük Zeus'un kararlarını,
Akhilleus da kulak verir, dinlerdi,
ama böyle bir derdin başına geleceğini
anası hiç söylememişti ona,
öleceğini söylememişti en sevgili arkadaşının.
Ölünün çevresinde durmadan saldırıp birbirlerine,
sivri kargılarıyla öldürüyorlardı birbirlerini.
Tunç zırhlı Akhalar şöyle deyip duruyorlardı:
"Ey dostlar, gemilerimize dönmek şerefsizlik olur,
kaçmaktansa, açılsın kara toprak, yutsun hepimizi,
bizim için çok daha iyi olur bu,
bırakmaktansa atları iyi süren Troyalıları,
ün kazansınlar, kentlerine alsınlar bu ölüyü."
Ulu canlı Troyalılar da şöyle seslenip duruyorlardı:
"Ey dostlar, kaderimiz hep birden ölmek bile olsa
bu adamın çevresinde gevşemesin bir tekimiz."
Böyle deyip duruyorlar, güç katıyorlardı herkesin gücüne.
İşte böyle savaşırken onlar,
bir demir gürültüsü yüksele yüksele
tunçtan gökkubbesine vururken sonsuz havada,
Aiakosoğlu'nun atları, savaştan uzakta, ağlıyordu,
görmüşlerdi adam öldüren Hektor'un elinden
toz toprak içine düştüğünü arabacılarının,
başlamışlardı ağlamaya.
Automedon, Diores'in atılgan oğlu,
hızlı kamçıyla boşuna vuruyordu atlara,
boşuna bal gibi sözler ediyor, boşuna korkutuyordu,
iki at, ne geniş Hellespontos kıyısında, gemilere,
ne de Akhalarla savaşa dönmek istiyorlar,
benziyorlardı dimdik duran mezar taşına,
ölen bir adamın ya da kadının mezarı üstüne konan.
Güzel arabalarıyla duruyorlardı kıpırdamadan,
duruyorlardı başları yere eğik,
gözkapakları altından yaşlar akıyordu, sıcacık,
gözyaşları toprağa damlıyordu,
atlar ağlıyordu arabacılarının özlemiyle,
ıslatıyordu gözyaşları sık yelelerini,

akıyorlardı boyunduruğun iki yanından.
Gördü onları Kronosoğlu, acıdı,
salladı başını, söylendi yüreğinde:
"Zavallıcıklar, ne diye verdim sizi Kral Peleus'a,
ne diye bir ölümlü insana verdim sizi,
siz ki bilmezsiniz ölüm ne, yas ne,
bahtı kara insanlarla acı çekmeniz için mi?
Şu dünyada soluk alan, yürüyen yaratıklar arasında
insandan daha acınacak bir yaratık yok.
Ama ben bırakmam Priamosoğlu Hektor'u,
alıp götüremeyecek sizi, güzel işlenmiş arabanızı.
Yetmez mi silahları alması, övünmesi onlarla?
Güç katacağım sizin dizlerinize, yüreğinize,
savaştan kurtarıp götüreceksiniz Automedon'u,
koca karınlı gemilere dek götüreceksiniz,
ben Troyalılara ün vereceğim daha,
sağlam gemilere kadar sokulup öldürsünler diye,
gün batıp kutsal karanlık yayılmcaya dek."

Böyle dedi, üstün bir güç koydu atların içine,
iki at da yere silkti yelelerinin tozunu,
sürdüler hızlı arabayı Troyalılarla Akhalara doğru.
Arabanın içinde Automedon savaşıyordu,
arkadaşının yası vardı yüreğinde,
kazlara saldıran bir akbaba gibi atıldı öne,
Troyalıların gürültü patırtısından sıyrıldı bir anda
saldırıp kovaladı kalabalığın içinde düşmanı.
Ağır basıp püskürtüyordu, ama adam öldürmüyordu,
yapayalnızdı kutsal arabada,
hem atları sürmek, hem kargıyla saldırmak zordu.
Onu ossaat dost bir adam gördü,
Alkimedon, Haimonoğlu Laerkes'in oğlu.
Durdu arabanın arkasında, seslendi Automedon'a:
"Automedon, hangi tanrı çaldı aklını başından,
bu boşuna isteğini gönlüne hangi tanrı koydu?
Ön sıralarda sen nasıl dövüşürsün
Troyalılara karşı tek başına?
Hektor arkadaşını öldürdü, övünüp duruyor şimdi
Aiakosoğlu'nun silahları omuzlarında taşıyor diye."

Diores'in oğlu Automedon karşılık verdi, dedi ki:
"Alkimedon, sana denk başka Akhalar var mı,
ölümsüz atları hem dizgine vursun, hem salsın?

Bir Patroklos vardı, diriyken denkti aklı tanrılara,
ama kaderle ölüm yetişti ona şimdi.
Al sen şu kamçıyı, parlak dizginleri,
ben arabadan ineyim, savaşayım düşmanla."
Böyle dedi, Alkimedon da bindi savaş arabasına,
çabucak aldı kamçıyla dizginleri eline,
Automedon indi, ünlü Hektor gördü onu,
ossaat seslendi yanında duran Aineias'a.
"Aineias, tunç zırhlı Troyalıların danışmanı,
ayağıtez Aiakosoğlu'nun iki atını gördüm,
kötü arabacılarla boy verdiler savaş alanında.
Sen o atları almak istersen ben de isterim,
ikimiz birden saldırırsak onların üstüne,
sürücüler bizimle savaşa girmeyi alamaz göze."
Böyle dedi, Ankhises'in soylu oğlu dinledi onu.
İkisi de dümdüz yürüdüler, omuzları kalkanla örtülü,
kalkanlar kuru, sert öküz derisinden yapılmıştı,
kaplanmışlardı kalın bir tunçla.
Khromios'la tanrıya benzer Aretos katıldı yanlarına,
ikisi de öldürmeyi umuyorlardı yüreklerinde,
güzel yeleli atları ele geçirmeyi umuyorlardı.
Oysa kanlarını dökmeden dönmeyecekti aptallar.
Yakardı Automedon Zeus Baba'ya,
yiğitlikle, güçle doldu kara yüreği,
ossaat seslendi Alkimedon'a, can yoldaşına:
"Alkimedon, atları benden uzak tutma,
bırak soluklarını sırtımda duyayım,
ele geçirmeden Akhilleus'un güzel yeleli atlarını,
bizi öldürüp Argosluların sıralarını dağıtmadan,
ya da kendisi can vermeden ön sıralarda,
sanmam Priamosoğlu Hektor'un durdurasın gücünü."
Böyle dedi, çağırdı iki Aias'la Menelaos'u:
"Aiaslar, Argosluların önderleri, sen ey Menelaos,
en yiğit erlerin eline verin ölüyü,
korurlar onu düşman sıralarından,
siz de koruyun kara günden biz dirileri,
Hektor'la Aineias, Troyalıların en yiğit erleri,
gözyaşı döktüren savaşın ağırlığını yüklediler buraya.
Çıkıyor bütün bunlar tanrıların eli altından.
Ötesini Zeus bilir, ben kargımı atayım yeter."
Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını sallayıp attı,

Aretos'u yusyuvarlak kalkanından vurdu.
Kalkan tutamadı kargıyı, deldi kalkanı tunç,
kuşağı aşıp saplandı karnının altına.
Gürbüz bir adam, elinde keskin bir baltayla
nasıl arkadan vurursa bir yabanöküzünün boynuzlarına,
bir vuruşta nasıl alırsa tekmil canını.
hayvan sıçrayıp düşer, serilir yere,
Aretos da öyle fırladı, yıkıldı sırtüstü,
karnında sapı sallanan sivri kargı
bir anda çözdü elini ayağını.
Hektor parlak kargısını Automedon'un üstüne attı.
ama Automedon, kargıyı görüp eğildi öne doğru,
uzun kargı gitti arkasından saplandı yere,
zorlu Ares gücünü kesene dek ucu sallandı havada.
O zamanlar Aiaslar ayırmasaydı onları,
dövüşeceklerdi kılıçlarıyla, göğüs göğüse, ateş içinde.
İki Aias duymuştu dostlarının çağrısını,
kalabalığı aşıp gelmişlerdi,
ötekiler ürküp gerilediler gene.
Hektor, Aineias, tanrıya benzer Khromios geriledi.
Aretos'u bıraktılar orda, canı çıkmış yatıyordu,
çevik Ares'e denk Automedon silahlarını soydu,
övündü bağıra bağıra, dedi ki:
"Öldürdüm Menoitiosoğlu'ndan daha az yiğit bir eri,
Menoitiosoğlu'nun acısı azaldı biraz olsun."
Böyle dedi, kanlı soykaları alıp arabaya koydu,
sonra kendi de bindi, elleri ayakları kan içinde,
bir boğayı parçalayıp yiyen aslana benziyordu.
Patroklos'un üstünde yeniden başladı zorlu boğuşma,
gözyaşı döktüren bu kavgayı körükleyen Athene'ydi,
gür sesli Zeus değiştirmişti fikrini,
göndermişti onu ta yukarlardan,
git, demişti, Danaoları ateşle,
Zeus, ölümlülere, gökten aşağı,
alacalı gökkuşağını yayarsa nasıl,
belirtisidir o ya savaşın ya da üşüten kışın,
yeryüzünde durdurur insanların işini,
başbelası olur hayvanlara,
tanrıça da sardı kendini alacalı bir buluta,
daldı Akhaların ordusuna, uyardı yiğitleri.
İlkin Atreusoğlu'nu, alımlı Menelaos'u kışkırttı,

çünkü en yakın oydu kendisine,
tanrıça Phoiniks'in gövdesine girdi,
onun gür sesiyle seslendi ona:
"Rezil kepaze olursun sen, Menelaos,
çekerse şanlı Akhilleus'un can yoldaşını
Troyalıların hızlı köpekleri, surlar içine.
Dayan olanca gücünle, ateşle tekmil ordunu."
Gür naralı Menelaos karşılık verdi, dedi ki:
"Phoiniks, benim yaşlı babacağım, hani nerde,
Athene keşke güç verse bana,
püskürtse kargıları benim üstümden!
İstemez miyim korumak Patroklos'un ölüsünü?
Ölümü çok dokundu yüreğime.
Ama Hektor saldırıyor üstümüze alev gibi,
durmadan savaşıyor elindeki tunçla.
Zeus ona veriyor ünü."
Böyle dedi, gök gözlü Tanrıça Athene sevindi,
kendisini anmıştı tekmil tanrılardan önce.
Omuzlarına, dizlerine güç kodu,
göğsüne bir sineğin inadını kodu,
kovarsın gene de bırakmaz insan etini,
doyamaz kanın tadına, boyuna ısırır durur,
işte Menelaos'un kara yüreğini
Athene öyle bir inatla doldurdu,
yiğit dikildi Patroklos'un önüne,
fırlattı attı parlak kargısını.
Troyalılar arasında Podes vardı, Eetion'un oğlu,
zengin, yararlı bir adamdı, Hektor orduda çok sayardı onu,
canciğerdiler, birlikte içerlerdi şarabı,
sarışın Menelaos onu kuşağının altından vurdu,
tam kaçacakken, soktu kargısını dibine kadar.
Podes gürültüyle yıkıldı yere,
Atreusoğlu Menelaos da çekti Troyalının ölüsünü,
aldı getirdi arkadaşlarının kalabalığına.
Apollon da geldi Hektor'un yanına, ateşledi onu,
girmişti Asiosoğlu Phainops'un kılığına,
Hektor'un Abydos'ta oturan konuklarının en sevgilisiydi o,
koruyucu Apollon ona benzedi, dedi ki:
"Hektor, sen Menelaos'un önünde titrersen böyle,
hangi Argosluyu korkutabilirsin ki?
Eskiden gevşek bir kargıcıydı o,

şimdi alıp götürüyor ölüyü tek başına,
senin can yoldaşını öldürdü, Podes'i, Eetion'un oğlunu,
ön sıralarda savaşan soylu yiğidi öldürdü."
Böyle dedi, kapkara bir acı bulutu kapladı Hektor'u,
başında ışıldayan tolgası, ön sıralardan dışarı yürüdü.
O zaman Kronosoğlu, kalkanını aldı eline,
ışın saçan, püsküllü kalkanı,
kapladı İda Dağı'nı bulutlarla,
gürledi, şimşek çaktı, sarstı dağı,
zaferi Troyalılara verdi, püskürttü Akhaları.
İlk kaçmaya başlayan Boiotialı Penelaos'tu,
düşmana yüzünü dönüyordu boyuna,
bir kargıyla omzundan vuruldu,
kargı sıyırdı omzunun üstünü,
kemiğini deldi boydan boya,
Pulydamas'ın kargısıydı onu vuran.
Hektor da elinin bileğinden vurdu Leitos'u,
ulu canlı Alektryon'un oğlunda kalmadı atılganlık gücü,
Leitos titredi, bakındı sağa sola,
belki artık elinde kargı tutamayacaktı,
savaşamayacaktı Troyalılara karşı bu kargıyla.
İdomeneus, Leitos'un üstüne atılan Hektor'u
zırhından vurdu, göğsündeki memesinin altından,
ama uzun kargı temren bileziğinden kırıldı,
Troyalılar başladılar bağrışmaya.
Hektor da İdomeneus'a saldırdı araba üstünde,
kargı yakından geçti, vuramadı İdomeneus'u,
gitti saplandı Meriones'in seyisi Koiranos'a,
(Koiranos gelmişti güzel yapılı Lyktos'tan,
İdomeneus kıvrık gemilerden ayrılırken, gelmişti yaya,
Koiranos hızlı atlarını çabucak sürmeseydi
büyük bir üstünlük verecekti Troyalılara.
Getirdi İdomeneus'a kurtuluş ışığını,
onu kara günden korudu,
ama Hektor'un elinden verdi kendi canını),
Hektor'un kargısı vurdu onu kulağının altından,
ucu dişlerini deldi, ortasından kesti dilini.
Adam yıkıldı arabadan, yere düştü dizginleri.
Onları Meriones, toprağa eğilip ovada,
topladı kendi elleriyle, seslendi İdomeneus'a:
"Vur kamçıyı, sür hızlı gemilere doğru,

anladın sen de, üstünlük Akhalarda olmayacak."
Böyle dedi, İdomeneus da güzel yeleli atlarını
kamçıladı koca karınlı gemilere doğru.
Amansız korku girmişti yüreğine.
Ulu yürekli Aias'la Menelaos'un gözünden kaçmadı
Zeus'un zaferi Troyalılara verip öç aldırdığı.
İlkin Telemonoğlu büyük Aias dile geldi, dedi ki:
"Küçücük bir çocuk bile anlar
Zeus Baba'nın Troyalılara destek olduğunu.
Yerine vuruyor atılan tekmil kargılar,
atan ister iyi olsun, ister kötü.
Zeus hepsini doğrultuyor tam yerine.
Oysa boşa düşürüyor bizimkileri, toprağa.
Haydi düşünüp taşınalım, en iyisi ne,
gene çekip duracak mıyız ölüyü,
yoksa geri dönüp sevinç mi verelim arkadaşlara?
Bize bakıp meraklanıyor, korkuyorlar,
diyorlar, durmayacak Hektor'un gücü, dokunulmaz elleri,
saldıracak, diyorlar, kara gemilerimizin üstüne.
Peleusoğlu'na bi koşu kim haber verecek?
Sanmam duymuş olsun kara haberi,
bilmiyordur öldüğünü sevgili dostunun.
Burda göremiyorum bu işi görecek adamı,
hepimiz sis içindeyiz, atlarımız sis içinde.
Kurtar Akhaoğullarını bu sisten, Zeus Baba,
göz gözü görebilsin, her yanı aydınlık et,
öldürmekse niyetin, aydınlıkta öldür bizi."
Böyle dedi, tanrıların babası da acıdı onun gözyaşına.
Ossaat dağıttı sisi, sıyırdı bulutu,
gün ışıdı, tekmil savaş çıktı aydınlığa.
O zaman Aias seslendi gür naralı Menelaos'a:
"Hadi bak şimdi, Menelaos, Zeus'un beslediği,
diri görür müsün Antilokhos'u, ulu Nestor'un oğlunu,
gönder onu gitsin yiğit Akhilleus'a bi koşu,
desin, en sevdiğin, can yoldaşın öldü."
Böyle dedi, gür naralı Menelaos da dinledi onu,
ağıldan uzaklaşan aslan gibi yola koyuldu,
aslan usanmıştır köpeklere, insanlara saldırmaktan,
adamlar pusu kurmuş, bırakmazlar onu bütün gece
alıp götürsün sığırlardan birini,
boşuna saldırmış durmuştur çiğ ete,

boyuna kargılar yağmıştır gürbüz ellerden,
yanan çırağılar dizilmiştir önüne,
artık saldırmayı tutmaz gözü,
canı sıkkın, uzaklaşır ordan sabaha karşı.
İşte gür naralı Menelaos da Patroklos'tan
istemeye istemeye öyle uzaklaştı,
Akhalar birden kaçarlar diye çok korktu,
kendisini düşman eline bırakırlar diye tek başına.
Can havliyle seslendi Meriones'le iki Aias'a:
"Aiaslar, Argosluların önderleri, sen ey Meriones,
anımsayın zavallı Patroklos'un iyiliğini,
sağken bal gibi tatlı davranırdı herkese,
şimdiyse ölümle kader aldı götürdü onu."
Sarışın Menelaos böyle dedi, uzaklaştı,
bir kartal gibi sağa sola bakına bakına,
kartal gökte uçan kuşların en keskin görenidir derler,
sık çalılıkta gizlenen tavşanı görür ta yukarlardan,
saldırır üstüne, ossaat yakalar alır canını,
Menelaos, Zeus'un beslediği, senin de öyle,
döndü parlak gözlerin dört bir yana
kalabalığı içinde binlerce arkadaşının,
bakındın Nestor'un oğlunu canlı görebilir miyim diye.
Koca savaşın sol yanında ossaat gördün onu,
dostlarına yürek veriyor, savaşa kışkırtıyordu.
Sarışın Menelaos geldi yanına, dedi ki:
"Gel buraya, Antilokhos, Zeus'un beslediği,
gel öğren olmaması gereken kara haberi,
tanrı bir büyük bela saldı Danaoların üstüne,
sen de görüp anladın sanırım bunu,
öldü Akhalarm en yiğidi, zafer Troyalılarda,
Patroklos öldü, bıraktı Danaoları yas içinde.
Akhaların gemilerine koş git hadi,
konuş Akhilleus'la, ona şunu de:
Çabuk davransın, kurtarsın Patroklos'u,
alsın gemisine getirsin çıplak ölüsünü,
tolgası ışıldayan Hektor silahlarından soydu onu."
Menelaos böyle dedi, Antilokhos donakaldı.
Dili tutuldu, yaşlarla doldu iki gözü,
gür sesi tıkandı boğazında.
Ama boşlamadı Menelaos'un buyruğunu, başladı konuşmaya,
silahlarını kusursuz yoldaşına vermişti,

tek tırnaklı atlarını yanı başında süren Laodokos'a.
Gözyaşı döken Antilokhos'u götürdü ayakları uzağa,
Akhilleus'a ulaştırmaya gidiyordu kara haberi.
Menelaos, Zeus'un beslediği, senin de gönlün
yorgun düşen dostlarına destek olmak istemedi;
Antilokhos uzaklaşınca büyük bir yas çökmüştü Pyloslulara.
Menelaos onlara tanrısal Thrasymedes'i gönderdi,
kendisi de döndü yiğit Patroklos'un yanına,
iki Aias'a doğru koşup seslendi:
"Hizli gemilere yolladım Antilokhos'u,
koş git, dedim, ayağıtez Akhilleus'a.
Hektor'a çok kızsa da, Akhilleus sanmam gelsin,
sanmam çıplak girişsin Troyalılara karşı savaşa.
Biz düşünelim şimdi, en iyi karar ne,
çekip almaya mı uğraşalım ölüyü,
yoksa kaçıp Troyalıların uğultusundan
ölümle kaderden mi kurtaralım kendimizi?"
Telamonoğlu büyük Aias karşılık verdi, dedi ki:
"Çok doğru söyledin, şanlı Menelaos, bu sözü,
haydi kayıverin Meriones'le ikiniz ölünün altına,
kaldırıp taşıyın savaştan dışarı,
biz ikimiz arkadan savaşırız Troyalılarla Hektor'a karşı,
adlarımız nasıl birse, yüreklerimiz de bir,
öteden beri karşı koruz azgın Ares'e omuz omuza."
Böyle dedi, onlar da kollarına aldılar ölüyü,
kaldırdılar yerden çok yükseğe,
arkalarında bir çığlık attı Troyalıların ordusu,
Akhaların ölüyü alıp götürdüğünü görmüşlerdi.
Troyalılar öne atıldılar köpekler gibi,
avcıların önünde bir yabandomuzuna saldırır da hani,
koşarlar hayvanı parçalamak hırsıyla,
ama domuz gücüne güvenip dönerse geriye,
köpekler geriler, kaçışırlarsa dört bir yana,
Troyalılar da hiç durmadan düşmanı öyle kovalıyorlardı,
kılıçlarıyla, iki uçlu kargılarıyla hırpalıyorlardı onu,
ama Aiaslar geri dönüp karşı koyunca onlara,
birdenbire rengi uçtu Troyalıların,
yürekleri varmadı atılıp ölüyü ellerinden almaya.
Akhalar, yürekleri ateş içinde,
savaştan dışarı taşıdılar ölüyü,
götürdüler koca karınlı gemilere doğru,

yangın gibi bir savaş yayıldı üstlerine,
bir kente yayılan ateş nasıl alevlenirse birdenbire,
evler koca alevlerin içine çökerse nasıl,
azgın rüzgâr nasıl uğuldarsa dört bir yandan,
öyle yükseliyordu dinmeyen gürültüsü
yürüyen atların, kargı taşıyan erlerin.
Yürekleri güçlü katırlar, dağda
sarp bir patika boyunca taşırlarken
bir merteği ya da koca bir gemi omurgasını,
nasıl bitkin düşerlerse yorgunluktan, terden,
onlar da öyle, yürekleri ateş içinde, taşıyorlardı ölüyü.
Arkalarında Aiaslar dayanıyordu.
Ovada uzanan ağaçlı bir tepe, sellere nasıl dayanırsa,
nasıl karşı korsa yok edici akışına koca ırmakların,
birden bütün suları nasıl yöneltirse ovaya doğru
akıntının hızı altında hiç sarsılmadan,
Aiaslar da öyle karşı duruyorlardı Troyalıların akınına.
Troyalılarsa ilerliyordu hiç durmadan,
Ankhises'in oğlu Aineias'la ünlü Hektor başlarındaydı.
Alakarga ya da sığırcık sürüsü,
nasıl kaçışırsa ölüm korkusuyla bağrışarak,
geldiğini görmüşlerdir bir çaylağın,
çaylak ölüm saçar küçük kuşlara.
Akha delikanlıları da Aineias'la Hektor önünde,
bir anda unutmuşlar saldırma güçlerini,
ölüm korkusu içinde bağrışıp kaçıyorlardı.
Kaçışan Danaoların birçok güzel silahı
düştü yere, hendeğin şurasına burasına.
Ama savaş ara vermeden sürüp gidiyordu.

On Sekizinci Bölüm

Onlar böyle savaşırken ışıl ışıl yanan ateş gibi,
ayakları çabuk Antilokhos haberci geldi Akhilleus'a.
Onu düz boynuzlu gemilerin yanında buldu,
Akhilleus olanı biteni yüreğinden geçiriyordu,
öfkeyle şöyle dedi ulu canlı yüreğine:
"Vay başıma gelen! Akhalar gemilerin yanında ne diye
itişip kakışıp kaçışıyor ovada?
Tanrılar gerçekleştirmesin sakın
gönlümden geçen kara düşünceleri,
anam bir zamanlar söylemişti bunu bana,
sen yaşarken, demişti, Myrmidonların en yiğidi
Troyalıların eli altında yumacak gözlerini gün ışığına.
Öldü herhal Menoitios'un saldırgan oğlu,
söylemiştim ben o amansız adama,
uzaklaştır, demiştim, düşman ateşini, dön gemilere,
sakın girişme, demiştim, Hektor'la baş başa dövüşe."
Akhilleus bunları evirip çevirirken gönlünde,
ünlü Nestor'un oğlu yanına geldi,
sıcacık yaşlar döke döke söyledi kara haberi:
"Vah, yiğit Peleus'un oğlu, vah sana,
çok acı bir haber duyacaksın şimdi,
bu başımıza gelenler gelmez olaydı keşke:
Patroklos öldü, çıplak ölüsü için başladı kavga,
tolgası ışıldayan Hektor da aldı senin silahlarını."
Böyle dedi, Akhilleus'u kapkara bir yas bulutu kapladı.
iki eliyle aldı ocağın küllerini,
döktü başının üstüne, kirletti güzelim yüzünü.
Mis kokulu gömleği bulandı kapkara küle.
Sonra uzandı boylu boyunca tozun toprağın içine,
elleriyle çekip kopardı, kirletti saçlarını.
Akhilleus'la Patroklos'un savaşta aldığı kadınlar,
bağrıştılar Akhilleus'un arkasından acı acı,

attılar kendilerini kapılardan dışarıya,
göğüslerini başladılar dövmeye elleriyle,
çözülmüştü hepsinin eli ayağı.
Öte yandan Antilokhos inliyordu gözyaşı döke döke,
elleri Akhilleus'un ellerindeydi,
sızım sızım sızlıyordu Akhilleus'un yiğit yüreği,
Antilokhos korkuyordu boğazını bıçağıyla keser diye.
Ama Akhilleus engin bir çığlık attı,
bu çığlığı ulu anası duydu,
yaşlı babasıyla oturuyordu denizin ta dibinde,
o da bir çığlık attı, başladı inlemeye,
tekmil tanrıçalar sardı çevresini,
denizin dibinde ne kadar Nereuskızı varsa.
Glauke vardı, Thaleia vardı, Kymodoke vardı,
Nesaie, Speio, Thoe, gök gözlü Halie,
Kymothoe, Aktaie, Limnoreia,
Melite, İaira, Amphithoe, Agaue,
Doto, Proto, Pherousa, Dynamene,
Deksamene, Amphinome, Kallianeira,
Doris, Ponope, ünlü Galateia,
Nemertes, Apseudes, Kalianassa,
Klymene, İaneira, İanassa,
Maira, Oreithuia, güzel örgülü Amatheia,
denizin dibinde daha ne kadar Nereuskızı varsa
doldurmuşlar gümüş ışınlı mağarayı,
hepsi de durmadan dövüyorlardı göğüslerini.
Thetis başladı söze, haykıra inleye:
"Dinleyin, Nereuskızları, kardeşler, dinleyin beni,
dinleyin de bilin yüreğimi kemiren dert ne.
Ben bir anacığım, bir yiğidin talihsiz anacığı,
bir oğul doğurmuşum, kusursuz, üstün güçlü,
yiğitler arasında bir fidan gibi büyütmüştüm onu,
nasıl bakılırsa bayırda bir asma kütüğüne,
ben de tıpkı öyle bakmıştım ona.
İlyon'a yolladım onu kıvrık burunlu gemilerle,
yolladım Troyalılara karşı savaşsın diye,
bir daha dönmeyecek bana o,
girmeyecek bir daha Peleus'un sarayına.
Ama kaygısı çoğalıyor gördükçe gün ışığını,
bense gidip ona bir şey yapamıyorum.

Hadi gideyim de, sevgili yavrumu göreyim bari,
bakayım, savaştan uzakta, gene ne yas girdi yüreğine."
Böyle dedi, mağaradan çıktı gitti,
ötekiler de geldiler ardından ağlaya ağlaya,
denizin dalgası yarıldı önlerinde,
varınca bereketli Troya'ya çıktılar kıyıya bir bir,
Myrmidon gemileri, hızlı Akhilleus'un çevresinde,
sık sıralarla öylece duruyordu kıyıda.
Boğuk boğuk ağlayan Akhilleus'un yanına geldi ulu ana,
aldı ellerine çığlıklarla oğlunun başını,
şu kanatlı sözleri söyledi ağlaya inleye:
"Ne diye ağlarsın, oğul, yüreğine giren yas ne?
Hadi söyle, saklama benden hiçbir şeyi,
işte Zeus getirdi yerine, ne diledinse,
kaldırıp ellerini göğe, dilemiştin hani,
çekilsin, demiştin, gemilerin ardına Akhaoğulları tekmil,
demiştin, olmayacak dertler gelsin başlarına, arasınlar beni."
Ayağıtez Akhilleus içini çeke çeke dedi ki:
"Anacığım, Olymposlu getirdi yerine dileğimi,
ama ne yararı var bunun bana,
can yoldaşım, Patroklos'um öldü,
tekmil dostlarımdan üstün sayardım onu,
gitti başı başıma denk Patroklos'um,
Hektor öldürdü onu, tanrısal silahlarını soydu,
o güzel silahları, görenin şaşakaldığı,
tanrılar onları Peleus'a armağan diye vermişti
yatırdıkları gün seni bir ölümlünün yatağına.
Bugüne dek deniz tanrıçaları arasında kalaydın keşke,
Peleus da ölümlü bir kadın alıp evleneydi.
Sonsuz acılar çekmek varmış senin kaderinde,
oğlun ölecek, karşılayamayacaksın,
göremeyeceksin döndüğünü eve.
Hektor kargımla vurulup can vermezse,
Patroklos'u öldürmenin cezasını ödetmezsem ona,
insanlar arasında yaşamak benim neyime."
Thetis, yaşlar döke döke dedi ki:
"Hey gidi yavrum, demek ömrün ha bitti ha bitecek,
Hektor'un arkasından ölüm hemen hazır sana."
Ayağıtez Akhilleus kaygı içinde dedi ki:
"Madem koruyamadım ölümden arkadaşımı,

ne olur, şu anda ölüp gideyim bari,
yurdundan çok uzakta can verdi o,
görmedi beni yanında bir koruyucu gibi.
Besbelli, dönmeyeceğim sevgili baba toprağına,
olamadım Patroklos'a bir kurtuluş ışığı,
olamadım bir kurtuluş ışığı öbür arkadaşlarıma,
tanrısal Hektor'un sürüyle tepelediği.
Oturuyorum burada, gemilerimin yanında,
toprağın boşuna taşıdığı bir yük gibi,
kurultayda benden üstün adamlar var, ama
Akhalardan bir tek kişi savaşta denk gelemez bana.
Tanrılarda, insanlarda yok olsun o kavga,
aklı başında adamı bile çelen o öfke,
bir bal damlası gibi akar insanın içine,
sarar göğsünü duman gibi,
beni de böyle çıkardı çileden o,
Agamemnon, erlerin güdücüsü.
Ama yeter artık bunca öfke,
bırakalım geçmişi, olan oldu,
gemlemek zorundayız göğsümüzdeki yüreğimizi.
Hektor'la karşılaşmaya gideceğim şimdi,
sevgili dostumun canını alanla,
Zeus'la öbür tanrılar istiyorlarsa ölmemi,
ölüm durmasın, varsın gelsin.
Güçlü Herakles bile ölümden kaçınamadı,
o ki Kronosoğlu Zeus'un en sevdiği adamdı.
Kaderle Here'nin manasız öfkesi tepeledi onu.
Varsa kaderimde, yere serilip ölürüm ben de.
ama üstün bir ün kazanacağım şimdi,
Troyalı, alçak kuşaklı Dardanoslu kadınlar,
silsinler elleriyle ince yanaklarında akan yaşları,
başlasınlar hıçkıra hıçkıra ağlamaya,
anlasınlar benim savaştan uzak durmam artık bitti.
Ne kadar seversen sev beni, ana,
ama savaştan uzak tutmaya kalkma beni."

Gümüş ayaklı Tanrıça Thetis karşılık verdi, dedi ki:
"Doğru bu sözün, yavrum, doğru,
ayıp değil yorgun dostlarını ölümden korumak.
Ama senin güzel silahların Troyalıların elinde,
senin alev alev yanan tunç silahların,

Hektor kendi omuzlarında taşıyıp böbürlensin onlarla,
ama uzun zaman övünemeyecek, ölümü yakın.
Sakın girme, karışma Ares'in kargaşalığına
görmeden benim bir daha buraya geldiğimi.
Şafak söküp gün doğunca gelirim ben,
Hephaistos'un yaptığı güzel silahları getiririm sana."
Böyle dedi, sırtını döndü oğluna,
kardeşlerine, deniz kızlarına bakıp dedi ki:
"Dalın şimdi denizin engin kuşağına,
gidin görün babanızın sarayında deniz ihtiyarını,
bir bir anlatın ona olup biteni,
ben gidiyorum koca Olympos'a, ünlü usta Hephaistos'a,
bakalım oğluma pırıl pırıl silahlar vermek ister mi?"
Böyle dedi, Nereuskızları ossaat daldılar dalgalı denize,
gümüş ayaklı Tanrıça Thetis de Olympos'a gitti,
sevgili oğluna ünlü silahlar alıp getirmeye.
Ayakları Olympos'a taşıyadursun onu,
Akhalar kaçışıyordu göklere yükselen çığlıklarla,
Hektor'un önünde gemilere, Hellespontos'a doğru.
Güzel dizlikli Akhalar çekemiyordu kargıların altından
Akhilleus'un seyisi Patroklos'un ölüsünü.
Düşman erleri, arabaları yetişmişti onlara,
alev gibi atılgan Priamosoğlu Hektor yetişmişti.
Ünlü Hektor üç kez tuttu ölüyü ayaklarından,
çekip götürmek istedi, bağırdı Troyalılara,
Aiaslar, üç kez saldırıp püskürttüler onu,
ama Hektor güvendi atılganlığına, gerilemedi büsbütün,
ilkin saldırıyor, sonra durup korkunç bir nara atıyordu.
Köylü çobanlar, karnı çok aç bir aslanı
ölü bir avın başından kovamazlarsa nasıl,
iki savaşçı Aias da Priamosoğlu Hektor'u
ölüden uzaklaştırmayı beceremiyordu bir türlü.
Ayakları yel gibi İris haberci gelmeseydi Olympos'tan,
silah kuşanmasını buyurmasaydı Peleusoğlu'na,
Hektor ölüyü çekip alacak, sonsuz bir ün kazanacaktı,
İris, Zeus'tan, öbür tanrılardan gizli gelmişti,
Olympos'tan Here göndermişti onu.
Akhilleus'un yanında durdu, şu kanatlı sözleri söyledi ona:
"Kalk, Peleusoğlu, erlerin en korkuncu,
çabuk koş Patroklos'un yardımına,

gemilerin yanında korkunç bir boğuşma var,
insanlar tepeliyor, yiyor birbirini,
kimisi boğuşuyor korumak için ölüyü,
kimisi yellerin estiği İlyon'a çekip götürmek için boğuşuyor,
Troyalılar can atıyor buna,
en başta ünlü Hektor yanıp tutuşuyor,
şöyle buyuruyor ona yüreği:
Patroklos'un narin boynundan ayır kafasını, çak kazığa.
Hadi durma yürü, utanç girsin yüreğine,
Troya'nın köpeklerine yedirme Patroklos'u.
Kirletilmiş bir ölü gibi inerse Hades'e,
senin için yüzkarası olur bu."
Ayağıtez tanrısal Akhilleus karşılık verdi ona:
"Hangi tanrı haberci gönderdi seni bana, tanrıça?"
Ayakları yel gibi hızlı İris de dedi ki:
"Here gönderdi beni, Zeus'un saygılı karısı,
yukarılardan hükmeden Zeus'un haberi yok bundan,
karlı Olympos'ta oturan hiçbir tanrının haberi yok."
Ayağıtez Akhilleus karşılık verdi ona, dedi ki:
"Nasıl girerim savaşa, silahlarım onlarda.
Sevgili anam bırakmadı silah kuşanmamı
onun geldiğini bir daha gözlerimle görmeden.
Hephaistos'tan güzel silahlar alacakmış bana.
Yoksa ben kimin ünlü silahlarını kuşanabilirim ki,
olsa olsa Telamonoğlu Aias'ın kalkanını kuşanırım,
o da şimdi ön sıralarda savaşıyor olmalı,
kargısıyla ölüm saçıyordur ölü Patroklos'un çevresinde."
Ayakları yel gibi hızlı İris ona dedi ki:
"Biz de biliyoruz ünlü silahların kimde olduğunu,
gene de sen git hendeğe doğru, görün Troyalılara,
senden ürküp savaşta gevşerler belki,
Akhaların cenkçi oğulları da soluk alır bir parça,
baksana, hepsi yorgun düştüler,
savaşta da soluk kısa sürer."
Ayağı hızlı İris böyle dedi, uzaklaştı,
Zeus'un sevdiği Akhilleus da kalktı yerinden,
Athene onun çalımlı omuzlarına püsküllü kalkanı atmıştı,
altın bir bulutla sarmıştı başını, çepeçevre,
gövdesinde ışık saçan bir alev yakmıştı.
Duman nasıl ağarsa bir kentten göklere doğru,

düşmanın kuşattığı uzak bir adada,
Ares'le bütün gün boy ölçüşür adalılar,
gün batınca ateş yakarlar üst üste,
hızlı alevler yükselir ateşlerden,
yükselir komşu adalardan görünecek kadar,
derler belki gemilerle yardıma gelirler, görüp alevi.
Akhilleus'un başından da tıpkı böyle
bir ışın yükseliyordu göğe doğru.
Akhilleus aştı duvarı, hendeğin önünde durdu,
karışmadı Akhalara, öğüdünü tuttu anasının.
Durup bağırdı, öte yandan haykırdı Athene.
Bir kargaşalık saldı Troyalılarm sıralarına,
bir kargaşalık ki, dile gelmez.
Canlarına kıyan düşman sardığı zaman bir kenti,
borazanın sesi nasıl çalarsa dört bir yanda,
Aiakosoğlu'nun sesi de öyle çınlıyordu.
Duyar duymaz Aiakosoğlu'nun tunç sesini,
oynadı yüreği bütün insanların,
güzel yeleli atlar bile geri çevirdiler arabaları,
gelecek belayı önceden duymuştu atlar.
Alev alev yanan ateşi görünce arabacılar da donakaldı,
Peleusoğlu'nun başında korkunç ışınlar saçan ateşi.
Onu gök gözlü Tanrıça Athene tutuşturmuştu.
Üç kez bağırdı tanrısal Akhilleus hendeğin üstünde,
Troyalılarla ünlü yardımcıları üç kez şaşırdı.
On iki tane yiğit öldü oracıkta,
kendi arabaları üstünde, kendi kargılarıyla.
Akhalar da sevinçle çektiler Patroklos'u kargıların altından,
götürüp yatırdılar bir yatağa,
dostları çevresini sardı ağlaya ağlaya,
ayağıtez Akhilleus geldi arkalarından,
sivri tunçla yırtılmış gövdesini gördü can yoldaşının,
gözyaşları döktü sıcak sıcak,
az önce atlarıyla, arabalarıyla göndermişti onu savaşa,
ama savaştan döndüğünü görememişti.
Yorulmak bilmez güneşi, inek gözlü ulu Here,
gönderdi istemeye istemeye Okeanos Irmağı'na doğru,
gün battı, tanrısal Akhalar ara verdi
zorlu kargaşalığa, canlara kıyan savaşa.
Öte yandan Troyalılar uzaklaşıp zorlu boğuşmadan,

çözdüler arabalardan hızlı atlarını.
Akşam yemeğini düşünmeden önce
gelip toplandılar bir araya.
Ama hepsi de ayakta durdu,
oturmaya varmadı kimsenin yüreği,
hepsini bir titreme almıştı tepeden tırnağa,
acı savaşa bunca zaman ara veren Akhilleus görünmüştü.
Başladı söze akıllı Pulydamas, Panthoosoğlu,
bir o vardı ileriyi geriyi gören.
Hektor'un arkadaşıydı, doğmuşlardı bir gecede.
Pulydamas sözde üstündü, Hektor kargı salmakta.
Konuştu düşüne taşına, dedi ki:
"İki yönden de iyi düşünün, dostlar,
ben derim ki kente gidelim şimdi,
kalmayalım sabaha dek gemilere karşı, ovada,
çok uzaktayız surlarımızdan.
Tanrısal Agamemnon'a köpürürken bu adam,
Akhalara karşı savaşmak çok daha kolaydı.
Benim bile hoşuma gidiyordu gemilere yakın gecelemek,
ele geçireceğim diyordum iki ucu kıvrık gemileri.
İçimde o zaman böyle bir umut vardı işte.
Ama şimdi ödüm kopuyor ayağıtez Peleusoğlu'ndan.
Kabına sığmaz o, kalkmak istemez ovada,
Troyalılarla Akhaların savaş gücünü bölüştüğü ovada.
Kentimiz, kadınlarımız için gelip dövüşecek.
Hadi gidelim kente, dinleyin beni,
bakın neler olacak, diyeyim size:
Tanrısal gece durdurdu şimdi ayağıtez Akhilleus'u,
ama yarın silahlarıyla atılınca savaşa,
burada bulursa bizi, adamakıllı gösterecek kendini,
kaçanlara ne mutlu, ulaşacaklar kutsal İlyon'a,
ama birçok Troyalı da kurda kuşa yem olacak.
Ağzımdan çıkanı yarın kulağım duymasa!
Hoşunuza gitmese de dinleyin benim öğüdümü,
geceleyin alanda koruz en büyük gücümüzü,
ilimizi de yüksek duvarlar kapılar korur,
uzun, cilalı, sağlam kanatlar var kapılarda.
Sabah şafakla kuşanırız silahlarımızı,
surların üstüne çıkar dikiliriz,
Akhilleus gemilerden doğru gelip surlar önünde

kalkarsa bizimle savaşa, görür gününü.
İri enseli atlarını koşturup yorarsa
kentin çevresinde bir oraya bir buraya,
bulamaz geri dönmekten başka çıkar yol.
Yiğitliği vermeyecek ona kente saldırma gücünü,
Troya'yı yıkıp yok edemeyecek o,
daha önce çevik köpeklerimiz yiyecek onu."
Tolgası ışıldayan Hektor yan yan baktı, dedi ki:
"Pulydamas, bu sözlerin hiç hoşuma gitmedi,
gene kente kapanmamızı buyuruyorsun ha?
Şu duvarlar arasında sıkışıp kalmaktan bıkmadınız mı?
Bir zamanlar ölümlü insanların hepsi,
Priamos'un kenti altın dolu, derlerdi, tunç dolu,
evlerinizin güzel varlıkları şimdi yok oldu,
büyük Zeus'un bize öfkelendiği günden bugüne
Phrygia'ya, sevimli Meionia'ya satıldı çoğu.
Bugün sivri akıllı Kronos'un oğlu
gemiler önünde ün kazanmayı bağışlasın bana,
Akhaları denize atmayı bağışlasın,
sen de böyle öğütlerle halkın karşısına çık,
hiçbir Troyalı kanmaz sana, budala,
ben de bırakmam kansın.
Hadi ben diyeyim de dinleyin hepiniz sözümü,
akşam yemeğini yiyin ordu içinde öbek öbek,
bırakmayın gözcülüğü, hepiniz uyanık olun.
Fazla öteberisinden varsa sıkıntı çeken,
toplayıp getirsin, dağıtsın halka,
hep birden yiyip bitirsinler malı.
Akhalar bölüşeceğine biz bölüşelim daha iyi.
Sabahleyin kuşanırız silahlarımızı şafakla,
koca karınlı gemilerin yanında uyarırız hızlı savaşı.
Tanrısal Akhilleus gerçekten saldıracaksa gemilerden,
böyle istiyorsa o, görür gününü,
ben acıklı savaştan kaçmam,
gider karşısına dikilir dururum,
görürüz onun mu gücü üstün, benimki mi.
Savaş tanrı herkes için bir,
öldürmeye gelen çoğu zaman öldürülür."
Hektor böyle konuştu, Troyalılar sevinçle bağrıştılar,
Athene, aptalların kafalarından akıllarını almıştı,

övüyorlardı kötü düşünen Hektor'u,
doğru yol gösteren Pulydamas'ı hor görüyorlardı.
Sonra akşam yemeğini yediler ordu içinde.
Akhalarsa bütün gece inleyip ağladılar Patroklos'a,
hıçkıra hıçkıra başladı ağlamaya Peleusoğlu,
adam öldüren ellerini dostunun göğsüne dayadı,
yeleli bir aslan gibi inledi boğuk boğuk,
sık bir ormanda, bir geyik avcısı
kapıp götürmüştür yavrularını geyiğin,
aslan içerler durur geç geldiğine,
yarlarda bir o yana gider bir bu yana
koklaya koklaya adamın izlerini,
belki bir yerde onu bulurum der,
yüreğini kinle öfke kaplamıştır.
İşte Akhilleus da tıpkı onun gibi,
seslendi Myrmidonlara, inleye, inleye, ağır ağır:
"Amanın, o gün ben ne boş laf etmişim,
yiğit Menoitios'a yürek vereyim diye sarayımda,
İlyon'u yıkıp doyumluluk payını alacağım, demiştim,
Opoeis'e geri getireceğim, demiştim, çok ünlü oğlunu.
Zeus, insanın bütün isteğini getirmiyor yerine.
Toprağı kana boyamakmış ikimizin de kader payı,
şurda, Troya'da, boyamakmış toprağı kana,
Peleus görmeyecek benim de döndüğümü,
ne yaşlı at sürücüsü karşılayacak beni sarayında,
ne de anam Thetis karşılayacak,
yutacak toprak burada beni.
Ama ben madem senden sonra gireceğim toprağa,
gömmem seni, canını kıyan adamı tepelemeden,
silahlarını, kafasını getirmeden buraya, gömmem seni.
Odun yığınının önünde keseceğim boğazını
on iki tane parlak Troyalı çocuğun,
senin ölümünden alacağım öcümü.
Böyle kalacaksın kıvrık gemilerin yanında o güne dek,
çevrende geniş göğüslü Troyah, Dardanoslu kadınlar
gözyaşı döke döke gece gündüz ağıt yakacak,
yıkmıştık biz ölümlü insanların zengin illerini,
almıştık o kadınları gücümüz ve uzun kargılarımızla."
Tanrısal Akhilleus böyle dedi, arkadaşlarını çağırdı,
bir büyük üçayak koyun, dedi, ateşin üstüne,

yıkayın, dedi, Patroklos'un gövdesindeki kanı.
Koydular kızgın ateşin üstüne üç ayaklı kazanı,
su döktüler içine, tutuşturdular altındaki odunları,
alevler sardı üçayağın teknesini, su ısındı.
Kaynayınca tunç kazanın içindeki su,
yıkadılar ölüyü, parlak bir yağ sürdüler gövdesine,
dokuz yıllık bir merhemle doldurdular yaraları,
sonra ölüyü yatırdılar yatağa,
örttüler yumuşak bir çarşafla boydan boya,
beyaz bir örtü attılar üstüne.
Sonra Myrmidonlar ayağıtez Akhilleus'un çevresinde
bağıra çağıra ağladılar Patroklos'a bütün gece.

Zeus, kız kardeşi, karısı Here'ye dedi ki:
"Sonunda yaptın yapacağını, inek gözlü ulu Here,
ayağıtez Akhilleus'u kaldırdın ayağa,
öyle ya, bütün gür saçlı Akhalar senden doğma."

İnek gözlü ulu Here karşılık verdi, dedi ki:
"Korkunç Kronosoğlu, ne biçim söz bu?
Madem bir ölümlü insan, o kadar çok şey bilmezken,
başka bir ölümlü için yapar elinden geleni,
ben ki en büyüğüyüm tanrıçaların,
hem soydan büyüğüm, hem senin karın olduğumdan,
sense bütün ölümsüz tanrıların kralısın,
neden bela getirmeyeyim kin beslediğim Troyalılara?"

Onlar böyle konuşurken birbirleriyle,
gümüş ayaklı Thetis Hephaistos'un evine vardı,
yok olmaz, tunçtan, yaldızlı bir evdi bu,
üstündü öbür ölümsüzlerin evlerinden,
çarpık bacaklı tanrı yapmıştı bu evi.
Hephaistos'u körükleri arasında çalışır buldu,
kan ter içinde gidip geliyordu o yana bu yana,
üçayak yapıyordu tam yirmi tane.
Dayayacaktı onları sarayının dik duvarına,
her üçayağın altına altın tekerlekler koymuştu,
kendi kendilerine girsinler diye tanrıların toplantısına,
sonra gene gerisin geri eve dönsünler diye,
görülmeye değer şeylerdi bunlar.
Yirmi tane üçayak bitmiş hazırdı,
bir işli halkaları vardı takılacak,
onları yapıyordu Hephaistos, dövüyordu bağlarını.

Akıllı kafasıyla çabalarken o böyle,
Thetis, gümüş ayaklı tanrıça, yaklaştı ona.
Parlak başörtülü Kharis ilerleyip onu gördü,
çok ünlü topal evliydi güzel Kharis'le,
Kharis sarıldı Thetis'in ellerine, diller döktü:
"Uzun entarili Thetis, saygılı, sevgili tanrıça,
hangi rüzgâr attı seni bizim eve?
Pek öyle uğradığın yoktu senin buralara,
buyur, konukluk armağanları vereyim, geç önüme."
Yüce tanrıça böyle dedi, götürdü onu;
gümüş kakmalı bir tahtın üstüne oturttu,
ayakları tokmaklı güzel işlenmiş bir tahttı bu.
Çağırdı ünlü usta Hephaistos'u, dedi ki:
"Thetis'in bir isteği var, Hephaistos, gel buraya."
Çok ünlü topal karşılık verdi, dedi ki:
"Çok güçlü, çok saygılı bir tanrıçadır içerdeki,
uzaktan düşüp acılar çektiğim gün o kurtardı beni,
köpek gözlü anamın yüzünden olmuştu bu,
topal olduğumdan beni saklamak istiyordu,
Eurynome ile Thetis kucak açmasalardı bana
çok daha büyük acılar çekecektim yüreğimde,
Eurynome, kızıdır Okeanos Irmağı'nın,
akar bu ırmak, yusyuvarlak, döne döne.
Onların yanında kaldım tam dokuz yıl,
oyuk bir mağara içinde hayli iş yaptım,
kopçalar yaptım, yuvarlak bilezikler, küpeler, gerdanlıklar,
çevremizde Okeanos alabildiğine akıyordu
uğuldaya uğuldaya, köpüre köpüre,
ne bir tanrı biliyordu beni, ne ölümlü bir insan,
bir Thetis biliyordu, bir de Eurynome,
işte onlar kurtardı beni ordan.
Güzel örgülü Thetis şimdi gelmiş bizim eve,
kurtulmalık ödemeliyim, bu benim ona borcum.
Sen çek ona güzel bir konukluk şöleni,
ben de yerleştireyim tekmil araçlarımı, körüklerimi."
Soluyan topal yaratık böyle dedi, örsten uzaklaştı,
cılız bacakları seğirtiyordu altında.
Körüklerini ateşin içinden çekti,
topladı tekmil araçları gümüş bir sandıkta.
Bir süngerle sildi iki elini, yüzünü,

güçlü boynunu, kıllı göğsünü sildi,
bir entari giydi, aldı eline koca bir değnek,
çıktı topallaya topallaya kapıdan dışarı,
efendilerine yardım ediyordu altından iki uşak,
bunlar benziyordu canlı kızlara.
Akıl vardır onların içinde,
sesleri vardır onların, güçleri,
ölümsüz tanrılar vermiştir onlara iş görme gücü.
Efendilerinin iki yanında gidiyordular seke seke.
Hephaistos seğirtti böylece Thetis'in olduğu yere,
gitti parlak bir tahtın üstüne oturdu,
aldı tanrıçanın elini ellerine, konuştu, diller döktü:
"Gümüş ayaklı Thetis, saygılı, sevgili tanrıça,
hangi rüzgâr attı seni bizim eve?
Pek öyle uğradığın yoktu senin buralara.
Söyle içindekini, yapmak gelir gönlümden,
yapabilirsem, yapılacak şeyse ama."
Thetis de gözyaşı döke döke dedi ki:
"Söyle, Hephaistos, Olympos'taki tanrıçalar arasında,
yüreği benim gibi acılı biri var mı?
Zeus bunlar arasında bir bana verdi acıları,
bunca deniz tanrıçalarından bir beni verdi
ölümlü kocaya, Aiakosoğlu Peleus'a,
katlandım bir adamın yatağına girmeye,
istemeye istemeye, tiksine tiksine.
Acı yaşlılık çöktü Peleus'un başına,
sarayında yatıyor şimdi o,
benimse başıma nice dertler geldi:
Peleus'tan bir oğul doğurdum, üstün güçlü,
yiğitler arasında bir fidan gibi büyüttüm onu,
nasıl bakılırsa bayırda bir asma kütüğüne,
ben de tıpkı öyle baktım ona.
İlyon'a yolladım onu kıvrık burunlu gemilerle,
yolladım Troyalılara karşı savaşsın diye,
bir daha dönmeyecek bana o,
dönmeyecek bir daha Peleus'un sarayına.
Ama kaygısı çoğalıyor gördükçe gün ışığını,
bense gidip ona bir şey yapamıyorum.
Bir kız vermişti ona Akhaoğulları, onur payı,
Kral Agamemnon aldı elinden onu zorla.

Kaygı içinde yiyordu kendi kendini,
derken Troyalılar Akhaları gemilerin ardına sürdü,
bırakmadılar onları dışarıya çıksınlar,
Argoslu yaşlılar yalvarıp yakardılar,
parlak armağanlar saydılar bir sürü,
Akhilleus gene razı olmadı başlarından belayı savmaya,
ama Patroklos'a kendi silahlarını giydirdi,
gönderdi savaşa onu, arkasına da bir ordu taktı,
Batı kapılarının önünde dövüştüler bütün gün,
o gün kenti yıkıp alacaklardı ama Apollon karıştı işe,
öldürdü ön sıralarda Menoitios'un saldırgan oğlunu,
bağışladı ünü Hektor'a.
İşte dizlerine sarıldım, yalvarıyorum şimdi sana,
kısa ömürlü oğluma bir kalkan, bir tolga ver,
bir zırh yap ona, iyi uyan topukluklar, güzel dizlikler,
Troyalılar elinden can veren dostu hepsinden etti onu.
Oğlum da şimdi yere serilmiş, kıvranıyor yas içinde."

Çok ünlü topal karşılık verdi ona, dedi ki:
"Güven bana, dert edinme bunları kendine.
Yaklaşınca ona kara kader,
nasıl inandırabilirsen onu acıklı ölümden koruyacağıma,
ona silahlar yapacağıma da öyle inan.
Şaşakalacak bu silahları gören."

Böyle dedi, bıraktı Thetis'i orda, döndü körüklerine.
Çevirdi onları ateşe doğru, çalışmalarını buyurdu.
Körükler başladı ocağın içine üfürmeye,
yirmi taneydiler, solukları türlü ısıdaydı,
soluklar, demirci tanrının buyruğunda,
iş yavaş gidince ılık oluyorlar,
iş hızlı gidince bükülmez oluyorlardı.
Tanrı ateşe bükülmez tuncu attı, kalay attı,
değerli altın attı, gümüş attı,
sonra kütüğün üstüne koca bir örs koydu,
bir eline güçlü bir çekiç aldı, bir eline ateş kıskacını.
Koyuldu büyük bir kalkan yapmaya,
dört bir yanı işli, sağlam bir kalkan,
çevresine parlak bir çember attı kalkanın,
ışık saçan on üç katlı bir çember,
gümüşten bir kayığa bağladı kalkanı,
kalkan üst üste beş tabakadandı,

üstüne birçok süsler çizdi, gösterdi ustalığını.
Yeri, göğü, denizi yaptı,
yorulmaz güneşi yaptı, dopdolu dolunayı,
gökyüzünü saran yıldızların hepsini,
Pleiadları, Hyadları, güçlü Orion'u,
hem Araba, hem Ayı denen yıldızı yaptı,
Ayı Orion'a bakar, boyuna yerinde döner,
tek yıldızdır Okeanos'un sularından pay almayan.
İki güzel kentini yaptı ölümlü insanların.
Birinde düğünler, şölenler,
sokakta, yanan çırağıların ışığında,
evlerinden alınıp gezdirilen süslü gelinler,
dört bir yanda kavuşma türküleri,
oynayan, dönüp duran delikanlılar, flavta, gitara sesleri.
Kapı önlerinde şaşakalmış bakan kadınlar.
Pazaryerinde giriyordu halk birbirine,
kan diyeti için tartışıyordu iki adam,
biri diyordu her şeyi ödedim, bakın işte,
hiçbir şey almadım diyordu öbür adam.
Sonunda bir yargıca başvuralım dediler,
halk bağrışıyor, kimi birinden yana çıkıyor, kimi ötekinden yana,
haberciler tutmaya çalışıyor halkı,
yaşlılar cilalı taşlar üstünde oturuyordu, kutsal çevrede,
çınlak sesli habercilerin değnekleri vardı ellerinde,
kalkıp değnekle yargı veriyorlardı sırayla.
İki altın külçe duruyordu ortada,
alacaktı altını en doğru yargıyı veren.
Öteki kentin önünde konaklamıştı iki ordu,
erlerin silahları parıl parıl parlıyordu,
gidip geliyorlardı iki düşünce arasında,
ya baştan başa yıkacaklardı kenti,
ya da bütün malı ikiye böleceklerdi.
Ama hiç oralı değildi kentliler,
onlar pusu kurmaktaydılar düşmana.
Surlarını sevgili karıları, küçük çocukları savunuyordu,
yaşlılığın alt ettiği erkekleri dikmişlerdi duvarlara,
kendileri Ares'le Pallas Athene'nin arkasından gitmişlerdi,
iki tanrı da giyinmişti altın elbiselerini,
ikisi de göze çarpıyordu güzel, büyük silahlarla,
arkada daha küçük boydaydı halk.

Varılınca pusu kurulacak yere,
sürülerin su içmek için toplandığı ırmağa,
durdular tepeden tırnağa parlak tunçlar içinde,
halkın iki gözcüsü vardı az ötede,
bekliyorlardı koyunları, kıvrık boynuzlu sığırları.
Bunlar da göründü, iki çoban geliyordu arkalarından,
kaval çalıp duruyorlardı, düzenden haberleri yoktu.
Onları uzaktan görüp koştular üstlerine,
ossaat yollarını kestiler sığırların, güzel ak koyunların,
çobanların da bir çırpıda aldılar canını.
Derken kurultay meydanının berisindekiler,
duydular sürülerin çevresindeki büyük gürültüyü,
tepinen atları koştular arabalara,
yola koyulup çabucak vardılar kavga yerine,
sıraya dizilip ırmak kıyılarında başladılar çarpışmaya,
tunç kargılarıyla vuruyorlardı birbirlerine.
Aralarında Kavga, Boğuşma, uğursuz Ölüm de vardı,
Ölüm kimini yakalıyordu yeni yaralanmış, diri,
kimini yarasız beresiz yakalıyordu,
bir sürü ölüyü de çekiyordu kargaşalıkta ayaklarından,
sırtında bir ruba vardı, erlerin kanıyla kızıla boyalı.
Hepsi kavgaya karışmış çarpışıyorlar canlı adamlar gibi,
her biri ölüsünü çekiyor öldürdüğü adamın.

Tanrı kalkana yumuşak bir toprak,
verimli bir tarla koydu,
bu toprak, üç kez sürülecek geniş bir topraktı,
çift süren adamlarla doluydu,
sürüyorlardı sabanı bir oraya bir buraya.
Dönüp beri ucuna varınca tarlanın,
elinde bal gibi tatlı şarap dolu bir sağrakla
bir adam geliyor, şarap sunuyordu.
Bir gidip bir geliyorlardı işte böylece,
bitirmeye can atıyorlardı derin tarlayı.
Altındandı, ama kararmıştı arkalarındaki toprak,
tıpkı sürülmüş gibi kararmıştı,
aman ne görülecek şeydi bu.

Tanrı, kalkana bir kral toprağı koydu,
tırpanlarla biçip duruyordu ırgatlar ekini.
Yarıklar boyunca başaklar düşüyordu üst üste,
demetçiler sazlarla ekini bağlıyordu,

üç demetçi duruyordu ayakta,
arkalarında demet yapan çocuklar duruyordu,
kollarında taşıyıp uzatıyorlardı onlara başakları,
kral da, elinde değneği, bir yarığın başında,
duruyordu yüreği sevinç içinde, sessiz soluksuz.
Ötede, bir meşe ağacının dibinde,
haberciler hazır ediyorlardı şöleni,
işleri güçleri kestikleri öküzleydi,
kadınlar da boyuna ak un döküyordu ırgatların yemeğine.
Tanrı, kalkana koca salkımlar yüklü bir bağ koydu,
altından güzel bir bağdı bu,
kara kara üzümler sarkıyordu,
salkımlar gümüş sırıklara yaslıydı boydan boya.
Göktaşından bir hendek çizilmişti,
kalaydan bir çit çizilmişti çepeçevre.
Bir tek dar yol vardı bağın içinde,
bağbozumunda oradan geçilir yürünürdü,
kızlar, delikanlılar, çocuklar gibi şen,
bal gibi tatlı yemişler taşıyorlardı sepet sepet.
Ortada bir çocuk, telleri çınlayan bir saz elinde,
sesler çıkarıyordu sazdan tatlı tatlı,
güzel bir türkü çağırıyordu ince sesiyle,
ötekiler ayaklarını yere vurup uyuyorlar ona,
sıçrıyor, bağırıyor, oynuyorlardı.
Tanrı, kalkana iki boynuzlu bir sığır sürüsü koydu.
Altınla kalaydan yaptı inekleri,
ağıldan otlağa doğru gidiyorlardı böğüre böğüre,
çağlayan ırmağın kıyısına, sallanan sazlığa doğru.
Dört altın çoban dizilmişti yanlarına,
artlarından ayakları hızlı dokuz köpek koşuyordu.
İneklerin ilk sıralarında, böğüren bir boğayı,
korkunç iki aslan yakalamış sürüklüyordu.
Acı acı bağırıyordu hayvan,
arkasından köpekler, köylüler geliyordu ama
aslanlar deriyi, bağırsakları paralamıştı,
kara kanını emiyorlardı boğanın,
boşuna saldırtıyordu çobanlar köpekleri,
güç yoktu onlarda aslanları ısıracak,
yakından havlıyor, sonra koruyorlardı kendilerini.
Çünkü ünlü topal, kalkana bir büyük otlak koydu,

otlasın diye güzel bir yarda ak koyunlar,
ağılları, üstü örtülü barakaları vardı otlağın,
çitle çevrili avlusu vardı.
Çok ünlü topal, kalkana bir de oyun alanı koydu,
bir zamanlar Daidalos'un, yaygın Knossos'ta,
güzel örgülü Ariadne için yaptığı alana benziyordu.
Orada delikanlılar oynuyordu,
sığır armağanlarıyla alınmış kızlar oynuyordu,
dayamışlardı ellerini birbirlerinin bileklerine.
Kızlar keten giymişlerdi ipince,
oğlanlar iyi dokunmuş gömlekler giymişlerdi,
pırıl pırıl zeytinyağı parlıyordu gömleklerde.
Kızlar güzel çelenkler takmışlardı başlarına,
oğlanlar gümüş kayışlara altın bıçaklar bağlamıştı.
Oyuna alışmış ayaklarıyla koşuyorlardı döne döne,
oturan bir çömlekçi nasıl denerse eline uygun çarkı,
iyi çalışıyor mu çalışmıyor mu diye,
onlar da öyle koşuyordu birbirlerine karşılıklı sıralarla.
Büyük bir kalabalık halka olmuştu,
candan seyrediyorlardı güzelim oyunu,
aralarında, şenliği açmak için, iki cambaz
dönüp duruyordu ortalık yerde.
Tanrı, kalkana büyük Okeanos'un güçlü akışını kodu,
sapasağlam kalkanı çember gibi sarıyordu.
Bitince bu kocaman, güçlü kalkan,
bir zırh yaptı ateşin ışıltısından daha parlak,
sonra sağlam bir tolga yaptı, şakaklarına tıpatıp uyacak,
güzel işlenmiş bir tolgaydı bu,
tepesine altından bir sorguç kodu,
bir de dizlikler yaptı esnek kalaydan.
Bitirince bütün bu silahları ünlü topal,
aldı götürdü Thetis'in önüne bıraktı.
Akhilleus'un anası bir çaylak gibi atıldı karlı Olympos'tan,
ışıldayan parlak silahları ulaştırdı oğluna.

On Dokuzuncu Bölüm

Sarı rubalı Şafak Okeanos'un akışlarından doğdu,
ölümsüz tanrılara, ölümlülere ışığı getiriyordu.
Thetis de geliyordu gemilere doğru,
tanrının armağanlarını taşıyordu.
Sevgili oğlunu yere kapanmış buldu,
sarılmıştı Patroklos'un ölüsüne,
bağıra bağıra, hüngür hüngür ağlıyordu.
Yoldaşları dövünüp duruyordu çevresinde.
Ulu tanrıça önlerine dikildi durdu,
aldı Akhilleus'un elini eline, diller döktü:
"Yavrum, üzgün olmasına üzgünüz, ama
bırakalım gene de olduğu yerde bu ölüyü,
ölümsüz tanrıların isteğiyle öldü o.
Sen Hephaistos'un şu ünlü silahlarını al,
böyle güzel silahlar kuşanmadı hiçbir adam."
Böyle dedi, serdi silahları Akhilleus'un önüne,
işlenmiş tekmil silahlar çın çın çınladı.
Tepeden tırnağa bir titreme aldı bütün Myrmidonları,
hiçbirinin yüreği varmadı silahlara bakmaya;
görünce silahları, öfkesi arttı Akhilleus'un,
gözkapakları altında parladı iki gözü,
korkunç bir alev nasıl parlarsa öyle parladı.
Tanrının parlak armağanlarını aldı eline,
baktı işlenmiş silahlara, sevindirdi yüreğini,
birden döndü anasına, kanatlı sözler söyledi:
"Tanrı bana ne güzel silahlar vermiş, anam,
bir ölümsüz elinden çıkmışa benzer.
Ben şimdi bu silahları kuşanacağım,
ama korkarım, sinekler bu ara,
üşüşmesin saldırgan oğluna Meneoitios'un,
girmesinler bedenine açık yaralardan,
kurtlar üretip pisletmesinler ölüsünü,

ölüm yok etti ömrünü onun,
çürür gider tekmil eti."
Gümüş ayaklı Thetis karşılık verdi, dedi ki:
"Bu kaygıları at yüreğinden, oğlum.
O azgın sürüleri savmaya çalışacağım ben,
savaşta can verenleri kemiren o sinekleri.
Bütün bir yıl açıkta kalsa da bu ölü,
eti kalacak sapasağlam, daha da güçlenecek.
Sen toplantıya çağır şimdi Akhalı yiğitleri,
vazgeçtiğini söyle Agamemnon'a olan öfkenden,
silahlan çabuk, saldırma gücünü kuşan."
Böyle dedi, atılganlık gücü saldı yüreğine,
ambrosia ile kırmızı nektar damlattı burun deliklerinden,
bozulup çürümesin diye Patroklos'un eti.
Tanrısal Akhilleus da yürüdü korkunç naralarla,
yürüdü deniz kıyısı boyunca, kaldırdı Akha yiğitlerini.
Önceleri gemilerde kalanlar, dümenciler,
gemilere ekmek dağıtan kâhyalar,
hepsi tuttu toplantı yolunu;
günlerdir uzakta duran Akhilleus görünmüştü.
Ares'in iki hizmetçisi geldi topallaya topallaya,
dayanıklı Tydeusoğlu'yla tanrısal Odysseus,
geldi kargılarına yaslana yaslana,
canlarını yakan yaraları iyileşmemişti,
gidip oturdular toplantının en ön sırasında.
Sonra Agamemnon geldi, erlerin başbuğu,
zorlu kargaşalıkta yaralanmıştı o da,
tunç kargısıyla Antenoroğlu Koon vurmuştu onu.
Tekmil Akhalar gelince bir araya,
ayağıtez Akhilleus kalktı ayağa, konuştu:
"Ne dersin, iyi mi ettik, Atreusoğlu,
iyi mi ettik, öfkeyi soktuk yüreğimize,
bir kadın için, yürek kemiren kavgaya girdik?
Lyrnessos'u yıkıp ele geçirdiğim gün, onu keşke,
Artemis bir okla öldürseydi geminin üstünde.
O zaman bu kadar çok Akhalı,
düşman ellerinin altında,
dişleriyle ısırmazdı sonsuz toprağı,
ben öfkeyle uzak durduğum için savaştan.
Kazancı Hektor'la Troyalılara oldu,

Akhalar anıp duracak sanırım bizim kavgamızı.
Ama olan oldu, bırakalım artık tasayı,
göğsümüzde yüreğimize gem vurmak gerek.
Ben öfkeme son veriyorum şimdi,
böyle inatla direnmek yakışmaz bana.
Hadi git kışkırt gür saçlı Akhaları,
ben de bir daha deneyeyim Troyalılara karşı koymayı.
Niyetleri ne, gemilerin yanında uyumak mı?
Sanırım yalnız savaştan kaçanlar uyuyacak,
kargımdan kurtulanlar uzatacak bacaklarını."
Böyle dedi, güzel dizlikli Akhalar sevindi;
demek öfkesinden vazgeçmişti ulu canlı Peleusoğlu.
Söz aldı Agamemnon, erlerin güdücüsü,
kalkmadı, olduğu yerden seslendi toplantıya:
"Ares'in hizmetindeki dostlarım, ey Danaolu yiğitler,
kalkıp söz alanı dinlemek gerek,
uygun düşmez sözünü kesmek ayağa kalkanın,
konuşmaya alışık olsa da, güçleşir işi;
koca kalabalıkta dinlemek de zor, konuşmak da,
en usta sözcüsü bile şaşırır diyeceğini,
düşüncemi anlatacağım Peleusoğlu'na,
siz de, Argoslular, dinleyin beni,
anlayın sözümü her biriniz iyicene.
Akhalar sık sık söylediler bana bunu,
bana çıkıştılar, ama suçlu değilim ben,
Zeus, Kader, karanlıkta yürüyen Erinys
o toplantıda çeldiler aklımı,
düşürdüler kötü bir Çılgınlığa
aldığım gün Akhilleus'un onur payını.
Benim elimden ne gelirdi ki?
Tanrı getirir, her şeyin sonunu.
İnsanları şaşırtan Çılgınlık büyük kızıdır Zeus'un,
uğursuzun inceciktir ayakları, basmaz yere,
konar insanların kafalarına, bela olur,
onu bunu alır ağının içine.
Bir gün Zeus'u bile şaşırttı o,
insanlardan, tanrılardan üstün Zeus'u,
gene de Here aldattı onu bir düzenle,
Alkmene'nin, güzel surlu Thebe'de
güçlü Herakles'i doğuracağı gün aldattı onu.

Zeus övünüp demişti tekmil tanrılara:
'Tanrılar, tanrıçalar, dinleyin beni,
ne buyuruyor yüreğim, diyeyim size,
doğum sancılarına bakan Eileithuia
bir insan salacak gün ışığına,
tekmil komşularına buyuracak bir insan,
benim kanımdan gelmiş olacak o, benim soyumdan.'
Düzen kuran ulu Here seslendi, dedi ki:
'Sözde kalacak bu senin söylediğin.
Haydi bakalım, Olymposlu, şimdi bir büyük ant iç,
bugün bir kadının karnından düşecek çocuk,
senin kanından, senin soyundan doğacak çocuk,
geçirecek mi tekmil komşularına buyruğunu?'
Here böyle dedi, Zeus anlamadı düzeni,
büyük bir ant içti, ama sonra çok acındı.
Here fırladı ayrıldı Olympos'un doruğundan,
çabucak vardı Akhaialı Argos'a,
Perseusoğlu Sthenelos'un soylu karısı ordaydı,
bir oğlana gebeydi kadın, yedi aylıktı,
daha günü varken gün ışığına çıkarttı çocuğu.
Doğum tanrıçalarını uğraştırdı bu doğumla,
böylece geri bıraktı Alkmene'nin doğumunu.
Sonra geldi Kronosoğlu Zeus'a, verdi şu haberi:
'Dinle beni, ak yıldırımlı Zeus Baba,
senin yüreğine bir sözüm var,
Argoslulara kral olacak soylu adam doğdu bile,
aldı Eurystheus, Perseusoğlu Sthenelos'un oğlu,
kral olmasına engel yok, senin soyundan o.'
Böyle dedi, keskin bir acı düştü Zeus'un derin yüreğine,
yakaladı Çılgınlığı parlak örgülü kafasından,
yüreği öfke içinde ant içti büyük bir yeminle,
insanlara yolunu şaşırtan Çılgınlık bir daha
ayak basmayacaktı Olympos'a, yıldızlı göklere.
Böyle deyip elinde sallaya sallaya onu
fırlattı attı yıldızlı gökten aşağı,
o da düşüverdi insanların tarlasına.
Sonraları Zeus ona lanet okur dururdu,
Eurystheus'un verdiği işlerde sevgili oğlunun
katlandığını gördükçe korkunç çabalara.
İşte ben de tıpkı bunun gibi,

görürdüm gemilerimizin gerisinde Argosluları öldürdüğünü
tolgası ışıldayan büyük Hektor'un,
beni şaşırtan Çılgınlığı unutamazdım.
İşte Zeus böyle çelmişti aklımı, ama
ben gene de düzeltmek istedim bozduğum işi,
razı oldum sonsuz armağanlar vermeye.
Haydi Akhilleus, yürü savaşa, sür ordularını,
tekmil armağanları vermeye hazırım sana şimdi,
dün senin barakanda Odysseus'un saydığı armağanları.
İstersen savaşı özle dur, bekle burada,
gitsin adamların onları gemilerden getirsinler,
gör bak, yüreğini açacak ne armağanlar vereceğim sana."
Ayağıtez Akhilleus, ona karşılık verdi, dedi ki:
"Çok ünlü Atreusoğlu, erlerin başbuğu,
ister uy geleneğe, armağan ver,
ister armağanlarını kendine sakla,
biz düşünelim şimdi savaş gücümüzü,
şurda durup boyuna nutuk çekmek ne,
vakit yok, önümüzde büyük iş bizi bekler,
herkes görecek gene ön sıralarda Akhilleus'u,
tunç kargısıyla Troyalıları kırıp geçirecek o,
siz de onun gibi savaşmayı koyun aklınıza."
Çok kurnaz Odysseus karşılık verdi ona:
"Tanrıya denk Akhilleus, yiğitliğine yiğitsin, ama
Akhaoğullarını aç açına İlyon'a yürümeye kışkırtma,
bırakma yürüsünler Troyalılarla dövüş dövüşe,
tanrı her iki yana verince savaş gücünü,
düşman sıralar birbiriyle kavgaya girişecek,
çok uzun sürecek kıyasıya kavga.
Hadi buyur, hızlı gemilerinin yanında Akhalar
ekmekten, şaraptan pay alsınlar,
ekmekten, şaraptan gelir savaş gücü, saldırma gücü,
ekmek yememiş adam karşı koyamaz,
gün batıncaya dek dayanamaz savaşa,
savaşma ateşiyle ne kadar yansa da yüreği,
ister istemez ağırlaşır eli ayağı,
açlık, susuzluk içini kaplar,
yürürken çözülür dizlerinin bağı.
Oysa etle, şarapla karnı doyan adam,
bütün bir gün savaşır durur düşmanla,

yüreği atılgan olur, yorulmaz eli ayağı,
yorulmaz savaşa ara verelim denene kadar.
Hadi dağıt ordunu, yemeği hazırlat,
Agamemnon da getirsin armağanları alana,
tekmil Akhalar görsünler onları gözleriyle,
hoşnut olsun senin de yüreğin.
Argoslular arasında kalksın Agamemnon ayağa,
ant içsin, onunla yatakta yatmadım desin,
olmadı desin kadınla erkek arasındaki birleşme,
senin de yüreğin, Kral Akhilleus, rahat etsin.
Sonra da yağlı bir şölen çeksin sana barakanda,
kalmasın onda senin hiçbir hakkın.
Sen de bundan böyle daha dürüst ol, Atreusoğlu,
hem Akhilleus'a dürüst ol, hem de başkalarına,
bir kral, alırsa kırdığı adamın gönlünü,
hiç kimse hor görmez, överler onu."

Erlerin başbuğu Agamemnon karşılık verdi, dedi ki:
"Ne iyi oldu, Laertesoğlu, bu sözü senden duymam,
gereğince saydın döktün her şeyi.
Ant içmemi buyuruyor gönlüm bana,
ben tanrı adına içtiğim andı bozmam.
Savaşa susamış Akhilleus kalsın burda,
herkes alanda topluca dursun,
armağanlar getirilsin barakamdan,
ant içelim çözülmez yeminlerle.
Sana da şunu buyuruyorum, bak dinle,
en yiğit delikanlılarını seç tekmil Akhaların,
gidip armağanları getirsinler gemimden,
dün Akhilleus'a ne kadar vereceğim dedimse o kadar,
birlikte getirsinler kadınları da.
Talthybios da çabuk gitsin hazırlansın
Akha ordugâhında bir yabandomuzu,
kurban edeceğiz onu Zeus'la Helios'a."

Ayağıtez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Çok ünlü Atreusoğlu, erlerin başbuğu,
bırakalım bu işleri daha uygun bir güne,
savaşa ara verdiğimiz bir güne bırakalım,
o zaman böyle ateşli olmaz göğsümde savaş gücü.
Şu sıra Zeus ün verdi Priamosoğlu Hektor'a,
Hektor alt etti arkadaşlarımızı,

hepsinin bedenleri oldu paramparça,
sizse yemeğe çağırıyorsunuz bizi,
oysa ben kışkırtmak isterdim Akhaoğullarını savaşa,
öğünlerini almadan, aç karnına,
öcümüzü alırdık, temizlerdik ayıbımızı,
sonra gün batarken yerdik akşam yemeğimizi.
Daha önce boğazımdan ne içki geçer, ne yemek,
öldü can yoldaşım benim, sivri tunç yırttı etini,
yüzükoyun yatıyor barakamda,
çevresinde arkadaşlar kan ağlıyor,
yüreğim aldırmaz senin dediklerine,
düşmana acı gözyaşı döktürmektir benim işim."
Çok kurnaz Odysseus karşılık verdi, dedi ki:
"Ey Akhilleus, Peleus'un oğlu, Akhaların başta geleni,
benden çok ustasın kargı salmakta, benden çok üstün,
ama ben aklımla çok geçerim seni,
senden önce doğdum, çok bilirim senden,
Katlansın yüreğin ben ne dersem.
Savaştan çabuk bıkkınlık gelir insana,
Zeus, insan savaşlarında tek yargıç olan,
eğdiği zaman tartıyı istediği yana,
sapı çok biçer tunç tırpan, buğday tanesini az.
Akhalar aç açına tutamaz bir ölünün yasını.
Bütün gün bir sürü yiğit düştü üst üste,
bu çabadan ne zaman soluk alınacak, ne zaman?
Ağladıktan sonra bütün bir gün
ölenleri katı bir yürekle gömmeli,
ama kim sağ kalırsa korkunç savaşta,
bedeni bükülmez tunçlar içinde
dayanıp savaşması için düşmana karşı,
düşünmesi gerek yiyip içmeyi.
Ama sonra geri kalmasın kimse,
beklemesin ikinci bir çağrıyı,
gemilerin orda duranlara çok kötü olur bu.
Hep birden saldıralım at sürücüsü Troyalılara,
uyandıralım çevik Ares'i."
Böyle dedi, Nestor'un şanlı oğullarını aldı yanma,
Phyleus'un oğlu Meges'i, Thoas'la Meriones'i,
aldı Kreion'un oğlu Lykomedes'le Melanippos'u da,
gittiler Atreusoğlu Agamemnon'un barakasına.

Söz ağızdan çıkar çıkmaz iş de oldu:
Aldılar barakadan yedi tane üçayak,
pırıl pırıl yirmi leğen, on iki tane at,
elleri güzel işlere yatkın yedi tane kadın,
aldılar güzel yanaklı Briseis'i de.
Odysseus tarttı tam on külçe altın,
geçti daha bir sürü armağan taşıyan delikanlıların başına.
Hepsini toplantı alanının ortasına koydular,
Atreusoğlu Agamemnon kalktı ayağa,
Talthybios, sesi tanrı sesine denk,
kollarında bir erkek domuzla,
yanındaydı erlerin başbuğu Agamemnon'un.
Atreusoğlu çekti eliyle bıçağını,
koca kının yanında asılı dururdu o bıçak,
kıl kesti erkek domuzdan bir tutam,
kaldırdı ellerini, yakardı Zeus'a,
oldukları yerde sustu tekmil Akhalar,
dinlediler krallarını tüze gereğince,
Agamemnon bakıp engin göğe, yakardı, dedi ki:
"Önce tanığım olsun Zeus, tanrıların en ulusu,
tanığım olsun toprak, Güneş, Erinysler,
andını bozan insanlara yer altında ceza veren,
elimi sürmüş değilim Briseis kıza,
ne yatağına girdim, ne de başka bir şey yaptım,
dokunan olmadı ona, kaldı barakamda tertemiz.
Yalansa benim bu andım,
bütün cezalara çarpsın tanrılar beni,
andını bozana ne ceza gerekse, o cezalara."
Böyle dedi, amansız tunçla kesti boğazım domuzun,
Talthybios aldı hayvanı sallադı,
fırlattı balıklara yem olsun diye,
attı köpüklü denizin sonsuz uçurumuna.
Sonra Akhilleus kalktı ayağa,
savaşı seven Argoslulara dedi ki:
"Zeus Baba, ne büyük çılgınlıklar salarsın insanın başına.
Yoksa Atreusoğlu yüreğini altüst edebilir miydi böyle,
ben istemeden inadına alıp götürebilir miydi kızı?
Ama Zeus birçok Akhalının ölmesini istedi.
Şimdi siz yemeğe gidin haydi,
sonra daha iyi atılırsınız savaşa."

Böyle dedi, toplantı da çabucak dağılıverdi.
Herkes gitti kendi gemisine doğru,
ulu yürekli Myrmidonlar aldılar armağanları,
taşıdılar onları bir bir Akhilleus'un gemisine,
kadınları da aldılar oturttular barakaya,
soylu seyisler de atları kattılar sürüye.
Ama sonra, altın Aphrodite'ye benzer Briseis
görünce Patroklos'un sivri tunçla yırtılmış gövdesini,
kapandı üstüne, bağırdı çağırdı,
paraladı göğsünü, incecik tenini, güzelim yüzünü.
Tanrıçalara benzeyen kadın ağlaya ağlaya dedi ki:
"Zavallı Patroklos'um, canım adam,
bu barakadan giderken seni diri bırakmıştım,
şimdi geri geldiğimde, erlerin başbuğu,
ölü buluyorum seni,
boyuna dert yüzü görmekmiş kaderim.
Babamla ulu anam bir koca vermişlerdi bana,
sivri tunçla öldürülmüş gördüm onu da ilimizin önünde.
Üç erkek kardeşim vardı bir anadan doğma,
severdim onları gözüm gibi,
hepsini ölüm aldı götürdü.
Akhilleus öldürdüğü gün kocamı benim,
tanrısal Mynes'in ilini yaktığı gün
bırakmamıştın beni ağlayayım,
diyordun, Akhilleus'un karısı yapacağım seni,
gemilerle götüreceğim diyordun Phthie'ye,
diyordun, Myrmidonlar arasında düğün dernek yapacağım.
Bu yüzden ağlıyorum sana boyuna,
sen her zaman tatlıydın, yumuşaktın bana karşı."
Ağlaya ağlaya böyle dedi,
kadınlar da hıçkırdı durdu,
hıçkırıklar sözde Patroklos içindi,
gerçekte herkes ağlıyordu kendi derdine.
Akhalı büyükler sardı Akhilleus'un çevresini,
yalvarıyorlardı yemek yesin diye,
Akhilleus da şöyle diyordu hıçkıra hıçkıra:
"Seviyorsanız beni, yalvarırım, inanın bana,
kalkmayın yiyecek içecekle karnımı doyurmaya,
yüreğim dayanmaz bir acıyla dolu,
dayanırım gün batıncaya dek."

Böyle dedi, öbür krallar da dağıldı gitti,
iki Atreusoğlu'yla tanrısal Odysseus kaldı,
at sürücüsü yaşlı Phoiniks kaldı bir de,
başladılar onun yaslı gönlünü avutmaya,
ama bir türlü avutamadılar onu,
yanıyordu atılmak için kanlı savaşın ağzına.
Andı Patroklos'u, seslendi içini çeke çeke:
"Sen de, kısa ömürlü sevgili dostum, sen de,
şu barakada güzelim yemekler çıkarırdın karşıma,
Akhalar koşuştuğu zaman dört dönerdin çevremde
Troyalılara getirmek için gözyaşı döktüren savaşı.
Şimdiyse yatıyorsun, gövden parça parça,
içerdeki yiyeceği içeceği istemiyor canım,
özleyip duruyor seni yüreğim.
Bundan büyük bela gelmezdi başıma,
böyle dokunmazdı babamın ölüm haberi bile,
o şimdi özler durur yaban ellerdeki oğlunu,
sımsıcak gözyaşı döker Phthie'de,
tüyler ürperten Helene için ben
Troyalılara karşı dövüşüyorum diye,
duysaydım aldırmazdım o kadar
Skyros'ta büyütülen oğlumun öldüğünü,
bilmem, tanrıya benzer Neoptolemos yaşıyor mu?
Bir zamanlar düşünürdü göğsümde yüreğim,
ben at besleyen Argos'tan uzakta,
Troya'da öleceğim derdim tek başıma,
sense döneceksin derdim Phthie'ye,
kara bir gemiyle gidip alacaksın oğlumu,
götüreceksin Skyros'tan yurda,
bir bir göstereceksin benim varlığımı,
adamlarımı, yüksek büyük evimi.
Peleus da o zaman ölmüş olurdu,
şimdi bile çok az günü kaldı,
zorlu yaşlılık yıpratır onu,
kara haberi bekler durur,
benim öldüğümü bildiren haberi."
Ağlaya ağlaya böyle dedi, Akha büyükleri inlediler,
her biri sarayında bıraktığını düşünüyordu.
Baktı Kronosoğlu, acıdı onlara,
ossaat kanatlı sözler söyledi Athene'ye:

"Kızım benim, bıraktın büsbütün adamını,
hiç mi aldırmaz yüreğin Akhilleus'a?
Oturmuş yüksek gagalı gemilerinin önünde,
sevgili dostuna sızlanır durur,
ötekiler gittiler yemek yemeye,
oysa o, aç susuz oturur.
Hadi git tanrı şarabıyla tanrı balı dök içine,
git dök, açlık sarmasın gövdesini."
Böyle dedi, ateşledi dünden hazır Athene'yi.
Açtı kanatlarını tanrıça
keskin sesli bir şahin gibi,
gökten aşağıya attı kendini havalarda,
vardı yanına Akhilleus'un,
tanrı şarabıyla tanrı balı damlattı içine,
sarmasın diye dizlerini yıpratan açlık.
Kendi de döndü çok güçlü babasının sağlam evine,
Akhalar da dağıldılar hızlı gemilerinden dışarı.
Ordugâh boyunca çabucak silah kuşandılar.
Nasıl lapa lapa yağarsa Zeus'un kar taneleri,
buz gibi, gökten kopma Boreas'ın hızı altında,
öyle kalabalık çıktı gemilerden,
parıldayan tolgalar, göbekli kalkanlar çıktı,
sağlam göğüslüklü zırhlar, dişbudaktan kargılar.
Işıltılar göklere vardı,
tunçtan şimşeklerle güldü baştan başa toprak.
Bir gürültü yükseldi erlerin ayakları altında.
Tanrısal Akhilleus ortalarında kuşandı silahlarını.
Bir çatırtı vardı dişlerinde,
alev alev yanıyordu iki gözü,
dayanılmaz bir acı sarmıştı yüreğini.
Tanrısal silahları kuşanıyordu öfke içinde,
Hephaistos'un yaptığı silahları.
Önce dizlerine güzelim dizlikleri sardı,
örttü topuklarını gümüş topukluklarla,
sonra geçirdi göğsüne zırhını,
gümüş kakmalı tunç kılıcını attı omuzlarına,
aldı en sonra kocaman güçlü kalkanını,
ay ışınları gibi ışınlar saçıyordu bu kalkan.
Denizde nasıl bir ışık görünürse gemicilere,
bir ateş yanar dağın tepesinde, ıssız bir ağılda,

sürüklenirler fırtınalarda istemeye istemeye
balıklı denizde arkadaşlarından uzağa,
öyle bir ışık saçıyordu ta göklere değin
Akhilleus'un güzel, işlenmiş kalkanı.
Kaldırdı güçlü kalkanı, geçirdi başına,
yıldız gibi parladı yeleli tolga,
altın kıllar sallanıyordu saçak saçak.
Hephaistos'un sorguçtan aşağıya akıttığı.
Tanrısal Akhilleus silahları şöyle bir denedi,
uymuş muydu silahlar bedenine,
rahat mıydı şanlı kolları bacakları?
Ama büyümüş gibiydi kanatları,
havaya kaldırdı erlerin başbuğunu bu kanatlar.
Babadan kalma kargıyı çıkardı kınından,
hiçbir Akhalının sallayamadığı ağır, güçlü kargıyı,
bir Akhilleus becerirdi onu sallamasını,
Pelion ağacındandı o kargı,
Kheiron kesmişti babası için,
yiğitler arasında ölüm saçsın diye,
yüksek doruğunda Pelion Dağı'nın.
Automedon'la Alkimos atları soktular boyunduruğa,
güzelim kayışları geçirdiler, gemlediler,
çektiler dizginleri arkaya doğru, arabanın içine.
Automedon aldı eline uyan parlak kamçıyı,
atladı üstüne arabanın,
Akhilleus bindi arkasından,
benziyordu ışıklar saçan güneşe.
Korkunç bir sesle bağırdı babasının atlarına:
"Ksanthos, Balios, ün salmış yavruları Podarges'in,
gözünüzü dört açın, yeterince savaşın,
efendinizi getirin Danaoların barakasına sağ salim,
Patroklos gibi ölü bırakmayın onu orda."
Boyunduruk altında titreyen Ksanthos dile geldi,
birden başını eğdi,
koşumdan çıktı tekmil yelesi,
boyunduruğun iki yanından yere sarktı.
Ak kollu Tanrıça Here dile getirmişti onu:
"Güçlü Akhilleus, kurtaracağız seni gene,
ama çok yakın sana ölüm günü,
bizim burada hiç suçumuz yok,

suçu ulu tanrıda, zorlu kaderde ara.
Troyalılar Patroklos'un omuzlarından silahlarını
biz ağır davrandık da ondan aldı sanma.
Onu tanrıların en yararlısı öldürdü,
güzel saçlı Leto'nun oğlu, ön sıralarda,
böylece verdi Hektor'a ünü.
Hızlı koşarız biz Zephyros yeli kadar,
en tez giden yel derler ona,
ama yok olmaktır senin de kaderin
bir tanrıyla bir ölümlünün eli altında."
Ksanthos böyle dedi, Erinysler sustu.
Ayağıtez Akhilleus öfke içinde dedi ki:
"Ne diye haber verirsin bana ölümümü,
Ksanthos, sana düşmez bu.
Ben biliyorum sen demesen de,
sevgili babamdan, anamdan uzakta,
burada ölmektir benim kaderim,
ama bu hiç de umurumda değil,
kavgayı bırakmam Troyalıları getirmeden amana."
Ayağıtez Akhilleus böyle dedi,
sürdü tek tırnaklı atlarını ön sıralara, naralarla.

Yirminci Bölüm

Kıvrık gemilerin yanında, senin çevrende, Peleusoğlu,
savaşa doymaz Akhalar silahlanırken,
Troyalılar da silah kuşanıyordu ovadaki tepede.
Zeus çok yarlı Olympos'un doruğundan buyurdu,
tanrıları toplantıya çağırın dedi Themis'e.
O da dört bir yana gidip buyurdu tanrılara,
gelin, Zeus'un evinde toplanın, dedi.
Okeanos'tan başka hiçbir ırmak gelmemezlik etmedi,
gelmemezlik etmedi hiçbir nymphe,
ne güzel korularda, ne dere kaynaklarında oturanlar,
ne de yeşeren çayırlarda oturanlar.
Hepsi geldi bulut devşiren Zeus'un evine.
oturdular cilalı kemerlerin altında,
bu kemerleri Zeus Baba için Hephaistos yapmıştı.
Tanrılar toplanadursun Zeus'un çevresinde,
yeri sarsan tanrı bile duydu Themis'in sesini,
geldi denizin dibinden karıştı tanrılara,
oturdu ortalarına, sordu Zeus'un niyetini:
"Ne diye çağırdın tanrıları toplantıya, ak yıldırımlı?
Troyalılarla Akhalar için bir şeyler mi düşünürsün?
Savaş, kavga alevleri sardı onların dört yanını."
Bulut devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
"İyi sezdin göğsümün içindeki niyeti, yeri sarsan,
bunun için topladım buraya sizi,
kaygım büyük, yok olup gidecekler nerdeyse.
Ama ben kalacağım burada. Olympos'un bir kıvrımında,
onlara baka baka eğlendireceğim gönlümü,
siz, öbür tanrılar, gidin istediğiniz yere,
gidin Troyalılarla Akhalar arasına,
destek olun gönlünüzün dilediğine.
Akhilleus, Troyalılara tek başına saldırsa bile.
dayanamaz onlar hızlı Peleusoğlu'na.

Onu görür görmez titreyip kaçarlardı önceleri,
ama şimdi dostunun ölümüne fena içerledi,
korkarım kadere karşı gelip yıkar duvarı bile."
Kronosoğlu böyle dedi, uyandırdı çetin savaşı.
Tanrılar da ayrılıp ikiye, yürüdüler savaşa,
gemilere doğru yol aldı Here'yle Pallas Athene,
toprağı sarsan Poseidon onlarlaydı,
tanrıların habercisi üstün akıllı Hermes de onlarla.
Gücü fışkıran Hephaistos da onlarla gidiyordu,
gidiyordu topallaya topallaya,
altında cılız bacakları seke seke.
Troyalılara doğru tolgası ışıldayan Ares yürüdü,
uzun lüleli Phoibos'la okçu Artemis onunlaydı,
Leto, Ksanthos, gülümseyen Aphrodite onunla.
Tanrılar uzak kaldıkça ölümlü insanlardan
Akhaların üstünlüğü besbelli,
bunca zaman kavgadan uzak kalan
Akhilleus gelmiş, katılmıştır aralarına.
Troyalıları korkunç bir titreme aldı tepeden tırnağa,
gördüler ayağı çabuk Peleusoğlu'nu, ödleri koptu,
insanların belası Ares'e benzemişti pırıl pırıl silahlarıyla.
Ama Olymposlular karışınca erlerin kalabalığına,
orduları sürükleyen zorlu Eris şahlandı,
Athene, ilkin surun dışında, açık hendeğin berisinde haykırdı,
sonra çınlayan kayalarda durdu, bağırdı avaz avaz.
Öte yandan Ares haykırdı, kapkara kasırga gibi,
buyruklar savurdu Troyalıların kalesi üstünden,
Simoeis boyunca koşup dikildi Güzel Tepe'nin üstüne.
Mutlu tanrılar böylece kışkırtıp birbirlerini
çetin bir savaş kopardılar aralarında.
Tanrıların, insanların babası da yukardan
gürül gürül gürletti gökyüzünü,
aşağıda Poseidon sarstı sonsuz toprağı,
sarstı yüce doruklarını dağların.
Çok pınarlı İda titredi kökünden doruğuna,
titredi Troyalıların ili, Akhaların gemileri.
Yeraltında, ölüler kralı Aidoneus'un ödü koptu,
korkuyla fırladı tahtından, bağırdı,
yeri sarsan Poseidon sakın patlatmasın toprağı,
tanrıların bile tiksindiği çirkef dolu ülkesini

sermesin ölümlülerin, ölümsüzlerin gözü önüne.
Böyle korkunç bir gürültü yükseliyordu işte
kavgaya tutuşmuş tanrılardan.
Phoibos Apollon, elinde kanatlı oklarıyla,
Tanrı Poseidon'un karşısında duruyordu,
Enyalios'un karşısında da gök gözlü Tanrıça Athene.
Here'nin karşısında altın yaylı Artemis duruyordu,
Okçu'nun kız kardeşi, gürültülü oklar taşıyan tanrıça.
Tanrı habercisi güçlü Hermes dikildi Leto'nun karşısına,
Hephaistos'un karşısına da burgaçlı koca ırmak dikildi,
tanrıların Ksanthos, insanların Skamandros dediği.
İşte böyle karşı duruyordu tanrılar tanrılara.
Akhilleus kalabalığa bir dalsam diyordu içinden,
diyordu, Priamosoğlu Hektor'la bir karşılaşsam.
Kanıyla doyurmaya can atıyordu savaşa doymaz Ares'i.
Ama erleri süren Apollon
Peleusoğlu'nun karşısına Aineias'ı dikti,
soylu bir güç koydu yüreğine,
sesini Priamosoğlu Lykaon'a benzetmişti,
Zeus'un oğlu Apollon onun sesiyle dedi ki:
"Aienias, Troyalıların danışmanı,
meydan okumaların hani nerde kaldı?
Troyalı krallara şarap içerken söz veriyordun hani,
diyordun, Peleusoğlu Akhilleus'a karşı savaşacağım."
Aineias karşılık verdi ona, dedi ki:
"Canım istemezken, Priamosoğlu, ne diye buyurursun bana,
taşkın canlı Peleusoğlu'na karşı savaşmayı?
Ayağıtez Akhilleus'a karşı gelmem ilk değil,
çok kaçtım ben onun kargısından,
İda yamaçlarında saldırmıştı bizim öküzlere,
Lyrnessos'la Pedasos'u yıkmıştı,
o zaman Zeus kurtardıydı beni,
güç kattıydı çevik dizlerime,
yoksa alt edecekti beni Akhilleus'un elleri;
önünde Athene gidiyordu onun,
diyordu Lelegleri, Troyalıları tunç kargınla kes.
Bu yüzden Akhilleus'la dövüşecek adam yok,
bir tanrı durur yanında, başından belayı savar.
Üstelik kargısı da dümdüz uçar,
durmaz delip geçmeden insan etini.

Eşit kılsaydı tanrı savaşın sonucunu,
bu kadar kolay yenemezdi Akhilleus bizi,
övündüğü gibi tunç kesilse tepeden tırnağa."
Zeus'un oğlu Kral Apollon karşılık verdi, dedi ki:
"Sen ölümsüzler soyundan değil misin, yiğitim?
Zeus kızı Aphrodite'den doğma derler sana,
oysa Akhilleus daha küçük bir tanrıçanın oğlu,
senin anan onun anasından üstün,
biri Zeus'un kızı, öbürü deniz ihtiyarının.
Hadi, dümdüz at bükülmez tuncunu,
boş lâflar, meydan okumalar alıkomasın seni."
Böyle dedi, büyük bir güç verdi erlerin başbuğuna.
Yürüdü Aineias ön sıralardan tolgası ışıldayarak,
ama ak kollu Here'den gizli kalmadı yürüdüğü,
Ankhisesoğlu'nun erler kalabalığında Peleusoğlu'na doğru.
Aldı tanrıları çevresine, onlara dedi ki:
"Gönlünüzde düşünüp taşının, Poseidon, Athene,
bakalım nereye varacak bu işin sonu.
Aineias yürüyor tolgası ışıldaya ışıldaya,
yürüyor Peleusoğlu'na karşı,
Phoibos Apollon'dur onu kışkırtan.
Biz de gidelim çabucak geri çevirelim hadi.
Ya da gitsin birimiz destek olsun Akhilleus'a,
hiç gevşemesin, koca bir güç verelim ona,
bilsin ki en seçkin tanrılar onu sever,
savaşta oldum olası Troyalıları koruyan tanrılar da
yel gibi güçsüz olduklarını bilsinler.
Bir bela gelmesin diye bugün Akhilleus'un başına
Olympos'tan indik topumuz karşı koymak için,
ama yakında boyun eğecek ömür ipliğine,
ana karnından doğduğu gün ona kaderin büktüğü.
Bunları bir tanrı sesi haber vermezse Akhilleus'a,
savaşta bir tanrıyla karşılaşınca korkacak,
tanrılarla göz göze gelmek çok zor."
Yeri sarsan Poseidon karşılık verdi ona:
"Here, sende bu aşırı öfke ne?
Doğrusu hiç yakışmaz sana bu.
Ben de istemem tanrıları kavgaya kışkırtmak,
çok güçlü de olsak girmeyelim birbirimize.
Gidelim oturalım yoldan uzak bir yerde,

bırakalım savaşla insanlar uğraşadursun.
Ama ya Ares ya da Apollon savaşa girişirlerse,
durdururlarsa Akhilleus'u, bırakmazlarsa dövüşsün,
o zaman biz de apar topar karışırız savaşa,
bir kavga bir kıyamet, savaş sona erer,
alt olurlar bizim güçlü ellerimizle,
giderler Olympos'a, öbür tanrılar arasına."
Lacivert yeleli tanrı böyle dedi,
götürdü onları toprakla doldurulmuş yüksek duvara,
Pallas Athene Troyalılarla yapmıştı bu duvarı Herakles'e,
deniz canavarından kaçıp sığınsın diye;
canavar kovalıyordu Herakles'i kıyıdan ovaya doğru.
Poseidon'la tanrılar işte oraya oturdular,
örttüler omuzlarını ışık geçmez bir bulutla.
Öbür tanrılar da oturdular Güzel Tepe'nin üstüne,
senin çevrende oturdular, Okçu Apollon,
iller yıkan Ares'in çevresinde.
Böyle oturup ayrı ayrı, tasarladılar ne yapacaklarını,
göklerde oturan Zeus savaş buyruğunu verin demişti, ama
gene de çekiniyordu onlar acı veren savaşa başlamaya.
Erlerle, atlarla doldu ağzına dek koca ova,
tunçlar ışıl ışıl ışıldadı,
saldıranların ayakları altında çınladı toprak.
En üstün iki yiğit davrandı,
karşılaştılar sıraların arasında,
savaş ateşiyle yanıp tutuşuyorlardı,
bunlar Ankhsiesoğlu Aineias'la tanrısal Akhilleus'tu.
İlkin Aineias, tolgasını eğip atıldı ileri,
göğsünün önünde yaman kalkanını tutuyordu,
tunç tolgasını salacaktı nerdeyse,
Peleusoğlu da atıldı karşısına bir aslan gibi.
Yırtıcı bir aslanı tepelemek için insanlar,
nasıl toplanır gelirlerse bir araya,
aslan ilkin oralı olmaz,
ama kargısıyla vurunca onu delikanlılardan biri,
açar ağzını, toparlanır büzülür,
dişlerinden köpükler akar,
kuyruğuyla döver böğrünü, kalçasını,
haydi dayan, der kendi kendine,
haydi der, savaşa atıl,

alevli gözleriyle atılır öne,
ya bir adam öldürürüm, der,
ya da ön sırada ilkin ben ölürüm.
Tıpkı öyle kışkırtıyordu Akhilleus'u yiğit yüreği,
diyordu, ulu canlı Aineias'a karşı koy.
Yürüyüp geldiler karşı karşıya,
çevik ayaklı tanrısal Akhilleus dedi ki:
"Ne diye geldin dikildin böyle karşıma?
Ne diye dürttü seni yüreğin?
Atları iyi süren Troyalılara kral olmak için,
Priamos'un yerine geçmek için mi?
Ama sen öldürsen de beni,
Priamos vermez senin eline onur yerini,
deli değil o, aklı başında,
hem oğulları var onun.
Troyalılar sana bir toprak mı ayırdılar yoksa,
güzel bağlar mı, tarlalar mı ayırdılar?
Onlara mı konacaksın beni öldürürsen,
hiç de kolay değil bunu yapmak.
Nasıl kaçmıştın bir gün kargımın önünden,
sığırlarınla baş başaydın, unuttun mu,
nasıl püskürttüydüm o gün seni,
İda yamaçlarından aşağıya koşuyordun,
çevik ayakların birbirine çarpa çarpa,
dönüp arkaya baktığın bile yoktu.
Oradan kaçıp sığındın Lyrnessos'a,
saldırıp yok ettiydim orayı da,
yardım etmişlerdi bana Athene'yle Zeus Baba,
aldıydım kadınların ellerinden hür günlerini,
seni o gün Zeus'la öbür tanrılar koruduydu.
Ama sanmam bugün seni korusunlar,
dinle beni, git karış kalabalığa,
başına bela gelir, durma bana karşı,
en aptal adam bile bunu anlar."
Aineias karşılık verdi ona, dedi ki:
"Peleusoğlu, karşında toy bir çocuk var sanma,
bu sözlerle korkutamazsın beni,
ben de bilirim çıkışmayı, küfür savurmayı,
biliriz ikimiz de soyumuzu sopumuzu,
biliriz anamız babamız kim,

ne ben senin ananı babanı gördüm,
ne sen benim anamı babamı gördün,
ama çok şeyler duyduk onları bilenlerden.
Kusursuz Peleus'un oğlu derler sana,
Deniz Tanrıçası güzel saçlı Thetis'miş anan.
Ulu yürekli Ankhises'in oğluyum ben de,
övünürüm babamla, anam da Aphrodite.
Bugün sevgili oğullarına ağlayacak bunlardan biri,
sanmam işi bitirip çocukça laflarla
savaşı bırakıp geri gideceğimizi.
Bilmek istersen daha çok şey,
öğrenesin diye soyumuzu sopumuzu iyicene,
dinle bak, çok insan tanır bizi.
Bulut devşiren Zeus, baba oldu ilkin Dardanos'a,
Dardanos kurdu Dardanie'i,
o zamanlar kutsal İlyon yoktu,
ölümlü insanların büyük kenti yoktu ovada.
Dardanoslular çok pınarlı İda'nın eteklerinde otururdu.
Dardanos'tan Erikhtonios doğdu, kral oldu,
en varlıklı adamı oldu ölümlü insanların.
On bin kısrağı otlardı çayırlarda,
sevinirlerdi körpe taylarına bakıp.
Boreas, otlarken gördü onları, vuruldu,
bir at oldu kara yeleli, bindi kısraklara,
kısraklar gebe kalıp on iki tay doğurdular,
taylar bereketli tarlada hoplayıp zıpladılar,
koştular başakların tepesinde, başaklara dokunmadılar,
dört döndüler denizin engin sırtında,
alacalı köpükler üstünde dört döndüler.
Erikhtonios'tan Tros doğdu, Troyalıların kralı.
Kusursuz üç oğlu oldu Tros'un da:
İlos, Assarakos, tanrılara denk Ganymedes.
En güzeliydi Ganymedes ölümlü insanların,
tanrılar kaçırdı onu Olympos'a,
Zeus'a şarap sunan olsun diye,
dediler güzelliğiyle yaşasın tanrılar arasında,
İlos'un oğlu kusursuz Laomedon'du,
Tithonos'la Priamos doğdu Laomedon'dan,
Lampos Klytios, Ares'in dölü Hiketaon doğdu.
Assarakos'un oğlu Kapys, Kapys'in oğlu Ankhises'ti.

Ankhises'ten ben doğdum, Priamos'tan Hektor doğdu.
Övünürüm bu soydan, bu kandan olmakla,
Yiğitliği Zeus çoğaltır, azaltır insanlarda,
odur ölümsüzlerde en güçlü olan.
Biz böyle kavga dövüşün ortasında
çocuklar gibi ne diye daldık gevezeliğe,
birbirimize savuracak küfürler çok,
yüz sıralı gemi bile taşıyamaz.
Dili oynaktır insanoğlunun,
söz tarlasında otlar durur,
ne söylersen onu alırsın geri.
İllaki kavga etmemiz mi gerek,
küfürler savurmamız mı gerek birbirimize,
yürek kemiren kavgaya tutuşmuş kadınlar gibi,
sokak ortasında öfkeyle birbirine çıkışan;
bir sürü gerçek söylerler, bir sürü de yalan,
yalanı da, gerçeği de öfkeleridir söyleten.
Sözle söndüremezsin içimde yanan ateşi
tunç kargılarımızla karşı karşıya savaşmadan,
bedenlerimizde tunç kargıları deneyelim hadi."

Böyle dedi, güçlü kargısını sapladı korkunç kalkana,
tüyleri ürpertirdi bu kalkan,
güm güm gürledi temrenin altında.
Bir korku aldı Peleusoğlu'nu,
ağır eliyle uzaklaştırdı kalkanı bedeninden,
kalkanı kolayca delip geçecek sandı
uzun gölgeli kargısı ulu yürekli Aineias'ın,
kafasında, gönlünde şunu bilmiyordu, aptal,
bir çırpıda yok edilip alt edilemezdi
tanrıların ünlü armağanları ölümlü insan eliyle.
Yiğit Aineias'ın güçlü kargısı delemedi kalkanı,
tanrı armağanı altın kaplama tuttu onu,
iki kat tuncu, iki kat kalayı geçti kargı,
topal tanrı kalkana beş kat kaplama koymuştu,
ikisi tunçtu, ikisi kalay, birisi de altındı,
işte o tutmuştu dişbudaktan kargıyı.
Sonra Akhilleus uzun gölgeli kargısını saldı,
vurdu Aineias'ın yusyuvarlak kalkanından,
kalkanın uç çemberinden vurdu,
bu çemberde ipincedir tunç kaplama,

üstündeki sığır derisi de ipincedir,
Pelion dişbudağından kargı geçti kalkanı,
inim inim inledi kalkan,
Aineias korktu, büzüldü, kalkanı kaldırdı,
kargı sırtının üstünden uçtu, saplandı toprağa,
delip geçmişti kalkanın iki kat çemberini,
Aineias kurtulmuştu koca kargıdan,
sonsuz bir acı kaplamıştı gözlerini,
baktı yakına saplanan kargıya, kalakaldı.
Akhilleus bu ara çekti keskin kılıcını,
atıldı düşmanının üstüne kükreyerek,
Aineias da bir taş aldı eline,
büyük bir işti bu yaptığı,
taşıyamaz bugün o taşı iki adam,
ama o kaldırdı salladı tek başına.
Poseidon keskin gözüyle görmeseydi olup biteni,
Aineias saldırıp taşla vuracaktı
tolgasından ya da kalkanından Akhilleus'u,
kalkanla tolga koruyacaktı kara ölümden,
o da kılıcıyla saldırıp alacaktı Aineias'ın canını.
Yeri sarsan tanrı seslendi ölümsüz tanrılara:
"Çok acıyorum ulu yürekli Aineias'a, çok,
Peleusoğlu'na yenilip inecek Hades'e,
Okçu Apollon'un sözlerine kandı, aptal,
ama Apollon onu kara ölümden koruyamaz ki.
Hem neden acılar çeksin şimdi bu suçsuz adam,
başkalarının derdi yüzünden boşu boşuna,
armağanlarıyla gönlünü hoş ederdi o
engin gökte oturan tanrıların.
Haydi onu biz kurtaralım bari ölümden.
Akhilleus öldürürse bu adamı
öfkelenir Kronosoğlu bile,
kaderi kurtulmaktır Aineias'ın,
tohum ekmeden, iz bırakmadan ölmemeli,
yok olmamalı Dardanos soyu,
ölümlü kadınların verdiği çocuklar arasında
Kronosoğlu Dardanos'u severdi en çok.
İğreniyordu artık Priamos'un soyundan,
güçlü Aineias kral olacak Troyalılara,
kral olacak çocuklarının çocukları."

İnek gözlü ulu Here karşılık verdi, dedi ki:
"Yeri sarsan tanrı, düşün taşın, bir karara var,
Aineias'ı ister kurtar, ister bırak,
yok olsun eli altında Peleusoğlu Akhilleus'un,
Biz ant içtik tekmil tanrılar önünde,
Pallas Athene'yle ben ant içtik,
tekmil Troya yok edici ateşle yansa,
yakanlar da yiğit Akhaoğulları olsa,
gene korumayacağız Troyalıları kara ölümden."
Yeri sarsan tanrı duyunca bu sözleri,
gitti karıştı savaşa, kargı gürültüsüne,
vardı Aineias'la ünlü Akhilleus'un yanına.
Bir kara bulut döktü gözlerine Akhilleus'un,
sonra çekti aldı tunç kargıyı
ulu yürekli Aineias'ın kalkanından,
serdi onu Akhilleus'un ayakları önüne,
Aineias'ı aldı yerden yukarıya kaldırdı.
Tanrı eliyle kaldırılan Aineias sıçradı,
aştı sıra sıra yiğitleri, atları,
vardı ordan oraya seken savaşın ucuna.
Orda Kaukonlar silahlarını kuşanıyorlardı.
Yeri sarsan Poseidon yaklaştı orda Aineias'a,
seslendi ona, söyledi şu kanatlı sözleri:
"Hangi tanrı buyurdu Aineias sana,
gidesin savaşasın bir deli gibi
ulu canlı Peleusoğlu'yla karşı karşıya?
O hem senden çok üstün, hem de ölümsüzlerin gözbebeği.
Onunla karşılaşınca çekil, dinle beni,
yoksa boylarsın Hades'in evini vaktin gelmeden.
Ama Akhilleus'un ömrü tükenir de varırsa ölüme
savaş ön sıralarda, korkma,
Akhaların hiçbiri öldüremez seni o zaman."
Böyle dedi, bıraktı onu orada,
dağıttı Akhilleus'un gözlerinden tanrısal bulutu.
Akhilleus da açtı gözlerini iri iri,
öfkeyle söylendi ulu yüreğinde:
"Ne görüyorum böyle, vay anam vay,
yerde serilmiş duruyor kargım,
onu bir yiğitin üstüne atmıştım,
o yiğit şimdi ortada yok.

Bilirdim, tanrılar severdi Aineias'ı,
bense boşuna övünüyor bu adam, derdim.
Varsın gitsin, cehenneme kadar yolu var,
bir daha benim karşıma çıkamaz o,
ölümden kurtulduğuna sevinsin dursun.
Gideyim ben, uyarayım savaşı seven Danaoları,
sonra çıkayım öbür Troyalıların karşısına."
Böyle dedi, atıldı sıralara doğru,
kışkırttı durdu yiğitleri bir bir:
"Böyle uzak durmayan Troyalılara, Akhalar,
yürüsün her er bir erin üstüne,
girsin savaşa, yana tutuşa,
Yiğitliğime yiğitim, ama gene de çok zor
savaşıp başa çıkmak bu kadar erle.
Ölümsüz Ares bile, Athene bile
baş edemez bu tükenmeyen savaşçı seliyle.
Gevşemeyeceğim ben na şu kadar
yettikçe gücüm, tuttukça elim ayağım,
saldıracağım sıralarına dosdoğru,
sanmam sevinsin bir tek Troyalı
düşünce benim kargımın yoluna."
Böyle dedi, kışkırttı onları.
Öte yandan Hektor çıkışıyordu Troyalılara,
kışkırtıyordu onları Akhilleus'a karşı:
"Taşkın canlı Troyalılar, korkmayın Peleusoğlu'ndan,
ben ölümsüzlere karşı bile savaşırım sözle.
Ama kargıyla savaşmak zor iş,
tanrılar bizden çok üstün.
Akhilleus da bütün sözlerini getiremeyecek yerine,
kimini sona erdirecek, yarıda bırakacak kimini.
Onun elleri ateş gibi olsa,
kızgın demir gibi olsa gücü,
gene de çıkacağım karşısına dimdik."
Böyle dedi Troyalılara can gelsin diye.
Troyalılar kaldırdı kargılarını düşmana karşı,
çığlıklar yükseldi, öfkeler, kinler karıştı.
Phoibos Apollon geldi Hektor'un yanına, dedi ki:
"Sıralar dışında karşılama sakın Akhilleus'u,
çek onu kalabalığın, kargaşalığın içine,
o zaman saldıramaz üstüne, kılıcıyla vuramaz seni."

Böyle dedi, Hektor da tanrının sesinden ürktü,
daldı gerisin geri erlerin kalabalığına.
Akhilleus da saldırdı Troyalılara bağıra bağıra,
ağzına dek saldırganlıkla doluydu yüreği,
ilkin yakaladı İphition'u, soylu Otrynteusoğlu'nu,
İphition birçok ere önderlik ederdi,
iller yıkan Otrynteus'a bir su perisi doğurmuştu onu,
karlı Tmolos'un dibinde, bereketli topraklarında Hyde'nin.
İphiton saldırırken dümdüz,
tanrısal Akhilleus vurdu onu kargısıyla,
tam kafasının ortasından vurdu,
tekmil kafa ayrıldı ikiye,
gürültüyle yere yıkıldı yiğit,
tanrısal Akhilleus da övündü:
"Yıkıldın, Otrynteusoğlu, erlerin en korkuncu,
buralarda oldu ölümün,
oysa Gygaie Gölü'nün kıyılarında doğmuştun,
orada babanın toprakları vardır,
balığı bol Hyllos Irmağı'nın orda,
burgaçlı Hermos Irmağı'nın kıyılarında."
Böyle övündü, karanlık bürüdü İphition'un gözlerini.
Akhaların arabaları, kargaşalığın ön sırasında,
tekerlek çemberleriyle paramparça ettiler onu.
Sonra Antenor'un oğluna, Demeleon'a saldırdı,
savaşta adamlarını yiğitçe koruyana,
tunç tolgasını delerek vurdu onu şakağından.
Temreni tutamadı tunç tolga,
kargı hızla daldı, paramparça etti kemiği,
içerde beyin oldu delik deşik,
bu yiğidi de, tam saldırırken, yere serdi.
Sonra da vurdu kargısıyla sırtından Hippodamas'ı,
arabasından atlayıp tam kaçarken.
Can veren yiğit böğürdü bir boğa gibi,
Helikeli tanrıya kurban etmek için
delikanlıların sürüklediği bir boğa gibi tıpkı.
Sevinir bu armağana yeri sarsan tanrı.
İşte böyle ayrıldı kemiklerinden ulu canı.
Derken Akhilleus kargısıyla yürüdü
Priamosoğlu tanrıya benzer Polydoros'un üstüne.
Babası bırakmazdı Polydoros'u karışsın savaşa,

çocuklarının en küçüğüydü o,
en sevgili oğluydu, geçerdi hepsini koşuda.
İşte o gün de çocukça bir gösteriş yapayım, dedi,
dedi, göstereyim bacaklarımın çevikliğini,
koştu ön sıralara, yitirdi tatlı canını.
Ayağı çabuk tanrısal Akhilleus onu
vurdu kargısıyla, tam geri döneceği sıra,
iki zırhın üst üste geldiği yerden, bedeninin ortasından,
kemerde altın kopçaların birleştiği yerden vurdu,
temren göbeği sıyırıp dümdüz daldı etine,
Polydoros inleyerek dizleri üstüne düştü,
kapkara bir bulut kapladı gözlerini,
bağırsaklarını avuçladı devrilirken.
Hektor gördü kardeşi Polydoros'u,
elleriyle bağırsaklarını bastırıyordu,
bir yas bulutu yayıldı gözlerine,
artık uzakta durup oyalanamazdı,
Akhilleus'un üstüne yürüdü dosdoğru,
alev gibi saran kargısını sallıyordu,
saldırdı Akhilleus onu görür görmez,
seslendi övünerek, dedi ki:
"İşte yüreğimi en çok dağlayan adam,
en sevgili yoldaşımı öldüren işte bu,
savaş yollarında artık birbirimizden saklanma yok."
Akhilleus böyle dedi tanrısal Hektor'a,
sonra baktı ona yan yan, ekledi:
"Yaklaş bakalım da düş ölümün ağlarına."
Tolgası ışıldayan Hektor karşılık verdi titremeden:
"Böyle sözlerle korkarım sanma, Peleusoğlu,
bir çocuk yerine koma beni,
ben de bilirim çıkışmasını, küfretmesini.
Yiğitlikte ben senden aşağıyım, ama
her şey tanrıların elinde değil mi?
Kargımı atar alırım belki canını,
keskin olduğu görüldü benim kargımın da."
Böyle dedi, kargısını sapladı attı,
ama Athene kargıyı şöyle bir üfledi,
uzaklaştırdı onu soylu Akhilleus'tan,
kargı Hektor'a doğru geri döndü,
gelip düştü ayaklarının dibine,

Akhilleus korkunç çığlıklarla atıldı öne,
Hektor'u öldürmek için yanıp tutuşuyordu.
Ama Phoibos Apollon kaçırdı Hektor'u,
sakladı koyu bir bulutun arkasına,
bir tanrı için işten bile değildi bu.
Akhilleus üç kez saldırdı tunç kargısıyla,
derin buluta üç kez vurdu,
dördüncüsünde saldırdı bir tanrı gibi,
gürledi korkunç seslerle, kanatlı sözler söyledi:
"Gene kurtuldun ölümden, köpek, gene,
ölüm ayağının dibine gelmişti,
seni Phoibos Apollon gene korudu,
ne zaman karışırsan kargı gürültüsüne
adağını ondan eksik etme.
Er geç hesabın görülecek,
yeter ki bana da bir tanrı yardımcı olsun.
Kovalarım öbür Troyalıları şimdi,
öldürürüm karşıma çıkanı."
Böyle dedi, kargısıyla vurdu Dryops'u boynundan,
adam yıkıldı ayaklarına, bıraktı onu olduğu yerde,
soylu yiğit Philetoroğlu Demukhos'a saldırdı,
kargısını dizine atıp sapladı yere onu da,
sonra da koca kılıcıyla vurup aldı canını.
Bias'ın oğulları Laogonos'la Dardanos'a saldırdı,
ikisini de aşağı attı arabadan,
birini kargısıyla, birini yakından kılıcıyla.
Sıra gelir Alastoroğlu Tros'a,
Tros kapanır onun dizlerine,
der, canlı alır beni belki, tutsak eder,
yaşıtına acır belki, der, kıymaz canıma.
Kandıramayacağını bilmez, aptal,
karşısında tatlı, yumuşak bir adam yok,
azgın bir deli var karşısında,
Tros sarılmıştı dizlerine, yalvarıyordu,
Akhilleus kılıcını onun ciğerine soktu,
ciğer birdenbire dışarıya fırladı,
kapkara bir kan aktı kucağına,
karanlık kapladı Tros'un gözlerini, oldu canından.
Akhilleus gitti Mulios'u kulağından vurdu,
tunç kargı çıktı öbür kulaktan,

vurdu güzel saplı kılıcıyla Ageneroğlu Ekheklos'u,
vurdu tam kafasının ortasından,
kılıç kanla sımsıcak oldu,
kapladı adamın gözlerini zorlu kader, kızıl ölüm.
Geldi Deukalion'a, tunç kargısıyla deşti kolunu,
tam dirsek sinirlerinin birleştiği yerden,
adam öylece kalakaldı,
kolu ağırdı, gözlerinin önündeydi ölüm.
Akhilleus kılıcıyla kesti boynunu,
kafayı attı uzağa tolgasıyla,
ilik fışkırdı kesik kemikten,
gövde serilmiş kaldı toprakta.
Sonra düştü Peireos'un oğlu kusursuz Rigmos'un peşine,
Rigmos gelmişti bereketli Trakya'dan,
bedeninin ortasından vurdu onu,
tunç kargı saplandı karnına,
adam yuvarlandı arabadan aşağı.
Arabayı döndürüp kaçarken Areithoos, arabacısı,
Akhilleus sapladı sivri kargısını sırtına,
adam düştü arabadan, atlar girdi birbirine.
Işıl ışıl bir yangın saldırırsa nasıl
dağda, derin derelerde, kuru bir ormana,
ağaçlar nasıl yanarsa için için,
yel nasıl bir o yana, bir bu yana uçurursa alevleri,
tanrıya benzer Akhilleus da oraya buraya saldırıyordu,
kıyasıya doğruyordu düşmanlarını,
kara toprak bir kan ırmağı olmuştu.
Düzenli harman yerinde, çiğnemek için ak arpayı,
geniş alınlı öküzler nasıl koşulursa sabana,
arpa çabucak ayıklanırsa nasıl
ayakları altında böğüren öküzlerin,
tek tırnaklı atlar da tıpkı öyle,
ulu canlı Akhilleus'un ayakları altında
çiğniyorlardı ölüleri, kalkanları.
Arabanın sandığı altında dingiller,
çepeçevre parmaklıklar bulanmıştı kana,
atların ayaklarından, araba tekerleklerinden
habire kan ve çamur fışkırıyordu.
Peleusoğlu ün kazanmak için yanıyordu,
dokunulmaz elleri bulanmıştı kanlı çamura.

Yirmi Birinci Bölüm

Güzel akan ırmağın sığ yerine gelince,
Zeus'tan doğma anaforlu Ksanthos'un sığ yerine,
Akhilleus böldü onları ikiye,
kimini sürdü ovadan kente doğru,
Akhaların palaspandıras kaçıştıkları yoldan,
ünlü Hektor kovalamıştı onları bir gün önce,
bugün o yolda Troyalılar kaçıyordu korku içinde,
Here önlerine kopkoyu bir bulut sermişti.
Ordunun öbür yarısı da yığılmıştı ırmağın kıyısına,
derinden akan, gümüş anaforlu ırmağın
paldır küldür atlıyorlardı içine,
derin sular uğulduyor, kıyılar yankılanıyordu,
bağrışarak yüzüyorlardı o yana bu yana,
dönüp duruyorlardı anaforla birlikte.
Nasıl havalanırsa bir sürü çekirge,
ateşten kurtulmak için nasıl kaçışırsa ırmağa doğru,
alev fışkırmış, onları cayır cayır yakacak,
sığınak ararlar suda kendilerine,
Akhilleus'un saldırışı altında da tıpkı öyle,
dolar Ksanthos'un derin suları,
karmakarışık insan, at kalabalığıyla.
Zeus'tan doğma yiğit bırakır kargısını kıyıda,
ılgın ağaçlarına dayar kargıyı,
atlar ırmağa bir tanrı gibi,
bir tek kılıcı vardır elinde,
kötü işler geçirir aklından,
kılıcını dört bir yana savurur durur,
yükselir bedenlerden korkunç iniltiler,
sular boyanır kıpkızıl kana.
Kocaman bir yunus balığının önünde,
nasıl kaçışırsa öbür balıklar,
nasıl doldururlarsa koyun dibini,

balığa yem olmaktan ödleri kopar,
Troyalılar da tıpkı o balıklar gibi,
güçlü ırmağın suları içinde,
yalçın kıyıların altma sığınırlar.
Öldürmekten yorulunca Akhilleus'un elleri,
on iki delikanlıyı diri diri yakaladı ırmakta,
onları Patroklos'un ölüsüne kurban edecekti.
Çıkardı delikanlıları ırmaktan,
geyik yavrusu gibi şaşakalmışlardı,
bağladı ellerini arkadan sağlam kayışlarla,
bu kayışlar, onların yumuşak gömleklerinden çıkarmıştı,
sonra verdi onları arkadaşına,
koca karınlı gemilere götürün, dedi.
Saldırdı gene ırmağa, öldürmek ateşiyle yana yana.
Rastladı Dardanosoğlu Priamos'un bir oğluna,
Lykaon tam o sıra kaçıyordu ırmaktan.
Ta eskiden yakalamıştı bu Lykaon'u,
bir gece yakalamıştı onu babasının bahçesinde,
Lykaon habire dalları kesiyordu
keskin bir bıçakla bir yabanincirinden,
o dallardan rampa yapacaktı arabasına.
Akhilleus da başına bir bela gibi inivermişti.
Gemiye bindirmişti, satmıştı güzel Lemnos'ta.
İeson'un oğlu satın almıştı Lykaon'u,
bir konuk çok para vermiş, kurtarmıştı,
İmbroslu Eetion'du bu konuk,
göndermişti onu tanrısal Arisbe'ye,
Lykaon da oradan kaçıp babasının evine gelmişti.
On bir gün olmuştu Lemnos'tan döneli,
arkadaşlarıyla gönlünü eğlendiriyordu on bir gündür,
ama bir tanrı on ikinci günü
atmıştı onu gene Akhilleus'un avucu içine,
Akhilleus da tutup Hades yolculuğuna atacaktı.
Ayağı çabuk tanrısal Akhilleus gördü onu,
çıplaktı, tolgası kalkanı yoktu, kargısı yoktu,
kan ter içinde kalmış, nesi varsa yere atmıştı,
ırmaktan kurtulayım derken çözülmüştü dizlerinin bağı.
Akhilleus kızdı, şöyle dedi ulu canlı yüreğine:
"Neler de görüyor gözlerim bak hele!
Demek benim öldürdüğüm Troyalılar dirilip dirilip
yeryüzüne çıkıyorlar sisli karanlıklardan,

işte bu da gelmiş, kurtulmuş kara ölümden,
tanrısal Lemnos'ta satılmıştı hani o.
Demek köpüklü denizin engini almadı onu,
oysa niceleri ister de geçemezler o denizi.
Ama kargımın ucunu bir denesin bakalım şimdi,
göreyim onu burda, gözümün önünde,
bakalım ordan da geri gelecek mi,
yoksa bereket kaynağı toprak alı mı koyacak,
bilir o alıkoymasını en güçlüyü bile."
Akhilleus durup durup böyle düşünüyordu,
şaşkın, bitkin yaklaştı ötekisi,
kapanmak istiyordu onun dizlerine,
kara kaderden kaçsaydı, ne olurdu,
ne olurdu, kurtulsaydı kötü ölümden.
Tanrısal Akhilleus kaldırdı koca kargısını,
tam vuracakken Lykaon eğdi başını,
koştu iki büklüm, sarıldı dizlerine,
insan etine susamış kargı
geçti sırtının üstünden, yere saplandı.
Adam bir eliyle yakaladı Akhilleus'un dizini,
öbür eliyle tuttu keskin kargıyı, koyvermedi,
dile geldi, kanatlı sözlerle dedi ki:
"Ayağına düştüm, Akhilleus, acı bana, say beni,
yalvarıyorum sana işte, tanrı oğlu,
toprak ananın ekmeğini ilkin senin yanında yedim,
beni güzel bağımdan alıp götürdüğün gündü,
babamdan, dostlarımdan çok uzakta,
tanrısal Lemnos'ta satmıştın beni,
yüz sığır değeri kazandırmıştım sana.
Bunun üç katıyla kurtarıldım şimdi,
on iki gün oldu bugün İlyon'a geleli,
çektiklerimi bir ben bilirim,
uğursuz kader gene atıyor beni senin eline,
Zeus Tanrı benden çok mu tiksiniyor ki?
Kısacık bir zaman için doğurmuş beni anam.
Laothoe, yaşlı Altes'in kızı.
Altes, kralıdır savaşsever Leleglerin,
Satnioeis kıyısında yalçın Pdasos'u tutardı elinde.
Priamos aldı işte onun kızını,
başka karıları da vardı bir sürü.
Biz iki kardeş ondan doğduk,

senin elinden olacak ikimizin de ölümü,
ön sıralarda alt ettin tanrısal Polydoros'u,
vurdun onu sivri kargınla,
Bela benim başıma geliyor şimdi,
sanmam kurtulacağımı senin elinden,
tanrı sürdü seni üstüme.
Bir şey daha diyeyim sana, iyicene koy kafana:
Senin sevgili, güçlü dostunu öldüren adamla,
Hektor'la bir anadan doğma değilim ben,
öldürme beni, kıyma bana."
Böyle diyordu Priamos'un ünlü oğlu,
böyle yalvarıp yakarıyordu Akhilleus'a,
ama karşılığında uzlaşmaz bir ses duydu:
"Kurtulmalıktan dem vurma bana, budala,
Patroklos ulaşmadan kara gününe,
Troyalıları esirgemekten hoşlanırdı yüreğim,
çoğunu diri yakalamış, satmıştım,
ama hiçbiri kurtulamaz artık ölümden,
tanrının elime attığı tekmil Troyalılardan
sağ kalmayacak bir tek kişi İlyon önünde,
hele kurtulamaz Priamosoğulları'nın hiçbiri.
Hadi, arkadaş, sen de öl,
ne diye sızlanır durursun böyle?
Senden çok üstün Patroklos bile öldü,
Görmez misin ben kimim?
Güzelim, büyüğüm, oğluyum soylu bir babanın,
bir tanrıça doğurdu beni,
gene de ölüm var bana, zorlu kader var.
Bir gün gelecek, akşam vakti, ya da öğle vakti,
Ares alacak benim de canımı,
değecek etime bir kargı, yayından fışkıran bir ok."
Akhilleus işte böyle dedi.
Lykaon duydu dizlerinin, yüreğinin çözüldüğünü,
kargısı kaydı elinden, yıkıldı kolları önünde.
Akhilleus sivri kılıcını çekmişti bile,
boynunun altından vurdu onu, köprücük kemiğinden,
iki yanı keskin kılıç daldı içeri,
adam yüzükoyun uzandı serildi yere,
kanı aktı kara kara, ıslattı toprağı.
Akhilleus kaldırdı onu ayağından, fırlattı ırmağa,
kanatlı sözler söyledi övüne övüne:

"Yat bakalım şimdi burda balıklarla,
onlar rahat rahat yalar senin yaranı,
ölünü döşeğe serip ağıt yakamayacak anan,
anaforlu Skamandros taşıyacak seni denizin yaygın kucağına...
Bir balık sıçrayacak dalgayla,
suyun ürperten sırtında yüzüp
gelecek yemeye Lykaon'un ak gövdesini.
Geberin tanrısal İlyon'a varacağımız ana dek,
siz, kaçanlar, ölün, sizi kovalayan ben de öleyim!
Güzel akan, ak anaforlu ırmak da koruyamaz sizi,
boşuna kurban ediyorsunuz ona bir sürü boğayı,
tek tırnaklı atları diri diri atıyorsunuz akıntısına,
topunuz öleceksiniz korkunç bir ölümle,
topunuz ödeyeceksiniz Patroklos'un ölümünü,
Akhaların başına gelenleri ödeyeceksiniz,
ben uzaktayken, hızlı gemilerin yanında yaptıklarınızı."
Akhilleus işte böyle dedi,
çoğaldı öfke ırmağın yüreğinde,
gönlünde düşündü taşındı ırmak,
nasıl son versindi Akhilleus'un bu işine,
Troyalıların başından belayı nasıl kovsundu?
Derken Peleusoğlu, elinde uzun gölgeli kargısı,
öldürmek için Asteropaios'u, fırladı öne,
Asteropaios, Pelegon'un oğluydu,
Pelegon'u yaygın akışlı Aksios'la Periboia dünyaya getirmişti,
Akessamenos'un en büyük kızı,
derin anaforlu ırmak birleşmişti onunla.
Akhilleus saldırdı Asteropaios'a,
o da ırmaktan çıkıp geldi ona karşı,
Ksanthos öfke sokmuştu onun yüreğine,
içerlemişti Akhilleus'un delikanlıları öldürmesine,
onları kesip kesip sulara atmasına, hiç acımadan.
Birbirlerinin üstüne yürüyüp gelince karşı karşıya,
ilkin ayağıtez Akhilleus dile geldi:
"Kimsin sen, nereden geliyorsun böyle,
nasıl yeltendin karşıma çıkmaya?
Talihsiz insanların oğulları çarpışır benim gücümle."
Pelegon'un ünlü oğlu karşılık verdi, dedi ki:
"Ulu canlı Peleusoğlu, soyumu ne sorarsın?
Paionia'danım ben, ta uzakta, bereketli Paionia'dan,
ora erlerini getirdim buraya,

kargıları uzun gölgeler salan erleri getirdim.
On birinci şafak söktü İlyon'a geleli,
yaygın yaygın akan Aksios'tan gelmedir soyum,
güzel suları yeryüzüne yayan Aksios'tan.
Kargısıyla ün salan Pelegon ondan doğdu,
benim babam Pelegon'muş, öyle derler.
Hadi şimdi çarpışalım, ünlü Akhilleus, gel!"
Böyle konuştu meydan okuya okuya.
Akhilleus, Pelion Dağı'ndan gelme kargısını kaldırdı,
yiğit Asteropaios da saldı iki kargıyı birden,
onun iki eli de becerikliydi,
Biri gitti vurdu Akhilleus'un kalkanına,
ama kargı delemedi kalkanı,
tanrı armağanı altın kaplama tuttu onu.
Ötekisi çarptı sağ kola, sıyırdı dirseğini,
bir kan fışkırttı oradan, kapkara,
sonra gitti saplandı toprağa,
çok susamıştı insan etine.
Akhilleus, öldürmek için Asteropaios'u,
saldı dümdüz uçan kargısını,
ama kargı Asteropaios'u vuramadı,
gitti çarptı yüksek kıyıya,
kayalığın tam ortasında saplandı kaldı
dişbudak ağacından kargısı Akhilleus'un.
Peleusoğlu, kalçası boyunca sarkan sivri kılıcını çekti,
kudurmuş gibi saldırdı Asteropaios'a.
Asteropaios sökemiyordu yalçın kıyıdan
Akhilleus'un kargısını kalın eliyle,
çekip almak için üç kez sarstı onu,
üçünde de gevşedi gücü,
dördüncüde dişbudaktan kargısını Aiakosoğlu'nun
büküp kırmak için yüreği yandı, ama
Akhilleus yaklaşmış, kılıcıyla almıştı canını.
Sapladı kılıcını karnına, göbeğinin yanından,
tekmil bağırsakları döküldü yere,
canını solurken karanlık kapladı gözlerini.
Akhilleus sıçradı onun göğsüne,
silahlarını soyup bastı zafer çığlığını:
"Yat bakalım şimdi burda!
Bir ırmaktan doğmuş olmak neye yarar,
çok zordur savaşmak güçlü Kronosoğlu'nun çocuklarıyla.

Diyordun yaygın akan bir ırmağın soyundan doğdum,
bense övünürüm büyük Zeus'un soyundan gelmekle.
Aiakosoğlu Peleus'tur benim babam,
sayısız Myrmidonlara krallık ederdi o,
Aiakos da oğluydu Zeus'un.
Zeus ne kadar üstünse denize akan ırmaklardan,
onun soyu da ırmak soylarından o kadar üstün.
İşte koca bir ırmak var yanı başında,
bak bakalım, yarıyabiliyor mu işine!
Yok, karşı gelinmez Kronosoğlu Zeus'a,
ne ırmaklar Kralı Akheloos denk gelebilir ona,
ne derin akışlı, engin güçlü Okeanos,
ondan çıkar tekmil ırmaklar, tekmil deniz,
tekmil kaynaklar, derinden akan kuyular ondan çıkar,
ama Okeanos bile korkar yüce Zeus'un yıldırımından,
göklerde gürlediği zaman ödü kopar."
Böyle dedi, yalçın kıyıdan çekip çıkardı tunç kargısını.
Bıraktı Asteropaios'un ölüsünü olduğu yerde,
kumun üstünde uzanmış yatıyordu,
kara sular ıslatıyordu gövdesini.
Çırpınıyordu çevresinde yılan balıklarıyla öbür balıklar
didiklemek için böbreklerini saran yağları.
Akhilleus gene sağlam arabalı Paionialıların peşine düştü,
Paionialılar kaçışıyordu anaforlu ırmak boyunca,
görmüşlerdi en üstün yiğitlerinin zorlu savaşta
Peleusoğlu'nun kılıcıyla yere serildiğini.
Yakaladı Thersilokhos'u, Mydon'u, Astypylos'u,
Mnesos'u, Thrasios'u, Ainios'u, Ophelestes'i.
Derin anaforlu ırmak, benzetip sesini insan sesine,
derin anaforların altında öfkeyle dile gelmeseydi,
hızlı Akhilleus daha bir sürü Paionialı öldürürdü:
"Hey Akhilleus, tekmil insanlardan üstünsün güçte,
kötü işlerde de geçersin hepsini,
bütün tanrılar yardım ederler sana.
Bütün Troyalıları öldürmen için Kronosoğlu izin vermişse,
bu korkunç işleri benden uzak yap bari,
sür onların hepsini ovaya.
Güzel sularım dolup taşıyor ölülerle,
tanrısal denize akıtamıyorum sularımı,
öldürdüğün insanlarla tıkadın beni,
boyuna da kesip biçiyorsun hiç acımadan.

Bıktım senden Kronosoğlu, yeter artık."
Ayağıtez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Tanrısal Skamandros, buyurduğun gibi olsun, ama
taşkın Troyalılara hiç aman vermem
sürmeden onları kentin önüne, Hektor'la karşılaşmadan.
Bakalım o mu beni alt edecek, yoksa ben mi onu."
Böyle dedi, saldırdı Troyalılara bir tanrı gibi,
derin anaforlu ırmak da seslendi Apollon'a:
"Vah Zeus'un oğlu, vah gümüş yaylı tanrı,
unuttun mu buyruklarını Kronosoğlu'nun?
Çoğu zaman nasıl buyururdu sana o,
Troyalıları koru, savun, derdi,
gün batıp, karanlık yayılıncaya dek toprağa."
Irmak böyle dedi, kargısı ünlü Akhilleus bu ara,
atladı kıyıdan ırmağın ortasına.
Irmak şahlanıp şahlanıp saldırdı,
altüst etti sularını kabara kabara,
yatağında yığınla yatan ölüleri aldı götürdü,
fırlattı kıyılardan dışarı bir boğa gibi böğürerek.
Kurtarıyordu güzel sularında kimi diri görürse,
saklıyordu kocaman anaforların dibine.
Korkunç, bulanık bir dalga sardı Akhilleus'un dört yanını,
kalkanına çarptı, itti onu akıntısıyla.
Yiğit, sağlam basamıyordu ayakları üstünde,
yapıştı elleriyle büyük bir gürgen ağacına,
ağaç kökleriyle sökülerek devrildi,
koca bir parça kıyı götürdü peşinden,
sık dallar durdurdu suyun güzelim akışını,
bir köprü kuruldu ırmağın üstünde boydan boya,
Akhilleus böylece çıktı akıntıların içinden,
vardı karaya uçar adımlarla, başladı koşmaya,
derin bir korku sarmıştı yüreğini.
Ama koca tanrı yakasını bırakmadı onun,
kapkara bir dalgayla saldırdı ona,
kesmek istiyordu Akhilleus'un soluğunu,
belayı savmak istiyordu Troyalıların başından.
Peleusoğlu fırladı, bir kargı atımlık yol aldı.
Kara kartalın hızı vardı onda, avcı kartalın.
kuşların en güçlüsü, en hızlısı kartalın,
Kurtulmak için kaçıyordu bucak bucak,
ama Ksanthos, gümbür gümbür sularıyla kovalıyordu onu.

Kara bir kaynağın sularını
akıtmak için bahçesindeki bitkilere doğru
kazmayla nasıl su yolları kazarsa bir adam,
olukları tıkayan her şeyi söküp atarsa nasıl,
bir sürü çakıltaşı yuvarlanır akıntının hızıyla,
sular şarıl şarıl akar yokuş aşağı,
yolu açan adamı bile geçer çabucak,
işte ırmak da öyle ulaşıyordu Akhilleus'a,
ne kadar hızlı koşarsa koşsun adam,
tanrılar daha güçlüydü insanlardan.
Ayağıtez tanrısal Akhilleus
durup karşı komayı geçirdi aklından,
gözüyle görüp anlamayı geçirdi,
onu yaygın göklerin tekmil tanrıları mı kovalıyordu,
Zeus'tan doğma ırmağın koca dalgası
yukardan aşağı doğru çarpıyordu ona,
sular dökülüyordu omuzlarından.
Sıkıntıyla daralıyordu yüreği,
yaylanıp fırlıyordu daha yükseğe.
Irmak yırtıcı sularını aşağıdan akıtarak,
ayaklarının altından yutarak tozu toprağı,
dizlerine gem vuruyordu Akhilleus'un.
Peleusoğlu gözlerini göğe kaldırdı, inledi:
"Zeus Baba, yok mu tanrılar arasında bana acıyan?
Bu ırmağın elinden beni kurtaracak tanrı yok mu?
Öyleyse gelsin başıma ne gelecekse!
Bence suçlu değil göklü tanrıların hiçbiri,
benim anamdır asıl suçlu olan,
boyuna uyuşturdu beni yalanlarla,
Apollon'un hızlı oklarıyla öleceksin, dedi,
zırh giyen Troyalıların surları altında.
Hektor öldürseydi beni keşke,
burda yetişmiş insanların en yiğidi.
Hiç olmazsa ölürdüm bir yiğidin elinden,
bir yiğit soyardı silahlarımı hiç olmazsa.
Yürekler acısı bir ölümle can vermekmiş kaderim,
yem olmakmış azgın bir ırmağa,
çayı geçeyim derken bir fırtınalı günde
sellerin sürüklediği bir domuz çobanı gibi."
Tanrısal Akhilleus böyle dedi.
Poseidon'la Athene ossaat geldiler yanına,

insan bedenine girmişlerdi ikisi de,
aldılar elini ellerine, güven verdiler.
Önce yeri sarsan Poseidon başladı söze:
"Peleusoğlu, o kadar ürkme, titreme öyle,
bak ne büyük tanrılar yardımcı geldi sana,
Pallas Athene'yle ben arkandayız,
Zeus Tanrı da bizden yana.
Bir ırmakta ölmek değil senin kaderin,
göreceksin, birazdan yatışacak.
Sana bir öğüdümüz var, dinlersen:
Kimseyi esirgemeyen savaştan çekme elini,
Troya ordusundan kaç kişi kalırsa kalsın,
sür onları İlyon'un ünlü surlarına kadar.
Alacaksın orda Hektor'un canını,
sonra döneceksin gemilerine,
sana zafer payını verdik gitti."
Böyle dediler, döndüler ölümsüzler arasına.
Akhilleus da yürüdü ovaya doğru,
tanrıların öğüdü güç katmıştı yüreğine.
Irmağın taşan suları altında kalmıştı ova,
sürüyle ölü yüzüyordu suyun üstünde,
güzel silahları yüzüyordu ölü delikanlıların.
Dizlerini kaldırıyor Akhilleus akıntıya karşı,
ilerliyordu sıçraya sıçraya,
durduramıyordu onu yaygın akışlı ırmak,
Athene yüreğine büyük bir güç salmıştı.
Ama Skamandros da azaltmadı gücünü,
daha çok kızıyordu Peleusoğlu'na,
coşturdu adamakıllı dalgasını,
çağırdı Simoeis'i bağıra bağıra:
"Karşı duralım bu adamın gücüne,
canım kardeşim, ikimiz birden,
yok edecek nerdeyse Kral Priamos'un ilini,
Troyalılar dayanamayacak bu savaşa.
Çabuk yetiş imdada hadi,
kaynak sularıyla doldur yatağını,
akıt bütün selleri, hadi, durma,
bir büyük kasırga kopar,
ağaçlar, taşlar gürlesin çatır çatır,
durduralım şu azgın adamı,
gücü taşmış, tanrı gibi saldırıyor.

Gücü de yaramasın işine, güzelliği de,
güzel silahları da yaramasın işine,
bataklığın dibinde kalsınlar çamura gömülü,
kumlarla örteceğim kendisini de,
dökeceğim üstüne yığınlarla çakıl,
öyle bir gömeceğim ki onu
kemiklerini bile toplayamasın Akhalar.
Onun mezarı kalacak orda,
artık onu gömmek falan yok,
toprak yığma yok üstüne."
Böyle dedi, bulanık dalgalarıyla azdı, kabardı,
saldırdı Akhilleus'a köpüklerin, kanların, gürültülerin içinde.
Gökten inen ırmağın koca dalgası
kabara kabara kovalıyordu Peleusoğlu'nu.
Bir çığlık attı Here, ödü kopmuştu,
alıp götürecek diye onu derin anaforlu ırmak.
Ossaat seslendi Hephaistos'a, sevgili oğluna:
"Kalk, topal oğlum benim, kalk,
sana denk bir düşman sayarım anaforlu Ksanthos'u,
hadi yetiş imdada, bir kocaman alev ışıldat,
ben de gidip kopartayım deniz kıyısında
Zephyros'la akpak Notos'un korkunç kasırgasını,
tutuşsun kasıp kavuran yangın,
kül etsin Troyalıların kafalarını, silahlarını.
Git, Ksanthos'un kıyılarında ağaçları yak,
Ksanthos'u da ver ateşe,
tatlı söz, gözdağı alıkomasın seni,
benim sesimi duymadan hızını gevşetme,
durdur yılmaz ateşini işte o zaman."
Böyle dedi, Hephaistos da şaşılacak bir ateş hazırladı.
İlkin ovada başladı yangın,
yaktı kurbanlarını Akhilleus'un,
yaktı ırmaktaki binlerce ölüyü,
kurudu baştan başa bütün ova,
durdu parlak suyun akışı.
Güzün yeni sulanmış bir yemiş bahçesini
Boreas yeli nasıl birdenbire kurutursa,
bahçeye bakan da sevinirse nasıl,
(bahçenin toprağı kurur, ama
su geçmiştir ağaçların köklerine),
tekmil ova öyle kurudu, ateş, yaktı ölüleri,

sonra da ışıldayan alevini çevirdi ırmağa doğru.
Gürgenler, söğütler, demirhindiler yanıyor,
ırmağın güzel suları boyunca uzanan
nilüferler, kamışlar, mazılar yanıyordu.
Yılanbalıklarıyla öbür balıklar sıkıntıdaydılar,
anaforların, güzelim su akıntılarının içinde
atıldılar bir o yana, bir bu yana,
dayanamadılar çok hünerli Hephaistos'un nefesine.
Gücü yanan ırmak konuştu, diller döktü:
"Seninle, Hephaistos, boy ölçüşecek tanrı yok,
savaşamam senin yalım yalım ateşinle,
kes kavgayı, tanrısal Akhilleus varsın
hemen sürsün Troyalıları kentlerinden,
yardım edeceğim diye neden boğuşayım?"
Böyle dedi ateşten yana yana,
kabarcıklar fışkırıyordu güzel sularından,
büyük bir ateşte nasıl kaynarsa bir kazan,
erir içinde semiz bir domuzun içyağı,
altında yanan kuru odun her yandan kabartır onu,
işte Ksanthos'un güzel suları da, ateşin altında,
yalım yalım öyle yanıyor, kaynıyordu.
Ksanthos akamaz olmuş, durmuştu,
boğuyordu onu Hephaistos'un zorlu nefesi,
çok yalvardı Here'ye, söyledi kanatlı sözler:
"Ne diye başkalarına saldırmaz senin oğlun,
kötülük için saldırır benim soyuma.
ben o kadar da suçlu sayılmam ki,
baksana, Troyalılara yardım eden ne çok.
Sen buyur, ossaat keserim savaşı,
ama o da kessin, söyle oğluna.
Bir de ant içeyim istersen:
Tekmil Troya tutuşsa, alev alev yansa,
yakanlar cenkçi Akhaoğulları olsa,
uzaklaştırmam bir daha Troyalılardan kötü günü."
Ak kollu tanrıça duyar duymaz onu
seslendi Hephaistos'a, sevgili oğluna:
"Dur, Hephaistos, şanlı oğlum, dur,
ölümlüler için ölümsüz bir tanrıya
böyle çektirmek sana yaraşmaz."
Böyle dedi, Hephaistos da büyük yangını kesti,
ırmak da geri çekildi, indi sularının güzel yatağına.

Ksanthos'un öfkesi dinince, savaş da durdu,
Here gemlememişti onları öfkeliyken bile,
ama öbür tanrılar arasında ağır bir kavga koptu,
yürekleri kayıyordu karşılıklı iki yöne,
gürültü patırtıyla girdiler birbirlerine,
inim inim inledi yaygın toprak,
çınladı savaş borazanı koca gökyüzünde.
Olympos'ta oturan Zeus duydu gümbürtüyü,
kavgaya kapıştığını gördü tanrıların,
yüreği hopladı sevinçten, güldü.
Uzun zaman uzak durmadılar birbirlerinden,
kalkan delen Ares başladı işe,
Athene'nin üstüne ilkin o atıldı,
elinde tunç kalkanı, kınadı onu:
"Ne diye tanrıları birbirine katıyorsun gene, a it sineği,
ulu yüreğine uyup çılgın bir güvenle?
Unuttun mu Diomedes'i üstüme saldığın günü,
kışkırttıydın onu, beni yaralasın diye,
sen de bir kargıyla üstüme vardın dosdoğru,
yırttıydın benim güzel derimi.
O gün bana yaptığını işte şimdi öde."
Böyle dedi, vurdu püsküllü kalkana,
Zeus'un yıldırımı bile yenemezdi bu zorlu kalkanı,
öldürücü Ares işte böyle dokundu Athene'ye.
Athene geriledi, bir taş kaldırdı iri eliyle,
kocaman bir taştı bu,
ovada duran, kapkara, pürtüklü,
eskiden bir tarlaya sınır olsun diye konmuştu.
Athene yapıştırdı o taşı azgın Ares'e,
vurdu boynundan, çözdü elini ayağını.
Tanrı yere düştü, yedi dönümlük yer kapladı,
saçları bulandı toza toprağa,
silahları çınladı üstünde,
Pallas Athene bir kahkaha koyverdi,
kanatlı sözler söyledi övüne övüne:
"Anlamadın mı bugüne dek, a budala,
bak ben ne kadar güçlüyüm senden,
bana karşı komaya davranmak da ne?
Ananın Erinyslere borcunu öde şimdi,
anan kızmış, kötülük hazırlıyor sana,
övünen Troyalılara yardıma koştun diye,

sırt çevirdin diye Akhalara."
Böyle dedi, çevirdi ondan alevli gözlerini.
O zaman Aphrodite, Zeus'un kızı geldi,
elinden tutup Ares'i götürmek istedi.
Ama Ares ağır ağır soluyordu,
toparlayamıyordu bir türlü gücünü.
Ak kollu Tanrıça Here görünce bunu,
kanatlı sözlerle ossaat seslendi Athene'ye:
"Kalkanlı Zeus'un gücü tükenmez kızı, aç gözünü,
bak alıp götürüyor insanların belası Ares'i şu it sineği,
can yakan savaştan çıkaracak onu,
hadi durma, düş peşine."
Böyle dedi, Athene de saldırdı, sevinmişti gönlünde,
yürüdü üstüne Aphrodite'nin,
indirdi göğsüne geniş elini,
çözdü yüreğini, dizlerini olduğu yerde.
İkisi de yuvarlandı bereketli toprağın üstüne,
Athene kanatlı sözler söyledi övüne övüne:
"İşte, zırhlı Argoslulara karşı savaşan
Troyalıları kim korursa bu gelecek başına,
şu yüzsüz, delibozuk Aphrodite'ye bakın,
benim gücüme karşı yardımcı çıkıyor Ares'e.
O olmasaydı çoktan bitirmiştik biz bu savaşı,
yıkmıştık düzenli İlyon kentini çoktan."
Athene böyle dedi, gülümsedi ak kollu Tanrıça Here.
Yeri sarsan tanrı da seslendi Apollon'a:
"Phoibos, ne diye uzak duruyoruz birbirimizden,
ötekiler kapıştı, böyle durmak yakışmaz bize,
ayıp olur savaşmadan dönersek Olympos'a,
Zeus'un tunç eşikli evine.
Kavgaya başlamak bana yaraşmaz,
hadi, benden gençsin, sen başla,
ben senden hem büyüğüm, hem bilgili.
Ne vurdumduymaz yürek varmış sende, aptal!
İlyon'da çektiklerimizi bir getir aklına,
tanrılardan ikimiz vardık,
Zeus buyurmuştu ikimize,
demişti, soylu Laomedon'a yardımcı olun,
belli bir karşılıkla kiralamıştı bizi bir yıllığına,
iş buyuruyordu bize, efendimizdi.
Bir surla çevirdim ben Troyalıların kentini,

geniş, çok güzel bir surdu bu,
kent bir türlü ele geçemez olmuştu,
sense, çok kıvrımlı İda'nın ormanlık yarlarında
paytak paytak yürüyen, boynuzlu sığırlarını güdüyordun.
Ama güleryüzlü mevsimler gelip geçti,
geldi yıllığı ödemenin günü,
yüzsüz Laomedon vermedi karşılığını emeğimizin,
meydan okudu bir de utanmadan, bizi kovdu,
dedi, ellerinizi ayaklarınızı bağlayacağım,
dedi, satacağım sizi uzak adalara.
Üstelik kulaklarımızı tunç kılıcıyla kesecekti.
Biz de, yüreğimiz öfke içinde,
döndük gerisin geri,
içerlemiştik sözünü tutmadığına, yıllığı almadığımıza.
Sen şimdi, dize getirip densiz Troyalıları,
çocukları ve karılarıyla nasıl yok edeceğimizi düşünecek yerde
yardıma kalkıyorsun bu adamın halkına."

Okçu Kral Apollon karşılık verdi, dedi ki:
"Aklın başında yok derdin bana, yeri sarsan tanrı,
ölümlüler uğruna savaşa girişseydim seninle,
o zavallıcıklar, tıpkı yapraklar gibi,
bakarsın toprağın yemişini yer yaşarlar taptaze,
kimi zaman bakarsın tükenip yok olurlar.
Hadi çabuk son verelim bu savaşa,
bırakalım kozlarını kendileri paylaşsınlar."

Böyle dedi, sırtını çevirdi babasının kardeşine,
çekiniyordu onunla el kavgasına girişmekten.
Ama kız kardeşi, yabani hayvanlar tanrıçası, çıkıştı ona,
konuştu avcı Artemis, küçük düşürdü onu:
"Kaçıyorsun demek, okçu tanrı,
Poseidon'a bırakıyorsun zaferi büsbütün,
hak etmediği bir ün veriyorsun ona.
Ne diye bir yayın var senin, aptal,
yaramadıktan sonra o yay işine?
Bir daha duymayayım babamızın sarayında övündüğünü,
eskiden beri ölümsüz tanrılar arasında yaptığın gibi,
Poseidon'a başkaldırıp karşı karşıya savaşırım diye."

Böyle dedi, Okçu Apollon da bir karşılık vermedi ona,
ama Zeus'un saygılı eşi öfkelenmişti,
çıkıştı kötü sözlerle okçu tanrıya:
"Bana karşı koymak mı şimdi niyetin, utanmaz köpek?

İstersen yay taşıyıcısı ol sen,
bir aslan yapsın kadınlara karşı Zeus seni.
İstediğine diş geçir, öldür istediğini,
ama zor ölçersin gücünü benim gücümle.
Git dağlara, yabangeyiklerini öldür,
kendinden güçlüyle savaşmaktansa bu daha iyi.
Anlamak istersen savaşı, çık karşıma,
gör senden ne kadar üstün olduğumu,
gücünü benim gücümle ölçmek neymiş, anla."
Böyle dedi, sol eliyle bileklerinden yakaladı iki elini,
sağ eliyle de okluğunu çıkardı omuzlarından,
sonra gülümsedi, oklukla vurdu yüzüne, kulaklarına,
hızlı oklar yayılırken yere,
Artemis yüzünü çeviriyordu,
başını eğdi, kaçtı gözyaşları içinde,
çaylağın saldırışına uğrayan bir kumru
nasıl uçarsa oyuk bir kayaya doğru,
onun yakalanmasını istemez kader,
tanrıça da öyle kaçtı ağlaya ağlaya,
bırakarak oracıkta yayını.
Argos'u öldüren haberci tanrı da Leto'ya dedi ki:
"Seninle savaşmaya kalkmazdım ben, Leto,
uğur getirmez girişmek kavgaya
bulut devşiren Zeus'un karılarıyla,
git istersen ölümsüz tanrılar arasında övün,
söyle alt ettiğini beni zorlu gücünle."
Böyle dedi, Leto da aldı kıvrık yayı,
ötede beride toza bulanmış okları.
Kızının yayını, oklarını toplarken o,
Artemis de döndü Olympos'a,
Zeus'un tunç eşikli sarayına vardı,
kız ağlaya ağlaya oturdu babasının dizlerine,
tanrısal rubası titredi çevresinde,
babası Kronosoğlu kucakladı onu,
sonra gülümseye gülümseye:
"Hangi gök tanrısı, sevgili yavrum,
büyük bir kötülük etmişsin gibi,
üzdü seni böyle yok yere?"
Güzel çelenkli avcı tanrıça karşılık verdi, dedi ki:
"Senin karın ak kollu Here yaptı bana bunları, baba,
ondan gelir tanrılara dövüş, kavga."

Onlar aralarında böyle konuşuyorlardı,
bu ara Phoibos Apollon tanrısal İlyon'a girdi,
sağlam kentin duvarları için kaygılanıyordu,
Danaolar o gün kadere karşı gelip duvarları ya yıkarlarsa.
Hep var olan tanrılarsa döndüler Olympos'a,
kimi öfkeliydi, ünüyle böbürleniyordu kimi,
gidip oturdular kara bulutlu babalarının yanına.
Tam bu sıra Akhilleus Troyalıları öldürüyordu,
tepeliyordu tek tırnaklı atlarını.
Tanrı öfkesiyle ateşe verilmiş bir kentten
duman nasıl yükselirse yaygın göklere doğru,
herkese saygı, birçoğuna da yas getirirse nasıl,
Akhilleus da Troyalılara öyle, kaygı, yas getiriyordu.
Yaşlı Priamos da duruyordu tanrısal duvarın üstünde,
ordan gördü dev gibi Akhilleus'u,
onun baskısı altında Troyalılar
durmadan kaçışıyordu paldır küldür,
hiçbir yandan yardım gelmiyordu.
Priamos inleye inleye indi duvardan aşağıya,
duvar dibinde duran ünlü bekçileri kışkırttı:
"Elleriniz açık tutsun kapıları ardına kadar,
kaçan adamlarımız sığınsın kentin içine,
Akhilleus gelmiş sıkıştırıyor onları işte şurada.
Korkarım şimdi yıkım gelip çatacak.
Duvarın içine girip bir parça soluk alınca bizimkiler,
birbirine ekli kapı kanatlarını çabuk örtün,
ne yaparız girerse duvardan içeri
bir sıçrayışta bu uğursuz adam."
Yaşlı Priamos böyle dedi,
bekçiler de kol demirlerini kaldırıp açtılar kapıları,
kurtuluş ışığı oldu açılan kapılar,
Apollon atıldı Troyalıların önüne,
onların başından belayı savmak istiyordu.
Onlar da kaçıştılar dümdüz kente doğru,
susuzluktan boğazları kurumuştu,
üst baş toz toprak içindeydi,
Akhilleus da hızla kovalıyordu onları elinde kargısıyla,
çorlu bir azgınlık vardı yüreğinde
ün kazanmak için yanıp tutuşuyordu.
Bu sıra Phoibos Apollon öne sürmeseydi tanrısal Agenor'u,
Antenor'un oğlunu, kusursuz güçlü yiğidi,

Akhaoğulları yüksek surlu Troya'yı alacaktı,
Apollon atılganlık gücü komuştu onun yüreğine,
ondan uzak tutsun diye ölümün ağır ellerini,
bir meşe ağacına dayalı duruyordu yanı başında,
kopkoyu bir sis sarmıştı çevresini.
Ama Agenor kentler yıkan Akhilleus'u görünce durdu,
bekledi, bir sürü düşünce çalkandı içinde.
Ulu canlı yüreğine sıkıntıyla seslendi:
"Zorlu Akhilleus'un elinden kurtulayım diye,
dalarsam bozguna uğrayıp kaçanların içine,
vay o zaman benim başıma gelen,
yakalayacak beni, kesecek boğazımı.
Öte yandan bırakırsam bunları
sıkıştırsın diye Akhilleus, Peleusoğlu,
ben de kaldırırsam tabanları duvardan uzağa doğru,
kaçarsam İlyon Ovası'nda, İda yarlarına varırsam,
dalarsın ta fundalıkların içine,
akşamleyin bir güzel yıkanırım ırmakta,
terimi kurutur, dönerim İlyon'a.
Ama gönlüm ne diye girişir bu tartışmalara?
Görmez mi benim kaçtığımı kentten ovaya doğru,
peşime düşüp hızlı ayaklarıyla yetişmez mi bana?
Artık o zaman kaderden, ölümden kaçamam.
Tekmil insanlardan çok güçlüdür o.
Yoksa kentin önünde karşısına mı çıksam?
Onun da sivri kargıyla yırtılır bir derisi,
bizimki gibi bir canı olacak,
söylerler onun da ölümlü olduğunu,
ne var ki Zeus ün bağışlıyor şimdi ona."
Böyle dedi, kendini toplayıp bekledi Akhilleus'u.
Saldırgan yüreği kavga için yanıyordu.
Bir pars nasıl çıkarsa derin bir koruluktan,
gelip dikilirse avcının karşısına,
köpeklerin sesinden korku girmezse yüreğine,
kaçmak hiç aklına gelmezse nasıl;
ilkin avcı onu vuracak olsa bile,
kargı saplanmış olsa bile etine,
vazgeçmez saldırmaktan,
ilkin o saldıracak ya da ölecek.
Soylu Antenor'un oğlu Agenor da öyle,
kaçmayacak, deneyecekti tanrısal Akhilleus'u.

Yusyuvarlak kalkanını dikti önüne,
doğrulttu okunu Akhilleus'a, bağırdı:
"Şanlı Akhilleus, ummuş olacaksın gönlünde
ünlü Troyalıların kentini bugün yok edeceğini.
Onun yüzünden daha çok sıkıntı var size, budala!
Bu kentte yiğit var daha bir sürü,
geçeceğiz ana babalarımızın önüne,
karılarımızın, çocuklarımızın önüne geçeceğiz,
sonuna dek savunacağız İlyon'u,
korkunç, yılmaz bir yiğitsin, ama
kader burada çarpacak seni."
Böyle dedi, ağır eliyle attı sivri okunu.
Vurdu Akhilleus'un bacağını dizinin altından,
korkunç bir sesle çınladı baldırı saran kalay dizlik,
ama tunç temren delemedi dizliği,
geri tepti çarptığı yerden,
tanrının armağanı Akhilleus'u korumuştu.
Akhilleus ossaat tanrısal Agenor'a saldırdı,
ama Apollon bu şanı vermedi ona,
koyu bir bulutla sarıp götürdü Agenor'u,
bıraktı savaştan uzak ıssız bir yere.
Sonra Peleusoğlu'na bir tuzak kurdu
çekmek için onu adamlarından uzağa.
Agenor'un kılığına girip karşısına dikildi,
Akhilleus da hemen saldırıp kovaladı onu,
uzun zaman bereketli ovada koşturdu;
döndürüp getirdi derin anaforlu Skamandros'un kıyısına.
Apollon az bir aralıkla kaçıyordu,
aldatıyordu Akhilleus'u düzenle,
Akhilleus ha yetiştim ha yetişeceğim diyordu.
Bozguna uğramış Troyalılar bu ara,
yığınlarla vardılar kente,
ulaşanlar sevinç içindeydiler,
erlerle doldu kent birdenbire.
Gelenlerin hiçbirinde yürek yoktu
duvarın dışında birbirini beklemeye,
anlamak için kim öldü, kim kaldı.
Dalıyordu kentin içine, tabanını kurtaran.

Yirmi İkinci Bölüm

Ürkmüş geyikler gibi kente sığındılar.
Güzel surlara dayanıp kurutuyorlar terlerini,
susuzluğu gidermek için içiyorlardı kana kana.
Bu ara Akhalar, kalkanları omuzlarında, yaklaşıyorlardı.
Bir Hektor duruyordu olduğu yerde,
uğursuz bir kader mıhlamıştı onu
İlyon'un dışında Batı Kapıları'nın önüne.
Phoibos Apollon seslendi Peleusoğlu'na, dedi ki:
"Ne diye kovalarsın beni hızlı adımlarla?
Sen bir ölümlüsün, bense ölümsüz bir tanrı,
ne diye azgınlık eder, direnirsin böyle,
benim bir tanrı olduğumu anlamadın mı?
Şu darmadağın ettiğin Troyalılarla
artık istemezsin herhal savaşmayı,
işte onlar sığındılar kentlerine,
oysa sen dönüp dolanıyorsun burada.
Kaderin sana bağışladıklarından değilim,
öldüremezsin beni, bunu anla."
Ayağıtez Akhilleus çok kızdı, dedi ki:
"Şaşırttın beni, okçu tanrı, tanrıların en amansızı,
çektin beni buraya, surlardan uzağa,
oysa daha bir sürü er toprağı ısıracaktı.
Büyük bir ünden ettin beni onları kurtarmakla,
kolaydı bu, senin hiçbir şeyden korkun yoktu.
Gücüm yetse de, bir göstersem sana!"
Böyle dedi, alnı yukarda, kente doğru yürüdü,
yarışta ödül kazanmış bir at nasıl
arkasında kolayca sürdüğü arabasıyla
dörtnala koşarsa ovada,
Akhilleus da tıpkı öyle uçuyordu
ayaklarını, dizlerini oynata oynata.
Onu ilkin yaşlı Priamos gördü,

ovada bir yıldız gibi parlıyordu;
Orion'un Köpeği denen bir yıldız vardır hani,
görünür yaz sonunda, karanlık gecede,
binlerce yıldız arasında alev alev ışınları,
yıldızların en parlağıdır, ama uğursuzdur belirtisi,
çok sıtmalar getirir zavallı insanlara;
işte öyle parlıyordu Akhilleus'un göğsünde tunç.
İhtiyar inledi, havaya kaldırdı ellerini,
dövdü başını, yalvardı sevgili oğluna,
ama Hektor, dikilmiş duruyordu kapının önünde,
Akhilleus'la savaşmak için yanıyordu.
İhtiyar uzattı kollarını, bağırdı acı acı:
"Hektor, yavrum, dostlarından uzak durma öyle,
erişirsin kaderine, bekleme bu adamı,
senden çok üstündür Peleusoğlu,
o katı yürekli adam alt eder seni.
Keşke tanrılar onu benim sevdiğim gibi sevse,
şimdi yere serilir, kuşlar kurtlar yerdi leşini.
Korkunç bir acı da uçar giderdi yüreğimden.
Nice yiğit oğullarımdan etti beni o,
kimini öldürdü, kimini sattı uzak adalara.
Bugün de göremedim iki oğlumu
kente sığınan Troyalılar arasında,
göremedim Lykaon'la Polydoros'u,
Laothoe, kadınların en soylusu doğurmuştu onları bana.
Sağsalar, Akha ordusu içinde yaşıyorlarsa,
tunçla altın verir, satın alırız onları,
bol bol var bizde tunçla altın,
ünlü Altes büyük bir çeyiz vermişti kızına.
Ya öldürürse, ne büyük acı bu bana,
onları doğuran anaya ne büyük acı.
Ama sen, Akhilleus'a alt olup ölmezsen,
halkımız daha çabuk unutur bu acıyı.
Hadi yavrum, gir surların içine,
Troya'nın kadınlarını, erkeklerini koru,
büyük bir ün bağışlama Peleusoğlu'na,
kendin de olma tatlı canından.
Bana da acı, şu talihsiz babana,
bunca acıdan bir parça aklı kalmış ihtiyarcığa.
Korkunç bir kaderle Kronosoğlu

yok edecek yaşlılığın eşiğinde beni.
Neler, neler çektirmedi bana o:
Gördüm oğullarımın öldürüldüğünü,
yerde sürüklendiğini esir kızlarımın,
kalmadı bir şeyim, yıkıldı evim barkım,
yerlere serpildi torunlarım küçük yaşta,
gelinlerim kaçırıldı Akhaların kolları arasında.
En sonunda, bir kapının önünde,
yırtıcı köpekler paralayacak beni de,
bir kılıcın ya da bir kargının sivri ucu
alacak canımı bedenimden,
soframın artıklarıyla beslenen köpekler
azgın bir yürekle sömürecek kanımı,
sonra serilip yatacaklar avlumda.
Her şey yaraşır Ares'in öldürdüğü bir gence,
eti sivri tunçla yırtılsa, bedeni yere serilse,
ölü de olsa, güzel görünür her şeyi.
Ama düşün öldürülmüş bir ihtiyarı,
kirletmiş köpekler ak başını, ak sakalını, hayalarını.
İnsanoğlu için bundan büyük acı var mı?"
İhtiyar böyle dedi, avuç avuç yoldu ak saçlarını,
gene de kandıramadı yüreğini Hektor'un.
Öte yandan anası da dolu yaşla ağlıyordu,
bir eliyle göğsünü açtı, bir eliyle kaldırdı memesini,
kanatlı sözler söyledi ağlaya ağlaya:
"Hektor, yavrucuğum, saygı göster bu memeye,
onu ağzına uzattığım günleri getir aklına,
unuturdun koynumda bütün dertlerini,
surlarımızın içinde yenmeye bak şu domuzu,
gir içeri, canım oğlum, dışarda dikilme karşısına.
Öldürürse seni bu adam, ey katı yürekli,
bir döşek üstüne koyamayacağız ölünü,
ne ben ağlayacağım senin önünde, seni doğuran,
ne cömert karın ağlayacak, gözümün bebeği,
yiyecek seni çevik köpekler,
bizden uzak, gemilerin orda."
Böyle yalvardı ikisi de ağlaya ağlaya,
ama bir türlü kanmıyordu Hektor'un yüreği,
dev Akhilleus bekliyordu olduğu yerde.
Dağ başında bir yılan vardır hani,

deliğinde bekler gelen insanı,
zehirli otlarla beslenmiş, öfke sarmıştır içini,
çöreklenmiş deliğin önünde, bakar yalım yalım,
Hektor da tıpkı onun gibi işte,
söndürülmez bir öfkeyle yana yana,
parlak kalkanı duvarın çıkıntısına dayalı,
öylece bekler, gerilemez bir adım.
Bir ara şöyle dedi yüreğine, kızgın kızgın:
"Yazık bana, girersem surların içine,
ilkin Pulydamas yağdırır ayıbı başıma,
tanrısal Akhilleus'un başkaldırdığı o uğursuz gece
buyurmuştu bana, Troyalıları kentin içine al, demişti,
dinlememiştim onu, dinleseymişim keşke.
Çılgınlık ettim de ne oldu, yok ettim halkımı,
Troya'nın erkeklerinden, kadınlarından utanırım.
Benden değersiz biri bir gün ya derse ki:
"Gücüne çok güvenirdi Hektor, kıydı halkına."
Çok daha iyi olur karşı durmak Akhilleus'a,
ya öldürüp onu dönerim geri,
ya da onun elinden şanla ölürüm kentimin önünde.
Yoksa göbekli kalkanımı, güçlü tolgamı bırakıp bir yana,
kargımı da duvara dayayıp,
dosdoğru çıksam mı kusursuz Akhilleus'un önüne,
söz versem, desem mi ki geri vereceğiz
Helene'yi de, tekmil mallarını da,
vereceğiz, koca karınlı gemileriyle
Aleksandros'un Troya'ya getirdiği her şeyi.
Bunlar kavgamızın başı değil mi?
Alın, diyeceğim, götürün bunları Atreusoğullarına.
Bir de desem mi paylaşalım hepsini
bu kentte nemiz var, nemiz yok.
Ant içireceğim, desem, Troyalı yaşlılara,
desem saklamayacaklar kente hiçbir şeyi,
ikiye bölecekler, desem, bütün malı mülkü.
Ama yüreğim ne diye oyalanır böyle şeylerle?
Ona karşı olduğum gibi gidersem,
bakalım acıyacak mı bana, saygı gösterecek mi?
Silahsız gidersem böyle çırılçıplak,
bir kadın gibi öldürebilir beni o.
Böyle enine boyuna düşünmek de ne,

sırası mı bir kızla delikanlı gibi fiskos etmenin,
bir kızla delikanlı gibi tatlı tatlı konuşmanın sırası mı?
En iyisi tezelden paylaşmak kozumuzu.
Bakalım Olymposlu kime bağışlar ünü?"
Hektor böyle düşünüyordu olduğu yerde.
Akhilleus da gitgide yaklaşıyordu,
benziyordu tolgası sallanan cenkçi Enyalios'a,
Pelion'un dişbudağından kargısı sallanıyordu sağ omzunda,
gürül gürül yanan ateşin, doğan güneşin ışınları gibi
çevresini pırıl pırıl aydınlatıyordu tunçlar.
Onu görünce bir titreme aldı Hektor'u,
korktu yüreği, kalamadı olduğu yerde,
kapıları arkada bırakıp başladı kaçmaya.
Peleusoğlu da hızlı ayaklarına güvendi, düştü arkasına.
Dağlarda bir çaylak, kuşların en hızlısı,
nasıl kolayca saldırırsa ürkek bir kumruya,
kumru sıvışıp kaçar,
çaylak da keskin seslerle sıçraya sıçraya atılır üstüne,
can atar yakalamak için onu.
Akhilleus da Hektor'a doğru tıpkı öyle uçar,
Hektor da kaçar korkudan titreye titreye,
koşar Troya surlarının dibinde, dizlerinin vargücüyle.
Geçerler gözetleme yerini, yellerin dövdüğü incir ağacını,
surlardan uzaklaşır, girerler büyük yola,
varırlar güzel güzel akan iki pınara,
burgaçlı Skamandros'un iki kaynağı fışkırır orada,
birinden ılık bir su akar, bir duman tüter üstünde,
tıpkı ateşten çıkan duman gibi,
öbüründen yaz ortasında bile buz gibi bir su akar,
kar gibi, dolu gibi, donmuş su gibi soğuk.
Yunaklar vardır bu pınarların yakınında,
geniş, güzel, taştan yunaklar,
Troyalıların karıları, güzel kızları bir zamanlar
parlak rubalarını yıkarlardı bu yunakların içinde,
barış günlerinde, Akhaoğulları gelmeden önce.
Bu pınarın önünden geçtiler koşa koşa,
biri kaçıyor, öbürü arkadan kovalıyordu.
Önde bir yiğit koşuyordu, ama
daha yiğit biri geliyordu arkadan var hızıyla,
bu yarış bir kurbanlık, bir öküz derisi uğruna değildi,

at sürücüsü Hektor'un canı uğrunaydı bu yarış.
Çok yarış kazanmış tek tırnaklı atlar nasıl
büyük bir hızla dönerlerse sınırı,
bir ölünün şerefine yapılır bu koşu, büyüktür ödülü,
bir üçayaktır ya da bir kadın;
Hektor'la Akhilleus da koşarak onlar gibi,
dolandı üç kere kentini Priamos'un.
Seyirci olmuşlardı tanrılar tekmil.
İlkin söze başladı insanların, tanrıların babası:
"Şu surların çevresinde ne görüyorum böyle,
görüyorum sevdiğim bir adamın kovalandığını,
sızlıyor Hektor için sızım sızım yüreğim,
bana ne çok sığır budu yakmıştı o,
yakmıştı çok yarlı İda Dağı'nın doruklarında,
Troya Kalesi'nin üstünde yakmıştı.
Şimdiyse tanrısal Akhilleus kovalıyor onu
hızlı ayaklarıyla, İlyon'un çevresinde.
Hadi düşünün bakalım, tanrılar, danışın,
kurtaracak mıyız Hektor'u ölümden,
yoksa bırakacak mıyız bu yiğitliğiyle,
alt etsin onu Akhilleus, Peleusoğlu?"

Gök gözlü Tanrıça Athene karşılık verdi, dedi ki:
"Ne diyorsun, kara bulutlu babam, ak yıldırımlı!
Kaderi çoktan belli, ölümlü bir adamdır bu,
kaçırmak mı istersin onu canlara kıyan ölümden?
Yap yapacağını, ama biz tanrılar onaylamayız yaptığını."

Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
"Korkma kızım, Tritogeneia, konuşmadım açık yürekle,
yumuşak davranmak isterim sana.
Gecikme bari, yap düşündüğün gibi."

Böyle dedi, kışkırttı Athene'nin içinde yanan ateşi,
tanrıça bir sıçrayışta indi Olympos doruklarından aşağı.

Hızlı Akhilleus kovalıyordu Hektor'u durmadan.
Dağlarda bir köpek nasıl izlerse geyik yavrusunu,
onu ininden kaldırmış, kovalar dere tepe,
geyik yavrusu sığınıp saklanır çalıların altına,
izini koklaya koklaya koşar köpek de habire,
buluncaya dek direnir, bırakmaz peşini,
işte Hektor da tıpkı onun gibi
kaçamıyordu ayağı çabuk Peleusoğlu'nun gözünden.

Yukardakiler kendisini kargılarıyla belki korurlar diye
ne zaman koşsa Dardanos kentinin kapılarına doğru,
sığınmak istese sağlam duvarların altına,
Akhilleus davranıyordu ondan önce,
kentten yana koşup yolunu kesiyordu Hektor'un,
ovaya doğru sürüyordu onu.
Düş gören bir adam kaçan birini nasıl kovalayamazsa,
kaçan nasıl kaçamaz, kovalayan da yakalayamazsa,
Akhilleus, Hektor'a öyle yetişemiyordu,
Hektor da kaçıp kurtulamıyordu Akhilleus'tan.
Apollon ona son bir kez yaklaşmasaydı,
güç katmasa, çeviklik katmasaydı dizlerine,
Hektor nasıl kaçabilirdi ölüm tanrıçalarından?
Bu ara Akhilleus işmar etti adamlarına,
bırakmadı atsınlar Hektor'a acı kargılarını,
biri onu vurunca ün kazanacaktı,
Akhilleus da ikinci gelecekti ün kazanmada.
Ama pınarlara, yunaklara dördüncü gelişlerinde,
bir altın terazi kurdu baba tanrı,
acıklı ölümün iki tanrıçasını koydu kefelere,
biri Akhilleus'unkiydi, biri at sürücüsü Hektor'unki,
ortasından tuttu kaldırdı teraziyi,
ağır bastı Hektor'un kara günü,
kefe düştü yuvarlandı Hades'e dek.
Phoibos Apollon da bıraktı onu kaderine.
Gök gözlü Tanrıça Athene vardı Peleusoğlu'na,
durdu yanında, söyledi kanatlı sözler:
"Şanlı Akhilleus, Zeus'un sevdiği,
umarım ikimiz Akhaların gemilerine
büyük bir ün taşıyacağız şimdi,
tepeleyeceğiz savaşa susamış Hektor'u.
Kalkan taşıyan babamız Zeus'un yuvarlanıp ayaklarına
istediğince çabalasın dursun Okçu Apollon,
tepeleyeceğiz savaşa susamış Hektor'u.
Artık kurtulamaz Hektor elimizden.
Ama sen dur biraz soluk al,
gidip kandıracağım ben onu,
bak nasıl savaşacak seninle yüz yüze."
Athene böyle dedi, Akhilleus söz dinledi,
sevindi yürekten, öylece durdu,

yaslanmıştı tunç temrenli kargısına.
Tanrıça da yürüdü tanrısal Hektor'a doğru,
Deiphobos'a benzetmişti bedenini, yılmaz sesini.
Durdu yanında, söyledi kanatlı sözler:
"Hızlı Akhilleus fena sıkıştırıyor seni, aga,
Priamos'un kenti dolayında, çevik ayaklarıyla.
Gel birlikte karşı koyalım, püskürtelim onu."
Tolgası ışıldayan ulu Hektor karşılık verdi, dedi ki:
"En sevgili kardeşimdin Deiphobos, sen benim,
Priamos'la Hekabe'den doğan çocuklar arasında.
Daha da çok değer veriyor sana gönlüm bugün,
sen görür görmez beni gözlerinle,
yüreğin surlardan dışarı çıkardı seni,
oysa ötekiler surların içinde duruyor."
Gök gözlü Athene bu sözlere dedi ki:
"Bir yandan anam, bir yandan babam, sırayla,
çok yalvardılar bana, sarıldılar dizlerime,
arkadaşlarım da yalvardı, dediler gitme kal,
hepsi korkudan tirtir titriyordu.
Ama yüreğim dağlanıyordu acı bir yasla.
Haydi bir yürekle savaşalım ona karşı,
haydi esirgemeyelim kargılarımızı,
ya Akhilleus öldürecek bizi,
götürecek kanlı soykalarımızı koca karınlı gemilere,
ya da o alt olacak senin kargınla."
Athene böyle dedi, düzenle yol gösterdi.
Birbirlerine doğru yürüyüp geldiler karşı karşıya.
İlkin tolgası ışıldayan Hektor dile geldi, dedi ki:
"Artık kaçmam senden, Peleusoğlu, deminki gibi.
Tanrısal Priamos'un kentini dolandım üç kere,
durup saldırışını beklemeye yüreğim varmadı.
Ama şimdi buyuruyor sana karşı koymayı,
ya sen benim elime geçersin, ya geçerim ben senin eline.
Haydi, tanrıları tanık tutalım antlaşmalarımıza,
olamaz onlardan iyi tanık, onlardan iyi bekçi.
Zeus bana zaferi verir de alırsam canını,
dile gelmez saygısızlıklar göstermem sana,
ünlü silahlarını soyar, ölünü geri veririm Akhalara.
Sen de, Akhilleus, yap benim gibi."
Ayağıtez Akhilleus yan yan baktı, dedi ki:

"Hektor, düşmanım, antlaşmadan söz açma bana,
böyle şey olamaz insanla aslan arasında,
nasıl uyuşamazsa kurtla kuzunun gönlü,
durmadan kin beslerler birbirlerine,
bizim de dostluk yapmamız akla sığmaz,
birimiz düşüp kanıyla doyurmadan Ares'i,
o her zora dayanan savaşçıyı doyurmadan
ikimizin arasında anlaşma olmaz.
Bütün yiğitliğini topla şimdi yüreğine,
her zamandan çok sana şimdi gerek
gözüpek bir kargıcı, bir savaşçı olmak.
Sana şu anda artık kaçmak da yok,
Pallas Athene alt edecek seni benim kargımla,
bana verdiğin tekmil acıları öde şimdi,
kudurmuş kargınla öldürdüğün dostlarımın acısını öde."
Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını salladı attı.
Ünlü Hektor da, karşıdan görüp kargıyı, çömeldi,
tunç kargı tepesinden uçtu, saplandı toprağa,
Pallas Athene yakaladı kargıyı ossaat,
Hektor'dan gizli Akhilleus'a geri verdi.
Hektor şöyle dedi kusursuz Peleusoğlu'na:
"Vuramadın, tanrılara denk Akhilleus,
demek öğrenmedindi Zeus'tan ölüm saatimi.
Oysa sözler, yalanlar dokumakta ustaymışsın,
korkarım da yitirir miyim sandın gücümü?
Kaçmam, bunu aklından çıkar,
saplayamazsın kargını sırtıma,
işte yürüyorum üstüne hızla, dosdoğru,
tanrı izin verdiyse silahını göğsüme sapla.
Sakın tunç kargımdan, en iyisi, hadi durma.
Adamakıllı bir sokabilsem onu etine!
Savaş çok kolay olur Troyalılara, sen ölürsen,
sensin başımızda en büyük bela."
Böyle dedi, uzun gölgeli kargısını salladı attı,
vurdu Peleusoğlu'nu kalkanının göbeğinden,
ama kargı kalkandan çok uzağa tepti.
İçerledi Hektor, kargı elinden boşuna çıkmıştı.
Şaşırıp çarpıldı olduğu yerde,
elinde başka dişdubak kargısı yoktu.
Ak kalkanlı Deiphobos'u çağırdı bağıra bağıra,

dedi, bana uzun bir kargı getir.
Ama Deiphobos'u kodunsa bul.
Hektor yüreğinde anladı olup biteni, dedi ki:
"Eyvah! Demek tanrılar ölüme çağırıyor beni.
Yiğit Deiphobos'u ben yanımda sanıyordum,
aldattı beni Athene, surların içindeymiş o.
Artık uzakta değil kara ölüm,
ayağımın dibine geldi, kaçamam ondan.
Öteden beri bunu koruyorlardı demek
Zeus'la oğlu, okçu tanrı,
oysa eskiden beni nasıl korurlardı.
Kaderim beni kıskıvrak bağladı işte.
Gene de kıyasıya dövüşmek düşer bana,
bir yiğitlik göstereyim de öyle öleyim,
duysun gelecekteki insanlar bile."
Böyle dedi, çekti sivri kılıcını,
böğrüne asılı, kocaman, zorlu bir kılıçtı bu,
kendini toparlayıp atıldı öne,
yükseklerde uçan bir kartal nasıl,
kapmak için körpe bir kuzuyu ya da saklanan bir tavşanı,
inerse karanlık bulutlardan aşağı, ovaya,
Hektor da sivri kılıcını sallaya sallaya öyle atıldı.
Akhilleus da saldırdı, yüreği azgın bir güçle dolu,
göğsünü güzel, işli kalkanıyla kapadı,
parlak, dört siperli tolgası vardı başında,
güzelim altın yeleler sık sık dökülüyordu
Hephaistos'un taktığı sorguçtan aşağı.
Gecenin karanlığında, başka yıldızlar arasında,
Akşam Yıldızı denen bir yıldız vardır hani,
yıldızların en parlağı, en güzeli,
sağ elinde sallanan sipsivri kargı öyle parlıyordu.
Akhilleus bu kargıyla kötülük kuruyordu Hektor'a,
hesaplıyordu güzel etinin neresine en iyi gireceğini.
Bütün gövdesi kaplıydı tunç silahlarla,
zorla öldürdüğü zaman Patroklos'u
ondan soyduğu güzel silahlardı bunlar.
Bir tek yeri açık kalmıştı Hektor'un,
köprücük kemiğinin omzu boyundan ayırdığı yer,
adamın çok kolay canı alınırdı ordan.
Ateşli bir saldırışla sapladı kargıyı oraya.

Temren dosdoğru girdi yumuşak boğazdan içeri.
Ama ağır tunç kargı yaramadı gırtlağı,
Hektor bir-iki sözle karşılık verebildi düşmanına,
yuvarlandı toza toprağa, tanrısal Akhilleus övündü:
"Soyarken sen Patroklos'un silahlarını, Hektor,
diyordun belki ucuz kurtulurum,
uzaktın benden, aldırış etmiyordun, budala!
Ama uzakta, koca karınlı gemilerin yanında,
Patroklos daha yiğit bir koruyucu bırakmıştı,
beni bırakmıştı, senin dizlerini yere getiren beni;
seni kuşlar köpekler didik didik edecek hiç acımadan,
oysa Akhalar ölü töreni yapacaklar ona."
Tolgası ışıldayan Hektor bitkin bir sesle dedi ki:
"Yalvarırım, canın, dizlerin, anan baban adına,
Akha gemilerinin yanında köpeklerle bırakma beni.
Yığınla tunç al, altın al,
babamla ulu anam armağanlar versin sana,
ama sen de onlara geri ver gövdemi,
ateş payımı alayım kadın, erkek Troyalılardan."
Ayağıtez Akhilleus yan yan baktı, dedi ki:
"Dizlerime sarılma, köpek, yalvarma anan baban adına!
Gönlüm, yüreğim kışkırtıyor beni,
diyor, şunun etini parçala, çiğ çiğ ye,
senin bana bu yaptıklarından sonra,
kimse uzaklaştıramaz başından köpekleri,
getirseler bana kurtulmalığının on katını yirmi katını,
tartsalar şurada, daha çok veririz deseler,
Dardanasoğlu altın koysa teraziye senin ağırlığınca,
döşeğine yatıp ağlayamayacak sana, seni doğuran,
köpekler, kuşlar yiyecek bütün bedenini."
Tolgası ışıldayan Hektor can verirken dedi ki:
"Senin ne olduğun yüzünden belli,
demirden bir yürek var göğsünde.
Ama uyanık ol, uğramayasın tanrı lânetine,
yiğit de olsan, Paris'le Apollon o gün seni,
öldürecekler Batı Kapıları'nın önünde."
Söyler söylemez Hektor bu sözleri,
her şeye son veren ölüm kapladı bedenini.
Uçtu canı gövdesinden, yollandı Hades'e,
gücünden, gençliğinden koptu, kaderine ağlaya ağlaya.

Hektor ölmüştü bile, Akhilleus söylerken şu sözleri:
"Sen öl, ben de boyun eğerim kaderime,
ömrüme son verince Zeus'la öbür ölümsüzler."
Böyle dedi, tunç kargıyı ölünün gövdesinden çıkardı,
bıraktı onu bir köşeye,
sonra da omuzlarından soydu kanlı silahları.
Akhaoğulları koşuşup geldiler,
şaşırdılar Hektor'un güzelliğine, boyuna bosuna.
Kim gelirse gitmiyordu vurmadan ona,
her biri şöyle diyordu bakıp yanındakine:
"Bu daha yumuşak değil mi, şuna bak,
gemileri yakan Hektor nerde, bu nerde?"
Böyle dediler, hepsi yaklaştı vurdu ölüye.
Ayağıtez Akhilleus soydu ölüyü,
durdu Akhaların arasında, söyledi kanatlı sözler:
"Arkadaşlar, Argosluların önderleri, komutanları,
bütün düşmanlarımızdan çoktu bu adamın kötülüğü,
tanrılar madem bu adamı alt etmeyi nasip ettiler bana,
hadi gidelim, silahlarımızla bir dolanalım kenti,
anlayalım bakalım, Troyalıların niyeti ne,
bize bırakırlar mı dersiniz kalelerini,
Hektor'suz da dayanırlar mı yoksa?
Ama ne diye yüreğim tartışır durur böyle?
Gemilerin yanında yatıyor Patroklos'un ölüsü,
ne ağlayanı var, ne gömeni.
Unutamam onu canlılar arasındayken,
dizlerim tutana dek unutamam onu.
Unutulsa bile Hades'te ölüler,
ben gene anacığım sevgili dostumu.
Şimdi, Akha delikanlıları, dönelim gemilerimize,
alın şunu da, çağırın Paian övgüsünü.
Büyük bir ün kazandık, öldürdük tanrısal Hektor'u,
Troyalılar bir tanrı gibi taparlardı ona."
Ayağıtez Akhilleus böyle dedi,
tanrısal Hektor için düşündü kötü şeyler.
İki ayağını topukla bilek arasından deldi,
kayışlar geçirdi deliklerden, bağladı arabaya,
başı bıraktı yerde sürüklensin diye,
sonra atladı arabaya ünlü silahlarıyla.
Kamçıladı atları, atlar öne atılıp coştu.

Yerde sürüklenen gövdenin çevresinde
bir toz bulutu yükseldi birdenbire.
Toz toprak içinde kaldı bütün başı,
kopkoyu saçları darmadağın oldu,
çok güzeldi bu baş eskiden,
şimdi Zeus verdi onu düşmanlarına,
kirletsinler diye yurdunun toprakları üstünde.
Bulanırken bu taş toza toprağa,
anası da saçlarını yolup duruyordu,
fırlatıp atmıştı parlak başörtüsünü,
dövünüyor, oğluna baka baka haykırıyordu.
Acıklı acıklı inliyordu babacığı da,
ağlaşıyordu çevrelerinde bütün halk,
kent dolmuştu baştan başa hıçkırıklarla.
Kalın kaşlı İlyon sanki ateşe verilmişti,
sanki için için yanıyor, kavruluyordu.
Kendinden geçmiş ihtiyarı tutmak da çok zordu,
dışarı çıkmak istiyordu Dardanos kapılarından.
Yalvarıp yuvarlanıyor toz toprak, gübre içinde,
herkese kendi adıyla bağırıyordu:
"Kaygılanmayın benim için, çekilin, dostlar,
bırakın çıkayım, varayım Akhaların gemilerine,
yalvarayım bu azgın, zorba adama,
acır yaşlılığımıza, saygı gösterir belki,
onun da benim gibi bir babası var,
Peleus dünyaya getirmiş, yetiştirmiş onu,
bela olsun diye Troyalıların başına,
bana da acılar versin diye,
kimseciklerin katlanamadığı acılar.
Fidan gibi nice oğullarımdan etti beni,
acısı çok büyük onların ayrı ayrı,
ama topunun acısını geçer Hektor'un acısı,
dayanamam ona, götürecek beni Hades'e.
Kollarımın arasında öleydi, ne olurdu,
onu kara güne doğuran anasıyla
ağlardık doya doya, tutardık yasını."
İhtiyar ağlaya ağlaya böyle dedi,
halk karşılık verdi ona hıçkırıklarla.
Başladı Hekabe kadınlar arasında uzun bir ağıta:
"Bak anana, yavrum, talihsiz anana,

senin acını göreyim, öldüğünü göreyim de,
bundan böyle nasıl yaşayayım ben, nasıl?
Gece gündüz yüreğimin ışığıydın bu kentte,
Troyalı kadınların, erkeklerin gücü desteği,
bir Tanrı gibi selâmlardı yavrum onlar seni,
sen onların büyük şanıydın sağken,
ama yavrum, kaderle ölümün elindesin şimdi."
Böyle dedi Hekabe ağlaya ağlaya.
Hektor'un karısı henüz bir şey duymamıştı.
Gerçeği söyleyen bir haberci gelmemişti ona,
bildirmemişti kapıların dışında kaldığını Hektor'un,
Yüksek bir sarayın odasında kumaş dokuyordu o,
erguvan renginde bir kumaştı bu, iki katlı,
alacalı süsler işliyordu kumaşın içine.
Çağırmıştı güzel örgülü bir hizmetçiyi,
demişti, üçayaklı bir büyük kazan koy ateşe,
sıcak suyla yıkansın Hektor savaş dönüşü.
Bilmiyordu zavallıcık, burdan çok uzakta,
Athene alt etmişti Hektor'u, Akhilleus'un eliyle.
Ansızın surlardan doğru bir bağrışma, bir inleme duydu,
titredi eli ayağı, mekik elinden yere düştü,
seslendi güzel örgülü hizmetçilerine:
"Hadi gelin ikiniz de, bakalım ne oldu.
Sayın kaynanamın sesini duydum,
ağzıma geldi göğsümde yüreğim,
kaskatı kesiliyor dizlerim altımda.
Bir bela geliyor oğullarına Priamos'un.
Ne olur, kulaklarım duymasa bu sözümü!
Ama çok korkuyorum tanrısal Akhilleus'tan,
kesmiş olmasın yiğit Hektor'un yolunu,
onu tek başına kovalamasın ovada,
son vermiş olmasın yüreğini kaplayan acıklı yiğitliğine,
erler arasında kalmaz Hektor hiçbir zaman,
üstün bir iç ateşi vardır, koşar önden."
Böyle dedi, fırladı saraydan deli gibi,
hizmetçiler de koştu onun arkasından,
küt küt atıyordu göğsünde yüreği.
Surlara varınca insan kalabalığını gördü,
durdu, bakındı duvardan aşağı,
sürükleniyordu Hektor kentin önünde,

acımadan sürüklüyordu dörtnala koşan atlar
Akhaların koca karınlı gemilerine doğru.
Bürüdü gözlerini kapkara bir gece,
yıkıldı arkaya, can verir gibi düştü.
Başından yere attı parlak şeritlerini,
örgülü saç ağlarını, tacını attı,
sonra da altın Aphrodite'nin verdiği yaşmağı.
Gelin olduğu gün vermişti Aphrodite yaşmağı ona,
o gün, Hektor almıştı onu Eetion'un evinden,
sayısız armağanlar verip gelin etmişti.
Görümceleriyle eltileri koşup tuttular onu.
Kendinden geçmiş, ölecek gibiydi.
Sonra soluk aldı, toparladı kendini,
ağladı derin hıçkırıklarla, dedi ki:
"Hektor, neler geldi başıma!
Nasıl da bir kaderle doğmuşuz ikimiz de,
sen doğmuşsun Troya'da, Priamos'un sarayında,
bense ormanlı Plakos'un eteğinde,
Eetion'un konağında,
talihsiz babanın kara talihli çocuğu,
keşke dünyaya getirmeseydi o beni!
Şimdi gidiyorsun Hades ülkesine,
kuytu derinlikleri altında toprağın,
dul bırakıyorsun beni bu sarayda,
zehir zıkkım bir yas içinde,
seninle dünyaya getirdiğimiz çocuk
daha konuşmasını bilmez, zavallıcık,
sen öldün Hektor, kol kanat olamazsın ona,
o da sana destek olamaz ilerde.
Gözyaşı kaynağı savaştan kurtulsa bile,
Akhaların buraya getirdiği savaştan,
gelecekte yalnız acıyla kaygı görecek o,
yoksun edecekler onu tarlalarından.
Bir çocuğu yetim bırakan gün
akranlarından da yoksun kılar onu,
dolaşır boynu bükük, başı önde, gözü yaşlı,
çaresiz başvurur babasının arkadaşlarına,
rasgele sarılır onun bunun eteğine,
şarap tasını uzatsa bile acıyan biri,
ıslatıp şarap dudağını, dokunmaz damağına.

Şölenden kovar onu anası babası sağ olan,
eliyle vurur, küçük düşüren sözler eder:
'Hadi,' der, 'kır boynunu burdan,
yok senin baban bu şölende.'
Ağlaya ağlaya sığınır dul bir ananın koynuna
Astyanaks, babasının kucağında bir zamanlar
ilikle, koyun yağıyla beslenen çocuk.
Eskiden oyunlarını bitirirdi o,
uykuya dalardı yumuşak bir döşekte,
en güzel yemeklerle dolardı gönlü
kolları arasında sütninesinin.
Troyalıların Astyanaks dediği bu çocuğu,
şimdi babasından yoksun, bekler nice acılar!
Onların kapılarını korurdun, yüksek duvarlarını,
korurdun sen, Hektor, tek başına.
Şimdiyse koca karınlı gemilerin dibinde,
kurtlar kemirecek etini, anadan babadan uzak,
köpekler doyuracak karınlarını bedeninden.
Burda çırılçıplak, anadan doğma,
oysa sarayda ne çok ruban var,
tüy gibi, kadın eliyle dokunmuş, süslü rubalar.
Ateşe verip yakacağım hepsini,
madem hiçbiri yaramaz artık işine,
madem onları giydirip yatıramam döşeğe seni,
yakacağım sana şan olsun diye,
gözleri önünde Troyalı erkeklerle kadınların."
Böyle diyordu ağlaya ağlaya Hektor'un karısı.
Karşılık veriyordu kadınlar hıçkırıklarla.

Yirmi Üçüncü Bölüm

Böyle ağlaşıyorlardı kentte bir baştan bir başa.
Gemilerine, Hellespontos'a varınca Akhalar dağıldı,
her Akhalı gitti kendi gemisine.
Akhilleus Myrmidonlar dağılsın istemedi,
seslendi savaşa düşkün arkadaşlarına, dedi ki:
"Atları hızlı Myrmidonlar, sevgili dostlarım,
arabalarınızdan çözmeyin tek tırnaklı atlarınızı,
atlarımız arabalarımızla yaklaşalım Patroklos'a,
ölülere saygı gerek, ağlayalım ölüsüne.
Ağlayalım doya doya, çözelim sonra atlarımızı,
hep birden akşam yemeğini yiyelim burada."
Böyle dedi, inlemeye başladılar bir ağızdan,
en başta Akhilleus inliyordu.
Üç kez sürdüler güzel yeleli atlarını
ölünün çevresinde ağlaya hıçkıra,
Thetis'ti ağıt yakma isteğini doğuran.
Kumsal sırılsıklamdı gözyaşlarından,
erlerin silahları gözyaşlarıyla sırılsıklam;
özlediler düşmanı darmadağın eden yiğidi.
Peleusoğlu başladı uzun bir ağıta,
dayadı arkadaşının göğsüne adam öldüren ellerini:
"Patroklos, dostum, selam sana,
varsın selamım Hades'in konağına dek,
Verdiğim sözleri yerine getireceğim şimdi:
Sürükleyeceğim Hektor'u buraya,
itlere çiğ çiğ parçalatacağım onu,
boğazlayacağım odun yığınının önünde
Troyalılarm on iki körpe çocuğunu,
öylesine büyük yüreğimde öfke."
Peleusoğlu Akhilleus böyle dedi,
tasarladı tanrısal Hektor'a karşı kötü şeyler,
Menoitiosoğlu'nun yattığı sedirin yanında

tozun toprağın içine yüzükoyun serdi ölüsünü.
Parlak tunç silahlarını soyundu ötekiler
çözdüler koşumdan kişneyen atlarını,
yerleştiler ayağı hızlı Aiakosoğlu'nun gemisi yanına,
binlerce vardılar, çok kalabalıktılar,
Akhilleus güzel bir ölüm şöleni verdi onlara.
Kesildi bir sürü koyun, meleyen keçi,
böğürdü bıçak altında bir sürü ak boğa,
kızartıldı ak dişli bir sürü domuz,
Hephaistos'un üstünde fışkırdı yağları.
Ölünün çevresinde kanlar aktı çanak çanak.
Bu ara ayağıtez Akhilleus'u
Akha kralları tanrısal Agamemnon'un yanına götürdü,
güçbela kandırmışlardı yanan yüreğini,
varır varmaz Agamemnon'un barakasına,
gür sesli habercilere buyurdular ossaat,
konsun dediler ateşe koca bir üçayak,
yıkasın Peleusoğlu üstüne bulaşan kanları.
Ama Akhilleus istemedi, bir de ant içti:
"Tanrıların en ulusu Zeus hakkı için,
doğru değil suyun alnıma değmesi,
ateşe vermeden Patroklos'u, doğru değil,
üstüne bir mezar dökmeden, kesmeden saçlarımı,
Ne kadar kalırsam kalayım diriler arasında,
bir daha yakmaz yüreğimi böyle acı.
Ama bir kere şu yemek belasını savalım, haydin.
Gün doğunca, sen Agamemnon, erlerin başbuğu,
odun getirsinler, buyur adamlarına,
neler gerekse koysunlar yığının üstüne
bir ölünün gölgeli ülkeye doğru yolculuğunda,
tükenmez ateş gözümün önünden siler süpürür onu,
adamlarımız da dönerler işlerinin başına."
Böyle dedi, hepsi de sözünü dinledi onun.
Hep birlikte ossaat hazırladılar yemeği,
eş paylı şölenden yakınmadı hiç kimse.
Yenilip içildikten sonra doyasıya,
her biri barakasına yatmaya gitti,
birçok Myrmidonlar arasında bir Peleusoğlu,
kıyıya dalgaların çarptığı yerde, açıkta,
uğultulu denizin karşısında ağır ağır hıçkırıyordu.
Bir ara uyku gelip dağıttı yüreğinin kaygısını,

içine tatlılığını döktü, sarıverdi onu çepeçevre,
Hektor'u kovalarken rüzgârlı İlyon önünde,
Akhilleus'un parlak bedeni çok yorulmuştu.
Uyurken geldi zavallı Patroklos'un ruhu,
her şeyi benziyordu ona,
güzel gözleri, sesi, boyu bosu,
gene o rubaları giymişti sırtına.
Durdu Akhilleus'un başı ucunda, dedi ki:
"Uyuyorsun demek, Akhilleus, beni unuttun gitti.
Umursardın ben yaşarken, şimdi umursamaz oldun.
Durma, çabuk göm de, gireyim Hades kapılarından,
ruhlar var burada, göçmüşlerin belirtileri,
giremem içeriye, uzağa sürerler beni,
ırmağı geçip bir türlü karışamam aralarına,
boşuna dolanırım Hades'in geniş kapılı evi önünde, boşuna.
El ele ağlayalım, hadi uzat elini,
siz ateş payımı verdikten sonra
bir daha Hades'ten bana dönüş yok.
Arkadaşlardan uzak oturup konuşmayacağız baş başa
sağken konuşup danıştığımız gibi;
uğursuz ölüm çekti beni uçurumun dibine,
buymuş doğduğum gün kaderime düşen pay.
Varlıklı Troyalıların duvarı dibinde ölmek değil mi,
tanrılara benzer Akhilleus, senin kaderin de.
Bir sözüm daha var sana, dinle beni,
seninkilerden uzak koma benim küllerimi,
bir arada olsun ikimizin külleri de,
birlikte büyümemiş miydik, Akhilleus, sizin evde,
Opoeis'ten beni size Menoitios getirmişti,
ufaktım, bir kaza çıkmıştı elimden,
öldürmüştüm Amphidamas'ın çocuğunu,
yapmıştım bu deliliği istemeye istemeye,
öfkeye kapılmıştım aşık oynarken.
At sürücüsü Peleus evine almıştı beni,
özene bezene büyütmüş, seyis yapmıştı sana.
Bir kapta saklasınlar kemiklerimizi de,
ulu ananın sana verdiği altın çanakta."
Ayağıtez Akhilleus ona karşılık dedi ki:
"Buraya ne diye geldin, iki gözüm,
bütün bunları ne diye söylersin bana?
Bilmiş ol, yapacağım her dediğini,

hadi yaklaş bana, sarılalım birbirimize,
bir ancık da olsa ağlayalım doya doya."
Böyle dedi, uzattı dost ellerini,
ama hiçbir şey tutamadı eliyle,
ruh kaçmıştı bir duman gibi,
yerin altına, ıslık çala çala.
Akhilleus şaşkın şaşkın fırladı ayağa,
çırptı ellerini, söyledi şu acıklı sözleri:
"bir şeyler var insandan Hades ülkesinde bile,
içinde can yoksa bile, bir ruh var, bir gölge.
Bütün gece talihsiz Patroklos'un ruhu
başımın ucunda inledi durdu,
yapacağımı sayıyordu bir bir bana.
Patroklos'a ne de çok benziyordu."
Böyle dedi, uyandırdı herkeste ağlama isteğini.
Yürekler acısı ölünün çevresinde ağlaştılar
gül parmaklı Şafak görününceye dek.
O zaman Kral Agamemnon buyurdu,
çıksınlar, dedi, bütün adamlar barakalardan,
odun almaya gitsinler, dedi, katırlarla,
soylu bir adam gözcülük edecek bu işe,
Meriones, sevimli İdomeneus'un seyisi.
Ellerinde baltalar, iyi örülmüş iplerle çıktılar yola,
katırlar en önde gidiyordu.
Boyuna yokuşlar çıktılar, yokuşlar indiler,
yürüdüler dağlar boyunca, aşa aşa dağları.
Varınca bol pınarlı İda'nın eteklerine,
keskin tunç baltalarıyla başladılar kesmeye
yaprakları yüksekte meşe ağaçlarını,
ağaçlar gürültüyle yıkıldı yere.
Yardılar onları, bağladılar katırların arkasına.
Katırlar yutuyordu toprağı ayakları altında,
sık çalılıklar aşarak özlüyorlardı ovayı.
Odun kesenlerin hepsi kütükler taşıyordu,
öyle buyurmuştu Meriones, sevimli İdomeneus'un seyisi.
Bunları yan yana yığdılar kıyıda,
burası Akhilleus'un gösterdiği mezar yeriydi.
Koca bir odun yığını serdikten sonra,
çöktüler oldukları yere, beklediler.
Akhilleus buyurdu savaşçı Myrmidonlara,
kuşanın dedi zırhlarınızı, koşun atları arabalara.

Onlar da kalktılar, kuşandılar silahlarını,
savaşçılar da bindi arabalara, arabacılar da.
Önde arabalar gidiyordu, arkada binlerce yaya,
taşıyorlardı arkalarında arkadaş Patroklos'u.
Ölü boydan boya saçlarla örtülüydü,
herkes saçını kesmiş, atmıştı ölünün üstüne.
Başını arkadan tanrısal Akhilleus tutuyordu,
Hades'e götürüyordu kusursuz yoldaşını.
Akhilleus'un gösterdiği yere indirdiler ölüyü,
ossaat bol odun yığdılar oraya.
Bu ara tanrısal Akhilleus düşündü başka bir şey,
uzaklaştı odun yığınından, kesti sarı gür saçını,
o saçı Sperkheios Irmağı için uzatmıştı.
Şarap rengi denize bakıp öfkeyle dedi ki:
"Sperkheios, boşuna adamış babam bu saçları sana;
döndüğümde sevgili baba toprağına kesecektim saçlarımı,
kutsal kurbanlar kesecektim sana,
sularının aktığı kutsal yerde, ıtırlı sunağının orda
kurban edecektim elli tane teke.
Bu adağı yaşlı babam adamıştı,
ama sen gerçekleştirmedin bu dileğini.
Madem dönmeyeceğim sevgili baba toprağına,
sunuyorum saçlarımı Patroklos'a, alsın o götürsün."
Böyle dedi, saçını koydu sevgili dostunun ellerine,
herkeste uyandırdı ağlama özlemini.
Gün ışığı batıncaya dek ağlayacaklardı orda,
Akhilleus, Agamemnon'un yanına varıp şöyle demeseydi:
"Atreusoğlu, en çok seni dinler Akha ordusu,
doya doğa ağlamak da gerek, ama
dağıt sen şimdi adamları bu yığının çevresinden,
buyur onlara, hazır etsinler yemeklerini.
Öbür işler ölünün daha yakınlarına düşer,
onunla biz önderler kalalım burda."
Duyar duymaz bu sözleri Agamemnon, erlerin başbuğu,
dağıttı orduyu, yolladı düzgün gemilere.
Orada yalnız ölünün yakınları kalmıştı,
bir yığın yaptılar eni boyu yüz ayak,
koydular yürekleri yana yana yığının tepesine ölüyü.
Yüzüldü bir sürü yağlı koyun derisi,
çarpık yürüyen boynuzlu öküz derisi yüzüldü,
bu iş yapıldı yığının önünde.

Ulu canlı Akhilleus aldı hepsinin yağından bir parça,
sürdü yağı ölünün bütün bedenine,
yüzülmüş kurbanları çevresine yığdı,
yanına da küpler dayadı, balla zeytinyağı dolu,
sonra hıçkıra hıçkıra hızla attı
yığının üstüne geniş enseli dört tane at.
Patroklos'un dokuz köpeği vardı,
onlar artıklarla beslenirdi sofrasında,
kesti Akhilleus ikisinin boğazını, attı yığına,
yanlarına on iki Troyalı çocuğu da kattı,
on ikisini de tunçla öldürdükten sonra.
Yüreğinin tek isteği, canlara kıymaktı.
Sonra da, bütün bunları silsin süpürsün diye
yaktı ateşin yıkıcı gücünü.
Arkasından ağlaya ağlaya başladı ağıta:
"Selam sana, Patroklos, selam Hades'e dek!
Verdiğim bütün sözleri getireceğim şimdi yerine.
Ulu canlı Troyalıların on iki soylu oğlunu
yutacak alevler seninle birlikte,
Priamosoğlu Hektor'a gelince,
ateşe yedirmem onu, yedireceğim köpeklere."
Akhilleus böyle meydan okudu,
ama köpekler uğraşamıyordu Hektor'la,
Aphrodite kovuyordu köpekleri yanından,
Zeus'un kızı, gece gündüz,
gül kokulu tanrısal bir yağ sürmüştü ölünün bedenine,
Akhilleus onu sürüklerken yüzülmesin diye derisi.
Phoibos Apollon, gökten ovaya
onun için kara bir bulut indirmişti,
gözden kaçırmıştı ölünün kapladığı yeri,
güneşin gücü, gövdesini saran deriyi
vakitsiz kurutsun istemiyordu.
Ama odun yığını tutuşmadı bir türlü.
Derken tanrısal Akhilleus başka bir şey düşündü:
Yığından uzağa çekilip yakardı iki rüzgâra,
Boreas'la Zephyros'a güzelim adaklar adadı.
Bol şarap döktü altın bir tasla,
yalvardı rüzgârlara, dedi gelin,
bir an önce yanıp tutuşsun odunlar,
yok olsun odunlar bir an önce.
İris ossaat ulaştırdı rüzgârlara bu haberi.

Yeller sert Zephyros'un çevresinde şölendeydi.
İris koşageldi, durdu taş eşiğin önünde,
onu görünce hepsi kalktı ayağa,
her biri çağırdı onu, gel yanıma, dedi.
Ama İris oturmak istemedi, girişti söze:
"Oturmanın sırası değil şimdi,
gene gideceğim Okeanos kıyılarına,
gideceğim ülkesine yanık yüzlülerin,
orda yüzlük kurbanlar kesiyorlar tanrılara,
gidip alacağım ben de payıma düşeni.
Ama Akhilleus yalvarıyor Boreas'la gürültülü Zephyros'a,
güzel adaklar adıyor gelsinler diye,
tekmil Akhaların ağladığı Patroklos'a kuruldu odun yığını.
İstiyor ateşini yakasınız onun."
İris böyle dedi, gitti,
rüzgârlar kalktı korkunç bir gürültüyle,
katıp önlerine gürül gürül bulutları.
Vardılar denize çabucak ese ese,
gürültülü rüzgârın altında dalgalar yükseldi;
bereketli Troya'ya varıp saldırdılar odun yığınına,
derken korkunç bir ateş çıtırdadı.
Rüzgârlar bir arada esti bütün gece,
yığını yakan alevler bütün gece canlı durdu,
bütün gece hızlı Akhilleus iki kulplu bir tasla
şarap aldı altın bir çanaktan,
şarabı yere döktü, ıslattı toprağı,
ruhunu andı talihsiz Patroklos'un.
Yeni evli oğlunun kemiklerini bir baba
yakarken nasıl ağlarsa,
bu ölüm ananın babanın nasıl yakarsa yüreğini,
Akhilleus da arkadaşına öyle yanıyordu.
Çevresinde sürünüp ağlıyordu bağıra bağıra.
Sabah yıldızı dünyaya muştulayınca günü,
safran rubalı Şafak da yayılınca denize,
yığının ateşi yatıştı, alevler söndü.
Rüzgârlar da, Trakya Denizi'nin üstünden
döndüler gerisin geri evlerine,
deniz gürlüyordu kabara kabara.
Peleusoğlu uzaklaştı ateşin dibinden,
yorgun argın uzandı tatlı uykuya.
Atreusoğlu'yla adamları sürüyle sardılar çevresini,

uyandırdı Akhilleus'u kalabalığın gürültüsü,
kalkıp oturdu dile geldi, dedi ki:
"Atreusoğlu, öbür Akhalı yiğitler,
ilkin ateşi söndürün kızıl renkli şarapla,
her yerde kırın alevin gücünü,
sonra toplarız Patroklos'un kemiklerini,
kolay seçilir onlar, görülür gözle,
yığının tam ortasındalar hepsi,
adamlarla atlarsa uzakta yandı.
Koyalım kemikleri altın bir kaba,
iki kat yağla kapayalım kabı.
Öyle kalsınlar Hades'e ineceğim güne dek.
Çok büyük olmasın üstüne yığacağımız mezar,
olsun uygun büyüklükte,
daha sonra büyük bir mezar yapar Akhalar,
benden sonra çok kürekli gemilerle kalacak olanlar."
Böyle dedi, hızlı Akhilleus'un sözünü hepsi dinledi.
Önce başladılar ateşi söndürmeye kızıl renkli şarapla,
yanan alevi, küme küme korları söndürmeye.
Ağlaya ağlaya topladılar arkadaşlarının ak kemiklerini,
koydular onları altın bir kaba,
iki kat yağla kapattılar üstünü,
barakaya yerleştirip örttüler yumuşak bir kumaşla.
Sonra odunların yandığı yerde
bir çember çizip attılar temelini,
sonra da toprak getirip yığdılar üst üste,
mezar tamam oldu, onlar da uzaklaştılar oradan.
Akhilleus orduyu toplu tuttu,
ödüller getirtti gemilerden, leğenler, üçayaklar,
atlar, katırlar, başları kalkık öküzler,
güzel kemerli kadınlar, alacalı demir.
Önce koydu parlak ödüller
araba yarışlarında en hızlı gidene:
El işlerinde çok becerikli bir kadın alacaktı birinci gelen,
yirmi iki ölçeklik kulplu bir üçayak alacaktı.
İkinci gelene bir kısrak vardı, altı yaşında,
daha koşulmamış, katıra gebe bir kısraktı bu.
Ateşe değmemiş bir kazan vardı üçüncü gelene,
dört ölçeklik, pırıl pırıl, yepyeni.
İki ölçeklik altın ayırdı dördüncüye.
beşinciye iki kulplu, ateşe değmemiş bir kap.

Akhilleus kalktı ayağa, Argoslulara şöyle dedi:
"Atreusoğlu, siz güzel dizlikli Akhalar,
yarışlarda kim kazanırsa, işte ödülleri.
Bugün Akhalar, başka biri için yarış etselerdi,
ilk ödülü ben alır götürürdüm barakama;
benim atların üstünlüğü sizce de belli.
O ölümsüzleri Poseidon vermişti babam Peleus'a,
Peleus da bana armağan etmişti.
Ama şimdi ben de, onlar da kalacağız olduğumuz yerde,
yitirdiler yumuşak elli, şanlı arabacılarını.
Yıkamıştı onların bedenlerini ak suda,
nice yağlar akıtmıştı yelelerinden aşağı.
Atlarım durmuş yas tutuyorlar Patroklos'a,
yürekleri burkuk, toprağa değiyor yeleleri.
Katılsın bu yarışa şimdi başkaları,
kim varsa Akha ordusunda
atlarına, sağlam arabasına güvenen."
İşte Peleusoğlu böyle dedi,
araba sürücüleri de toplandılar ossaat,
hepsinden önce Eumelos kalktı, erlerin başbuğu,
Admetos'un sevgili oğlu, at sürmede usta.
Sonra Tydeusoğlu güçlü Diomedes kalktı,
Tros atlarını koşmuştu arabasına,
o atları Aineias'tan almıştı
Apollon onu Diomedes'ten kurtardığı gün.
Sarışın Menelaos kalktı sonra, Atreusoğlu,
tanrısal yiğit koştu arabasına iki at,
Agamemnon'un kısrağı Aithe'yi, kendi atı Podargos'u.
Aithe'yi Agamemnon'a Ekhepolos armağan etmişti, Ankhisesoğlu,
böylece kurtulmuştu rüzgârlı İlyon'a gelmekten,
çok sevinecekti yerinde kalacak olursa,
Zeus ona bir sürü mal mülk vermişti,
otururdu engin Sikyon'da.
Koştu boyunduruğun altına bu Aithe'yi,
kısrak yarış için yanıp tutuşuyordu.
Sonra da Antilokhos koşum taktı güzel yeleli atlarına,
Antilokhos, Nestor'un şanlı oğluydu,
ulu canlı Kral Nestor da Neleus'un soyundandı.
Pylos'ta doğmuştu arabasını çeken hızlı atlar.
Antilokhos aklıbaşında bir gençti, ama
babası gene durdu yanında, verdi güzel öğütler:

"Gençsin, ama Antilokhos, Zeus'la Poseidon sever seni,
atları sürmenin her türlüsünü öğrettiler sana.
Benim öğretecek hiçbir şeyim yok ki.
Bir sınırı dönmesini iyi bilirsin, ama
çabuk koşmaz atların, sonun kötü.
Onların atları daha hızlı seninkilerden,
ne var ki senin gibi iyi düşünemez onlar.
Hadi yavrum, sık kendini, kafanı yor,
bul ödülü elden kaçırmamanın yolunu.
Kafadır oduncuyu oduncu yapan, gücü değil.
Şarap rengi denizi allak bullak edince rüzgârlar,
dümenci kafayla yönetir hızlı gemisini.
Arabacı da kafayla yener arabacıları.
Kimi güvenir atlarına, arabasına,
alanın iki ucunda da uzaktan döner sınırı,
atları dolanır durur, tutamaz onları.
Kimi daha az değerli atlar sürse de,
çıkarını düşünür, gözden kaçırmaz sınırı,
dönüp geçer sınırın dibinden,
sıkı tutmak gerektiğini hiç unutmaz
sığır derisinden kayışlarla atlarını,
önde gideni gözleyip durur kazasız belasız.
Kolay görülür bir belirti söyleyeyim sana:
Ötede kuru bir ağaç gövdesi var,
topraktan bir kulaç yüksek,
yağmurdan çürümez meşe ya da çam gövdesi,
iki yanında iki ak taş destek ona,
durur iki yolun ağzında.
Çevresinde dümdüz bir koşu alanı,
eskiden ölmüş bir adamın mezarı mı ne,
eskilerin diktiği bir sınır mı yoksa?
İşte tanrısal Akhilleus yarışa sınır seçti onu.
Sen atlarla arabanı sür bu sınırın çok yakınından,
sağlam yapılı arabanda usulca eğil sola,
bağır sağdaki atına, kışkırt atı,
dizginleri gevşek tut elinde,
soldaki at sınırın öyle yakınından geçsin ki,
dingil dönerken sıyırır gibi olsun sınırın ucunu.
Ama iyi bak, değmeyesin taşa,
istemezsen atlarını yaralamak, paramparça etmek arabanı,
üstelik rezil olursun, alay ederler seninle.

Aklını başına topla, iki gözüm.
Sınırı aşacak olursan yarışta,
hiç kimse yetişip geçemez seni,
tanrısal Arion'u bile sürseler ardından,
Adrestos'un hızlı atıydı Arion,
tanrı soyundan doğmuştu o,
geçemez seni Laomedon'un atları bile,
buralarda en yararlı atlar diye yetişen."
Nestor böyle dedi, döndü oturdu yerine,
oğluna her şeyi sonuna dek anlatmıştı.
En son Meriones, koşum taktı güzel yeleli atlarına.
Bindiler arabalarına, kuralar atıldı,
tanrısal Akhilleus sallamıştı kuraları,
Nestor'un oğlu Antilokhos'un kurası fırladı ilkin.
Ondan sonra önder Eumelos'un kurası çıktı,
sonra Atreusoğlu, kargısıyla ün salmış Menelaos'unki,
sonraki kura Meriones'i koydu sıraya,
Tydeusoğlu Diomedes'in kurası fırladı en son,
Diomedes atları sürmede üstündü hepsinden.
Girdiler sıraya, Akhilleus gösterdi onlara hedefi,
görülüyordu uzakta, dümdüz ovada,
koymuştu oraya babasının tanrısal arkadaşı Phoiniks'i,
yarışı gözlesin, olup biteni söylesin diye.
Hep birden kamçıyı kaldırdılar atlara,
vurdular dizginlerinin kayışlarıyla,
çığlıklar atıp sürdüler onları ileri,
atlar hızla uzaklaşıp gemilerden, yuttular ovayı,
bedenleri altından fırladı toz toprak,
yükseldi bulut gibi, hortum gibi,
yeleler dalgalandı durdu rüzgârda.
Arabalar bereketli toprak üzerine bir kapandı,
sonra bir sıçrayıp fırladı havaya,
arabacılar arabaları içinde durdu dimdik,
hepsi can attı yarışı kazanayım diye,
uçurdular atları coştura coştura,
atlar da boğdular ovayı tozu dumana.
Hızlı atlar gelince yarışın son kesimine,
köpüklü denize doğru yol almak üzereyken tam,
bir bir gösterdiler asıl değerlerini.
Gitgide artıyordu koşuların hızı.
Pheresoğlu Eumelos'un tezgiden kısrakları

hedefe doğru ilerledi o sıra,
arkadan, Diomedes'in altında, Tros'un atları geliyordu,
sanırdın öndeki arabanın üstüne bindirecekler,
başlarını Eumelos'un başına dayamış uçuyordu atlar,
soluklarıyla onun sırtını, geniş omuzlarını ısıta ısıta.
O sıra Phoibos Apollon içerlemeseydi Diomedes'e,
Tydeusoğlu ya geçecekti Eumelos'u,
ya da işi sallantıya getirecekti;
görünce kısrakların atıldığını daha öne,
ossaat düşürdü elinden parlak kamçısını.
Öfke yaşları fırladı yiğidin gözlerinden,
atları da, dürtüsüz, geri kaldı.
Apollon'un Tydeusoğlu'na oynadığı bu oyun
kaçmadı Pallas Athene'nin gözünden,
koştu erlerin başbuğu Diomedes'in yanına,
eline bir kamçı kodu, güç verdi atlarının hızına.
Sonra da içerleyip Admetos'un oğluna,
kırdı kısraklarının boyunduruğunu,
ayrıldı hayvanlar birbirinden, başladılar koşmaya,
yere düştü arabanın oku.
Eumelos yuvarlandı arabadan aşağı,
bir tekerleğin yanına düştü,
sıyrıldı dirsekleri, ağzı burnu,
kaşları üstünde alnı vurdu yere.
Gözleri doldu yaşla, kısıldı güçlü sesi,
Tydeusoğlu saptı yana,
tek tırnaklı atlarını ileri sürdü,
hepsini geçmişti bir fırlayışta,
Athene atlarına güç katmış, ona şan vermişti.
Arkasından sarışın Menelaos geliyordu, Atreusoğlu.
Tam bu sıra Antilokhos sesleniyordu babasının atlarına:
"Hadi ileri, hız verin adımlarınıza.
Şu öndeki yiğit Diomedes'in atlarıyla yarışın demem,
Athene hız verdi onlara, şan bağışladı sürücülerine.
Ama yetişin Atreusoğlu'nun atlarına, geri kalmayın onlardan.
Hadi, Aithe gibi bir dişi at utandırmasın sizi.
Ne diye geri kalırsınız, yiğitlerim, ne diye?
Gerçekleşecek olanı diyeyim şimdi size:
Bir şey beklemeyin artık erlerin başbuğu Nestor'dan,
gevşek davranır, değersiz bir ödül kazanırsak,
sivri kargısıyla ossaat öldürür o sizi.

Haydin, daha tez koşun, kovalayın!
Sonrasını bana bırakın, bulurum bir yolunu,
yol daralınca, hiç bakmam, geçerim Menelaos'u."
Böyle dedi, atlar korktu bu bağrıştan,
hızlandırdılar bir ara koşuyu,
ama az sonra güçlü Antilokhos daraldığını gördü yolun.
Bir çatlak vardı toprakta, yağmur suyuyla dolu,
bütün çevreyi çukurlaştırıp yolu kesmişti.
Menelaos, çarpışmamak için, sürüyordu oraya doğru.
Antilokhos da tek tırnaklı atlarını aldı yana,
yoldan bir parça ayrılmış, gidiyordu arkasından.
Atreusoğlu korkuya düştü, bağırdı Antilokhos'a:
"Sürme deli gibi, Antilokhos, tut atlarını!
Yol burda çok dar, genişleyince geç beni.
Çarparsan arabama kötü olur ikimiz için de."
Böyle dedi, ama Antilokhos sürdü daha hızlı,
onu duymamış gibi, sıkıştırdı üvendireyle atlarını.
Gücünü deneyen bir delikanlı disk atınca,
omzu üstünden attığı disk ne kadar öteye düşerse,
atlar da o kadar geçmişti Menelaos'unkileri.
Atreusoğlu'nun atları geride kalmıştı,
ileri sürmemiş onları, geri bırakmıştı bile bile,
korkuyordu tek tırnaklı atlar çarparlar diye yolda,
devirirler diye iyi örülmüş arabaları,
kendileri de tozun toprağın içine düşerler diye.
Sarışın Menelaos, Antilokhos'a çıkıştı, dedi ki:
"Antilokhos, senin gibi uğursuz bir ölümlü yok.
Elbet belanı verir tanrılar sana.
Oysa Akhalar aklın başında sanırdı seni.
Önce yemin et bana, sonra kazan ödülü."
Böyle dedi, seslendi, bağırdı atlarına:
"Ne diye yüreğiniz daralmış durursunuz öyle,
sizden önce yorulacak onların bacakları, dizleri,
gençlikten yoksun onların her ikisi de."
Böyle dedi, atlar da korktular bu bağrıştan,
hızlanıp yetiştiler öbür arabaya.
Bu ara Argoslular toplanıp dernek olmuşlardı,
gözlüyorlardı ovada tozu dumana katan atları.
İlkin Giritlilerin önderi İdomeneus seçti bir arabayı.
Gözlüyordu koşuyu topluluk dışında yüksek bir tepeden,
çıkıştığını duymuştu birinin bağıra bağıra,

tanımıştı çok uzaktan gelen bu sesi;
görmüştü bir atın da öne geçtiğini,
besbelliydi at, kıpkızıldı tepeden tırnağa,
bir damgası vardı alnında, ay gibi ak.
İdomeneus, Giritlilerin önderi, Argoslulara dedi ki:
"Argosluların önderleri, başbuğları, dostlar,
bir ben *miyim* şu arabayı gören,
yoksa siz de seçebiliyor musunuz onu?
Başka başka atlar geçmiş gibime gelir,
bir başka arabacı belirdi işte,
oysa kısraklar önde gidiyorlardı,
başlarına bir şey gelmiş olacak ovada.
Sınır taşını geçerken görmüştüm onları,
şimdi göremiyorum hiçbir yerde,
tekmil ovayı gözlerimle taradım, yoklar.
Dizginler sürücünün elinden mi düştü yoksa,
sınırı geçerken tutamadı mı onları, dönemeci alamadı mı?
Yuvarlanmıştır belki orda, paramparça etmiştir arabasını.
Hayvanlar da kaçmıştır başıboş, yüreklerindeki hızla.
Siz de kalkıp bir bakın, seçemiyorum ben iyicene,
başa geçen Aitollar soyundan bir adam olsa gerek,
Argosluların bir kralı, at sürücüsü Tydeus'un oğlu,
güçlü Diomedes olsa gerek, tamam o işte."
Oileus'un oğlu hızlı Aias fena çıkıştı ona:
"Sanki ortada bir şey varmış gibi,
ne diye konuşursun, İdomeneus, böyle ileri geri?
Koşuyor baldırları esnek atlar
bizden çok uzakta, engin ovada.
O kadar genç de sayılmazsın Argoslular arasında,
kafandaki gözler de o kadar keskin değil.
İleri geri konuşur, coşarsın boyuna,
yakışmaz sana böylesine coşkun olmak,
aramızda senden çok üstünleri var,
Eumelos'un kısraklarıdır hep başta gelen,
kendisi de durur arabada, elinde dizginler."
Giritlilerin önderi içerledi, karşılık verdi Aias'a:
"Aias, kavgacıbaşı, akılsız adam,
Akhalardan geri kalırsın her işte,
senin aklında hiç çeviklik yok.
Gel şurda bahse girişelim seninle,
bir üçayağa ya da bir leğene,

yargıç olsun bize Agamemnon, Atreusoğlu,
bakalım hangi araba gelecek başta,
ödediğin zaman anlarsın hangisi olduğunu."
Böyle dedi, Oileusoğlu hızlı Aias da kalktı ayağa,
öfke içinde, kaba sözlerle karşılık verecekti,
Akhilleus da ayağa kalkıp söz almasaydı,
aralarındaki kavga sürüp gidecekti:
"Kötü sözlerle çıkışmayın birbirinize,
Aias, İdomeneus, bunlar yakışmaz size.
Başkaları böyle yapsa, siz darılırdınız onlara.
Oturun herkesin arasına, gözleyin koşuyu.
Bütün arabalar koşuyor zafere doğru,
hepsi burada olacak yakında,
hepiniz o zaman anlarsınız işte,
hangi araba birinci gelmiş, hangi araba ikinci."
İşte böyle konuşurken o,
Tydeusoğlu arabasıyla yetişti ardından,
kamçısı omzunun üstünde, sürüyordu atlarını.
Atlar da havaya fırlayıp çabucak yol alıyorlar,
arabacının yüzüne çalıyorlardı tozu toprağı,
altın, kalay kakmalı araba
koşuyordu hızlı atların arkasından,
çok hızlı gidiyordu atlar, uçar gibi,
iz bırakmıyordu tekerlekler yumuşak toprakta.
Diomedes derneğin önünde durdu,
atlardan buram buram akan terler
boyunlarından, göğüslerinden yerlere dökülüyordu,
atladı pırıl arabasından aşağı,
dayadı kamçısını arabanın boyunduruğuna.
Tez davrandı Sthenelos, soylu arabacısı,
ossaat indi arabadan, aldı ödülü,
verdi ulu canlı arkadaşlarına,
kadını, *kulplu üçayağı alın götürün*, dedi,
sonra çözdü atları arabadan.
Neleusoğlu Antilokhos geldi sürerek atlarını,
Menelaos'u çabuklukta değil, kurnazlıkta geçmişti.
Ama Menelaos da hızlı atlarıyla yetişiyordu arkadan.
Efendisini vargücüyle ovada süren bir atla
araba tekerleği arasında ne kadar ara varsa,
kuyruk ucundaki kıllar çembere değer,
tekerlek de döner atın yanı başında,

atla araba engin ovada koşar durur,
boşluk kalmamış gibidir aralarında,
Menelaos'la Antilokhos'un arası da bu kadardı işte.
İlkin Antilokhos bir disk boyu geçmişti, ama
Menelaos bir anda kapatıverdi arayı.
Agamemnon'un kısrağı güzel yeleli Aithe'nin
durmadan artıyordu coşkunluğu, gücü,
biraz daha sürmüş olsaydı koşu
Menelaos kazanırdı yarışı, geçerdi öne.
Meriones, İdomeneus'un soylu seyisi,
geri kalmıştı Menelaos'tan bir kargı atımı,
onun güzel yeleli atlarıdır en ağır giden,
kendisi de en yavaş sürendir yarışta arabasını.
Hepsinden sonra geldi Admetos'un oğlu,
güzel arabasıyla atlarını sürüyordu öne.
Ayağıtez Akhilleus görünce acıdı ona,
kalktı, kanatlı sözler söyledi Argoslulara:
"En yararlısı, atlarını sürüp en son gelen.
Ona da bir ödül verelim hadi,
birinci ödülü Tydeus'un oğlu alsın, ikinciyi o."
Böyle dedi, herkes övdü bu sözü.
Kısrağı vermek üzereydi tekmil Akhalar,
ama Antilokhos, ulu canlı Nestor'un oğlu,
kalktı, Akhilleus'a karşı payını savundu:
"Ey Akhilleus, bunu yaparsan çok gücenirim sana.
Arabasıyla, hızlı atlarıyla tökezledi o,
sen gene de elimden almak istersin ödülümü,
onun yiğit olduğuna inandın bi kere.
Ama ne diye yakarmadı ölümsüz tanrılara?
Yakarsaydı yarışta sonuncu gelmezdi.
Acıyorsan ona, o senin yürekten dostunsa,
barakanda bol altın var, bol tunç var,
koyun sürülerin var, kadın kölelerin, tek tırnaklı atların,
git onların arasından bir armağan seç,
istersen daha büyüğü olsun,
armağanı bi koşu getir, övsün Akhalar seni.
Ama ben geri vermem bu kısrağı,
varsa isteyen, gelsin çıksın karşıma,
dövüşsün benimle, denesin ellerimi."
Böyle dedi, koşuda dayanıklı Akhilleus da gülümsedi,
çok severdi arkadaşı Antilokhos'u.

Kanatlı sözlerle karşılık verdi ona, dedi ki:
"Madem git diyorsun bana, Antilokhos,
bir başka armağan getir, diyorsun, ver Aumelos'a,
öyle olsun, ben de yapacağım dediğini.
Asteropaios'tan aldığım tunç zırhı vereceğim ona,
pırıl pırıl kalaydan bir dökümle çevrili.
Bu armağana büyük bir değer verecek o."
Böyle dedi, sevgili arkadaşı Automedon'a buyurdu,
hadi zırhı getir dedi, barakadan,
Automedon da getirdi verdi Eumelos'un eline,
Eumelos sevinç içinde aldı armağanı.
Derken Menelaos kalktı, kızgın yürekle,
anlatılmaz bir öfke besliyordu Antilokhos'a.
Haberci verdi eline değneği,
susmalarını buyurdu Argoslulara,
tanrıya denk yiğit başladı konuşmaya, dedi ki:
"Akıllıydın eskiden, Antilokhos, ama şimdi yaptığın ne?
Değersiz atlar sürdün atlarımın önüne,
beş paralık ettin yiğitliğimi.
Argosluların önderleri, başbuğları, haydi,
herkesin arasında verin hükmünüzü,
ama istemem, kayırmayın hiçbirimizi,
bir gün hiçbir tunç zırhlı Akhalı demesin şöyle:
'Menelaos zorbalık etti Antilokhos'a yalan dolanla,
kızarak aldı götürdü ödülünü,
oysa çok değersizdi onun atları,
ama gücü, yeri ondan üstündü.'
Hadi gel, ben vereyim hükmü,
sanmam Danaoların bir diyeceği olsun buna,
ne söylersem hepsi tıpatıp doğru.
Zeus'un beslediği, Antilokhos, gel buraya,
töresince geç atlarının, arabanın önüne,
demin atları sürdüğün çevik kamçıyı eline al,
tut atlarını, toprağı sarsan Poseidon üstüne ant iç,
Menelaos'un arabasına bile bile engel olmadım, de."
Antilokhos da akıllıca karşılık verdi, dedi ki:
"Hoş gör, Kral Menelaos, bağışla beni,
ben çok daha gencim senden,
büyüğümsün, yiğitlikte örneğimsin benim,
bilirsin, nice taşkınlıklar yapılır gençlikte,
yürek coşkun olur, düşünce toy.

Hadi gönlüm uyuversin şu olup bitene,
kazandığım kısrağı vereyim sana,
daha büyük başka armağan da istersen
ossaat vermeye razıyım onu da,
tek uzak düşmeyeyim gönlünden senin,
tanrılara karşı da suçlu duymayayım kendimi."
Ulu canlı Nestor'un oğlu böyle dedi,
verdi kısrağı Menelaos'un eline.
Sımsıcak oldu Menelaos'un yüreği,
hasat olgunlaşıp tarlalar dalga dalga
sallandığı zaman bir o yana, bir bu yana,
nasıl erirse başaklar göğsünde çiy taneleri,
öyle eridi Menelaos'un göğsünde yüreği.
Dile geldi, söyledi kanatlı sözler:
"Ben bastıracağım öfkemi, Antilokhos, bu sefer,
sen düşüncesiz, akılsız olmadın hiçbir zaman,
oysa bugün yendi gençliğin senin aklını.
Senden üstün olanları bir daha alaya alma.
Başka bir Argoslu çok zor yatıştırabilirdi beni,
ama çok çektiniz, çok yoruldunuz benim uğruma,
sen, soylu baban, kardeşin, hepiniz.
İşte bu yüzden kanacağım dileğine,
sana vereceğim aslında benim olan bu kısrağı,
taşkın, yumuşamaz bir yürek yok bende,
burda kim varsa hepsi anlayacak bunu."
Böyle dedi, götürsün diye verdi atı Neomon'a,
Neomon arkadaşıydı Antilokhos'un.
Kendisi de aldı pırıl pırıl leğeni.
Meriones iki ölçek altın aldı,
dördüncü gelmişti, o düştü payına.
En son beşinci ödül kalıyordu,
bir çanaktı bu, iki kulplu,
Nestor'a verdi Akhilleus onu da.
Aldı çanağı, çıktı Argosluların arasından,
geldi yanına Nestor'un, dedi ki:
"Al, ihtiyar, bu da olsun senin payın,
Patroklos'tan bir anı, iyi sakla;
Argoslular arasında göremeyeceksin bir daha Patroklos'u.
Yarışa girmeden veriyorum sana bu ödülü,
sen katılamazsın yumruk, güreş oyunlarına,
kargı atamazsın, giremezsin koşuya,

çökmüş senin üstüne yaşlılığın ağırlığı."
Böyle dedi, verdi kupayı, o da sevinçle aldı,
dile geldi, söyledi kanatlı sözler:
"Çok doğru, oğlum, dediğin çok doğru,
artık sağlam basamaz ayaklarım benim,
çevik uzanamaz kollarım omuzlarımdan.
Keşke genç olsam, gücüm yerinde olsa,
Amarynkeus'un toprağa koduğu gün nasılsam öyle.
Epeolar krallarını vermişti o gün toprağa,
Buprasion'da oğulları şerefine ödüller koymuşlardı.
Hiçbir yiğit denk gelemezdi o zaman bana,
ne Epeiolardan, ne Pyloslulardan, ne ulu canlı Aitollardan.
Yumruk dövüşünde yenmiştim Enops'un oğlu Klytomedes'i,
güreşte boy ölçüşmeye kalkan Ankaios'u,
çok yararlı İphiklos'u geçmiştim koşuda,
kargı atmakta da Phyleus'la Polydoros'u.
Araba yarışında Aktor'un iki oğlu geçmişti beni,
iki kişiydiler, bu yüzden sağladılar üstünlüğü,
yeneceğiz diyorlardı ne yapıp yapıp
en büyük ödül kalmıştı ortada.
Arabayı sürüyordu biri vargücüyle,
kamçıyla kışkırtıyordu atları ötekisi.
Ben bir zamanlar böyleydim işte.
Şimdi daha gençlere kaldı başarmak bu işleri,
yiğitler arasında parmakla gösterilirken bir zamanlar,
bugün boyun eğmek zorundayım dertli yaşlılığa.
Sen gene arkadaşını yarışmalarla anmaya bak,
alıyorum bu ödülü ben seve seve,
çok sevindim iyiliklerimi andığına,
çok sevindim unutmadığına
Akhalar arasında beni saymak gerektiğini.
Ne dileğin varsa tanrılar getirsin yerine."
Böyle konuştu, Peleusoğlu da döndü Akhaların kalabalığına,
Neleusoğlu'nun övgüsünü sonuna dek dinlemişti.
Çetin yumruk dövüşünün ödüllerini getirdi koydu:
Dayanıklı bir katır sürdü derneğin ortasına,
evcil olması çok zor bir hayvandı bu, altı yaşında.
Yenilecek olana bir sağrak koydu, iki kulplu.
Sonra ayakta seslendi Argoslulara:
"Atreusoğlu, siz güzel dizlikli Akhalar,
bu ödüller için çağırıyorum iki adam,

olsunlar en yiğit Akhalardan,
dövüşsünler kaldırıp yumruklarını havaya.
Apollon hangisine vermişse dayanıklılığı,
tekmil Akhalar da hangisini üstün görecekse,
o alacak dayanıklı katırı, götürecek barakasına,
yenilense alacak iki kulplu sağrağı."
Der demez, soylu soplu bir adam kalktı ayağa,
Panopeus'un oğlu Epeios'tu,
çok ustaydı yumrukla dövüşmede,
dayadı elini dayanıklı katırın sırtına, dedi ki:
"Beri gelsin sağrağı kazanacak olan!
Ama başka biri götüremeyecek bu katırı,
övünürüm bu dövüşte en usta yiğit olmakla.
Yetmez mi savaşta boyuna geri kalmam?
Anladım, her işte usta olamaz bir adam.
Şu dediğim olacak, iyi dinleyin beni:
Derisini patlatacağım bir vuruşta,
çatır çatır kıracağım kemiklerini.
Topluca dursun yakınları na şurada,
yıkılır yıkılmaz elimin altında, götürsünler onu."
Böyle dedi, herkes sustu, tıs yoktu ortalıkta.
Tanrılara denk Euryalos kalktı ayağa,
Mekisteus'un oğlu, Talaos'un torunu.
Mekisteus bir zamanlar Thebai'ye gelmişti,
savaşta düşen Oidipus'un ölüm törenine,
tekmil Kadmosoğullarını orada yenmişti.
Diomedes dört döndü Euryalos'un çevresinde,
sözleriyle yürek veriyor, kazansın istiyordu zaferi.
Önce beline bir kemer geçirdi,
sonra öküz derisinden bir kayış verdi eline.
İki yiğit, kemerleri sıkıp çıktılar alana.
Yürüyüp karşı karşıya geldiler,
güçlü kollar kalktı havaya,
atıldılar birbirlerinin üstüne,
kenetlediler ağır ellerini.
Çatır çatır çatırdıyordu çeneleri,
kollar, bacaklar, bedenler kalmıştı ter içinde.
Euryalos bakarken dört bir yana şaşalamış gözle;
tanrısal Epeios onun üzerine saldırdı,
indirdi yumruğunu yanağına,
daha çok tutunamadı ötekisi,

çözüldü eli ayağı, yıkılıverdi yere.
Hani Boreas yeli titretir ya denizi,
işte o zaman nasıl kıvranırsa balık
kara bir dalganın yaladığı yosunlu kıyıda,
Euryalos da işte öyle kıvrandı,
ulu canlı Epeios kollarına aldı onu, dikti ayağa,
sevgili yoldaşları sardılar çevresini,
alıp götürdüler onu derneğin içinden,
ayakları sürünüyor, kan kusuyordu parça parça,
başı bir o yana sarkıyordu, bir bu yana.
Bir yerde oturtulan bu adam tüm bitikti.
Almışlardı giderken iki kulplu sağrağı da.
Bundan sonra ortaya Peleusoğlu,
üçüncü yarışmanın ödüllerini koydu,
ödüllerini gösterdi Danaolara zorlu güreşin:
Yenecek olana büyük bir üçayak koydu, ateşe dayanan,
Akhalar on iki öküz değeri biçtiler buna,
yenilecek için de bir kadın koydu,
eli işe yatkındı, biçildi dört öküz değeri.
Akhilleus kalktı, şöyle dedi Argoslulara:
"Kalksın bu yarışmada kendini deneyecek olan."
Der demez, Telamonoğlu büyük Aias kalktı ayağa,
yol yordam bilen akıllı Odysseus da kalktı.
Kemerlerini sarıp yürüdüler ortasına alanın,
güçlü elleriyle kenetlediler birbirlerine,
bir yapı ustasının, zorlu yellerden korumak için evi,
çatıya eklediği tahta direkler gibi.
Çatırdadı yapışan kolların çektiği sırtlar,
sicim sicim ter aktı bedenlerinden.
Bir sürü şiş kabarıyor kalçalarında, omuzlarında,
kan kesiliyordu tenleri kıpkırmızı.
Güzel işlenmiş üçayak için direniyordu ikisi de.
Ama ne Odysseus, Aias'ı sendeletip getirebildi yere,
ne de Aias kırabildi Odysseus'un gücünü.
Bir bıkkınlık gelmişti güzel dizlikli Akhalara,
Telamonoğlu Aias, Odysseus'a dedi ki:
"Çok kurnaz Odysseus, Laertesoğlu, tanrıdan doğma,
ya sen beni kaldır ya ben seni kaldırayım,
ulu Zeus karışsın ötesine."
Böyle dedi, çalıştı onu kaldırmaya.
Ama Odysseus bir düzen kurdu,

bir çelme attı arkadan, çözdü bacağını,
Aias'ı sırtüstü düşürdü yere,
kendi de göğsünün üstüne düştü.
Şaşkın şaşkın bakakaldı halk.
Çok sabırlı Odysseus kaldırmak istedi Aias'ı,
bir parçacık kımıldattı onu yerden,
ama kaldıramadı daha yukarı,
çelme taktı bacağına, düştü ikisi birden,
yuvarlandılar toprakta, alt alta, üst üste.
Son güreşe davranırlarken tam,
Akhilleus kalktı ayağa, tuttu onları:
"Direnmeyin artık, hırpalamayın kendinizi,
ödülleriniz eşit, zafer her ikinizin.
Beri gelin, bırakın yarışsın başka Akhalar."
Böyle dedi, onlar da candan dinlediler sözünü.
Üstlerinden tozları silkip giydiler rubalarını.
Peleusoğlu tezlik koşusunun ödüllerini getirdi koydu,
bir gümüş testiydi bu, işlenmişti özene bezene,
gümüş vardı içinde tam altı ölçek,
güzellikten yana bütün testilerini geçerdi yeryüzünün,
Sidon'un usta kuyumcuları yapmıştı onu,
Fenikyeliler taşımıştı sonsuzluğa giden denizler üstünde,
limanlara çıkmışlar, sonra armağan etmişlerdi Thaos'a,
İeson'un oğlu Euenos onu yiğit Patroklos'a vermişti,
Priamosoğlu Lykaon'a kurtulmalık diye.
Şimdi Akhilleus dostunun şerefine ödül yapıyordu.
Gidecekti bu ödül hızlı ayakları en çabuk koşana.
Yağla dopdolu kocaman bir öküz koydu ikinci gelene.
Yarım ölçek altındı sonuncunun ödülü.
Akhilleus durdu ayakta, Argoslulara şöyle dedi:
"Kalksın bakalım bu yarışa girmek isteyen."
Der demez, Oileusoğlu çevik Aias fırladı ayağa,
Odysseus da kalktı, Nestor'un oğlu Antilokhos da.
Antilokhos tekmil delikanlıları geçerdi koşuda.
Dizildiler sıraya, Akhilleus gösterdi onlara hedefi.
Sınır taşı geçildi, koşular tezleşti,
Oileusoğlu hızla koşuyordu hedefe,
arkasından da çok akıllı Odysseus fırlamıştı,
bez dokuyan güzel kuşaklı bir kadın,
geçirirken ipliği tezgâhın arasından,
ne kadar yakın getirirse göğsüne mekiği,

Odysseus da o kadar yakın koşuyordu Aias'a.
Toz kapamadan Aias'ın ayak izlerini
Odysseus'un ayakları basıyordu o izlere.
Yalıyordu soluğu Aias'ın ensesini,
durmadan koşuyordu Odysseus hızla,
bağrıştı tekmil Akhalar, istediler ulaşsın zafere,
daha hızlı koş, *dediler, daha hızlı.*
İşte geldiler koşunun son kesimine,
Odysseus gök gözlü Athene'ye yakardı içinden:
"Dinle beni, tanrıça, göster iyiliğini, yardım et ayaklarıma."
Odysseus böyle yakardı, Pallas Athene dinledi onu,
çevikleştirdi ilkin ayaklarını, sonra ellerini.
Tam atılacaklarken ödülün üzerine,
Patroklos uğruna Akhilleus'un kurban kestiği
böğüren öküzlerin pislikleri yanında
birdenbire kaydı Aias'ın ayağı,
gök gözlü Tanrıça Athene'ydi kaydıran.
Tezek doldu Aias'ın ağzı burnu.
Birinci gelmişti Odysseus, aldı testiyi,
ünlü Aias da öküzü aldı.
Tuttu eliyle öküzün boynuzunu,
şöyle dedi Argoslulara tezek tüküre tüküre:
"Amma da tökezletti ayaklarımı tanrıça,
oldum olası destek olur *Odysseus'a, ana gibi.*"
Böyle dedi, tekmil Akhalar tatlı tatlı güldü.
Antilokhos da aldı sonuncu ödülü,
şöyle dedi Argoslulara, gülümseye gülümseye:
"*Bilirsiniz, dostlar, ne diyeceğimi,*
ölümsüzler oldum olası tutar yaşlıları.
Aias benim yaşça az büyüğüm,
ama atalar soyundan o, atalar kuşağından.
Dinç ihtiyar derler ona,
çok zor onunla boy ölçüşmek koşuda,
Akhilleus olmazsa, Akhalara çok zor."
Böyle dedi, övmüş oldu Peleusoğlu'nu,
Akhilleus şöyle karşılık verdi ona:
"Antilokhos, boşuna övmüş değilsin beni,
yarım ölçek altın katacağım ödülüne."
Böyle dedi, verdi altını onun eline,
Antilokhos da sevine sevine aldı.
Peleusoğlu bir kargı getirdi, uzun gölgeli,

bir kalkanla bir tolga getirtti, koydu alana.
Patroklos'un Sarpedon'dan aldığı silahlardı bunlar.
Ayakta durdu, Argoslulara şöyle dedi:
"İki yiğit çağırıyorum, en yiğitlerden,
bu ödüller için yarışmaya,
silahlarını kuşansın, alsınlar keskin kargılarını,
denesinler birbirlerini bu topluluk önünde.
Önce kim saldırıp dokunursa ötekinin güzel derisine,
geçip tuncun, kara kanın içinden
önce kim daldırırsa etlere kargıyı,
gümüş kakmalı hançeri vereceğim ona,
bu güzel Trakya hançerini, Asteropaios'tan soyduğum,
pay edecekler aralarında silahları,
barakalarda bir güzel şölen çekeceğiz onlara."
Böyle dedi, Telamonoğlu büyük Aias kalktı ayağa,
Tydeusoğlu güçlü Diomedes de kalktı.
Çekildiler kalabalıktan uzağa,
silah kuşandı her biri bir köşede,
sonra çıktı alana ikisi de, yana tutuşa,
çok korkunç bakıyorlardı birbirlerine,
bir şaşkınlıktır aldı tekmil Akhaları.
Yürüyüp geldiler karşı karşıya,
ikisi de saldırdı üç kere,
üç kere geldiler göğüs göğüse.
Aias vurdu kargısını Diomedes'in yusyuvarlak kalkanına,
ama değmedi derisine, zırhı korudu onu.
Tydeusoğlu, koca kalkanı üstünden Aias'ın boynuna
parlak kargısının temrenini değdirmeye çalışıyordu.
Derken Akhalar düştü Aias için korkuya,
istediler yarışmaya son verilmesini,
ikisi de eşit ödül alsın, dediler.
Ama Akhilleus, Tydeusoğlu'na verdi büyük hançeri,
verdi kınıyla, güzel kesilmiş kayışıyla birlikte.
Peleusoğlu da ham demir getirdi, bir külçe,
güçlü Eetion sallar atardı onu bir zamanlar,
ama ayağı hızlı Akhilleus öldürünce Eeiton'u,
başka mallarla taşımıştı onu gemilerine,
Akhilleus durdu ayakta, Argoslulara şöyle dedi:
"Kalksın ayağa, bu yarışmaya kim girecekse.
Bu külçeyi kazanacak olanın
bereketli tarlaları ne kadar uzanırsa uzansın,

beş dolu yıl boyunca kullanacak bu demiri,
gitmeyecek kente demir kalmadı diye çobanı, çiftçisi,
bu demir ona yeter de artar bile."
Böyle dedi, savaşta dayanıklı Polypoites kalktı ayağa,
gücü tanrılara denk Leonteus kalktı,
Telamonoğlu Aias kalktı, tanrısal Epeios kalktı.
Dizilince sıraya, tanrısal Epeios kaldırdı külçeyi,
havada sallayıp attı, tekmil Akhalar güldü.
Sonra Ares'in beslediği Leonteus attı,
Telamonoğlu büyük Aias'a geldi sıra,
o attı külçeyi en uzağa, güçlü eliyle.
Dayanıklı Polypoites aldı onu Aias'tan sonra,
bir sığır çobanı nasıl atarsa değneğini,
değnek uçar havada, varır ta ucuna sürünün,
onun attığı külçe de düştü o kadar uzağa.
Ortalıkta bir bağrışmadır koptu.
Güçlü Polypoites'in dostları fırladı ayağa,
alıp ödülü götürdüler koca karınlı gemilerine.
Akhilleus, okçulara mor ışınlı demirler kodu,
on tane tek ağızlı, on tane iki ağızlı balta.
Dikti sonra uzakta kumların içine
lacivert gagalı bir geminin direğini,
ürkek bir güvercin bağladı direğe,
bağladı ince bir iple ayağından.
Sonra çağırdı okçuları, dedi ki:
"Kim vurursa bu ürkek güvercini,
iki ağızlı baltaları alıp götürecek evine,
alacak tek ağızlı baltaları ipi vuran,
öbürüne yetişemeyen, değdiremeyen okunu kuşa."
Böyle dedi, güçlü Kral Teukros kalktı ayağa,
İdomeneus'un soylu seyisi Meriones de kalktı.
Tunç bir tolgada salladılar kuraları.
İlkin Teukros'un kurası çıktı,
ossaat attı okunu vargücüyle,
ama unuttu okçu tanrıya adamaya
ünlü yüzlük bir kurban, yeni doğmuş kuzulardan.
Apollon esirgedi başarıyı ondan, vuramadı kuşu,
vurdu güvercini bağlayan ipe, ayağın dibine tam,
acı ok bir vuruşta kesiverdi ipi,
güvercin göğe uçtu, ip de düştü yere,
bağrıştı Akhalar hep bir ağızdan.

Derken atıldı Meriones, kaptı Teukros'un elinden yayı.
Meriones nişan alırken oku hazır etmişti.
Okçu Apollon'a adadı çabucak
ünlü yüzlük bir kurban, yeni doğmuş kuzulardan.
Havalarda, bir bulut altında gördü ürkek güvercini,
kanadının altından vurdu onu uçarken gökte,
ok dümdüz yardı gövdesini, geldi saplandı toprağa,
tam Meriones'in ayakları dibine,
güvercin de kondu direğine lacivert gagalı geminin.
Sarkmıştı boynu, topaç kanatları.
Canı ossaat uçtu gövdesinden,
düştü bedeni direkten aşağıya.
Halk bakakalmış, şaşırmıştı bu işe.
Aldı Meriones iki ağızlı baltaları,
Teukros da götürdü tek ağızlıları koca karınlı gemilere.
Akhilleus bir kargı getirdi, uzun gölgeli,
bir de ateşe değmemiş bir kazan getirdi,
bir öküz değerinde, çiçeklerle süslü,
getirdi kodu onları alanın ortasına.
Kargı atacak yiğitler kalktı ayağa,
biri Atreusoğlu, gücü yaygın Kral Agamemnon'du,
öteki Meriones, İdomeneus'un soylu seyisi.
Ayağıtez tanrısal Akhilleus onlara dedi ki:
"Atreusoğlu, biliriz herkesten ne kadar üstün olduğunu
güçte kuvvette, kargı atmakta.
Al götür koca karınlı gemilerine bu ödülü.
Yiğit Meriones verelim kargıyı da.
Ben böyle dilerim, senin gönlün ne der?"
Böyle dedi, Kral Agamemnon'da olmaz demedi.
Akhilleus tunç kargıyı verdi Meriones'e,
yiğit Agamemnon da verdi Talthbios'a güzelim ödülü,
al, dedi, koca karınlı gemilere götür.

Yirmi Dördüncü Bölüm

Toplantı dağıldı, ordular tuttu gemilerin yolunu.
Hepsi düşünüyordu akşam yemeğini,
hepsi tatlı uykuya dalmayı düşünüyordu.
Bir Akhilleus ağlıyordu sevgili dostunu ana ana,
tutmuyordu onu tekmil canlıları yenen uyku.
Bir o yana dönüyordu, bir bu yana,
özlüyordu Patroklos'un insanlarla kavgada
soylu gücünü, olgun diriliğini,
zorlu denizler geliyordu gözünün önüne,
orda çektikleri çileler geliyordu aklına,
paylaştıkları dertler geliyordu, acılar.
Bunları bir bir geçirirken aklından
gözyaşı döküyordu tane tane.
Yana yatıyor, yüzükoyun uzanıyor ya da sırtüstü.
Sonra kalkıp dolaşıyordu deniz kıyısında, deli gibi.
Şafak sökünce denizin, kıyılarında üstünde,
ossaat koştu hızlı atlarını arabasına,
sürüklemek için bağladı Hektor'u arabanın arkasına.
Menoitiosoğlu'nun ölüsü gömülü mezarın çevresinde
üç kere dolaştırdı Hektor'u,
sonra döndü gene barakasına,
toz toprak içinde yüzükoyun bıraktı ölüyü.
Ama Apollon bir pislik değdirmedi gövdesine,
ölüsüne bile acıyordu Hektor'un,
yerde sürüklenirken derisi yüzülmesin diye
altın kalkanıyla koruyordu tekmil bedenini.
Akhilleus böyle saygısızlık ederken tanrısal Hektor'a,
mutlu tanrıların burkuldu yürekleri,
Hermeias'ı kışkırttılar kaçırsın diye ölüyü.
Hepsi beğendi bu fikri, içlerinde bir Here,
bir de Poseidon'la gök gözlü Kız-tanrı yanaşmadı.
Onların kutsal İlyon'a karşı kinleri

olduğu gibi duruyordu yüreklerinde,
öfkeliydiler Priamos'a, halkına,
Aleksandros'un çılgınlığı yüzündendi bu,
tanrıçalar çoban ağılına geldiğinde
Aleksandros hor görmüştü tanrıçaları,
iç yakan tanrıçayı güzel bulmuştu.
Ama on ikinci şafak sökünce tanrılar katında,
Phoibos Apollon ölümsüzlere şöyle dedi:
"Amansız tanrılar, işiniz gücünüz kötülükte.
Beneksiz keçilerin, sığırların butlarını,
Hektor hiç mi yakmadı size?
Ölüyken bile yüreğiniz varmıyor onu kurtarmaya,
onu görmesin mi karısı, anası, çocuğu,
görmesin mi babası Priamos, Troya halkı,
alıp saygı göstermesinler mi ölüsüne,
yakmasınlar, ateş payını vermesinler mi?
Siz şu uğursuz Akhilleus'u tutuyorsunuz demek.
Oysa bilmez o töresince düşünmesini,
yumuşar bir yürek taşımaz göğsünde,
azgın bir aslan gibidir tıpkı,
yaban gücüne, amansız yüreğine uyar da hani,
bir güzel doyurmak için karnını,
gelir saldırır insan kuzusuna.
Akhilleus da sıyrıldı tıpkı onun gibi
her türlü acıma duygusundan,
insanlara saygıdan çekti kendini,
hem zararı var, hem yararı bu saygının.
Bir gün sevdiğini yitirebilir insan,
yitirebilir kardaşından, oğlundan yakın birini,
ağlar sızlar, sonra taş basar bağrına.
Acıya dayanan bir yürek verdi Moiralar insanlara.
Ama bu adam Hektor'un canını almakla kalmadı ki,
bağladı arabasına, dostunun mezarı çevresinde sürükledi.
İyi bir şey mi bu, güzel bir şey mi?
Boş toprağa sövmeye vardırdı işi bu adam.
Öfkemize dokunup kaldırmasın bizi ayağa, açsın gözünü."
Ak kollu Here alındı bu sözlere, dedi ki:
"Amma da yaptın, gümüş yaylı, oldu mu şimdi,
saygıda bir mi Akhilleus Hektor'la?
Hektor doğdu bir ölümlüden,

o bir kadının memesini emdi,
oysa Akhilleus bir tanrıçanın oğlu,
o tanrıçayı büyüten, yetiştiren, everen benim.
onu, tanrıların çok sevdiği Peleus'a verdim,
topunuz, ey tanrılar, hazırdınız düğününde,
sen de vardın şölende, sazın elindeydi,
oynak tanrı, Apollon, kötülerin dostu."
Bulutları devşiren Zeus karşılık verdi, dedi ki:
"Tanrılarla kavga etme böyle açıktan açığa.
Eşit saygı gösterilmeyecek bu iki yiğide.
Gerçi Hektor tanrılarca İlyon'dakilerin en sevileniydi,
hoş ederdi gönlümü, severdim onu ben de,
yoktu armağandan yana bir tek kusuru,
ne eşit şölenlerden yoksun kalırdı sunağım,
ne de hepimizin pay aldığı şarap, yağ sunularından.
Ama atılgan Hektor'u kaçırmak fikrinden vazgeçelim,
olacak şey değil bu Akhilleus'tan gizli,
anası hazır gece gündüz yardımına koşmaya.
Bir tanrı gidip çağıramaz mı buraya Thetis'i?
Gelsin de ne tasarladığımı diyeyim ona,
Akhilleus'un nasıl Priamos'tan armağan alacağını.
Hektor'u nasıl geri vereceğini babasına."
Böyle dedi, yel gibi giden İris de fırladı gitti.
Samos'la kayalı İmbros'un arasından
atladı kapkara denize,
sular gümbür gümbür gümbürdedi.
Sığır boynuzundan sirtinin içindeki kurşun
nasıl dalarsa çiğ et yiyen balıklara doğru,
o da öyle daldı derine.
Buldu Thetis'i oyuk bir mağarada,
deniz tanrıçaları oturuyordu çepeçevre,
ortada Thetis, ağlıyordu kusursuz oğlunun kaderine;
baba toprağından uzakta, bereketli Troya'da ölecekti.
Ayağı çabuk İris oturdu yanına, dedi ki:
"Kalk, Thetis, kesin kararlı Zeus, çağırır seni."
Gümüş ayaklı tanrıça karşılık verdi, dedi ki:
"Büyük tanrı ne diye çağırır beni?
Utanırım tanrılar arasına karışmaktan,
sonsuz acılar var yüreğimde.
Hadi geleyim de boşa gitmesin buyruğu."

Böyle konuştu, aldı koyu yaşmağını,
olmazdı bundan koyu yaşmak,
koyuldu yola, yel gibi giden İris kılavuzdu.
Açıldı önlerinde denizin dalgaları.
Kıyıya ayak basar basmaz uçtular göğe.
Öbür ölümsüzler arasında buldular Kronosoğlu'nu,
hep var olan tanrılar çepeçevre oturmuşlardı.
Thetis oturdu Zeus Baba'nın yanına,
Athene vermişti ona yerini,
Here altından bir güzel sağrak uzattı,
tatlı sözlerle selâmladı onu.
Thetis içti, sonra geri verdi sağrağı.
İnsanların, tanrıların babası dile geldi, dedi ki:
"Geldin Olympos'a, dertle dolu, Thetis Tanrıça,
bilirim, avutulmaz bir acı var yüreğinde,
gene de söylemem gerek neden çağırdım seni buraya:
Dokuz gündür tartışma var tanrılar arasında,
konumuz kentler yıkan Akhilleus, Hektor'un ölüsü.
Kimi, Argos'u öldüren keskin gözlü tanrı kaçırsın ölüyü, der.
Ama ben vermek isterim bu ünü Akhilleus'a,
ilerde de saklamak için senin saygını, sevgini.
Çabuk git orduya, bildir oğluna buyruğumu:
De ki, tekmil tanrılar öfke içinde,
ölümsüzlerden de ben kızgınım en çok,
koca karınlı gemilerin orda tuttuğu için Hektor'u.
Bakalım benden korkup yanaşacak mı onu geri vermeye.
Ulu yürekli Priamos'a haber salacağım İris'le,
Akhaların gemilerine gitsin, kurtarsın oğlunu,
armağanlarla hoş etsin gönlünü Akhilleus'un."
Böyle dedi, gümüş ayaklı tanrıça dinledi onu.
Bir sıçrayışta atladı Olympos'un doruklarından aşağı,
vardı oğlunun barakasına, hüngür hüngür ağlar buldu onu.
Çevresinde arkadaşları sabah yemeği hazırlıyordu ona,
bol yünlü bir koyun kurban etmişlerdi.
Oturdu ulu anası Akhilleus'un yanı başına,
eliyle okşadı, konuştu, diller döktü:
"Yavrum benim, ne zamana dek yiyeceksin içini,
yemeyi içmeyi unutup ağlaya sızlaya?
Bir kadınla sarmaş dolaş olmak iyi şey,
neden bundan yoksun ediyorsun kendini?

Uzun zaman yaşadığını görmeyecek gözüm,
zorlu kader, ölüm yakın sana.
Ama dinle şimdi beni, haberci geldim Zeus'tan,
tanrılar sana çok kızgın diyor,
en çok da kendisi öfke duyuyor yüreğinde,
koca karınlı gemilerin orda tutuyorsun diye Hektor'u.
Hadi geri ver onu, al kurtulmalığını ölüsünün."
Ayağıtez Akhilleus karşılık verdi, dedi ki:
"Öyle olsun, getirsinler kurtulmalığı, alsınlar ölüyü,
iyi yürekli Olymposlu'nun buyruğu gelsin yerine."
Toplu duran gemiler arasında ana-oğul,
bir sürü kanatlı sözler söylediler birbirlerine.
Bu ara Kronosoğlu gönderdi İris'i kutsal İlyon'a.
"Durma, hızlı İris, çık yola, in Olympos'tan aşağı,
ulu yürekli Priamos'a İlyon'da ilet şu haberi:
Gitsin Akhaların gemilerine, geri alsın oğlunu,
armağanlar götürsün, hoş etsin gönlünü Akhilleus'un.
Gitsin tek başına, almasın yanına bir başka adam.
Yaşlı bir uşak götürebilir yanında,
katırları, güzel tekerlekli arabayı sürer,
sonra da alıp geri getirir kente
tanrısal Akhilleus'un öldürdüğü Hektor'u.
Girmesin yüreğine ölüm korkusu ya da bir başka kaygı,
Hermeias'ı kılavuz vereceğiz ona,
götürecek onu Akhilleus'un yanına dek.
Priamos barakanın içine girdiğinde,
onu ne Akhilleus, ne de başkası öldürecek.
Deli değil Akhilleus, kör değil, sevmez suçu,
saygı duyacak yalvaran adama."
Böyle dedi, İris de koştu haberi götürmeye.
Ağıtlar içinde buldu Priamos'un evini.
İhtiyarın çevresini sarmıştı oğulları avluda,
üstleri başları gözyaşından sırılsıklam.
Ortada o, tepeden tırnağa sarılmış abasına,
bulanmıştı çamura başı, boynu.
Yerlere yuvarlanmış, avuç avuç sürmüştü çamuru.
Kızları, gelinleri evin içinde ağlaşıyordu,
Argoslular elinde can veren yiğitleri anıyorlardı.
Haberci durdu Priamos'un önünde,
usul usul dil döktü ona;

yaşlı Priamos zangır zangır titriyordu.
"Korkmasın yüreğin, Priamos, Dardanosoğlu,
kötü haber vermek için gelmedim buraya,
habercisiyim Zeus'un, isterim iyiliğini,
yukarda Zeus dertli, acıyor sana.
Tanrısal Hektor'u kurtarmanı buyurdu,
armağanlar götüreceksin Akhilleus'a, gönlünün hoşlandığı,
tek başına gideceksin oraya,
yanına almayacaksın başka bir Troyalı,
bir yaşlı uşak götüreceksin yanında,
katırları, güzel tekerlekli arabayı sürecek,
sonra da alıp geri getirecek kente
tanrısal Akhilleus'un öldürdüğü Hektor'u.
Girmesin yüreğine ölüm korkusu ya da başka bir kaygı,
Hermeias'ı kılavuz verecek sana,
o götürecek seni Akhilleus'un yamna dek.
Sen barakanın içine girdiğinde,
seni ne Akhilleus, ne de başkası öldürecek.
Deli değil Akhilleus, kör değil, sevmez suçu,
saygı duyacak yalvaran adama."
Ayağıtez İris böyle dedi, ayrıldı gitti.
Priamos da buyurdu oğullarına,
güzel tekerlekli katır arabasını hazır edin, dedi,
hasır sepeti de bağlayın üstüne.
Sonra güzel kokulu mahzene indi,
yüksek tavanı servi ağacından, hazineler dolu odaya.
Çağırdı Hekabe'yi, karısını oraya, dedi ki:
"Talihsiz karı, Zeus'tan haberci geldi bana,
git Akha gemilerine, dedi, kurtar Hektor'u,
gönlünü hoş edecek armağanlar götür, dedi, Akhilleus'a.
Söyle bakalım, sen ne dersin bu işe.
Git diyor bana güçlü yüreğim,
can atıyorum Akhaların ordusu içine girmeye."
Böyle dedi, kadın da karşılık verdi hıçkıra ağlaya:
"Amanın, nereye uçtu gitti aklın senin,
hani bir zamanlar, hem kendi adamların arasında,
hem yaban illerde çok övülen aklın?
Nasıl istersen Akha gemilerine gitmek tek başına,
nice yiğitler öldüren adamın görünmek gözüne?
Doğrusu demirden bir yürek varmış sende.

Görür görmez ossaat yakalayacak seni,
saygı göstermez o amansız adam, acımaz sana.
Gel, herkesten uzak, oturup ağlayalım evimizde.
Ta eskiden, doğurduğum zaman Hektor'u,
böyle günler dokumuş ona zorlu kader:
Çevik köpeklere yem olacak o
zorba bir adamın yanı başında,
anasından babasından, evinden uzakta.
Isırmak isterdim o zorbanın ciğerini,
bir geçse elime, koparır yerdim çiğ çiğ.
Alınsa alınsa böyle alınır oğlumun öcü,
bir korkak gibi ölmedi Hektor'um benim,
dayanmasını bildi o erkekçe,
Troya'nın erkekleri, derin kuşaklı kadınları gibi
kaçmayı, korunmayı hiç düşünmeden öldü."

Tanrı yüzlü Priamos buna karşı dedi ki:
"Sarayın uğursuzluk kuşu musun ne?
Gideceğim, alıkoyamazsın beni,
kandıramazsın beni ne desen.
Bir ölümlü insandan gelseydi bu haber,
kurbanları yorumlayan bir biliciden,
ya da bir duacıdan gelseydi,
umursamaz, derdik bir tuzak bu, derdik yalan.
Tanrıçayı duydum ben, gördüm karşımda gözümle,
gideceğim, yabana atamam onun sözünü,
kaderim Akha gemilerinde ölmekse,
böyle ölümün başım üstünde yeri var,
Akhilleus hiç durmasın, öldürsün beni,
ama bir kere kollarım arasına alayım oğlumu,
ağlayayım kana kana, doyasıya."

Böyle dedi, açtı güzel kapaklarını sandıkların,
çıkardı on iki tane çok güzel ruba,
on iki tane düz battaniye, bir o kadar kilim,
on iki ak keten çarşaf, on iki gömlek.
On ölçek altın tartıp ayırdı,
iki parlak üçayak ayırdı, dört de leğen,
değer biçilmez çok güzel bir sağrak ayırdı,
Trakya'ya elçi gittiğinde armağan etmişlerdi ona,
hiçbirini esirgemiyordu yaşlı adam,
artık hiçbir şeyde gözü yoktu onun,

tek kurtulsundu sevgili oğlu.
Avluda biriken Troyalılara ağır sözlerle çıkıştı:
"Ciğeri beş para etmez keratalar, çekilin karşımdan,
size kendi evinizde yas veren şey yok mu,
ne diye başıma dert olursunuz burada?
Zeus'un bana bunca acı vermesi yetmedi mi size,
en yiğit oğlumu öldürmesi yetmedi mi?
Sizin de başınıza gelecek bu, sizin de!
Madem Hektor, benim oğlum, öldü,
artık zor değil Akhalara yakalamak sizi!
İstemem, bu kenti yerle bir görmesin gözlerim,
Hades'in sarayına ineyim daha iyi."
Böyle dedi, kovaladı onları sopasıyla,
onlar da kaçıştılar ihtiyarın önünden.
Çıkıştı ihtiyar oğullarına da, çattı Helenos'a,
Paris'e çattı tanrısal Agathon'a, Pammon'a,
Antiphonos'a, gür naralı Polites'e çattı,
Deiphobos'a, Hippothoos'a, soylu Dios'a.
Azarladı dokuzunu da, sonra buyurdu:
"Hadi çabuk olun, ödlekler, başbelaları,
siz öleydiniz keşke Hektor öleceğine,
öleydiniz hızlı gemiler önünde, topunuz birden!
Ah almmın kara yazısı,
yiğit oğullar yetiştirdim yaygın Troya'da,
hiçbiri kalmadı desem yalan değil.
Tanrıya denk Mestor öldü,
arabasıyla savaşan Troilos öldü,
insandan tanrı Hektor öldü,
bir ölümlünün oğlu değildi o,
sanki bir tanrının oğluydu.
Ares aldı hepsinin canını,
bıraktı şu başbelalarını bana.
Şu yalancıları, oyuncuları bıraktı,
topu hora tepmekte usta,
topunun çalmaktır işi gücü
kendi ilinin kuzularını, oğlaklarını.
Arabayı koşsanıza, ne durursunuz, haydi,
içine koyun koyacağınızı, çıkalım yola."
Böyle dedi, hepsinin ödü koptu.
Bir katır arabası getirdiler, güzel tekerlekli,

yeni yapılmış güzelim bir araba,
sepetini bağladılar üstüne arabanın,
boyunduruğu indirdiler askıdan.
Boyunduruk şimşir ağacındandı,
ortası göbekli, güzel halkayla süslü.
Getirmişlerdi dokuz arşınlık kayışı da.
Cilalı oka dayadılar boyunduruğu,
sonra geçirdiler halkayı değneğe,
göbeğin çevresinde üç kere doladılar kayışı,
okla boyunduruğu ekledilər birbirine,
adamakıllı bağladıktan sonra düğümü,
uçları sarkıttılar aşağıya doğru.
Getirdiler odadan, yüklediler cilalı arabaya
Hektor'un ölüsünü kurtaracak eşsiz armağanları.
Bacakları sağlam, dayanıklı katırları koştular,
bunları Mysialar vermişti Priamos'a armağan diye.
Priamos'un atlarını da koştular boyunduruğa,
onları ihtiyar kendi yetiştirmişti cilalı ahırda.
Priamos'la uşak, ağır düşünceler içinde,
sarayın iç avlusunda koşarken atları,
yüreği yaslı Hekabe çıkageldi,
sağ elinde altın bir sağrak vardı, şarap dolu,
sunu yapmadan gitmelerini istememişti.
Durdu atların yanıbaşında, konuştu, diller döktü:
"Al, şarap sun Zeus Baba'ya,
madem ben istemeden yüreğin iter seni gemilere,
bari düşman elinden dönmen için adak ada.
Sonra yakar kara bulutlu Kronosoğlu'na,
İda Dağı'ndan tekmil Troya ilini görür o,
dile ondan hızlı habercisini, kuşunu,
en sevdiği, en güçlü kuşunu göstersin sana,
sağda uçsun kartalı, göresin onu gözlerinle,
sonra güvenle gidesin gemilerine çevik atlı Danaoların.
Gür sesli Zeus sana işmarını bağışlamazsa,
git demem Argosluların gemilerine,
çok istesen de salık vermem gitmeni."
Tanrıya benzer Priamos karşılık verdi, dedi ki:
"Madem istersin, karı, kırmam seni,
Zeus'a el kaldırıp yakarmak iyi şey,
bakarsın Zeus acır bize."

İhtiyar böyle konuştu, buyurdu kâhya kadına,
dök, dedi, ellerime tertemiz sudan.
Kadın da yaklaştı leğen ibrikle.
Priamos yıkadıktan sonra ellerini,
aldı sağrağı karısının elinden.
Avlunun ortasında durdu ayakta,
gözlerini kaldırdı göğe, döktü şarabı,
dile geldi, yalvardı yakardı:
"İda'dan hükmeden güçlü tanrı, Zeus Baba,
ne olur, Akhilleus acısın, dostça karşılasın beni,
gönder kuşunu, hızlı habercini,
en güçlü, en sevdiğin kuşunu.
Uçsun sağdan, göreyim onu gözlerimle,
sonra güvenle gideyim gemilerine çevik atlı Danaoların."
Böyle yakardı, akıllı Zeus dinledi onu,
ossaat gönderdi kartalı, uçan kuşların en hızlısını,
kara kartal denen kapkara avcıyı.
Varlıklı bir adamın yüksek tavanlı evinde
ne kadar büyükse sağlam kilitli kapı kanadı,
bu kartalın kanatları da o kadar büyüktü.
Göründü sağda, kent üzerinden salındı uçtu,
görenlerin yüzü güldü, ferahladı yürekleri.
İhtiyar hızla bindi arabasına,
avlunun içinden sürdü arabayı
çınlayan kapı kemerinin altından.
Dört tekerlekli arabayı götürüyordu katırlar,
onları uslu akıllı İdaios sürüyordu,
atlar da geliyordu arkadan,
ihtiyar sürüyor, hız veriyordu kamçısıyla,
çabuk insinler diye kentten aşağı.
Arkasından koşuyordu tekmil dostları,
ölüme gidiyormuş gibi ağlaşıyorlardı.
Kentten aşağı inip varınca ovaya,
oğulları, damatları bile döndü İlyon'a gerisin geri,
kalmıştı ovada kala kala iki adam.
Zeus'un gözünden kaçmadı bu, acıdı ihtiyara,
seslendi sevgili oğlu Hermeias'a, dedi ki:
"En çok sen seversin yoldaşlık etmeyi bir insana,
canla başla dinlersin hoşuna gideni,
hadi götür Priamos'u Akhaların koca karınlı gemilerine,

öyle götür ki, hiçbir Danaolu görmesin onu,
görmesin kimse, Peleusoğlu'nun yanına varmadan o."
Zeus böyle dedi, Argos'u öldüren tanrı dinledi onu.
Ossaat bağladı ayaklarına güzel sandallarını.
Bu tanrısal altın sandalları giyince o,
rüzgârlarla bir olur, uçardı sularda, sonsuz toprakta.
Güçlü tanrı aldı değneğini eline, uçtu,
bu değnekle kapardı gözlerini insanların,
ya da isterse uyandırırdı uyuyanları.
Vardı çabucak Troya ve Hellespontos Ovası'na,
genç bir soylu kişi kılığında yola çıktı,
bıyıkları yeni terlemiş, en güzel yaşta.
Yolcular bu ara, İlos'un mezarını geçmişlerdi.
Hayvanları sulamaya durdular ırmak kıyısında.
Baştan başa karanlık kaplamıştı toprağı.
Priamos'un uşağı Hermeias'ı yanı başında gördü,
dile geldi, Priamos'a dedi ki:
"Aç gözünü, Dardanosoğlu, aç gözünü
bir adam görüyorum, belki birazdan parçalar bizi.
Ya durmayalım kaçalım atlarımızla,
ya da gidelim yalvaralım, kapanalım dizlerine,
belli olmaz, bakarsın yüreği acır bize."
Uşak böyle dedi, ihtiyarın gücü kurudu,
yamrı yumru gövdesinde tüyleri oldu diken diken.
Öylece durdu, bakakaldı,
ama kılavuz tanrı yaklaştı ona,
aldı ihtiyarın elini, seslendi:
"Nereye götürürsün, baba, atlarını, katırlarını,
öbür ölümlüler uyurken, tanrısal gecede?
Korkmaz mısın öfke soluyan Akhalardan?
Senin can düşmanındır onlar, dururlar az ötede.
Onlardan biri hızla kara gecede ya görürse seni,
görürse bu kadar mal götürürken, ne dersin ona?
Sen de yaşlısın, yanındaki de,
saldırırlarsa nasıl savunursunuz kendinizi?
Ama ben kötülük etmem sana,
çok benzersin babama benim.
Bütün gücümle korurum seni başkalarından."
Tanrıya benzer Priamos, buna karşı dedi ki:
"Dediğin doğru, oğlum, çok doğru.

Ama bir tanrı gene uzatıyor elini üstüme,
çıkardı yoluma senin gibi uğurlu bir yolcuyu.
Dipdiri, boylu boslusun, akıllısın da,
mutlu bir ana babanın oğlusun, besbelli."
Argos'u öldüren kılavuz tanrı karşılık verdi ona:
"Gereken neyse onu söyledin, ihtiyar,
ama apaçık konuş, söyle bana:
Nereye gönderirsin bütün bu hazineyi,
saklansın diye, yabancı illere mi?
Yoksa kutsal İlyon'dan göç mü var?
Gücünüz mü kurudu en yiğit adamınız öldü diye,
oğlundu o, hiç de geri kalmadı Akhalardan."
Tanrıya benzer Priamos karşılık verdi, dedi ki:
"Kimsin sen, iki gözüm, anan baban kim?
Ne güzel söz edersin bahtı kara oğlumdan benim."
Argos'u öldüren kılavuz tanrı dedi ki:
"Tanrısal Hektor'la, ihtiyar, denemek mi istersin beni?
Erlere ün veren savaşta sık sık gördüm onu,
Argosluları sürüp öldürürken gördüm,
onları kıtır kıtır keserken gördüm sivri tunçla.
Akhilleus bırakmadı savaşalım, Atreusoğlu'na kızmıştı.
Ben seyisiyim Akhilleus'un,
ikimiz bir gemide geldik buraya, sağlam gemide.
Myrmidonlardanım, Polyktor'dur babam,
varlıklı bir adam, ama senin gibi yaşlı,
altı oğlu var benden başka, ben yedincisi.
kura bana çıktı, geldim buralara.
Şimdi de geldim gemilerden ovaya doğru.
Parlak gözlü Akhalar, şafak sökünce,
kentin çevresinde başlayacak savaşa,
hepsi kudurur aylak oturmaktan,
kralları tutamaz onların savaş coşkunluğunu."
Yaşlı Priamos karşılık verdi ona:
"Akhilleus'un seyisiysen, söyle bana tam gerçeği,
benim oğlum şu anda gemilerin yanında mı,
Akhilleus parça parça etti de köpeklere mi attı yoksa?"
Argos'u öldüren kılavuz tanrı da şöyle dedi:
"Yok, ihtiyar, ne köpekler yedi onu, ne kuşlar,
durur Akhilleus'un gemisi yanında,
yatar barakada olduğu gibi,

on ikinci şafak söktü orada yatalı,
çürümedi derisi, kurtlar girmedi gövdesine,
savaşta ölen adamı kemirip bitiren kurtlar.
Gerçi her sabah Şafak söktüğünde
sürükler onu hiç acımadan
sevgili dostunun mezarı çevresinde,
ama gene bozamadı onun bedenini.
Kendin de görürsün gitsen, yatar taptaze,
yıkanmış üstündeki kan, pisliği yok,
kapanmış aldığı tekmil yaralar,
oysa nice adamlar salmıştı tunçlarını üstüne,
Mutlu tanrılar bakıyor senin oğluna,
ölüsünü bile çok seviyorlar, çok."
Böyle dedi, ihtiyar da sevindi, şöyle dedi ona:
"Ölümsüzlere yaraşan armağanları sunmak
ne iyi şey, yavrum, ne iyi şey!
Bütün sağlığında benim oğlum,
benim oğlum var mıydı bilmem ki!
Olymposlu tanrıları hiç unutmadı.
Tanrılar da düşündü onu ölümünde bile.
Al sen gene benden bu güzel bardağı,
kılavuzum ol, tanrılarla koru beni,
varayım gideyim Peleusoğlu'nun barakasına."
Argos'u öldüren kılavuz tanrı ona dedi ki:
"Sınamak istersin, ihtiyar, toy gördün beni,
Akhilleus'tan gizli alamam armağanını.
Onu yoksun etmekten korkar yüreğim,
kötü şeyler gelir sonra başıma.
Ama ta ünlü Argos'a dek
canla başla kılavuzluk ederim sana,
ister hızlı gemiyle, ister yaya.
Saldıramaz hiç kimse, hor göremez kılavuzunu."
Der demez, bindi atlı arabaya,
çabucak aldı eline kamçıyla dizginleri,
soylu bir güç verdi atlarla katırlara.
Gemileri çeviren duvarla hendeğe vardılar.
Hazırlıyordu bekçiler akşam yemeğini.
Kılavuz tanrı uyku döktü hepsinin üstüne.
sürgüleri çekip açtı kapıları,
Priamos'u, parlak armağanları soktu içeri.

Peleusoğlu'nun barakasına vardılar az sonra,
Myrmidonlar yapmıştı ona bu barakayı
doğradıkları iri çam kütüklerinden.
Islak ovadan sazlar kesmişlerdi,
örmüşlerdi üstüne sık bir çatı.
Çevresine kazıklar dikmişlerdi yan yana,
bir avlu yapmışlardı efendiye, kocaman.
Çam ağacından koca bir sürgü tutuyordu kapıyı,
o sürgüyü üç Akhalı koyabilirdi yerine,
üç kişi kaldırabilirdi kapıların kilidini,
oysa Akhilleus koyardı yerine onu tek başına.
Kılavuz Hermeias açtı kapıyı ihtiyara,
Peleusoğlu'na gelen armağanları aldı içeri,
yere atladı arabadan, ihtiyara dedi ki:
"Seni buraya ölümsüz bir tanrı getirdi,
Hermeias'ım ben, babam beni kılavuz verdi sana.
Artık burda ayrılacağım senden,
görünmek istemem Akhilleus'un gözüne.
Yakışık almaz böyle apaçık uğraşması
ölümsüz bir tanrının ölümlü insanlarla.
Gir sen içeri, kapan Peleusoğlu'nun dizlerine,
yakar babası adına, güzel saçlı anası adına,
yakar oğlu adına, yumuşatmaya bak yüreğini."
Hermeias böyle dedi, döndü Olympos'a.
Priamos da arabadan yere indi.
Sen burda kal, dedi İdaios'a,
İdaios da kaldı orda atlarla, katırlarla.
Yaşlı Priamos ossaat dalıverdi içeri,
Zeus'un sevdiği Akhilleus'u buldu içerde.
Bir başınaydı, dostları ötede oturmuştu.
Automedon'la Alkimos, Ares'in filizi.
didinip duruyorlardı çevresinde,
Akhilleus yemeğini yeni bitirmişti,
yemiş içmiş, masası duruyordu öylece.
Priamos girdi içeri kimseye görünmeden,
gitti durdu Akhilleus'un yanında,
sarıldı dizlerine, öptü ellerini,
nice oğullarının almıştı canını
o korkunç eller, o kanlı eller.
Hani bir insan vardır, tanrı karartır gözünü,

yurdunda adam öldürdükten sonra o insan,
yaban ellerde sığınır varlıklı bir adamın evine,
girince içeri şaşakalır onu gören;
Akhilleus da Priamos'u görünce öyle şaşırdı.
Ötekiler de şaşırıp baktılar birbirlerine.
Priamos dile geldi, yakardı Akhilleus'a:
"Tanrısal Akhilleus, getir aklına babanı.
Şimdi olmalı o da benim yaşımda,
varmıştır uğursuz ihtiyarlığın eşiğine.
Belki çevresinde komşuları bugün üzer onu,
belayı savacak kimsesi yoktur yanında.
Ama duyar hiç olmazsa yaşadığını senin,
gün boyunca sevinir gönlünde,
oğlum dönecek Troya'dan, göreceğim onu, der.
Oysa benim bahtım ne kadar kara,
yiğit oğullar yetiştirdim yaygın Troya'da,
ama kalmadı bana onların hiçbiri.
Geldiği gün Akhaoğulları buraya,
oğullarım vardı benim elli tane,
on dokuzu bir ana karnından doğmuştu,
ötekileri sarayın kadınları vermişti bana.
Saldırgan Ares kırdı çoğunun dizlerini.
Biri gözümün bebeğiydi, korurdu kentimi, halkımı,
yurdunu savunurken geçen gün sen öldürdün onu da,
onun için geldim Akha gemilerine, Hektor için,
değer biçilmez kurtulmalıklar getirdim sana.
Saygı göster tanrılara, Akhilleus, bana da acı,
ne olur, kendi babanı getir aklına,
ben daha acınacak durumdayım ondan,
yeryüzünde hiçbir ölümlü katlanmadı benim katlandığıma:
Oğlumu öldürenin ağzına uzatıyorum yalvaran elimi."
Yaşlı Priamos böyle dedi,
babasına ağlamak isteği uyandırdı Akhilleus'ta.
Elinden tuttu, yavaşça itti ihtiyarı.
İkisi de daldılar anılara:
Priamos yığılıp kalmıştı Akhilleus'un ayağı dibinde,
yiğit öldüren Hektor'a ağlıyordu hıçkıra hıçkıra.
Akhilleus da bir yandan babasına ağlıyordu,
bir yandan Patroklos'a ağlıyordu bağıra çığıra.
Hıçkırıklar ve çığlıklarla doldu evin içi.

Tanrısal Akhilleus doya doya ağladı,
ağlama isteği birden kesildi yüreğinde, gövdesinde,
oturduğu yerden birden kalktı,
tuttu elinden kaldırdı ihtiyarı,
acımıştı ak sakalına, ağarmış başına,
Kanatlı sözlerle seslendi ona, dedi ki:
"Talihsiz adam, ne acılar çekmiş yüreğin!
Nasıl göze aldın gemilere gelmeyi tek başına,
nasıl göze aldın benim gözüme görünmeyi?
Ben ki öldürdüm nice soylu oğullarını senin.
Demirden bir yürek varmış göğsünde.
Hadi gel, otur üstüne şu iskemlenin,
bırak uyusun bağrımızda acılar.
Ne yapalım yasımız çok büyükse,
ne çıkar yürek donduran iniltilerden!
Talihsiz ölümlülere tanrılar şu kaderi dokudu:
Yaşayacak insanlar acı içinde.
Ama ölümsüzlerin hiçbir kaygısı yok.
İki tane küp durur Zeus'un eşiğinde,
biri kötü, biri iyi bağışlarla dolu.
Zeus karıştırır bunları, sunar ölümlülere,
iyisinden de, kötüsünden de pay alır insanoğlu.
Ama yalnız kötü bağıştan pay alırsa bir adam,
yoksul olur, hor görülür,
zorlu açlıkla sürünür tanrısal toprak üstünde,
tanrılar, insanlar dönüp de bakmaz yüzüne.
Parlak armağanlar verdi tanrılar Peleus'a
doğduğu günden ta bugüne dek,
Peleus tekmil insanları geçerdi mutlulukta,
Myrmidonların başına kral olmuştu,
ölümlüydü, ama vermişlerdi koynuna bir tanrıçayı.
Mutsuzluk payı verdi bir gün tanrı ona da,
yerine geçecek çocukları olmuyordu,
bir tek oğlu oldu, o da kısa ömürlü.
Ben de bakamıyorum ona yaşlılığında,
yurdumdan çok uzakta, Troya'dayım,
sana dert olmaya geldim, çocuklarına dert olmaya.
Bir zamanlar duyardık, ihtiyar, senin de mutlu olduğunu:
Makar'ın ili Lesbos'tan ta Phyrgia'ya,
ordan ucu bucağı yok Hellespontos'a dek

ne kadar toprak varsa, işte oralarda,
zenginliğinle, bol çocuklarınla geçermişsin herkesi.
Ama göklü tanrılar bela getirdi senin de başına,
işte na, ilinin çevresinde hep savaş, hep boğuşma.
Dayan, ihtiyar, böyle ağlayıp sızlama yüreğinde.
Durmadan oğluna yas tutmanın sonu ne?
Taş çatlasa diriltemezsin onu,
ne istersin, başına bir başka bela gelmesini mi?"
Tanrıya benzer ihtiyar karşılık verdi, dedi ki:
"Beni burda oturtma, tanrının beslediği,
bu çatının altında, Hektor'un ölüsü
bakımsız kaldıkça, oturtma beni.
Çabuk kurtar onu, göreyim ölüsünü gözümle,
sana getirdik bu zengin kurtulmalığı, al hadi.
Madem bağışladın hayatımı bana,
madem bıraktın göreyim gün ışığını,
dilerim göresin hayrını, dönesin baba toprağına."
Ayağıtez Akhilleus yan gözle baktı ona, dedi ki:
"Kızdırma artık beni, ihtiyar,
ben de düşündüm Hektor'u sana geri vermeyi,
Zeus'tan haberci geldi anam bana,
deniz ihtiyarının kızı geldi, beni doğuran.
Anladım şunu da, kaçmadı gözümden,
seni Akha gemilerine bir tanrı getirdi.
Hiçbir ölümlü, çok genç bile olsa,
gelmeyi göze alamazdı ordumuza dek,
kimse kaçamazdı gözünden bekçilerin,
kimse kolay kolay kaldıramazdı kapımızın sürgüsünü.
Bırak beni, yüreğimdeki acıları kabartma,
Zeus'a yalvarıcı ol, ne olursan ol,
onun buyruğuna karşı gelir, kovarım seni burdan."
Böyle dedi, ihtiyar da korktu, dinledi onu,
Peleusoğlu bir aslan gibi fırladı kapıdan dışarı,
iki seyisi arkasından gidiyordu,
bunlar yiğit Automedon'la Alkimos'tu,
Patroklos'tan sonra onları severdi en çok.
Onlar çözdü boyunduruktan atları, katırları,
aldılar içeri ihtiyarın uşağı gür sesli haberciyi,
oturttular onu bir iskemleye.
Kurtulmalığı indirdiler güzel tekerlekli arabadan,

Hektor'un ölüsü için Priamos'un getirdiği.
İki keten çarşafla bir entari bıraktılar arabada,
bunlar, ölüyü eve götürürken, sarmak içindi.
Akhilleus çağırdı hizmetçileri, buyurdu,
gidin, dedi, yıkayıp yağlayın ölüyü,
onu gözden ırak bir yere götürmüştü,
Hektor'u görmesini istememişti Priamos'un,
görürse belki taşardı yüreğinde öfkesi,
kışkırtırdı Akhilleus'u, Akhilleus da öldürürdü onu,
Zeus'un buyruklarına karış gelmiş olurdu.
Yıkadı hizmetçiler ölüyü, ovdular yağla,
sardılar bir entariye, güzel bir keten çarşafa.
Akhilleus kaldırıp yatırdı Hektor'u döşeğe,
arkadaşları da elbirliğiyle cilalı arabaya taşıdı.
Akhilleus inledi, seslendi sevgili dostuna:
"Darılma bana, Patroklos, Hades'in dibinde duyarsan
tanrısal Hektor'u geri verdiğimi babasına!
Yabana atılmaz kurtulmalıklar sundu bana,
sana da vereceğim bunlardan gereken payı."
Tanrısal Akhilleus böyle dedi, barakasına döndü.
Oturdu gene çok işlemeli tahtına,
dipde duvara dayalı bu tahttan demin kalkmıştı o.
Dile geldi, Priamos'a dedi ki:
"Oğlun serbest, ihtiyar, istediğin oldu,
bir döşekte yatar, Şafak sökünce götür onu.
Hadi bakalım, şimdi doyuralım karnımızı.
Güzel saçlı Niobe'nin de yemek geldi aklına,
oysa on iki çocuğu ölmüştü sarayında,
altı kızı, ergen altı oğlu.
Apollon öfkelenmişti Niobe'ye,
öldürmüştü oğullarını gümüş yayıyla,
kızlarını da okçu Artemis öldürmüştü,
Niobe güzel yanaklı Leto ile bir tutuyordu kendini,
diyordu, Leto iki çocuk doğurdu, bense bir düzine.
İki kişi, Apollon'la Artemis, öldürdü hepsini.
Ölüler yatıp kaldılar kanlar içinde,
kimsecikler yoktu onları gömecek,
herkesi taşa çevirmişti Kronosoğlu.
Göklü tanrılar gömdü ölüleri onuncu günü,
işte o gün yemek geldi Niobe'nin aklına,

gözyaşı dökmekten yorgun düşmüştü.
Bugün Sipylos kayalarında, ıssız doruklarında,
Akheloos Irmağı kıyısında oynaşan superilerinin
yatakları var derler ya, işte oralarda,
tanrı buyruğuyla taş olmuştur Niobe,
yüreğine sindirir durur acılarını.
Hadi, tanrısal ihtiyar, biz de doyuralım karnımızı gel,
sonra oturur ağlarsın sevgili oğluna,
dönünce İlyon'a ağlarsın bol bol."
Ayağı çabuk Akhilleus böyle dedi,
kalktı, süt beyaz bir koyun kesti.
Arkadaşları da yüzdüler koyunun derisini,
hazırladılar koyunu töresince,
bir güzel doğrayıp geçirdiler şişlere,
ustalıkla kızartıp çektiler hepsini ateşten.
Automedon aldı ekmeği, dağıttı sofraya,
ekmek güzel sepetler içindeydi.
Etleri de Akhilleus pay etti.
Hepsi uzattı yiyeceklere ellerini.
Yenilip içildikten sonra doyasıya,
Akhilleus'a şaşakaldı Priamos, Dardanosoğlu,
ne güzeldi Akhilleus, boylu bosluydu,
benziyordu yüzü tanrıların yüzüne.
Akhilleus da şaşıyordu Dardanosoğlu Priamos'a,
soylu görünüşüne, konuşmasına şaşıyordu.
Doya doya baktıktan sonra birbirlerine,
ilkin Priamos, tanrı yüzlü ihtiyar söz aldı:
"Çabuk yatır beni, Zeus'un beslediği,
yatalım da varalım yumuşak uykunun tadına.
Gözkapaklarım altında hiç kapanmadı gözlerim,
oğlum elinin altında can verdiği günden bu yana
ağladım, ağladım, sindirdim acıları içime,
avluda, toz toprak içinde yuvarlana yuvarlana.
İlk lokmayı ağzıma bugün koydum,
ışıldayan şarap bugün geçti boğazımdan,
bir lokma yememiş, bir yudum içmemiştim bugüne dek."
Priamos böyle dedi, Akhilleus da arkadaşlarına buyurdu,
hizmetçi kadınlar bir döşek sersinler, dedi, avluya,
güzel, alacalı yastıklar koysunlar üstüne,
yaysınlar kilimleri, örtsünler yumuşak yün örtüleri.

Hizmeçtiler çıktılar odadan ellerinde çırağılarla,
koşuştular sermek için iki döşek.
Ayağıtez Akhilleus şakadan dedi ki:
"Dışarda yatacaksın, çok sevgili ihtiyar,
Akhaların bir danışmanı gelebilir buraya,
gelirler, danışırlar bana arada bir.
Çabuk geçen kara gecede onlardan biri görürse seni,
ossaat gider söyler erlerin başbuğu Agamemnon'a,
karışmam, gecikebilir kurtulması ölünün.
Ama konuş dosdoğru, söyle bana,
kaç gün istersin gömmek için tanrısal Hektor'u,
kaç gün dersen beklerim o kadar gün,
ötekileri de alıkoyarım savaştan."
Tanrıya benzer yaşlı Priamos karşılık verdi, dedi ki:
"Beklersen tanrısal Hektor'un gömme törenini,
çok hoşnut edersin beni, Akhilleus, bunu bil.
Biliyorsun, kentte dört yanımız sarılı,
ormandan odun getirmek de uzun iş,
dağlar uzak, Troyalılarsa korku içinde.
Hadi dokuz gün sarayda ağlayalım ona,
onuncu gün gömelim, halk da yapsın şöleni.
on birinci gün bir tümsek yığarız mezarına,
on ikinci gün gene savaşırız gerekirse."
Çevik ayaklı Akhilleus da dedi ki ona:
"Öyle olsun, ihtiyar Priamos, olsun buyurduğun gibi,
durduracağım savaşı dilediğin güne dek."
Böyle dedi, ihtiyarı sağ bileğinden tuttu,
korku girmesin diye yüreğine.
Az sonra, oracıkta, Priamos'la uşağı,
avluda uyuyakaldılar yumuşak düşler içinde.
Akhilleus da düzenli barakanın dibinde uyudu,
güzel yanaklı Briseis de uzanmıştı yanına.
Öbür tanrılar, arabada savaşan yiğitler,
rahat uykuya daldılar bütün gece.
Ama uyku girmedi koruyucu Hermeias'ın gözüne,
evirip çeviriyordu kafasında şunu:
Kutsal bekçilerden gizli nasıl götürecekti
Kral Priamos'u gemilerden dışarı.
Geldi dikildi Priamos'un başına, dedi ki:
"Hiç mi kötü şeyler geçmez aklından, ihtiyar,

Akhilleus izin verdi diye sana,
düşmanlar arasında nasıl uyursun böyle?
Oğlunu kurtardın, ama verdiğin kurtulmalık az mı?
Bir düşün ya sen yakalanırsan diri diri,
geride oğulların verecek onun üç katını,
bir duymayagörsün Agamemnon, Atreusoğlu,
bilmeyegörsün Akhalar senin burda olduğunu."
Böyle dedi, ihtiyar korktu, uyandırdı uşağını.
Hermeias onlara atları, katırları koştu,
çabucak götürdü onları ordunun arasından,
bir tek kişi bile varmadı farkına.
Ölümsüz Zeus'un oğlu, güzel güzel akan
anaforlu Ksanthos'un varınca sığ yerine,
Hermeias tuttu koca Olympos'un yolunu.
Safran rubalı şafak yayılırken yeryüzüne,
onlar da sürdüler atlarını kente doğru,
sürdüler onları ağlaya sızlaya.
Katırlar da ölüyü taşıyordu.
Troyalı erkekler, güzel kemerli kadınlar bir şey görmediler.
Ama altın Aphrodite'ye benzer Kassandra,
gördü onları Pergamos Tepesi'nden,
tanıdı arabada duran sevgili babasını,
sesiyle kenti çınlatan haberciyi tanıdı.
Baktı katırların çektiği döşeğe,
gördü döşekte uzanmış ölüyü,
bir çığlık attı, koştu bağıra çığıra,
dolaştı boydan boya bütün kenti:
"Gelin, Troyalı erkekler, kadınlar, gelin,
gelin, görün Hektor'u, gelin,
sağken, savaştan dönerken o
nasıl sevinirdiniz nasıl, gelin hadi,
görün kentimizin ışığını, Hektor'umuzu,
tekmil halkın ışığını gelin görün."
Böyle dedi, kent yerinden oynadı,
durmadı bir tek erkek, bir tek kadın,
dayanılmaz bir yas çökmüştü hepsinin içine.
Kapılar önünde karşıladılar ölüyü getireni,
sevgili karısıyla ulu anası en başta,
atılıyorlardı, yola yola saçlarını,
güzel tekerlekli arabanın önüne,

başına sarılıyorlardı Hektor'un.
Çevrelerinde kalabalık hüngür hüngür ağlıyordu.
Yaşlı Priamos arabasından seslenmeseydi halka,
gün batıncaya dek ağlayacaklardı kapılar önünde:
"Çekilin de geçsin katırlar, ağlayın sonra,
götüreyim eve ölüyü, ağlarsınız *doya doya*."
Böyle dedi, onlar da çekilip yol verdiler arabaya.
Ünlü sarayına götürdüler ölüyü,
yatırdılar on delikli bir döşeğe,
ozanlar oturttular yanı başına,
ağıt yakmada çok ustaydı bunlar,
yanık yanık ağıta başladılar,
kadınlar karşılık verdi hıçkırıklarla.
Ak kollu Andromakhe başladı kadınlar ağıtına,
aldı elleri arasına adam öldüren Hektor'un başını:
"Erkeğim benim, göçüp gittin genç yaşında,
gittin, evimizde dul bıraktın beni,
çocuğumuz da ufacık, körpecik,
bizden olan, kara talihli ikimizden,
bilmem, gençlik çağına erer mi ki,
bu kent yerle bir olacak baştan aşağı,
sen öldün, onun koruyucusu, bekçisi,
sen, soylu anaları, çocukları ayakta tutan.
Onları koca karınlı gemiler götürecek yakında,
beni de götürecek gemiler, yavrum, beni de,
sen benim ardımdan geleceksin belki,
şurda burda bayağı işler göreceksin, yavrum,
didineceksin katı yürekli bir efendinin gözü önünde,
belki bir Akhalı surlardan aşağı atacak seni,
Hektor öldürdü diye kardaşını onun,
babasını ya da oğlunu öldürdü diye,
böyle alacak öcünü Hektor'dan.
Amanın, böyle ölüm yürekler acısı!
Savaşlarda hiç yumuşak değildi senin baban,
Hektor'un elinden nice Akhalı dipsiz toprağı ısırdı,
ona tekmil halkın ağlaması bu yüzden.
Dile gelmez acılar bıraktın, Hektor, anana babana,
ama bana kaldı gene en büyük acı.
Ölüm döşeğinden uzatmadın ellerini bana,
şöyle güzel bir söz söylemedin ki,

gözyaşı döke döke gece gündüz anayım onu."
Andromakhe böyle dedi ağlaya ağlaya,
kadınlar karşılık verdi hıçkırıklarla.
Hekabe aldı sözü, başladı sonsuz bir ağıta:
"Hektor, yüreğimin en çok sevdiği oğul!
Sağlığında gözbebeğiydin sen tanrıların,
onlar kaderin yazdığı ölümde de saydılar seni.
Ayağıtez Akhilleus yakalayınca öbür çocuklarımı,
gider satardı ekin vermez denizin ötesinde,
Samos'ta, İmbros'ta, dumanlı Lemnos'ta.
Ama uzun, keskin kargısıyla alınca senin canını,
kaç kez sürükledi ölünü Patroklos'un çevresinde,
sendin Patroklos'un canına kıyan,
ne oldu ki, Patroklos'u diriltebildi mi?
Şimdi sen, sözümü duyarmış gibi,
yatıyorsun evinde taptaze,
benzersin Apollon'un tatlı okuyla vurduğu insanlara."
Hekabe böyle dedi ağlaya ağlaya,
dinmez bir yas uyandırdı yüreklerde.
Sonra Helene başladı ağıt yakmaya:
"Kayınlarım arasında, Hektor, severim en çok seni,
tanrı yüzlü Aleksandros'tur kocam benim,
aldı beni Troya'ya o getirdi,
gelmeseydim, orada öleydim keşke.
Tam yirmi yıl oldu ordan geleli,
yirmi yıl oldu ayrılalı baba toprağından,
duymadım senden bir kötü söz, hiç azarlamadın beni,
sarayda biri çıkışacak olsa bana,
kaynım, güzel rubalı görümcelerim, eltilerim, kaynanam,
–kaynatama söz yok, yumuşaktı bir baba gibi–,
tatlı sözlerle ossaat susturdun onu.
Hem sana ağlarım bu yüzden,
hem talihsiz başıma ağlarım.
Engin Troya'da dostum yok senden başka.
herkes sırt çeviriyor, sevmiyor beni hiç kimse."
Helene böyle dedi ağlaya ağlaya,
inim inim inledi kalabalık halk.
Sonra yaşlı Priamos seslendi adamlarına:
"Haydi, Troyalılar, şimdi odun getirin kente,
korkmayın pusu kurar diye Argoslular;

Akhilleus kara gemilerden buraya gönderirken beni,
on ikinci şafak sökmeden size bir şey yapmam, dedi."
Yaşlı Priamos böyle konuştu.
Onlar da öküzleri, katırları koştular arabalara;
az sonra da toplandılar kentin önünde.
Dokuz gün odun taşıdılar yığın yığın.
Ölümlülere parlayan şafak sökünce onuncu günü,
gözyaşı içinde götürdüler Hektor'un ölüsünü,
koydular yığınların tepesine, verdiler ateşe.
Gül parmaklı Şafak sabah erken parlayınca,
ünlü Hektor'un ölüsü çevresinde toplandı bütün halk.
Hepsi geldi bir araya, topluluk kuruldu,
parıldayan şarapla söndürdüler odun yığınını,
söndürdüler ateş gücünün sardığı her şeyi,
sonra topladı kardeşleri, dostları ak kemikleri,
hepsinin yanaklarından iri yaşlar dökülüyordu.
Kemikleri alıp kodular bir altın kutuya,
erguvan rengi yumuşak örtülerle sardılar kutuyu.
Sarar sarmaz indirdiler derin bir çukura,
ekli kocaman taşlarla ördüler üstünü.
Sonra bir mezar tümseği yapmaya başladılar,
gözcüler diktiler çepeçevre, dört bir yana,
mezar bitmeden Akhalar saldırmasın diye.
Bir mezar tümseği olunca toprak, kabara kabara,
gerisin geri döndü hepsi kente,
toplanıp bir güzel kutladılar çok ünlü şöleni
Zeusoğlu Kral Priamos'un sarayında.
İşte böyle yapıldı atları iyi süren Hektor'un cenaze töreni.

İLYADA'DA GEÇEN ADLAR

Aşağıda verdiğimiz ad sözlüğünde İlyada'da geçen bütün adlar sıralanmıştır. Adlar çeviride kullandığımız (transcription) yazılışa göre yazılmış ve dizilmiştir. Bu adların İlyada metninde ne gibi durumlarda geçtiği kısaca anlatıldıktan sonra, metindeki yerleri bölüm (romen sayı) ve mısralar (normal sayı) işaretleriyle belirtilmiştir. İlyada'da geçen yer adlarının –özellikle Anadolu'dakilerin– bugünkü karşılığını elden geldiğince göstermeye çalıştık. Ne var ki, bu adların birçoğu efsaneye karışmış ve ilkçağ haritalarının yapıldığı zamanlarda kaybolmuş ya da değişmiş olduğundan bu yerleri Heinrich Kiepert'in başvurduğumuz Atlas Antiquus'unda bulmak mümkün olmamıştır. Elimizde bir Homeros haritası da yoktur.

Bu sözlüğü hazırlamak için Paul Mazon'un "Les Belles Lettres" yayınında çıkan İlyada metnini ve Fransızca çevirisinin dördüncü cildindeki Index'i esas tuttuk, ancak ad listesini Türkçe yazılışına göre değiştirdik ve adları Yunanca metinle kontrol ederken bulduğumuz bazı yanlışları da düzelttik. Bütün çabalarımıza karşın, bu sözlüğün yanlışsız çıkacağını ummuyoruz. Gene de okuyucularımıza İlyada'nın karışık ve çok adlı metnini okuyup anlamak yönünden yararı dokunur düşüncesiyle yayınlıyoruz.

A

ABANTLAR (Abantlar): Euboia Yarımadası'nda yaşayan kavim, II 536-545. IV 464.

ABARBAREE (Abarbaree): Bir Nymphe, yani superisinin adı, VI 22.

ABAS (Abas): Eurydamas'ın oğlu, Troyalı bir savaşçı. Diomedes tarafından öldürülür, V 148-151.

ABİO (Abiolar): Nerede oturdukları bilinmeyen bir kavim, XIII 6.

ABLEROS (Ableros): Troyalı savaşçı, Antilokhos eliyle öldürülür, VI 32-33.

ABYDOS (Abüdos): Çanakkale Boğazı'nda, Sestos'un karşısında bulunan bir şehir, bugün Naraburnu, II 836. XVII 584.

ADAMAS (Adamas): Asios'un oğlu, Troyalı savaşçı, XII 149. Antilokhos'u vuramaz, Merion tarafından öldürülür, XIII 560-575.

ADMETOS (Admetos): Pheres'in oğlu, Tesalya Kralı, II 713-715.

ADRESTEİA (Adresteya): Mysia'da bir şehir, II 828.

ADRESTOS (Adrestos): Merops'un oğlu, Troyalı önder, II 828-834.

ADRESTOS (Adrestos): Argos ve Sikyon Kralı, II 572. XIV 121.

ADRESTOS (Adrestos): Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından yakalanır ve Agamemnon tarafından öldürülür, VI 37-65.

ADRESTOS (Adrestos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür XVI 694.

AGAMEDE (Agamede): Augias'ın kızı, Mulios'un karısı, XI 740-741.

AGAMEMNON (Agamemnon): Atreus'un oğlu, Argos ve Mykene Kralı. Akhilleus ile kavgası, I 1-317. Öfkesi, I 318-392. Düşü, II 5-143; 221-244; 369-393; 402-420; 477-483. Buyruğundaki şehirler, II 569-580. Arkadialılara bir donanma verir, II 612-614. Talthybios'u gemilere gönderir. III 118-120. Görünüşü, III 166-190. İkili savaş için antlaşma, III 267-294. Paris'le Menelaos'un ikili savaşında zaferi Menelaos'a verir, III 455-461. Yaralı Menelaos'u avutur ve hekim Makhaon'u çağırır, IV 148-197. Akhalar ordusunu teftiş eder, IV

223-421. Odios'u öldürür, V 38-42, Deikoon'u öldürür, V 528-540. Elatos'u öldürür, VI 33-35. Adrestos'u öldürür, VI 53-65. Menelaos'u vazgeçirir Hektor'a karşı gelmekten, VI 104-121. Akha krallarına bir şölen verir, VII 313-322. Savaşa ara vermeyi kabul eder, VII 405-412. Akhalara güç verir, VIII 217-252. Teukros'u kutlar, VIII 278-291. Akhalara Troya'dan ayrılmayı salık verir, IX 9-88. Yaşlılara bir yemek verir, IX 89-91. Akhilleus'a barışma teklifleri, IX 114-161; 260-299. Odysseus'a elçiliğin verdiği sonucu sorar, IX 669-675. Gece Akhaları toplantıya çağırır, X 1-271. Orduyu savaşa çağırır, XI 15-46. Yiğitlikleri, XI 91-247. Bienor ile Oileus'u öldürür, XI 91-100. İsos ile Antiphos'u öldürür, XI 101-121. Peisandros ile Hippolokhos'u öldürür, XI 122-147. İphidamas'ı öldürür, XI 218-247. Kendisini yaralayan Koon'u öldürür ve savaş meydanından ayrılır, XI 248-283, Nestor ve öbür Akha önderleri ile konuşup gece kaçmayı teklif eder, XIV 27-108. Akhilleus'la barışması, XIX 40-275. Patroklos'un ölüsünü yakmak için odun getirilmesini buyurur. XXIII 110-112. Kargı yarışmasına katılır, XXIII 884-897.

AGAPENOR (Agapenor). Ankaios'un oğlu, Arkadialıların önderi, II 603-614.

AGASTROPHOS (Agastrofos): Paion'un oğlu, Diomedes tarafından yaralanır ve öldürülür, XI 338-375.

AGATHON (Agaton): Priamos'un oğlu, XXIV 249.

AGAUE (Agaue): Bir Nereus kızı, XVIII 42.

AGELAOS (Agelaos): Phradmon'un oğlu, Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür, VIII 253-260.

AGELAOS (Agelaos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, XI 302.

AGENOR (Agenor): Antenor'un oğlu, Troyalı önder, Elephenor'u öldürür, IV 464-472. Duvara saldırır, XII 93. Yaralı Helenos'u tedavi eder, XIII 598-600. Klonios'u öldürür, XV 340. Apollon Akhilleus'u aldatmak için Agenor'u kullanır, XXI 544-611.

AGRİOS (Agrios): Portheus'un oğlu, XIV 115.

AİAS (Ayas): Oileus'la Eriopis'in oğlu, Lokrislilerin önderi, II 527-535. Ordusunu Agamemnon teftiş eder, IV 272-292. Akhaları savunmaya çağırır. XII 265-289. Poseidon'u tanır, XIII 66-75. İmbrios'un silahlarını soyar, XIII 197-205. Hektor'a karşı koyar, XIII 673-722. Satnios'u yaralar, XIV 440-448, Kleobulos'u öldürür, XVI 330-334. Patroklos'un ölüsünü kaçırır, XVII 700-761. Araba yarışı hakkında İdomeneus'la kavga eder, XXIII 473-498. Koşuya katılır, XXIII, 740-797.

AİAS (Ayas): Telamon'un oğlu, Selamislilerin önderi, II 557-558.

Akhilleus'tan sonra Akhaların en yiğidi, II 768-769. Görünüşü, III 225-229. Ordusunu Agamemnon teftiş eder, IV 272-292. Simoeisli' yi öldürür, IV 473-493. Amphios'u öldürür, V 610-626. Akamas'ı öldürür, VI 5-11. Hektor'la dövüşür, VII 175-312. Yaralı Teukros'u korur, VIII 330-334. Akhilleus'a elçi gider, IX 169-713. Diomedes tarafından uyandırılır ve gece toplantısına katılır, X 175-271. Doryklos'u öldürür, Pandokos'u, Lysandros'u, Pyrasos'u, Pylartes'i yaralar, Troyalıları kovalar, XI 472-497. Geri çekilir, XI 544-595. Akhaları savunmaya çağırır, XII 265-289. Menestheus'un yardımına koşup Epikles'i öldürür, XII 364-405. Hektor'u püskürtüp İmbrios'un silahlarını soyar, XIII 190-205. Hektor'a dayanır, XIII 673-722. Hektor'a meydan okur, XIII 808-828. Hektor'u yaralar, XIV 402-439. Arkhelokhos'u öldürür, XIV 459-475. Hyrtios'u yaralar, XIV 511-512. Birçok Troyalıları öldürür, XIV 520-522. Kaletor'u öldürür, XV 419-421. Teukros'u ok atmaya çağırır, XV 436-441. Teukros'u kışkırtır, XV 471-477. Akhalara güç verir, XV 501-514. Laodamas'ı öldürür, XV 516-517. Akhalara güç katar, XV 560-564. Gemileri savunur, XV 674-746. Troyalıların baskısı önünde geriler, XVI 101-122. Patroklos'un ölüsünü örter, XVII 123-139. Menelaos'a yardım istemesini söyler, XVII 237-245. Hippothoos'u öldürür, XVII 274-303. Phorkys'ü öldürür, XVII 312-315. Akhalara öğüt verir, XVII 356-360. Menelaos'a salık verir Antilokhos'u Akhilleus'a göndersin diye, XVII 626-655. Patroklos'un ölüsünü kaçırır, XVII 700-761. Güreş yarışmasına katılır, XXIII 700-739. Diomedes'e karşı yumruk dövüşüne girişir, XXIII 798-825. Disk atma yarışmasına katılır, XXIII 826-849.

AİGAİ (Aygay): Akhaia şehri, VIII 203.

AİGAİ (Aygay): Poseidon'un denizaltı sarayı, XIII 21-22.

AİGAİON (Aygayon): Dev. I 401-406.

AİGİALOS (Aygialos): Akhaia'nın eski adı, II 575.

AİGİALOS (Aygialos): Paphlagonia'da bir yer, II 855.

AİGİALEİA (Agialeya): Adrastos'un kızı, Diomedes'in karısı, V 410-415.

AİGİLİPS (Aygilips): İthake'ye yakın bir ada, II 633.

AİGİNA (Aygina): Saronik Körfezi'nde bir ada, II 561.

AİGİON (Aygyon): Akhaia şehri, II 574.

AİNEİAS (Ayneyas): Ankhises'le Aphrodite'nin oğlu, Troyalı önder, II 819-823. Pandaros'u kışkırtır Diomedes'e karşı savaşması için, V 166-275. Diomedes tarafından yaralanır, V 297-317. Apollon tarafından kurtarılır, V 431-470. Savaşa döner, V 512-518. Krethon'la Orsilokhos'u öldürür, V 541-572. Duvara saldırır, XII 98-99. İdomeneus' la boy ölçüşür, XIII 458-505. Aphareus'u öldürür, XIII 540-544.

Medon'la İasos'u öldürür, XV 332-338. Merion'u vuramaz, XVI 608-631. Troyalıları kışkırtır ve Leiokritos'u öldürür, XVII 333-345. Akhilleus'un atlarını ele geçirmeye çalışır, XVII 491-536. Hektor'la birlikte Akhaları püskürtür, XVII 753-761. Akhilleus'a karşı savaşır, XX 75-352.

AİNİENLER (Aynyenler): Tesalyalı kavim, II 749-750.

AİNİOS (Aynyos): Paionialı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XXI 210.

AİNOS (Aynos): Trakya şehri, IV 520.

AİPEİA (Aypeya): Messenia şehri, IX 152; 294.

AİPY (Aypü): Triphylia şehri, II 592.

AİPYTOS (Aypütos): Eski bir Arkadia Kralı, II 604.

AİSEPOS (Aysepos): Marmara'ya dökülen bir ırmak, bugün Gönençay, II 825, IV 91, XII 17-33.

AİSEPOS (Aysepos): Bukolion'la Abarbaree'nin oğlu, Euryalos tarafından öldürülür. VI 21-28.

AİSYETES (Aysüetes): Troyalı yiğit, II 791-794.

AİSYME (Aysüme): Trakya şehri, VIII 304.

AİSYMNOS (Aysümnos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür. XI 303.

AİTHE (Ayte): Agamemnon'un kısrağı, XXIII 294-300; 409; 524-525.

AİTHİKLER (Aytikler): Tesalyalı kavim, II 744.

AİTHİOPLAR (Aytioplar, yüzü yanık, Habeş anlamına gelir): Yüksek Nil bölgesinde oturan bir kavim, I 423, XXIII 206.

AİTHON (Ayton): Hektor'un atı, VIII 185-197.

AİTHRE (Aytre): Pittheus'un kızı, Theseus'un anası, III 144.

AİTOLİALILAR (Aytolyalılar): Yunanistan'da oturan bir kavim, II 638-644. IX 529-599.

AKHİLLEUS (Ahileus): Thetis ile Peleus'un oğlu, Phthia Kralı. Agamemnon'la kavgası, I 1-317. Öfkesi, I 318-427; 488-492. Ülkesi, II 681-694. En üstün Akha yiğidi, II 768-779. Eetion ile oğullarını öldürmesi, VI 414-428. Akhilleus'a elçi gelmesi, IX 181-635. Patroklos'u Nestor'a göndermesi, XI 596-617. Tenedos'u yağma etmesi, XI 625. Odysseus'la Nestor'u Peleus'un sarayında misafir etmesi, XI 771-790. Akhalara yardım etmesi için Patroklos'a izin verir, XVI 1-100; 124-129. Kargısı, XVI 140-144. Myrmidonları silahlandırır, XVI 155-211. Zeus'a yakarır, XVI 220-256. Patroklos'un öldüğü haberini alır, XVIII 1-21. Thetis'in avutması, XVIII 22-147. Çığlığı Troyalılar arasında panik yaratır, XVIII, 148-242. Patroklos'un ölümüne ağlar, XVIII 314-367. Hephaistos'un yaptığı silahları alır, XIX 1-39. Agamemnon'la barışır, XIX 40-275. Patroklos'a ağlar,

XIX 276-348. Yeni silahlarını kuşanır, XIX 349-403. Aineias'a karşı savaşır, XX 75-352. Yiğitçe savaşır, XX 353-503. İphition, Demoleon, Hippodamas, Polydoros'u öldürür, XX 381-420. Hektor'a saldırır, XX 419-454. Dryops, Demukhos, Laogonos, Dardanos, Tros, Mulios, Ekheklos, Deukalion, Rigmos ve Areithoos'u öldürür. Skamandros kıyılarına varır, XXI, 1-33. Lykaon'u öldürür, XXI 34-138. Asteropaios'u öldürür, XXI, 139-204. Birçok Troya yiğitlerini öldürüp ırmağa atar, XXI 205-323; Troya önüne varınca Phoibos Apollon tarafından aldatılır, XXI 514-611. Hektor'u kovalar, XXII 131-187. Tanrıça Athene ona öğüt verir, XXII 188-246. 246. Hektor'la savaşması, XXII 247-305. Hektor'u öldürür, XXII 306-404. Yine Patroklos'a ağlar, XXIII 1-107. Patroklos'a cenaze töreni yapar, XXIII 108-262. Oyunlar tertipler, XXIII 262-897. Hektor'un ölüsüne saygısızlık eder, XXIV 1-21. Hektor'un ölüsünü geri vermek için tanrılardan emir alır, XXIV 120-142. Priamos'a geri verir, XXIV 440-676.

AKSİOS (Aksyos): Trakya Irmağı, bugün Vardar, II 849-850. XVI 288. XXI 141-143; 157-160.

AKSYLOS (Aksülos): Teuthras'ın oğlu, Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür, VI 12-19.

ALASTOR (Alastor): Pyloslu savaşçı, IV 295. VIII 332-334. XIII 421-423.

ALASTOR (Alastor): Lykialı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür, V 677.

ALEİON (Aleyon) Ovası: Kilikya'da bir bölge, VI 201.

ALEKSANDROS (Aleksandros): Bak. Paris.

ALESİON (Alesyon): Elis'te bir kasaba ve bir tepenin adı, II 617. XI 757-758.

ALİZONLAR (Alizonlar): Bithynialı (?) bir kavim, Troyalıların ortağı, II 856-857. V 39.

ALKATHOOS (Alkatoos): Aisyetes'in oğlu, Hippodamia'nın kocası, Troyalı savaşçı, XII 93. İdomeneus tarafından öldürülür, XIII 424-444.

ALKESTİS (Alkestis): Pelias'ın kızı, Admetos'un karısı, II 711-715.

ALKİMOS (Alkimos): Akhilleus'un arkadaşı, XXIV 473-475; 573-575.

ALKİMEDON (Alkimedon): Laerkes'in oğlu, Myrmidonların önderi, XVI 197. XVII 466-506.

ALKMENE (Alkmene): Amphitryon'un karısı, Herakles'in anası, XIV 323-324. XIX 95-133.

ALKYONE (Alküone): Kleopatra'nın ek adı, IX 561-564.

ALOPE (Alope): Phthia'da bir şehir, II 682.

ALPHEİOS (Alfeyos): Triphylia'da bir ırmak, II 592. Ortilokhos'un babası, V 541-546. XI 712; 726-728.

ALTHAİE (Altaye): Meleagros'un anası, IX 555.
ALTES (Altes): Laothoe'nin babası, Leleg'lerin önderi, XXI 84-87. XXII 51.
ALYBE (Alübe): Alizonların başkenti, II 856-857.
AMARYNKEUS (Amarünkeus): Epeioların Kralı, XXIII 629-631.
AMATHYA (Amatüya): Nereus kızı XVIII 48.
AMAZONLAR (Amazonlar): Karadeniz bölgesinden gelme savaşçı kadınlar, III 189. VI 186.
AMİSODAROS (Amisodaros): Karia Kralı, XVI 328-329.
AMOPAON (Amopaon): Polyhaimon'un oğlu, Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, VIII 276.
AMPHİKLOS (Amfiklos): Troyalı savaşçı, Meges tarafından öldürülür, XVI 313-316.
AMPHİDAMAS (Amfidamas): Kythereli bir adam, X 268-269.
AMHİDAMAS (Amfidamas): Opoeisli bir adam, Patroklos oğlunu öldürmüştü, XXIII 86-88.
AMPHİGENEİA (Amfigeneya): Triphylia'da bir şehir, II 593.
AMPHİMAKHOS (Amfimahos): Aktor'un torunu, Kteates'in oğlu, Epeoların önderi, II 615-621. Hektor tarafından öldürülür, XIII 183-197.
AMPHİMAKOS (Amfimahos): Nomion'un oğlu, Karialı önder, Akhilleus tarafından öldürülür, II 867-875.
AMPHİNOME (Amfinome): Nereus kızı, XVIII 44.
AMPHİON (Amfyon): Epeolu savaşçı, XIII 692.
AMPHİOS (Amfyos): Merops'un oğlu, Troyalı önder, II 828-834.
AMPHİOS (Amfyos): Selagos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Aias tarafından öldürülür, V 610-626.
AMPHİTHOE (Amfitoe): Nereus kızı, XVIII 42.
AMPHOTEROS (Amfoteros): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 415-418.
AMYKLAİ (Amüklay): Lakonia'da bir şehir, II 584.
AMYDON (Amüdon): Paionia'da bir şehir, II 849. XVI 288.
AMYNTOR (Amüntor): Ormenos'un oğlu, Phoiniks'in babası, IX 448-461. X 266.
ANKHAİOS (Anhayos): Pleuronlu bir kişi, XXIII 635.
ANKHİALOS (Anhiyalos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, V 608-609.
ANKHİSES (Anhises): Kapys'ün oğlu, Aineias'ın babası, II 819-821. V 268-273 XX 239-240.
ANDROMAKHE (Andromahe): Eetion'un kızı, Hektor'un karısı, Hektor'la buluşması, VI 369-502. Hektor'un atlarına bakması, VIII

185-190. Hektor'un öldüğünü öğrenir, XXII 437-515. Hektor'a ağıtları, XXIV 723-746.

ANEMOREİA (Anemoreya): Phokis'te bir şehir, II 521.

ANTEİA (Anteya): Proitos'un karısı, VI 160-165.

ANTENOR (Antenor): Troyalı önder, II 822. Batı kapılarının üstündeki toplantıda bulunur, III 146-224. Antlaşma sırasında, III 262-313. Troyalılara Helene'yi geri vermeyi salık verir, VII 345-354.

ANTHEDON (Antedon): Boiotia'da bir şehir, II 508.

ANTHEİA (Anteya): Messenia'da bir şehir, IX 151; 293.

ANTİLOKHOS (Antilohos): Nestor'un oğlu. Ekhepolos'u öldürür, IV 457-462. Mydon'u öldürür, V 565-589. Ableros'u öldürür, VI 32-33. Asios'un arabacısını öldürür, XIII 394-401. Hypsenor'un ölüsünü korur, XIII 417-423. Yiğitlikleri, XIII 540-580. Phalkes'le Mermeros'u öldürür, XIV 513. Melanippos'u öldürür, XV 568-591. Atymnios'u öldürür, XVI 317-329. Akhilleus'a gönderilir, XVII 656-699. Akhilleus'a Patroklos'un ölümünü bildirir, XVIII 1-21. Araba yarışına katılır, XXIII 262-652. Koşuya katılır, XXIII 740-797.

ANTİMAKHOS (Antimahos): Troyalı, XI 123-125; 138-142.

ANTİPHATES (Antifates): Troyalı savaşçı, Leonteus tarafından öldürülür, XII 190-192.

ANTİPHOS (Antifos): Thessalos'un oğlu, Yunan önderlerinden, II 676-680.

ANTİPHOS (Antifos): Talaimenes'le göl tanrıçası Gygaie'nin oğlu, Maionialı önder, II 864-866.

ANTİPHOS (Antifos): Priamos'un oğlu, Leukos'u öldürür, IV 489-493. Agamemnon tarafından öldürülür, XI 101-121.

ANTİPHONOS (Antifonos): Priamos'un oğlu, XXIV 250.

ANTRON (Antron): Tesalya şehri, II 697.

APAİSOS (Apaysos): Anadolu şehri, II 828.

APHAREUS (Afareus): Kaletor'un oğlu, Akhalı savaşçı, IX 80-88. Aineias tarafından öldürülür, XIII 540-544.

APHRODİTE (Afrodite): Aşk tanrıçası, Aineias'ın anası, II 819-821. Paris'i Menelaos'un elinden kurtarır, III 373-382. Helene'ye odasına dönmesini söyler. III 383-425. Paris'in koruyucusu, IV 10-12. Yaralı Aineias'ı korur, V 311-317. Diomedes tarafından yaralanıp Olympos'a döner, V 330-430. Here'ye memeliğini verir, XIV 187-224. Troyalıların tarafını tutar, XX 38-74. Ares'in yardımına koşar ve Athene tarafından yaralanır, XXI 416-433. Hektor'un ölüsünü korur, XXIII 184-187.

APİSAON (Apisaon): Phausios'un oğlu, Troyalı savaşçı, Eurypylos tarafından öldürülür, XI 575-580.

APİSAON (Apisaon): Hippasos'un oğlu, Paionialı savaşçı, Lykomedes tarafından öldürülür, XVII 346-351.

APOLLON Bak. Phoibos.

APSEUDES (Apseudes): Nereus kızı, XVIII 46.

ARAİTHYREE (Araytüree): Argos'ta bir şehir, II 571.

ARKADİA (Arkadya): Yunanistan'da bir bölge, II 603-614.

ARKADİALILAR (Arkadyalılar): Yunanistan'da bir kavim, II 603-614. VII 134.

AREİLYKOS (Areylükos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 306-311.

AREİTHOOS (Areytoos): Lykurgos tarafından öldürülür, VII 136-146.

AREİTHOOS (Areytoos): Rigmos'un seyisi, Trakyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 487-489.

ARENE (Arene): Triphylia şehri, II 591. XI 723.

ARES (Ares): Zeus ile Here'nin oğlu, Savaş Tanrısı. Astyokhe ile birleşir ve Askalaphos'la İalmenes'i meydana getirir, II 512-516. Athene tarafından savaş dışı edilir, V 29-34. Yaralı Aphrodite'ye atlarını verir, V 355-363. Otos'la Ephialtes tarafından hapsedilişi, V 385-391. Troyalıları savaşa kışkırtır, V 454-470; 506-518. 592-595. Diomedes tarafından yaralanıp Olympos'a döner, V 841-909. Oğlu Askalaphos'un ölümü için öç almak ister, XV 110-142. Troyalıların tarafını tutar, XX 38-74. Athene'ye saldırır ve yenilir, XXI 391-415.

ARETAON (Aretaon): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, VI 31.

ARETOS (Aretos): Troyalı savaşçı, Automedon tarafından öldürülür, XVII 494-542.

ARGİSSA (Argissa): Tesalya'da bir şehir, II 738.

ARGOS (Argos): Yunanistan'da bir bölge, Agamemnon'un krallığı, I 30. II 108; 115; 287; 348. IV 171.

ARGOS (Argos): Argos bölgesinin başkenti, II 559. Here'nin çok sevdiği şehir, IV 51-52, XIV 119. XV 30. XIX 115.

ARGOS (Argos): Pelasgların Argos'u, Tesalya'da bir ova, II 681.

ARİADNE (Aryadne): Minos'un kızı, XVIII 592.

ARİMOS (Arimos): Kilikya'da bir dağ ya da bir kavim adı, II 781-783.

ARİON (Aryon): Adrastos'un atı, XXIII 336-347.

ARİSBE (Arisbe): Troya bölgesinde bir şehir, II 836; 838. VI 13. XII 96. XXI 43.

ARKESİLAOS (Arkesilaos): Boiotialı önder, II 495. Hektor tarafından öldürülür, XV 329-331.

ARKHELOKHOS (Arhelohos): Antenor'un oğlu, Troyalı önder, II 819-823. Duvara saldırır, XII 99-100. Aias tarafından öldürülür, XIV

459-475.

ARKEPTOLEMOS (Arheptolemos): İphitos'un oğlu, Troyalı savaşçı, VIII 128. Teukros tarafından öldürülür, VIII 309-315.

ARNE (Arne): Boiotia şehri, II 507. VII 9.

ARSİNOOS (Arsinoos): Tenedoslu bir adam, XI 626.

ARTEMİS (Artemis): Zeus ile Leto'nun kızı, Phoibos'un kız kardeşi, Av Tanrıçası, Skamandrios'u yetiştirir, V 51-54. Laodamia'yı öldürür, VI 205. Oineus'a karşı öfkesi, IX 532-549. Troyalıların tarafını tutar, XX 38-74. Phoibos'u Poseidon'a karşı savaşmaya kışkırtırken, Athene tarafından dövülür, XXI 470-513. Niobe'nin kızlarını öldürmesi, XXIV 606-609.

ASAİOS (Asayos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, XI 301.

ASİNE (Asine): Argos bölgesinde bir şehir, II 560.

ASİOS (Asyos): Hyrtakos'un oğlu, Troyalı önder, II 835-839.

ASKALAPHOS (Askalafos): Ares'le Astyokhe'nin oğlu, Minyoların önderi, II 512-516. IX 80-88. Deiphobos tarafından öldürülür, XIII 516-526; XV 111-112.

ASKANİE (Askanye): Mysia veya Bithynia'da (?) bir bölge, II 862-863. XIII 793.

ASKANİOS (Askanyos): Askanialı önder, II 862-863.

ASKANİOS (Askanyos): Askanialı savaşçı, XIII 792.

ASOPOS (Asopos): Boiotia'da bir ırmak, IV 383. X 287.

ASPLEDON (Aspledon): Minyoların şehri, II 511.

ASSARAKOS (Assarakos): Tros'un oğlu, Kapys'ün babası, XX 231-239.

ASTERİON (Asteryon): Tesalya şehri, II 735.

ASTEROPAİOS (Asteropayos): Paionialı savaşçı, XII 102-104, XVII 217; 352-355. Akhilleus tarafından öldürülür, XXI 139-204. Zırhı, XXIII 560-562.

ASTYANAKS (Astüanaks:) Öbür adı Skamandrios, Hektor'la Andromakhe'nin oğlu, VI 399-404; 466-484. XXII 484-507.

ASTYNOOS (Astünoos): Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür, V 144-148.

ASTYNOOS (Astünoos): Protiaon'un oğlu, Troyalı savaşçı, XV 455-457.

ASTYOKHE (Astüohe): Aktor'un kızı, Ares'le birleşip Askalaphos'la İalmenos'u doğurur, II 512-516.

ASTYOKHEİA (Astüoheya): Tlepolemos'un anası, II 657-660.

ASTYPYLOS (Astüpülos): Paionialı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XXI 209.

ASYA Çayırları: II 461, eski Maionia, bugünkü Gediz Ovası. Erken ilkçağda Asya bütün kıtaya değil, yalnız Batı Anadolu'ya verilen bir addır.

ATHENE (Atene) yahut Pallas Athene, Zeus'un kızı, Erdem Tanrıçası, Akhilleus'un öfkesini yatıştırır, I 193-222. Zeus'un *zincire vurmak* isteyişi, I 400. Odysseus'a Akhaların kaçmasını önlemesini buyurur, II 166-182. Akha ordusunu sıraya dizdirir, II 445-454. Erekhteios'u yetiştirmesi, II 546-551. Menelaos'u koruması, IV 7-23. Zeus onu Troyalılara gönderir antlaşmayı bozdurmak için, IV 69-104. Menelaos'tan Pandaros'un okunu uzaklaştırır, IV 69-104. Akhalara güç verir, IV 514-516. Diomedes'i tutar ve Ares'i savaştan uzaklaştırır, V 1-36. Yaralı Diomedes'i avutur, I 114-133. Aphrodite ile alay eder, V 418-445. Savaşa karışır, V 710-909. Hekabe Athene'nin tapınağına gider, VI X86-310. Hektor'la bir Akhalı yiğit arasında ikili savaşı *kabul eder*, *VII* 17-43. Zeus'tan Akhaları tutmasını ister, VI-II 30-37. Akhaları desteklemek için araya girmeye çalışır, VIII 350-437. Zeus'un iradesine boyun eğer, VIII 438-484. Diomedes'le Odysseus'a işmar eder, X 274-298. Tydeus'u desteklemesi, X 285-290. Diomedes'e gemilere dönmesini salık verir, X 507-511. Pylosluları toplaması, XI 714-717. Ares'in savaşa karışmasını önler, XV 121-142. Phoiniks'in kılığında Menelaos'u kışkırtır, XVIII 543-573. Kalkanı Akhilleus'a verir, XVIII 203-206. Akhilleus'u destekler, XIX 349-356. Akhaların tarafını tutar, 33-74. Akhilleus'a cesaret verir, XXI 284-298. Ares'e üstün gelir, XXI 391-415. Aphrodite'yi döver, XXI 416-433. Hektor'un ölümünü geciktirmek istemez, XXII 177-187. Hektor'la Akhilleus'un savaşına karışır, XXII 188-246, Diomedes'e bir kamçı verir ve Eumelos'un arabasındaki boyunduruğu kırar, XXIII 388-392. Araba yarışında zaferi Odysseus'a verir, XXIII 768-784.

ATİNA (aslı: Athenai): Attika'nın başşehri, II 546-551.

ATİNALILAR (aslı: Athenaioi): Attika'nın halkı, II 546-556. IV 328.

ATHOS (Atos): Khalkidike Yarımadası'ndaki bir dağ, XIV 229.

ATREUS (Atreus): Pelops'un oğlu, Thyestes'in kardeşi, Değneği, II 105-106.

ATYMNİOS (Atümnyos): Amisodaros'un oğlu, Maris'in kardeşi, Troyalı savaşçı, Antilokhos tarafından öldürülür, XVI 317-329.

AUGEİAİ (Augeyay): Lokris şehri, II 532.

AUGEİAİ (Augeyay): Lakonia'da bir şehir, II 583.

AUGEİAS (Augeyas): Elis Kralı, XI 701-702.

AULİS (Aulis): Boiotia Limanı, II 303; 496.

AUTOLYKOS (Autolükos): Erkek adı, X 266-267,

AUTOMEDON (Automedon): Diores'in oğlu, Akhilleus'un arabacısı, IX 209. XVI 145-154; 472-475; 684; 844-867, Aretos'u öldürür, XVII 423-542, XIX 395-397, XXIII 563-564, XXIV 473-475; 573-575; 625.

AUTONOOS (Autonoos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, XI 301.
AUTONOOS (Autonoos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 694.

B

BALİOS (Balyos): Akhilleus'un atı, XVI 148-154; 423-542. XIX 400.
BATHYKLES (Batükles): Khalkon'un oğlu, Myrmidon savaşçısı, Glaukos tarafından öldürülür, XVI 593-601.
BATİEİA (Batieya): Troya'ya yakın bir tepe, II 811-815.
BELLEROPHONTES (Bellerofontes): Glaukos'un oğlu, Lykia'da yaptığı yiğitlikler, VI 155-205. Oineus'un konuğu, VI 216-221.
BESSA (Bessa): Lokris şehri, II 532.
BİAS (Biyas): Pyloslu önder, IV 296.
BİAS (Biyas): Akhalı savaşçı, XIII 690-691.
BİENOR (Biyenor): Troyalı savaşçı, Agamemnon tarafından öldürülür, XI 91-100.
BOAGRİOS (Boagrios): Lokris Irmağı, II 533.
BOİBE (Boybe): Tesalya şehri, II 712.
BOİBEİS (Boybeyis): Tesalya'da bir göl, II 711.
BOİOTİALILAR (Boyotyalılar): Yunanistan'daki bir kavim, II 494-510 XIII 685.
BOROS (Boros): Perieres'in oğlu, Polydore'nin kocası, XVI 173-177.
BRİAREUS (Briyareus): Bak, Aigaion.
BRİSEİS (Briseyis): Brises'in kızı, Lyrnessos'ta Akhilleus tarafından köle edilir, I 184; 318-348. II 688-694. IX 106; 132; 247. XIX 175-178; 246; 258-264. Patroklos'a ağıt yakar, XIX 276-346. XXIV 676.
BRİSES (Brises): Troya ilinde Pedasos şehrinin kralı, Briseis'in babası, XIX 291.
BRYSEİAİ (Brüseyay): Lakonia'da bir şehir, II 583.
BUDEİON (Budeyon): Phtiotis'te bir şehir, XVI 572.
BUKOLİON (Bukolyon): Laomedon'un oğlu, VI 21-26.
BUPRASİON (Buprasyon): Elis'te bir şehir, II 615. XI 756; 760. XXIII 631.

D

DAİDALOS (Daydalos): Giritli heykeltıraş, XVIII 592.
DAİTOR (Daytor): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, VIII 275.

DAMASOS (Damasos): Troyalı savaşçı, Polypoites tarafından öldürülür, XII 182-186.

DANAE (Danae): Akrisios'un kızı, Perseus'un anası, XIV 319-320.

DARDANİE (Dardanye): Troya ilinde bir şehir, XX 216.

DARDANİELİLER (Dardanyeliler): Troya ilinde oturan bir kavim, II 819-823.

DARDANOS (Dardanos): Zeus'un oğlu, Erikhtonios'un babası, XX 215-220.

DARDANOS (Dardanos): Bias'ın oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 460-462.

DARES (Dares): Hephaistos'un rahibi bir Troyalı, V 9-11.

DAULİS (Daulis): Phokis şehri, II 520.

DEİKOON (Deykoon): Pergasos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Agamemnon tarafından öldürülür, V 528-540.

DEİOKHOS (Deyohos): Akhalı savaşçı, Paris tarafından öldürülür, XV 341-342.

DEİOPİTES (Deyopites): Troyalı savaşçı, Odysseus tarafından yaralanır, XI 420.

DEİPHOBOS (Deyifobos): Priamos'un oğlu. Duvara saldırır, XII 94-95. Meriones tarafından vurulamaz, XIII 156-164. Hypsenor'u öldürür, VIII 402-416. Aineias'tan yardım ister, XIII 455-468. Askalaphos'u öldürür ve Meriones tarafından yaralanır, XIII 516-639.

DEİPYLOS (Deyipülos): Akhalı savaşçı, V 325-327.

DEİPYROS (Deyipüros): Akhalı savaşçı, IX 80-88. Helenos tarafından öldürülür, XIII 576-580.

DEİSENOR (Deyisenor): Lykialı savaşçı, XVII 217.

DEKSAMENE (Deksamene): Nereus kızı, XVIII 44.

DEMETER (Demeter): Hasat Tanrıçası, Persephone'nin anası, XIV 326.

DEMOLEON (Demoleon): Antenor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 395-400.

DEMUKHOS (Demuhos): Philetor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 457-459.

DEUKALİON (Deukalyon): Minos'un oğlu, İdomeneus'un babası, XIII 451-453.

DEUKALİON (Deukalyon): Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 478-483.

DİOKLES (Diyokles): Orsilokhos'un oğlu, Phere Kralı, V 542-549.

DİOMEDES (Diyomedes): Tydeus'un oğlu, Argos Kralı, II 559-568. Ordularını Agamemnon teftiş eder, IV 365-421. Yiğitlikleri, V 1-26; 84-909. Pandaros tarafından yaralanır, V 95-120. Astynoos'u, Hy-

peiron'u, Abas'ı, Polyidos'u, Ksanthos'u, Thoon'u öldürür, V 144-158, Ekhemmon'la Khromios'u esir alır, V 159-165. Pandaros'u öldürür, V 166-269. Aineias'ı yaralar, V 297-310. Aphrodite'yi yaralar, V 330-351. Apollon tarafından durdurulur, V 431-470. Adamlarına gerilemeyi buyurur, V 596-606. Athene tarafından azarlanıp Ares'i yaralar, V 792-867 Aksylos'la Kalesios'u öldürür, VI 12-19. Glaukos'la karşılaşır, VI 119-236, Paris'in tekliflerini kabul etmemeyi salık verir, VII 399-404, Nestor'un yardımına koşar, VIII 90-197. Agelaos'u öldürür. VIII 253-260. Troya'dan ayrılmayı reddeder, IX 31-51. Şafakla beraber savaşa tekrar başlamayı teklif eder. IX 696-713. Nestor tarafından uyandırılıp Alas'la Meges'i uyandırır, X 150-179. Gece toplantısı X 180-271. Odysseus'la birlikte keşfe çıkar, X 272-579. Dolon'u yakalar ve öldürür, X 338-464. Rhesos'u öldürür, X 469-525. Akha ordugâhına döner, X 526-579. Thymbraios'u ve Merops'un oğullarını öldürür, Agastrophos'u yaralar ve Hektor'la Troyalıları püskürtür, XI 310-367. Agastrophos'u öldürür ve Paris tarafından yaralanır, XI 368-400. Önderlere savaşa dönmeyi salık verir, XIV 109-134. Araba koşusuna katılır, XXIII 262-652. Euryalos'u destekler, XXIII 681-684. Aias'la ikili savaşı, XXIII 798-825.

DİOMEDE (Diomede): Phorbas'ın kızı, Akhilleus'un kölesi, IX 664-665.

DON (Diyon): Euboia şehri, II 538.

DİONE (Diyone): Aphrodite'nin anası. Yaralı Aphrodite'ye bakar, V 370-417.

DİONYSOS (Diyonüsos): Zeus ile Semele'nin oğlu, şarap tanrısı, VI 130-137.

DİORES (Diyores): Amarynkeus'un oğlu, Epeoların önderi, II 615-622. Peiros tarafından öldürülür, IV 517-526.

DİOS (Diyos): Priamos'un oğlu, XXIV 251.

DODONE (veya Dodona): Yunanistan'da bir şehir, II 749-750. XVI 233-234.

DOLON (Dolon): Eumedes'in oğlu, Akhaları gözetlemeye çıkar, X 314-337. Odysseus'la Diomedes'in kurdukları pusuya düşer, öldürülür, X 338-464.

DOLOPLAR (Doloplar): Tesalya kavmi, IX 484.

DOLOPION (Dolopyon): Skamandros'un rahibi, Troyalı duacı, V 76-78.

DOLOPS (Dolops): Klytos'un oğlu, Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, XI 302.

DOLOPS (Dolops): Lampos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Meges'i vurur ve Menelaos tarafından öldürülür, XV 525-545.

DORION (Doryon): Triphylia şehri, II 594.

DORİS (Doris): Nereus kızı, XVIII 45.
DORYKLOS (Dorüklos): Priamos'un oğlu, Aias tarafından öldürülür, XI 489-490.
DOTO (Doto): Nereus kızı, XVIII 43.
DRAKLOS (Drakyos): Akhalı savaşçı, XIII 692.
DRESOS (Dresos): Troyalı savaşçı, Euryalos tarafından öldürülür, VI 20.
DRYAS (Drüas): Lapithlerden biri, VI 263.
DRYAS (Drüas): Trakyalı, Lykurgos'un babası, VI 130.
DRYOPS (Drüops): Priamos'un oğlu, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 455.
DULİKHİON (Dulihyon): İonya Denizi'nde bir ada, II 625.
DYMAS (Dümas): Hekabe'nin babası, XVI 718.
DYNAMENE (Dünamene): Nereus kızı, XVIII 43.

E

EERİBOİA (Eeriboya): Kadın, V 389-390.
EETON (Eetyon): Plakos eteğindeki Thebe şehrinin Kralı, Andromakhe'nin babası, I 366, VI 395-398; 414-420. IX 188. XXII 480-481. XXII 826-829.
EETİON (Eetyon): İmroslu bir adam, XXI 42-43.
EİONEUS (Eyoneus): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, VII 1-12.
EİONES (Eyones): Argos ilinde bir kasaba, II 561.
EİRETRİA (Eyretriya): Euboia şehri, II 537.
EİLESİOS (Eylesyos): Boiotia'da bir yer, II 499.
EKHEKLOS (Eheklos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 694.
EKHEKLOS (Eheklos): Agenor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 474-477.
EKHEKLEUS (Ehekleus): Aktor'un oğlu, Polymele'nin kocası, XVI 186-190.
EKHEMMON (Ehemon): Priamos'un oğlu, Diomedes tarafından esir edilir, V 159-165.
EKHEPOLOS (Ehepolos): Thalysios'un oğlu, Troyalı savaşçı, Antilokhos tarafından öldürülür, IV 457-469.
EKHEPOLOS (Ehepolos): Ankhises'in oğlu, Sikyon sakinlerinden, XXIII 296-299.
EKHİNAİ (Ehinay): Elis karşısında, İonya Denizi'nin adaları, II 625-

626.
EKHİOS (Ehyos): Akhalı savaşçı, Polites tarafından öldürülür, XV 339-340.
EKHİOS (Ehyos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 415-418.
EKSADİOS (Eksadios): Lapithlerden biri, I 264.
ELASOS (Elasos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 696.
ELATOS (Elatos): Troyalı savaşçı, Agamemnon tarafından öldürülür, VI 33-35.
ELEON (Eleon): Boiotia şehri, II 500. X 266.
ELEPHENOR (Elefenor): Khalkodon'un oğlu, Abantların önderi, II 540-545. Agenor tarafından öldürülür, IV 463-472.
ELİS (Elis): Yunanistan'da bir bölge, II 615-624.
ELİSLİLER: Elis'in sakinleri, II 671.
ELONE: (Elone:) Tesalya şehri, II 739.
EMATHİE (Ematye): Makedonya şehri veya Makedonya'nın eski adı, XIV 226.
ENETLER (Enetler): Paphlagonia kavmi, II 852.
ENİOPEUS (Enyopeus): Thebaios'un oğlu, Hektor'un seyisi, Diomedes tarafından öldürülür, VIII 118-123.
ENİSPE (Enispe): Arkadia'da bir yer, II 606.
ENNOMOS (Ennomos): Mysialı önder, Akhilleus tarafından öldürülür, II 858-861. XVII 218.
ENNOMOS (Ennomos): Troyalı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür, XI 422.
ENOPE (Enope): Messenia şehri, IX 150; 292.
ENYEUS (Enüeus): Erkek adı, IX 668.
ENYO (Enüo): Savaş Tanrıçası, V 333; 592-593.
EPALTES (Epaltes): Lykialı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 415-418.
EPEİOLAR (Epeyolar): Elis sakinleri, II 615-624. IV 537. XI 688-695; 707-759. XIII 686. XXIII 629-642.
EPİOS (Epeyos): Penopeus'un oğlu, Akhalı savaşçı, XXIII 653-699; 826-849.
EPHİALTES (Efialtes): Aloeus'un oğlu, Ares'in hapsedilmesine katılmış, V 385-391.
EPHYRE (Efüre): Yunanistan'da bir şehir, II 660, XV 531.
EPHYRE (Efüre): Korinthos'un eski adı, VI 152; 210.
EPHYRELİLER (Efüreliler): Yunan kavmi, XIII 301.
EPİKLES (Epikles): Lykialı savaşçı, Aias tarafından öldürülür, XII 378-

386.

EPİDAUROS (Epidauros): Argos ilinde bir şehir, II 561.

EPİGEUS (Epigeus): Agakles'in oğlu, Myrmidon savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, XVI 569-580.

EPİSTOR (Epistor): Lykialı savaşçı, XVI 695.

EPİSTROPHOS (Epistrofos): İphitos'un oğlu, Phokisli önder, II 517-526.

EPİSTROPHOS (Epistrofos): Euhenos'un oğlu, Lyrnessoslu, II 688-693.

EPİSTROPHOS (Epistrofos): Alizonların önderi, II 856-857.

EREKHTHEUS (Erehteus): Atinalı kahraman, II 546-549.

EREUTHALİON (Ereutalyon): Arkadialı savaşçı, Nestor tarafından öldürülür. VII 136-160.

ERİKHTONİS (Erihtonyos): Dardanos'un oğlu, Tros'un babası, XX 219-230.

ERİOPİS (Eriopis): Oileus'un karısı, Aias'ın anası, XIII 697, XV 336.

ERYLAOS (Erülaos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 411-414.

ERYMAS (Erümas): Troyalı savaşçı, İdomeneus tarafından öldürülür, XVI 345-350.

ERYMAS (Erümas): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 415-418.

ERYTHİNOİ (Erütinoy): Paphlagonia şehri, II 855.

ERYTHRAİ (Erütray): Boiotia şehri, II 499.

ETEOKLES (Eteokles): Oidipus'un oğlu, IV 386.

ETEONOS (Eteonos): Boiotia şehri, II 497.

EUBOİA (Euboya): Ada, II 536.

EUDOROS (Eudoros): Hermes'le Polymele'nin oğlu, Myrmidon önderlerinden, XVI 179-192.

EUİPPOS (Evippos): Troyalı önder, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 415-418.

EUKHENOR (Euhenor): Polyidos'un oğlu, Akhalı savaşçı, Paris tarafından öldürülür, XIII 660-672.

EUMELOS (Eumelos): Admetos'un oğlu, Tesalyalı önder, II 711-715. Atları, II 763-767. Araba koşusuna katılır, XXIII 262-652.

EUNEOS (Euneos): İason'la Hypsipyle'nin oğlu, VII 467-475. XXIII 746-747.

EUPHEMOS (Eufemos): Troizenos'un oğlu, Kikonların önderi, II 846-847.

EUPHETES (Eufetes): Ephyre Kralı, XV 532-533.

EUPHORBOS (Euforbos): Panthoos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Patroklos'u yaralar, XVI 806-816. Menelaos tarafından öldürülür, XVII 9-60.

EUROPE (Europe): Phoiniks'in kızı, Minos'la Rhadamanthys'un anası,

XIV 321-323.

EURYALOS (Eurüolos): Mekisteus'un oğlu Argoslu önder, II 559-568. Dresos'u, Opheltios'u, Aisepos'u ve Pedasos'u öldürür, VI 20-28. Yumruk dövüşüne katılır, XXIII 653-699.

EURYBATES (Eurübates): Agamemnon'un habercisi, I 320. IX 170.

EURYBATES (Eurübates): Odysseus'un habercisi, II 184.

EURYDAMAS (Eurüdamas): Troyalı bilici, V 148-151.

EURYMEDON (Eurümedon): Ptolemaios'un oğlu, Agamemnon'un seyisi, IV 227-230,

EURYMEDON (Eurümedon): Nestor'un seyisi, VIII 113-114. XI 620.

EURYNOME (Eurünome): Okeanos'un kızı, XVIII 394-405.

EURYPYLOS (Eurüpülos): Kos (Istanköy) Adası'nın Kralı, II 677.

EURYPYLOS (Eurüpülos): Euaimon'un oğlu, Tesalyalı önder, II 734-737. Hypsenor'u öldürür, V 76-83. Melanthos'u öldürür, VI 36. Apisaon'u öldürür ve Paris tarafından yaralanır, XI 575-592. Patroklos yardımına koşar, XI 804-848.

EURYSTHEUS (Eurüsteus): Mykene Kralı, VIII 362-369. XIX 114-124.

EUTRESİS (Eutresis): Boiotia'da bir yer, II 502.

G

GALATEİA (Galateya): Nereus kızı, XVIII 45.

GANYMEDES (Ganümedes): Zeus'un şarap sunucusu, V 266. XX 231-235.

GARGARON (Gargaron): İda Dağı'nın bir doruğu, VIII 48. XIV 292. XV 152.

GLAPHYRAİ (Glafüray): Tesalya şehri, II 712.

GLAUKE (Glauke): Nereus kızı, XVIII 39.

GLAUKOS (Glaukos): Hippolokhos'un oğlu, Lykialı önder, II 876. Diomedes'le karşılaşması, VI 119-236. İphinoos'u öldürür, VIII 13-16. Duvara saldırır, XII 102-104. Sarpedon'la birlikte savaşırken Teukros tarafından yaralanır, XII 329-391. Can çekişen Sarpedon'un ricası üzerine Lykialılarla Troyalıları öç almaya çağırır, XVI 490-553. Bathykles'i öldürür, XVI 593-601. Aias'tan kaçıyor diye Hektor'u ayıplar, XVII 140-168.

GLAUKOS (Glaukos): Sisyphos'un oğlu, Bellerophontes'in babası, VI 154-155.

GLİSAS (Glişas): Boiotia şehri, II 504.

GONOESSA (Gonoessa): Akhaia şehri, II 573.

GORGYTHİON (Gorgütyon): Priamos'la Kastianeira'nın oğlu, Teukros

tarafından öldürülür, VIII 302-305.

GORTYN (Gortün): Girit şehri, II 646.

GRAIA (Graya): Boiotia şehri, II 498.

GRENİKOS (Grenikos): Marmara'ya dökülen ırmak, bugün Kocabaş Çayı, XII 17-33.

GUNEUS (Guneus): Yunan yiğidi, II 748-755.

GYGAİE (Gügaye): Lydia'da bir göl, bugün Marmara Gölü, II 864- 865. XX 391.

GYRTONE (Gürtone): Tesalya şehri, II 738.

H

HADES (Hades): Yeraltı ülkesinin tanrısı, Herakles tarafından yaralanması, V 395-404. İnsafsızlığı, IX 158-159. Evrenin bölünmesinde ona düşen pay, XV 187-193. Ölülerin Kralı, XX 61-66.

HAİMON (Haymon): Pyloslu önder, IV 296.

HALİARTOS (Haliartos): Boiotia şehri, II 503.

HALİE (Haliye): Nereus kızı, XVIII 40.

HALİOS (Halyos): Lykialı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür, V 678.

HARMA (Harma): Boiotia kasabası, II 499.

HARMON (Harmon): Troyalı sanatçı, V 59-60.

HARPALİON (Harpalion): Pylaimenes'in oğlu, Meriones tarafından öldürülür, XIII 643-659.

HEBE (Hebe): Gençlik Tanrıçası. Tanrılara nektar sunar, IV 2-3. Here'nin arabasını donatır, V 722-731. Ares'i yıkar, V 905-906.

HEKABE (Hekabe): Priamos'un karısı, Hektor'la konuşması, VI 251-285. Athene Tapınağı'na gider. VI 290-311. Hektor'a yalvarır Troya'ya dönsün diye, XXII 79-89. Hektor'un ölümüne ağlar, XXII 430-436. Priamos'u Akhilleus'a gitmekten alıkoymaya çalışır, XXIV 193-216; 283-305. Hektor'a ağıt yakar, XXIV 747-760.

HEKAMEDE (Hekamede): Arsinoos'un kızı, Nestor'un tutsağı, XI 624-641. XIV 6.

HEKTOR (Hektor): Priamos'la Hekabe'nin oğlu, Andromakhe'nin kocası. Troya ordusunu sıraya dizer, II 802-810. Paris'i Menelaos'la teke tek çarpışmaya kışkırtır, III 38-57. Akhalara başvurup bu çarpışma için savaşa ara verilmesini diler, III 76-95. Priamos'a haberci gönderir, III 116-117. Paris'le Menelaos'un çarpışmasını düzenler, III 314-325. Sarpedon'un öğüdü üzerine Troyalaları savaşa kışkırtır, V 471-496; Menesthes'le Ankhialos'u öldürür, V 590-609. Teuthras, Orestes, Trekhos, Oinomaos, Helenos ve Oresbios'u öl-

dürür, V 669-710. Savaş meydanından uzaklaşır, VI 73-118. Hekabe ile konuşması, VI 237-285. Paris'i savaşa çağırır, VI 312-341. Helene ile konuşması, VI 342-368. Andromakhe ile buluşması, VI 369-502. Savaşa döner, VI 503-529. Eioneus'u öldürür, VII 1-12. Akhalara meydan okur, VII 54-91. Aias'la çarpışması, VII 206-312. Nestor' la Diomedes'i tehdit eder, VIII 87-197. Teukros'u yaralar, VIII 316-334. Akhaları püskürtür, VIII 335-349. Gece için talimat verir, VIII 489-542. Akhilleus'tan çekinmesi, IX 352-355. Dolon'u gemilere gönderir, X 299-337. Zeus'un buyruğuna uyarak Troyalıları kışkırtır, XI 197-217. Asaios'u, Autonos'u, Opites'i, Dolops'u, Opheltios'u, Agelaos'u, Aisymnos'u, Oros'u, Hipponoos'u öldürür, XI 284-309. Diomedes tarafından püskürtülür, XI 343-367. Başarılı bir saldırışa girişir, XI 497-595. Duvara saldırışı idare eder, XII 35-107. Polydamas'ı dinlemek istemez, XII 195-264. Kapıların birini kırar, XII 437-471. Troyalıların başında saldırır, XIII 136-155. Amphimakhos'u öldürür, XIII 183-194. Aiasların tuttuğu cepheye saldırır, XIII 673-722. Yeni bir hücum için Troyalıları toplar, XIII 723-837. Aias'm meydan okuyuşuna cevap verir, XIII 823-837. Aias tarafından yaralanır, XIV 402-439. Phoibos tarafından avutulur, XV 239-262. Cepheye döner, XV 263-305, Stikhios'la Arkesilaos'u öldürür, XV 329-331. Troyalılara buyurur gemilere doğru yürüsünler, XV 343-355. Lykophron'u öldürür, XV 422-435. Troyalılara güç katar, XV 484-500. Skhedios'u öldürür, XV 513-518. Melanippos'u kışkırtır, XV 545-559. Gemilere son bir saldırış yapar, XV 592-726. Periphetes'i öldürür, XV 638-652. Gemileri tutuşturur, XVI 101-129. Geriler, XVI 358-369. Epeigeus'u öldürür, XVI 569-580. Troya'ya kaçar, XVI 656-658. Patroklos'la çarpışması, Patroklos'u öldürür, XVI 712-867. Patroklos'un silahlarını soyar, XVII 61-187. Patroklos'un silahlarını kuşanmış olarak savaşa döner, XVII 188-261. Skhedios'u öldürür, XVII 304-311. Akhilleus'un atlarını ele geçirmeye çalışır, XVII 483-536. Leitos'u yaralar ve Koiranos'u öldürür, XVII 601-619. Aineas'la birlikte Akhaları püskürtür, XVII 753-761. Patroklos'un ölüsünü kaçırmaya çalışır, XVIII 151-168. Troyalılara ovada kamp kurmalarını buyurur, XVIII 284-313. Troyalıları Akhilleus'a karşı gelmeye çağırır, ama kendi kalabalıktan çıkmaz, XX 364-380. Akhilleus'u vuramaz, Phoibos tarafından kurtarılır, XX 419-454. Akhilleus'un karşısına mı çıksın, yoksa Troya'ya mı dönsün diye ikirciklidir, XXII 90-130. Akhilleus'un kovalaması, XXII 131-187. Athene onu kandırır, XXII 188-246. Akhilleus'la çarpışır, XXII 247-305. Akhilleus tarafından öldürülür, XXII 306-404. Ölüsünün geri alınması, XXIV 1-676. Troya'ya getirilir, XXIV 677-781. Cenazesi, XXIV 782-804.

HELENE (Helene): Tyndareos'un kızı, Menelaos'un karısı, Paris tarafından zorla kaçırılması, II 590. Paris'le Menelaos'un teke tek savaşını seyre gelir, III 121-244. Aphrodite'nin emri üzerine saraya dönüp Paris'i karşılar, III 383-448. Hektor'u karşılar, VI 342-368. Hektor'a ağıt yakar, XXIV 761-776.

HELENOS (Helenos): Oinops'un oğlu, Akhalı yiğit, Hektor tarafından öldürülür, V 707.

HELENOS (Helenos): Priamos'un oğlu, Hektor'u savaş meydanından geri gelmeye çağırır, VI 73-101. Hektor'un Akhalara meydan okumasını ister. VII 46-53. Duvara saldırır, XII 94-95. Deipyros'u öldürür, XIII 576-580 Menelaos'u vuramaz, onun tarafından yaralanır. XIII 581-600.

HELİKAON (Helikaon): Antenor'un oğlu, III 121-124.

HELİKE (Helike): Akhaia şehri, II 575. VIII 203. XX 404.

HELLAS (Heilas): Tesalya'da bir bölge, II 683.

HELLENLER (Hellenler): Yunanistan'da bir kavim adı, II 684.

HELLESPONTOS (Hellespontos): Çanakkale Boğazı, II 845. VII 86. IX 360. XII 30. XV 235. XVII 432. XVIII 150. XXIV 346; 545.

HELOS (Helos): Lakonia şehri, II 584.

HELOS (Helos): Triphylia kasabası, II 594.

HEPHAISTOS (Hefaystos): Zeus ile Here'nin oğlu, Ateş ve Demircilik Tanrısı, Here'nin öfkesini yatıştırır, I 571-600. Zeus için bir asa yapar, II 101-102. İdaios'u kurtarır, V 23-24. Diomedes için yaptığı zırh, VIII 194-195. Thetis'i kabul eder, XVIII 368-467. Akhilleus'un silahlarını yapar, XVIII 468-617. Akhaların tarafını tutar, XX 33-74. Skamandros'a karşı yangın salar, XXI 342-382.

HEPTAPOROS (Heptaporos): Troya ilinde akan bir dere, XII 17-33.

HERAKLES (Herakles): Zeus ile Alkmene'nin oğlu, Tlepolemos'un babası. II 657-660. Here ile Hades'i yaralaması. V 392-404. İlyon'u altüst etmesi, V 638-642. Çabaları, VIII 362-369. Pylos'taki savaşları, XI 690-691. Troya'ya dönüşü, XIV 249-256; XV 24-30. Ölümü, XVIII 117-119. Doğuşu, XIX 95-133.

HERE (Here): Zeus'un kardeşi ve karısı. Athene'yi Akhilleus'a gönderir, I 195-209. Zeus'u zincire vurmaya girişmişti, I 400. Zeus'a öfkelenir, I 517. Athene'yi Akhalara gönderir, II 155-165. Zeus'u Troyalılara antlaşmayı bozdurtsun diye kışkırtırtır, IV 5-68. Herakles tarafından yaralanması, V 392-394. Savaşa karışır, V 710-909. Poseidon'u Akhalara yardım etmeye çağırır, VIII 198-212. Akhaların lehine savaşa karışır, VIII 350-437. Zeus'un iradesine boyun eğer, VIII 438-484. Zeus'u uyutmaya hazırlanır, XIV 153-291. Zeus'u koynunda uyutur, XIV 292-351. Zeus'un öfkesi, XV 1-77. Zeus'un

buyruğu üzerine Phoibos'tan başka öbür tanrılara araya girmelerini yasak eder, XV 78-217. Sarpedon'un ölümünü geciktirmek isteyen Zeus'u bu fikrinden vazgeçirir, XVI 439-457. İris'i Akhilleus'a gönderir ve günü kısaltır, XVIII 165-242. Troyalılara karşı davranışını haklı gösterir, XVIII 360-367. Zeus'u aldatması, XIX 95-133. Akhaların tarafını tutar, XX 33-74. Akhilleus'u savunur, XX 112-181. Poseidon'u Aineias'ı kurtarmakta serbest bırakır, XX 309-317. Hephaistos'a rica eder Skamandros'u ateşle boğsun, sonra da yangını durdursun diye, XXI 328-341; 367-380. Aphrodite'nin yaklaştığını Athene'ye bildirir, XXI 418-422. Artemis'i döver, XXI 478-513. Akhilleus için tanrılara başvurur, XXIV 55-63.

HERMEİAS (Hermeyas) veya HERMES: Zeus'un oğlu, tanrıların ulağı, Pelosps'a bir kral değneği vermesi, II 103-104. Ares'i kurtarır, V 389-391. Polymele ile birleşerek Eudoros'u meydana getirir, XVI 179-186. Akhaların tarafını tutar, XX 33-74. Leto ile savaşmaya cesaret edemez, XXI 497-501. Zeus'un buyruğu üzerine Priamos'u Akhilleus'un barakasına götürür, XXIV 331-469. Priamos'u Troya'ya geri getirir, XXIV 679-694.

HERMİONE (Hermiyone): Argos ilinde bir liman, II 560.

HERMOS (Hermos): Lydia Nehri, bugün Gediz, XX 392.

HESTİAİA (Hestiaya): Euboia şehri, II 537.

HİKETAON (Hiketaon): Laomedon'un oğlu, Priamos'un kardeşi, III 147, XX 237-238.

HİPPEMOLGOLAR (Hippemolgolar): İskit budunu, XIII 5.

HİPPOKOON (Hippokoon): Trakyalı savaşçı, Rhesos'un amca oğlu, X 519-525.

HİPPODAMAS (Hippodamas): Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 402-406.

HİPPODAMEİA (Hippodameya): Peirithoos'un karısı, II 742.

HİPPODAMEİA (Hippodameya): Ankhises'in kızı, Alkathoos'un karısı, XIII 427-433.

HİPPODAMOS (Hippodamos): Troyalı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür, XI 335.

HİPPOLOKHOS (Hippolohos): Bellerophontes'in oğlu, Glaukos'un babası, VI 196-197; 206.

HİPPOLOKHOS (Hippolokhos): Antimakhos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Agamemnon tarafından öldürülür, XI 122-147.

HİPPOMAKHOS (Hippomahos): Antimakhos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Leonteus tarafından öldürülür, XII 188-189.

HİPPONOOS (Hipponoos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, XI 303.

HİPPOTHOOS (Hippotoos): Lethos'un oğlu, Pelasgoların önderi, II 840-843. XVII 217; 288-303.
HİPPOTHOOS (Hippotoos): Priamos'un oğlu, XXIV 251.
HİPPOTİON (Hippotyon): Askanialı savaşçı, Meriones tarafından öldürülür, XIV 514.
HİRE (Hire): Messenia şehri, IV 150; 292.
HYADLAR (Hüadlar): Bir burç, XVIII 486.
HYAMPOLİS (Hüampolis): Phokis şehri, II 521.
HYDE (Hüde): Lydia şehri, XX 385.
HYLE (Hüle): Boiotia şehri, II 500. V 708. VII 221.
HYLLOS (Hüllos): Lydia'da bir ırmak, bugün Kum Çayı, XX 392.
HYPEİRON (Hüpeyron): Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür, V 144-148.
HYPEREİA (Hüpereya): Tesalya'da bir kaynak, II 734. VI 457.
HYPERENOR (Hüperenor): Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından öldürülür, XIV 516-519. XVII 24-27.
HYPERESİE (Hüperesiye): Akhaia şehri, II 573.
HYPEROKHOS (Hüperohos): Troyalı savaşçı Odysseus tarafından öldürülür, XI 335.
HYPNOS (Hüpnos): Uyku Tanrısı. Here'ye Zeus'u uyutmaya söz verir, XIV 231-291. Poseidon'a Zeus'un uyuduğunu haber verir, XIV 354-362.
HYPOTHEBAİ (Hüpotebay): Thebai'nin yanındaki bir şehir, II 505.
HYPSENOR (Hüpsenor): Dolopion'un oğlu, Troyalı savaşçı, Eurypylos tarafından öldürülür, V 76-83
HYPSENOR (Hüpsenor): Hippasos'un oğlu, Akhalı savaşçı, Deiphobos tarafından öldürülür, XIII 402-416.
HYRİE (Hüriye): Boiotia şehri, II 496.
HYRMİNE (Hürmine): Elis şehri, II 616.
HYRTİOS (Hürtyos): Mysialı önder, Aias tarafından yaralanır, XIV 511-512.

I

İAİRA (İayra): Nereus kızı, XVIII 42.
İALMENOS (İalmenos): Ares'le Astyokhe'nin oğlu, Myniolıuların önderi, II 512-516. IX 80-88.
İAOLKOS (İyaolkos): Tesalya şehri, II 712.
İAMENOS (İyamenos): Troyalı savaşçı, XII 139. Leonteus tarafından öldürülür, XII 193-194.

İANASSA (İyanassa): Nereus kızı, XVIII 47.
İANEIRA (İyaneyra): Nereus kızı, XVIII 47.
İAPETOS (İyapetos): Prometheus'un babası, VIII 477-481.
İARDANOS (İyardanos): Elis'te bir ırmak, VII 135.
İASOS (İyasos): Sphelos'un oğlu, Atinalı önder, Ainaias tarafından öldürülür, XV 332-338.
İDA (İda veya İDE): Mysia Dağı, bugün Kazdağ, VIII 47; 397; 410. XIV 283; 332. XV 151. XX 91; 189.
İDAİOS (İdayos): Troyalı haberci, III 247-258. VII 273-282; 381-417. XXIV 324-325; 352-357; 470.
İDAİOS (İdayos): Dares'in oğlu, Troyalı savaşçı, V 9-29.
İDES (İdes): Kleopatra'nın babası, IX 556-564.
İDOMENEUS (İdomeneus): Deukalion'un oğlu, Giritli önder, II 645-652. Görünüşü, III 230-233. Orduları Agamemnon tarafından teftiş edilir, IV 251-271. Phestos'u öldürür, V 43-48. Yaralı Makhaon'u götürmesini Nestor'a söyler, XI 510-515. Yiğitlikleri, XIII 206-401. Othryoneus'u öldürür, XIII 363-382. Asios'u öldürür, XIII 388-393. Alkathoos'u öldürür, XIII 506-515. Erymas'ı öldürür, XVI 345-350. Hektor'u vurur, XVII 605-625. Araba yarışı hakkında Oileusoğlu Aias'la kavga eder, XXIII 450-498.
İELYSOS (İyelüsos): Rodos şehri, II 656.
İLİONEUS (İlyoneus): Phorbas'ın oğlu, Troyalı savaşçı, Peneleos tarafından öldürülür, XIV 487-505.
İLOS (İlos): Dardanos'un torununun oğlu, Tros'un oğlu, Laomedon'un babası, XI 166; 372. XX 231-236. XXIV 349.
İMBRİOS (İmbiyos). Mentor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, XIII 170-205.
İMBROS (İmsros): Ege Denizi'nde ada, bugün İmroz, XIII 33. XIV 281. XXI 43. XXIV 78; 753.
İONLAR (Homeros'ta İAONES): Ege kıyılarında oturan kavim, XIII 685.
İPHEUS (İfeus): Lykialı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 415-418.
İPHİANASSA (İfiyanassa): Sonradan adı İphigeneia diye geçen Agamemnon'la Klytaimestra'nın kızı, IX 144-148; 286-290.
İPHİKLOS (İfiklos): Erkek adı, XXIII 636.
İPHİDAMAS (İfidamas): Antenor'un oğlu, Agamemnon tarafından öldürülür, XI 221-247.
İPHİNOOS (İfinoos): Deksios'un oğlu, Akhalı savaşçı, Glaukos tarafından öldürülür, VII 13-16.
İPHİS (İfis): Akhilleus'un tutsağı, Skyroslu kadın, IX 666-668.

İPHİTOS (İfitos): Naubolos'un oğlu, II 518.

İPHİTİON (İfityon): Otrynteus'un oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 381-395.

İRİS (İris): Tanrıların habercisi, II 786-808. Helene'ye Paris'le Menelaos arasındaki çarpışmayı haber verir, III 121-140. Yaralı Aphrodite'yi götürür, V 353-369. Here ile Athene'ye Zeus'un buyruğunu bildirir, VIII 397-425. Hektor'a Zeus'tan haber götürür, XI 195-210. Zeus'un buyruğu üzerine Poseidon'u savaştan uzaklaştırır, XV 143-217. Here'nin buyruğunu Akhilleus'a ulaştırır, XVIII 165-202. Rüzgârlara Patroklos'un odun yığınına üflemeyi buyurur, XXIII 198-212. Thetis'i almaya gider, XXIV 77-88. Priamos'a Hektor'un ölüsünü gidip almasını buyurur, XXIV 143-178.

İSANDROS (İsandros): Bellerophontes'in oğlu, VI 196-197; 203-204.

İSOS (İsos): Priamos'un oğlu, Agamemnon tarafından öldürülür, XI 101-121.

İTHAKE (İtake): İonya Denizi'nde bir ada, Odysseus'un yurdu, II 632. III 201.

İTHOME (İtome): Tesalya şehri, II 729.

İTON (İton): Tesalya şehri, II 696.

İTOMENEUS (İtomeneus): Hyperokhos'un oğlu, Elisli savaşçı, Nestor tarafından öldürülmesi, XI 672-676.

K

KABESOS (Kabesos): Çanakkale Boğazı'nda bir şehir (?), XIII 363.

KADMOSOĞULLARI: Boiotia'da bir kavimin adı, IV 385.

KALESİOS (Kalesyos): Aksylos'un seyisi, Diomedes tarafından öldürülür, VI 12-19.

KALETOR (Kaletor): Klytios'un oğlu, Troyalı savaşçı, Aias tarafından öldürülür, XV 419-421.

KALKHAS (Kalhas): Thestor'un oğlu, Akhaların bilicisi, Apollon'un öfkesinin sebebini açıklar, I 68-120. Troya savaşının süresini bildirir, II 299-332.

KALLİANASSA (Kallianassa): Nereus kızı, XVIII 46.

KALLIANEIRA (Kallianeyra): Nereus kızı, XVIII 44.

KALLİAROS (Kalliaros): Lokris şehri, II 531.

KALYDNAİ (Kalüdnay): Sporad Takımadaları'ndan, II 677.

KALYDON (Kalüdon): Aitolia şehri, II 640. IX 530-599. XIII 217. XIV 116.

KAMEIROS (Kameyros): Rodos şehri, II 686.

KAPYS (Kapüs): Assarakos'un oğlu, Ankhises'in babası, XX 239.
KARDAMYLE (Kardamüle): Messenia şehri, IX 150; 292.
KARESOS (Karesos): Troya ilinde bir çay, bugün Koca Çay (?), XII 17-33.
KARİALILAR: Güney Ege kıyılarında oturan bir kavim, II 867-871. X 428.
KARYSTOS (Karüstos): Euboia şehri, II 539.
KASOS (Kasos): Kyklad Takımadaları'ndan biri, II 676.
KASSANDRA (Kassandra). Priamos'la Hekabe'nin kızı. Othrynteus'a nişanlandırılması, XIII 365-369. Troya'ya Hektor'un ölüsüyle dönen Priamos'u görür, XXIV 697-706.
KASTİANEİRA (Kastineyra): Priamos'un karısı, VIII 302-305.
KASTOR (Kastor): Leda'nın oğlu, Polydeukes'in kardeşi, III 236-242.
KAUKONLAR: Paphlagonialı bir kavim, X 429. XX 329.
KAYSTROS (Kaüstros): Küçük Menderes Irmağı, II 461.
KEBRİONES (Kebriyones): Priamos'un oğlu, VIII 317-319. Hektor'a Aias'ın yaptıklarını bildirir, XI 521-530. Hektor'un peşinden duvara saldırır, XII 91. Patroklos tarafından öldürülür ve Akhalar tarafından silahları soyulur, XVI 726-783.
KELADON (Keladon): Elis Irmağı, VII 133.
KAİNEUS (Kayneus): Lapithlerden biri, I 264.
KENTAURLAR (Kentaurlar): İnsan kafalı ve göğüslü, at bedenli yaratıklar, *İlyada*'da ya "dağ azmanları" diye anılırlar, I 268, ya da "kıllı azmanlar" diye, II 743.
KEPHALLENLER (Kefallenler): Odysseus'un ülkesinde bir kavim, II 631. IV 330.
KEPHİSOS (Kefisos): Phokis ile Boiotia'da akan bir ırmak, II 522. V 709.
KERİNTHOS (Kerintos): Euboia şehri, II 538.
KHALKİS (Halkis): Euboia şehri, II 537.
KHALKİS (Halkis): Aitolia şehri, II 640.
KHARİS (Haris): Hephaistos'un karısı, Thetis'i kabul eder, XVIII 382-392.
KHAROPS (Harops): Hippasos'un oğlu, Odysseus tarafından yaralanır, XI 426-427.
KHERSİDAMAS (Hersidamas): Troyalı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür, XI 423.
KHİMAİRA (Himayra): Lykialı canavar, Bellerophontes tarafından öldürülür VI 179-183. XVI 328-329.
KHEİRON (Heyron): Tesalyalı kentaur. Asklepios'a ilaçları öğretir, IV 219. Akhilleus'a hekimlik öğretir, XI 832. Peleus'a bir kargı armağan eder, XVI 140-144. XIX 387-391.
KHROMİOS (Hromyos): Neleus'un oğlu, Pyloslu, IV 295.

KHROMİOS (Hromyos): Priamos'un oğlu, Diomedes tarafından esir edilir, V 159-165.
KHROMİOS (Hromyos) Lykialı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür, V 677.
KHROMİOS (Hromyos): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, VIII 275.
KHROMİOS (Hromyos): Lykialı savaşçı, XVII 218.
KHROMİS (Hromis): Mysialı önder, II 858-861.
KHRYSE (Hrüse): Mysia şehri, I 37; 100; 390; 428-487.
KHRYSEİS (Hrüseyis): Khryses'in kızı, I 111: 143; 182; 310; 439.
KHRYSES (Hrüses): Apollon rahibi, I 8-52; 369; 428-487.
KHRYSOTHEMİS (*Hrüsotemis*): Agamemnon ile Klytaimestra'nın kızı, IX 144-148; 286-290.
KİKONLAR: Trakya kavmi, II 846-847.
KİLLA (Killa): Troya ilinde bir şehir, I 38; 452.
KİNYRES (Kinüres): Kıbrıs Kralı, XI 20.
KİSSES (Kisses): Theano'nun babası, XI 223-226.
KLEİTOS (Kleytos): Peisenor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, XV 442-453.
KLEOBULOS (Kleobulos): Troyalı savaşçı, Oileusoğlu Aias tarafından öldürülür, XVI 330-334.
KLEONAİ (Kleonay): Argos ilinde bir şehir, II 570.
KLEOPATRA (Kleopatra): Marpessa ile İdes'in kızı, Meleagros'un karısı, IX 556-596 (Bak. Alkyone):
KLONİOS (Klonyos): Boiotialı önder, II 495. Agenor tarafından öldürülür, XV 340.
KLYMENE (Klümene): Helene'nin hizmetçisi, III 144.
KLYMENE (Klümene): Nereus kızı, XVIII 47.
KLYTAİMESTRE (Klütaymestre:): Tyndareos'un kızı, Agamemnon'un karısı, I 113.
KLYTİOS (Klütyos): *Laomedon'un oğlu*, Troyalı ihtiyar, III 147. XX 237-238.
KLYTOMEDES (Klütomedes): Enops'un oğlu, XXIII 634.
KNOSSOS (Knossos): Girit şehri, II 646. XVIII 591.
KOİRANOS (Koyranos): Lykialı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür, V 677.
KOİRANOS (Koyranos): Akhalı savaşçı, Meriones'in seyisi, Hektor tarafından öldürülür, XVII 605-619.
KOON (Koon): Antenor'un oğlu, yaraladığı Agamemnon onu öldürür, XI 248-263. XIX 52-53.
KOPAİ (Kopay): Boiotia şehri, II 502.

KOPREUS (Kopreus): Pelops'un oğlu, XV 639-640,
KORİNTHOS (Korintos): Yunanistan şehri, II 570.
KORONOS (Koronos): Kaineus'un oğlu, II 746.
KORONEİA (Koroneya): Boiotia şehri, II 503.
KOS (Kos): İstanköy Adası, II 677. XIV 255. XV 28.
KRANAE (Kranae): Ada, III 445.
KRAPATHOS (Krapatos): Girit ile Rodos arasında bir ada, II 676.
KRETE: Girit Adası, II 645-652. XIII 450; 453. Giritliler, IV 251-271.
KRETHON (Kreton): Diokles'in oğlu, Akhalı savaşçı, Aineias tarafından öldürülür, V 541-560.
KRİSA (Krisa): Phokis'te bir şehir, II 520.
KROKYLEİA (Kroküleya): İthake'ye komşu bir ada, II 633.
KROİSMOS (Kroysmos): Troyalı savaşçı, Meges tarafından öldürülür, XV 520-524.
KROMNA (Kromna): Paphlagonia şehri, II 855.
KRONOS (Kronos): Zeus'un babası, VIII 477-481. XIV 203. İlyada'da Zeus çoğu zaman Kronosoğlu diye adlandırılır.
KSANTHOS: Bak. Skamandros.
KSANTHOS (Ksantos): Lykia Irmağı, II 877. V 479.
KSANTHOS (Ksantos): Phainops'un oğlu, Diomedes tarafından öldürülür, V 152-158.
KSANTHOS (Ksantos): Hektor'un atı, VIII 185-197.
KSANTHOS (Ksantos): Akhilleus'un atı, XVI 148-154; 423-542. XIX 400-424.
KURETLER: Bir Aitolia kavmi, IX 529-599.
KYLLENE (Küllene): Arkadia'da bir dağ, II 603.
KYMODOKE (Kümodoke): Nereus kızı, XVIII 39.
KYMOTHOE (Kümotoe): Nereus kızı, XVIII 41.
KYNOS (Künos): Opoeis Limanı, II 531.
KYPARESSEİS (Küparesseyis): Bir şehir adı, II 593.
KYPARİSSOS (Küparissos): Phokis'te bir şehir, II 519.
KYPHOS (Küfos): Peraiboların şehri, II 748.
KYTHERA (Kütera): Lakonia kıyısına karşı bir ada, XV 431 438.
KYTOROS (Kütoros): Paphlagonia şehri, II 853.

L

LAAS (Laas): Lakonia şehri, II 585.
LAKEDAMİON (Lakedaymon): Lakonia ili, sonradan şehir adı olur, II 581. III 239; 387; 443.

LAMPOS (Lampos): Laomedon'un oğlu, Troyalı ihtiyar, III 147. XX 237-238.

LAMPOS (Lampos): Hektor'un atı, VIII 185-197.

LAODAMAS (Laodamas): Antenor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Aias tarafından öldürülür, XV 516-517.

LAODİKE (Laodike): Priamos'un kızı, Helikaon'un karısı, III 121-124. VI 196-199.

LAODİKE (Laodike): Agamemnon ile Klytaimestre'nin kızı, IX 144-148; 286-290.

LAODOKOS (Laogokos): Antenor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Athene ona benzetir kendini, IV 86-88.

LAOGONOS (Laogonos): Onetor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Meriones tarafından öldürülür, XVI 603-607.

LAOGONOS (Laogonos): Bias'ın oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 460-462.

LAOMEDON (Laomedon): İlos'un oğlu, Priamos'un babası, Troya Kralı, V 640-642; 648-651. VII 453. XX 236-238. XXI 441-457. XXIII 348.

LAOTHOE (Laothoe): Altes'in kızı, Lykaon'la Polydoros'un anası, XXI 84-91. XXII 46-53.

LAPITHLER (Lapitler): Tesalya kavmi. Duvarı savunurlar, XII 127-194.

LARİSA (Larisa): Ege kıyılarında, İzmir'in kuzeyinde bir şehir, II 841 XVII 301.

LEİOKRİTOS (Leyokritos): Arisbas'ın oğlu, Akhalı savaşçı, Aineias tarafından öldürülür, XVII 344-345.

LEİTOS (Leitos): Alektryon'un oğlu, Boiotialı önder, II 494. Phylakos'u öldürür, VI 35-36. Hektor tarafından yaralanır, XVII 601-604.

LEKTOS (Lektos): Troya ilinde bir burun, bugün Baba Burnu, XIV 284.

LELEGLER: Karialı bir kavim, X 429. XXI 86.

LEMNOS (Lemnos): Anadolu'nun karşısında bir ada, I 593. II 722. VII 467. VIII 230. XIV 230; 281. XXI 40; 46; 58; 79. X XXIV 753.

LEONTEUS (Leonteus): Koronos'un oğlu, Tesalyalı önder, II 745-747. Duvarı savunurken Hippomakhos'u, Antiphates'i, Menon'u, Iamenos'u ve Orestes'i öldürür, XII 127-194. Disk atma yarışmasına girer, XXIII 826-849.

LESBOS (Lesbos): Ege Adası, bugün Midilli, IX 129; 271; 664. XXIV 544.

LETO (Leto): Phoibos Apollon'la Artemis'in anası, XIV 327. XX 38-74. XXI 496-504.

LETHOS (Letos): Teutamos'un oğlu, Pelasgların Kralı, II 840-843.

LEUKOS (Leukos): Odysseus'un arkadaşı, Antiphos tarafından öldürülür, IV 489-493.

LİLAİA (Lilaya): Phokis şehri, II 523.

LİKYMNİOS (Likümnyos): Herakles'in dayısı, II 661-663.
LİMNOREİA (Limnoreya): Nereus kızı, XVIII 41.
LİNDOS (Lindos): Rodos şehri, II 656.
LOKRİS (Lokris): Yunanistan'da bir bölge, II 527-535. XIII 686; 712-722.
LYKAON (Lükaon): Priamos'la Laothoe'nin oğlu, III 333. Akhilleus tarafından öldürülür, XXI 34-138; XXII 46-53. Kurtarılması, XXIII 746.
LYKAON (Lükaon): Pandaros'un babası bir Lykialı, V 193-200.
LYKASTOS (Lükastos): Girit şehri, II 647.
LYKİA (Lükya): Troya ilinin bir bölgesi, V 105; 173.
LYKİA (Lükya): Akdeniz kıyısında Fethiye ile Antalya arasındaki bölgenin adı, V 479-481; 645. XII 312. XIV 437; 514; 673; 683.
LYKİALILAR: Anadolu kavmi, II 876-877. X 430. XII 315-438. XVI 659-662.
LYKOMEDES (Lükomedes): Kreon'un oğlu, Akhalı savaşçı, IX 80-88. Apisaon'u öldürür, XVII 346-351.
LYKON (Lükon): Troyalı savaşçı, Peneleos tarafından öldürülür, XVI 335-341.
LYKOPHONTES (Lükofontes): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, VIII 275.
LYKOPHRON (Lükofron): Mastor'un oğlu Aias'ın seyisi, Hektor tarafından öldürülür, XV 422-435.
LYKTOS (Lüktos): Girit şehri, II 647. XVII 611.
LYKURGOS (Lükurgos): Dryas'ın oğlu, VI 130-140.
LYKURGOS (Lükurgos): Arkadia Kralı. Areithoos'u öldürür ve silahlarını soyar, VII 142-149.
LYRNESSOS (Lürnessos): Troya ilinde bir şehir, II 690-691. XIX 60. XX 92; 191.
LYSANDROS (Lüsandros): Troyalı savaşçı, Aias tarafından yaralanır, XI 491.

M

MAGNETLER: Bir Yunan kavmi, II 756-759.
MAIANDROS (Mayandros): Menderes Irmağı, II 869.
MAİRA (Mayra): Nereus kızı, XVIII 48.
MAKAR (Makar): Lesbos Kralı, XXIV 544.
MAKHAON (Mahaon): Asklepios'un oğlu, Akha ordusunun hekimi, II 729-733. Yaralı Menelaos'un yanına çağrılır, IV 193-219. Paris tarafından yaralanır, XI 504-520. Nestor'un barakasına alınır, XI 618-642; 833-837.

MANTİNEE (Mantinee): Arkadia şehri, II 607.

MARİS (Maris): Amisodaros'un oğlu, Atymnios'un kardeşi, Troyalı savaşçı, Thrasymedes tarafından öldürülür, XVI 319-329.

MASES (Mases): Argos ilinde bir şehir, II 562.

MEKİSTEUS (Mekisteus): Talaos'un oğlu, Euryalos'un babası, II 566.

MEKİSTEUS (Mekisteus): Ekhios'un oğlu, Akhalı savaşçı, VIII 332-334. Hypsenor'un ölüsünü kaçırır, XIII 421-423.

MEKİSTEUS (Mekisteus): Akhalı savaşçı, Polydamas tarafından öldürülür, XV 339.

MEDEON (Medeon): Boiotia şehri, II 501.

MEDESİKASTE (Medesikaste): Priamos'un kızı, İmbrios'un karısı, XII 173.

MEDON (Medon): Oileus'la Rene'nin oğlu, Tesalyalı önder, II 726-728. Phthialıların başında, XIII 693-700. Aineias tarafından öldürülür, XV 332-336.

MEDON (Medon): Troyalı savaşçı, XVII 216.

MEGES (Meges): Phyleus'un oğlu, Akhalı önder, II 625-630. Pedaios'u öldürür. V 59-75. Diomedes tarafından uyandırılıp gece toplantısına katılır, V 175-271. Epeoların başına geçer, XIII 691-692. Kroismos'u öldürür ve Dolops'u vurur, XV 520-539. Amphiklos'u öldürür, XVI 313-316.

MELANİPPOS (Melanippos): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, VIII 276.

MELANİPPOS (Melanippos): Hiketaon'un oğlu, Troyalı savaşçı, Antilokhos tarafından öldürülür, XV 545-583.

MELANİPPOS (Melanippos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 695.

MELANİPPOS (Melanippos): Akhalı savaşçı, XIX 240.

MELANTHİOS (Melantyos): Troyalı savaşçı Eurpylos tarafından öldürülür, VI 36.

MELAS (Melas): Potheus'un oğlu, XIV 115-117.

MELEAGROS (Meleagros): Oineus'un oğlu, II 642. Kalydon domuzunu öldürür, IX 543-549. Kuretleri püskürtür, IX 550-599.

MELİBOİA (Meliboya): Tesalya şehri, II 717.

MELİTE (Melite): Nereus kızı, XVIII 42.

MENELAOS (Menelaos): Atreus'un oğlu, Agamemnon'un kardeşi, Lakedaimon Kralı. Krallığının şehirleri, II 581-590. Paris'le teke tek dövüşmeyi kabul eder, III 20-120. Troya'ya elçiliği, III 203-224. Paris'le çarpışması, III 310-382. Kalabalıkta Paris'i arar, III 448-461. Zeus zaferini kabul eder, IV 719. Pandaros tarafından yaralanır, IV 93-187. Skamandrios'u öldürür, V 49-58. Aineias'ın karşısına çıkar

ve Pylaimenes'i öldürür, V 561-579, Adrestos'u yakalar, VI 37-65. Hektor'la karşılaşmayı kabul eder, VII 94-122. Agamemnon'dan gece toplantısı yapmak emrini alır, X 25-72. Aias'a Odysseus'un yardımına koşmasını buyurur, XI 459-471. Odysseus'a yardım eder, XI 472-481. Yiğitlikleri, XIII 581-672. Helenos'u yaralar, XIII 581-600. Peisandros'u öldürür, XIII 601-642. Hyperenor'u öldürür, XIV 516-519. Dolops'u öldürür, XV 540-545. Antilokhos'a güç verir, XV 568-572. Thaos'ı öldürür, XVI 311-312. Patroklos'un ölüsünü korurken, Euphorbos'u öldürür, XVII 1-60. Patroklos'un ölüsünü tek başına korumaktan çekinir ve Aias'ı yardıma çağırır, XVII 89-122. Önderleri Aias'a yardıma çağırır, XVII 246-255. Athene'nin kışkırtmasıyla Podes'i öldürür. XVII 558-581. Aias'ın öğüdüne uyarak, Antilokhos'u Akhilleus'a gönderir, XVII 656-699. Patroklos'un ölüsünü kaçırır, XVII 700-761. Araba yarışına katılır, XXIII 262-652.

MENESTHES (Menestes): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, V 608-609.

MENESTHEUS (Menesteus): Peteos'un oğlu, Atinalıların önderi, II 546-556. Agamemnon ordularını teftiş eder, IV 327-364. İki Aias'ı yardıma çağırır, XII 331-363. Amphimakhos'un ölüsünü götürür, XIII 195-196. Atinalıların başına geçer, XIII 689-690.

MENESTHIOS (Menestyos): Areithoos'la Philomedusa'nın oğlu, Paris tarafından öldürülür, VII 1-12.

MENESTHIOS (Menestyos): Sperkheios'la Polydore'nin oğlu, Myrmidon önderi, XVI 173-178.

MENOITIOS (Menoytyos): Aktor'un oğlu, Patroklos'un babası, Patroklos'a öğütleri, XI 765-790. Patroklos'u Peleus'a getirmesi, XXIII 85-88.

MENON (Menon): Troyalı salvaşçı, Leonteus tarafından öldürülür, XII 193-194.

MEONIE (Meoniye): Lydia'nın eski adı, III 401. XVIII 391.

MEONIELİLER: Lydia kavmi, II 864-866. X 431.

MERIONES (Meryones): Molos'un oğlu, Giritli önder, II 645-652. IV 253-254. Phereklos'u öldürür, V 59-68. Ön sıralara gider, IX 80-88. Gece toplantısına katılır, X 196-197. Tolgasını Odysseus'a ödünç verir, X 260-271. Deiphobos'u vuramaz, XIII 159-168. Idomeneus'un ardından savaşa gider, XIII 246-329. Deiphobos'u yaralar, XIII 528-533. Adamas'ı öldürür, XIII 567-575. Harpalion'u öldürür, XIII 643-659. Morys'le Hippotion'u öldürür, XIV 514. Akamas'ı öldürür, XVI 342-344. Laogonos'u öldürür, XVI 603-607. Aineias onu vuramaz, XVI 608-631. İdomeneus'a gemilere doğru kaçmayı salık verir. XVII 620-623. Patroklos'un ölüsünü kaçırır, XVII 700-701.

Patroklos'un ölüsünü yakmak için odun toplatır, XXIII 112-126. Araba yarışına katılır, XXIII 262-652. Ok atma yarışmasına katılır, XXIII 850-883. Kargı atışı için sıraya girer, XXIII 884-897.

MERMEROS (Mermeros): Troyalı savaşçı, Antilokhos tarafından öldürülür, XIV 513.

MEROPS (Merops): Perkoteli bilici, II 828-834. İki oğlu da Diomedes tarafından vurulur, XI 328-334.

MESSE (Messe): Lakonia Limanı, II 582.

MESSEIS (Messeyis): Yunanistan'da bir kaynak, VI 457.

MESTHLES (Mestles): Talaimenos'la Gygaie Gölü tanrıçasının oğlu, Maionialı önder, II 864-866.

MESTOR (Mestor): Priamos'un oğlu, XXIV 257.

METHONE (Metone): Tesalya şehri, II 716.

MİDEIA (Mideya): Boiotia şehri, II 507.

MİLETOS (Miletos): Girit şehri, II 647.

MİLETOS (Miletos): Karia şehri, II 868. Bugün Menderes Ovası'nda Balat Köyü.

MİNOS (Minos): Zeus'la Europe'nin oğlu, Deukalion'un babası, XIII 448-451. XIV 322.

MİNYEİOS (Minüeyos): Yunanistan'da bir ırmak, XI 722-724.

MNESOS (Mnesos): Paioniali savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XXI 210.

MOLOS (Molos): Meriones'in babası, X 269-270.

MOLİON (Molyon): Thymbraios'un seyisi, Odysseus tarafından öldürülür, XI 321-323.

MOLİON (Molyon): İki kardeş, Kteatos ve Eurytos, XI 709-752.

MORYS (Morüs): Hippotion'un oğlu, Askanialı savaşçı, XIII 792. Meriones tarafından öldürülür, XIV 514.

MULİOS (Mulyos): Augias'ın damadı, Nestor tarafından öldürülür, XI 737-743.

MULİOS (Mulyos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 696.

MULİOS (Mulyos): Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 472-474.

MYKALE (Mükale): Samsun Dağı ve Burnu, II 869.

MYKALESSOS (Mükalessos): Boiotia şehri, II 498.

MYKENE (Mükene) veya MYKENAİ (Mükenay): Argos ilinde bir şehir, II 569. Here'nin sevdiği şehir, IV 51-52. Tydeus'un Mykene'ye elçi gelmesi, IV 376. Zenginliği, XI 46.

MYDON (Müdon): Atymnios'un oğlu, Antilokhos tarafından öldürülür, V 580-589.

MYDON (Müdon): Paionialı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XXI 209.

MYGDON (Mügdon): Phrygia Kralı, III 186.

MYNES (Münes): Euhenos'un oğlu, Lyrnessos Kralı, II 688-693. XIX 296.

MYRRHİNE (Mürine): Bak. Batieia.

MYRMİDONLAR (Mürmidonlar): Yunan kavmi, II 681-694. Savaşa hazırlanırlar XVI 130-277.

MYRSİNOS (Mürsinos): Elis şehri, II 616.

MYSİALILAR (Müsyalılar): Troya iliyle Lydia bölgesi arasında uzanan bölgede oturanlar, II 858-861. X 430.

MYSİALILAR: Trakya kavmi, XIII 5.

N

NASTES (Nastes): Nomion'un oğlu, Karialı önder, II 867-871.

NELEUS (Neleus): Nestor'un babası, XI 863-684.

NEMERTES (Nemertes): Nereus kızı, XVIII 46.

NEOPTOLEMOS (Neoptolemos): Akhilleus'un oğlu, XIX 326-327; 331-333.

NERİTON (Neriton): İthake'de bir dağ, II 632.

NESAİE (Nesaye): Nereus kızı, XVIII 40.

NESTOR (Nestor): Neleus'un oğlu, Pylos Kralı, Agamemnon'la Akhilleus'u yatıştırmaya çalışır, I 247-248. Öbür kralları Agamemnon'un fikrine uymaya tevşik eder, II 75-84. Akhaları savaşa çağırır, II 336-368. Akhaların toplanmasını buyurur, II 432-440. Krallığının şehirleri, II 591-602. Orduları Agamemnon tarafından teftiş edilir. IV 293-325. Akhaları ateşlendirir, VI 66-72. Ereutalion'u yenmesi, VII 123-160. Hektor'a karşı kimin savaşacağını kura çektirir, VII 170-182. Bir duvarın yapılmasını salık verir, VII 323-344. Ön sıralarda yalnız kalır, VIII 80-159. Diomedes'in görüşünü destekler, IX 52-78. Akhilleus'un öfkesi yatıştırılmalı fikrini ileri sürer, IX 92-113. Akhilleus'a elçi gönderilmesini salık verir, IX 162-181. Agamemnon tarafından uyandırılıp Odysseus'la Diomedes'i uyandırır, X 73-176. Gece toplantısı, X 180-271. Odysseus'la Diomedes'i kabul eder, X 531-553. Yaralı Makhaon'u götürür, XI 516-520. Barakasına döner, XI 618-642. Patroklos'a söylevi, XI 645-804. İtymeneus'u öldürmesi, XI 672-676. Peleus'u ziyareti, XI 767-790. Barakasından çıkıp Akha önderleriyle karşılaşması, XIV 1-63. Zeus'tan Akhaların yardımına gelmesini diler, XV 367-378. Akhaları ateş-

lendirir, XV 659-667. Araba koşusu için Antilokhos'a öğütleri, XXII 304-350. Akhilleus'un elinden bir sağrak alır, XXIII 615-652.

NİOBE (Niyobe): Tantalos'un kızı, Amphion'un karısı, XXIV 602-617.

NİREUS (Nireus): Kharops'la Agiaie'nin oğlu, Simelilerin önderi, II 671-675.

NİSA (Nisa): Boiotia'da bir şehir, II 508.

NİSYROS (Nisüros): Ege'de, Tekirburnu'nun karşısına düşen bir ada, II 676.

NOEMON (Noemon): Lykialı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür, V 678.

NOEMON (Noemon): Pyloslu savaşçı, XXIII 612-613.

NYSEİON (Nüseyon): Trakya'da (?) bir dağ, VI 133.

O

ODİOS (Odyos): Akhalı haberci, IX 170.

ODİOS (Odyos): Alizonların önderi, II 856-857. Agamemnon tarafından öldürülür, V 38-42.

ODYSSEUS (Odüsseus): Laertes'in oğlu, İthake Kralı, Khryseis'i babasına geri götürür, I 308-312; 430-447. Akhaların kaçmasını önler, II 166-207. Thersites'i döver ve Akhaları Troya'da kalmaya kandırır, II 244-335. Krallığı, II 631-637. Görünüşü, Troya'ya elçi gitmesi, III 191-224. Paris'le Menelaos'un çarpışmasını düzenler, III 314-325. Orduları Agamemnon tarafından teftiş edilir, IV 329-364. Demokoon'u öldürür, IV 494-504. Koiranos'u, Alastor'u, Khromios'u, Alkandros'u, Halios'u, Noemon'u, Prytanis'i öldürür, V 669-680. Pidytes'i öldürür, VI 30-31. Savaştan kaçar, VIII 92-98. Akhilleus'a elçi gider, IX 169-173. Nestor tarafından uyandırılıp gece toplantısına katılır, X 137-271. Diomedes'le birlikte keşfe çıkar, X 272-579. Dolon'a pusu kurar, X 338-468. Athene'ye Dolon'un silahlarını adar, X 458-468. Rhesos'un atlarını kaçırır, X 469-525. Akha ordugâhına döner, X 526-579. Molion, Hippodamos, Hyperokhos'u öldürür ve Troyalıları püskürtür, XI 310-367. Yaralı Diomedes'e destek olur ve ön sıralarda yalnız kalır, XI 396-471. Deiopites'i yaralar, Thoon'u, Ennomos'u, Khersidamas'ı öldürür, Kharops'u yaralar, XI 420-427. Sokos tarafından yaralanıp onu öldürür ve imdat ister, XI 428-471. Aias'la Menelaos yardımına koşarlar, XI 472-488. Peleus'a ziyareti, XI 767-790. Kaçma fikrini reddeder, XIV 82-102. Akhalara savaştan önce yemek yemelerini salık verir, XIX 154-183; 215-237. Güreşir, XXIII 700-739. Koşuya katılır XXIII 749-797.

OİDİPUS (Oydipus): Laios'la İokaste'nin oğlu, XXIII 679.
OİKHALİA (Oyhalya): Tesalya şehri, II 596; 730.
OİLEUS (Oyleus): Aias'la Medon'un babası, II 272-728.
OİLEUS (Oyleus): Troyalı savaşçı, Agamemnon tarafından öldürülür, XI 91-100.
OİNEUS (Oyneus): Portheus'un oğlu, Meleagros, Tydeus ve Deianeira' nın babası, Kalydon Kralı. Bellerophontes'i konuklar, VI 215-221. Artemis'in öfkesine uğrar, IX 533-549. Meleagros'a yalvarır, IX 581-583. Soyu, XIV 115-119.
OİNOMAOS (Oynomaos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, V 706.
OİNOMAOS (Oynomaos): Troyalı savaşçı, XII 140. İdomeneus tarafından öldürülür, XIII 506-511.
OİTYLOS (Oytülos): Lakonia şehri, II 585.
OKALEE (Okalee): Boiotia'da bir kasaba, II 501.
OKEANOS (Okeanos): Tanrıların babası, XIV 200-210; 301-306.
OLENİE (Olenye) kayalığı: Elis'le Akhaia arasındaki bir dağ, II 617, XI 757.
OLENOS (Olenos): Aitolia şehri, II 639.
OLİZON (Olizon): Tesalya şehri, II 717.
OLOOSSON (Oloosson): Tesalya şehri, II 739.
ONKHESTOS (Onhestos): Boiotia şehri, II 506.
OPHELESTES (Ofelestes): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, VIII 274.
OPHELESTES (Ofelestes): Paioniali savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür. XXI 210.
OPHELTİOS (Ofeltyos): Troyalı savaşçı, Euryalos tarafından öldürülür, VI 20.
OPHELTİOS (Ofeltyos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, XI 302.
OPİTES (Opites): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, XI 301.
OPOEIS (Opoeys): Lokris başkenti, II 531. XVIII 326. XXIII 85.
ORKHOMENOS (Orhomenos): Arkadia şehri, II 605.
ORKHOMENOS (Orhomenos): Minyoların bir şehri, II 511. IX 381.
ORESBİOS (Oresbyos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, V 707.
ORESTES (Orestes): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, V 705.
ORESTES (Orestes): Agamemnon'la Klytaimestre'nin oğlu, IX 142-143; 284-285.
ORESTES (Orestes): Troyalı savaşçı, XII 139. Leonteus tarafından öldürülür, XII 193-194.

ORİON (Oryon): Burç, XVIII 486-489.
OREITHUİA (Oreytüya): Nereus kızı, XVIII 48.
ORMENOS (Ormenos): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, VIII 274.
ORMENOS (Ormenos): Troyalı savaşçı, Polypoites tarafından öldürülür, XII 187.
ORMENİON (Ormenyon): Yunan şehri, II 734.
ORNEİAİ (Orneyay): Argos ilinde bir şehir, II 571.
OROS (Oros): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, XI 303.
ORSİLOKHOS (Orsilohos): Diokles'in oğlu, Akhalı savaşçı, Aineias tarafından öldürülür, V 541-560.
ORSİLOKHOS (Orsilohos): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, VIII 274.
ORTHAİOS (Ortayos): Troyalı savaşçı, XIII 791.
ORTHE (Orte): Tesalya şehri, II 739.
ORTİLOKHOS (Ortilohos): Alpheus'un oğlu, Diokles'in babası, V 541-549.
OTHRYONEUS (Otrüoneus): Troyalı savaşçı, İdomeneus tarafından öldürülür, XIII 363-382.
OTOS (Otos): Aloeus'un oğlu, Ares'i zincire vurur, V 385-391.
OTOS (Otos): Epeoların önderi, Pulydamas tarafından öldürülür, XV 518-519.
OTREUS (Otreus): Phrygia Kralı, III 186.
OTRYNTEUS (Otrünteus): İphition'un babası, XX 382-385.
OUKALEGON (Ukalegon): İhtiyar Troyalı, III 148.

P

PAİEON (Paian, Payan): Tanrıların hekimi, Hades'i iyileştirir, V 401-404. Ares'i iyi eder. V 899-906.
PAİONİA (Payonya): Kuzey Makedonya'da bir bölge, XVII 350, XXI 154.
PAİONİALILAR: Troyalılarla ortak Makedonya kavmi, II 848-850. X 428. XVI 284-293. XXI 155; 205-212.
PALMYS (Palmüs): Askanialı savaşçı, XIII 792.
PAMMON (Pammon): Priamos'un oğlu, XXIV 250.
PANDAROS (Pandaros): Lykaon'un oğlu, Troya ilindeki Lykia'nın kralı, II 824-827. Athene onu antlaşmayı bozmaya kışkırtır, IV 86-147. Diomedes'i yaralar, V 95-120. Diomedes tarafından öldürülür, V 166-296.
PANDİON (Pandyon): Akhalı savaşçı, XII 372.

PANDOKOS (Pandokos): Troyalı savaşçı, Aias tarafından yaralanır, XI 490.

PANOPE (Panope): Nereus kızı, XVIII 45.

PANOPEUS (Panopeus): Phokis şehri, II 520. XVII 307.

PANTHOOS (Pantoos): İhtiyar Troyalı, Apollon'un rahibi, III 146.

PAPHLAGONİALILAR (Paflagonyalılar): Troyalılarla ortak kavim, II 851-855. XIII 656.

PARİS (Paris): Öbür adı Aleksandros, Priamos'un oğlu, Menelaos'a meydan okur, III 15-75. Menelaos'la teke tek çarpışması, III 310-382. Helene ile konuşması, III 383-448. Menelaos tarafından aranır, III 448-461. Hektor savaşa dönmesini buyurur, VI 312-341. Cepheye döner, VI 503-529. Menesthios'u öldürür, VII 1-12. Helene'yi geri vermek istemez, VII 354-365. Nestor'un bir atını öldürür, VIII 80-86. Diomedes'i yaralar, XI 369-395. Makhaon'u yaralar, XI 504-507. Eurypylos'u paralar, XI 581-584. Duvara saldırır, XII 93. Eukhenor'u öldürür, XIII 660-672. Hektor'u öfkelendirir, XIII 765-787. Deiokhos'u öldürür, XV 341-342. Akhilleus'u öldürecek XXII 359-360.

PARRASİE (Parrasie): Arkadia şehri, II 608.

PARTHENİOS (Partenyios): Karadeniz'e dökülen bir ırmak, bugün Bartın Çayı, II 854.

PASİTHEE (Pasitee): Kharit, yani zerafet tanrıçalarından biri, XIV 275-276.

PATROKLOS (Patroklos): Menoitios'un oğlu, Briseis'i Agamemnon'un adamlarına verir, I 337-347. Akhilleus'un yanında durup elçileri kabul eder, IX 190-221. Phoiniks için bir yatak serip kendi de yatar. IX 558-668. Akhilleus tarafından Nestor'a gönderilir. XI 596-617. Nestor'la görüşmesi XI 642-805. Yaralı Eurypylos'un yardımına koşar, XI 804-848. Akhilleus'un barakasına döner, XV 390-404. Akhilleus'tan izin alır Akhaların yardımına gitmek için, XVI 1-100. Savaşa hazırlanır, XVI 130-277. Yiğitliği, XVI 278-363. Pyraikhmes'i öldürür, XVI 284-293. Areilykos'u öldürür, XVI 306-311. Kaçışan Troyalıları kovalarken, Pronoos'u, Thestor'u, Erylas'ı, Erymas'ı, Amphoteros'u, Epaltes'i, Tlepolemos'u, Ekhios'u, Pyris'i, İpheus'u, Euhippos'u ve Polymelos'u öldürür, XVI 364-418. Sarpedon'u öldürür, XVI 419-568. Thrasymedes'i öldürür, XVI 463-465. Aiasları Sarpedon'un ölüsünü elde etmek için savaşmaya çağırır, XVI 553-561. Sthenelaos'u öldürür. XVI 581-587. Meriones'i azarlar, XVI 626-632. Troyalıları kovalar XVI 684-776. Adrastos'u, Autonoos'u, Perimos'u, Epistor'u, Melanippos'u Elasos'u, Mulis'u, Pylartes'i öldürür. XVI 692-697. Phoibos Apollon tarafından püs-

kürtülür, XVI 698-711. Kebriones'i öldürür, XVI 726-783. Kendisi Hektor tarafından öldürülür, XVI 777-867. Ölüsü çevresindeki çarpışma XVII 1-187; 262-422; 543-665. Ölümü Akhilleus'a bildirilir, XVIII 1-21. Troyalılar ölüsünü elde etmekten vazgeçerler, XVIII 151-202. Akhilleus ölüsünün üzerinde ağlar, XIX 276-348. Ruhu Akhilleus'a görünür, XXIII 1-107. Cenazesi XIII 108-261. Şerefine tertiplenen yarışmalar, XXIII 262-897.

PEDAIOS (Pedayos): Antenor'un oğlu, Troyalı savaşçı Meges tarafından öldürülür, V 59-75.

PEDASOS (Pedasos): Troya ilinde bir şehir, VI 35, XX 92; 191. XXI 87.

PEDASOS (Pedasos): Messenia şehri, IX 152; 294.

PEDASOS (Pedasos): Akhilleus'un atı, XVI 152-154. Sarpedon tarafından öldürülür, XVI 466-469.

PEDAION (Pedayon): Troya ilinde bir yer, XIII 172.

PEİRİTHOOS (Peyritoos): Tesalya'yı yiğit, Zeus'la Dia'nın oğlu, Lapithlerin kralı, I 263. II 740-744. XIV 318.

PEİROOS (Peyroos): İmbrasos'un oğlu, Trakyalı önder, II 844-845. Diores'i öldürür ve Thoas tarafından öldürülür, IV 517-538.

PEİSANDROS (Peysandros): Antimakhos'un oğlu, Troyalı savaşçı, Agamemnon tarafından öldürür, XI 122-147.

PEİSANDROS (Peysandros): Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından öldürülür, XIII 601-642.

PEİSANDROS (Peysandros): Maimalos'un oğlu, Myrmidonların önderi, XVI 193-195.

PELAGON (Pelagon): Pyloslu asker, IV 295.

PELAGON (Pelagon): Lykialı asker, V 694-695.

PELASGLAR (Pelasglar): Anadolu kavmi, II 840-843. X 429.

PELEUS (Peleus): Aiakos'un oğlu, Thetis'in kocası, Akhilleus'un babası, VII 125-131. Akhilleus'a öğütleri, IX 252-259; 394. Phoiniks'i karşılaması, IX 478-484. Odysseus'la Nestor'u kabul eder, XI 767-790. Silahları, XVII 194-197. Kargısı, XIX 387-391. Soyu, XXI 188-189. Patroklos'u yanına alması, XXIII 89-90. Durumu, 534-542.

PELEGON (Pelegon): Aksios Irmağı ile Peripoia'nın oğlu, XXI 141-143; 157-160.

PELİAS (Pelyas): Poseidon'un oğlu, Alkestis'in babası, II 711-715.

PELİON (Pelyon): Tesalya Dağı, II 744; 757. XVI 143-144. XIX 390-391. XX 277. XXII 133.

PELLENE (Pellene): Akhaia şehri, II 574.

PELOPS (Pelops): Tantalos'un oğlu. Atreus ve Thyestes'in babası, krallık değneği, II 104-105.

PENEİOS (Peneyos): Tesalya Irmağı, II 751-755; 757.

PENELEOS (Peneleos): Boiotialı önder, II 494. İlioneus'u öldürür, XIV 487-505. Lykon'u öldürür, XVI 335-341. Pulydamas tarafından yaralanır, XVII 597-600.
PERAİBOLAR (Peraybolar): Tesalya kavmi, II 749-750.
PERKOTE (Perkote): Troya ilinde bir şehir, II 835. XI 229. XV 547.
PERGAMOS (Pergamos): Troya'nın kalesi. IV 508. V 446; 460. VI 512.
PERİBOİA (Periboya): Akessamenos'un kızı, Pelegon'un anası, XXI 141-143.
PERİMOS (Perimos): Megas'ın oğlu, Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür. XVI 695.
PERİPHAS (Perifas): Okhesios'un oğlu, Aitolialı savaşçı, Ares tarafından öldürülür, V 842-843; 847-848.
PERİPHAS (Perifas): Epytos'un oğlu, Troyalı haberci, XVII 323.
PERİPHETES (Perifetes): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, XIV 515.
PERİPHETES (Perifetes): Kopreus'un oğlu, Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, XV 638-652.
PERSEUS (Perseus): Zeus'la Danae'nin oğlu, XIV 320.
PETEON (Peteon): Boiotia kasabası, II 500.
PHAINOPS (Faynops): Troyalı, V 152-158. XVII 583-585.
PHAİSTOS (Faystos): Girit şehri, II 648.
PHAİSTOS (Faystos): Boros'un oğlu, Maionialı savaşçı, İdomeneus tarafından öldürülür. V 43-48.
PHALKES (Falkes): Troyalı savaşçı, XIII 791. Antilokhos tarafından öldürülür, XIV 513.
PHARİS (Faris): Lakonia şehri, II 582.
PHEGEUS (Fegeus): Dares'in oğlu, Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür, V 9-29.
PHEİA (Feya): Elis şehri, VII 135.
PHEİDAS (Feydas): Akhalı savaşçı, XIII 690-691.
PHEİDİPPOS (Feydippos): Thessalos'un oğlu, Yunan önderi, II 676-680.
PHENEOS (Feneos): Arkadia şehri, II 605.
PHERAİ (Feray): Tesalya şehri, II 711.
PHERE (Fere): veya PHERAİ (Feray): Messenia şehri, V 544. IX 151; 203.
PHEREKLOS (Fereklos): Tekton'un oğlu, Troyalı savaşçı, Meriones tarafından öldürülür, V 59-68.
PHERUSA (Ferusa): Nereus kızı, XVIII 43.
PHİLOKTETES (Filoktetes): Tesalyalı önder, II 716-725.
PHLEGYALILAR (Flegüyalılar): Yunan kavmi, II 676-680.

PHOİBOS APOLLON (Foybos Apollon): Güneş Tanrı, Zeus ile Leto'nun oğlu. Salgın, I 1-52. Admetos'un atlarını terbiye etmesi, II 763-767. Troyalılara güç verir, IV 507-513. Aineias'a siper olur; V 244-346. Domedes'i durdurur ve Aineias'ı kurtarır, V 431-470. Aineias'ı savaşa geri getirir, V 508-518. Hektor'la bir Akha yiğidi arasında teke tek bir çarpışma teklif eder, VII 17-43. Laomedon için bir sur yapması, VI 452-453. Delphoi'daki tapınağı, IX 404-405. Hippokoon'u uyandırır, X 515-522. Akha duvarını yıkması, XII 1-33. Zeus'un buyruğu ile Hektor'u destekler ve Troyalıların yardımına gelir, XV 143-156; 220-261; 355-366. Glaukos'un acılarını dindirir, XVI 513-531. Sarpedon'un ölüsünü kaçırır, XVI 676-683. Patroklos'u püskürtür, XVI 698-711. Asios'un kılığına girerek, Hektor'u Patroklos'la savaşmaya çağırır, XVI 712-725. Patroklos'u vurur ve silahlarını soyar, XVI 788-806. Mentes'in kılığına girerek Hektor'u azarlar, XVII 70-82. Periphas'm kılığında Aineias'ı kışkırtır. XVII 322-334. Phainops'un kılığında Hektor'u kışkırtır, XVII 582-590. Troyalılardan yana çıkar, XX 38-74. Lykaon'un kılığında Aineias'ı Akhilleus'a karşı gelmeye kışkırtır, XX 79-110. Hektor'a kalabalıktan çıkmamasını salık verir, XX 375-378. Hektor'u Akhilleus'a saklar, XX 441-454. Poseidon'un meydan okumasına karşılık vermez, XXI 435-469. Troya'ya gider, 515-517. Akhilleus'u aldatmak için Agenor'u kullanır, XXI 544-611; XXII 1-20. Hektor'un ölüsünü korur, XXIII 188-191. Diomedes'in kamçısını yere düşürür, XXIII 382-384. Tanrılara ölü Hektor'u korumaları için başvurur. XXIV 22-54. Niobe'nin çocuklarını öldürmesi, XXIV 605-606.

PHOİNİKES (Foynikes): Fenikyeliler, XXIII 744-745.

PHOİNİKS (Foyniks): Amyntor'un oğlu, Akhilleus'un eğitmeni, Akhilleus'a giden elçilere katılır. IX 168. Akhilleus'a söylevi, IX 430-605. Akhilleus'un barakasında kalır, IX 658-662. Myrmidonları savaşa götürür, XVI 196. Araba yarışını gözetler, XXIII 259-361.

PHOKİSLİLER (Fokisliler): Yunan kavmi, II 517-526.

PHORKYS (Forküs): Phryigalı önder, II 862-863. XVII 213; 312-315.

PHRONTİS (Frontis): Troyalı kadın. XVII 40.

PHRYİGİE (veya PHRYİGİA: Frügya): Anadolu'nun bir bölgesi, III 84-190; 401. XVIII 291. XXIV 545.

PHRYGİALILAR (Frügyalılar): Anadolulu bir kavim, II 862-863. III 184-190. X 431.

PHTHİE (Ftiye): Yunanistan bölgesi, Akhilleus'un krallığı, I 165; 169, II 683. IX 253; 363; 395; 439; 479. XI 766. XIX 323; 330.

PHTHİE veya PHTHİALILAR: Yukarıda adı geçen bölgenin sakinleri, XIII 686.

PHTHİRON (Ftiron): Karia'da bir dağ, II 868.
PHYLAKE (Fülake): Tesalya şehri, II 695; 700. XIII 696. XV 335.
PHYLAKOS (Fülakos): Troyalı savaşçı, Leitos tarafından öldürülür, VI 35-36.
PHYLAS (Fülas): Polymele'nin babası, Eudoros'un dedesi, XVI 191-192.
PHYLEUS (Füleus) Augias'ın oğlu, Meges'in babası, XI 530-534. XXIII 637.
PİDYTES (Pidütes): Troyalı savaşçı; Odysseus tarafından öldürülür, VI 30-31.
PİERİE (Pierie): Makedonya'da bir bölge, II 766. XIV 226.
PİTYEİA (Pitüeya): Mysia şehri, II 829.
PLAKOS (Plakos): Mysia Dağı, VI 396; 425. XXII 479.
PLATAİA (Plataya): Boiotia şehri, II 504.
PLEİADLAR (Pleyadlar): Burç, XVIII 486.
PLEURON (Pleuron): Anadolu şehri, II 639. XIII 217. XIV 116. XXIII 635.
PODALEİROS (Podaleyros): Asklepios'un oğlu, Yunan ordusunun hekimi, II 729-733. XI 833-837.
PODARGE (Podarge): Akhilleus'un atlarını doğuran kasırga, XVI 145-151.
PODARGOS (Podargos): Hektor'un atı, VIII 185-197.
PODARKES (Podarkes): İphiklos'un oğlu, Tesalyalı önder, II 695-710. Phthielerin başına geçer, XIII 693-700.
PODES (Podes): Eetion'un oğlu, Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından öldürülür, XVII 575-581.
POLİTES (Polites): Priamos'un oğlu, II 791-795. Yaralı Deiphobos'u götürür, XIII 533-539. Ekhios'u öldürür, XV 339-340.
POLYDEUKES (Polüdeukes): Leda'nın oğlu, Kastor'un kardeşi, III 236-242.
POLYKTOR (Polüktor): Myrmidon, XXIV 397-399.
POLYDORE (Polüdore): Peleus'un kızı, Boros'un karısı, Menesthios'un anası, XVI 173-178.
POLYDOROS (Polüdoros): Priamos'la Laothoe'nin oğlu, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 407-420. XXI 88-91. XXII 46-53.
POLYDOROS (Polüdoros): Erkek adı, XXIII 637.
POLYİDOS (Polüidos): Eurydamas'm oğlu, Troyalı savaşçı Diomedes tarafından öldürülür, V 148-151.
POLYİDOS (Polüidos): Akhalı savaşçı, oğlu Eukhenor'a öleceğini bildirir, XIII 666-668.
POLYMELE (Polümele): Phylas'm kızı Ekhekleus'un karısı, Hermes'le birleşip Eudoros'u doğurur, XVI 179-192.

POLYMELOS (Polümelos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 415-418.

POLYNEİKES (Polineikes): Oidipus'un oğlu, IV 377.

POLYPHEMOS (Polüfemos): Bir yiğit, I 264.

POLYPHETES (Polüfetes): Troyalı savaşçı, XIII 791.

POLYPHONTES (Polüfontes): Autophonos'un oğlu, Boiotialı önder, IV 393-397.

POLYPOİTES (Polüpoytes): Peirithoos'un oğlu, Tesalyalı önder, II 738-747. Astyalos'u öldürür, VI 29. Duvarı savunurken Damasos'u, Pylon'u, Ormenos'u öldürür, XII 127-194. Disk atma yarışmasına katılır, XXIII 826-949.

POLYKSEİNOS (Polükseynos): Agathenes'in oğlu, Epeioların önderi, II 615-624.

PORTHEUS (Porteus): Oineus'un babası, XIV 115-117.

POSEİDON: Deniz Tanrısı. Zeus'u zincire vurmak istemesi, I 400. Duvarın yapılmasını önlemek ister, VII 442-453. Savaşta taraf tutmaktan çekinir, VIII 198-212. Zeus'un atlarını çözer, VIII 440-441. Akhaların duvarını yıkacaktır, XII 1-33. Akhaların yardımına koşar, XIII 1-135. Kalkhas'ın kılığında iki Aias'a güç verir, XIII 43-65. Teukros ile başka Akhalı savaşçıları kışkırtır, XIII 89-135. Thoas'ın kılığında İdomeneus'u kışkırtır, XIII 206-239. Akhaları dayanmaya çağırır, XIV 135-152. Akhaları destekler, XIV 351-401. Zeus'un buyruğuna uyarak savaştan uzaklaşır, XV 168-219. Dünyanın bölümünde kendisine düşen pay, XV 187-193. Zeus'un fikrini sorar, XX 13-18. Tanrıların uzakta kalmalarını salık verir, XX 132-155. Aineias'ı kurtarır, XX 290-340. Akhilleus'u destekler, XXI 284-298. Phoibos'a meydan okur, XXI 435-469.

PRAKTİOS (Praktyos): Troya ilinde bir şehir veya bir göl, II 835.

PRİAMOS (Priyamos): Laomedon'un oğlu, Troya Kralı. Batı kapılarındaki ihtiyarlar toplantısında Helene'ye sorular sorar. III 146-244. Antlaşma, III 245-313. Troyalılara savaşa ara verilmesini istemelerini salık verir, VII 365-378. Soyu, XX 237. Karısı Laothoe ona Lykaon'la Polydoros'u doğurmuş, XXI 84-91. Kapı bekçilerini kışkırtır, XXI 526-536. Hektor'a Troya'ya dönmesini yalvarır, XXII 21-78. Hektor'un ölümüne ağlar, XXII 405-429. Hektor'un ölüsünü geri almak buyruğunu kabul eder, XXIV 143-187. Gemilere gitmeye hazırlanır, XXIV 188-321. Akha ordugâhına doğru gider, XXIV 322-439. Akhilleus'un karşısında, XXIV 440-676. Troya'ya döner, XXIV 677-781.

PROİTOS (Proytos): Tiryns Kralı. Bellerophontes'i Lykia'ya gönderir, VI 157-170.

PROMAKHOS (Promakhos): Alegenor'un oğlu, Boiotialı önder, Akamas tarafından yaralanır, XIV 476-485.

PRONOOS (Pronoos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 399-401.

PROTESİLAOS (Protesilaos): İpliklos'un oğlu, Tesalyalı önder, XIII 681. XV 705.

PROTHOENOR (Protoenor): Areilykos'un oğlu, Boiotialı önder, II 495. Pulydamas tarafından yaralanır, XIV 449-474.

PROTHOON (Protoon): Troyalı savaşçı, Teukros tarafından öldürülür, XIV 515.

PROTHOOS (Protoos): Tenthredon'un oğlu, Magnetlerin önderi, II 756-759.

PROTO (Proto): Nereus kızı, XVIII 43.

PRYTANİS (Prütanis): Lykialı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür. V 678.

PTELEOS (Pteleos): Tesalya'da bir yer, II 697.

PTELEOS (Pteleos): Yunanistan'da bir yer, II 594.

PULYDAMAS (Pulüdamas): Panthoos'un oğlu, Troyalı savaşçı, duvara saldırış için bir plan hazırlar. XII 60-80. Hektor'la saldırır, XII 88. Duvara saldırmaktan vazgeçer, XII 195-229. Hektor'a yiğitleri toplamasını salık verir, XIII 723-757. Prothoenor'u yaralar, XIV 449-474. Mekistes'i öldürür, XV 339. Atlarını Astynoos'a emanet eder, XV 453-457. Otos'u öldürür, XV 518-519. Peneleos'u yaralar, XVII 597-600. Troyalılara İlyon'a sığınmalarını salık verir, XVIII 251-283.

PYGMELER (Pügmeler): Yüksek Nil bölgesinde oturduğu sanılan bir cüceler kavmi, III 6.

PYLARTES (Pülartes): Troyalı savaşçı, Aias tarafından yaralanır, XI 491.

PYLARTES (Pülartes): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür. XVI 696.

PYLAİOS (Pülayos): Lethos'un oğlu, Pelasglarm önderi, II 840-843.

PYLAİMENES (Pülaymenes): Paphlagonialıların önderi, II 851-855. Menelaos tarafından öldürülür, V 576-579.

PYLENE (Pülene): Aitolia şehri, II 639.

PYLON (Pülon): Troyalı savaşçı, Polypoites tarafından öldürülür, XII 187.

PYLOS (Pülos): Yunanistan şehri, Nestor'un krallığı, I 252; 269, II 591, V 397. IX 153; 295. XI 682; 712. XXIII 303.

PYLOSLULAR (Püloslular): Yukarda adı geçen şehir ve bölgenin sakinleri, VII 134. Epeiolara karşı savaşları, XI 706-761.

PYRAİKHMES (Püraykhmes): Paionialıların önderi, II 848-850. Patroklos tarafından öldürülür, XVI 284-293.
PYRASOS (Pürasos): Tesalya şehri, II 695.
PYRASOS (Pürasos): Troyalı savaşçı, Aias tarafından yaralanır, XI 491.
PYRİS (Püris): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından yaralanır, XVI 415-418.
PYTHO (veya PYTHON: Püto): Phokis'te bir şehir, sonradan adı Delphoi, bugün de Delfi. II 519. IX 405.

R

R: Eski Yunancada genel olarak RH okunur, onun için R ile başlayan çoğu adların bugünkü dillere geçişinde bir RH görülür. Bizim çeviride bu, bazan RH, bazan da yalnız R olarak alınmıştır.
RHADAMANTHYS (Radamantüs): Zeus ile Europa'nın oğlu, XIV 322.
RHEİE (veya RHEİA: Reye, Reya): Kronos'un karısı, Zeus ile Here'nin anası, XIV 203.
RHENE (Rene): Medon'un anası, II 727-728.
RHESOS (Resos): Troya ilinde bir ırmak, XII 17-33.
RHESOS (Resos): Eioneus'un oğlu, Trakya Kralı, X 435-441. Diomedes tarafından öldürülür, X 469-525.
RHİGMOS (Rigmos): Peireos'un oğlu, Trakyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 484-487.
RHİPE (Ripe): Arkadia şehri, II 606.
RHODİOS (Rodyos): Troya ilinde bir ırmak, XII 17-33.
RHODOS (Rodos): Ada, II 653-670.
RHODOSLULAR (Rodoslular): Rodos Adasının sakinleri, II 653-670.
RHYTİON (Rütyon): Girit şehri, II 648.

S

SALAMİS (Salamis): Saronik Körfezi'nde, Pire'nin karşısında bir ada, II 557-558. VII 199.
SAMOS (Samos): İonya kıyılarında bir ada, bugün Sisam, II 634, XXIV 78; 753.
SAMOTHRAKE (Samotrake): Trakya karşısındaki ada, bugün Semendirek, XIII 11-12.
SANGARİOS (Sangaryos): Bithynia Irmağı, bugün Sakarya, III 187. XVI 719.
SARPEDON (Sarpedon): Zeus ile Laodamia'nın oğlu, Lykialı önder, II 876-877. Hektor'u savaşa kışkırtır, V 471-492. Tlepolemos tarafın-

dan yaralanır, V 627-698. Soyu, VI 198-199. Duvara saldırır, XII 101-104; 290-412. Alkmaon'u öldürür, XII 392-396. Patroklos tarafından öldürülür, XVI 419-568. Pedasos atı öldürür, XVI 466-469. Ölüsü için çarpışma, XVI 560-683.

SATNİOEİS (Satnyoeys): Troya ilinde bir ırmak, VI 34. XIV 445. XXI 87.

SATNİOS (Satnyos): Enops'un oğlu, Troyalı savaşçı, Aias tarafından yaralanır, XIV 440-448.

SELLEİS (Selleys): Elis Irmağı, II 659. XV 531.

SELLEİS (Selleys): Troya ilinde bir ırmak, II 839, XII 97.

SEMELE (Semel): Kadmos'un kızı, Dionysos'un anası, XIV 323-325.

SESAMOS (Sesamos): Paphlagonia şehri, II 853.

SESTOS (Sestos): Çanakkale Boğazı kıyısında bulunan bir şehir, bugün Nara Burnu, II 836.

SİKYON (Siküon): Akhaia şehri, II 572. XXIII 299.

SİDONLULAR (Sidonlular): Fenikyeliler, XXIII 743.

SİMOEİS (Simoeys): Troya Ovası'ndan akan ırmak, bugün Dümrek Çayı, IV 475. V 773-777. VI 4. XII 17-33. XX 53.

SİMOEİSİOS (Simoeysyos): Anthemion'un oğlu, Troyalı savaşçı, Aias tarafından öldürülür, XVII 304.3.

SİPYLOS (Sipülos): Lydia'da bir dağ, bugün Manisa Dağı, XXIV 615.

SİNTİLER (Sintiler): Lemnos kavmi, II 594.

SİSYPHOS (Sisüfos): Aiolos'un oğlu, Ephyre Kralı, VI 152-154.

SKAİAİ PYLAİ (Skaia kapıları, yani Batı kapıları): Troya'nın kapıları, III 145; 149; 263. VI 237; 393. IX 354, XI 170. XVI 712. XXII 360.

SKAMANDRİOS (Skamandryos): Strophios'un oğlu, Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından öldürülür, V 49-58.

SKAMANDRİOS (Skamandryos): Bak. Astyanaks.

SKANDEİA (Skandeya): Kythere Adası'nın limanı, X 268.

SKARPHE (Skarfe): Lokris şehri, II 532.

SKHEDİOS (Shedyos): İphitos'un oğlu, Phokisli önder, II 517-526. Hektor tarafından öldürülür, XVII 304-311.

SKHEDİOS (Shedyos): Perimedes'in oğlu, Phokisli önder, Hektor tarafından öldürülür, XV 515-516.

SKHOİNOS (Shoynos): Boiotia şehri, II 497.

SKOLOS (Skolos): Boiotia kasabası, II 497.

SKYROS (Sküros): Ada, IX 668. XIX 326.

SOLYMOLAR (Solümolar): Lykia kavmi, VI 184-185; 203-204.

SOKOS (Sokos): Hippasos'un oğlu, Odysseus'u yaralar, Odysseus tarafından öldürülür, XI 428-458.

SPARTE (veya Sparta): Lakonia'nın başkenti. II 582. Here'nin en çok sevdiği ve tuttuğu Yunan şehri. IV 51-52.

SPEİO (Speyo): Nereus kızı, XVIII 40.
SPERKHEİOS (Sperheyos): Tesalya Irmağı, Menesthios'un babası, XVI 173-177. XXIII 142-151.
STENTOR (Stentor): Akhalı savaşçı, V 784-791.
STHENELAOS (Stenelaos): Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 581-587.
STHENELOS (Stenelos): Kapaneus'un oğlu, Argoslu önder, II 559-568. IV 367-418. V 106-123; 241-274; 318-330; 835-836, VIII 133-134, XXII 510-513.
STİKHİOS (Stihyos): Akhalı savaşçı, XIII 195-196; 690-691. Hektor tarafından öldürülür, XV 329-331.
STRATİE (Stratye): Arkadia şehri, II 606.
STYMPHELOS (Stümfelos): Arkadia şehri, II 608.
STYRA (Stüra): Euboia şehri, II 539.
STYKS (Stüks): Yeraltı ırmağı, II 755. VIII 369.
SYME (Süme): Karia kıyılarında bir ada, II 671.

T

TALAOS (Talaos): Argo gemicilerinden, Mekisteus'un babası, XXIII 678-680.
TALTHYBİOS (Taltübyos): Agamemnon'un habercisi, I 320. Gemilere bir kuzu almaya gider, III 118-120. Makhaon'u almaya gider, IV 112-209. Hektor'la Aias arasındaki çarpışmayı durdurur, VII 273-282. Bir kurbanlık almaya gider, XIX 196-286. Agamemnon'un ödülünü götürür, XXIII 896-897.
TARNE (Tarne): Maionia şehri, V 44.
TARPHE (Tarfe): Lokris şehri, II 533.
TARTAROS (Tartaros): Yeraltı dünyasında bir bölge, VIII 13; 481.
TEGEE (Tegee): Arkadia şehri, II 607.
TELAMON (Telamon): Aiakos'un oğlu, Aias'ın babası, VIII 281-285.
TELEMAKHOS (Telemahos): Odysseus'un oğlu, II 260.
TENEDOS (Tenedos): Troya ilinin karşısındaki ada, bugün Bozcaada, I 38; 452. XI 625. XIII 33.
TEREİE (Tereye): Mysia Dağı, II 829.
TETHYS (Tetüs): Tanrıların anası, XIV 200-210; 301-306.
TEUKROS (Teukros): Telamon'un oğlu, Aias'ın kardeşi. Aretaon'u öldürür, VI 31. Arsilokhos'u, Ormenos'u, Ophelestes'i, Daitor'u, Khromios'u, Lykophontes'i, Amopaon'u, Melanippos'u, Gorgythion'u, Arkheptolemos'u öldürür, VIII 266-334. Glaukos'u yaralar,

XII 370-391. İmbros'u öldürür, XIII 170-187. Prothoon ile Periphetes'i öldürür, XIV 515. Kleitos'u öldürür, XV 442-453. Hektor'u vuramaz, XV 458-483. Ok atma yarışmasına katılır, XXIII 850-883.

TEUTHRAS (Teutros) Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, V 705.

THALEİA (Taleya): Nereus kızı, XVIII 39.

THALPİOS (Talpyos): Aktor'un torunu, Eurytos'un oğlu, Epeioların önderi, II 615-621.

THAMYRİS (Tamüris): Trakyalı şarkıcı, II 594-600.

THAUMAKİE (Taumakiye): Tesalya şehri, II 716.

THEANO (Teano): Antenor'un karısı, Athene'nin rahibesi, Pedaios'u yetiştirmesi, V 69-71. Troyalı kadınları tapınakta karşılar, VI 297-310.

THEBAİ (Tebay): Mısır'da bir şehir, IX 381-384.

THEBE (Tebe): Kilikya şehri, I 366. II 691. VI 397; 415-516. XXII 479.

THEBE (veya THEBAİ: Tebay): Boiotia şehri, IV 378; 406. V 804. VI 233. X 286. XIX 99. XXIII 679.

THEMİS (Temis): Uranos'la Gaia'nın kızı, Adalet Tanrıçası, XV 87-99. XX 4-6.

THERSİLOKHOS (Tersilohos): Paionialı savaşçı, XVII 216. Akhilleus tarafından öldürülür, XXI 209.

THERSİTES (Tersites): Akhalı asker, Odysseus tarafından dövülür, II 212-277.

THESEUS (Teseus): Aigeios'un oğlu, Atinalı yiğit, I 265.

THESPEİA (Tespeya): Boiotia şehri, II 498.

THESTOR (Testor): Enops'un oğlu, Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 401-410.

THETİS (Tetis): Deniz Tanrıçası, Deniz İhtiyarı'mn kızı, Peleus'un karısı, Akhilleus'un anası. Akhilleus'u Zeus'a destekleteceğine söz verir, I 348-430. Zeus'a yalvarır, I 493-533. Dionysos'u kabul eder, VI 135-137. Akhilleus'a kaderini açıklar, IX 410-416. Akhilleus'u avutmaya gelir, XVIII 22-147. Hephaistos'a Akhilleus için silah yapmasını rica eder, XVIII 368-467. Hephaistos'un yaptığı silahları Akhilleus'a getirir, XIX 1-39. Zeus'un buyruğunu dinlemeye gelir, XXIV 77-119. Akhilleus'a Hektor'un ölüsünü geri verme buyruğunu iletir, XXIV 120-142.

THİSBE (Tisbe): Boiotia şehri, II 502.

TİTHONOS (Titonos): Laomedon'un oğlu, XX 237.

THOAS (Toas): Andraimon'un oğlu, Aitolialıların önderi, II 638-644. Perioos'u öldürür, IV 527-538. Akha önderlerine Hektor'a karşı gelmelerini salık verir, XV 281-305.

THOAS (Toas): Hypsipyle'nin babası, Lemnos Kralı, XIV 230. XXIII 745.
THOAS (Toas): Troyalı savaşçı, Menelaos tarafından öldürülür, XVI 311-312.
THOE (Toe): Nereus kızı, XVIII 40.
THOON (Toon): Phainops'un oğlu, Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür, V 152-158.
THOON (Toon): Troyalı savaşçı, Odysseus tarafından öldürülür, XI 422.
TOON (Toon): Troyalı savaşçı, XII 140. Antilokhos tarafından öldürülür, XIII 545-551.
THOOTES (Tootes): Akhalı haberci, XII 342-363.
THRAKİALILAR (Yunancası: THREİKES): Troyalılarda ortak kavim, II 844-845. IV 532-538. X 434; 469-525. XIII 4. XIV 227. XXIV 234.
THRASİOS (Trasyos): Paionialı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XXI 210.
THRASYDEMOS (Trasüdemos): Sarpedon'un seyisi, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 463-465.
THRASYMEDES (Trasümedes): Nestor'un oğlu. Ön sıralara gider, IX 80-88. Gece toplantısına katılır, X 196-197. Silahlarını Diomedes'e verir, X 255-259. Maris'i öldürür, XVI 317-329.
THRONİON (Tronyon): Lokris şehri, II 533.
THRYON (Trüon): Pylos'a yakın, Alpheios Irmağı üstünde Yunan şehri, II 592.
THRYOESSA (Trüoessa): Aynı bölgede bir şehir, XI 711-713.
THYESTES (Tüestes): Pelops'un oğlu, Atreus'un kardeşi, kral değneği, II 106-108.
THYMBRAİOS (Tymbrayos): Troyalı savaşçı, Diomedes tarafından öldürülür, XI 320-323.
THYMBRE (Tümbre): Troya ilinde bir şehir, X 430.
THYMOİTES (Tümoytes): Troyalı ihtiyar, III 146.
TİRYNS (Tirüns): Argos ilinde bir şehir, II 559.
TİTANOS (Titanos): Tesalya'da bir dağ, II 735.
TİTARESİOS (Titaresyos): Tesalya Irmağı, II 751-755.
TLEOPOLEMOS (Tleopolemos): Herakles ile Astyokhe'nin oğlu, Rodosluların önderi, II 653-670. Sarpedon tarafından yaralanır, V 627-669.
TLEPOLEMOS (Tlepolemos): Damastor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Patroklos tarafından öldürülür, XVI 415-418.
TMOLOS (Tmolos): Lydia Dağı, bugün Bozdağ, II 866. XX 385.
TREKHİS (Trehis): Tesalya şehri, II 682.
TREKHOS (Trehos): Akhalı savaşçı, Hektor tarafından öldürülür, V 706.

TRİKKE (Trikke): Tesalya şehri, II 729. IV 202.
TROİLOS (Troylos): Priamos'un oğlu, XXIV 257.
TROİZEN (Troyzen): Argos ilinde bir şehir, II 561.
TROS (Tros): Erikhthonios'un oğlu, Troya'nın kurucusu, V 222; 261-273. VIII 106. İlos'un, Assarakos'un ve Ganymedes'in babası, XX 230-231. XXIII 291; 378.
TROS (Tros): Alastor'un oğlu, Troyalı savaşçı, Akhilleus tarafından öldürülür, XX 463-472.
TYDEUS (Tüdeus): Oineus'un oğlu, Diomedes'in babası, IV 372-400. V 126; 800-813. VI 222-223. XIV 113-125.
TYKHİOS (Tuhyos): Boiotialı bir sanatçı, VII 220.
TYPHEUS (Tüfeus): Bir dev, II 781-783.

Z

ZAKYNTHOS (Zakünthos): İonya Denizi'nde bir ada, II 634.
ZELEİA (Zeleya): Troya ilinde bir şehir, II 823. IV 103; 121.
ZEPHYROS (Zefüros): Kuzeybatı rüzgârı, XXIII 194-230.
ZEUS (Zeus): Kronos'un oğlu, Here'nin kardeşi ve kocası, tanrıların babası ve kralı. Thetis'e Troyalılara güç vereceğine söz verir, I 488-611. Agamemnon'a bir düş gönderir, II 1-15. Değneği, II 102-103. Rodos'u zengin kılar, II 668-670. Typheus'a karşı gösterdiği yararlık, II 780-785. Here'nin ısrarı üzerine Troyalılara antlaşmayı bozdurmaya karar verir, IV 1-73. Tros'a atlar armağan eder, V 265-267. Aphrodite'ye savaştan uzak durmasını salık verir, V 418-430. Here ile Athene'ye savaşa karışmaları için izin verir, V 753-766. Yaralı Ares'i karşılar, V 868-899. Lykurgos'u kör eder, VI 138-139. Sarpedon'a baba oluşu, VI 198-199. Poseidon'a savaştan sonra duvarı yıkması için izin verir, VII 454-463. Tanrılara savaşa karışmalarını yasak eder, VIII 1-52. İki tarafın kaderlerini tartar, VIII 68-77. Akhalara bir işmar verir, VIII 237-252. Here ile Athene'nin karışmasını önler, VIII 397-437. Troyalıları desteklemek kararını bildirir, VIII 438-484. İris'i Hektor'a gönderir, XI 181-194. Savaşa bakmaz olur, XIII 1-9. Here'nin kollarında uyuyakalır, XIV 292-351. Uyanır ve öfkelenir, XV 1-77. Dünyanın bölünmesinde kendisine düşen pay, XV 187-193. Phoibos'a Troyalılara yardım etmesini buyurur, XV 220-261. Sarpedon'u istemeyerek kaderine bırakır, XVI 431-461. Patroklos'un ölümünü kurar, XVI 644-658. Phoibos'a Sarpedon'un ölüsünü kaldırmasını buyurur, XVI 666-675. Hektor'a ölümünden önce ün sağlar, XVII 198-211. Akhilleus'un atlarına acır,

XVII 441-456. Here'ye çıkışır, XVIII 356-359. Here tarafından aldatılması, XIX 85-133. Athene'ye Akhilleus'u desteklemesini söyler, XIX 340-348. Themis'e tanrıları toplantıya çağırmasını buyurur, tanrılara savaşa karışmak iznini verir, XX 1-74. Dardanos'un babası, XX 215. Egemenliği, XXI 190-199. Artemis'i avutur, XXI 505-513. Hektor'un ne zaman öleceği konusunda tanrılarla tartışır, XXII 166-187. Hektor'un öleceğine karar verir, XXII 208-213. Priamos Hektor'un ölüsünü kurtarsın diye tanrılara teklifte bulunur, XXIV 67-76. Thetis'i Hektor'un ölüsünü geri versin buyruğuyla Akhilleus'a gönderir. XXIV 103-119. İris'i Priamos'a yollar, XXIV 143-158. Hermes'i Priamos'a kılavuz olarak gönderir. XXIV 331-338. Zeus'un mutluluk ve mutsuzluktan insanlara pay vermesi, XXIV 527-533.

CAN YAYINLARI'NDA
DÜNYA KLASİKLERİ

POETİKA / Aristoteles / Çev. Samih Rifat
ŞEYTANÎ ÖYKÜLER / Barbey d'Aurevilly / Çev. Aysel Bora
AŞK VE GURUR / Jane Austen / Çev. Nihal Yeğinobalı
EMMA / Jane Austen / Çev. Nihal Yeğinobalı
MANSFIELD PARKI / Jane Austen / Çev. Nihal Yeğinobalı
KIRIK TAŞLAR / Herakleitos / Çev. Alova
GİZLİ BAŞYAPIT / Honoré de Balzac / Çev. Samih Rifat
VADİDEKİ ZAMBAK / Honoré de Balzac / Çev. Tahsin Yücel
İKİ YENİ GELİNİN ANILARI / Honoré de Balzac / Çev. Ataç
GORIOT BABA / Honoré de Balzac / Çev. Tahsin Yücel
EUGÉNIE GRANDET / Honoré de Balzac / Çev. Tahsin Yücel
RÜZGÂRLI BAYIR / Emily Brontë / Çev. Naciye Akseki Öncül
JANE EYRE / Charlotte Brontë / Çev. Nihal Yeğinobalı
ÖYLE BİR HİKÂYE / Anton Çehov / Çev. Nihal Yalaza Taluy
DOKTOR ÇEHOV'DAN ÖYKÜLER / Anton Çehov / Çev. Mehmet Özgül
BÜYÜK UMUTLAR / Charles Dickens / Çev. Nihal Yeğinobalı
OLIVER TWIST / Charles Dickens / Çev. Nihal Yeğinobalı
BUDALA / Fyodor Dostoyevski / Çev. Nihal Yalaza Taluy
TATSIZ BİR OLAY / Fyodor Dostoyevski / Çev. Nihal Yalaza Taluy
BİLİRBİLMEZLER / Gustave Flaubert / Çev. Tahsin Yücel
MADAME BOVARY / Gustave Flaubert / Çev. Tahsin Yücel
ÜÇ ÖYKÜ / Gustave Flaubert / Çev. Samih Rifat
KIRMIZI ZAMBAK / Anatole France / Çev. Tahsin Yücel
GENÇ WERTHER'İN ACILARI / J. W. von Goethe / Çev. Nihat Ülner
BİR DELİNİN GÜNCESİ / Nikolay Gogol / Çev. Mehmet Özgül
TARAS BULBA / Nikolay Gogol / Çev. Mehmet Özgül
ÇILGIN KALABALIKTAN UZAK / Thomas Hardy / Çev. Nihal Yeğinobalı
İLYADA / Homeros / Çev. Azra Erhat ve A. Kadir
ODYSSEİA / Homeros / Çev. Azra Erhat ve A. Kadir
BİR İDAM MAHKÛMUNUN SON GÜNÜ / Victor Hugo / Çev. Erhan Büyükakıncı
WASHINGTON MEYDANI / Henry James / Çev. Fatih Özgüven
MICHAEL KOHLHAAS / Heinrich von Kleist / Çev. Bilge Uğurlar - Türkis Noyan
VAHŞETİN ÇAĞRISI / Jack London / Çev. Seçkin Selvi
PRENS / Niccolò Machiavelli / Çev. Kemal Atakay
AY IŞIĞI / Guy de Maupassant / Çev. Tahsin Yücel
MALTE LAURIDS BRIGGE'NİN NOTLARI / Rainer Maria Rilke / Çev. Behçet Necatigil
KIZIL İLE KARA / Stendhal / Çev. Nurullah Ataç
PARMA MANASTIRI / Stendhal / Çev. Samih Tiryakioğlu
İVAN İLYİÇ'İN ÖLÜMÜ / Lev Tolstoy / Çev. Nihal Yalaza Taluy
KROYÇER SONAT / Lev Tolstoy / Çev. Nihal Yalaza Taluy
HACI MURAT / Lev Tolstoy / Çev. Nihal Yalaza Taluy
POLİKUŞKA / Lev Tolstoy / Çev. Mehmet Özgül
AVCININ NOTLARI / İvan Turgenyev / Çev. Nihal Yalaza Taluy
DE PROFUNDIS / Oscar Wilde / Çev. Roza Hakmen
DORIAN GRAY'İN PORTRESİ / Oscar Wilde / Çev. Nihal Yeğinobalı
MEYHANE / Émile Zola / Çev. Samih Tiryakioğlu
NANA / Émile Zola / Çev. Samih Tiryakioğlu
SUÇLUYORUM / Émile Zola / Çev. Tahsin Yücel

Tüm kitaplarımızla ilgili
ayrıntılı bilgi için:
www.canyayinlari.com

Homeros'un Yunanca *İlias* adını taşıyan destanı, İlyon ya da Troya olarak anılan kentin destanıdır... Çanakkale'den bir kaptıkaçtıya binersiniz. Kentten çıkıp biraz yükseldiniz mi, boğaz rüzgârı püfür püfür eser. Bir yanınız deniz, bir yanınız çamlık, zeytinlik: alabildiğine maviler, yeşiller, sarılar, küme küme kırmızı gelincikler. İçiniz bir hoş olur, çünkü bu toprak başka toprak, kahramanlık destanları anlatılır size karış karış... Çanakkale Boğazına baktıkça bir kıtayı bir kıtaya bağlayan su köprüsünün ne demek olduğunu anlarsınız. Hellespontos derlermiş ilkçağda ona, küçük Helle'nin boğulduğu deniz... Yığın yığın insanlar bir bu kıyıdan o kıyıya, bir o kıyıdan bu kıyıya geçmişler boğazı; göçler, ordular, donanmalar... Hepsi de iki dünyanın kapısını açan bu kilidi ele geçirelim diye uğraşırmış. Boğaza baktıkça Batı uygarlığının ilk büyük destanı neden burada doğdu diye şaşmazsınız artık. Bu destan Troya destanıdır.

Azra Erhat, 1958

HOMEROS

İLYADA

CAN

DÜNYA KLASİKLERİ

Eski Yunan edebiyatının iki büyük destanı ***İlyada*** ve *Odysseia*, Batı edebiyatının temel kaynakları arasında yer alır. Sözlü edebiyat geleneğinin ürünü olan bu yapıtların Egeli ozan **Homeros**'a ait olduğu kabul edilir.

16 bin dizelik *İlyada*'da, Yunan yarımadasından gelen Akhalar'la Anadolu yakasındaki Troyalılar arasındaki savaş anlatılır. Ama bu destan, yalnızca yıllarca süren Troya Savaşı'nın öyküsü değil, aynı zamanda kahramanlık idealinin tüm çelişkileriyle sorgulanmasıdır.

İlyada ve *Odysseia*'da, mitologya ile gerçek yaşam, tanrılar dünyası ile insanlar dünyası doğal bir birliktelik içindedir. Yazgıları tanrılarca belirlenen insanlar, ölümlülükle ölümsüzlüğün başsız sonsuz çelişkisini yaşarlar. İÖ 6. yüzyılda, yazıya aktarılan bu iki destan, sonradan bütün bir Batı edebiyatı geleneğinin ödünç alıp kullanacağı kahramanları yaratmıştır.

İlyada ve *Odysseia* destanlarını, yazıldıkları Eski Yunanca asıllarından *Azra Erhat*'ın *A. Kadir*'le birlikte yaptığı emek, bilgi ve sabır ürünü usta işi çevirilerle sunuyoruz.

KAPAK RESMİ: SİYAH FİGÜRLÜ ATTİKA VAZOSUNDAN AYRINTI, İÖ 6. YÜZYIL

ISBN 978-975-510-377-8

KDV İÇİNDEDİR

30,00 YTL